Bundel - Raadscommissie Ruimte van 14 mei 2024

Agenda bijlagen

GETEKEND concept verslag raadcommissie Ruimte + P&C 14 mei 2024

1 Opening/Mededelingen

2 Vaststellen agenda

Agenda raadcommissie Ruimte en P&C 14 mei 2024

3 Spreekrecht inwoners

4 Vaststellen verslagen van de vergadering Ruimte van 9 april 2024 en P&C van 19 maart 2024

Concept verslag raadscommissie Ruimte van 9 april 2024..

Concept verslag raadscommissie PC 19 maart 2024

5 Voortgangslijst

Voorgesteld om ID 363, 325, 312, 311, 310, 309, 307, 291, 290, 289, 279, 237 af te doen

voortgangslijst raadcommissie Ruimte en P&C 14 mei 2024

6 Vragenkwartier

7 Te bespreken ingekomen stukken

8 Prikkedam

De heer S. ter Heide/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf verzoekt, samen met de heer I. Minnema/D66 en de heer B. Oostra/VPO, het dossier Prikkedam op de agenda van de raadscommissie Ruimte te agenderen:
De reden van het verzoek is gelegen in het meermalen negeren van het college van niet mis te verstane opmerkingen van onze onafhankelijke bezwaarschriftencommissie over de handhaving van de voorschriften die zijn opgenomen in het bestemmingsplan Prikkedam.

Agenderingsverzoek Prikkedam D66

9 Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) Openbare Verlichting (OVL) 2024-2027

Voor een goed beheer van de Openbare Verlichting (OVL) is het noodzakelijk de MOP OVL 2024-2027 vast te stellen. De MOP OVL wordt iedere vijf jaar geactualiseerd en is gebaseerd op het huidige areaal van ca. 4600 lichtpunten. Hierbij zijn alle leeftijden van de verschillende onderdelen (bv. lichtmasten, lampen en armaturen) geanalyseerd. Per onderdeel van de OVL geldt een bepaalde afschrijvingstermijn / technische levensduur. Aan het einde van de levensduur is de afgelopen jaren ieder onderdeel vervangen.
In de voorgaande MOP periode is extra budget beschikbaar gesteld om versneld over te gaan op Ledverlichting. Door dit extra budget zijn nu alle lichtpunten Ledverlichting en is er binnen de planperiode 2024-2027 geen grootschalige planmatige vervanging nodig.
Het project is door de lange levertijden op de armaturen later dan gepland afgerond. Hierdoor was het niet eerder mogelijk de MOP te actualiseren. De onderhoudswerkzaamheden zoals normaliter in de MOP voor het planjaar 2023 worden aangegeven zijn wel uitgevoerd.

RV + RB Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) Openbare Verlichting (OVL) 2024-2027

Bijlage 1. MOP OVL 2024-2027 financien en maatregelen

Bijlage 2. Uitgangspunten Openbare verlichting

Bijlage 3. Vergelijking energieverbruik 2018-2023

10 Jaarstukken 2023

RV en RB Jaarstukken 2023 AANGEPAST

Bijlage 1 - Nota reserves en voorzieningen 2023

Bijlage 2 Jaarstukken 2023 gemeente Ooststellingwerf AANGEPAST

Mededeling aan de Raad - Aangepaste Jaarstukken 2023

RV en RB Jaarstukken 2023 OUD

Bijlage 2 - Jaarstukken 2023 gemeente Ooststellingwerf OUD

2075 Ooststellingwerf concept accountantsverslag 2023 v 2.0

11 Jaarstukken 2023 en begroting 2025 GR SW Fryslân

Het college adviseert de raad geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023 en begroting 2025 van de GR Sociale Werkvoorziening Fryslan.

RV Jaarstukken 2023 en begroting 2025 GR SW Fryslân (def.versie 08-04-2024)

RB jaarstukken 2023 en begroting 2025 GR SW Fryslan (def. versie 08-04-2024)

Bijlage 1. Jaarstukken GR SW Fryslân 2023

Bijlage 2. Begroting GR SW Fryslân 2025

12 Begroting 2025 en jaarverslag 2023 GR Hûs en Hiem

De raad wordt voorgesteld geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2025 van de GR hûs en hiem

RV + RB Begroting 2025 en jaarverslag 2023 GR hûs en hiem
Bijlage 1 - Ontwerpbegroting 2025
Bijlage 2 - Jaarverslag 2023 incl. Jaarrekening 2023
Bijlage 3 - Oplegnotitie

13 Jaarstukken 2023 en begroting 2025 Veiligheidsregio Fryslân
De Gemeenteraad te verzoeken om geen zienswijze in te dienen op de begroting van 2025 en de jaarstukken van 2023 van de Veiligheidsregio Fryslân.
RV + RB VRF jaarstukken 2023 en begroting 2025
Bijlage 1 VRF Jaarverslag en Jaarrekening 2023 21.03.24
Bijlage 2. Programmabegroting 2025
Bijlage 3. Aanbiedingsbrief begroting 2025 en jaarstukken 2023
Bijlage 4. Brief antwoord gemeenteraad Ooststellingwerf betreffende zienswijze

14 Wijziging gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân
De raad voorstellen om het College van B&W toestemming te verlenen de voorgestelde wijziging van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân vast te stellen.
RV + RB GR VRF
Bijlage 1. GECONSOLIDEERDE TEKST GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN 2024
Bijlage 2. Zienswijzennota februari 2024
Bijlage 3. WIJZIGINGSBESLUIT GR VRF 2024

15 Sluiting

Beknopt schriftelijk verslag van openbare vergadering van de raadscommissie Ruimte en P&C van dinsdag 14 mei 2024

OoststellingwerfsBelang:	H. Betten en J. Elsenaar
PvdA:	I. Meijerhof en O. Smit
CDA:	T.W. Swart en M. van Tellingen
VVD:	B. van 't Klooster en S. van Weperen
GroenLinks:	R. Berends (t/m agendapunt 9 + agendapunt 14), L. Edema en A. Telkamp (vanaf agendapunt 10 t/m agendapunt 13)
ChristenUnie:	B. Leistra en W. Schaaij
D66:	R. van der Tempel (t/m agendapunt 9) en J. Hilbers
Lokaal Sociaal Ooststellingwerf:	N. van den Berg en S. ter Heide
Vrije Partij Ooststellingwerf:	E. Hartholt en B. Oostra (t/m agendapunt 9), E. Messham (vanaf agendapunt 10)
AANWEZIG:	G. But, E. Verhagen, J. Nijboer, J. van Weperen wethouders, J. Werkman burgemeester
AFWEZIG MET KENNISGEVING:	
Voorzitter:	H. Dongstra (Ruimte) / B. Oostra (P&C)
Commissiegriffier:	S. Ahmad

1. Opening / Mededelingen
De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur.
Dhr. H. Dongstra benoemt dat hij de vergadering tot en met agendapunt 9 leidt als voorzitter van de raadcommissie Ruimte. Dhr. B. Oostra leidt de vergadering vanaf agendapunt 10 als voorzitter van de raadcommissie P&C.

2. Vaststellen agenda
De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Spreekrecht inwoners
Er hebben zich geen inwoners gemeld om in te spreken.

4. Vaststellen verslag van de vergadering Ruimte van 9 april 2024 en P&C van 19 maart 2024
De verslagen van de raadscommissie Ruimte van 9 april 2024 en P&C van 19 maart worden ongewijzigd vastgesteld.

5. Voortgangslijst
De voorzitter stelt voor om de volgende ID nummers 363, 325, 312, 311, 310, 309, 307, 291, 290, 289, 279 en 237 van de voortgangslijst af te doen.

Dhr. E. Hartholt/VPO benoemt dat ID nummer 289, 291, 310 en 325 moeten blijven staan op de voortgangslijst.

Dhr. R. Berends/GroenLinks benoemt dat ID nummer 311 moet blijven staan op de voortgangslijst. Op verzoek van dhr. R. Berends/GroenLinks, met instemming van dhr. E. Hartholt, wordt ID nummer 291 van de voortgangslijst gehaald.

De voortgangslijst wordt met inachtneming van bovenstaande gewijzigd vastgesteld.

6. Vragenkwartier
Er zijn geen vragen binnen gekomen voor het vragenkwartier.

7. Te bespreken ingekomen stukken
Er zijn geen verzoeken binnengekomen om ingekomen stukken te agenderen.

8. Prikkedam
Op verzoek van dhr. S. ter Heide/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf is het onderwerp Prikkedam geagendeerd. Het verzoek wordt gesteund door dhr. I. Minnema/D66 en B. Oostra/VPO.

Het onderwerp wordt in twee termijnen besproken. De commissieleden stellen vragen aan de wethouder in de eerste termijn. Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen in de eerste termijn. De commissieleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Toezegging:
Wethouder J. van Weperen zegt toe adequaat het handhavings- en toezicht protocol en het bestemmingsplan na te leven, zoals wij het altijd al doen.

9. Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) Openbare Verlichting (OVL) 2024-2027
Voorgesteld besluit:
Een goed en zorgvuldig beheer van de Openbare Verlichting te continueren en daarvoor:
1. Het Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) Openbare verlichting (OVL) 2024-2027 vast te stellen
2. De frequenties voor vervanging van de verschillende onderdelen van de OVL, zoals beschreven in de bijlage
   Uitgangspunten Openbare Verlichting, vast te stellen.
3. De ontwerprichtlijnen NPR13201 van toepassing te verklaren,
4. De meest recente versie van de richtlijn Lichthinder van toepassing te verklaren,
5. De duurzaamheidsdoelen vast te stellen als uitgangspunt bij vervangingen.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen in de eerste termijn. De commissieleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder J. Nijboer .beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Toezegging:
Wethouder J. Nijboer zegt toe de mogelijkheden van beweging sensoren op de lantarenpalen en het gebruik van ander soort licht (kleur) te onderzoeken.

Toezegging:
Wethouder J. Nijboer zegt toe met twee weken terug te komen naar de raad wat het criterium is voor het plaatsen van lichtpunten.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering van 28 mei 2024.

De voorzitter van raadcommissie Ruimte, dhr. H. Dongstra, schort de vergadering voor vijf minuten.
De voorzitter van raadcommissie P&C, dhr. B. Oostra, heropent de vergadering.

10. Jaarstukken 2023
Voorgesteld besluit:
1. De beslispunten op pagina 5 t/m 8 uit de nota reserves en voorzieningen 2023 en 2024-2026 (bijlage 1) vast te stellen
2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen
3. De jaarstukken 2023 vast te stellen (bijlage 2)

En daarmee:
4. Het voordelig resultaat 2023 € 3.857.000 vast te stellen

5. Het voordelige resultaat toe te voegen aan de algemene reserve en dit als volgt te bestemmen:
    a. Energietoeslag € 200.000
    b. Aanpak armoede en schulden € 62.000
    c. Flankerend beleid energiearmoede € 77.000
    d. Fonds maatschappelijke initiatieven € 245.000
    e. Maatschappelijke opvang (Oekraïne) € 1.442.000
    f. Omgevingswet € 308.000
    g. Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak € 72.000
    h. Schilderwerk molen Makkinga € 50.000
    i. Toevoeging reserve organisatieontwikkelingen € 177.000
    j. Algemeen € 1.224.000
6. Kennis te nemen van de rechtmatigheidsverantwoording van het college (pagina 147 Jaarstukken)
7. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen Jaarrekeningcontrole 2023 van Eshuis accountants (bijlage 3)

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Op verzoek van wethouder J. van Weperen wordt de vergadering voor 15 minuten geschorst.

De voorzitter heropent de vergadering. Dhr. R. Berends/GroenLinks doet een orde voorstel om agendapunten 11 t/m 14 rechtstreeks door te zetten als hamerstuk naar de raadsvergadering van 28 mei 2024. Dhr. J. Elsenaar/OoststellingwerfsBelang wil graag agendapunt 14 in één termijn behandelen.

De raadcommissie stemt in om agendapunten 11 t/m 13 rechtstreeks door te zetten als hamerstuk naar de raadsvergadering van 28 mei.

De portefeuillehouders beantwoorden na het orde voorstel de vragen in de eerste termijn. De commissieleden stellen vragen in de tweede termijn. De portefeuillehouders beantwoorden de vragen in de tweede termijn.

Toezegging:
Wethouder J. Nijboer zegt toe een plek voor tiny houses te onderzoeken.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als bespreekpunt in twee termijnen te agenderen voor de raadsvergadering van 28 mei 2024.

11. Jaarstukken 2023 en begroting 2025 GR SW Fryslân
Voorgesteld besluit:
1. De jaarstukken 2023 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze.
2. De concept begroting 2025 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze
3. Het bestuur van de GR SW Fryslân hiervan op de hoogte te stellen.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering van 28 mei 2024.

12. Begroting 2025 en jaarverslag 2023 GR Hûs en Hiem
Voorgesteld besluit:

1. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2025 van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) hûs en hiem;
2. Het jaarverslag 2023 van de GR hûs en hiem voor kennisgeving aan te nemen.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering van 28 mei 2024.

13. Jaarstukken 2023 en begroting 2025 Veiligheidsregio Fryslân
Voorgesteld besluit:

1. Geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023 en de begroting 2025 van Veiligheidsregio Fryslân.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering van 28 mei 2024.

14. Wijziging gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân

Voorgesteld besluit:

1. Toestemming te verlenen aan het College van B&W om de voorgestelde wijziging van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân vast te stellen.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Portefeuillehouder J. Werkman beantwoordt de vragen in de eerste termijn.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering van 28 mei 2024.

15. Sluiting

De vergadering wordt om 22:53 uur gesloten.

Vastgesteld in de openbare vergadering van 11 juni 2024.

, griffier.

, voorzitter.

Aan de leden van de raadscommissie Ruimte

Onderwerp: vergadering raadscommissie Ruimte en P&C 14 mei 2024

Oosterwolde, 23 april 2024

Hierbij nodig ik u uit voor het bijwonen van de openbare vergadering van de raadscommissie Ruimte en P&C te houden op dinsdag 14 mei 2024, 's avonds vanaf **19.30 uur**, in de raadzaal.

Met vriendelijke groet,
De voorzitter.

Agenda

1 Opening/Mededelingen

2 Vaststellen agenda

3 Spreekrecht inwoners

4 Vaststellen verslag van de vergadering van 9 april 2024 en P&C van 19 maart 2024

5 Voortgangslijst

6 Vragenkwartier

7 Te bespreken ingekomen stukken

8 Prikkedam
Voorstel voor behandeling: Opiniërend bespreken. Op verzoek van de fractie van Lokaal Sociaal Ooststellingwerf geagendeerd voor de raadcommissie mei.

9 Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) Openbare Verlichting (OVL) 2024-2027
Voorstel voor behandeling: Richtinggevend bespreken.
Komt ter besluitvorming in de raad van 28 mei 2024.
(Portefeuillehouder: J. Nijboer)

10 Jaarstukken 2023
Voorstel voor behandeling: Richtinggevend bespreken.
Komt ter besluitvorming in de raad van 28 mei 2024.
(Portefeuillehouder: J. van Weperen)

11 Jaarstukken 2023 en begroting 2025 GR SW Fryslân

Voorstel voor behandeling: Richtinggevend bespreken.
Komt ter besluitvorming in de raad van 28 mei 2024.
(Portefeuillehouder: J. Nijboer)

12 Begroting 2025 en jaarverslag 2023 GR hûs en hiem

Voorstel voor behandeling: Richtinggevend bespreken.
Komt ter besluitvorming in de raad van 28 mei 2024.
(Portefeuillehouder: J. Nijboer)

13 VRF-Jaarstukken 2023 en begroting 2025

Voorstel voor behandeling: Richtinggevend bespreken.
Komt ter besluitvorming in de raad van 28 mei 2024.
(Portefeuillehouder: J. Werkman)

14 Wijziging gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân

Voorstel voor behandeling: Richtinggevend bespreken.
Komt ter besluitvorming in de raad van 28 mei 2024.
(Portefeuillehouder: J. Werkman)

15 Sluiting

Beknopt schriftelijk verslag van openbare vergadering van de raadscommissie Ruimte van dinsdag 9 april 2024

OoststellingwerfsBelang:	R. de Groot en J. Elsenaar
PvdA:	I. Meijerhof en O. Smit
CDA:	T.W. Swart en M. van Tellingen
VVD:	B. van 't Klooster
GroenLinks:	R. Berends (t/m agendapunt 8), H. Vos (agendapunt 9), L. Edema (vanaf agendapunt 10) en A. Telkamp
ChristenUnie:	B. Leistra en W. Schaaij
D66:	I. Minnema en J. Hilbers
Lokaal Sociaal Ooststellingwerf:	N. van den Berg en S. ter Heide (tot beantwoording tweede termijn agendapunt 10)
Vrije Partij Ooststellingwerf:	E. Hartholt en B. Oostra
AANWEZIG:	G. But, J. Nijboer, J. van Weperen wethouders
AFWEZIG MET KENNISGEVING:	
Voorzitter:	H. Dongstra
Commissiegriffier:	S. Ahmad

1. Opening / Mededelingen
De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur.

2. Vaststellen agenda
De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Spreekrecht inwoners
Er hebben twee inwoners ingesproken.

- Dhr. J. van Zanden heeft ingesproken bij agendapunt 9, Subsidie aanvraag Coöperatie Appelscha regiomarketing 3.0.
- Dhr. A. J. Zwart heeft ingesproken bij agendapunt 10, Vaststellen bestemmingsplan Oosterwolde – Ecomunitypark 2023.

4. Vaststellen verslag van de vergadering van 12 en 14 maart 2024
Het verslag van de raadscommissie Ruimte van 12 en 14 maart 2024 wordt ongewijzigd vastgesteld.

5. Voortgangslijst
De voorzitter constateert dat de volgende ID nummers 354, 350, 346, 320, 319, 248 van de voortgangslijst af te doen.

Dhr. O. Smit/PvdA vindt de beantwoording van ID 350 onvoldoende, ID nummer 350 blijft op de voortgangslijst staan.

De voortgangslijst wordt met inachtneming van bovenstaande gewijzigd vastgesteld.

6. Vragenkwartier
Er zijn vragen binnengekomen van Lokaal Sociaal Ooststellingwerf/dhr. S. ter Heide over Taalbeleid en Schrieversronte, van GroenLinks/dhr. R.M. Berends over Schermen Oosterwolde.

Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen van Lokaal Sociaal Ooststellingwerf over Taalbeleid en Schrieversronte.

Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen van GroenLinks over Schermen Oosterwolde.

7. Te bespreken ingekomen stukken
Er zijn geen verzoeken binnengekomen om ingekomen stukken te agenderen.

8. Ontwerpbegroting FUMO 2025
Voorgesteld besluit:
1. Geen zienswijze in te dienen tegen de ontwerpbegroting FUMO 2025;
2. De effecten van de ontwerpbegroting 2025 van de FUMO te verwerken in de kaderbrief en de begroting 2025 van de gemeente;
3. De bijgevoegde brief aan de FUMO te versturen.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder G. But beantwoordt de vragen in de eerste termijn. De commissieleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder G. But beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als bespreekpunt in twee termijnen te agenderen voor de raadsvergadering van 23 april 2024.

9. Subsidie aanvraag en evaluatie Coöperatie Appelscha Regiomarketing 3.0
Voorgesteld besluit:
1. Kennis te nemen van de evaluatie van de inzet van Coöperatie Appelscha Regio 3.0 voor de periode 2022-2023 in bijgevoegde raadsmededeling.
2. Een bedrag van € 50.000,- beschikbaar te stellen voor een incidentele subsidie in 2024 aan Coöperatie Appelscha Regio 3.0 als een overgangsmaatregel in afwachting van de toeristische ontwikkelagenda voor Ooststellingwerf die in 2024 wordt opgesteld.
3. De kosten voor het beschikbaar stellen van het bedrag voor de subsidie te verwerken in de voorjaarsrapportage.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen in de eerste termijn. De commissieleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder J. van Weperen beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Toezegging
Wethouder J. van Weperen zegt toe een overzicht toe te sturen met daarin de uitgaven op gebied van toerisme van de gemeente en de inkomsten uit toeristenbelasting.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als bespreekpunt in twee termijnen te agenderen voor de raadsvergadering van 23 april 2024.

10. Vaststellen bestemmingsplan Oosterwolde – Ecomunitypark 2023
Voorgesteld besluit:
1. De ´Nota van zienswijzen en ambtshalve wijzigingen´ en de daarin opgenomen reactie op de ontvangen zienswijzen en de ambtshalve aanpassingen vast te stellen;
2. Het ontwerpbestemmingsplan ‘Oosterwolde – Ecomunitypark 2023’ (IMRO-code: NL.IMRO.0085.Ecomunity-park2023-VG01) gewijzigd vast te stellen;
3. Geen exploitatieplan als bedoeld in artikel 6.12 Wro vast te stellen.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen in de eerste termijn. De commissieleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Toezegging
Wethouder J. Nijboer heeft een tweetal toezeggingen gedaan:
- Wethouder J. Nijboer zegt toe wanneer de gebouwen staan er ook een waterpartij komt in fase 2.
- Wethouder J. Nijboer zegt toe het verkeerscirculatieplan toe te sturen aan de raad.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering van 23 april 2024.

11. Grondexploitatie ’t Hooge 2, Oldeberkoop
Voorgesteld besluit:
1. De grondexploitatie ’t Hooge II te Oldeberkoop vast te stellen.
2. De looptijd van de grondexploitatie vast te stellen op 10 jaar, conform de nieuwe BBV-richtlijn.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen in de eerste termijn.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering van 23 april 2024.

12. Bestemmingsplan ’t Hooge fase 2, Oldeberkoop
Voorgesteld besluit:
1. In te stemmen met de beantwoording van de binnengekomen zienswijzen en de ambtshalve aanpassingen, zoals verwoord in de nota van adviezen en zienswijzen;
2. Het bestemmingsplan ´'t Hooge fase 2, Oldeberkoop´ gewijzigd vast te stellen;
3. Het beeldkwaliteitsplan ‘’t Hooge Oldeberkoop’ als beleidsregel vast te stellen, waarmee het voor het plangebied van het bestemmingsplan de regels uit de welstandsnota vervangt;
4. Geen exploitatieplan op grond van artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening vast te stellen.

De commissieleden stellen vragen in de eerste termijn. Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen in de eerste termijn. De commissieleden stellen vragen in de tweede termijn. Wethouder J. Nijboer beantwoordt de vragen in de tweede termijn.

Toezegging
Wethouder J. Nijboer zegt toe te onderzoeken of de starterslening omhoog getrokken kan worden meer richting de NHG grens.

Advies:
De commissie adviseert de raad om het onderwerp als hamerstuk te agenderen voor de raadsvergadering van 23 april 2024.

13. Sluiting

De vergadering wordt om 22.46 uur gesloten.

Vastgesteld in de openbare vergadering van 14 mei 2024.

, griffier. , voorzitter.

Beknopt schriftelijk verslag van openbare vergadering van de raadscommissie Planning & Control van dinsdag 19 maart 2024

OoststellingwerfsBelang:	H. Betten en H. Dongstra
PvdA:	J. Vledder en I. Meijerhof
CDA:	T.W. Swart en M. van Tellingen
VVD:	S. van Weperen
GroenLinks:	A. Telkamp en L. Edema
ChristenUnie:	B. Leistra en W. Schaaij
D66:	-
Lokaal Sociaal Ooststellingwerf:	N. van den Berg en S. ter Heide
Vrije Partij Ooststellingwerf:	H. Hoogenkamp en E. Messham
AANWEZIG:	J. van Weperen, wethouder
AFWEZIG MET KENNISGEVING:	J. Hilbers, I. Minnema, R. van der Tempel en M. Moes
Voorzitter:	B. Oostra
Commissiegriffier:	J. Mulder

1. Opening / Mededelingen
De voorzitter opent de vergadering om 18.30 uur. De fractie D66 en dhr. M. Moes/LokaalSociaalOoststellingwerf zijn met kennisgeving afwezig.

2. Vaststellen agenda
De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

3. Vaststellen verslag van de vergadering van 12 december 2023
Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Memo auditcommissie – P&C cyclus toevoegen
De raadscommissie P&C adviseert om het memo verder te behandelen in de agendacommissie van 26 maart 2024.

5. Sluiting
De vergadering wordt om 19:11 uur gesloten.

Vastgesteld in de openbare vergadering van dinsdag 15 mei 2024.

, griffier. , voorzitter.

gemeente ooststellingwerf

ID	Onderwerp	Agendapunt	Portefeuille houder	Toezegging	Antwoord	Soort
365	Overzicht	Raadscommissie Ruimte 09-04-2024 9. Subsidie aanvraag en evaluatie Coöperatie Appelscha Regiomarketing 3.0	Jan van Weperen	Wethouder J. van Weperen zegt toe een overzicht toe te sturen met daarin de uitgaven op gebied van toerisme van de gemeente en de inkomsten uit toeristenbelasting.		Toezegging
364	Startersleni ng	Raadscommissie Ruimte 09-04-2024 12. Bestemmingsplan ´'t Hooge fase 2, Oldeberkoop´	Jelke Nijboer	Wethouder J. Nijboer zegt toe te onderzoeken of de starterslening omhoog getrokken kan worden meer richting de NHG grens.		Toezegging
363	Ecomunityp ark	Raadscommissie Ruimte 09-04-2024 10. Vaststellen bestemmingsplan Oosterwolde – Ecomunitypark 2023	Jelke Nijboer	Wethouder J. Nijboer zegt toe het verkeerscirculatie plan toe te sturen aan de raad.	Bij nieuwe ontwikkelingen wordt een inschatting gemaakt van de hoeveelheid verkeer dat wordt gegenereerd, zo ook voor het bestemmingsplan Ecomunitypark. In de toelichting op het bestemmingsplan is in paragraaf 4.5 ‘Verkeer en	Toezegging

					parkeren' onder andere de potentiële verkeersgeneratie inzichtelijk gemaakt. Onder verkeersgeneratie wordt hierbij verstaan de totale hoeveelheid gemotoriseerd verkeer (exclusief openbaar vervoer) die gedurende een gekozen tijdsperiode naar de desbetreffende voorziening toe rijdt en hiervan wegrijdt. De toelichting bij het bestemmingsplan Ecomunitypark is opgenomen in bijlage 3 bij het raadsvoorstel. Zie paragraaf 4.5 op pagina 24 van de toelichting op het bestemmingsplan.	
362	Waterpartij	Raadscommissie Ruimte 09-04-2024 10. Vaststellen	Jelke Nijboer	Wethouder J. Nijboer zegt toe wanneer de gebouwen staan er		Toezeggin g

		bestemmingsplan Oosterwolde – Ecomunitypark 2023		ook een waterpartij komt in fase 2.		
361	Kwaliteitsafwegingskaders toetsen op andere parken	Raadsvergadering 27-03-2024 7. Pilotproject “Vitale Vakantieparken” op Buitenplaats De Hildenberg in Appelscha	Jan van Weperen	Wethouder J. van Weperen zegt, naar aanleiding van het verzoek van dhr. S. ter Heide/Lokaal Sociaal Ooststellingwerf, of het college kan toezeggen wanneer zij het kwaliteitsafwegingskader willen toetsen op andere parken, toe dat dit op zijn snelst begin volgend jaar zal worden. Dit wordt ingegeven door het feit dat de evaluatie van de pilot en ook de consequenties van mogelijke handhaving en kwesties die daaruit voortkomen goed in beeld moeten zijn voordat wij zo’n stap kunnen en willen zetten.		Toezegging
359	Uittreding gemeensch	Raadscommissie Ruimte 14-03-2024 13.	Jelke Nijboer	Wethouder J. Nijboer zegt toe terug te komen over wat de		Toezegging

	appelijke regeling	Benoeming leden gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit 2024		kosten zijn van uittreding uit de gemeenschappelijke regeling Hûs en Hiem.		
358	Recycling van elektronica van bedrijven	Raadscommissie Ruimte 14-03-2024 12. Bedrijfsafval weren op Milieustraat	Gerben But	Wethouder G. But zegt toe te gaan onderzoeken wat de mogelijkheden van recycling van elektronica van bedrijven is en met hen hierover te communiceren.		Toezegging
356	M-068 - Wildbeheer wolf	Raadsvergadering 27-02-2024 14. Motie vreemd aan de orde van de dag - M-068 VPO, OB, CU - Wildbeheer wolf	Jan van Weperen			Motie
355	M-066 Wolven, werken, weren	Raadsvergadering 30-01-2024 6.b. Motie M-066 Wolven, werken, weren	Jan van Weperen			Motie
353	Ontwikkelingen nieuwe bestemming voormalige	Raadsvergadering 30-01-2024 5. Nieuwe bestemming voormalige	Jelke Nijboer	Wethouder J. Nijboer zegt toe naar de raad toe te komen als er ontwikkelingen zijn. De ontwikkelingen nu, zijn onduidelijk omdat er nog geen		Toezegging

	aula - Kuipenstreek 8 Oosterwolde	aula - Kuipenstreek 8 in Oosterwolde		duidelijkheid is met wat er met de achterliggende panden gaat gebeuren.		
350	Startnotitie energietransitie	Raadscommissie Ruimte 16-01-2024 10. Startnotitie energietransitie	Gerben But	Wethouder G. But zegt toe de achterliggende informatie over de reductie van 103%, ten opzichte van 1990 voor de sector centrale opwekking elektriciteit en warmte, te doen komen aan de raad.	Tijdens de thema-avond heeft Joachim Schellekens van Berenschot toelichting gegeven over deze reductie. Het antwoord is terug te vinden in de opname van de thema-avond op 19 september '23 (vanaf minuut 23'-20''). Enerzijds treedt er landelijk al een besparing op (landelijk is 85% al verduurzaamd o.a. door wind op zee). Anderzijds door de te verwachten opwek in de gemeente Ooststellingwerf richting 2030. Netto produceer je dus méér dan (gemiddeld)	Toezegging

					in een jaar nodig. Uiteraard is er als er geen zon schijnt en het windstil is nog steeds stroom nodig uit gasgestookte energiecentrales, maar het jaargemiddelde laat een overschot zien. Vandaar meer dan 100%. hiermee afgedaan	
348	Wasbare luiers	Raadsvergadering 19-12-2023 7. Verordening afvalstoffenheffing 2024	Gerben But	Wethouder G. But zegt toe het proces van gemeente Heerenveen te volgen met betrekking tot de wasbare luiers.		Toezegging
342	Financieel inzicht	Raadsvergadering 07-11-2023 5. Programmabegroting 2024-2027	Gerben But	Wethouder G. But zegt toe bij de Kadernota een financieel inzicht te geven wat de consequenties zouden zijn als in de geest van de motie 62a Naar buiten! Uitvoering gegeven zou worden aan de daarin vermelde onderdelen.		Toezegging

341	Subsidies	Raadsvergadering 07-11-2023 1. Opening/Mededelingen	Jack Werkman	Portefeuillehouder J. Werkman zegt toe voor het zomerreces 2024 met een strategische agenda te komen die uitgebreider is dan de genoemde punten in motie 60a Subsidiologisch.		Toezegging
338	Programma begroting	Raadsvergadering 07-11-2023 5. Programmabegroting 2024-2027	Jan van Weperen	Wethouder J. van Weperen zegt toe bij de kadernota volgend jaar met een geïntegreerd plan van aanpak te komen inzake bedrijventerreinen.		Toezegging
337	Algemeen Belangbesluit Biosintrum	Raadscommissie Ruimte 14-11-2023 8. Algemeen Belangbesluit Biosintrum	Jan van Weperen	Wethouder J. van Weperen zegt toe dat aan het meerjarenonderhoudsplan wordt gewerkt, vervolgens in het college komt en dan raadsbehandeling.		Toezegging
334	M-021 VPO, LSO, PvdA, GL, D66 Verfraaiing dorpskernen door	Raadsvergadering 29-11-2022 6. Vaststellen 'Detailhandelsvisie Ooststellingwerf 2022'	Jan van Weperen			Motie

	middel van schermen					
332	M-052a OB, PvdA, CDA motie vreemd - Kleinschalige bouwprojecten	Raadsvergadering 31-10-2023 14. Motie vreemd - Kleinschalige bouwprojecten	Jelke Nijboer			Motie
325	Financiële paragraaf Jeugdhulp	Raadscommissie Planning & Control 17-10-2023 9. Programmabegroting 2024-2027	Esther Verhagen	Wethouder E. Verhagen zegt toe twee maal per jaar een financiële paragraaf aan te leveren over het thema Jeugdhulp.	Er wordt invulling gegeven aan deze toezegging.	Toezegging
324	Evaluatie Toerisme Regiomarketing Zuidoost & Appelscha 3.0 + Visie omtrent	Raadscommissie Planning & Control 17-10-2023 9. Programmabegroting 2024-2027	Jan van Weperen	Wethouder J. van Weperen zegt toe dat de raad in het vierde kwartaal van 2023 de evaluatie Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland tegemoet kan zien. Tevens volgt in het eerste kwartaal van 2024 de evaluatie Appelscha 3.0. Na de		Toezegging

	Vrijetijdseconomie			zomer van 2024 volgt de Visie omtrent Vrijetijdseconomie.		
317	M-019 GL, CDA Klaar voor klimaatverandering	Raadsvergadering 08-11-2022 5. Programmabegroting 2023-2026	Gerben But			Motie
312	M-044 LSO Aula	Raadsvergadering 27-06-2023 12. Kaderbrief 2024-2027	Jelke Nijboer		op raadsagenda januari 2024 (afgedaan...)	Motie
311	M-043 CDA, D66, PvdA, GL Vluchtelingen	Raadsvergadering 27-06-2023 12. Kaderbrief 2024-2027	Jack Werkman		Rikkingahof zal als doorstroom locatie worden ingezet. De raad wordt over de voortgang geïnformeerd.	Motie
310	M-042 GL Bijzonder Onder Aandacht Veiligheid	Raadsvergadering 27-06-2023 12. Kaderbrief 2024-2027	Jack Werkman		We hebben met de andere OWO gemeenten en VTH afspraken gemaakt over benodigde capaciteit. Er komt één OWO VTH beleidsplan waarin ook de benodigde capaciteit opgenomen wordt. De basis voor dit plan komt	Motie

					uit: RIEC rapport ondermijning Friesland (Van der Torre), bodemplaatonderzoek VTH en integrale veiligheidsplannen van elke gemeente.	
309	M-039 CU, GL Eikenprocessierups	Raadsvergadering 27-06-2023 12. Kaderbrief 2024-2027	Gerben But		Dit is afgehandeld. Toelichting: Op 5 maart 2024 heeft het college hierover een mededeling aan de Raad gestuurd (iBabs: ID 1518) met als onderwerp: "Evaluatie eikenprocessierups 2023 en aanpak 2024"	Motie
307	M-036 GL, D66, VPO Waar is dat water(tappunt)	Raadsvergadering 27-06-2023 12. Kaderbrief 2024-2027	Esther Verhagen		Update 9-11-2023. Het college neemt dit jaar een besluit over de plaatsing van watertappunten. Zodra het college een besluit heeft genomen over de watertappunten wordt de raad via een	Motie

					raadsmededeling geïnformeerd.	
306	M-035 LSO Kulturhus	Raadsvergadering 27-06-2023 12. Kaderbrief 2024-2027	Esther Verhagen		Update 9-11-2023. Het college neemt in Q1 of 2 2024 een besluit, Vervolgens wordt de raad via een raadsmededeling geïnformeerd.	Motie
303	M-032 D66, PvdA, GL Retour afzender	Raadsvergadering 27-06-2023 12. Kaderbrief 2024-2027	Esther Verhagen			Motie
294	Schoolplein OBS De Stelling Makkinga	Raadsvergadering 21-03-2023 3. Spreekrecht inwoners	Esther Verhagen	Wethouder Verhagen zegt toe om samen met OBS De Stelling in Makkinga aan de slag te gaan en te onderzoeken bij interne en externe partijen hoe het plein gefinancierd kan worden. Op het moment dat deze financiering niet lukt, komt het college met een voorstel naar de raad hoe het resterende financiële gat voor		Toezegging

				het nieuwe plein beschikbaar kan worden gesteld.		
291	RKC Biosintrum Raadsbesluit 8 maart 2022		Jan van Weperen	Aanbeveling 3. Laat de raad goed geïnformeerd de kaders stellen en controleren. Toelichting op de aanbeveling Geef het college opdracht de onafhankelijke controller een kritische beoordeling over alle risico's van het plan naar de raad te sturen wanneer de raad beslissingen moet nemen. Budgetteer jaarlijks voor de raad een apart bedrag voor het inhuren van een extern bureau voor een eventuele 'second opinion' als onzekerheid blijft bestaan over risico's. Hiermee heeft de raad extra mogelijkheden de kaderstellende en controlerende taak uit te voeren. Laat voor grote projecten die over	Er is geen apart bedrag gebudgetteerd voor het inhuren van een extern bureau. Dit wordt waar van toepassing bij het project betrokken of we komen via een voor- of najaarsrapportage hierover bij u terug.	RKC

				verkiezingsgrenzen heen gaan een overzichtelijk dossier opstellen voor nieuwe raadsleden en actualiseer dit regelmatig.		
290	RKC Biosintrum Raadsbesluit 8 maart 2022		Jan van Weperen	Aanbeveling 2. Laat het college afstand houden tot de projectorganisatie bij grote projecten. Toelichting op de aanbeveling Geef het college opdracht bij grote projecten niet zelf het project te leiden maar dat aan een ambtenaar of externe inhuurkracht over te laten. Vanzelfsprekend blijft het college bestuurlijk betrokken en verantwoordelijk. Laat ruim voor beslissingen van grote projecten door het college drie alternatieve scenario's doorrekenen, waaronder een 'worst-case' scenario met alle financiële risico's voor de gemeente. Ook	Deze opdracht aan het college is overgenomen en toegepast.	RKC

				een risicoparagraaf mag in het projectplan niet ontbreken.		
289	RKC Biosintrum Raadsbesluit 8 maart 2022		Jan van Weperen	Aanbeveling 1. Maak gebruik van de gemeentelijke organisatie en neem een controller aan. Toelichting op de aanbeveling Geef het college opdracht om bij grote projecten volgens een vast stramien een projectorganisatie in te richten. Maak gebruik van de kennis en ervaring van de mensen in de organisatie. Vraag altijd een externe partij een markttoets (zoals een oordeel van een bank), handhaaf de gewone hiërarchie en maak formele notulen met vastlegging van beslissingen, richt een projectadministratie in en leg een projectarchief aan. Stel een concerncontroller aan en een controlstatuut op.	Binnen de organisatie is een werkgroep bezig met projectmatig werken. De werkwijzen rondom projectmatig werken worden binnenkort vastgelegd. Daarin wordt ook de mogelijkheid van het inschakelen van een externe partij voor een markttoets onderdeel. De concerncontroller is aangesteld en is vaste adviseur bij de auditcommissie.	RKC

				De concerncontroller is o.m. verantwoordelijk om deze procedures te toetsen en heeft een vaste plek in de auditcommissie.		
287	Convenant Fryske Marren	Raadscommissie Ruimte 07-03-2023 6.f. V-035 GL, Pesticieden	Jan van Weperen	Wethouder Van Weperen zegt toe de ontwikkelingen rondom pesticiden en het opstellen van een convenant met de Fryske Marren dit jaar nog terug te koppelen in een commissievergadering of een themabijeenkomst aan de raad.		Toezegging
285	Gemeentewerf	Raadscommissie Ruimte 07-03-2023 6.d. V-033 OB, Gemeentewerf, stand van zaken	Gerben But	Wethouder But zegt toe elk kwartaal de ontwikkelingen omtrent de Gemeentewerf te rapporteren aan de raad.		Toezegging
279	M-006 - Adviesorgaan Auditcommissie	Raadsvergadering 21-06-2022 8. Kaderbrief 2023-2026	Jan van Weperen	Verzoekt de auditcommissie: Uiterlijk in januari 2023 met behulp van de afdeling en in goed overleg met de wethouder financiën advies aan de raad uit te brengen	De jaarstukken worden nu een maand eerder dan de kaderbrief en voorjaarsrapportage behandeld. Daardoor is er meer spreiding van de	Motie

				over de wijze waarop de stukken behorend bij de planning en control cyclus het beste kunnen worden behandeld in commissies en raad. Het gaat hierbij om de jaarrekening, de voor- en de najaarsnota, de circulaires rondom de algemene uitkering en de begroting.	stukken. De circulaires worden na verwerking zo snel mogelijk naar de raad verzonden, in ieder geval voor de desbetreffende raadsvergadering. Binnen de auditcommissie is al een eerste bespreking geweest over de inhoud van de P&C cyclus. Dat wordt in 2024 vervolgd.	
277	M-019 - Klaar voor klimaatverandering	Raadsvergadering 08-11-2022 5. Programmabegroting 2023-2026	Gerben But	Verzoeken het college: -In het jaar 2023 een klimaatadaptatieplan op te stellen, met daarin aandacht voor de agrarische sector en de inwoners van onze gemeente -Het benodigde budget uit het 'extra budget duurzaamheid' van 250.000 euro te halen -Dit klimaatadaptatieplan voor te leggen aan de raad.		Motie

275	M-020b - Duurzaamheid door waterbesparing	Raadsvergadering 08-11-2022 5. Programmabegroting 2023-2026	Gerben But	Verzoeken het college -Te onderzoeken of er een pilot kan worden gestart of deze installaties mee kunnen worden genomen in de duurzaamheidsdoelstelling - De mogelijkheid te onderzoeken van het verstrekken van subsidies om een dergelijke installatie te kunnen plaatsen bij zowel nieuwbouw dan wel bestaande bouw -Te onderzoeken of door middel van lagere leges de kosten gecompenseerd kunnen worden.		Motie
249	Fochteloërveenweg	Gezamenlijke raadscommissie P&C, Ruimte en Samenleving 07-02-2023 8.a. V-024, V-028 en V-029 vragen Fochteloërveenweg	Gerben But	Wethouder But zegt toe de meetgegevens van de afsluiting per jaar te delen met de raad en aan het einde na evaluatie de uitkomst te delen met de raad en als de uitkomst daartoe aanleiding geeft een	De resultaten worden naar verwachting in eerste kwartaal van 2025 gedeeld met de raad.	Toezegging

				nieuw verkeersbesluit te nemen.		
237	Adviesorgaan auditcommissie	Raadsvergadering 21-06-2022 8. Kaderbrief 2023-2026	Jan van Weperen	Dhr I. Minnema, voorzitter auditcommissie, zegt in het kader van de motie adviesorgaan auditcommissie toe dat om te komen tot het advies aan de raad over de wijze waarop de stukken behorend bij de planning en control cyclus het best kunnen worden behandeld in commissies en raad, de commissie planning en control wordt betrokken en dat elke fractie wordt betrokken bij de training.	De trainingen zijn geweest. De verordening op de auditcommissie is aangepast. De jaarstukken worden nu een maand eerder dan de kaderbrief en voorjaarsrapportage behandeld. Daardoor is er meer spreiding van de stukken. Binnen de auditcommissie is al een eerste bespreking geweest over de inhoud van de P&C cyclus. Dat wordt in 2024 vervolgd.	Toezegging

Als een onafhankelijke bezwaarcommissie in haar advies de bezwaarmaker op veel onderdelen in het gelijk stelt, en feitelijk nogal kritisch is op de handelswijze (of juist gebrek daaraan) van het college, dan is dat een niet alledaags advies.

Als het dan ook nog een gevoelig onderwerp als de Prikkedam betreft, vinden wij dat alle reden om in het openbaar van het college te horen wat zij met dat advies gaat doen.
Voor D66 maakt dat onderdeel uit van de controlerende taak van de gemeenteraad.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**Ruimte
Titel	:Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) Openbare Verlichting (OVL) 2024-2027
Onderwerp	:Openbare Verlichting
Portefeuillehouder/Teamleider	:Jelke Nijboer – Jeroen Sikkens
Extern zaak ID (zaakcode)	:0085207462

Datum collegevergadering
2 april 2024

Voorgesteld besluit
Een goed en zorgvuldig beheer van de Openbare Verlichting te continueren en daarvoor:

1. Het Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) Openbare verlichting (OVL) 2024-2027 vast te stellen
2. De frequenties voor vervanging van de verschillende onderdelen van de OVL, zoals beschreven in de bijlage Uitgangspunten Openbare Verlichting, vast te stellen.
3. De ontwerprichtlijnen NPR13201 van toepassing te verklaren,
4. De meest recente versie van de richtlijn Lichthinder van toepassing te verklaren,
5. De duurzaamheidsdoelen vast te stellen als uitgangspunt bij vervangingen.

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding
Voor een goed en zorgvuldig beheer van de Openbare Verlichting (OVL) is het noodzakelijk de MOP OVL 2024-2027 vast te stellen. De MOP OVL wordt iedere vijf jaar geactualiseerd en is gebaseerd op het huidige areaal van ca. 4.600 lichtpunten. Hierbij zijn alle leeftijden van de verschillende onderdelen (bijvoorbeeld lichtmasten, lampen en armaturen) geanalyseerd. Per onderdeel van de OVL geldt een bepaalde afschrijvingstermijn / technische levensduur. De afgelopen jaren zijn aan het einde van de levensduur de betreffende onderdelen vervangen.
In de voorgaande MOP periode is door de raad extra budget beschikbaar gesteld om versneld over te gaan op Ledverlichting. Door dit extra budget zijn nu alle lichtpunten Ledverlichting geworden en zijn er binnen de planperiode 2024-2027 geen grootschalige planmatige vervangingen nodig.

Argumenten
1.1 De gemeente is verantwoordelijk voor haar kapitaalgoederen
De gemeente is als beheerder Openbare Verlichting verantwoordelijk voor een goed en zorgvuldig beheer en onderhoud en moet aan kunnen tonen dat zij de redelijkerwijs noodzakelijke maatregelen heeft genomen om te voorkomen dat onnodig veel uitval van Openbare Verlichting ontstaat. Met de uitvoering van de MOP OVL 2024-2027 wordt dat gerealiseerd.
Daarnaast stelt het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dat er voor de Openbare verlichting (één van de kapitaalgoederen) een solide financieel beleid moet zijn. Ook wordt er gecontroleerd op de aanwezigheid van goed onderbouwde onderhoudsplannen zoals de Meerjaren Onderhouds Planning (MOP) OVL. Deze plannen moeten financieel verankerd zijn in de (meerjaren) begroting. Deze plannen moeten tijdig worden uitgevoerd om toekomstige hogere kosten te vermijden. Onze toezichthouder, de provincie, toetst ons vanuit het BBV op de aanwezigheid van meerjarige onderhoudsplannen en de financiële verwerking hiervan in de begroting.

1.1 Er is een verkorte MOP-periode
Doordat de vervangingen langer hebben geduurd dan verwacht(door de lange levertijden op de armaturen afronding in 2023 in plaats van 2022) wordt dit voorstel u later voorgelegd dan eerst was gepland. Met ingang van 2028 zijn er weer vervangingen noodzakelijk. Om hier een goed beeld van te hebben en de kosten goed in te kunnen schatten

wordt nu voorgesteld de MOP eerst vast te stellen tot en met 2027, een planperiode van 4 jaar in plaats van de gebruikelijke 5 jaar. In 2027 ontvangt u vroegtijdig een advies over de volgende MOP periode (2028 en verder).

2.1 Alle grote vervangingen zijn uitgevoerd.
De komende MOP periode staan er geen grote vervangingen op het programma doordat alle vervanging voor de komende jaren naar voren zijn gehaald als gevolg van het versneld overgaan naar Ledverlichting. Met ingang van 2028 staan er weer grote planmatige vervangingen gepland. Deze vervangingen zouden ook zonder de versnelling in de overgang naar Led moeten worden uitgevoerd.
Het budget is voor de komende jaren bij het huidige prijspeil toereikend om de Openbare verlichting te onderhouden. Met ingang van 2028 zal er echter weer een investering nodig zijn voor vervangingen. Een uitwerking van de financiën en de vervangingen binnen deze MOP periode is bijgevoegd als bijlage 1.

2.2 Er wordt gewerkt met een gewijzigde onderhoudsfrequentie.
Door het toepassen van LED is ook de vervangingsfrequentie gewijzigd. Reguliere conventionele verlichting moest ongeveer om de vier jaar voorzien worden van een nieuwe lamp om veel uitval te voorkomen. De huidige Ledverlichting gaat ongeveer 10 jaar mee. Een Led lamp bestaat uit minimaal acht lichtpuntjes waardoor het niet opvalt wanneer er één uitvalt; het is hierdoor ook minder storingsgevoelig. Aan het einde van de levensduur zijn niet de lichtpuntjes aan vervanging toe maar de zogeheten geïntegreerde driver (aansturing van de verlichting).
De overige onderhoudsfrequenties staan in de bijlage 2 Uitgangspunten Openbare Verlichting. De onderhoudsfrequentie is bepalend voor het tijdstip waarop het onderhoud moet worden uitgevoerd.

2.3 We maken onderdeel uit van de OVEF.
Ooststellingwerf is onder andere voor de Openbare verlichting aangesloten bij Openbare Verlichting en Energie Friesland (OVEF). Deze organisatie behartigt onze belangen bij de netbeheerders (Liander en Enexis), is directievoerder voor het onderhoudscontract, draagt zorg voor het beheerpakket en ondersteunt de diverse beheerders bij de werkzaamheden en initiatieven op het gebied van Openbare Verlichting.

2.4 Storingen en onderhoud worden uitgevoerd binnen een onderhoudsbestek
Voor het herstellen van storingen en het uitvoeren van onderhoud wordt gebruik gemaakt van een onderhoudsbestek dat binnen de OVEF is aanbesteed. Dit bestek heeft een looptijd tot en met april 2025.

2.5 Installatieverantwoordelijkheid is geregeld.
Als gemeente hebben wij diverse elektrische laagspanningsinstallaties (lichtmasten, klokken, marktkasten, bruggen, enz.) in de openbare ruimte. Deze objecten vallen onder het bouwbesluit en moeten daardoor voldoen aan de zogeheten NEN1010 (Nederlands Norm). Deze norm bevat onder andere de veiligheidsbepalingen voor deze installaties. Naast het bouwbesluit speelt ook het Arbeidsomstandighedenbesluit een rol. Deze algemene eisen zijn vertaald in de NEN3140 – Bedrijfsvoeren elektrische installaties – Laagspanning.
Om aan de regelgeving te voldoen moet er een installatie-verantwoordelijke worden aangewezen. Deze verantwoordelijke stelt de benodigde procedures op waarmee aan de regelgeving wordt voldaan en bewaakt of deze worden uitgevoerd en verzorgd de inspecties.

2.6 Het energieverbruik is met meer dan 50% verlaagd
Door de versnelde overgang naar Ledverlichting is ook het energieverbruik gedaald. In bijlage 3 is het verloop in energieverbruik goed te zien. De cijfers van het vierde kwartaal 2023 zijn nog niet bekend, maar de daling zal ook voor die kwartalen doorzetten door de vervangingen die in het voorjaar van 2023 zijn gedaan. Pas aan het eind van dit jaar zal de complete impact van de vervangingen zichtbaar zijn in het verbruik.
Door het lagere energieverbruik wordt er, bij het huidige prijspeil, jaarlijks ongeveer € 60.000 aan energie minder verbruikt dan in 2018.Naast de financiële besparing is het ook zo dat de energie die niet verbruikt wordt ook niet opgewekt hoeft te worden.

3.1 We passen een lichtberekening toe voor openbare verlichting op basis van richtlijnen.
Voor het ontwerpen van de benodigde Openbare verlichting wordt er gewerkt met landelijke richtlijnen. Hierbij wordt de laatste versie van NPR13201 (Nederlandse Praktijk Richtlijn) toegepast. Op basis van deze richtlijn wordt een te hanteren verlichtingsklasse bepaald. De openbare verlichting moet voldoen aan 75% van deze verlichtingsklasse.

4.1 We passen de richtlijn lichthinder toe.
Voor het bepalen van lichthinder is de meest recente versie van de richtlijn Lichthinder (uitgave van Nederlandse Stichting Voor Verlichtingskunde, NSVV) van toepassing. Deze richtlijn geeft grenswaarden aan waaraan eventuele klachten over lichthinder kunnen worden getoetst. Als de grenswaarden niet worden overschreden is de lichtbelasting “maatschappelijk aanvaardbaar”.

Kanttekeningen

1. *Op het verbruik hebben we invloed op de energieprijs niet*

De kosten voor de energie zijn niet meegenomen in het Meerjaren Onderhoud Plan (MOP) Openbare verlichting. De afgelopen jaren hebben de prijzen voor energie behoorlijke fluctuaties laten zien. De component energie wordt jaarlijks beoordeeld en daar waar nodig wordt de begroting voor dit onderdeel geactualiseerd.

2. *Het onderhoudsbestek loopt af.*

Het onderhoudsbestek dat binnen de OVEF (Openbare Verlichting en Energie Friesland) is afgesloten loopt in 2025 af. Het is niet te voorzien hoe de prijzen zich zullen ontwikkelen doordat de onderhoudsintervallen en storingen voor LED verlichting en conventionele verlichting zo van elkaar verschillen. Het traject van de aanbesteding wordt medio 2024 opgestart.

3. Voor het behoud en aangezicht is het beter vaker te reinigen en te schilderen.

Eerder (in het kader van de heroverwegingen 2021) is door de raad besloten om de lichtmasten minder vaak te reinigen. Een vermindering van de kosten van ongeveer € 9.000,-. Momenteel worden de masten eens in de tien jaar gereinigd. Masten die in het open veld staan blijven redelijk schoon. Masten die in de schaduw staan of nabij bomen of bijvoorbeeld een drukke weg zullen er halverwege de periode al niet meer schoon uit zien. Het is voor het behoud en het aanzicht van de lichtmasten het wenselijk de lichtmasten vaker te reinigen.
Wanneer de lichtmasten vaker geschilderd worden krijgen weersinvloeden minder vat op de materialen. Hierdoor wordt corrosie voorkomen door minder afbladerende verf. Hierdoor wordt de levensduur van de lichtmasten verlengd. De huidige coatings (in de fabriek aangebrachte “verf” laag) van lichtmasten gaat minimaal 10 jaar en meestal langer mee. Het is wenselijk om de masten daarna eens per 5 jaar te schilderen. Het schilderen wordt uitgevoerd op basis van een inspectie vooraf. Alleen de meest noodzakelijke lichtmasten worden nu geschilderd.

Duurzaamheid

Binnen de Openbare Verlichting nemen we de volgende duurzaamheidsaspecten mee:

- Toegepaste armatuur moet volledig circulair zijn;
- Toepassen van een dimregime;
- Hoeveelheid licht aanpassen daar waar nodig;
- Licht waar nodig donker waar het kan;
- Levensduur verlengen door schilderen en reinigen;
- Te vervangen lichtmasten beoordelen op werkelijke verwachte levensduur.

Financiële toelichting

Het onderhoud aan de lichtmasten voor de komende jaren kan op basis van het huidige prijspeil binnen het bestaande budget worden uitgevoerd. Voor de jaren na 2027 zal er een groter budget nodig zijn door de vervangingen die dan gepland staan. De component energie wordt jaarlijks beoordeeld op basis van het dan verwachte tarief.

Publicatie voor bekendmaking

De raad heeft het Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) Openbare verlichting (OVL) 2024-2027 vastgesteld. Hiermee staan de uitgangspunten en het onderhoud aan de Openbare verlichting voor de komende jaren vast.

Vervolg

Na vaststelling wordt uitvoering gegeven aan het plan.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. MOP OVL 2024-2027 financiën en maatregelen.
2. Uitgangspunten Openbare verlichting
3. Vergelijking energieverbruik 2018-2023

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085207462

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ; 2 april 2024

gelet op het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV);

Besluit

Een goed en zorgvuldig beheer van de Openbare Verlichting te continueren en daarvoor:

1. Het Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) Openbare verlichting (OVL) 2024-2027 vast te stellen
2. De frequenties voor vervanging van de verschillende onderdelen van de OVL, zoals beschreven in de bijlage Uitgangspunten Openbare Verlichting, vast te stellen.
3. De ontwerprichtlijnen NPR13201 van toepassing te verklaren,
4. De meest recente versie van de richtlijn Lichthinder van toepassing te verklaren,
5. De duurzaamheidsdoelen vast te stellen als uitgangspunt bij vervangingen.

Besloten in de openbare vergadering van 28 mei 2024.

, griffier. , voorzitter.

MOP OVL 2024-2027 financiën en maatregelen

Maatregel	Kosten per planjaar			
	2024	2025	2026	2027
OVEF	€ 14.000,00	€ 14.000,00	€ 14.000,00	€ 14.000,00
Reiniging	€ 9.000,00	€ 9.000,00	€ 9.000,00	€ 9.000,00
Onderhoud storingen en schades	€ 39.000,00	€ 39.000,00	€ 39.000,00	€ 39.000,00
Vervangingen	€ 20.000,00	€ 20.000,00	€ 20.000,00	€ 20.000,00
Levensduurverlengend onderhoud	€ 3.839,00	€ 3.839,00	€ 3.839,00	€ 3.839,00
Budget exclusief energie	€ 85.839,00	€ 85.839,00	€ 85.839,00	€ 85.839,00

Maatregel	Aantal per planjaar			
	2024	2025	2026	2027
Reiniging	460	460	460	460
Vervanging complete mast	5	15	18	27
Vervangen armatuur	0	0	0	4
Vervangen lamp	40	40	41	40
Levensduurverlengend onderhoud	150	150	150	150

Uitgangspunten Openbare verlichting

(raadsvergadering 28 mei 2024)

De uitgangspunten voor de Openbare verlichting in de gemeente Ooststellingwerf zijn hieronder beschreven. Daarnaast zijn de gehanteerde richtlijnen en eisen weergegeven zodat alles gemakkelijk vindbaar in één document is vastgelegd.

1. Licht waar het moet, donker waar het kan.

Het uitgangspunt voor de openbare verlichting is licht waar het nodig is en donker waar het kan. Door gebruik te maken van een dimregime kan het lichtniveau gedurende de nacht gestuurd worden. Hierdoor kan overmatige verlichting worden voorkomen terwijl de oriëntatie en het veilige gevoel nog wel aanwezig zijn.

2. Onderhoudsfrequenties

Openbare verlichting wordt vervangen op basis van een frequentie. De frequentie van de verschillende onderdelen zijn hieronder beschreven:

Lichtmast;
Voor de lichtmasten is de vervangingsfrequentie 40 jaar. Wanneer de lichtmast goed wordt onderhouden is dat mogelijk langer. De mast kan aan het einde van de technische levensduur doorgemeten worden en daarmee is een inschatting te maken van de nog bestaande kwaliteit c.q. levensduur. Hierbij wordt een garantie afgegeven door het inspectiebureau voor de eerst volgende vijf jaar. Dit proces kan na de vijf garantiejaren weer herhaald worden, tot de kwaliteit dusdanig is achteruitgegaan dat de mast vervangen moet worden. Door deze werkwijze kunnen kostbare vervangingen zo lang mogelijk uitgesteld worden. Het vervangen van een lichtmast (5,5 meter hoog) zonder armatuur kost bij het huidige prijspeil ongeveer € 1.500,-.

Armaturen:
Armaturen hebben een technische levensduur van 25 jaar. Door de kwaliteit van de tegenwoordig gebruikte materialen en coatings gaan ze bij goed onderhoud meestal wel iets langer mee.

Led-armaturen:
Led-armaturen hebben een technische levensduur van 20 a 25 jaar. Dit is een combinatie van armatuur en de lichtplaat gecombineerd met de driver (aansturing). Het loont hierbij niet om alleen de lichtplaat en driver te vervangen gezien de kosten daarvan. De goedkoopste led-armaturen kosten rond de € 300,-.

Ledlamp:
Ledlampen die conventionele verlichting (de peertjes of de spaarlamp) vervangen hebben al een bewezen levensduur tussen de 8 a 10 jaar. De prijzen van de ledlampen zijn door het verbod op bepaalde typen lampen en de daardoor op gang gekomen concurrentie steeds lager aan het worden.

3. Reinigen van de lichtmasten

Reinigen van de lichtmasten draagt bij aan het behoud van de kwaliteit en het aanzien van de lichtmast. De lichtmasten worden eens in de 10 jaar gereinigd.

4. Schilderen van lichtmasten

Schilderen van lichtmasten draagt bij aan het behoud van de kwaliteit en het aanzien van de lichtmast. Door te zorgen voor een kwalitatief goede verflaag hebben weersinvloeden minder invloed op de mast. Door regelmatig onderhoud uit te voeren kan de technische levensduur worden verlengd. De masten die gepland staan voor schilderwerk op basis van levensduur worden vooraf geïnspecteerd op nut en noodzaak.

5. Alternatieve methoden om de verwachte levensduur te verlengen.

Lichtmasten die vervangen worden bij bijvoorbeeld een wijkvernieuwing, maar nog niet aan het einde van de levensduur zijn, kunnen hergebruikt worden. Er kan onder andere gekozen worden om de masten te refurbishen. Bij refurbishen wordt de mast gecontroleerd op dikte van het materiaal (staal of

aluminium). Hierna wordt de mast ontdaan van de verf/coating en opnieuw voorbehandeld en gecoat. Door het refurbishen gaan de masten weer minimaal 20 jaar mee.

6. Licht kunnen we tegenwoordig beter sturen.

Een Led-armatuur bevat een plaat met daarin 8, 16 of 24 lichtpunten. Door deze lichtpunten te richten kan het lichtbeeld op straat bepaald worden. Door dit toe te passen wordt verstrooiing of overlast door het licht voorkomen. De toegepaste vervangende ledlampen zijn hier niet geschikt voor en zijn slechts een vervanging van een “lichtpeertje”. Wanneer toegepaste lampen aan vervanging toe zijn wordt het gehele armatuur vervangen door een Led-armatuur.

7. Energiebesparing door een dimbeleid

Bij alle armaturen die de afgelopen jaren vervangen zijn is een dimbeleid ingebouwd. Dit dimbeleid, wat Friesland breed wordt toegepast, houdt in dat de lichtpunten op gezette tijden feller of minder fel gaan branden. Door het toepassen van een dimregime is het mogelijk om meer energie te besparen.
Het toegepaste dimregime is als volgt:
Moment van ontsteken tot 19:00 uur 100%
19:00 uur tot 21:00 uur 70%
21:00 uur tot 23:00 uur 50%
23:00 uur tot 06:00 uur 30%
06:00 uur tot het moment van doven 100%

Rekenvoorbeeld: bij een armatuur van 15 watt op een dag waarbij de verlichting om 17:00uur aan gaat en in de ochtend om 8 uur weer uit.
Zonder toegepast dimregime is het verbruik 15 uur maal 15 watt een verbruik van 225 watt.
Met toegepaste dimregime is het verbruik 127,5 watt (2 uur 100%, 2 uur 70%, 2 uur 50%, 7 uur 30% en weer 2 uur 100% maal 15watt). Er is in dit voorbeeld een verschil van bijna 57%.

8. Lichtberekening

Voor het ontwerpen van de benodigde openbare verlichting wordt er gewerkt met Nederlandse Praktijk Richtlijnen voor de kwaliteitscriteria openbare verlichting (NPR). Hierbij is de laatste versie van NPR13201 van toepassing. Op basis van deze richtlijn wordt een te hanteren verlichtingsklasse bepaald. De openbare verlichting moet voldoen aan 75% van deze verlichtingsklasse.

9. Lichthinder.

Voor het bepalen van lichthinder is de meest recente versie van de richtlijn Lichthinder (uitgave van Nederlandse Stichting Voor Verlichtingskunde (NSVV)) van toepassing. Deze richtlijn geeft grenswaarden aan waaraan de klachten over lichthinder worden getoetst. Als de grenswaarden niet worden overschreden is de lichtbelasting “maatschappelijk aanvaardbaar”.

Energieverbruik OVL Ooststellingwerf	Q1			Q2			Q3			Q4			Totaal per jaar
	Dag	Nacht	totaal verbruik	Dag	Nacht	totaal verbruik	Dag	Nacht	totaal verbruik	Dag	Nacht	totaal verbruik	
2018	49.978	104.437	**154.415**	10.464	76.680	**87.144**	16.958	88.245	**105.203**	58.603	115.115	**173.718**	**520.480**
2019	50.852	106.372	**157.224**	12.272	78.911	**91.183**	16.419	87.754	**104.173**	52.981	105.570	**158.551**	**511.131**
2020	33.587	74.242	**107.829**	6.969	53.764	**60.733**	10.940	59.000	**69.940**	34.824	73.622	**108.446**	**346.948**
2021	29.570	68.807	**98.377**	6.441	49.463	**55.904**	9.735	54.433	**64.168**	34.251	74.470	**108.721**	**327.170**
2022	28.513	64.982	**93.495**	6.124	47.093	**53.217**	8.737	49.553	**58.290**	27.786	61.601	**89.387**	**294.389**
2023	23.652	54.978	**78.630**	4.633	36.605	**41.238**							

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**P&C**
Titel	:	Jaarstukken 2023
Onderwerp	:	Jaarstukken 2023
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jan van Weperen / Froukje de Wit
Extern zaak ID (zaakcode)	:	

Datum collegevergadering

Dinsdag 16 april 2024

Voorgesteld besluit

1. De beslispunten op pagina 5 t/m 8 uit de nota reserves en voorzieningen 2023 en 2024-2026 **(bijlage 1)** vast te stellen
2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen

3. De jaarstukken 2023 vast te stellen **(bijlage 2)**

En daarmee:

4. Het voordelig resultaat 2023 € 3.857.000 vast te stellen
5. Het voordelige resultaat toe te voegen aan de algemene reserve en dit als volgt te bestemmen:
    a. Energietoeslag € 200.000
    b. Aanpak armoede en schulden € 62.000
    c. Flankerend beleid energiearmoede € 77.000
    d. Fonds maatschappelijke initiatieven € 245.000
    e. Maatschappelijke opvang (Oekraïne) € 1.442.000
    f. Omgevingswet € 308.000
    g. Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak € 72.000
    h. Schilderwerk molen Makkinga € 50.000
    i. Toevoeging reserve organisatieontwikkelingen € 177.000
    j. Algemeen € 1.224.000
6. Kennis te nemen van de rechtmatigheidsverantwoording van het college (pagina 147 Jaarstukken)
7. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen Jaarrekeningcontrole 2023 van Eshuis accountants **(bijlage 3)**

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

Hierbij ontvangt u de nota reserves en voorzieningen en de Jaarstukken over 2023. Het tweede jaar van de nieuwe raadsperiode. Een jaar waarin we gewerkt hebben met de samenwerkingsagenda en het collegeakkoord zoals die verwerkt was is de programmabegroting.

Financieel gezien stonden we er in 2023 goed voor. Ook in 2024 en 2025 hebben we nog zwarte cijfers. Vanaf 2026 komen we net als veel gemeenten in de min terecht. In de Kaderbrief 2025 gaan we hier nader op in. Daarnaast worden wij, en met ons de inwoners en bedrijven, geconfronteerd met hoge prijzen. Dit geeft onzekerheden.

In 2023 was € 1,65 miljoen beschikbaar door het initiatiefvoorstel van december 2022. Een deel daarvan is ingezet voor lastenverlichting en van een deel is ook geconstateerd dat er minder gebruik van is gemaakt dan verwacht. In oktober 2023 is de wet 'Eenmalige Energietoeslag 2023' aangenomen. Daardoor konden we een groot deel van deze eenmalige energietoeslag 2023 al ambtshalve in 2023 uitkeren. In 2024 kunnen inwoners die hier recht op hebben en de toeslag nog niet hebben ontvangen dit alsnog aanvragen. De doelgroep is door de raad uitgebreid van 120% naar 140% van het bestaansminimum.

In het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan een aantal grote dossiers. Bijvoorbeeld het realiseren van een tijdelijke opvang voor statushouders in Rikkingahof. We zetten stappen in de woningbouwopgave en hebben strategische gronden aangekocht. Ook op het gebied van duurzaamheid hebben we flink ingezet. Het accommodatiebeleid en de omgevingswet zijn nog twee grote dossiers geweest afgelopen jaar en vragen nog steeds veel inzet.

De belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar vindt u in de samenvatting in de jaarstukken.

De Jaarstukken bestaan uit twee delen, het jaarverslag en de jaarrekening. De plannen staan in de programmabegroting 2023 die in november 2022 door u is vastgesteld. Met het jaarverslag leggen wij verantwoording af over de belangrijkste beleids- en financiële resultaten. In de jaarrekening geven we de volledige financiële verantwoording en de balans met toelichting. Dit jaar is voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel van de jaarstukken. De accountant geeft alleen nog een oordeel over getrouwheid.

Argumenten

1.1 Om de Jaarstukken vast te stellen moet eerst de nota reserves en voorzieningen worden vastgesteld.
De beslispunten in de nota reserves en voorzieningen zijn verwerkt in de jaarstukken 2023. Ze moeten voor het vaststellen van de jaarstukken worden vastgesteld om zo de mutaties in de reserves en voorzieningen in de jaarstukken rechtmatig te laten zijn. Bij de programmabegroting 2023-2026 zijn door de raad de toevoegingen en onttrekkingen (reserves) en dotaties en aanwendingen (voorzieningen) 2023 vastgesteld. Deze hoeven in feite niet nogmaals te worden vastgesteld, maar om duidelijkheid te verstrekken over de mutaties van de komende jaren worden ze wel bij de beslispunten genoemd. Afwijkingen tussen begroting en realisatie moeten wel middels deze nota worden vastgesteld.

2.1 Gezien de huidige ontwikkelingen en de verwachting van openen nieuwe exploitaties kunnen we de reserve grondexploitatie beter op een bepaald niveau brengen
Voor het bepalen van tussentijdse winst bij de complexen moet de POC-methode (percentage of completion) worden toegepast. De POC methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten, als de kosten verkeert. De totale winst over de individuele grondexploitatie wordt opgedeeld/toegerekend aan de reeds verkochte kavels. Dit heeft er in 2023 toe geleid dat we een winst moesten nemen. De hoogte van de reserve wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van verwachtingen van de huidige complexen. We stellen voor deze actualisatie voor 2023 (net als in 2022) achterwege te laten. De

komende tijd zullen er een aantal nieuwe exploitaties worden geopend. Het lijkt ons goed om de reserve grondexploitatie op een bepaald niveau te brengen.

3.1 Het is de bevoegdheid van de raad om de jaarstukken vast te stellen
Dit hoort bij de controlerende rol van de raad. De jaarstukken moeten binnen twee weken na vaststelling en voor 15 juli bij de provincie ingeleverd zijn.

4.1 en 5.1 Ten opzichte van het begrote resultaat na de najaarsrapportage 2023 is het een verschil van € 4.507.000
De toelichting op de verschillen staat bij de programma's. In het hoofdstuk 'algemeen' van de jaarstukken staat een analyse op hoofdlijnen. We stellen voor het resultaat op de volgende manier te bestemmen (zie ook pagina 14 en 15 van de jaarstukken):

a) € 200.000 voor de energietoeslag 2023. Via de decembercirculaire 2023 hebben we hiervoor middelen ontvangen. Dit is nog niet allemaal ingezet, omdat de aanvragen (niet ambtshalve toegekend) in 2024 binnen komen.
b) € 62.000 voor een aanpak armoede en schulden. Dit bedrag hebben we via de meicirculaire 2023 ontvangen en is in 2023 niet ingezet. We stellen voor dit beschikbaar te houden voor 2024.
c) € 77.000 voor flankerend beleid energiearmoede. Dit bedrag hebben we via de meicirculaire 2023 ontvangen en is in 2023 niet ingezet. We stellen voor dit beschikbaar te houden voor 2024.
d) € 245.000 voor het Fonds maatschappelijke initiatieven. Zoals ook in de najaarsrapportage 2023 voorgesteld stellen we voor dit bedrag in 2024 beschikbaar te houden.
e) € 1.442.000 voor maatschappelijke opvang (Oekraïne). We hebben meer budget van het rijk ontvangen dan we aan lasten hebben gehad. We komen voor de besteding nog met een voorstel bij u.
f) € 308.000 voor de omgevingswet. Dit bedrag hebben we via de decembercirculaire 2023 ontvangen.
g) € 72.000 voor uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak. Dit bedrag hebben we via de decembercirculaire 2023 ontvangen.
h) € 50.000 voor schilderwerk molen Makkinga. Het schilderwerk aan de molen kon in 2023 niet worden uitgevoerd door slechte weersomstandigheden na de zomer. Het werk is wel aanbesteed en wordt uitgevoerd in 2024.
i) € 177.000 om de reserve organisatieontwikkelingen op peil te houden.
j) Het resterende resultaat toe te voegen aan de algemene reserve.

6.1 Er zijn financiële onrechtmatigheden boven de verantwoordingsgrens geconstateerd
Dit jaar geeft het college voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording af. De afwijkingen betreffen hoofdzakelijk begrotingsonrechtmatigheden die acceptabel zijn. In de paragraaf bedrijfsvoering is een toelichting gegeven op de rechtmatigheidsverantwoording.

7.1 De accountant heeft de controle uitgevoerd
Verslag van bevindingen is op dit moment nog niet beschikbaar, en wordt daarom nagezonden. Dit jaar is voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording door het college opgenomen in de jaarstukken. De accountant geeft vanaf dit jaar alleen een oordeel over de getrouwheid.

Kanttekeningen

Het verslag van bevindingen volgt later
De accountantscontrole is nog niet volledig afgerond. Het verslag van bevindingen volgt daarom later. De bevindingen kunnen ertoe leiden dat we nog aanpassingen in de Jaarstukken moeten doen.

Financiële toelichting

Zie Jaarstukken.

Publicatie voor bekendmaking

Zie aanbieding. De Jaarstukken zijn beschikbaar via Ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Nota reserves en voorzieningen 2023
2. Jaarstukken 2023
3. Concept verslag van bevindingen (wordt nagezonden)

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 april 2024;

Besluit

1. De beslispunten op pagina 5 t/m 8 uit de nota reserves en voorzieningen 2023 en 2024-2026 **(bijlage 1)** vast te stellen
2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen

3. De jaarstukken 2023 vast te stellen **(bijlage 2)**

En daarmee:

4. Het voordelig resultaat 2023 € 3.857.000 vast te stellen
5. Het voordelige resultaat toe te voegen aan de algemene reserve en dit als volgt te bestemmen:
    a. Energietoeslag € 200.000
    b. Aanpak armoede en schulden € 62.000
    c. Flankerend beleid energiearmoede € 77.000
    d. Fonds maatschappelijke initiatieven € 245.000
    e. Maatschappelijke opvang (Oekraïne) € 1.442.000
    f. Omgevingswet € 308.000
    g. Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak € 72.000
    h. Schilderwerk molen Makkinga € 50.000
    i. Toevoeging reserve organisatieontwikkelingen € 177.000
    j. Algemeen € 1.224.000
6. Kennis te nemen van de rechtmatigheidsverantwoording van het college (pagina 147 Jaarstukken)
7. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen Jaarrekeningcontrole 2023 van Eshuis accountants **(bijlage 3)**

Besloten in de openbare vergadering van 28 mei 2024.

, griffier. , voorzitter.

Nota reserves en voorzieningen 2023

gemeente ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Algemeen en beslispunten 3
Algemeen 3
Beslispunten reserves 5
Beslispunten voorzieningen 6
Verloopoverzichten 9
Verloopoverzichten reserves 9
Verloopoverzichten voorzieningen 10
Toelichting per reserve 11
Algemene reserve 11
Toelichting algemene reserve 14
Algemene reserve grondexploitatie 16
Reserve lastenverlichting 18
Reserve strategische projecten 19
Reserve organisatieontwikkeling 20
Reserve riolering 21
Reserve overhevelingsbudgetten 22
Reserve monumenten 24
Reserve kapitaal 25
Toelichting per voorziening 26
Voorziening oninbare debiteuren 26
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe 27
Voorziening onderhoud gymzalen 28
Voorziening onderhoud De Kompaan 30
Voorziening onderhoud Steegdenhal 31
Voorziening onderhoud sportaccommodaties 3 B's 33
Voorziening onderhoud gebouwen 35
Voorziening bodemsanering 37
Voorziening onderhoud MFS De Boekebeam 38
Voorziening onderhoud Bosbergtoren 40
Voorziening onderhoud De Bongerd 42
Voorziening riolering 44
Voorziening lopend pensioen bestuurders 46
Voorziening pensioen vm/huidige wethouders 47
Voorziening verlofsparen 48

Algemeen en beslispunten

Algemeen

Verloop reserves en voorzieningen

Het belangrijkste doel van de nota reserves en voorzieningen 2023 is het herijken van de reserves en voorzieningen. De nota is bij uitstek een kaderstellend instrument voor u. Het doel van de nota is immers het bepalen en vaststellen van de kaders rondom de reserves en voorzieningen. De nota moet de uitgangspunten voor de te vormen reserves en voorzieningen helder maken, de scheiding tussen reserves en voorzieningen consequent doorvoeren en bevoegdheden waar nodig definiëren. Dit alles uiteraard in het kader van de BBV-regelgeving. Voor het opstellen van de nota reserves en voorzieningen en het daaraan gekoppelde verloop van de reserves en voorzieningen zijn uitgangspunten benoemd. Deze uitgangspunten zijn nodig om ervoor te zorgen dat de beoordeling van de reserves en voorzieningen eenduidig wordt uitgevoerd. Het college heeft de uitgangspunten vastgesteld, zoals hieronder weergegeven.

Uitgangspunten

Voor een transparante, éénduidige verwerking van reserves en voorzieningen zijn onderstaande uitgangspunten van belang. Hierbij is rekening gehouden met bestaande nota's over reserves en voorzieningen, BBV-regelgeving en nieuwe inzichten. De uitgangspunten zijn onderverdeeld in een drietal categorieën namelijk: bevoegdheden college/raad, verloop reserves en voorzieningen en voorwaarden die van toepassing zijn bij de uitvoering van een correcte beoordeling reserves en voorzieningen.

Bevoegdheden

1. Vorming en opheffing van reserves en voorzieningen vindt plaats met expliciete toestemming van de raad. Daarbij wordt onder meer vastgelegd: het doel, de reden, functie, minimum en maximum hoogte, periode, wijze van voeding, bestedingsraming en budgethouder.
2. De raad heeft de bevoegdheid tot het wijzigen van een bestemming van een reserve.
3. De raad stelt door middel van vaststelling van de begroting de jaarlijkse toevoegingen en onttrekkingen van de reserves en voorzieningen vast. Binnen dit kader kan het college op grond van de noodzakelijke onderbouwing aanwendingen doen.
4. De raad kan de bestemming van een (bestemmings-)reserve wijzigen. Bij een voorziening kan de raad de bestemming niet zonder meer wijzigen. Veelal liggen er wettelijke verplichtingen (BBV-wetgeving) aan een voorziening ten grondslag.
5. De verantwoordelijkheid van de aanwending van voorzieningen ligt bij het college.

Verloop

1. Jaarlijks, ten tijde van de opstelling van de jaarrekening, vindt er een evaluatie van bestemmingsreserves en voorzieningen plaats. Reserves en voorzieningen met een specifiek doel of een concrete aflooptermijn waarbij de realisatie uitblijft, worden heroverwogen.
2. De nota reserves en voorzieningen geeft de raad de mogelijkheid van integrale afweging bij resultaatbestemming.
3. De nota reserves en voorzieningen moet een beter inzicht opleveren in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Vermeden moet worden dat het verschil tussen resultaat voor en na bestemming sterk afwijkt. Ter bevordering van de transparantie is het noodzakelijk om meer baten en lasten in het resultaat voor bestemming te begroten en te verantwoorden.
4. Aan alle onderhoudsvoorzieningen moeten beheersplannen ten grondslag liggen. Deze beheersplannen (t.b.v. onderhoud) moeten minimaal eens in de vijf jaar geactualiseerd worden. De budgethouders stellen de beheersplannen op. Indien er geen beheersplan aanwezig is, is er volgens de BBV-regels geen sprake van een voorziening, maar van een reserve. Daarbij wordt het geld "geparkeerd" in een bestemmingsreserve en is dus nog steeds beschikbaar.

Voorwaarden

1. Negatieve reserves en voorzieningen zijn niet toegestaan.
2. Overschrijdingen van lasten in het kader van de begrotingsonrechtmatigheid zijn relevant zodra deze overschrijdingen van de lasten op het totale programma veroorzaken. De raad is verplicht hierover een begrotingswijziging vast te stellen.

3. Op een investering met een economisch en maatschappelijk nut moet volgens de BBV-voorschriften altijd worden afgeschreven. Er moet 'bruto' geactiveerd worden. De bestemmingsreserves kunnen hierbij gebruikt worden als dekkingsmiddel voor de jaarlijkse kapitaalslasten.
4. Er vindt geen rentetoerekening plaats aan voorzieningen en reserves, met uitzondering van in de BBV voorgeschreven mogelijkheden (bijv. voorzieningen die op basis van contante waarde zijn berekend).
5. Het onderscheid tussen een reserve en een voorziening is in overeenstemming met de regelgeving opgenomen in het BBV. De BBV regelgeving wordt hierbij gevolgd.
6. Indien gebruik wordt gemaakt van een egalisatiereserve moet worden voldaan aan kostendekkendheid. Per egalisatiereserve zal een minimumbedrag en een maximum bedrag genoemd moeten worden, indien de raad daarover besloten heeft. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het hanteren van een maximale omvang van de reserve dat een bepaald percentage bedraagt van de geraamde opbrengst.
7. De omvang van de reservepositie die aangehouden wordt past bij de risico's, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente en maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit.
8. De algemene reserve en de algemene reserve grondexploitatie worden jaarlijks aangevuld/afgeroomd, waarbij het weerstandsvermogen van zodanige omvang is dat (on)verwachte risico's en (niet) kwantificeerbare verliezen kunnen worden opgevangen.
9. Vrijgevallen bedragen door herschikking van reserves en voorzieningen worden toegevoegd aan de algemene reserve.
10. Voorzieningen worden onafhankelijk van het resultaat gevormd.
11. Aan de vorming, aanwending en opheffing van reserves en voorzieningen moet een bestendige gedragslijn ten grondslag liggen. De onderbouwing van de reserves en voorzieningen kunnen niet jaarlijks een 100% andere invalshoek hebben; d.w.z. een ander doel krijgen.
12. Behaalde resultaten bij verkoop van gemeentelijke eigendommen, die niet zijn opgenomen in de grondexploitatie, vallen vrij ten gunste van de algemene reserve dan wel worden ten laste van de algemene reserve gebracht (bij boekverlies).
13. Reserves beneden de € 25.000 worden niet gevormd.
14. Het bedrag boven het maximale saldo van de algemene reserve wordt aangewend voor het op peil brengen van de bestemmingsreserves.

Waardering voorzieningen

Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)

Hieronder vallen de voorzieningen voor oninbare debiteuren (algemeen en SozaWe). De voorziening wordt als volgt gevormd:

- Belastingdebiteuren:
  - Ouder dan 2 jaar: 80% oninbaar
  - Tussen 1 en 2 jaar: 50% oninbaar
  - Ouder dan 6 maanden: 10% oninbaar

Voor de overige vorderingen wordt een voorziening gevormd op basis van beoordeling op inbaarheid van de openstaande vorderingen ouder dan drie maanden.

- Bij SoZaWe vindt deze beoordeling per debiteur plaats met uitzondering van debiteuren met een saldo < € 1.500 en vorderingen waarvan de vordering is ontstaan in het lopende boekjaar en vorderingen waarvan er een ontvangst heeft plaatsgevonden in het lopende boekjaar. Voor posten > € 50.000 gelden de uitzonderingen niet, deze worden meegenomen in de beoordeling. Naast de individuele bepaling geldt dat de vorderingen WWB voor 75% als oninbaar worden beschouwd.

Voorziening ter gelijkmatige verdeling van de lasten (art 44 1c)

Hieronder vallen de onderhoudsvoorzieningen. De hoogte van de voorzieningen worden bepaald aan de hand van de aanwezige (meerjarige) onderhoudsplannen.

Voorziening m.b.t. van derden verkregen middelen (art 44.2)

Hieronder valt de voorziening riolering. De hoogte wordt bepaald aan de hand van het (vastgestelde) gemeentelijke rioleringsplan.

Voorziening arbeidskosten gerelateerde verplichtingen
Hieronder vallen de voorzieningen van de lopende pensioenverplichtingen (oftewel de voorziening van de (oud)bestuurders die een pensioenuitkering krijgen) en die van de verwachte pensioenverplichtingen voor voormalige en huidige wethouders (oftewel de voorziening van de (oud) bestuurders die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt). Deze voorzieningen worden bepaald aan de hand van actuariële berekeningen van RAET.

Uitvoering
In samenwerking tussen de budgethouders en financieel consulenten van het cluster planning en control zijn de reserves en de voorzieningen voor 2023 en verder beoordeeld. Bij de beoordeling is rekening gehouden met de door het college vastgestelde uitgangspunten.

Bij de jaarlijkse beoordeling van de reserves en voorzieningen is het noodzakelijk om te inventariseren of de hoogte van de reserve in overeenstemming is met de door de raad bepaalde bestemming. Op deze manier wordt inzichtelijk of de gewenste omvang van de reserves in relatie is tot het gewenste bestaande beleid. De uitkomsten van de beoordeling 2023 en verder worden meegenomen bij de kaderbrief 2025-2028. Bij de behandeling van de kaderbrief kunnen wensen en prioriteiten afgezet worden tegen eventuele overschotten binnen het eigen vermogen (reserves).

Gevolgen beoordeling reserves en voorzieningen jaarrekening 2023
Als uitgangspunt voor de beoordeling reserves en voorzieningen jaarrekening 2023 is de eindstand van de reserves en voorzieningen in de jaarrekening 2022 genomen. De beoordeling 2023 heeft de volgende instellingen/opheffingen voor de reserves, voorzieningen en schulden tot gevolg: Het instemmen van een voorziening onderhoud MFS de Samensprong.

De raad heeft de bevoegdheid om onttrekkingen en toevoegingen tot en met 31 december van het betreffende boekjaar met tijdige begrotingswijzigingen te autoriseren.

Beslispunten reserves

Bij de programmabegroting 2023-2026 zijn door de raad de toevoegingen en onttrekkingen 2023 vastgesteld. Deze hoeven in feite niet nogmaals te worden vastgesteld, maar om duidelijkheid te verstrekken over de mutaties van de komende jaren worden ze wel bij de beslispunten genoemd. Afwijkingen tussen begroting en realisatie moeten wel middels deze nota worden vastgesteld.

9211600 Algemene reserve

1. Reserve handhaven per 31-12-2023
2. Toevoeging in 2023 van € 5.099.131, zijnde rekeningsresultaat 2022
3. Onttrekking 2023 van € 2.165.747 (zie specificatie)
4. Onttrekkingen 2024 € 3.714.106, 2025 € 598.000, 2026 € 598.000 en 2027 € 0 (zie specificatie)

9211601 Reserve Grondexploitatie

1. Reserve handhaven per 31-12-2023
2. Toevoeging in 2023 € 232.561 (€ 221.866 winstneming complexen en € 10.695 vennootschapsbelasting)
3. Onttrekking in 2023 € 0
4. Toevoeging 2024 € 1.161.190, 2025 € 325.904, 2026 € 0 en 2027 € 0

9231602 Reserve lastenverlichting

1. Reserve handhaven per 31-12-2023
2. Toevoeging 2023 € 435.000
2. Onttrekking 2023 € 431.000
3. Toevoeging 2024 € 17.000

9231707 Reserve strategische projecten

1. Reserve handhaven per 31-12-2023
2. Onttrekkingen 2023 € 25.000
3. Onttrekkingen 2024 € 2.013.380

9231708 Reserve organisatie ontwikkelingen

1. Reserve handhaven per 31-12-2023
2. Toevoeging in 2023 van € 30.000 uit het resultaat 2022
3. Onttrekking in 2023 € 53.408
4. Onttrekking 2024 € 59.500, 2025 € 109.500, 2026 € 30.000 en 2027 € 30.000
5. Toevoeging in 2024 van € 177.000 uit het resultaat 2023

9231710 Reserve riolering

Reserve handhaven per 31-12-2023

9231711 Reserve budgetoverheveling

1. Reserve handhaven per 31-12-2023
2. Toevoeging 2023 van € 683.545 conform raadsbesluit 19 december 2023
3. Onttrekking 2023 van € 386.000 conform raadsbesluit 20 december 2022
4. Onttrekking 2024 van € 683.545 conform raadsbesluit 19 december 2023

9231712 Reserve monumenten

1. Reserve handhaven per 31-12-2023
2. Toevoeging 2023 € 0
3. Onttrekking 2023 € 0
3. Onttrekking 2024 t/m 2028 eventuele onder- of overschrijding subsidie gemeentelijke monumenten

9231718 Reserve kapitaallasten

1. Handhaven reserve per 31-12-2023
2. Onttrekking 2023 € 130.190 ter dekking van de afschrijving
3. Onttrekkingen 2024 en verder € 263.500 per jaar

Beslispunten voorzieningen

Bij de programmabegroting 2023-2026 zijn door de raad de dotaties en aanwendingen 2023 vastgesteld. Deze hoeven in feite niet nogmaals te worden vastgesteld, maar om duidelijkheid te verstrekken over de mutaties van de komende jaren worden ze wel bij de beslispunten genoemd. Afwijkingen tussen begroting en realisatie moeten wel middels deze nota worden vastgesteld.

9121800 Voorziening oninbare debiteuren

1. Handhaven voorziening per 31-12-2023
2. Dotatie aan de voorziening in 2023 € 30.938
3. Aanwending van de voorziening in 2023 € 27.674

9131801 Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe

1. De voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie in 2023 € 55.374
3. Aanwending 2023 € 53.072

9151900 Voorziening onderhoud gymzalen

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie in 2023 € 15.000
3. Aanwending in 2023 € 36.805
4. Dotatie 2024-2028 jaarlijks € 15.000
5. Aanwending in 2024 € 75.667, 2025 € 43.819, 2026 € 11.986, 2027 € 16.154, 2028 € 25.186

9151901 Voorziening onderhoud De Kompaan

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie in 2023 € 20.000
3. Aanwending in 2023 € 27.104
4. Dotatie 2024-2028 jaarlijks € 20.000
5. Aanwending 2024 € 104.139, 2025 € 49.764, 2026 € 30.603, 2027 € 33.333, 2028 € 4.243

9151902 Voorziening onderhoud Steegdenhal

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie in 2023 € 15.500
3. Aanwending in 2023 € 7.546
4. Dotatie 2024-2028: jaarlijks € 15.500
5. Aanwending 2024 € 28.511, 2025 € 31.801, 2026 € 8.499, 2027 € 55.616 en 2028 € 7.105

9151903 Voorziening onderhoud Bosbad - Boekhorst

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie in 2023 € 25.000
3. Aanwending in 2023 € 48.169 (Bosbad € 24.875 en Boekhorst € 23.294)
4. Dotatie 2024-2028: jaarlijks € 25.000
5. Aanwending 2024 € 235.187, 2025 € 120.509, 2026 € 94.708, 2027 € 65.484, 2028 € 120.915

9151904 Voorziening onderhoud gebouwen

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie aan de voorziening 2023 € 75.000
3. Jaarlijkse dotatie aan de voorziening 2024 en verder: € 75.000 (conform begroting)
4. Aanwending 2023 € 3.876
5. Aanwending 2024 € 400.438, 2025 € 60.850, 2026 € 0 en 2027 € 0

9111905 Voorziening bodemsanering

1. De voorziening handhaven per 31-12-2023

9151906 Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie in 2023 € 16.000
3. Aanwending in 2023 € 7.743
2. Dotatie 2024-2028 jaarlijks € 16.000
5. Aanwending 2024 € 92.993, 2025 € 121.524, 2026 € 37.784, 2027 € 47.548, 2028 € 1.904

9151907 Voorziening onderhoud Bosbergtoren

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie in 2023 € 24.000
3. Aanwending in 2023 € 20.0186
4. Dotatie 2024-2028: jaarlijks € 13.500
5. Aanwending 2024 € 0, 2025 € 0, 2026 € 12.500, 2027 € 0 en 2028 € 0

9151908 Voorziening onderhoud de Bongerd

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie in 2023 € 10.000
3. Aanwending in 2023 € 24.460
4. Dotatie 2024-2028: jaarlijks € 10.000
5. Aanwending 2024 € 48.122, 2025 € 34.270, 2026 € 16.963, 2027 € 36.750, 2028 € 18.879

9151909 Voorziening MFA de Samensprong

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie in 2023 € 358.000
3. Aanwending in 2023 € 21.593
4. Dotatie 2024-2028 jaarlijks € 45.000
5. Aanwending 2024 € 158.252, aanwending 2025 € 29.159, aanwending 2026 € 166.359, aanwending 2027 € 6.422, aanwending 2028 € 6.050

9161940 Voorziening riolering

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Aanwending voorziening 2023 € 580.200
3. Dotatie aan de voorziening 2023 € 113.401
4. Dotatie voorziening 2024 € 363.969, 2025 € 333.367, 2026 € 335.811, 2026 € 335.811
5. Aanwending in 2024 € 419.800 vanuit 2023 plus gepland € 650.000 en daarnaast voor de periode 2024-2028: jaarlijkse investeringen vrijverval riolering op basis van het huidige GRP 2020-2024: in 2025, 2026, 2027 en 2028 € 818.000.

9151950 Voorziening lopende pensioenverplichtingen bestuurders

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie 2023 aan de voorziening € 579.141
3. Vrijval 2023 voorziening € 0
4. Aanwending 2023 van de voorziening € 139.827
5. Jaarlijkse dotatie aan de voorziening 2024 en verder € 25.000
6. Jaarlijkse aanwending van de voorziening 2024 en verder € 150.000

9151951 Voorziening pensioenverplichting voormalige en huidige wethouders

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Vrijval voorziening 2022 € 161.789
3. Jaarlijkse dotatie 2024 en verder aan voorziening € 50.000

9151953 Voorziening verlofsparen

1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
2. Dotatie 2023 aan de voorziening € 72.438

Verloopoverzichten

Verloopoverzichten reserves

x € 1.000

Reserves	Nummer	Saldo per 31-dec-22	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Saldo per 31-dec-23
1.2 Algemene reserves						
Algemene reserve	9211600	26.791	5.099	-2.166	-	29.724
Totaal algemene reserves		**26.791**	**5.099**	**-2.166**	**-**	**29.724**
1.3 Bestemmingsreserves opvangen schommelingen tarieven						
Reserve lastenverlichting	9231602	591	435	-431,00	-	595
Totaal bestemmingsreserves opvangen schommelingen tarieven		**591**	**435**	**-431**	**-**	**595**
1.4 Bestemmingsreserves						
1.4.1 Bestemmingsreserves grondexploitatie						
Algemene reserve grondexploitatie	9211601	2.060	233	-	-	2.293
Totaal bestemmingsreserves grondexploitatie		**2.060**	**233**	**-**	**-**	**2.293**
1.4.2 Overige bestemmingsreserves						
Reserve strategische projecten	9231707	2.038		-25	-	2.013
Reserve organisatieontwikkelingen	9231708	75	30	-53	-	52
Reserve riolering	9231710	-	-	-	-	-
Reserve overheveling budgetten	9231711	386	684	-386	-	684
Reserve kapitaallasten	9231718	2.568		-130	-	2.438
Reserve monumenten	9231712	100			-	100
Totaal overige bestemmingsreserves		**5.167**	**714**	**-594**	**-**	**5.287**
Totaal bestemmingsreserves		**7.818**	**1.382**	**-1.025**	**-**	**8.175**
Totaal reserves		**34.609**	**6.481**	**-3.191**	**-**	**37.899**

gemeente ooststellingwerf

Verloopoverzichten voorzieningen

x € 1.000

Voorzieningen	Nummer	Saldo per 31-dec-22	Dotatie	Vrijval	Aanwending	Saldo per 31-dec-23
1. Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's(art. 44 1a)						
Voorziening bodemsanering	9111905	475	-	-	-	475
Totaal voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's(art. 44 1a)		**475**	**-**	**-**	**-**	**475**
2. Voorzieningen bestaande risico's (art. 44 1b)						
Voorziening oninbare debiteuren	9121800	59	31	-	-28	62
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	9131801	398	55	-	-53	400
Totaal voorzieningen bestaande risico's (art. 44 1b)		**456**	**86**	**-**	**-81**	**462**
3. Voorzieningen bestaande risico's (art. 44 1c)						
Voorziening onderhoud onderwijsgeb. en gymlok.	9151900	114	15	-	-37	92
Voorziening onderhoudsgelden De Kompaan	9151901	129	20	-	-27	122
Voorziening onderhoudsgelden Steegdenhal	9151902	73	16	-	-8	81
Voorziening onderhoud sportaccommodaties 3 B's	9151903	437	25	-	-48	414
Voorziening onderhoud gebouwen	9151904	622	75	-	-4	693
Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	9151906	196	16	-	-8	204
Voorziening onderhoud Bosbergtoren	9151907	26	24	-	-20	30
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	9151908	116	10	-	-25	101
Voorziening onderhoud MFA de Samensprong		-	358	-	-22	336
Totaal voorzieningen bestaande risico's (art. 44 1c)		**1.713**	**559**	**0**	**-199**	**2.073**
4. Voorzieningen mbt van derden verkregen middelen (art 44.2)						
Voorziening riolering	9161940	5.672	113	-	-580	5.205
Totaal voorzieningen mbt van derden verkregen middelen (art 44.2)		**5.672**	**113**	**-**	**-580**	**5.205**
5. Voorzieningen arbeidskosten gerelateerde verplichtingen						
Voorziening lopende pensioenverplichtingen bestuurders	9151950	1.621	579	0	-140	2.060
Voorziening pens.verplichtingen vm. + huidige wethouders	9151951	1.224		-162		1.062
Voorziening verlofsparen	9151953	57	72	0	0	129
Totaal voorzieningen arbeidskosten gerelateerde verplichtingen		**2.902**	**651**	**-162**	**-140**	**3.251**
Totaal voorzieningen		**11.218**	**1.409**	**-162**	**-999**	**11.466**

Toelichting per reserve

Algemene reserve

1.	Algemene reserve	9211600
2.	Naam (deel-) PVM-er	Peter Roos
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: Bestuur en dienstverlening
		Product: Algemene inkomsten en uitgaven
		Deelproduct: Algemene uitkering, deelnemingen en overig
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	n.v.t. Artikel 43 van het BBV schrijft de algemene reserve voor.
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	De algemene reserve heeft een algemeen karakter en is vrij aanwendbaar. Voor het gebruik van de algemene reserve is, zoals voor alle reserves, altijd een expliciet raadsbesluit vereist. De algemene reserve is het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers (het opvangen van onvoorzienbare risico's en calamiteiten). Tekorten en overschotten op de jaarrekening komen ten laste respectievelijk ten gunste van de algemene reserve. De noodzakelijke hoogte van de algemene reserve wordt mede bepaald aan de hand van het weerstandsvermogen van de gemeente. De provincie toetst of de algemene reserve het gewenste niveau heeft.
8.	Soort reserve	Algemene reserve
9.	Motief vorming reserve	Risicomotief
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	De voeding van de reserve vindt plaats door toevoeging van een positief rekeningresultaat. Een eventueel negatief rekeningresultaat komt ten laste van de algemene reserve.
11.	Looptijd	Startdatum: onbekend
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Bij de algemene reserve wordt uitgegaan van een ondergrens van € 3.000.000. Daarnaast wordt elk jaar de benodigde weerstandscapaciteit berekend.
13.	Bijzonderheden	Jaarrekening 2023
		Het voordelige rekeningsaldo 2022 van € 5.099.131 is toegevoegd aan de algemene reserve.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	N.v.t.

15. Verklaren mutaties in reserve in 2023	**Toevoeging:**
	1. Rekeningsresultaat 2022 € 5.099.131
	Onttrekking:
	1. Inzet op zorgeconomie € 55.000
	2. Kleding-/schoenenbonnen (rekeningresultaat 2021) € 30.000
	3. Project Mader € 11.600
	4. Subsidie Vrijstaat en Stg kortsluiting (A012) € 20.000
	5. Pilot menstruatieproducten (A020a) € 8.000
	6. Energietoeslag (140% norm) € 0
	7. OKO-projectleider € 2.257
	8. OKO-uitvoeringskosten € 1.068
	9. Energietoeslag (rekeningsresultaat 2022) € 606.000
	10. Vroegsignalering (rekeningsresultaat 2022) € 42.000
	11.Breed offensief (rekeningsresultaat 2022) € 13.000
	12. GIDS/kansrijke start (rekeningsresultaat 2022) € 12.000
	13. Versterken sociale basis (rekeningsresultaat 2022) € 20.000
	14. Omgevingswet € 139.599
	15. Biodiversiteitsplan (rekeningsresultaat 2017) € 2.967
	16. Biobased Economy € 40.549
	17. Vervolg coöperatie Appelscha 3.0 € 50.000
	18. Taskforce Bouwen en wonen € 253.326
	19. Verkeersveiligheid € 50.845
	20. Klimaatmiddelen € 30.979
	21. MOP-wegen € 134.448
	22. Rioolheffing gebruikers niet-woningen € 135.000
	23. Fietsverbinding Waskemeer (rekeningsresultaat 2022) € 0
	24. Uitvoeringscapaciteit GBT en herinrichting € 60.000
	25. Onderzoek (subsidioloog/accommodatiebeleid) € 7.126
	26. Friese projectenmachine € 16.533
	27. Pilot leerwerkcentrum € 0
	28. Tijdelijke formatie Ruimtelijke ordening € 73.565
	23. Concerncontrol € 7.088
	30. Projectleider taskforce € 77.798
	31. Energietoeslag 140% norm uitvoeringskosten € 0
	32. Lastenverlichting bedrijven, ozb gebruikers niet-woningen € 265.000
16. Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	**Onttrekkingen**
	5. Het amendement waarmee de middelen beschikbaar zijn gesteld geldt voor de jaren 2023 en 2024. Het restant blijft beschikbaar voor 2024..
	6. Doordat het Rijk laat in 2023 de wetgeving op orde had gaat de uitvoering van de energietoeslag 2023(140% norm) over het jaar 2023 heen. Het wordt doorgeschoven naar 2024.
	7. De dekking van de OKO-projectleider in een later stadium verschoven naar de specifieke uitkering GALA.
	8. Lagere uitvoeringskosten bij het project.

		14. De geboekte lasten voor de omgevingswet bedragen in 2023 € 176.000 en er zijn middelen ontvangen bij de circulaires. Per saldo is de onttrekking € 140.000. Het budget blijft beschikbaar voor de verdere implementatie van de Omgevingswet.
		16. In 2023 hebben we een deel van het beschikbare budget voor biobase economy gebruikt voor het opstellen van de uitvoeringstrategie Circulaire Economie. Deze strategie is eind 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. Het resterende budget wordt conform raadsbesluit de komende jaren gebruikt voor de uitvoering van de strategie.
		18. De taskforce draait op volle sterkte in 2023. Het merendeel van de lasten betreft personeelskosten. Het budget blijft beschikbaar voor verdere versnelling van de woningbouwopgave.
		19. Verkeersveiligheid: in de raadsvergadering van 15 februari 2022 is € 500.000 beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de verkeersveiligheid. Op grond van een plan van aanpak zijn worden de maatregelen uitgevoerd. Er zijn inmiddels vanuit de door u beschikbaar gestelde middelen meerdere projecten die bijdragen aan de verkeersveiligheid binnen onze gemeente afgerond, zoals De Kloosterweg, de Bosberg, Molenhoek, Oude Tramweg en de Leidijk (binnen de bebouwde kom).Via MadR wordt u op de hoogte gehouden van de voortgang.
		20. In 2022 is de Transitievisie Warmte vertaald naar een uitvoeringsprogramma met een aanpak vanuit de OWO samenwerking. Het uitvoeringsprogramma bevat een 10-tal concrete uitvoeringsprojecten waaraan de komende periode (2022-2026) gewerkt wordt. De beschikbare klimaatmiddelen worden ingezet voor de uitvoering van deze projecten.
		23. Afronding van het project vindt plaats in 2024.
		25. In 2023 zijn er lasten geweest voor werkzaamheden IHP. In 2024 wordt dit afgerond.
		27. In 2023 zijn hier geen concrete plannen voor geweest. Het budget kan vervallen.
		29. Concerncontrol: in 2023 is dit budget ingezet voor begeleiden/opleiden van de concerncontroller en dit wordt voortgezet in 2024. Voor 2024 is nog een budget nodig van € 20.000, de rest kan vervallen.
		31. Het uitvoeringsbudget is in 2023 niet nodig geweest.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2024-2028)	Onttrekking (zie specificatie hierna)
		2024 € 3.714.106
		2025 € 598.000
		2026 € 598.000
		2027 € 0
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2023
		2. Toevoeging in 2023 van € 5.099.131, zijnde rekeningsresultaat 2022
		3. Onttrekking 2023 van € 2.165.747 (zie specificatie)
		4. Onttrekkingen 2024 € 3.714.106, 2025 € 598.000, 2026 € 598.000 en 2027 € 0 (zie specificatie)

gemeente ooststellingwerf

Toelichting algemene reserve

			Begroting	Werkelijk	Verschil	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Onttrekkingen/verminderingen dekking afschrijving	Progr.	Wijz.	2023	2023	2023	2024 oud	2024 nieuw	2025	2026	2027	2028
Onttrekkingen											
Programma 1											
Inzet op zorgeconomie	1	1	55.000	55.000	-						
Kleding-/schoenenbonnen (rekresultaat 2021)	1	2	30.000	30.000	-						
Project Mader	1	3	11.600	11.600	-	11.600	11.600				
Subsidie Vrijstaat en stg Kortsluiting (A012)	1	4	20.000	20.000	-	20.000	20.000	20.000	20.000		
Pilot menstruatieproducten (A020a)	1	5	20.000	8.000	12.000		12.000				
Energietoeslag (140% norm)	1	6	625.000	-	625.000		625.000				
OKO-projectleider	1	7	29.000	2.257	26.743	69.000	69.000	69.000	69.000		
OKO-uitvoeringskosten	1	8	8.000	1.068	6.933	169.000	169.000	509.000	509.000		
energietoeslag (rekresultaat 2022)	1	9	606.000	606.000	-						
Vroegsignalering (rekresultaat 2022)	1	10	42.000	42.000	-						
Breed offensief (rekresultaat 2022)	1	11	13.000	13.000	-						
GIDS/kansrijke start (rekresultaat 2022)	1	12	12.000	12.000	-						
Versterke sociale basis (rekresultaat 2022)	1	13	20.000	20.000	-						
Programma 3											
Omgevingswet	3	14	759.883	139.599	620.284		620.284				
Biodiversiteitsplan (resultaat 2017)	3	15	2.967	2.967	-						
Biobased Economy	3	16	215.052	40.549	174.503		174.503				
Vervolg coöperatie appelscha 3.0	3	17	50.000	50.000	-						
Taskforce woningbouw	3	18	1.348.251	253.326	1.094.925		1.094.925				
Verkeersveiligheid	3	19	393.500	50.845	342.655		342.655				
Klimaatmiddelen	3	20	336.702	30.979	305.723		305.723				
MOP-wegen	3	21	134.448	134.448	-						
Rioolheffing gebruikers niet-woningen	3	22	135.000	135.000	-						
Fietsverbinding Wmeer (rekresultaat 2022)	3	23	220.000	-	220.000		220.000				

Programma 6											
Uitvoeringscapaciteit gbt en herinrichting	6	24	60.000	60.000	-						
Onderzoek (subsidioloog/accommbeleid)	6	25	14.542	7.126	7.416		7.416				
Friese projectenmachine	6	26	17.000	16.533	467	22.000	22.000				
Pilot leerwerkcentrum	6	27	25.000	-	25.000						
Tijdelijke formatie Ruimtelijke Ordening	6	28	75.000	73.565	1.435						
Concerncontrol	6	29	133.850	7.088	126.762		20.000				
Projectleid taskforce woningbouw (resultaat 2020)	6	30	77.798	77.798	-						
Energietoeslag 140% norm uitvoeringskst	6	31	75.000	-	75.000						
Lastenverlichting bedrijven, ozb gebruikers niet-woningen	6	32	265.000	265.000	-						
Totaal			5.830.593	2.165.747	3.664.846	291.600	3.714.106	598.000	598.000	-	-

Algemene reserve grondexploitatie

1.	Nummer reserve	9211601
2.	Naam (deel-) PVM-er	Henri Jonker
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: Ruimtelijke en economische ontwikkeling
		Product: Planontwikkeling
		Deelproduct: Ontwikkelplannen incl. Grondexploitatie (P54.100.1)
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Onbekend
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Het opvangen van verliezen, bijvoorbeeld van niet kostendekkende complexen, rente van nog niet in exploitatie genomen complexen, en verlaging van verkoopprijzen.
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Opvangen van risico's en tegenvallers. Deze reserve dient alleen ter dekking van de risico's in de grondexploitatie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	De reserve wordt gevoed door winsten van complexen.
11.	Looptijd	Startdatum: Onbekend
		Einddatum: Permanent
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Voorstel is de hoogte van de reserve grondexploitatie te baseren op een bedrag voor mogelijke risico's en een bedrag voor grondaankopen. De hoogte van het risicobedrag is gebaseerd op de notitie Gemeente Governance Grond(ig) beleid van Deloitte uit september 2007. Vanaf 2007 wordt 10% buffer aangehouden voor risico's m.b.t. toekomstige verkopen voor de komende 5 jaar.
13.	Bijzonderheden	Met ingang van 1 januari 2016 is de regelgeving in het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) ten aanzien van gronden, waarvoor nog geen reëel en stellig voornemen is om deze in de nabije toekomst te bebouwen, gewijzigd. Deze 'NIEGG' gronden zijn in 2016 voor marktwaarde overgebracht naar materiële vaste activa. Dit houdt in dat er geen aanwendingen meer zullen plaatsvinden ten behoeve van de NIEGG.
		Jaarrekening 2023
		Met ingang van 2016 moet de gemeente vennootschapsbelasting gaan afdragen over winsten die in de complexen worden behaald. Dit wordt niet ten laste van de complexen gebracht, maar ten laste van de reserve grondexploitatie.
		Voor het bepalen van tussentijdse winst bij de complexen moet de POC-methode (percentage of completion) worden toegepast. De POC methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten, als de kosten verkeert. De totale winst over de individuele grondexploitatie wordt opgedeeld/toegerekend aan de reeds verkochte kavels. Dit heeft er in 2023 toe geleid dat we een winst moesten nemen van € 221.866. De hoogte van de reserve wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van verwachtingen van de huidige complexen. We stellen voor deze actualisatie, net als in 2022, achterwege te laten. De komende tijd zullen er een aantal nieuwe exploitaties worden geopend. Het lijkt goed om de reserve grondexploitatie op een bepaald niveau te brengen.
		Het bedrag ontvangen van het Rijk voor het Masterplan Venekoten centrum-Venekoten noord is in deze reserve geparkeerd. Door de gewijzigde BBV-regels kunnen investeringen maatschappelijk nut niet meer in een keer ten laste worden gebracht van de reserve.

14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen	Woonvisie 2017-2022
		Nota grondprijzen 2022
15.	Mutaties in reserve in 2023	**Toevoeging:**
		Toevoeging van € 221.866 als winstneming i.v.m. POC-methode
		Toevoeging aan de reserve van € 10.695 vennootschapsbelasting (terugontvangen 2021 en 2022 € 29.168. Betaald voorlopige aanslag 2023 € 18.473)
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Zie bij 13. Bijzonderheden
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2024-2027)	Toevoegingen
		2024: € 1.161.190
		2025: € 325.904
		2026: € 0
		2027: € 0
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2023
		2. Toevoeging in 2023 € 232.561 (€ 221.866 winstneming complexen en € 10.695 vennootschapsbelasting)
		3. Onttrekking in 2023 € 0
		4. Toevoeging 2024 € 1.161.190, 2025 € 325.904, 2026 € 0 en 2027 € 0

Reserve lastenverlichting

1.	Reserve lastenverlichting	9231602
2.	Naam (deel-) PVM-er	Lucie Vervat-Sikma
3.	Afdeling	Openbare Ruimte
4.	Naam portefeuillehouder	Gerben But
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: Ruimtelijke en economische ontwikkeling
		Product: Afvalinzameling
		Deelproduct: Huishoudelijk afval (P56.140.1/6730010 - 6730070)
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Onbekend
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Een eventueel voordelig saldo van de afvalverzameling te reserveren voor teruggave aan de inwoners en investeringen milieustraat (raadsbesluit november 2006).
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve voor egalisatie van tarieven (niet specifiek te besteden)
9.	Motief vorming reserve	Egalisatiemotief
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Exploitatievoordeel reiniging
11.	Looptijd	Startdatum: onbekend
		Einddatum: doorlopend
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De omvang van de reserve is voldoende om de doelstelling te kunnen verwezenlijken. Voor een minimumniveau van de reserve is besloten 10% van de lasten te hanteren = € 250.000 (afgerond). Het meerdere in de reserve kan verder ingezet worden voor tarief egalisatie dan wel voor teruggave aan de inwoner.
13.	Bijzonderheden	Jaarrekening 2023: in dit jaar heeft de raad een lastenverlichting mogelijk gemaakt door een eenmalige toevoeging aan de reserve van € 435.000. Daarnaast heeft de gemeente haar ondergrondse containers aan Omrin over gedragen tegen een vergoeding van € 78.000.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Excelsheet berekening reserve
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2023	Begrote onttrekking 2023 € 426.000, realisatie onttrekking € 431.000. Begrote toevoeging € 435.000, realisatie conform.
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	De daadwerkelijke onttrekking ligt geheel in lijn met de begrote onttrekking. Naast de primitief begrote onttrekking van € 69.000 is een onttrekking van € 435.000 gedaan voor extra lastenverlichting. Door de verkoop van ondergrondse containers aan Omrin kon de onttrekking worden verlaagd met € 78.000 (najaarsrapportage 2023). Op basis van de totale lasten en baten van het product afval, wordt een extra onttrekking gedaan van € 5.000, waarmee de totale onttrekking € 431.000 wordt.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2024-2028)	In 2024 is een toevoeging geraamd van € 17.000.
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2023
		2. Toevoeging 2023 € 435.000
		2. Onttrekking 2023 € 431.000
		3. Toevoeging 2024 € 17.000

Reserve strategische projecten

1.	Reserve strategische projecten	9231707
2.	Naam (deel-) PVM-er	Gerda Hensen
3.	Afdeling	Klant & Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: 4. Strategische projecten
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Raad 17 juni 2008 (Herijking R+V 2007-2008)
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Deze reserve is in 2008 in eerste instantie gekoppeld aan de Structuurvisie 2009. In de structuurvisie komen thema's voor. Op 9 november 2010 heeft de raad zich uitgesproken over de prioritering van de grote strategische projecten. Deze zijn enerzijds algemeen beschrijvend. Anderzijds wordt ook de meerjarige ambitie verwoord; hiervan maken planning en middelen onderdeel uit. Het is wenselijk dat de planning en middelen vertaald kunnen worden naar de toekomstige beleidsdocumenten.
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Spaar- en bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Voeding vindt plaats als er nieuwe strategische projecten worden benoemd. Beschikking op basis van de werkelijke kosten van de als strategisch project benoemde projecten.
11.	Looptijd	Startdatum: 17 juni 2008
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Voor de benoemde strategische projecten wordt jaarlijks beoordeeld of de reserve toereikend is voor de verwachte kosten.
13.	Bijzonderheden	n.v.t.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Actualisatie R+V 2010-2011 (RB 24-4-2012)
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2023	Begrote toevoeging nihil, realisatie nihil.
		Begrote onttrekking € 2.025.000, realisatie € 25.000
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Wijkvernieuwing Haerenkwartier. Bouw woningen is afgerond. O.a. vanwege lange levertijd materialen is later met de realisatie van de openbare ruimte gestart dan verwacht. Verwachting is nu dat dit eind 2023 wordt afgerond. De investeringslasten 2023 bedragen € 1.853.257. Deze worden in 2024 betrokken bij de verantwoording van de investering.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2024-2028)	Onttrekkingen 2024 totaal € 2.013.380:
		Wijkvernieuwing Haerenkwartier € 2.000.000
		Centrale proceskosten Regio Deal € 13.380
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2023
		2. Onttrekkingen 2023 € 25.000
		3. Onttrekkingen 2024 € 2.013.380

Reserve organisatieontwikkeling

1.	Reserve organisatieontwikkelingen	9231708
2.	Naam (deel-) PVM-er	Marion Verbeek
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Kostenplaats personeelsbudgetten (KPLS101)
		Personeelsbudgetten Directie (6004110/4110000)
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	2004
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Het opvangen van verplichtingen in de personele sfeer als gevolg van organisatieontwikkelingen.
8.	.Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Elk jaar bij de actualisatie wordt de reserve opnieuw berekend.
11.	Looptijd	Startdatum: 2004
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	In 2004 is een voorziening ingesteld voor het opvangen van de personele kosten organisatieontwikkelingen (notitie 'Risico in beeld'). Volgens het BBV is het niet mogelijk voor boventallig personeel - die nog niet non-actief zijn en waarvoor geen afvloeiingsregeling is getroffen - een voorziening in te stellen. Daarom is besloten voor het opvangen van de kosten - 'oude gevallen' tot 2011 - een reserve in te stellen (besluit vaststelling jaarrekening 2005).
		Bij de behandeling van de jaarstukken 2012 is besloten het doel van de reserve te wijzigen, hierdoor wordt de omvang van de reserve jaarlijks bepaald.
13.	Bijzonderheden	Jaarrekening 2023
		De onttrekking voor 2023 bedraagt € 53.408.
		Elk jaar bij de actualisatie van reserves wordt een nieuwe doorrekening gemaakt. De berekening die is uitgevoerd voor de periode 2024-2027. De berekening is gemaakt op basis van de bekende verplichtingen en een inschatting hoe de kansen van de betrokkenen liggen op de arbeidsmarkt. De omvang van de reserve is voor deze periode ontoereikend. Er wordt voorgesteld om bij de bestemming van het resultaat 2023 € 177.000 toe te voegen aan de reserve.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Memo bovenformatieven financiële zaken 2023
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2023	Onttrekking in 2023 € 53.408
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Er vindt een inschatting plaats bij de raming obv de verplichtingen versus de kansen op de arbeidsmarkt. Voor 2023 blijkt dat de inschatting te conservatief is geweest..
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2024-2027)	Onttrekking 2024 € 59.500, 2025 € 109.500, 2026 € 30.000 en 2027 € 30.000
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2023
		2. Toevoeging in 2023 van € 30.000 uit het resultaat 2022
		3. Onttrekking in 2023 € 53.408
		4. Onttrekking 2024 € 59.500, 2025 € 109.500, 2026 € 30.000 en 2027 € 30.000
		5. Toevoeging in 2024 van € 177.000 uit het resultaat 2023

Reserve riolering

1.	Reserve Riolering	9231710
2.	Naam (deel-) PVM-er	Gertjan Warrink
3.	Afdeling	Openbare Ruimte
4.	Naam portefeuillehouder	Gerben But
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: P8 Inrichting Leefomgeving
		Product: P58.160 Riolering
		Deelproducten: P58.160.1 Rioleringen, P58.160.2 Rioolheffing en P58.160.3 Baatbelasting
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	15 december 2009, verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2010-2014 (vGRP 2010-2014)
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Efficiencyresultaten riolering
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Egalisatiemotief
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Op basis van het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan vinden er toevoegingen en onttrekkingen plaats. Efficiencyresultaten worden verrekend met deze reserve.
11.	Looptijd	Startdatum: 31 december 2009
		Eindtijd onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	N.v.t.
13.	Bijzonderheden	De reserve voor riolering wordt gevoed met (substantiële) efficiencyresultaten van de riolering. Er zitten op dit moment geen middelen in de reserve.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	GRP 2020-2024
		Raadsvoorstel en -besluit 1 juli 2020
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2023	Geen mutaties in 2023
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Geen mutaties in 2023
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2023-2027)	N.v.t.
18.	Beslispunten	Reserve handhaven per 31-12-2023

Reserve overhevelingsbudgetten

1.	Reserve budgetoverheveling	9231711
2.	Naam (deel-) PVM-er	Peter Roos
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Diverse deelproducten
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Onbekend
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Overheveling van budgetten naar een eerstvolgend begrotingsjaar.
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	De reserve wordt jaarlijks gevoed, nadat besluitvorming door de raad in december heeft plaatsgevonden. De omvang wordt bepaald aan de hand van een inventarisatie.
11.	Looptijd	Startdatum: onbekend
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Deze reserve is jaren geleden ingesteld voor het reguleren van niet bestede budgetten in het lopende begrotingsjaar. Wanneer besteding van beschikbare budgetten in het begrotingsjaar onmogelijk is en uitvoering pas in het volgende begrotingsjaar kan plaatsvinden, dan fungeert deze reserve als een administratieve schakel om dat mogelijk te maken. De budgetten worden in het lopende dienstjaar verlaagd en toegevoegd aan de reserve. Aan het begin van het nieuwe begrotingsjaar worden de budgetten weer toegevoegd aan de desbetreffende (deel-)producten, zodat de reserve weer op nul staat.
13.	Bijzonderheden	In de raad van 15 december 2009 is besloten dat aan het overhevelen van budgetten de volgende voorwaarden zijn verbonden:
		- Contractuele afspraken zijn gemaakt, maar waarvan nog geen levering of dienst in het oorspronkelijke jaar heeft plaatsgevonden
		- Er wordt voldaan aan de criteria Onvoorzien, Onuitstelbaar en Onvermijdbaar ‘)
		- College- of directiebesluit: bijvoorbeeld in geval van vertraging in de uitvoering.
		‘) Wat wordt hieronder verstaan?:
		· Onvoorzien: Omstandigheden, die ten tijde van het beschikbaar stellen van het budget niet bekend waren.
		· Onvermijdbaar en Onuitstelbaar:
		o Er zou niet worden voldaan aan een wettelijke verplichting
		o Er zou onrechtmatig worden gehandeld
		o Er zou een (onverantwoorde) onveilige situatie ontstaan
		o Er zou niet worden voldaan aan contractuele verplichtingen
		o Er zijn bestuurlijk concrete afspraken gemaakt of concrete toezeggingen gedaan.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	N.v.t.

15.	Verklaren mutaties in reserve in 2023	Onttrekking:
		De raad heeft op 20 december 2022 besloten om € 386.000 over te hevelen van 2022 naar 2023. Het gaat om de volgende budgetten:
		1. € 26.000 – Europese aanbesteding nieuw meubilair
		2. € 16.000 – Buitenschilderwerk molen De Weijert
		3. € 229.000 – Verbetering dienstverlening
		4. € 30.000 – Specialistische jeugdhulp
		5. € 35.000 - Bruisplek.
		6. € 50.000 – Projectleider inclusie
		Toevoeging:
		De raad heeft op 19 december 2023 besloten om € 683.545 over te hevelen van 2023 naar 2024. Het gaat om de volgende budgetten:
		1. € 35.000 – Culturele bruisplek
		2. € 20.000 – Pumptrack Appelscha
		3. € 125.000 – Pumptrack Oosterwolde
		4. € 210.545 – ESF
		5. € 20.000 – Pilot dorpsondersteuner Oldeberkoop
		6. € 24.000 – Taallessen Oekraïners
		7. € 229.000 – Verbeteren publieke dienstverlening
		8. € 20.000 – Duurzame mobiliteit
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	N.v.t.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2024-2028)	Onttrekking in 2024 van € 683.545
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2023
		2. Toevoeging 2023 van € 683.545 conform raadsbesluit 19 december 2023
		3. Onttrekking 2023 van € 386.000 conform raadsbesluit 20 december 2022
		4. Onttrekking 2024 van € 683.545 conform raadsbesluit 19 december 2023

Reserve monumenten

1.	Reserve monumenten	9231712
2.	Naam (deel-) PVM-er	Ruben Roemeling
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Esther Verhagen
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: 3-Ruimtelijke en economische ontwikkelingen
		Product: Bouwen en Wonen
		Deelproduct: Omgevingsvergunningen
		P56.110.1 Monumenten vergunningen (6550030)
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	13 november 2012 (Amendement)
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Jaarlijks wordt € 25.000 beschikbaar gesteld in de exploitatiebegroting voor subsidie, waardoor provinciale middelen kunnen worden verkregen. Hierdoor wordt het monumentenbeleid weer gestimuleerd en kunnen aanvragers financiële ondersteuning krijgen.
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Spaar- en bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Deze reserve is ingesteld bij de behandeling van de Programmabegroting 2013-2016 via een amendement. Met ingang van de exploitatiebegroting 2013 is een structureel budget opgevoerd van € 25.000 voor subsidies monumenten. Vanaf 2023 is de subsidie vanwege indexatie van alle lasten verhoogd met € 2.500. Het niet bestede deel van deze subsidie wordt toegevoegd aan deze reserve. Eventuele overschrijdingen van het exploitatiebudget wordt ten laste van de reserve gebracht.
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2013
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De maximale omvang van deze reserve is vastgesteld op € 100.000 (vier maal het jaarbudget) (besluit jaarrekening 2013)
13.	Bijzonderheden	Op 15 december 2020 heeft u ingestemd met de wijziging gemeentelijke verordening monumenten. Hierbij is het mogelijk geworden ook jonge monumenten onder de subsidieregeling te laten vallen. Om aan de vraag naar subsidie voor monumenten te voldoen heeft u ingestemd met verlaging van de maximale subsidie per monument van € 10.000 naar € 7.500 per aanvraag en het jaarlijks inzetten van maximaal € 25.000 van de reserve monumenten. Tevens heeft u ingestemd met de financiering van een jaarlijkse bijdrage van € 2.500 aan de Stichting Fryske Mole met ingang van 2021 uit de reserve Gemeentelijke Monumenten.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Amendement d.d. 13 november 2012
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2023	Begrote dotatie € 0, realisatie € 0
		Begrote onttrekking € 2.500, realisatie € 0
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Er is in 2023 € 21.889 aan subsidie monumenten uitgekeerd. Het budget bedraagt € 27.500. De reserve zit al op het maximale niveau van € 100.000. Er vinden daarom geen onttrekkingen of toevoegingen plaats.
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2023-2027)	Jaarlijks is € 27.500 voor subsidie beschikbaar in de begroting. Eventuele onder- of overschrijdingen worden ten laste of ten bate van de reserve gebracht.
18.	Beslispunten	1. Reserve handhaven per 31-12-2023
		2. Toevoeging 2023 € 0
		3. Onttrekking 2023 € 0
		3. Onttrekking 2024 t/m 2028 eventuele onder- of overschrijding subsidie gemeentelijke monumenten.

Reserve kapitaal

1.	Reserve kapitaallasten	9231718
2.	Naam (deel-) PVM-er	Peter Roos
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: alle
		Product: diverse
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	18 juni 2019 (behandeling Jaarstukken 2018)
7.	Reden/bestemmingsdoel reserve	Dekking van de afschrijvingslasten investeringen
8.	Soort reserve	Bestemmingsreserve
9.	Motief vorming reserve	Dekking jaarlijkse afschrijvingslasten
10.	Wijze van voeding van reserve/ wijze van beschikking van de reserve	Voor 2017 werden investeringen met een maatschappelijk nut direct afgeschreven ten laste van een reserve. Met ingang van 2017 moeten alle investeringen worden geactiveerd. Volgens de financiële verordening worden investeringen met een maatschappelijk nut boven € 250.000 geactiveerd.
		De reserve wordt gevoed met het geactiveerde bedrag van de investering. Dit gebeurt door overheveling van de middelen uit de oorspronkelijke reserve die als dekking fungeerde.
		Ook investeringen met economisch nut die gedekt worden uit een reserve kunnen via deze reserve lopen.
		Onttrekking uit deze reserve gebeurt conform de gekozen afschrijvingstermijn.
11.	Looptijd	Startdatum: 31 december 2018
		Einddatum: onbekend
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Voldoende om gedurende de looptijd van de geactiveerde investeringen de afschrijving te dekken.
13.	Bijzonderheden	De voeding van de Kapitaalreserve geschiedt in de komende jaren.
		De huidige investeringen Masterplan Oosterwolde, Wijkvernieuwing Haerenkwartier, gebouw Biosintrum, Kuipenstreek 8, brug Molenweg en uitbreiding Sportaccommodatie Waskemeer komen in aanmerking voor deze reserve.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Investeringsstaat 2023
15.	Verklaren mutaties in reserve in 2023	Voor de volgende investeringen is de afschrijving gedekt via deze reserve: brug Molenweg € 14.307, Biosintrum € 22.000, sportcomplex Waskemeer € 7.176, masterplan Oosterwolde € 76.691 en Kuipenstreek 8 € 10.015.
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	In de raadsvergadering van 20 juni 2023 is besloten om het saldo in de kapitaalreserve voor het Biosintrum in 38 jaar te onttrekken (jaarlijks € 22.000).
17.	Verklaren mutaties in reserve komende jaren (2024-2028)	Onttrekking vanaf 2024 en verder € 263.500 (conform de primitieve begroting 2024-2027).
18.	Beslispunten	1. Handhaven reserve per 31-12-2023
		2. Onttrekking 2023 € 130.190 ter dekking van de afschrijving
		3. Onttrekkingen 2024 en verder € 263.500 per jaar

Toelichting per voorziening

Voorziening oninbare debiteuren

1.	Voorziening oninbare debiteuren	9121800
2.	Naam (deel-) PVM-er	Peter Roos
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma:
		Deelproduct: IP 1001
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Onbekend
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Oninbare vorderingen van debiteuren
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen en/of verliezen en/of bestaande risico's
9.	Motief vorming voorziening	Risicofunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Exploitatie
11.	Looptijd	Startdatum: onbekend
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De voorziening wordt als volgt gevormd:
		Belastingdebiteuren:
		Ouder dan 2 jaar: 80% oninbaar
		Tussen 1 en 2 jaar: 50% oninbaar
		Ouder dan 6 maanden: 10% oninbaar
		Voor de overige vorderingen wordt een voorziening gevormd op basis van beoordeling op inbaarheid van de openstaande vorderingen ouder dan drie maanden.
13.	Bijzonderheden	Jaarrekening 2023
		Er is in 2023 een bedrag van € 27.674 aangewend. Volgens de berekeningen dient de voorziening per ultimo 2023 € 61.936 te zijn. Uitgesplitst naar handelsdebiteuren (€ 16.748) en belastingdebiteuren (€ 45.188). Dat houdt in dat er in 2023 € 30.938 wordt gedoteerd aan de voorziening.
		De verhouding in percentages voor de handelsdebiteuren en belastingdebiteuren zijn per 31-12-2022 27% en 73%.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Excelsheet berekening voorziening
		Stukken betreffende aanwendingen voorziening
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Aanwending van de voorziening in 2023 € 27.674
		Dotatie aan de voorziening in 2023 € 30.938
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	De berekeningen zijn conform de regels uitgevoerd.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	2024-2028: nog niet bekend.
18.	Beslispunten	1. Handhaven voorziening per 31-12-2023
		2. Dotatie aan de voorziening in 2023 € 30.938
		3. Aanwending van de voorziening in 2023 € 27.674

Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe

1.	Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	9131801
2.	Naam (deel-) PVM-er	Arjen Bouland
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: Samenleven
		Product: Inkomensverstrekking
		Deelproduct: WWB, Ioaw, Ioaz en bijzondere bijstand
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Bij jaarrekening 2004
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Oninbare vorderingen cliënten SoZaWe
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen en/of verliezen en/of bestaande risico's
9.	Motief vorming voorziening	Risicofunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Ten laste van de exploitatie
11.	Looptijd	Startdatum: 2004
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Op basis van een individuele inschatting van debiteuren > € 1.500 en waarvan de vordering niet ontstaat/muteert in verantwoordingsjaar wordt de vereiste stand van de voorziening berekend. Daarnaast geldt dat voor vorderingen WWB de vorderingen (niet ontstaan in het boekjaar) voor 75% worden voorzien.
13.	Bijzonderheden	
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Berekening stand voorziening
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Dotatie in 2023 € 55.374
		Aanwending in 2023 € 53.072
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Er wordt geen dotatie of aanwending geraamd. De benodigde dotatie is het verschil tussen de stand van de voorziening per 01-01-2023, de aanwending in 2023 en de benodigde stand van de voorziening op 31-12-2023 (conform de bovenstaande voorwaarden, punt 12).
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	N.v.t
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie in 2023 € 55.374
		3. Aanwending 2023 € 53.072

Voorziening onderhoud gymzalen

1.	Voorziening onderhoud gymzalen	9151900
2.	Naam (deel-) PVM-er	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met (deel-) productnummer	P53.300.2 Gymnastieklokalen
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	23 oktober 2007 (Integraal Huisvesting Plan Onderwijs 2008-2011)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren onderhoud gymlokalen
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Een jaarlijkse dotatie op basis van het meest actuele MOP.
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2008
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	In 2019 is een nieuwe MOP 2019-2048 opgesteld voor gymnastieklokalen. Deze MOP is de basis voor aanwendingen en dotaties aan deze voorziening.
13.	Bijzonderheden	De nieuwbouw van het Doarpssintrum duurt langer van verwacht. Het gymlokaal Donkerbroek blijft hierdoor ook in 2023 in gebruik. De onderhoudskosten van het gymlokaal Donkerbroek worden zoveel mogelijk beperkt.
		Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren. Voor het sportgebruik van de gymlokalen heeft onze gemeente een SPUK aanvraag ingediend.
		In augustus 2023 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de gymlokalen nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven. Daarnaast heeft u besloten om voor gymnastieklokaal Elsloo in 2024 € 11.521 extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Excelsheet MOP 2020-2029 (totaalcijfers) en MOP 2019-2048.
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Begrote dotatie € 15.000, realisatie € 15.000
		Begrote aanwending € 65.029, realisatie € 36.805
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Het onderhoud aan de daken van de gymlokalen in Elsloo en Oosterwolde is in afwachting van het verduurzamingsplan voor het gymlokaal in Oosterwolde niet uitgevoerd. De vervanging van de regelingen, verwarmingstoestellen en boiler gymlokaal Donkerbroek en aanpassing wandbekleding Oosterwolde vanwege geluidshinder waren niet begroot.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	2024: Aanwending € 75.667
		2025: Aanwending € 43.819
		2026: Aanwending € 11.986
		2027: Aanwending € 16.154
		2028: Aanwending € 25.186

18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie in 2023 € 15.000
		3. Aanwending in 2023 € 36.805
		4. Dotatie 2024-2028 jaarlijks € 15.000
		5. Aanwending in 2024 € 75.667, 2025 € 43.819, 2026 € 11.986, 2027 € 16.154, 2028 € 25.186

Voorziening onderhoud De Kompaan

1.	Voorziening onderhoud de Kompaan	9151901
2.	Naam (deel-) PVM-er	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma 1, thema 1.2 samenleven
		Product: P12.A accommodaties bv sportaccommodaties en dorpshuizen
		Deelproduct: SP12.A accommodaties bv sportaccommodaties en dorpshuizen
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	19 mei 2009 (Jaarrekening 2008 en herijking reserves en voorzieningen 2008-2009)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Onderhoudsegalisatie
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie op basis van MOP inclusief BTW
11.	Looptijd	Startdatum: 1-1-2008
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie Meerjarenonderhoudsplanning 2017-2026. De jaarlijkse dotatie bedraagt met ingang van 2020 € 20.000.
13.	Bijzonderheden	In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Kompaan nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven. Daarnaast heeft u besloten om voor de Kompaan in 2024 € 45.904 extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	MOP 2017-2026.
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Begrote dotatie € 20.000, realisatie € 20.000
		Begrote aanwending € 29.193, realisatie € 27.104
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	De laten van het uitgevoerde onderhoud waren iets hoger dan begroot. De vervanging van de gasketel en rookafvoer is niet uitgevoerd in 2023, omdat dit (nog) niet nodig was.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	2024: Aanwending € 104.139
		2025: Aanwending € 49.764
		2026: Aanwending € 30.603
		2027: Aanwending € 33.333
		2028: Aanwending € 4.243
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie in 2023 € 20.000
		3. Aanwending in 2023 € 27.104
		4. Dotatie 2024-2028 jaarlijks € 20.000
		5. Aanwending 2024 € 104.139, 2025 € 49.764, 2026 € 30.603, 2027 € 33.333, 2028 € 4.243

Voorziening onderhoud Steegdenhal

1.	Voorziening onderhoud Steegdenhal	9151902
2.	Naam (deel-) PVM-er	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma 1, thema 1.2 samenleven
		Product: P12.A accommodaties bv sportaccommodaties en dorpshuizen
		Deelproduct: SP12.A accommodaties bv sportaccommodaties en dorpshuizen (6520020)
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	19 mei 2009 (Jaarrekening 2008 en herijking reserves en voorzieningen 2008-2009)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren toekomstig onderhoud
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie.
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2008
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie MOP 2017-2026. De jaarlijkse dotatie bedraagt met ingang van 2017 € 15.500.
13.	Bijzonderheden	Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren. In 2021 is duidelijk geworden dat de Steegdenhal wordt aangemerkt als winstbeogende instelling. M.i.v. 2021 worden de Steegdenhal daarom niet meer meegenomen in de SPUK aanvraag.
		In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Steegdenhal nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	MOP 2017-2031
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Begrote dotatie € 15.500, realisatie € 15.500
		Begrote aanwending € 31.824, realisatie € 7.546
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	De gerealiseerde kosten zijn lager dan begroot, omdat na inspectie is besloten om de luchtverhitters nog niet te vervangen. De luchtverhitters kunnen nog wel enige tijd gebruik worden. I.c.m. de verduurzamingsopgave wordt bekeken wat wijsheid is qua vervanging.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	2024 Aanwending € 28.551
		2025: Aanwending € 31.801
		2026: Aanwending € 8.499
		2027: Aanwending € 55.616
		2028: Aanwending € 7.105

18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie in 2023 € 15.500
		3. Aanwending in 2023 € 7.546
		4. Dotatie 2024-2028: jaarlijks € 15.500
		5. Aanwending 2024 € 28.511, 2025 € 31.801, 2026 € 8.499, 2027 € 55.616 en 2028 € 7.105

Voorziening onderhoud sportaccommodaties 3 B's

1.	Voorziening onderhoud Bosbad - Boekhorst	9151903
2.	Naam (deel-) PVM-er	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: 1
		Product: P12.A accommodaties bv sportaccommodaties en dorpshuizen
		Deelproduct: SP12.A accommodaties bv sportaccommodaties en dorpshuizen (Boekhorst en Bosbad - 6520000)
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Raadsvoorstel 24 mei 2011 (Jaarrekening 2010), splitsing voorziening 21 juni 2022 (Voorjaarsrapportage 2022)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren toekomstig onderhoud Boekhorst en Bosbad
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie op basis van MOP exclusief BTW
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2010
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie MOP 2019-2033.
13.	Bijzonderheden	Tot en met 2021 werd jaarlijks € 35.000 gedoteerd aan de gezamenlijke onderhoudsvoorziening voor de 3 B's (Bongerd, Boekhorst, Bosbad). Vanaf 2022 wordt de Bongerd door stichting de Bongerd geëxploiteerd. De dotatie voorziening en onderhoudsvoorziening dient derhalve gesplitst te worden in een deel dat betrekking heeft op de Boekhorst en het Bosbad en een deel dat betrekking heeft op de Bongerd. Bij de voorjaarsrapportage 2022 is hier op basis van het bestaande MOP een inschatting van gemaakt waarbij voor de Boekhorst en het Bosbad is uitgegaan van een jaarlijkse dotatie van € 25.000.
		In 2017 is een budgetovereenkomst getekend met stichting Bosbad Appelscha voor een periode van 2017 t/m 2026. Per 2022 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van sportcomplex de Boekhorst met Laco voor een periode van vijf jaar.
		Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren. In 2021 is duidelijk geworden dat Laco wordt aangemerkt als winstbeogende instelling. M.i.v. 2021 worden de Boekhorst en het Bosbad daarom niet meer meegenomen in de SPUK aanvraag.
		In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Boekhorst nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven. Daarnaast heeft u besloten om voor de Boekhorst in 2024 € 98.157 extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	De MOP 2019-2033 ligt aan deze voorziening ten grondslag.

15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Begrote aanwending € 93.929, realisatie totaal € 48.169 waarvan € 24.875 voor Bosbad en € 23.294 voor de Boekhorst.
		Begrote dotatie € 25.000, realisatie € 25.000
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Buitenschilderwerk, vervanging trap glijbaan, vervanging verlichtingsarmaturen en noodverlichting is niet uitgevoerd, omdat dit in 2023 nog niet nodig was. De vervanging van de systeemwand sanitair is geparkeerd in afwachting van de uitkomst van het accommodatiebeleid. Het verhelpen van gebreken leidingwaterinstallatie, aanpassen ventilatie en vervanging brandblusmiddelen was niet gepland, maar wel noodzakelijk.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	2024: Aanwending € 235.187
		2025: Aanwending € 120.509
		2026: Aanwending € 94.708
		2027: Aanwending € 65.484
		2028: Aanwending € 120.915
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie in 2023 € 25.000
		3. Aanwending in 2023 € 48.169 (Bosbad € 24.875 en Boekhorst € 23.294)
		4. Dotatie 2024-2028: jaarlijks € 25.000
		5. Aanwending 2024 € 235.187, 2025 € 120.509, 2026 € 94.708, 2027 € 65.484, 2028 € 120.915

Voorziening onderhoud gebouwen

1.	Voorziening onderhoud gebouwen	9151904
2.	Naam (deel-) PVM-er	Ivo van der Reijnst
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Onderhoud gemeentehuis (6004010)
		Onderhoud buitendienstaccommodatie (6004020)
		Onderhoud overslagstation Omrin (6730080)
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Mei 2016 (bij behandeling jaarstukken)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren van onderhoud aan gebouwen
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	De omvang van de voorziening bestaat uit het saldo van de reserve onderhoud gebouwen per 31-12-2015. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening is € 75.000 (m.i.v. 2020).
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2016
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De jaarlijkse dotatie is € 75.000, dit is gelijk aan de in de vorige jaren toevoegingen aan de reserve. Het gaat niet alleen om de planning van het bouwkundig- en installatietechnisch onderhoud (Planon), maar ook om de toekomstige vervanging van de losse inventaris; bijvoorbeeld inrichting keukenapparatuur, zonwering, meubilair etc.
13.	Bijzonderheden	Op 31-12-2015 is de reserve onderhoud gebouwen omgevormd naar een voorziening onderhoud gebouwen. Het saldo van de reserve is toen overgegaan naar de voorziening. De MJOP van de buitendienst en het overslagstation worden geactualiseerd na de ver- en nieuwbouw van locatie. Bij het gemeentehuis wordt in 2024 een nieuwe MJOP opgesteld waarin ook de verduurzaming wordt meegenomen.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Collegebesluit MOP huisvesting inclusief bijlagen
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Toevoeging: € 75.000 conform begroting
		Aanwending: € 3.876
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	De aanwending is ca. € 155.000 lager dan begroot. Dit komt door:
		De geplande werkzaamheden in 2023 aan het gebouw van de buitendienst/overslagstation zijn uitgesteld in verband met de ontwikkeling nieuw-/verbouw Buitendienstlocatie. Op 30 november 2021 heeft de raad besloten ver-/nieuwbouw te realiseren.
		Een aantal werkzaamheden bij het gemeentehuis zijn niet in 2023 uitgevoerd: vervangen van een CV-keten/hydrofoor en schilderwerk. Dit wordt nu uitgevoerd in 2024.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	In 2024 is de aanwending bedoeld voor de volgende werkzaamheden:
		Gemeentehuis:
		Gepland onderhoud MJOP € 370.750 en werkzaamheden voorgaande jaar € 36.188.
		Buitendienst en overslagstation:
		Ivm de geplande ver-/nieuwbouw van de locatie wordt nu eerst geen gepland onderhoud uitgevoerd. Noodzakelijk onderhoud gebeurt natuurlijk.

18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie aan de voorziening 2023 € 75.000
		3. Jaarlijkse dotatie aan de voorziening 2024 en verder: € 75.000 (conform begroting)
		4. Aanwending 2023 € 3.876
		5. Aanwending 2024 € 400.438, 2025 € 60.850, 2026 € 0 en 2027 € 0

Voorziening bodemsanering

1.	Voorziening bodemsanering	9111905
2.	Naam (deel-) PVM-er	Pyt Liemburg
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Gerben But
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: 3 Ruimtelijke en economische ontwikkeling
		Product: P561202 Milieubeleid
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Jaarrekening 2019
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Kosten voor bodemsanering voldoen niet aan artikel 59, het zijn geen investeringen met een economisch of maatschappelijk nut. Kosten voor bodemsanering moeten behandeld worden als een verlies, onafhankelijk of de kosten verbonden zijn aan investeringen (nieuwe bouwlocatie) of aan bestaande activa (vervuiling onder gemeentelijke gebouwen) met een economisch nut of een maatschappelijk nut. Vanaf het moment dat een eventuele bijdrage van VROM en/of de provincie bekend is zal de gemeente de resterende gemeentelijke kosten als verlies moeten nemen ten laste van de (meerjarige) exploitatie. Indien de sanering in een volgend begrotingsjaar afgerond wordt en complex is waardoor er onzekerheden over de uiteindelijke kosten kan bestaan, dan dient een voorziening getroffen te worden uit hoofde van artikel 44, eerste lid onder a. De kosten voor onderzoek voor de saneringsaanpak zullen als regel niet voldoen aan alle voorwaarden van artikel 60. Deze kosten dienen als een onderdeel gezien worden van de totale kosten van de sanering. De gemeente zal zodoende de begrote saneringskosten ofwel direct als last moeten verwerken (onder aftrek van een eventuele bijdrage van bijvoorbeeld VROM of de provincie) of wel in de grondexploitatie moeten meenemen. In het laatste geval zal de gemeente als de grondexploitatie negatief uitvalt daarvoor eveneens een voorziening moeten treffen, uit hoofde van artikel 44, lid 1a.
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen en bestaande risico's
9.	Motief vorming voorziening	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Exploitatie
11.	Looptijd	Startdatum: 1-1-2020
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Op basis van onderzoek door derden in 2020 zijn de kosten voor sanering ingeschat op € 475.000
13.	Bijzonderheden	Betreft jaar van vormen van de voorziening
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Onderzoek derde
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	N.v.t.
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	N.v.t.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	2024-2028: nog niet bekend.
18.	Beslispunten	1. De voorziening handhaven per 31-12-2023

Voorziening onderhoud MFS De Boekebeam

1.	Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	9151906
2.	Naam (deel-) PVM-er	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met (deel-) productnummer	P53.300.1 Huisvesting onderwijs
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	22 juni 2021 (Jaarrekening 2020 en herijking reserves en voorzieningen 2020-2025)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Onderhoudsegalisatie
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding van voorziening/ wijze van beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie op basis van MOP inclusief BTW
11.	Looptijd	Startdatum: 31-12-2020
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie Meerjarenonderhoudsplanning 2021 t/m 2037 d.d. 14-01-2021
13.	Bijzonderheden	Door de fusie van obs Mst van Hasselt met obs de Trede te Haule per 1 augustus 2016 kampt MFS de Boekebeam vanaf 2016 met een structurele leegstand en een exploitatietekort. Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Waskemeer heeft geprobeerd om nieuwe huurders te vinden, maar dit is niet gelukt. Hierdoor heeft het bestuur in 2019 de beheerovereenkomst opgezegd en is de stichting in 2020 opgeheven. Het College heeft in 2019 ingestemd met de overname van het beheer en de exploitatie door de gemeente. Het batig saldo van MFS de Boekebeam van € 163.995 is in 2020 overgeboekt naar de gemeente, zodat dit gebruikt kan worden voor groot onderhoud.
		In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Boekebeam nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven. Daarnaast heeft u besloten om voor de Boekebeam in 2024 voor € 64.000 extra onderhoud uit te voeren en dit ten laste te brengen van de voorziening.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	MOP 2021 t/m 2037 d.d. 14-01-2021.
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Begrote aanwending € 31.417, realisatie € 7.743
		Begrote dotatie € 16.000, realisatie € 16.000
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Vervanging vloerafwerking, dakbedekking, zand zandbak en schilderwerk is in 2023 niet uitgevoerd, omdat dit nog niet nodig was. Vervanging accu's noodverlichting is duurder uitgevallen dan gepland doordat de nieuwe accu's niet meer in de bestaande armaturen passen waardoor deze ook vervangen moesten worden.
17.	Verklaren mutaties in voorziening voor de komende jaren (2024-2028)	2024: Aanwending € 92.993
		2025: Aanwending € 121.524
		2026: Aanwending € 37.784
		2027: Aanwending € 47.548
		2028: Aanwending € 1.904

18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie in 2023 € 16.000
		3. Aanwending in 2023 € 7.743
		2. Dotatie 2024-2028 jaarlijks € 16.000
		5. Aanwending 2024 € 92.993, 2025 € 121.524, 2026 € 37.784, 2027 € 47.548, 2028 € 1.904

Voorziening onderhoud Bosbergtoren

1.	Voorziening onderhoud Bosbergtoren	9151907
2.	Naam (deel-) PVM-er	Lidia Huisman
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jan van Weperen
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: 3
		Product: P51070
		Deelproduct: P510701
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	15-feb-22
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren toekomstig onderhoud
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie.
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2022
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie MOP 2017-2033.
13.	Bijzonderheden	Op 15 februari 2022 heeft de raad ingestemd met verhuur aan Coöperatie Appelscha en budget beschikbaar gesteld voor groot onderhoud. Naast groot onderhoud is een extra budget gereserveerd voor risico's m.b.t. de lift en het ticketsysteem.
		In augustus 2023 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Bosbergtoren nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven. In het raadsvoorstel is tevens aangegeven dat er nog regelmatig storingen zijn aan de lift en het toegangssysteem. Ook is aangegeven dat uit het onderhoudsplan blijkt dat de installaties te lijden hebben onder de invloed van zand en organisch materiaal en het bezoek van ongedierte en dat geadviseerd wordt om aanpassingen te doen aan de liftinstallatie, het toegangssysteem en de regelkast. In het raadsvoorstel is aangegeven dat een werkgroep vanuit de gemeente op basis van het onderhoudsrapport en de storingen aanvullend onderzoek gaat doen en dat u wordt geïnformeerd over de uitkomsten.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	MOP 2017-2033
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Begrote dotatie € 13.500, realisatie € 24.000
		Begrote aanwending € 0, realisatie € 20.018
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Vervanging glas balkons was in 2021 nog niet nodig, maar dit jaar wel. Vanwege de specifieke ligging van de Bosbergtoren moeten er vaker dan op andere locatie onderdelen worden vervangen of extra werkzaamheden worden uitgevoerd.
		Om een eventueel toekomstig tekort in de voorziening te voorkomen stellen we voor om het resterende saldo van € 10.500 aanvullend te doteren aan de voorziening Bosbergtoren.

17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	2024: Aanwending € 0
		2025: Aanwending € 0
		2026: Aanwending € 12.500
		2027: Aanwending € 0
		2028: Aanwending € 0
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie in 2023 € 24.000
		3. Aanwending in 2023 € 20.0186
		4. Dotatie 2024-2028: jaarlijks € 13.500
		5. Aanwending 2024 € 0, 2025 € 0, 2026 € 12.500, 2027 € 0 en 2028 € 0

Voorziening onderhoud De Bongerd

1.	Voorziening onderhoud de Bongerd	9151908
2.	Naam (deel-) PVM-er	Jan Willem van Vaals
3.	Afdeling	Mens en Omgeving
4.	Naam portefeuillehouder	Jelke Nijboer
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma 1, thema 1.2. samenleven
		P12.A – Accommodaties bv sportaccommodaties en dorpshuizen
		Deelproduct: SP12.A – Accommodaties bv sportaccommodaties en dorpshuizen
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Raadsvoorstel 24 mei 2011 (Jaarrekening 2010), splitsing voorziening 21 juni 2022 (Voorjaarsrapportage 2022)
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Uitvoeren toekomstig onderhoud sporthal de Bongerd
8.	Soort voorziening	Onderhoudsegalisatie
9.	Motief vorming voorziening	Egalisatie onderhoudsbedragen
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Een jaarlijkse dotatie op basis van de meest actuele MOP en onttrekking op basis van onderhoudslasten gemaakt in het kader van de MOP inclusief het BTW nadeel.
11.	Looptijd	Startdatum: 1 januari 2010
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Zie MOP 2019-2033.
13.	Bijzonderheden	Tot en met 2021 werd jaarlijks € 35.000 gedoteerd aan de gezamenlijke onderhoudsvoorziening voor de 3 B's (Bongerd, Boekhorst, Bosbad). Vanaf 2022 wordt de Bongerd door stichting de Bongerd geëxploiteerd. De dotatie voorziening en onderhoudsvoorziening dient derhalve gesplitst te worden in een deel dat betrekking heeft op de Boekhorst en het Bosbad en een deel dat betrekking heeft op de Bongerd. Bij de voorjaarsrapportage 2022 is hier op basis van het oude MOP een inschatting van gemaakt waarbij voor de Bongerd is uitgegaan van een jaarlijkse dotatie van € 10.000.
		Sporthal de Bongerd is in eigendom van de gemeente. Voor het beheer en de exploitatie van sporthal de Bongerd is vanaf 2022 een exploitatieovereenkomst voor vijf jaar overeengekomen met Stichting Sporthal De Bongerd in vervolg op het burgerinitiatief "Doarpsskûte Haulerwijk".
		Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren.
		In december 2022 zijn voor een aantal accommodaties waaronder de Bongerd nieuwe onderhoudsplannen opgesteld. In de raadsvergadering van 19 december 2023 heeft u besloten om besluitvorming over nieuwe onderhoudsplannen te laten plaatsvinden na de vaststelling van het accommodatiebeleid. Ook heeft u besloten om de bestaande onderhoudsplannen te handhaven, het onderhoud zoveel mogelijk uit te voeren conform het bestaande onderhoudsplan en de bestaande dotatie aan de bestaande voorziening te handhaven.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	De voorziening is gebaseerd op de MOP 2019-2033
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Begrote aanwending € 0, realisatie totaal € 24.460
		Begrote dotatie € 10.000, realisatie € 10.000
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	De onderhoudslasten zijn hoger dan begroot doorvervroegde vervanging eerste deel binnenverlichting door LED (gepland 2025) en verhelpen gebreken leidingwaterinstallatie..

17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	2024: Aanwending € 48.122
		2025: Aanwending € 34.270
		2026: Aanwending € 16.963
		2027: Aanwending € 36.750
		2028: Aanwending € 18.879
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie in 2023 € 10.000
		3. Aanwending in 2023 € 24.460
		4. Dotatie 2024-2028: jaarlijks € 10.000
		5. Aanwending 2024 € 48.122, 2025 € 34.270, 2026 € 16.963, 2027 € 36.750, 2028 € 18.879

Voorziening riolering

1.	Voorziening riolering	9161940
2.	Naam (deel-) PVM-er	Gert-Jan Warrink
3.	Afdeling	Openbare Ruimte
4.	Naam portefeuillehouder	Gerben But
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: 3 Ruimtelijke en Economische ontwikkelingen
		Product: P58.160 Riolering
		Deelproduct: P58.160.1 Rioleringen, P58.160.2 Rioolheffing
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	17-mrt-15
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Investeringen vrijverval rioleringen
8.	Soort voorziening	Investeringen vrijverval rioleringen
9.	Motief vorming voorziening	Spaarfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	De voorziening is gevoed met het saldo per 31-12-2014 van de Rioleringsreserve en de voorziening wordt aangewend voor investeringen in vrijverval riolering.
11.	Looptijd	Startdatum: 31 december 2014
		Einddatum: onbepaald
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	De gewenste omvang wordt bepaald bij de vaststelling van het Gemeentelijk RioleringsPlan
13.	Bijzonderheden	Bij de behandeling van de Begroting 2020 en notitie “Samen Waarmaken” is besloten een deel van de kosten voor het straatvegen en onderhoud aan watergangen (totaal € 133.000) ten laste te brengen van de rioleringsbegroting. Deze zijn gedekt vanuit de voorziening.
		In 2020 is het GRP 2020-2024 opgesteld en door u vastgesteld.
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen:	Raadsvoorstel en -besluit 1 juli 2020
		GRP 2020-2024 inclusief kostendekkingsplan. Raadsvoorstel en besluit 1 juli 2020
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Dotatie: € 113.401 - begroot was een dotatie van € 205.749
		Aanwending: € 580.200 voor investering in vrijverval riolering 2023. Begroot was een aanwending van € 1.000.000
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Lagere dotatie door door een positief exploitatieresultaat. Dit komt enerzijds doordat minder rente werd toegerekend (voordeel) en anderzijds dat er hogere lasten waren onderhoud watergangen, salarislasten en overhead (nadeel). Daarnaast is er door de raad € 135.000 beschikbaar gesteld als lastenverlichting voor bedrijven voor het niet innen van de rioolheffing (Gebruikersdeel niet-Woningen 0 tot en met 200 m³ waterverbruik per jaar).
		De aanwending geraamd € 1.000.000 was voor investering in vrijverval riolering 2023. In de realisatie is de aanwending lager. In 2023 is voor € 580.200 geïnvesteerd. Dit wordt veroorzaakt dat een deel van de projecten die in 2023 gestart zijn een doorloop hebben in 2024, waarbij de lasten in dat jaar vallen.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2027)	Dotatie meerjarenbegroting:
		2024: € 174.282
		2025: € 141.567
		2026: € 135.814
		2027: € 133.432
		Onttrekking 2023:
		1. In 2023 doorgeschoven werkzaamheden: € 419.800.
		2. Aanwending 2024 en verder regulier op basis van plan.

18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Aanwending voorziening 2023 € 580.200
		3. Dotatie aan de voorziening 2023 € 113.401
		4. Dotatie voorziening 2024 € 363.969, 2025 € 333.367, 2026 € 335.811, 2026 € 335.811
		5. Aanwending in 2024 € 419.800 vanuit 2023 plus gepland € 650.000 en daarnaast voor de periode 2024-2028: jaarlijkse investeringen vrijverval riolering op basis van het huidige GRP 2020-2024: in 2025, 2026, 2027 en 2028 € 818.000.

Voorziening lopend pensioen bestuurders

1.	Voorziening lopende pensioenverplichtingen bestuurders	9151950
2.	Naam (deel-) PVM-er	Marijke Vreugdenhil
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: 6
		Deelproduct: P59.020.1 (6001010)
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Pensioenverplichtingen aan voormalige bestuurders. Dit is een voorziening voor ingegaan pensioen.
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen
9.	Motief vorming voorziening	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Bij de vorming van de voorziening zijn algemene dekkingsmiddelen toegevoegd.
11.	Looptijd	Startdatum: 2007
		Einddatum:
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Omvang wordt gebaseerd op actuariële berekening
13.	Bijzonderheden	Geen
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen aan:	Ten grondslag aan deze voorziening ligt een jaarlijkse actuariële berekening van Raet.
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Dotatie: € 579.141
		Vrijval: € 0
		Aanwending: € 139.827
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Begrote dotatie is € 25.000 regulier en € 335.000 via de najaarsrapportage 2023. De dotatie is hoger € 219.141 dan begroot. Dit komt doordat we pensioenen van twee oud-wethouders in eigen beheer hebben genomen. Hiervoor hebben we een afkoopsom ontvangen van € 335.000. De verwachting was dat dit budgettair neutraal zou plaatsvinden. Maar dat bleek niet het geval door een foutieve waardeberekening in eerste instantie. Daarnaast is een aantal (oud) wethouders pensioengerechtigd geworden en is de verplichting overgebracht naar deze voorziening. Dit heeft geen resultaatsconsequentie.
		De gerealiseerde aanwending van € 139.827 is hoger dan de raming (€ 100.000). Dit komt door indexering van de pensioenen en doordat we aan meer oud-wethouders pensioen uitbetalen door de overname.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	Jaarlijkse aanwending van € 150.000 en jaarlijkse dotatie van € 25.000. De aanwending is hoger dan de huidige begroting door indexering van pensioenen en door de overname van het pensioen van twee oud-wethouders.
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie 2023 aan de voorziening € 579.141
		3. Vrijval 2023 voorziening € 0
		4. Aanwending 2023 van de voorziening € 139.827
		5. Jaarlijkse dotatie aan de voorziening 2024 en verder € 25.000
		6. Jaarlijkse aanwending van de voorziening 2024 en verder € 150.000

Voorziening pensioen vm/huidige wethouders

1.	Voorziening pensioenverplichting voormalige en huidige wethouders	9151951
2.	Naam (deel-) PVM-er	Marijke Vreugdenhil
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: 6
		Deelproduct: P59.020.1 (6001010)
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	31-12-2011
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Pensioenverplichtingen aan voormalige wethouders en huidige wethouders waarvan de pensioenen in eigen beheer worden gevoerd. Dit is een voorziening voor nog niet ingegaan pensioen.
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen
9.	Motief vorming voorziening	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijkse dotatie o.b.v. actuariële berekening.
11.	Looptijd	Startdatum: 31-12-2011
		Einddatum: n.v.t.
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Berekening is op basis van de actuariële berekening.
13.	Bijzonderheden	
14.	Bijlagen ten grondslag liggend aan deze voorziening:	De pensioenen zijn onderbouwd met een jaarlijkse actuariële berekening van Raet.
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Dotatie € 0
		Vrijval: € 161.789
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	De begrote dotatie is € 50.000. Deze dotatie hoeft niet plaats te vinden. De voorziening is per 31-12-2023 te hoog en daarom kan een bedrag van € 161.789 vrijvallen. Dit komt doordat een aantal (oud)wethouders pensioengerechtigd zijn geworden en de verplichting daarom is overgebracht naar de voorziening lopende uitkeringen. Dit heeft geen resultaatsconsequenties.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	Jaarlijkse dotatie € 50.000 (conform huidige raming).
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Vrijval voorziening 2022 € 161.789
		3. Jaarlijkse dotatie 2024 en verder aan voorziening € 50.000

Voorziening verlofsparen

1.	Voorziening verlofsparen	9151953
2.	Naam (deel-) PVM-er	Marion Verbeek
3.	Afdeling	Klant en Organisatie
4.	Naam portefeuillehouder	Jack Werkman
5.	Relatie met (deel-) productnummer	Programma: 6
		Deelproduct: IP0301 (6004060)
6.	Ingesteld bij Raadsbesluit d.d.	Nota reserves en voorzieningen jaarrekening 2022
7.	Reden/bestemmingsdoel voorziening	Verlofsparen medewerkers.
8.	Soort voorziening	Concrete verplichtingen
9.	Motief vorming voorziening	Bestedingsfunctie
10.	Wijze van voeding/beschikking van de voorziening	Jaarlijks wordt op basis van het overzicht medewerkers die hebben aangegeven te willen verlofsparen een toevoeging gedaan aan de voorziening.
11.	Looptijd	Startdatum: 31 december 2022
		Einddatum:
12.	Gewenste/ noodzakelijke omvang	Omvang wordt gebaseerd op actueel overzicht medewerkers die hebben aangegeven te willen verlofsparen.
13.	Bijzonderheden	Geen
14.	Bijlagen welke ten grondslag liggen aan:	Ten grondslag aan deze voorziening ligt een jaarlijkse overzicht van PSA afgezet tegen het berekende tarief van het volgende jaar..
15.	Verklaren mutaties in voorziening in 2023	Dotatie: € 72.438
		Vrijval: 0
16.	Verklaren afwijkingen begroting 2023 met realisatie 2023	Deze voorziening is per 31 december 2022 nieuw gevormd, dus er is geen raming.
17.	Verklaren mutaties in voorziening komende jaren (2024-2028)	
18.	Beslispunten	1. Voorziening handhaven per 31-12-2023
		2. Dotatie 2023 aan de voorziening € 72.438

Jaarstukken 2023

gemeente ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
Inleiding jaarstukken 5
Aanbieding en samenvatting 5
Bestuur en organisatie 9
Leeswijzer 10
Algemeen 11
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 11
Analyse gerealiseerd resultaat 12
Bestemming gerealiseerd resultaat 14
Actualisatie reserves en voorzieningen 16
Programma 1 | Samenleven 17
Thema 1.1 Meedoen 18
Thema 1.2 Samenleven 24
Thema 1.3 Gezondheid 28
Thema 1.4 Goed Opgroeien 32
Belangrijkste afwijkingen programma 1 37
Programma 2 | Welzijn en educatie 42
Thema 2.2 Onderwijshuisvesting 42
Belangrijkste afwijkingen programma 2 43
Programma 3 | Ruimtelijke en economische ontwikkeling 44
Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme 44
Thema 3.1.3 Economie en werkgelegenheid 45
Thema 3.2 Openbare ruimte, mobiliteit en bereikbaarheid 46
Thema 3.3.1 Duurzaamheid 47
Thema 3.3.2 Grondstoffen en afval 52
Thema 3.4 Bouwen en wonen (inclusief volkshuisvesting) 53
Belangrijkste afwijkingen programma 3 56
Programma 4 | Strategische projecten en ontwikkelingen 61
Thema 4.1 Visie op Samenleven 61
Thema 4.2 Omgevingswet, bestemmingsplannen 62
Thema 4.3 Regio Deal Zuidoost Friesland 64
Thema 4.4 Haerenkwartier 68
Thema 4.5 Stikstof 69
Thema 4.6 Accommodatiebeleid 71
Programma 5 | Openbare orde en veiligheid 72
Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid 72
Belangrijkste afwijkingen programma 5 73
Programma 6 | Bestuur en dienstverlening 74
Thema 6.1 Bestuur 74

Thema 6.2 Dienstverlening 75
Thema 6.3 Financiën 76
Belangrijkste afwijkingen programma 6 78
Paragrafen 82
Paragraaf 1 | Lokale Heffingen 82
Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing 89
Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen 96
Paragraaf 4 | Financiering 100
Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering 103
Paragraaf 6 | Verbonden partijen 107
Paragraaf 7 | Grondbeleid 114
Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking 118
Paragraaf 9 | Wet Open Overheid (Woo) 120
Jaarrekening 121
Balans 122
Overzicht baten en lasten 124
Waarderingsgrondslagen 126
Toelichting op de balans activa 129
Toelichting op de balans passiva 137
Toelichting op de balans niet uit balans blijkende verplichtingen 141
Toelichting overzicht baten en lasten 142
Overzicht onvoorzien 143
Overzicht algemene dekkingsmiddelen 144
Overzicht incidentele baten en lasten 145
Rechtmatigheidsverantwoording 147
Bijlagen 148
A. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen 148
B. Overzicht wet normering bezoldiging topfunctionarissen 174
C. Overzicht schatkistbankieren 175
D. Begrotingsrechtmatigheid 176
E. Kerngegevens 178
F. Overzicht Taakvelden 180
G. Beleidsindicatoren 185

Inleiding jaarstukken

Aanbieding en samenvatting

Aanbieding

Hierbij ontvangt u de Jaarstukken over 2023. Het tweede jaar van de nieuwe raadsperiode. Een jaar waarin we gewerkt hebben met de samenwerkingsagenda en het collegeakkoord zoals die verwerkt was is de programmabegroting.

Financieel gezien stonden we er in 2023 goed voor. Ook in 2024 en 2025 hebben we nog zwarte cijfers. Vanaf 2026 komen we net als veel gemeenten in de min terecht. In de Kaderbrief 2025 gaan we hier nader op in. Daarnaast worden wij, en met ons de inwoners en bedrijven, geconfronteerd met hoge prijzen. Dit geeft onzekerheden.

In 2023 was € 1,65 miljoen beschikbaar door het initiatiefvoorstel van december 2022. Een deel daarvan is ingezet voor lastenverlichting en van een deel is ook geconstateerd dat er minder gebruik van is gemaakt dan verwacht. In oktober 2023 is de wet 'Eenmalige Energietoeslag 2023' aangenomen. Daardoor konden we een groot deel van deze eenmalige energietoeslag 2023 al ambtshalve in 2023 uitkeren. In 2024 kunnen inwoners die hier recht op hebben en de toeslag nog niet hebben ontvangen dit alsnog aanvragen. De doelgroep is door de raad uitgebreid van 120% naar 140% van het bestaansminimum.

In het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan een aantal grote dossiers. Bijvoorbeeld het realiseren van een tijdelijke opvang voor statushouders in Rikkingahof. We zetten stappen in de woningbouwopgave en hebben strategische gronden aangekocht. Ook op het gebied van duurzaamheid hebben we flink ingezet. Het accommodatiebeleid en de omgevingswet zijn nog twee grote dossiers geweest afgelopen jaar en vragen nog steeds veel inzet. Een overzicht van wat afgelopen jaar is gerealiseerd staat hieronder in de samenvatting.

Samenvatting

De Jaarstukken bestaan uit twee delen, het jaarverslag en de jaarrekening. De plannen staan in de programmabegroting 2023 die in november 2022 door u is vastgesteld. Met het jaarverslag leggen wij verantwoording af over de belangrijkste beleids- en financiële resultaten. In de jaarrekening geven we de volledige financiële verantwoording en de balans met toelichting.

We beschrijven hieronder, op hoofdlijnen, een aantal belangrijke ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

Sociaal Domein

Levensloopbestendig wonen

Steeds meer inwoners zijn bezig met levensloopbestendig wonen en zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen. En van de ondersteuning die zij daarbij van ons kunnen krijgen (bijvoorbeeld verzilverlening).

Uitkeringsgerechtigden

Het aantal uitkeringsgerechtigden (P-wet) is iets gestegen. De instroom in de bijstand was net als in 2022 relatief laag door de gunstige arbeidsmarktsituatie. We zien wel de duurzame uitstroom uit de bijstand gestaag groeien (langer dan een half jaar uit de bijstand als ze eenmaal zijn uitgestroomd).

Regelingen

We bereiken steeds meer mensen met onze schulden- en armoederegelingen (inclusief energietoeslag). Het gebruik van regelingen is voor inwoners makkelijker geworden door hen te helpen via de Voorzieningenwijzer. Door de nieuwe taken op het gebied van vroegsignalering van schulden bereiken we mensen met (beginnende) schulden in een vroeg stadium.

Vangnet
Op www.socialekaartooststellingwerf.nl kunnen inwoners en verwijzers zoeken naar (indicatievrije) voorzieningen in en om onze gemeente, waar zij mogelijk baat bij hebben. In 2023 zijn er meer mogelijkheden bij gekomen voor indicatievrije dagbesteding. Daarnaast investeren we sinds dit jaar in welzijnscoaching door Scala. Er is aandacht voor de specifieke problematiek van dementie in onze gemeente onder andere door het subsidiëren van het project DementTalent, gericht op het stimuleren dat mensen met dementie vrijwilligerswerk gaan doen.

Wet Inburgering
De uitvoering van de Wet Inburgering staat goed op de rails. Het lukt slecht bij een deel van de statushouders om hen mee te laten doen in (vrijwilligers)werk. In 2023 hebben we in samenwerking met de woningcorporaties 38 woningen beschikbaar gesteld aan statushouders.

Opvang vluchtelingen
We zorgden dit jaar opnieuw dat een groep ontheemden uit Oekraïne veiligheid en opvang ontving en dat zij zich dagelijks kunnen redden. Er is een tijdelijke opvang voor statushouders in Rikkingahof gerealiseerd waardoor we bijdragen aan de verlichting van het vraagstuk rondom vluchtelingenopvang.

Verbondenheid
Er komen steeds meer initiatieven voor ontmoeten en verbinden in de dorpen tot stand. Via het Fonds 2023 zijn 14 nieuwe maatschappelijke initiatieven financieel ondersteund. We hebben eind 2022, door het initiatiefvoorstel van de raad, een 'noodfonds maatschappelijke organisaties' ingesteld. Hiermee zijn in 2023 een aantal verenigingen en andere organisaties gesteund om de hoge energielasten te dragen. Daarnaast is de Lokale inclusie agenda geactualiseerd en is de uitvoering opgepakt (intern en extern).

Cultuur en 'dit is Ooststellingwerf'
We bekostigden een kwartiermaker ter ondersteuning van de kerngroep die bezig is met het maken van een bedrijfsplan voor een (culturele) Bruisplek in de gemeente. We werkten in 2023 samen met inwoners, Scala en andere maatschappelijke organisaties aan een nieuw platform ‘Dit Is Ooststellingwerf’ waar verhalen van vrijwilligers, mantelzorgers en maatschappelijke initiatieven bij elkaar komen en waar inwoners informatie vinden over vrijwilligersondersteuning, hulp voor mantelzorgers en het initiatievenloket van de gemeente. Begin 2024 lanceren we dit platform.

Gezondheid
We investeerden op allerlei manieren in een gezonde leefomgeving (denk aan speelvoorzieningen, groene schoolpleinen, fietspaden, watertappunten, gezonde school, gezonde sportkantine, rookvrije gebieden, hoge nood app et cetera). We zien dat het iets beter gaat met de mentale weerbaarheid van kinderen tussen de 4 en 12 jaar (kindmonitor 2022, GGD). De cijfers van de GGD van begin 2022 laten zien dat de weerbaarheid van jongeren vanaf 12 jaar aandacht vraagt. We ondersteunden de bloeizones (Appelscha, Haulerwijk). Dit zijn initiatieven van dorpen/inwoners, gericht op positieve gezondheid. In Oldeberkoop is vanuit het dorp ook een bloeizone gestart.

Jeugdhulp
In totaal zien we een stijging van het aantal jeugdigen in zorg. Daarnaast stijgen de gemiddelde kosten per jeugdige. We kijken doorlopend hoe we de uitgaven kunnen beperken en nog meer preventief kunnen inzetten. We zijn bezig om de prognose te laten toetsen, oorzaken te achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. U heeft in februari 2024 een mededeling ontvangen over de overschrijding van het jeugdhulp budget in 2023. En in maart heeft u de rapportage 'grip krijgen op jeugdkosten ontvangen'.

Steeds meer ouders kloppen aan bij de Consulent Jeugd in de huisartsenpraktijk en op scholen. Dit is een medewerker van het Gebiedsteam met kennis van het hele spectrum van opvoed- en opgroeiproblematiek. Door deze samenwerking kan de consulent zelf vragen oppakken, waarvoor de huisarts voorheen een doorverwijzing zou geven voor (duurdere) specialistische jeugdhulp. In 2023 besloot de raad meerjarig te investeren in het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO).

Ruimtelijke en economische ontwikkelingen

Recreatie en toerisme en economie

De promotie en marketing van Ooststellingwerf als toeristische bestemming is een doorlopend proces. Daar wordt hard aan gewerkt door Coöperatie Appelscha 3.0, Recreatieschap Drenthe en de regionale marketingorganisatie Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF). Ook is onze deelname aan de marketing Koloniën van Weldadigheid opgestart zodat we kunnen profiteren van onze ligging tussen de koloniën in Veenhuizen en Frederiksoord.

In april 2022 is het Stellingenpad, een lange afstandsroute, geopend. Het Stellingenpad gaat over het knooppuntennetwerk dat met zowel de Marrekrite en het Recreatieschap Drenthe is ontwikkeld. Het Stellingenpad is in 2023 verkozen tot Wandelroute van het jaar in de Benelux.

In 2023 is de verkoop van bedrijfskavels weer opgestart. Er zijn kavels in optie die in 2024 worden aangekocht en bebouwd. Daarnaast is er vraag naar het vestigen van duurzame bedrijven op het Ecomunitypark. Het bestemmingsplan om uitbreiding mogelijk te maken is in voorbereiding.

Het college had van de raad de opdracht gekregen om te onderzoeken hoe we het Biosintrum een duurzame en gezonde positie kunnen geven met behoud van haar doelstellingen. Daarom heeft de raad op 20 juni 2023 besloten om het Biosintrum aan Stichting Biosintrum te verhuren.

Duurzaamheid

We krijgen steeds meer inzicht in de CO2-reductie in Ooststellingwerf door de inzet van het CO2-dashboard. Ten opzichte van 1990 is de uitstoot in 2020 met 33,6% afgenomen. Nationaal bedroeg de reductie van alle broeikasgassen 24,7%. De afname van uitstoot in Ooststellingwerf is voor een groot deel toe te schrijven aan de opwek van duurzame energie.

We zien dat steeds meer inwoners bezig zijn met energiebesparing en het treffen van verduurzamingsmaatregelen, zoals isolatie of de aanleg van een warmtepomp en zonnepanelen. Voor huishoudens met een laag inkomen is energietoeslag beschikbaar en ca. 800 inwoners in energiearmoede hebben gebruik gemaakt van de witgoedwissel met een gratis energiecoachgesprek. Hiermee proberen we de energietransitie voor alle inwoners haalbaar en betaalbaar te houden.

Omgevingswet

We hebben ons voorbereid aan de hand van de actielijst van de VNG, wat betekent dat we ons hebben geconcentreerd op de acties die minimaal nodig zijn voor inwerkingtreding van de Omgevingswet. Deze (minimale) acties zijn uitgevoerd. Met de pilot omgevingsplan Appelscha zijn we verder gegaan dan de minimale vereisten. De Omgevingswet voeren we nu beleidsneutraal in. In de periode van 2024 tot 2032 maken we een gebiedsdekkend omgevingsplan met daarin eventuele beleidskeuzes. In 2023 zijn nog veel initiatieven onder de oude wet ingediend. Het vroeg veel ambtelijke inzet om deze bestemmingsplannen nog te verwerken.

Taskforce Wonen

De druk op de woningvoorraad is groot en vraagt om creatief denken en handelen om de voorraad (tijdelijk) te vergroten. We zijn in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. De Taskforce Wonen is volop bezig om de versnelling van eigen plannen en plannen van derden in uitvoering te brengen. In 2023 hebben we plannen voor in totaal 175 nieuwe woningen in procedure gebracht. We hebben hierbij ook aandacht voor innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen.

Veiligheid, bestuur en dienstverlening

Veiligheid

We hebben de kennis vergroot van de medewerkers die bij de crisisorganisatie betrokken zijn. Daarnaast zijn er nieuwe Officieren van Dienst getraind en worden zij ingezet. We hebben de bewustwording over ondermijning vergroot bij de inwoners in het buitengebied, ondernemers en collega's.

Bestuur

De legesverordening met ingangsdatum 1 januari 2024 is in OWO-verband aangepast aan de nieuwe

wetgeving namelijk de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging (Wkb). We hebben gewerkt aan de Samenwerkingsagenda. Van de A-dossiers Stikstof en Financiën en lokale lasten zijn in 2023 startnotities in de raad besproken. De startnotitie over energietransitie is in 2023 voorbereid. Daarnaast is in 2023 met de raad gesproken over de startnotities inwonersparticipatie en accommodatiebeleid. Het participatiebeleid is vastgesteld in de raad.

Dienstverlening
Er worden steeds meer producten digitaal aangeboden, zoals het verlengen van een rijbewijs en verzoeken om kwijtschelding of betalingstermijnen. Daarnaast blijft contact mogelijk aan de publieksbalie voor alle producten. Kanaalsturing is in gang gezet met als doel de inwoner met zijn vragen sneller naar de juiste plek te sturen. Daarnaast handelden we terugbelnotities sneller af.

Tot slot de financiële doorkijk
De Jaarrekening 2023 sluit met een positief saldo van € 3,857 miljoen. Op het totale budget van € 100 miljoen (totaal begrote lasten inclusief toevoeging reserves) van 2023 betekent dit een afwijking van 3,9%. Ten opzichte van de actuele begroting is het een positieve afwijking van € 4,507 miljoen. Het resultaat komt hoofdzakelijk doordat we een hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds ontvingen door de september- en decembercirculaire. Daarnaast is niet het volledige budget van het initiatiefvoorstel besteed. Ook was er een positieve afrekening beschermd wonen en een voordeel op het budget opvang Oekraïners. We hadden een nadeel door hogere lasten jeugdhulp.

Bestuur en organisatie

Het college van burgemeester en wethouders is het dagelijks bestuur van de gemeente en bestaat naast de burgemeester uit vier wethouders en de gemeentesecretaris. De samenstelling is als volgt:

- Jack Werkman, burgemeester
- Esther Verhagen, wethouder Sociaal Domein en Accommodatiebeleid
- Gerben But, wethouder Duurzaamheid en Mobiliteit
- Jelke Nijboer, wethouder Wonen, Onderwijs en Sport
- Jan van Weperen, wethouder Financiën en Economie
- Willem Mutter, gemeentesecretaris

Leeswijzer

De Jaarstukken bestaan uit twee onderdelen: het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag staat per programma de vraag centraal of de gestelde doelen uit de programmabegroting 2023 gerealiseerd zijn in 2023. We geven antwoord op de vragen ‘wat hebben we bereikt?, ‘wat hebben we daarvoor gedaan?’ en ‘wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?’. Daarnaast tonen we de inzet van middelen door de 4e W-vraag ‘wat heeft het gekost?’ te beantwoorden en geven we een toelichting op afwijkingen. In de jaarrekening staan de balans, de programmarekening en de toelichting op de balans. De rechtmatigheidsverantwoording is nu voor het eerst onderdeel van de jaarstukken. Het college geeft een verklaring over de rechtmatigheid. De accountant geeft een verklaring af over de getrouwheid.

Algemeen

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 2023

x € 1.000

Saldo jaarrekening	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten	-83.715	-77.664	-97.755	-92.686	5.069 V
Baten	89.512	80.048	90.441	94.702	4.261 V
Saldo van baten en lasten	**5.798**	**2.384**	**-7.314**	**2.016**	**9.330 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-2.705	-214	-2.297	-1.351	946 V
Onttrekkingen	2.037	645	8.961	3.191	- 5.770 N
Mutatie reserves	**-669**	**431**	**6.664**	**1.840**	**- 4.823 N**
Resultaat	**5.129**	**2.816**	**-650**	**3.857**	**4.507 V**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	**873**	**-**	**2.372**	**-30**	**- 2.402 N**
Structureel resultaat	**6.002**	**2.816**	**1.722**	**3.826**	**2.104 V**

Mutaties geraamd resultaat

In onderstaand overzicht zijn de mutaties in het begrotingssaldo (geraamd resultaat) in kaart gebracht.

x € 1.000

Mutaties geraamd resultaat	2023
Primitief begrotingsperspectief	2.816
Besluiten nieuw beleid en amendementen	-2.707
Begrotingsperspectief na Samen Verder en amendementen	**110**
Sportvernieuwing (raadsbesluit 29 november 2022)	-30
Gevolgen septembercirculaire 2022	1.020
Gevolgen decembercirculaire 2022	-279
Gevolgen voorjaarsrapportage 2023	-1.346
Gevolgen meicirculaire 2023	557
Gevolgen najaarsrapportage 2023	-681
Geraamd resultaat	**-650**

Toelichting

De Jaarrekening 2023 sluit met een positief saldo van € 3,857 miljoen. Op het totale budget van € 100 miljoen (totaal begrote lasten inclusief toevoeging reserves) van 2023 betekent dit een afwijking van 3,9%. Ten opzichte van de actuele begroting is het een positieve afwijking van € 4,507 miljoen.

Hierna beschrijven we het gerealiseerde resultaat op hoofdlijnen. Bij de programma's geven we per programma een nadere specificatie van de verschillenanalyse.

Analyse gerealiseerd resultaat

Analyse gerealiseerd resultaat 2023 op hoofdlijnen

In onderstaand overzicht treft u een analyse op hoofdlijnen aan van de belangrijkste financiële verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de jaarstukken 2023. We geven verschillen aan die groter zijn dan € 100.000 en die bijdragen aan het resultaat. Het is in dit onderdeel nadrukkelijk niet de bedoeling een limitatieve opsomming te geven die per programma aansluit op onderstaand overzicht. In de programmaonderdelen, bij de 4e W-vraag 'wat heeft het gekost?', treft u een nadere gedetailleerde specificatie aan, waar we per programma de realisatie vergelijken met het geraamde resultaat.

x € 1.000

Analyse gerealiseerd resultaat	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
1. Samenleven	-28.501	-27.322	1.178 V
2. Welzijn & educatie	-1.057	-927	130 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	-2.494	-1.997	497 V
5. Openbare orde en veiligheid	-2.501	-2.493	8 V
6. Bestuur & Dienstverlening	33.902	36.596	2.694 V
Resultaat	**-650**	**3.857**	**4.507 V**

Analyse

Programma 1

- Armoede, voordeel € 805.000. Dit komt hoofdzakelijk doordat minder gebruik is gemaakt van het noodfonds inwoners, kleine initiatieven, warmteplekken en fonds maatschappelijke instellingen. Ook zijn er budgetten via de meicirculaire 2023 ontvangen waarvan we u voorstellen dit door resultaatsbestemming voor 2024 beschikbaar te houden.
- Energietoeslag, per saldo een voordeel van € 200.000. De baten en lasten vallen in verschillende programma's. We stellen voor het restant te bestemmen voor uitgaven energietoeslag die niet ambtshalve in 2023 zijn uitgekeerd.
- Levensonderhoud, voordeel € 149.000. De aantallen voor de wet werk en bijstand (WWB) zijn gestegen. Ook is per 1 januari 2023 het wettelijk minimumloon aangepast. De uitkeringen zijn daarom verhoogd, waardoor de lasten per cliënt hoger waren dan verwacht. Ook is er meer loonkostensubsidie toegekend dan begroot. Ondanks deze hogere lasten hebben we toch een voordeel, dat komt doordat het budget dat we van het rijk ontvangen ook is aangepast. We hebben per saldo meer ontvangen van het rijk dan we aan lasten hadden.
- Participatiewet, voordeel € 266.000. Er is een voordeel bij inburgering. Via de meicirculaire 2023 is een bedrag voor maatschappelijke begeleiding statushouders Wet Inburgering 2013 toegevoegd. In 2023 hadden we geen statushouders meer die onder de oude wet vallen. Via de septembercirculaire 2022 is een bedrag beschikbaar gesteld voor integratie als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars. Dit bedrag is niet gebruikt omdat het aantal gehuisveste statushouders lager is dan verwacht vanwege woningtekort en beperkt geschikt aanbod. Om die reden is ook het uitvoeringsbudget en het budget voor de leerbaarheidstoets niet volledig uitgegeven. Daarnaast is er een voordeel op de bijdrage aan Caparis. Gedurende het jaar zijn de bijdragen aan Caparis verhoogd, omdat een forse cao-stijging werd verwacht. Daarom is het budget bij de voorjaarsrapportage 2023 verhoogd. De cao loonstijging bleef lange tijd uit, er is een beperkte nabetaling geweest over 2023. Daarom zijn de lasten lager en ontstaat een voordeel.
- Wmo, voordeel € 827.000. Dit komt door een positieve afrekening beschermd wonen en maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. Daarnaast hebben we nog een voordeel bij hulp bij het huishouden. We zien nog steeds stijgende cliëntaantallen, daar hebben we in de begroting ook rekening mee gehouden. In de zomerperiode is minder inzet geweest door personeelstekort, waardoor we een voordeel hebben in dit jaar. Ook waren de lasten voor Wmo begeleiding en dagbesteding lager. Het aantal cliënten in begeleiding en dagbesteding is nog steeds stabiel. Het aantal cliënten in begeleiding plus daalt nog steeds. Dit is de dure vorm van begeleiding, waardoor we minder lasten hebben.

- Maatschappelijke opvang, voordeel € 1.442.000. Dit komt hoofdzakelijk door een voordeel op het budget opvang vluchtelingen Oekraïne. We hebben meer budget van het rijk ontvangen dan we aan lasten hebben gehad. We stellen voor het restant via resultaatbestemming beschikbaar te houden. We komen voor de besteding nog met een voorstel bij u.
- Jeugdhulp, nadeel € 1,6 miljoen. Bij de najaarsrapportage 2023 meldden we al een tekort op de jeugdhulp van € 1.000.000. Hiervan is € 750.000 in de begroting verwerkt. Uiteindelijk bleek de prognose niet volledig te zijn, en hebben we een aanvullend tekort van € 1.600.000 (een afwijking van € 1,35 miljoen ten opzichte van de prognose). Dit werd al geconstateerd voordat de externe partij de nieuwe prognose volledig had afgerond. We hebben u daar met een mededeling over geïnformeerd.
- Leerlingenvervoer, voordeel € 170.000. Bij het opstellen van de begroting 2023 is het budget leerlingenvervoer verhoogd vanwege een stijgend aantal leerlingen dat gebruik maakt van leerlingenvervoer. In werkelijkheid is het leerlingenaantal in 2023 met 20% gedaald ten opzichte van 2022. Daarnaast is bij de meicirculaire 2023 € 42.000 ontvangen voor leerlingenvervoer Oekraïne. De lasten hiervoor waren € 14.000.

Programma 2
In dit programma zijn geen grote afwijkingen met resultaatsconsequenties te vermelden.

Programma 3
- Grond en gebouwen, voordeel € 139.000. Het voordeel is een gevolg van ontvangen huur voor het pand Houtwal en opbrengst verkopen van grond. De omvang hiervan is na de termijn van de najaarsrapportage 2023 volledig in beeld gekomen, zodat dit niet in de rapportage kon worden meegenomen.

Programma 5
In dit programma zijn geen grote afwijkingen te vermelden.

Programma 6
- Algemeen bestuur, voordeel € 159.000. Dit komt hoofdzakelijk door het later invullen van vacatures bij de griffie en lagere vergoedingen van de raad en een positieve afrekening daarvan vanuit 2022.
- Dagelijks bestuur, nadeel € 114.000. Dit komt hoofdzakelijk door een nadeel bij het wachtgeld voormalige bestuurders door een afrekening over 2022. Ook was de dotatie aan de voorziening pensioenen (voormalige) bestuurders hoger dan geraamd.
- Automatisering, voordeel € 335.000. Het voordeel heeft te maken met dat er lagere afschrijvingslasten zijn geweest in 2023. Dit houdt verband met het later, dan de oorspronkelijke planning, gereed worden van een aantal ICT-projecten. Bijvoorbeeld de vervanging van de kernapplicaties.
- Algemene uitkering, voordeel € 2.330.000. De gevolgen van de september- en decembercirculaire 2023 zijn niet via een begrotingswijziging in de begroting verwerkt, dit is via mededelingen aan u gecommuniceerd.

Bestemming gerealiseerd resultaat

Meerjarig beslag

Het bepaalde bodembedrag van de algemene reserve is € 3 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen is berekend dat de benodigde weerstandscapaciteit € 2,735 miljoen bedraagt. Er wordt een netto meerjarig beslag (2024-2027) gelegd op de algemene reserve van in totaal € 4,91 miljoen. Het meerjarig beslag bestaat uit de volgende onttrekkingen:

- Project Mader € 11.600 (2024)
- Subsidie Vrijstaat en stichting Kortsluiting (A012) € 60.000 (2024-2026)
- Pilot menstruatieproducten (A020a) € 12.000 (2024)
- Energietoeslag (140% norm) € 625.000 (2024)
- OKO-projectleider € 207.000 (2024-2026)
- OKO-uitvoeringskosten € 1.187.000 (2024-2026)
- Omgevingswet € 620.284 (2024)
- Biobased Economy € 174.503 (2024)
- Taskforce woningbouw € 1.094.925 (2024)
- Verkeersveiligheid € 342.655 (2024)
- Klimaatmiddelen € 305.723 (2024)
- Fietsverbinding Waskemeer € 220.000 (2024)
- Onderzoek (subsidioloog/accommodatiebeleid) € 7.416 (2024)
- Friese projectenmachine € 22.000 (2024)
- Concerncontrol € 20.000 (2024)

Minimale niveau algemene reserve

Het minimale niveau van de algemene reserve voor de komende jaren is € 10,645 miljoen. De stand van de algemene reserve bedraagt per ultimo 2023 € 29,724 miljoen. Na toevoeging van het gerealiseerde resultaat over 2023 (zie tabel voorstel bestemming gerealiseerd resultaat), stijgt de algemene reserve naar € 30,948 miljoen.

x € 1.000

Minimale niveau Algemene reserve	Rekening 2023
Bodembedrag	3.000
Benodigde weerstandscapaciteit	2.735
Meerjarig beslag	4.910
Minimale niveau algemene reserve	**10.645**
Algemene reserve per ultimo 2023	29.724
Afwijking t.o.v. minimale niveau	**19.079**

Voorstel bestemming gerealiseerd resultaat

We stellen u voor het resultaat op onderstaande wijze te bestemmen:

- € 200.000 voor de energietoeslag 2023. Via de decembercirculaire 2023 hebben we hiervoor middelen ontvangen. Dit is nog niet allemaal ingezet, omdat de aanvragen (niet ambtshalve toegekend) in 2024 binnen komen.
- € 62.000 voor een aanpak armoede en schulden. Dit bedrag hebben we via de meicirculaire 2023 ontvangen en is in 2023 niet ingezet. We stellen voor dit beschikbaar te houden voor 2024.
- € 77.000 voor flankerend beleid energiearmoede. Dit bedrag hebben we via de meicirculaire 2023 ontvangen en is in 2023 niet ingezet. We stellen voor dit beschikbaar te houden voor 2024.
- € 245.000 voor het Fonds maatschappelijke initiatieven. Zoals ook in de najaarsrapportage 2023 voorgesteld stellen we voor dit bedrag in 2024 beschikbaar te houden.
- € 1.442.000 voor maatschappelijke opvang (Oekraïne). We hebben meer budget van het rijk ontvangen dan we aan lasten hebben gehad. We komen voor de besteding nog met een voorstel bij u.
- € 308.000 voor de omgevingswet. Dit bedrag hebben we via de decembercirculaire 2023 ontvangen.

- € 72.000 voor uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak. Dit bedrag hebben we via de decembercirculaire 2023 ontvangen.
- € 50.000 voor schilderwerk molen Makkinga. Het schilderwerk aan de molen kon in 2023 niet worden uitgevoerd door slechte weersomstandigheden na de zomer. Het werk is wel aanbesteed en wordt uitgevoerd in 2024.
- € 177.000 om de reserve organisatieontwikkelingen op peil te houden.

x € 1.000

Voorstel bestemming gerealiseerd resultaat	Rekening 2023
Energietoeslag (decembercirculaire 2023)	200
Aanpak armoede en schulden (meicirculaire 2023)	62
Flankerend beleid energiearmoede (meicirculaire 2023)	77
Fonds maatschappelijke initiatieven	245
Maatschappelijke opvang (Oekraïne)	1.442
Omgevingswet (decembercirculaire 2023)	308
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak (decembercirculaire 2023)	72
Schilderwerk molen Makkinga	50
Toevoeging reserve organisatieontwikkelingen	177
Toevoeging algemene reserve	1.224
Totaal voorstel resultaatbestemming	**3.857**

Actualisatie reserves en voorzieningen

Op basis van artikel 15 van de verordening ex. Artikel 212 (financiële verordening) is uitgesproken dat het college een nota reserves en voorzieningen opstelt in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens de financiële verordening wordt het beleid ten aanzien van de reserves en voorzieningen jaarlijks herzien. Daarbij worden onder meer het doel, de heroverwegingen en de bestedingen van de gevormde reserves en voorzieningen opnieuw beoordeeld. In de nota reserves en voorzieningen zijn alle reserves en voorzieningen opgenomen. Hieronder volgt een samenvatting van de beoordeling van de reserves en voorzieningen ultimo 2023.

Als uitgangspunt voor de beoordeling reserves en voorzieningen jaarrekening 2023 is de eindstand van de reserves en voorzieningen in de jaarrekening 2022 genomen. De beoordeling 2023 heeft de volgende instellingen/opheffingen voor de reserves, voorzieningen en schulden tot gevolg: Het instellen van een voorziening onderhoud MFS de Samensprong.

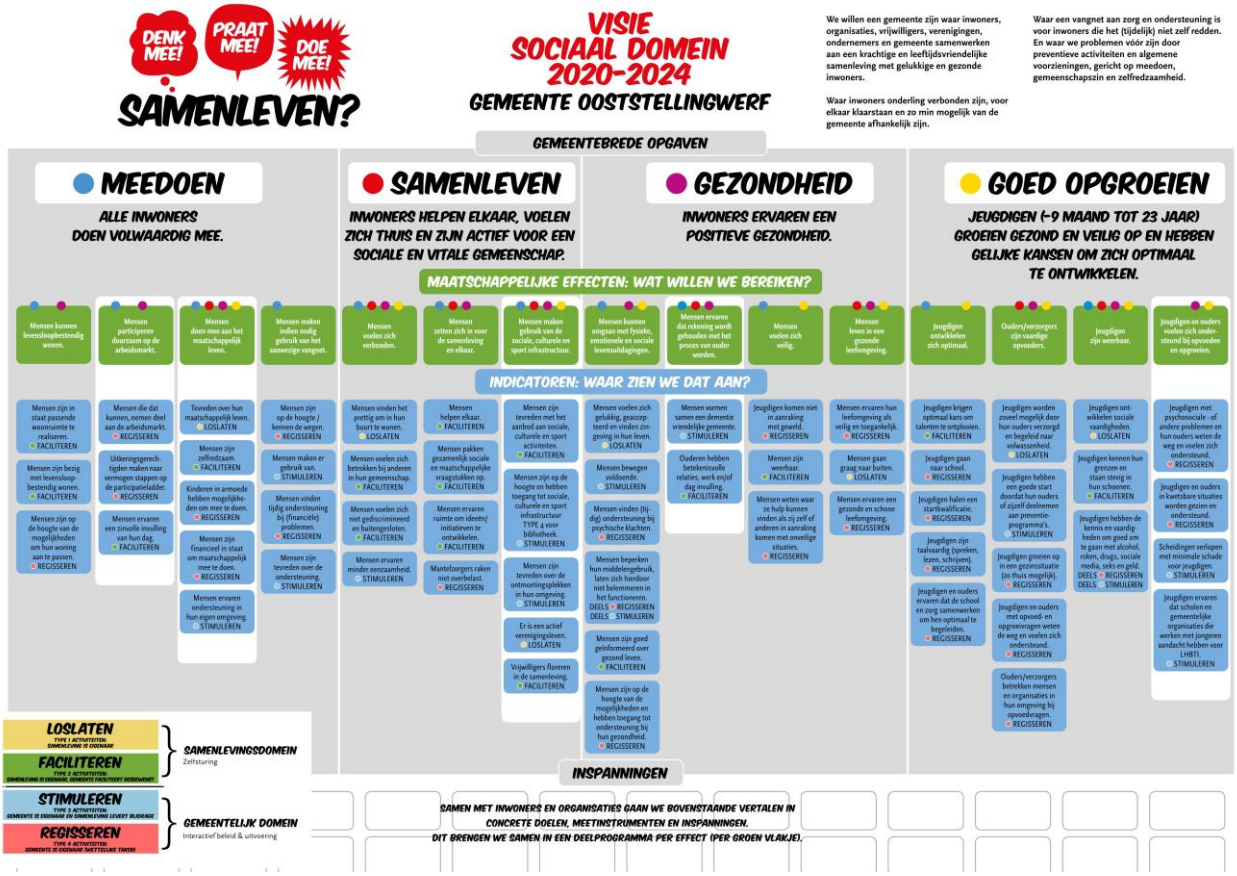
U heeft de bevoegdheid om onttrekkingen en toevoegingen tot en met 31 december van het betreffende boekjaar met tijdige begrotingswijzigingen te autoriseren. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de ‘Nota reserves en voorzieningen’.

Programma 1 | Samenleven

Dit programma 'Samenleven' gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen, Samenleven, Gezondheid en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven. Zie ook programma 4.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Thema 1.1 Meedoen

Inleiding

Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden 'Meedoen' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen *(zie woonzorgvisie)*

A1. Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren (faciliteren)
A2. Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen (faciliteren)
A3. Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren)

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt *(zie doe-agenda B)*

B1. Mensen die dat kunnen, nemen deel aan de arbeidsmarkt (regisseren)
- Zie collegeakkoord: We willen zoveel mogelijk mensen aan een baan helpen. Het vergroot de kans om mee te doen en onderdeel te zijn van de samenleving.
- Zie collegeakkoord: We willen vicieuze cirkels doorbreken en belemmeringen om mee te doen in werk of andere maatschappelijke activiteiten wegnemen.

B2. Uitkeringsgerechtigden maken naar vermogen stappen op de Participatieladder (regisseren)
B3. Mensen ervaren een zinvolle invulling van hun dag (faciliteren)

Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven *(zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering)*

C1. Mensen zijn tevreden over hun maatschappelijk leven (loslaten)
C2. Mensen zijn zelfredzaam (faciliteren)
C3. Kinderen in armoede hebben mogelijkheden om mee te doen (regisseren)
- Zie collegeakkoord: We willen de bestaanszekerheid van onze meest kwetsbare inwoners vergroten. Dat doen we door meer nadruk te leggen op preventie, vroegsignalering en een integrale aanpak van onze armoede- en schuldenproblematiek.

C4. Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren)
- Zie collegeakkoord: We willen dat mensen financieel in staat zijn om maatschappelijk mee te doen. En dat geldt ook voor kinderen in armoede. We willen dat mensen tijdig de weg weten te vinden bij financiële vragen en problemen en dat ze tevreden zijn over de geboden ondersteuning. Ook willen we het bereik van de regelingen, voorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden vergroten.

C5. Mensen ervaren ondersteuning in hun eigen omgeving (stimuleren)

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet

D1. Mensen zijn op de hoogte/kennen de wegen (regisseren)
D2. Mensen maken gebruik van de wegen (stimuleren)
D3. Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen (regisseren)
D4. Mensen zijn tevreden over de ondersteuning (stimuleren)

Wat hebben we bereikt

De cijfers uit de monitor sociaal domein over 2023 laten zien wat we hebben bereikt.

A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen

- In de burgerpeiling (2022) kwam naar voren dat 85% van de volwassen inwoners vindt dat hun huidige woonruimte passend is. Zo'n 16% van de 50+ers gaf aan dat ze niet in hun huis kunnen blijven wonen als ze lichamelijk achteruit gaan. Mede daarom doen we er alles aan om te zorgen dat er voldoende passende woonruimte is voor alle inwoners.
- Er zijn haalbaarheidsonderzoeken gedaan voor Rikkingahof (combinatie (zorg)woningen en verpleeghuisplekken).

- Steeds meer inwoners zijn bezig met levensloopbestendig wonen en op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen. En van de ondersteuning die zij daarbij van ons kunnen krijgen (bijvoorbeeld verzilverlening).
- Inwoners die een mantelzorgwoning willen plaatsen, kunnen dit vergunningsvrij doen.

B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt

- Het aantal uitkeringsgerechtigden (P-wet) is iets gestegen. De instroom in de bijstand was net als in 2022 relatief laag door de gunstige arbeidsmarktsituatie. Er zijn dus relatief weinig inwoners waaraan we bijstand verstrekken. Dat betekent dat mensen die dat kunnen, deelnemen aan de arbeidsmarkt.
- We zien duurzame uitstroom uit de bijstand gestaag groeien (langer dan een half jaar uit de bijstand als ze eenmaal zijn uitgestroomd).
- Werken loont omdat we de armoedeval verzachten (financieel nadeel als je van bijstand naar werk gaat doordat je toeslagen etc. verliest).

C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven

- We bereiken steeds meer mensen met onze schulden- en armoederegelingen (inclusief energietoeslag), wat bijdraagt aan zelfredzaamheid en mogelijkheden om mee te doen.
- Het gebruik van regelingen is voor inwoners makkelijker geworden door hen te helpen via de Voorzieningenwijzer (waarin alle regelingen samen komen en waarbij een professional het met de inwoner doorneemt en gelijk aanvraagt).
- Door de nieuwe taken op het gebied van vroegsignalering van schulden bereiken we mensen met (beginnende) schulden in een vroeg stadium.
- Via Geldfit is de route voor inwoners met vragen over geld zo helder mogelijk en werken de partijen achter de schermen samen om de ondersteuning op elkaar af te stemmen. Hiermee voorkomen we erger.
- Maatschappelijke organisaties merkten dat de gemeente oog heeft voor hun financiële zorgen als gevolg van de stijgende energiekosten (tijdelijke regeling vergoeding extra energiekosten).
- Inwoners met lage inkomens konden in deze voor velen financieel zware tijd gebruik maken van extra tijdelijke maatregelen om hen te steunen.
- Scholen konden deelname aan activiteiten mogelijk maken en gezonde voeding verstrekken aan kinderen op hun school dankzij geld dat zij hiervoor van de gemeente ontvingen.
- Er ontstonden diverse maatschappelijke initiatieven om de gevolgen voor inwoners van de hoge energieprijzen en de inflatie te verzachten, mede dankzij subsidie van de gemeente hiervoor (denk aan warmteplekken en maaltijdkastjes).

D. Mensen kunnen gebruik maken van het vangnet

- De route voor inwoners met vragen over zorg, welzijn, werk, opvoeden, geldzaken etc. is zo helder mogelijk, waardoor inwoners of verwijzers makkelijk de weg kunnen vinden en inwoners zo nodig tijdig ondersteuning kunnen krijgen.
- Op www.socialekaartooststellingwerf.nl kunnen inwoners en verwijzers zoeken naar (indicatievrije) voorzieningen in en om onze gemeente, waar zij mogelijk baat bij hebben. De sociale kaart is ook bedoeld voor professionals en maatschappelijke organisaties die regelmatig vragen krijgen van inwoners over zorg, welzijn, opvoeden, geldzaken etc.
- De beweging van zware naar lichte zorg is verder doorgezet en we anticiperen op het toenemend gebruik van huishoudelijke hulp. Dit is nodig, met name door de vergrijzing.
- Er is meer keuzevrijheid voor inwoners op het gebied van onafhankelijke cliëntondersteuning dan voorheen.
- In ons cliënt ervaringsonderzoek (Gebiedsteam) zegt 89% van de respondenten dat zij de kwaliteit van de ontvangen ondersteuning goed vinden.
- Er is aandacht voor de specifieke problematiek van dementie in onze gemeente.

Wet Inburgering

- De uitvoering van de Wet Inburgering (2022) staat goed op de rails. Het lukt slecht bij een deel van de statushouders om hen mee te laten doen in (vrijwilligers)werk. Een van de redenen is dat werkgevers (nog) niet zo gewend zijn aan het werken met deze doelgroep en er wat huiverig voor zijn. Een andere reden is dat eigenlijk meer intensieve begeleiding nodig is om succesvol te zijn. De Rijksmiddelen die we ontvangen voor de begeleiding zijn te summier om per persoon goed maatwerk te leveren.

- In 2023 hebben we in samenwerking met de woningcorporaties 38 woningen beschikbaar gesteld aan statushouders.

Opvang ontheemden Oekraïne en opvang vluchtelingen

- We zorgden dat een groep ontheemden uit Oekraïne veiligheid en opvang ontving en dat zij zich dagelijks kunnen redden.
- We hebben een inspanningsverplichting vanuit het Rijk voor wat betreft het aantal opvangplekken voor Oekraïense vluchtelingen. Hier voldeden we niet het volledige jaar aan.
- Er komt een tijdelijke opvang voor statushouders in Rikkingahof waardoor we bijdragen aan de verlichting van het vraagstuk rondom vluchtelingenopvang.

Wat hebben we daarvoor gedaan

A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen

- Via de woonzorgvisie (2022) bereikten we overeenstemming met de woningcorporaties om de komende jaren woningen te gaan bouwen, onder meer voor senioren. In 2023 kwam daarnaast nog een regionale woondeal tot stand waarin afspraken zijn gemaakt over nog meer woningen. We gaan op basis daarvan met de corporaties in gesprek welk deel zij hiervan gaan realiseren (huur) en daarbinnen hoeveel daarvan levensloopbestendig worden gebouwd.
- Al aangepaste huurwoningen die vrijkwamen boden we opnieuw aan aan inwoners die met beperkingen te maken hebben.
- We voer(d)en gesprekken over de invulling van het terrein Rikkingahof (nieuwbouw).
- We zetten de Blijverslening en de Verzilverlening in voor huishoudens die hun huis levensloopbestendiger willen maken. Het beschikbare budget hiervoor is in 2023 verhoogd. Daarnaast hebben we het aanvraagproces vereenvoudigd. Ook is er in het Gebiedsteam speciaal iemand om inwoners te helpen bij een aanvraag en de bekendheid van de leningen te vergroten. Dit alles om het gebruik ervan te stimuleren en daar waar het kan de Wmo-uitgaven te beperken.
- We proberen inwoners via twee sporen te stimuleren om wat betreft hun woonsituatie tijdig te anticiperen op het ouder worden. Voor huurders doen we dat door mee te betalen aan de inzet van een seniorenmakelaar van Actium die in gesprek gaat met alle huurders boven de 70 jaar die niet in een gelijkvloerse woning wonen. Woningeigenaren benaderen we proactief met informatie wat ze zelf kunnen doen om langer thuis te blijven wonen. Hierbij brengen we ze in contact met ondernemers die hen kunnen helpen. In 2023 startten we de voorbereidingen voor Elsloo, Langedijke en Makkinga. Als het een succes is, gaan we in andere dorpen verder.
- We hebben Wmo-regelingen om woningaanpassingen mogelijk te maken. Daarnaast is er de verhuiskostenvergoeding om te verhuizen naar een leeftijdsvriendelijker huis. Ook maken steeds meer oudere huurders (70+) met een fysieke beperking gebruik van het Langer Thuis Pakket van Actium, waarmee zij kosteloos kleine woningaanpassingen kunnen aanvragen.
- De werkgroep preventief huisbezoek 75+ neemt levensloopbestendig wonen als onderwerp mee in haar contacten zodat bewustwording wordt gestimuleerd en mensen weten wat er allemaal mogelijk is.
- Er is een SlimoTheek met daarin (digitale) voorzieningen/hulpmiddelen om mensen in staat te stellen langer thuis te blijven wonen. Met name inwoners met dementie kunnen hier baat bij hebben.
- We publiceerden periodiek artikelen over langer thuis wonen, meestal interviews met inwoners. Deze zijn goed ontvangen en leidden na iedere publicatie tot contactmomenten tussen inwoners en Gebiedsteam.
- Het regioplan beschermd wonen is vastgesteld waardoor we op provinciaal niveau voldoende specialistische voorzieningen hebben voor beschermd wonen.
- We werkten in 2023 aan een voorstel over uitbreiding van de mogelijkheden voor prémantelzorgwonen en mantelwonen (met elkaar op één erf wonen om voor elkaar te zorgen en bij elkaar in de buurt te wonen, zonder dat er sprake is van een medische aandoening of intensieve zorg). In 2024 is dit rijp voor besluitvorming. Daarop vooruitlopend zijn al verschillende mantelzorgverklaringen afgegeven in verband met het plaatsen van een mantelzorgwoning.

B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt

- We bleven maatwerk leveren om mensen naar werk te begeleiden. We bieden nazorg bij uitstroom naar werk.

- Als betaald werk niet mogelijk is, zetten we in op andere vormen van ‘meedoen’. Hierbij zetten we bijvoorbeeld de Stichting Werk Ooststellingwerf en Wijknet in, maar ook 'Plek voor Talent' (vrijwilligersvacaturebank), welzijnscoaching en diverse activiteiten gericht op ontmoeten en activering.
- Om te zorgen dat werken loont en een armoedeval te voorkomen, krijgen inwoners die van bijstand naar werk gaan een half jaar na uitstroom een uitstroompremie en na een jaar nog een keer.
- Inwoners met Wmo dagbesteding waarvoor dat mogelijk is, zijn begeleid naar (meer) arbeidsmatige dagbesteding.
- We troffen voorbereidingen voor de start van doorlopend cliëntervaringsonderzoek onder inwoners waar het Gebiedsteam contact mee heeft in het kader van de Participatiewet. Dit onderzoek gaat vanaf 2024 lopen.

C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven

- We hielpen inwoners met voorzieningen op het gebied van schulden en armoede. Deze voorzieningen staan allemaal vermeld in de Regelingenwijzer (www.ooststellingwerf.nl/regelingenwijzer). Hier staat ook het aanbod van andere instanties dan de gemeente in.
- We hebben meer capaciteit ingezet voor vroegsignalering (contact opnemen met inwoners met beginnende schulden en hen hulp aanbieden). We hebben een ervaringsdeskundige aangenomen die ons (vooral) helpt met het in contact komen met de betreffende inwoners.
- We zijn gestart met de uitvoering van de Voorzieningenwijzer. Dat is een applicatie waarin alle lokale en landelijke voorzieningen staan op het gebied van geld. Het is een hulpmiddel waarmee de budgetadviseurs en de inkomensconsulenten van het Gebiedsteam samen met een inwoner makkelijk kunnen kijken hoe iemand geld kan besparen of optimaal gebruik kan maken van regelingen. Door de applicatie en de mogelijkheid om het ter plekke te regelen, bespaart een gemiddeld huishouden zo jaarlijks gemiddeld € 500. De budgetadviseurs en de inkomensconsulenten zijn gestart bij inwoners waarmee ze al contact hadden.
- We kunnen sneller schuldhulp inzetten door hiervoor zelf beschikkingen af te geven. We hebben concreet op papier gezet wat onze wettelijke schuldhulpverleningstaken zijn en hoe we die uitvoeren en monitoren. We hebben de Verordening beslistermijn schuldhulpverlening vastgesteld, waarmee we voldoen aan de wettelijke eisen.
- We creëerden met Geldfit een digitale ‘ingang’ voor vragen over geld. Achter de schermen werken alle lokale samenwerkingspartijen die ondersteuning bieden op financieel gebied hierin samen.
- We zijn gestart met het onderzoek naar de Meedoenpas waarin armoederegelingen samen kunnen komen en inwoners meer keuzevrijheid krijgen.
- De norm voor onze kindregelingen is structureel verhoogd naar 130% van het wettelijk sociaal minimum.
- We bekostigen diverse scholingsmogelijkheden voor inwoners gericht op digitale vaardigheid, taalvaardigheid en omgaan met geld.
- We hebben de energie-regelingen die de gemeenteraad eind 2022 heeft vastgesteld, uitgevoerd. Het ging om de regelingen voor warmteplekken, het noodfonds voor inwoners, het fonds energiekosten maatschappelijke organisaties, extra budgetten voor activiteiten en maaltijden op scholen en het fonds voor kleine initiatieven.
- De eenmalige energietoeslag 2023 is uitgekeerd aan inwoners met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum.
- We zorgden dat inwoners tussen 120% en 140% van het wettelijk sociaal minimum vanaf januari 2024 de energietoeslag ook kunnen aanvragen.
- Er zijn verschillende subsidies verleend aan organisaties voor materiële ondersteuning (bijvoorbeeld Voedselbank, Stichting Urgente Noden, Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport en Cultuur).
- Er is een themabijeenkomst georganiseerd voor de raad over armoede en schulden. Hieraan deden ook ervaringsdeskundigen mee.

D. Mensen kunnen gebruik maken van het vangnet

- We werken doorlopend aan de bekendheid van ons Gebiedsteam.
- We faciliteren de vrijwilligers van de werkgroep preventief huisbezoek 75+ om proactief inwoners van 75+ te bezoeken.

- De medewerkers van het Gebiedsteam zijn zichtbaar op vindplaatsen (huisartsen, scholen) en welzijnswerkers van Scala zijn actief in buurten en dorpen (opbouwwerkers, welzijnscoaches, jongerenwerkers, buurtsportcoaches).
- De bibliotheek biedt ondersteuning aan inwoners bij het omgaan met digitale overheid (informatiepunt digitale overheid).
- De Sociale kaart www.socialekaartooststellingwerf.nl is in de lucht. In januari 2024 gaan we de Sociale kaart breed bekend maken.
- We startten in 2023 in Oosterwolde Noord met het project Domeinoverstijgende Samenwerking, waarin onder andere inwoners, zorgpartijen, corporaties, zorgkantoor en zorgverzekeraar samenwerken. Doel is langer thuis wonen en gezond ouder worden (inclusief bewegen).
- Er zijn in 2023 meer mogelijkheden bij gekomen voor indicatievrije dagbesteding. Naast Stellinghaven in Oosterwolde, Welzijn op Dorpse Schaal Oldeberkoop en de Buurthaven in Haulerwijk kunnen inwoners nu ook terecht bij de Fochtel in Fochteloo en in De Den in Appelscha.
- We investeren sinds 2023 in Welzijnscoaching door Scala. Zie Thema 1.2 Samenleven.
- Vanaf 2024 kan het Gebiedsteam Powerful ageing inzetten voor nieuwe aanmeldingen hulp bij het huishouden. In 2023 troffen we de voorbereidingen daarvoor. Het programma is gericht op het behouden van en het verbeteren van de fysieke zelfredzaamheid van ouderen.
- In 2023 kwam er meer keuzevrijheid voor inwoners wie zij willen inschakelen als onafhankelijke clientondersteuner. Voorheen was MEE Noord de enige aanbieder waar inwoners gebruik van konden maken. Nu zijn dat er meer. Zie www.ocodenktmee.nl.
- In 2023 gaven we subsidie aan het project DementTalent, gericht op het stimuleren dat mensen met dementie vrijwilligerswerk gaan doen.
- In 2023 is met onze ondersteuning de Stichting Ooststellingwerf Dementie-inclusief gestart, die o.a. met de website www.dementie-ooststellingwerf.nl alle praktische informatie bundelt voor iedereen die met dementie te maken krijgt. Zoals tips over de omgang met dementie en welke mensen en instanties kunnen helpen.
- Het toezicht op de kwaliteit en calamiteiten wat betreft begeleiding vanuit de Wmo is in 2023 steviger neergezet door samenwerking met de GGD.
- Net als in andere jaren zijn inwoners die contact opnemen met ons Gebiedsteam in staat gesteld zelfredzaam te zijn en eigen regie te hebben en te houden, waar nodig met behulp van ondersteunende voorzieningen uit de Wmo (hulpmiddelen, vervoer, dagbesteding en huishoudelijke hulp) of voorliggende voorzieningen (voorzieningen die zonder indicatie beschikbaar zijn).

Wet Inburgering

- In het kader van de Wet Inburgering boden we statushouders leerroutes aan en boden we ondersteuning bij het voeren van een financiële huishouding. We subsidiëren Scala om statushouders individueel te begeleiden in de eerste 2 jaar dat ze in gemeente Ooststellingwerf wonen. Dit doen ze met professionele begeleiding en inzet van vrijwilligers (ervaringsdeskundige sleutelpersonen en maatjes). Doel is taalontwikkeling, meedoen aan maatschappelijke activiteiten, vaardigheden aanleren en zo mogelijk bemiddelen naar vrijwilligerswerk.
- We hebben statushouders huisvesting geboden. In 2023 hadden we een hoge taakstelling (57 statushouders). Net als veel andere Friese gemeenten hebben we een achterstand. We hebben verhoudingsgewijs veel woningen beschikbaar gesteld in 2023 (38 woningen), maar vanwege de veel alleenreizende statushouders die we hebben gehuisvest in combinatie met de weinige gezinsherenigingen blijft de gemeente wel achter qua aantal te huisvesten statushouders. Als we meer gezinnen hadden mogen huisvesten in plaats van alleenstaanden, hadden we met 38 woningen de taakstelling wél gehaald. Maar nu niet, omdat er veel statushouders zijn die alleen zijn.

Opvang ontheemden Oekraïne en opvang vluchtelingen

- We organiseerden opvang voor Oekraïners in Hotel Appelscha en op vakantiepark de Roggeberg. Daarnaast waren het Gebiedsteam en Scala present om hen te ondersteunen bij vragen en vrijetijdsbesteding. Verder keerden we hen leefgeld uit.
- We onderhielden contacten met Oekraïense ontheemden en de particuliere opvangadressen in onze gemeente. We betaalden de Oekraïners leefgeld uit en de particuliere opvang-bieders ontvingen desgewenst een compensatiebedrag voor hun kosten en als blijk van waardering.
- We zetten een aantal particuliere opvangplekken om naar gemeentelijk opvangplekken, waaronder in Haulerwijk.

- We droegen er samen met andere partijen aan bij dat er vanaf 1 januari 2024 een tijdelijke opvanglocatie is voor statushouders in Rikkingahof en organiseerden hierover informatiebijeenkomsten voor inwoners.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen
Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren, zijn bezig met levensloopbestendig wonen en zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen. In de monitor sociaal domein wordt hier nader op ingegaan.

B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt
Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt. Voor cijfers verwijzen we naar de monitor sociaal domein.

C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
Betere, laagdrempelige en toegankelijke ondersteuning op het gebied van financiële vragen. Daarnaast meer mogelijkheden om in aanmerking te komen voor ondersteuning, zowel advies als materiële ondersteuning. Voor cijfers verwijzen we naar de monitor sociaal domein.

D. Mensen maken gebruik van het vangnet
Uitgebreide informatie hierover is per regeling (P-wet, Jeugdwet, Wmo) opgenomen in de monitor sociaal domein.

Wet Inburgering
Inwoners merken dat we statushouders zo goed mogelijk op weg helpen in onze samenleving.

Opvang ontheemden Oekraïne en opvang vluchtelingen
- Inwoners merken dat we ons steentje bijdragen aan de opvang van vluchtelingen.
- Inwoners die huisvesting bieden aan ontheemden uit Oekraïne merken dat we hen waarderen en zo goed mogelijk ondersteunen.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020-2024
- Accenten en Afbouwpunten Visie Samenleven, januari 2024
- Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021
- Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021
- Beleidsregels Maatschappelijke Ondersteuning 2023
- Beleidsplan Handhaving Sociaal Domein 2023
- Woonzorgvisie 2022
- Verordening Beslistermijn Schuldhulpverlening 2023
- Beleidsregels eenmalige energietoeslag 2023
- Re-integratieverordening Participatiewet 2017
- Verordening Tegenpresentatie 2015
- Maatregelenverordening 2018
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
- Verordening Individuele Studietoeslag 2015
- Handhavingsverordening 2015
- Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recifice 2015
- Verordening Adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2015

Thema 1.2 Samenleven

Inleiding

Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap
Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden 'elkaar ontmoeten', 'elkaar ondersteunen' en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Voor de Opgave Samenleven zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Zie collegeakkoord: We willen een samenleving met een sterke sociale basis waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen en voelen naar elkaar, voor elkaar klaar staan en elkaar helpen.

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden *(zie doe-agenda E)*
E1. Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen (loslaten)
E2. Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap (faciliteren)
E3. Mensen voelen zich niet gediscrimineerd en buitengesloten (faciliteren)
E4. Mensen ervaren minder eenzaamheid (stimuleren)

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
F1. Mensen helpen elkaar (faciliteren)
F2. Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op (faciliteren)
F3. Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen (faciliteren)
F4. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren) *Zie thema 1.3 Gezondheid.*

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur *(zie doe-agenda G)*
G1. Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sportactiviteiten (faciliteren)
G2. Mensen zijn op de hoogte en hebben toegang tot sociale, culturele en sportinfrastructuur (stimuleren)
G3. Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving (stimuleren)
G4. Er is een actief verenigingsleven (loslaten)
G5. Vrijwilligers floreren in de samenleving (faciliteren)

Wat hebben we bereikt

De cijfers uit de monitor sociaal domein over 2023 laten zien wat we hebben bereikt.

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden

- Er komen steeds meer initiatieven voor ontmoeten en verbinden tot stand in de dorpen.
- 74% van de volwassen Ooststellingwervers gaf in de Burgerpeiling aan dat zij (regelmatig) contact hebben met anderen in hun dorp (Burgerpeiling 2022). 57% vindt dat er genoeg mogelijkheden zijn om anderen te ontmoeten (Burgerpeiling 2022).
- Maatschappelijke organisaties hebben steun ervaren van de gemeente om de hoge energielasten te dragen waar zij mee werden geconfronteerd.
- Bij conflicten in de buurt is er de mogelijkheid om buurtbemiddeling in te schakelen.
- 78% van onze inwoners is tevreden over het leven. 3% van onze inwoners voelt zich vaak eenzaam (Burgerpeiling 2022). In 2020 was dit ook 3%.
- 7% van de volwassen inwoners geeft aan dat discriminatie invloed heeft op hun leven. In 2020 was dit 4%. 16% van de volwassen inwoners heeft het gevoel er niet bij te horen (buitengesloten te worden). In 2020 was dit 13%.

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

- Er zijn vele (nieuwe en bestaande) maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan het welbevinden van mensen en de leefbaarheid van onze gemeente.
- 42% van de volwassen inwoners besteedt tijd aan mantelzorg (Burgerpeiling 2022). Overbelasting van mantelzorgers komt meer voor bij vrouwen, mensen tussen de 56 en 70 jaar en bij inwoners met lage inkomens.

- Mantelzorgers hebben in de mantelzorgconsulent van het Gebiedsteam een aanspreekpunt. Hierdoor hebben we mantelzorgers beter in beeld en kunnen we hen (preventief) ondersteunen en regelmatig een blijk van waardering geven in de vorm van een uitje of presentje.

Maatschappelijk effect G: Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

- Er is een divers aanbod van culturele activiteiten en instellingen. Daarbinnen is er aandacht voor verschillende doelgroepen zoals jongeren, ouderen en nieuwkomers. De tevredenheid van inwoners over het aanbod is licht gestegen ten opzichte van 2020 (Burgerpeiling 2022).
- Partijen zijn in gesprek over het realiseren van een (culturele) Bruisplek.
- Er is een divers aanbod van sport- en beweegmogelijkheden, waaronder ook specifiek voor kinderen.
- Inwoners (oud en jong) ondervinden stimulans bij sporten en bewegen en gezonde leefstijl. Zie ook Gezondheid.
- Inwoners kunnen makkelijk vinden wat er te doen is in onze gemeente via de activiteitenagenda www.uutgaon.nl. Inwoners kunnen makkelijk vinden welke sport- en beweegactiviteiten er zijn in Ooststellingwerf via www.beweegplein.nl.
- Inwoners kunnen elkaar ontmoeten op diverse plekken bijvoorbeeld in de dorpshuizen en bij indicatievrije dagbesteding (zie ook opgave Meedoen). De tevredenheid over de mogelijkheden om andere mensen te ontmoeten was in de Burgerpeiling 2022 hoger dan in 2020.
- De kracht van de samenleving blijkt uit het grote aantal inwoners dat zich vrijwillig inzet in het verenigingsleven en bij maatschappelijke organisaties. 37% van de volwassen inwoners doet vrijwilligerswerk (Burgerpeiling 2022).
- In 2023 zijn er meer vrijwilligersorganisaties bereikt door vrijwilligerscentrale Plek voor Talent dan in voorgaande jaren.

Wat hebben we daarvoor gedaan

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden

- Dorpencoördinatoren en opbouwwerkers ondersteunen initiatieven in de dorpen voor ontmoeten, verbinden en leefbaarheid. Bijvoorbeeld de pannakooi Appelscha en de kleine boerderij Oosterwolde.
- We geven subsidie aan indicatievrije dagbesteding in diverse dorpen (zie Meedoen).
- Dorpencoördinatoren waren betrokken bij de activiteiten in de aandachtsgebieden Haerenkwartier en Haulerwijk.
- Er is een ‘verbinder’ vanuit het Leger des Heils die ook activiteiten organiseert in het Haerenkwartier (Ketelhuis).
- De gemeente subsidieert de Plaatselijk Belangen en Bewonerscommissies via het wijk- en dorpenbudget. Zij zetten dit in voor leefbaarheidsinitiatieven in hun dorpen en wijken.
- We ondersteunen de dorpshuizen met een jaarlijks budget voor onderhoud en investering.
- We stelden in 2023 een startnotitie Accommodatiebeleid op en maakten een begin met gesprekken over accommodatiebeleid in de dorpen. In 2024 zetten we die voort en stelt de raad mede op basis hiervan accommodatiebeleid vast.
- We hebben eind 2022 een 'corona noodfonds maatschappelijke organisaties' ingesteld. Hiermee zijn in 2023 diverse verenigingen en andere organisaties gesteund om de hoge energielasten te dragen.
- We geven Scala subsidie voor buurtbemiddeling, uitgevoerd door vrijwilligers.
- We bleven VraagElkaar subsidiëren om mensen met dezelfde behoeften en interesses met elkaar in contact te brengen om eenzaamheid te voorkomen of verminderen. De subsidie werd in 2023 structureel.
- We startten in 2023 met welzijnscoaches die zich inzetten om de positieve gezondheid van inwoners te versterken door hen te bemiddelen naar activiteiten, organisaties en/of te koppelen aan andere inwoners.
- De Lokale inclusie agenda is geactualiseerd en de uitvoering is opgepakt (intern en extern). De werkgroep lokale inclusie speelt hierin een belangrijke rol. Deze bestaat uit de Onafhankelijke Senioren Organisatie, Werkgroep Toegankelijkheid, LFB door mensen met een licht verstandelijke beperking en niet-aangeboren hersenletsel, LHBTQI- ondersteuner Scala en een vertegenwoordiger van de Adviesraad Sociaal Domein. Onderwerpen die aan de orde kwamen waren onder andere de Hoge nood app (zie verderop), publiciteit rondom de Week van toegankelijkheid en ervaringen van inwoners rondom inclusie en toegankelijkheid. Ook is gewerkt aan de bewustwording van het belang van inclusiviteit in onze eigen organisatie.
- We hebben ons aangesloten bij de Hoge nood app en hiervoor hebben we publiciteit gemaakt zodat inwoners er desgewenst gebruik van kunnen maken.

- We betalen mee aan Tûmba, het kenniscentrum discriminatie en diversiteit.
- We besteden aandacht aan speciale dagen bijvoorbeeld Paarse Vrijdag, Coming Out Day, Week van de toegankelijkheid et cetera.
- We nemen deel aan de Friese netwerkcirkel inclusie.

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

- Via het Fonds 2023 zijn 14 nieuwe maatschappelijke initiatieven financieel ondersteund.
- We verlenen structureel subsidie voor opbouwwerk. Opbouwwerkers helpen inwoners om initiatieven verder te brengen en de burgerkracht en samenredzaamheid te vergroten. In 2023 hielpen de opbouwwerkers bijvoorbeeld om Dorpskamer De Den in Appelscha verder uit te bouwen qua ruimte en activiteiten. Ook zijn ze actief rondom leefbaarheidsinitiatieven in Haulerwijk. Veel vrijwilligers die betrokken waren bij een dergelijk initiatief geven aan dat zij het zonder opbouwwerk niet gered zouden hebben.
- De nieuwsbrief 'Dorpen en wijken Ooststellingwerf' zorgt voor informatie-uitwisseling tussen gemeente en besturen van plaatselijk belangen en bewonerscommissies.
- Inwoners kunnen bij de consulent terecht voor informatie en advies en voor het regelen van ondersteuning. Ook regelt de mantelzorgconsulent de mantelzorgwaardering.
- In 2023 is een nieuwe training opgezet en aangeboden voor mantelzorgers met dementie. Ook is 2023 een Webinar georganiseerd voor mantelzorgers over niet-aangeboren hersenletsel.
- Als waardering organiseerden we weer uitjes en presentjes voor de bij ons bekende mantelzorgers, waarmee we hen waarderen en lotgenotencontact mogelijk maken. In september kon een aantal mantelzorgers er even uit tijdens het respijtweekeind. Ook voor jonge mantelzorgers was er een uitje en een presentje.
- De Sociale kaart Ooststellingwerf is in de lucht. Hierin zijn onder andere alle diensten te vinden die voor mantelzorgers relevant kunnen zijn. Binnen de Sociale kaart kan gefilterd worden op mantelzorg, waardoor zij (en ook verwijzers) deze informatie makkelijk kunnen vinden.
- Medio 2023 is het onderzoek afgerond naar de overbelasting van mantelzorgers en de mogelijkheden om hier als gemeente iets aan te doen of dit te voorkomen. De aanbevelingen worden uitgevoerd in samenwerking met partners die al in contact zijn met de inwoners waar de mantelzorgers voor zorgen. Denk aan zorgpartijen, inwonersinitiatieven, VraagElkaar etc. Belangrijkste aandachtspunten zijn informatievoorziening, bewustwording, respijtzorg, lotgenotencontact en het verminderen van regeldruk.

Maatschappelijk effect G: Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

- We subsidiëren tal van kunst- en cultuurorganisaties.
- Er zijn gesprekken gevoerd met de bibliotheek over haar nieuwe meerjarenbeleidsplan en meerjarenbegroting en de verbinding met onze doelen uit de Visie op Samenleven.
- We subsidiëren de Stellingwarver Schrieversronte (SSR) voor haar gebruikelijke en voor vernieuwende activiteiten.
- We werken mee aan de doorontwikkeling van Stichting Nobilis. Een belangrijk onderwerp daarin is registratie in het Nederlands museumregister.
- We bekostigden een kwartiermaker ter ondersteuning van de kerngroep die bezig is met het maken van een bedrijfsplan voor een (culturele) Bruisplek in de gemeente. Het plan wordt in het tweede kwartaal 2024 geagendeerd in de commissie Samenleving. De integrale afweging vindt plaats bij de Kaderbrief.
- We bekostigen de buurtsportcoaches die voor diverse groepen (o.a. mensen met een smalle beurs) beweegactiviteiten stimuleren en coördineren in samenwerking met verenigingen en commerciële sportaanbieders. Verder zijn ze betrokken bij projecten op het gebied van gezondheid en bewegen bijvoorbeeld Healthy Kids, De rode loper run, Doortrappen, de Waterchallenge en de bloeizones. Buurtsportcoaches helpen ook om een passend aanbod bewegen voor ouderen te realiseren, bijvoorbeeld via een leefstijltraject in samenwerking met sportverenigingen en -scholen, wandelfit in Appelscha, Gezond Natuur Wandelen, Fietsgroep en Walking Football.
- We voeren het Lokaal sportakkoord uit.
- In Beleef Ooststellingwerf verschenen interviews met inwoners over beweegrijk ouder worden.
- We faciliteerden de activiteitenagenda www.uutgaon.nl en www.beweegplein.nl.

- We subsidiëren Scala voor de lokale vrijwilligerscentrale Plek voor Talent. Dit is een vacaturebank met vrijwilligersvacatures. Daarnaast biedt de vrijwilligerscentrale informatie en ondersteuning aan vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties en wordt kennisdeling georganiseerd. Ook biedt de centrale ondersteuning aan inwoners die het lastig vinden om zelf vrijwilligerswerk te vinden. In 2023 was er extra aandacht voor statushouders die in onze gemeente zijn komen wonen, waardoor matches zijn gemaakt die niet spontaan tot stand zouden zijn gekomen. Zij hebben namelijk zelf (nog) geen sociaal netwerk, missen soms vaardigheden, er zijn taalbarrières en daardoor vraagt het ook van de vrijwilligersorganisatie extra inspanningen. De vrijwilligerscentrale zoekt actief contact met organisaties en verenigingen die in de dorpen met vrijwilligers werken en zijn aanwezig op plekken waar veel inwoners samen komen. In 2023 is extra ingezet op bekendheid, waardoor het aantal vrijwilligersorganisaties waar Plek voor Talent contact mee heeft is gegroeid, net zoals het aantal gemaakte matches tussen vrijwilligers en vacatures.
- In 2023 kwam een nieuw samenwerkingsproject tot stand tussen Scala Plek voor Talent en de lokale fotoclubs AFFCO en Harambe. Door middel van foto's van vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers maken zij zichtbaar met hoeveel plezier, aandacht en kunde vrijwilligers actief zijn binnen onze gemeente én hoe gevarieerd de mogelijkheden zijn in het vrijwilligerswerk.
- De opbouwwerkers van Scala zijn er (ook) om vrijwilligersorganisaties desgewenst te ondersteunen met informatie, advies en ondersteuning. In 2023 is het platform Bestuurders Centraal in gebruik genomen waar besturen hun vragen kunnen stellen en waar informatie gebundeld wordt. Daarnaast zijn in 2023 ervaren vrijwillige bestuurders gevonden die andere vrijwillige bestuurders adviseren en ondersteunen.
- We waarderen vrijwilligers(organisaties) door de jaarlijkse vrijwilligersawards en -prijzen. In 2023 kregen 100 vrijwilligers een persoonlijke waardering uitgereikt en drie organisaties kregen een geldprijs. Op de uitreiking waren 160 inwoners aanwezig.
- We verzamelen verhalen over vrijwilligers(werk) en schrijven hierover op social media en in de kranten.
- We werkten in 2023 samen met inwoners, Scala en andere maatschappelijke organisaties aan een nieuw platform 'Dit Is Ooststellingwerf' waar verhalen van vrijwilligers, mantelzorgers en maatschappelijke initiatieven bij elkaar komen en waar inwoners informatie vinden over vrijwilligersondersteuning, hulp voor mantelzorgers en het initiatievenloket van de gemeente. Begin 2024 lanceren we dit platform.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden

- Inwoners in de dorpen kunnen deelnemen aan laagdrempelige activiteiten en hebben ontmoetingsmogelijkheden.
- Bij een conflict in de buurt kunnen inwoners bemiddeling inschakelen.
- Inwoners merken dat er aandacht is voor eenzaamheid en dat zowel de gemeente en andere organisaties initiatieven nemen om dit te voorkomen en te verminderen.
- Diverse inwoners(organisaties) merken dat de gemeente inclusie serieus neemt en dat er gezamenlijke acties mogelijk zijn om verbeteringen te bereiken.
- Inwoners kunnen via de Hoge nood app makkelijk zien waar een (semi-openbaar) toilet is waar zij gebruik van kunnen maken.

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

- Inwoners kunnen deelnemen aan activiteiten die door initiatieven van dorpsgenoten zijn ontstaan.
- Inwoners weten zich ondersteund door dorpencoördinatoren en opbouwwerkers.
- Nieuwe initiatieven zijn opgepakt door inwoners van de dorpen, veelal met financiële of personele ondersteuning vanuit de gemeente.
- Aanvragers wiens projecten zijn gehonoreerd vanuit het Fonds hebben in december 2023 het geld ontvangen.
- Inwoners kunnen voor (hulp)vragen over mantelzorg terecht bij de mantelzorgconsulent van het Gebiedsteam.
- Mantelzorgers die bij de gemeente bekend zijn, merken dat de gemeente er veel aan doet om hen in het zonnetje te zetten en zo goed mogelijk te ondersteunen.

Maatschappelijk effect G: Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

- Verenigingen en organisaties hebben dankzij overheidssteun de coronamaatregelen overleefd.

- Inwoners in verschillende dorpen kunnen terecht in nieuwe ontmoetingsruimten.
- Inwoners vinden het aanbod aan sport- en beweegactiviteiten in Ooststellingwerf op www.beweegplein.nl.
- Inwoners en organisaties hebben overzicht over wat er allemaal georganiseerd wordt in Ooststellingwerf aan activiteiten via activiteitenagenda www.uutgaon.nl.
- Inwoners (oud en jong) ondervinden stimulans bij sporten en bewegen en gezonde leefstijl door de inzet van de buurtsportcoaches in samenwerking met verenigingen en sportaanbieders.
- Inwoners kunnen gebruik maken van een divers aanbod van culturele activiteiten.
- Inwoners kunnen bij (hulp) vragen over vrijwilligerswerk terecht bij Scala/vrijwilligerscentrale Plek voor talent.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020 -2024
- Accenten en Afbouwpunten Visie Samenleven, januari 2024
- Doe-agenda 'Iedereen doet en ontmoet' 2021
- Doe-agenda 'Mensen voelen zich verbonden' 2022
- Lokaal Sport- en beweegakkoord 2023-2026
- Ontwikkelrichting wijkvernieuwing Haerenkwartier

Thema 1.3 Gezondheid

Inleiding

Inwoners ervaren een positieve gezondheid
Inwoners vinden ‘Gezondheid’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Zie collegeakkoord:

- We willen gezondheid integreren in alle beleidsdomeinen.
- We zetten in op positieve gezondheid, het zo vroeg mogelijk verkleinen van motorische en gezondheidsverschillen en/of -achterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving en vitaal ouder worden. Daarmee verlagen we ook de druk op de gezondheidszorg.
- We weten dat inwoners met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar zijn voor gezondheidsproblemen. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. We willen deze doorbreken.

Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen *(zie doe-agenda HK)*
H1. Mensen ervaren laagdrempelige mogelijkheden om hun eigen gezondheid te verbeteren (deels faciliteren, deels stimuleren)
H2. Mensen voelen zich lichamelijk gezond (stimuleren)
H3. Mensen voelen zich mentaal gezond en ervaren zingeving (stimuleren)
H4. Mensen ervaren dat zij in staat zijn tot alledaagse dingen zoals werken, omgaan met tijd en geld en grenzen stellen (stimuleren)

Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden *(zie doe-agenda I)*
I1. Mensen vormen samen een dementievriendelijke gemeente (stimuleren)
I2. Ouderen hebben betekenisvolle relaties, werk en/of daginvulling (faciliteren)
I3. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren)

Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
J1. Jeugdigen komen niet in aanraking met geweld (regisseren)
J2. Mensen zijn weerbaar (faciliteren)
J3. Mensen weten waar ze hulp kunnen vinden als zij zelf of anderen in aanraking komen met onveilige situaties (regisseren)

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving *(zie doe-agenda HK)*
K1. Mensen ervaren hun leefomgeving als veilig en toegankelijk (regisseren)
K2. Mensen gaan graag naar buiten (loslaten)
K3. Mensen ervaren een gezonde en schone leefomgeving (regisseren)

Wat hebben we bereikt

De cijfers uit de monitor sociaal domein over 2023 laten zien wat we hebben bereikt.

Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen

- Het percentage kinderen tussen de 4 en 12 jaar dat dagelijks minimaal 1 uur beweegt is toegenomen (van 41% in 2018 naar 49%, bron: GGD). Het percentage jongeren tussen de 13 en 18 dat voldoende beweegt blijft achter ten opzichte van andere gemeenten in Friesland (50% Ooststellingwerf, 55% Friesland (bron: GGD)).
- Het percentage inwoners (inclusief kinderen) met overgewicht is meer dan het Fries gemiddelde en het Nederlands gemiddelde (Ooststellingwerf 58%, Friesland 51%, landelijk 50% (bronnen: GGD, CBS en RIVM)).
- Het aantal scholen, sportverenigingen etc. dat het predicaat ‘gezond’ en/of ‘rookvrij’ draagt, is toegenomen ten opzichte van 2022. Hierdoor wordt de dagelijks leefomgeving gezonder en kan bewustwording toenemen.
- Alle inwoners hebben kennis kunnen maken met positieve gezondheid.
- In diverse dorpen zijn initiatieven gericht op positieve gezondheid.
- Het gaat iets beter met de mentale weerbaarheid van kinderen tussen de 4 en 12 jaar (7% onvoldoende weerbaar in 2022 (in Friesland ook 7%) ten opzichte van 9% in 2018 (toen was het in Friesland 8%. Bron: kindmonitor 2022, GGD)). De weerbaarheid van jongeren vanaf 12 jaar vraagt aandacht (67% van de jongeren voelde zich begin 2022 niet altijd mentaal fit, bron: GGD).
- Het percentage jongeren dat rookt of alcohol gebruikt blijft nagenoeg gelijk. De eerder ingezette daling stagneert.
- 33% van de inwoners geeft aan dat zij belemmerd worden in het maken van gezonde keuzes (Burgerpeiling 2022).
- Ruim 90 inwoners zijn via een leefstijltraject doorgestroomd naar een sportschool of sportvereniging.
- Sport- en beweegactiviteiten zijn voor mensen die leven rond het bestaansminimum toegankelijker geworden via het buurtsport volwassenenfonds.
- De gevolgen van de energieprijzen en inflatie specifiek voor kinderen zijn verzacht doordat scholen geld kregen om activiteiten gratis te maken en/of maaltijden te verstrekken op school.

Maatschappelijke effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden

- Er is aandacht voor de specifieke problematiek van dementie in onze gemeente.
- Het aantal ouderen dat deelneemt aan indicatievrije dagbesteding nam toe doordat er locaties bij kwamen, ook specifiek voor mensen met dementie. Zie Thema 1.1 Meedoen.
- 84% van de inwoners ouder dan 67 ervaart een zinvolle daginvulling en 92% ervaart structuur in hun dag (Burgerpeiling 2022).
- In bijna alle kernen van Ooststellingwerf zijn inloopactiviteiten voor ouderen.

Maatschappelijke effect J. Mensen voelen zich veilig

- Het aantal meldingen bij Veilig Thuis is sinds corona iets toegenomen, maar zwakt nu weer wat af.
- Inwoners kunnen een beroep doen op buurtbemiddeling als er sprake is van burenruzie of conflicten (zie Thema 1.2 Samenleven).
- Inwoners kunnen zich melden bij Veilig thuis als er sprake is van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Zie ook programma 5 'Openbare orde en veiligheid'.

Maatschappelijke effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving

- Inwoners zijn over het algemeen positief over de veiligheid en gezondheid van de leefomgeving (Burgerpeiling 2022).
- Er is een dekkend netwerk van AED's en vrijwilligers via de Stichting Hartveilig.

Wat hebben we daarvoor gedaan

Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen

- We zijn JOGG gemeente (Gezonde jeugd, Gezonde toekomst). Er is in 2023 bijvoorbeeld een peutervierdaagse gedaan bij peuterspeelzalen en kinderdagverblijven (220 kinderen) en er zijn diverse acties gedaan gericht op bewegen en gezonde voeding voor kinderen.
- De buurtsportcoaches coördineren en faciliteren tal van sport- en beweegactiviteiten voor jong en oud, in samenwerking met verenigingen en sportaanbieders.
- Er zijn in 2023 acht aanmeldingen voor 'gezonde school' bij gekomen op verschillende thema's (welbevinden, bewegen) en acht basisscholen (1300 leerlingen) hebben meegedaan aan de waterchallenge (7 dagen water drinken in plaats van suikerhoudende dranken).
- Er zijn 10 mobiele watertaps aangeschaft die flexibel ingezet kunnen worden bij evenementen.
- Er is een ketenaanpak in ontwikkeling gericht op overgewicht en obesitas bij kinderen en bij volwassenen.
- We voeren het lokaal sportakkoord uit. Onderwerpen zijn onder andere jong vaardig in bewegen, inclusief bewegen en beweegrijk ouder worden.
- We ondersteunden de bloeizones (Appelscha, Haulerwijk). Dit zijn initiatieven van dorpen/inwoners, gericht op positieve gezondheid. In Oldeberkoop is vanuit het dorp ook een bloeizone gestart.
- Er zijn veel vouchers ingeleverd naar aanleiding van de fittesten in 2022. Hierdoor zijn inwoners gaan bewegen en hebben gewerkt aan hun positieve gezondheid (yoga, fitness, tuinieren).
- Jongerenwerkers gaven happylessen op de middelbare scholen (hierbij krijgen jongeren inzicht in factoren die van invloed zijn op hun geluksgevoel).
- In 2023 besloot de raad meerjarig te investeren in het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Zie Thema 1.4 Goed Opgroeien.
- Verslavingszorg Noord Nederland is extra ingezet op plekken waar signalen kwamen over problematisch gebruik van alcohol en/of drugsgebruik onder jongeren.
- We gaven publicitair aandacht aan landelijke campagnes als IkPas (alcohol) en Stoptober (roken).
- In het Haerenkwartier zijn we gestart met 'Voel je goed!'. Dit is een combinatie van eet- en beweegadviezen van een diëtist en groepslessen gezondheidsvaardigheden door een vrijwilliger. De aanpak is gericht op lager opgeleide volwassenen die willen werken aan een gezonder gewicht en moeite hebben met taal en daardoor met het verwerken van informatie.
- We bekostigen het 6-weekse beweegprogramma van Scala (voor mensen met weinig geld en/of grote drempel om te gaan bewegen), met daarna toeleiding naar reguliere sportverenigingen. Als er financiële drempels zijn, biedt het volwassenenfonds buurtsport financiële steun.
- We zijn gestart met welzijnscoaching (zie Thema 1.2 Samenleven).
- We subsidiëren VraagElkaar om eenzaamheid tegen te gaan (zie Thema 1.2 Samenleven).
- Eind 2022 heeft de raad een pakket van maatregelen vastgesteld om de gevolgen van de hoge energieprijzen en de inflatie te verzachten. Onderdeel was een budget voor scholen om activiteiten gratis te maken en/of maaltijden te verstrekken.

Maatschappelijke effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden

- We geven subsidie aan indicatievrije dagbesteding in diverse dorpen. Zie Thema 1.1 meedoen.
- Dorpencoördinatoren en opbouwwerkers ondersteunen initiatieven in de dorpen voor ontmoeten, verbinden en leefbaarheid. Zie Thema 1.2 samenleven.
- We subsidiëren via de Plaatselijk Belangen en Bewonerscommissies leefbaarheidsinitiatieven in dorpen en wijken en ondersteunen de dorpshuizen met een subsidie waardoor er ontmoetingsplekken zijn. Zie Thema 1.2 samenleven.
- In 2023 zijn in vier regio's in onze gemeente gesprekken geweest met organisaties en inwoners over vitaal ouder worden. Onderwerpen zijn een gezonde, actieve leefstijl, gezonde voeding, sporten en (samen) bewegen, de samenwerking tussen professionals (bv huisartsen, fysiotherapeuten) en informele zorg, ontmoeting en het belang van (het behoud van) een sterk sociaal netwerk. Het vervolg wordt in 2024 in elke regio opgepakt.
- In Oosterwolde Noord zijn we gestart met domeinoverstijgend werken. Zie Thema 1.1 Meedoen.

- Inwoners kunnen gebruik maken van Powerful ageing. Zie Thema 1.1 Meedoen.
- Er is een Stichting Ooststellingwerf Dementie-inclusief opgericht die een informatieve website heeft gemaakt (zie Thema 1.1 Meedoen).
- Preventief huisbezoek 75+, zie Thema 1.1 Meedoen.
- We zijn gestart met DementTalent, zie Thema 1.1 Meedoen.
- Er is een nieuwe cursus ontwikkeld en gegeven aan mantelzorgers van mensen met dementie, zie Thema 1.2 Samenleven.
- We dragen financieel bij aan het Alzheimercafé.
- We verstrekken subsidie aan VraagElkaar en de welzijnscoaches van Scala (zie Thema 1.2 Samenleven).

Maatschappelijke effect J. Mensen voelen zich veilig

- Ons Gebiedsteam is alert op signalen van huiselijk geweld en weet wat ze moet doen als er een vermoeden is van huiselijk geweld.
- Als sprake is van huiselijk geweld, bieden we hulp of schakelen we hulp in.
- We bekostigen buurtbemiddeling (zie Thema 1.2 Samenleven).
- Zie ook programma 5 'Openbare orde en veiligheid'.
- We dragen financieel bij aan Veilig thuis.
- We ondersteunden landelijke campagnes als ‘Orange the world’.

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving

- In omgevingsplannen en omgevingsscans is er aandacht voor gezondheid in de fysieke leefomgeving.
- We investeren op allerlei manieren in een gezonde leefomgeving (denk aan speelvoorzieningen, groene schoolpleinen, fietspaden, watertappunten, gezonde school, gezonde sportkantine, rookvrije gebieden, hoge nood app et cetera).
- We faciliteren de Stichting Hartveilig Ooststellingwerf. Zij zorgen voor een dekkend netwerk van AED’s en vrijwilligers.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Maatschappelijke effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen

- Sportverenigingen en scholen hebben tools om de gezonde keuze makkelijker te maken voor inwoners/leerlingen.
- Inwoners komen steeds vaker projecten en informatie tegen op het gebied van gezonde keuzes op gebied van voeding, water drinken en bewegen.
- Inwoners hebben meer inzicht in eigen leefstijl en fitheid.
- Inwoners nemen deel aan werkgroepen voor bijvoorbeeld de bloeizones.
- Inwoners nemen deel aan beweegprogramma's en krijgen hulp bij toeleiding naar een sportvereniging.
- Inwoners kunnen deelnemen aan sociale activiteiten en bouwen aan sociale contacten.

Maatschappelijke effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden

- Inwoners worden betrokken bij de beleidvorming voor ouderen en dementie.
- Inwoners zijn zelf actief in werkgroepen of vrijwilligerswerk voor ouderen.
- Inwoners ervaren dat er een start gemaakt is met het dementievriendelijker maken van onze gemeente.

Maatschappelijke effect J. Mensen voelen zich veilig

- Inwoners kregen informatie over waar ze zich kunnen melden (Veilig thuis) als er sprake is van huiselijk geweld en kindermishandeling en wat signalen waren van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Inwoners ervaarden dat zij er niet alleen voor stonden en hulp konden ontvangen, bijvoorbeeld bij het Gebiedsteam als er sprake was van huiselijk geweld en/of kindermishandeling bijvoorbeeld bij het Gebiedsteam.
- Inwoners konden merken dat de gemeente initiatieven van partijen die zich inzetten tegen geweld ondersteunde en stimuleerde.

Maatschappelijke effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving

- Inwoners merken dat de gemeente bezig is de leefomgeving zo gezond mogelijk te maken.
- Inwoners hebben meer kans om te overleven wanneer reanimatie nodig is.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020 - 2024
- Accenten en afbouwpunten Visie op Samenleven, januari 2024
- Doe-agenda 'Positieve Gezondheid' 2022
- Doe-agenda 'Gelukkig en gezond ouder worden' 2021
- Doe-agenda 'Iedereen doet en ontmoet' 2021
- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021
- Lokaal sportakkoord 2023-2026
- Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Gemeenschappelijke regelingen GGD, binnen VRF
- Herstelnota Corona
- Doe-agenda Goed opgroeien 2020-2024
- Visie op samenleven 2020-2024
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Regiovisie 'Geweld in afhankelijkheidsrelaties'

Thema 1.4 Goed Opgroeien

Inleiding

Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Inwoners vinden ‘Goed Opgroeien’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we veel wettelijke taken op dit terrein. Voor de Opgave Goed Opgroeien zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) vier maatschappelijke effecten (L t/m O) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal

Uit het collegeakkoord:

- We willen dat kinderen zich kunnen ontwikkelen in goede gezondheid en in een veilige en stimulerende omgeving.
- We vergroten de kansengelijkheid door onderwijsachterstanden bij kinderen en jongeren tegen te gaan.

L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)

Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders *(zie doe-agenda O)*

M1. Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid (loslaten)
M2. Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders of zijzelf deelnemen aan preventieve programma’s (stimuleren)
M3. Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie (zo thuis mogelijk) (regisseren)
M4. Jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroeivragen weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
M5. Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties bij hun opvoedvragen (regisseren)

Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
N1. Jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden (loslaten)
N2. Jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen (faciliteren) - *Zie ook doe-agenda HK Positieve gezondheid (2022).*
N3. Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld (deels regisseren, deels stimuleren) - *Zie Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024*

Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien *(zie doe-agenda O)*
O1. Jeugdigen met psychosociale of andere problemen en hun ouders weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
O2. Jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties worden gezien en ondersteund (regisseren)
O3. Scheidingen verlopen met minimale schade voor jeugdigen (stimuleren)
O4. Jeugdigen ervaren dat scholen en gemeentelijke organisaties die werken met jongeren aandacht hebben voor LHBTIQ+ (stimuleren)

Wat hebben we bereikt

De cijfers uit de monitor sociaal domein over 2023 illustreren wat we hebben bereikt.

Maatschappelijk effect L: Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal

- Ongeveer 93% van onze kinderen gaat naar het consultatiebureau (GGD, 2020). Dit is gunstig, want daardoor heeft de GGD jonge kinderen goed in beeld en kunnen eventuele ontwikkelingsproblemen of opvoedingsvragen vroegtijdig worden gesignaleerd en opgepakt.
- Voor kinderen waar een ontwikkelings- en/of taalachterstand dreigt, zijn we er vroeg bij. Het bereik van de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) stijgt al enkele jaren (cijfers Scala).
- Kinderen krijgen zoveel mogelijk kansen om met verschillende activiteiten in aanraking te komen waardoor ze ontdekken waar ze goed in zijn en wat ze leuk vinden.
- Jeugdigen kunnen gebruik maken van een diversiteit aan sport- en cultuurvoorzieningen en activiteiten (zie ook Samenleven).
- Zie ook Hoofdstuk Gezondheid over de ontwikkelingen rondom bewegen en mentale gezondheid van kinderen.
- Het schoolverzuim is iets lager dan we in de jaren vóór corona zagen (cijfers RMC medio 2022).
- We zien meer vroegtijdige schoolverlaters in het MBO (cijfers RMC medio 2022). Dit is een direct gevolg van corona. Landelijk zien we hetzelfde beeld.
- De taalvaardigheid van kinderen neemt landelijk gezien af en het aantal laaggeletterden in onze gemeente (alle leeftijden) is relatief hoog (cijfers ROA, 2022).

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders

- We constateerden hiervoor al dat het bereik van onze preventieprogramma's goed is (zie L).
- We zien geen toename van het aantal jeugdigen dat niet kan opgroeien bij de eigen ouders. Ten opzichte van de andere OWO-gemeenten is dit aantal relatief laag, hoewel elk kind dat niet bij de eigen ouders opgroeit natuurlijk 1 teveel is.
- We zien dat ouders in onze gemeente met kinderen tussen de 4-12 jaar iets minder vaak hulp of advies vragen bij de opvoeding dan in Friesland gemiddeld (63% ten opzichte van 71% Friesland, GGD 2022).

Maatschappelijk effect N: Jeugdigen zijn weerbaar

- We zien dat het iets beter gaat met de mentale weerbaarheid van kinderen tussen de 4 en 12 jaar (kindmonitor 2022, GGD). De cijfers van de GGD van begin 2022 laten zien dat de weerbaarheid van jongeren vanaf 12 jaar aandacht vraagt.
- Het percentage jongeren dat rookt of alcohol gebruikt blijft nagenoeg gelijk. De eerder ingezette daling stagneert.

Maatschappelijk effect O: Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien

- In totaal zien we een stijging van het aantal jeugdigen in zorg. Daarnaast stijgen de gemiddelde kosten per jeugdige. We kijken doorlopend hoe we de uitgaven kunnen beperken en nog meer preventief kunnen inzetten.

- Steeds meer ouders kloppen aan bij de Consulent Jeugd in de huisartsenpraktijk en op scholen. Dit is een medewerker van het Gebiedsteam met kennis van het hele spectrum van opvoed- en opgroeiproblematiek. Door deze samenwerking kan de consulent zelf vragen oppakken, waarvoor de huisarts voorheen een doorverwijzing zou geven voor (duurdere) specialistische jeugdhulp. Het werkt dus preventief.
- Het aantal doorverwijzingen door specialisten en gecertificeerde instellingen is licht gestegen.
- Gebiedsteammedewerkers en medewerkers van Scala passen methoden toe die helpen om de impact van een scheiding op kind te verkleinen.
- We zien dat er steeds meer aandacht is voor diversiteit en inclusie.

Wat hebben we ervoor gedaan

Maatschappelijk effect L: Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal

- We bekostigen de jeugdgezondheidszorg via de GGD.
- Door de hele gemeente is er een aanbod van peuterspeelgroepen, ook voor kinderen wiens ouders niet aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag.
- Door de hele gemeente bestaat een aanbod van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) voor peuters die een taal- of ontwikkelingsachterstand hebben of hier een groter risico op lopen. Hierop is in 2023 een kwaliteitsslag gemaakt door een extra investering in een HBO pedagogisch coach die de medewerkers op de peuterspeelzalen traint en coacht om de kwaliteit te versterken.
- We stellen middelen beschikbaar voor de coördinatie van naschools aanbod voor basisschoolleerlingen in Oosterwolde en Haulerwijk met als doel de kansengelijkheid te vergroten en de fysieke ontwikkeling/beweging te stimuleren.
- We bieden een diversiteit aan sport- en cultuurvoorzieningen en activiteiten voor jeugdigen (zie Thema 1.2 Samenleven).
- Via Leergeld kunnen ook kinderen van ouders met weinig geld meedoen aan sportieve en culturele activiteiten.
- We besteedden in 2023 aandacht aan mentale gezondheid van jeugdigen via de happylessen door het jongerenwerk (zie Thema 1.3 Gezondheid).
- Voorbereidingen OKO, zie N.
- We verzorgen leerlingenvervoer voor leerlingen die ver moeten reizen naar de meest nabije toegankelijke school.
- In samenwerking met scholen, onze leerplichtambtenaar, het Gebiedsteam, zorgpartijen en het Regionale Meld- en Coördinatiepunt StartWijzer proberen we te voorkomen we dat leerlingen thuis komen te zitten (in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs) of zonder startkwalificatie (in het voortgezet onderwijs en MBO) van school gaan. Als dit wel gebeurt, proberen we hen weer naar school te begeleiden.
- Taalonderwijs is een primaire verantwoordelijkheid van het onderwijs, maar wij dragen bij aan preventie in de vorm van VVE, Boekstart, Boekstart op de peuterspeelzaal, De Bibliotheek op School (leesonderwijs) et cetera. De bibliotheek gaat meedenken met de scholen over hoe het leesonderwijs effectiever kan, zodat we laaggeletterdheid voorkomen.
- We hebben via centrumgemeente Leeuwarden een aanbod van formele en non-formele cursussen voor laaggeletterden. Waar mogelijk vinden deze cursussen in de gemeente Ooststellingwerf zelf plaats.
- Onze bibliotheek biedt allerlei trainingen en cursussen en hulp voor mensen die laaggeletterd zijn of niet overweg kunnen met digitale middelen.
- We hebben financieel bijgedragen aan een aanjager laaggeletterdheid bij de bibliotheek. Deze heeft een ketennetwerk opgezet waarin alle partijen vertegenwoordigd zijn die met geletterdheid te maken hebben (onderwijs, bieb, Scala, kinderopvang, peuteropvang, stichting lezen en schrijven). De partijen hebben geconcludeerd dat er een heel ruim aanbod is om geletterdheid te verbeteren. Het is belangrijk om elkaar te kennen en naar elkaar te verwijzen als je een signaal krijgt. In 2024 maken de partijen hiervoor een plan van aanpak.

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders

- We bekostigen allerlei vormen van preventie en indicatie-vrije voorzieningen, bijvoorbeeld het consultatiebureau en opvoedspreekuren van de GGD.
- In 2023 zette het Gebiedsteam regelmatig het jongerenwerk in bij casussen waar niet persé geïndiceerde zorg nodig was, maar de jongere wel hulp nodig had.

- Voor (aanstaande) ouders en jonge kinderen is er een sluitend palet van zorg en ondersteuning voor de eerste 1000 dagen van het kind. In 2023 startte Humanitas vanuit het programma Homestart (ook) maatjes tijdens de zwangerschap. Waar nodig ondersteunen we ouders ook later in de opvoeding, bijvoorbeeld met laagdrempelige opvoedondersteuning door de GGD, het programma Stevig Ouderschap en informatie over preventie van alcohol/druggebruik door kinderen.
- Voorbereidingen OKO, zie N.

Maatschappelijk effect N: Jeugdigen zijn weerbaar

- De raad besloot in 2023 om meerjarig te investeren in de preventie van alcohol- en drugsgebruik door te starten met het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). In 2023 begonnen we met de voorbereidingen daarvoor in samenwerking met Verslavingszorg Noord Nederland, Trimbosinstituut, basisscholen en scholen voortgezet onderwijs, cultuur- en vrije tijdsaanbieders, jongerenwerk en politie. OKO is gericht op het voorkomen van middelen gebruik door het versterken van de weerbaarheid, mentale en fysieke gezondheid van jongeren tussen de 10 en 18 jaar. Hierbij worden jongeren zelf en hun ouders betrokken. De aftrap hiervoor vond plaats in november. De 0-meting voor het programma is uitgevoerd zodat we de resultaten kunnen monitoren.
- We bekostigen het jongerenwerk door Scala. Ze zetten meer in op individueel contact dan voorheen, waardoor ze eventuele problemen snel signaleren en ‘erger’ voorkomen.
- Scala verzorgde in 2023 preventielessen op de basisscholen over groepsdruk, alcohol- en drugsgebruik etc., zie Thema 1.3 gezondheid.
- Ook verzorgde Scala happylessen op de middelbare scholen (mentale gezondheid), zie Thema 1.3 gezondheid.
- Scala voerde de activeringsprogramma's Young leaders en Maatschappelijke DienstTijd. Doel was jongeren te stimuleren in hun ontwikkeling tot zelfbewuste personen die verantwoordelijkheid willen nemen in hun buurt.

Maatschappelijk effect O: Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien

- Er is geïnvesteerd in de contacten met de gespecialiseerde jeugdhulpinstellingen om meer grip te krijgen op verwijzingen en te zorgen dat de afspraken goed worden nageleefd. Deze instellingen bieden jeugdhulp waarvoor je een verwijzing nodig hebt (bijvoorbeeld door het gebiedsteam of de huisarts). Denk aan behandeling door een psycholoog of psychiater, begeleiding door een (systeem)therapeut, begeleiding van kinderen met een verstandelijke beperking of logeerzorg.
- We maken duidelijke procesafspraken met het onderwijs over wat onder jeugdhulp valt en wat onder onderwijs.
- We kijken opnieuw wat we verstaan onder opvoedproblematiek en wat ‘normaal’ is in de opvoeding, waardoor we werken aan normalisering.
- We hebben alles in gang gezet om per 1 januari 2024 zelf de inkoop van complementaire ondersteuning te doen. Dit is alle relatief eenvoudige jeugdhulp zoals speltherapie, rouwverwerking etc. Tot die tijd lag dit bij SDF.
- Door de aanwezigheid van een medewerker van het Gebiedsteam bij de huisartsen en scholen is de drempel om hulp te vragen lager en voorkomen we doorverwijzing naar zwaardere hulp. Hiermee kan dreigende problematiek eerder worden gesignaleerd zodat we preventief kunnen werken.
- Door te werken aan de bekendheid van het Gebiedsteam proberen we de bekendheid van de mogelijkheden voor hulp bij het algemene publiek te vergroten.
- De Sociale kaart draagt eraan bij dat inwoners makkelijk hulp kunnen zoeken als daar behoefte aan bestaat. Op deze sociale kaart zijn ook allerlei vormen van (indicatievrije) opvoedingsondersteuning te vinden.
- We hebben speciale aandacht voor jonge mantelzorgers, bijvoorbeeld via de scholen.
- We werken met een inkoopondersteuner die ons helpt (onnodig) dure zorg te voorkomen.
- We hebben de begeleide omgangsregeling (Humanitas) waarbij we met ouders toewerken naar een zelfstandige omgangsregeling, waarbij de ouders zelf vorm geven aan de wijze waarop het kind het contact behoudt met hen beiden.
- Medewerkers van het Gebiedsteam begeleiden ouders en kinderen die te maken krijgen met een scheiding. Zij werken hierin met de SCHIP-methode, waarbij ouders begeleid worden om zo goed mogelijk uit elkaar te gaan.
- We zijn aangesloten bij 'For Fryske Bern', een programma voor zichtbaar en merkbaar betere zorg voor jeugdigen in Friesland.

- Het jongerenwerk begeleidt jongeren om met ideeën te komen hoe er meer aandacht en begrip kan komen voor LHBTIQ+.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Ouders merken dat we er alles aan doen om kinderen een goede start te geven en kansen te bieden om hun talenten te ontdekken en te ontplooien. Dit merken ze bijvoorbeeld door de aandacht die er vanaf het begin is als ze zwanger zijn en doordat ze begeleiding aangeboden krijgen.

M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders
Ouders merken dat er veel mogelijkheden zijn om ondersteuning te krijgen bij de opvoeding en dat we die ook proactief aanbieden. Bijvoorbeeld via kinderopvang, peuterspeelzaal en jeugdgezondheidszorg.

N. Jeugdigen zijn weerbaar
Jonge inwoners merken dat weerbaarheidsthema's concreet worden besproken in de klas. Inwoners, scholen en sportverenigingen merken dat de gemeente gezamenlijk werk wil maken van weerbaarheid via het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving.

O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien
Zij merken dat we steeds meer op 'vindplekken' (school, huisarts) aanwezig zijn, waardoor ze makkelijker een vraag stellen of hulp vragen.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020-2024
- Accenten en Afbouwpunten Visie op Samenleven, januari 2024
- Doe-agenda 'Kwetsbare jonge inwoners en ouders' 2021
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Beleidsplan Hart voor de Jeugd, Verordening Hart voor de Jeugd en Beleidsregels Hart voor de Jeugd
- Regiovisie 'Geweld in afhankelijkheidsrelaties'
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2023 en Aanvullende beleidsregels Verordening Leerlingenvervoer
- Beleidsregel tegemoetkoming kosten kinderopvang op grond van sociaal medische indicatie Ooststellingwerf 2023
- Toezicht en handhaving kinderopvang en peuterspeelzalen
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Doe-agenda 'Positieve Gezondheid' 2022
- Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân
- Fryske regiovisie Jeugdhulp

Belangrijkste afwijkingen programma 1

Wat heeft het gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
1.1 Thema Meedoen	-22.216	-20.294	-22.702	-23.680	- 977 N
1.2 Thema Samenleven	-5.801	-3.923	-7.587	-6.735	852 V
1.3 Thema Gezondheid	-516	-440	-687	-592	95 V
1.4 Thema Goed opgroeien	-11.854	-10.873	-12.619	-14.032	- 1.413 N
Totaal Lasten	**-40.387**	**-35.529**	**-43.595**	**-45.039**	**- 1.444 N**
Baten					
1.1 Thema Meedoen	9.761	8.807	9.279	11.694	2.415 V
1.2 Thema Samenleven	2.713	486	3.865	4.686	821 V
1.3 Thema Gezondheid	22	-	188	190	2 V
1.4 Thema Goed opgroeien	450	447	591	645	54 V
Totaal Baten	**12.947**	**9.740**	**13.923**	**17.215**	**3.293 V**
Saldo van baten en lasten	**-27.440**	**-25.789**	**-29.673**	**-27.824**	**1.849 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-115**	**-**	**-435**	**-435**	**-**
Onttrekkingen	**386**	**55**	**1.607**	**936**	**-671**
Mutatie reserves	**271**	**55**	**1.172**	**501**	**- 671 N**
Resultaat	**-27.169**	**-25.734**	**-28.501**	**-27.322**	**1.178 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 1	Verschil
Armoede	782 V
Algemene reserve, pilot menstruatiearmoede	- 12 N
Energietoeslag	- 575 N
Algemene reserve, energietoeslag	- 625 N
Levensonderhoud	149 V
Participatiewet	266 V
Wmo	815 V
Accommodaties	68 V
Kunst en cultuur	57 V
Maatschappelijke opvang	1.442 V
Het Fonds	83 V
Gezondheid	97 V
Jeugd- en volwassenwerk	- 31 N
Jeugdhulp	- 1.600 N
Onderwijs	204 V
Algemene reserve, OKO	- 34 N
Overige kleine afwijkingen	92 V
Totaal afwijkingen	**1.178 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Thema 1.1 Meedoen

Armoede, voordeel € 782.000

Dit komt hoofdzakelijk door:

- Bijzondere bijstand, voordeel € 60.000. Het voordeel is ontstaan door lagere lasten bewindvoering, kinderopvang en kosten financiële transacties, en door meer terugvordering dan waar we rekening mee hadden gehouden.
- Schuldhulpverlening, voordeel € 92.000. Er zijn minder lasten geweest bij de kredietbank. Deels komt dit doordat het team budgetadvies eerder betrokken wordt bij financiële problemen van inwoners en deze eerder opgepakt worden waardoor minder vaak een beroep op de kredietbank wordt gedaan. Anderzijds waren er capaciteitsproblemen bij de kredietbank waardoor minder trajecten zijn uitgevoerd. Deels zijn deze door andere aanbieders overgenomen. Het voordeel is € 30.000. Daarnaast is via de meicirculaire 2023 € 62.000 ontvangen voor aanpak armoede en schulden. We stellen voor dit budget te bestemmen en daarmee beschikbaar te houden voor 2024.
- Armoedebeleid/minima, voordeel € 94.000. De raad heeft met amendement A-020 € 20.000* ter beschikking gesteld voor een pilot in 2023 en 2024 om menstruatie armoede tegen te gaan door gratis menstruatieproducten te verstrekken aan meisjes en vrouwen die hiervoor geen geld hebben. Hiervoor is een overeenkomst aangegaan met het Armoedefonds. De kosten voor 2023 bedroegen € 8.000. Het restant van € 12.000 wordt in 2024 uitgegeven. Zie ook hieronder bij algemene reserve. Bij de meicirculaire 2023 is € 77.000 beschikbaar gesteld voor flankerend beleid energiearmoede. Dat is dit jaar niet ingezet. We stellen voor dit bedrag te bestemmen en daarmee beschikbaar te houden voor 2024.
- Noodfonds inwoners, kleine initiatieven, warmteplekken en fonds maatschappelijke instellingen, voordeel € 554.000*. Zoals ook al bij de najaarsrapportage 2023 vermeld is hier minder gebruik van gemaakt dan verwacht. We stellen voor (conform najaarsrapportage 2023) via resultaatsbestemming € 245.000 beschikbaar te houden voor 2024. De rest van de middelen valt vrij.

*Algemene reserve pilot menstruatiearmoede, nadeel € 12.000**
Er is € 8.000 onttrokken aan de algemene reserve voor de pilot om menstruatiearmoede tegen te gaan. Het restant van € 12.000 wordt in 2024 onttrokken.

*Energietoeslag, nadeel € 575.000**

- Energietoeslag tot 120% van sociaal minimum, nadeel bijna € 1,2 miljoen*. We hebben in 2023 bijna € 1,8 miljoen uitgegeven aan energietoeslag. Hiervoor was vanuit de bestemming van het resultaat 2022 (decembercirculaire 2022) € 606.000 beschikbaar. Via de decembercirculaire 2023 hebben bijna € 1,4 miljoen ontvangen. Het nadeel hier komt daarom als voordeel terug in programma 6. We stellen voor het restant van € 200.000 als resultaat te bestemmen voor de uitgaven energietoeslag die niet ambtshalve in 2023 zijn uitgekeerd (daar is een aanvraag voor nodig).
- Uitkering energietoeslag 120% tot 140% van het sociaal minimum, voordeel € 625.000*. De raad heeft hiervoor extra middelen vanuit de algemene reserve beschikbaar gesteld. De aanvragen en uitbetalingen vinden pas in 2024 plaats. Er volgt een lagere onttrekking uit de algemene reserve.

*Algemene reserve energietoeslag, nadeel € 625.000**
Lagere onttrekking uit de algemene reserve voor de energietoeslag voor inkomens van 120% tot 140% van sociaal minimum. Zie ook hierboven. De onttrekking schuift door naar 2024.

Levensonderhoud, voordeel € 149.000
De aantallen voor de wet werk en bijstand (WWB) zijn gestegen. Ook is per 1 januari 2023 het wettelijk minimumloon aangepast. De uitkeringen zijn daarom verhoogd, waardoor de lasten per cliënt hoger waren dan verwacht. Ook is er meer loonkostensubsidie toekend dan begroot. Ondanks deze hogere lasten hebben we toch een voordeel, dat komt doordat het budget dat we van het rijk ontvangen ook is aangepast. We hebben per saldo meer ontvangen van het rijk dan we aan lasten hadden.

Participatiewet, voordeel € 266.000

- Inburgering, voordeel € 156.000. Via de meicirculaire 2023 is een bedrag van € 38.000 voor maatschappelijke begeleiding statushouders Wet Inburgering 2013 toegevoegd. In 2023 hadden we geen statushouders meer die onder de oude wet vallen. Via de septembercirculaire 2022 is een bedrag van € 61.000 beschikbaar gesteld voor integratie als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars. Dit bedrag is niet gebruikt omdat het aantal gehuisveste statushouders lager is dan verwacht vanwege woningtekort en beperkt geschikt aanbod. Om die reden is ook het uitvoeringsbudget en het budget voor de leerbaarheidstoets niet volledig uitgegeven.
- Sociale werkvoorziening, voordeel € 110.000. Het gaat hier om de bijdrage aan Caparis. Gedurende het jaar zijn de bijdragen aan Caparis verhoogd, omdat een forse cao-stijging werd verwacht. Daarom is het budget bij de voorjaarsrapportage 2023 verhoogd. De cao loonstijging bleef lange tijd uit, er is een beperkte nabetaling geweest over 2023. Daarom zijn de lasten lager en ontstaat dit voordeel.

Wmo, voordeel € 815.000

- Beschermd wonen, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang, voordeel € 564.000. We hebben een positieve afrekening ontvangen via het SDF voor beschermd wonen en voor maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. In de begroting hebben we rekening gehouden met een (beperkte) positieve afrekening. In de werkelijkheid bleek dit veel hoger te zijn. Dit was niet tijdig bekend om nog in de najaarsrapportage 2023 te verwerken.
- Vervoer, nadeel € 87.000. Er is meer gebruik gemaakt van vervoer dan verwacht.
- Woningaanpassingen, nadeel € 90.000. In de begroting houden we rekening met twee grote en meerdere kleine woningaanpassingen. Dit jaar zijn de lasten hoger door meer grote woningaanpassingen, het plaatsen van twee losse units en het herbenutten van twee in het verleden aangepaste huurwoningen.
- Hulpmiddelen, voordeel € 46.000. bij de voorjaarsrapportage is een nadeel van € 100.000 verwerkt in verband met een hoge indexatie. De lasten zijn dit jaar meegevallen doordat in 2020 veel hulpmiddelen nieuw zijn aangeschaft bij de overgang van Hulpmiddelencentrum naar Medipoint (na aanbesteding). Dit is toen gedaan in verband met een verouderd bestand aan hulpmiddelen. Daardoor konden we in 2023 steeds meer herverstrekkingen (uit depot) doen in plaats van nieuwe hulpmiddelen aan te schaffen. De gemiddelde levensduur van een hulpmiddel is zeven jaar, wat betekent dat uiteindelijk de lasten in 2027 wel weer hoger zullen zijn.

- Hulp bij het huishouden, voordeel € 130.000. We zien nog steeds stijgende cliëntaantallen, daar hebben we in de begroting ook rekening mee gehouden. In de zomerperiode is minder inzet geweest door personeelstekort, waardoor we een voordeel hebben in dit jaar.
- Wmo begeleiding en dagbesteding, voordeel € 252.000. Het aantal cliënten in begeleiding en dagbesteding is nog steeds stabiel. Het aantal cliënten in begeleiding plus daalt nog steeds. Dit is de dure vorm van begeleiding, waardoor we minder lasten hebben.

Thema 1.2 Samenleven

Accommodaties, voordeel € 68.000

- Gymnastieklokalen, nadeel € 45.000. De lasten zijn hoger dan begroot door forse indexering gebruikersvergoedingen gymlocaties, hogere schoonmaakkosten en hogere lasten voor klachten- en contractonderhoud.
- Subsidieregeling amateursportverenigingen, voordeel € 24.000. De lasten zijn lager doordat er minder aanvragen voor subsidie zijn ingediend dan het maximaal beschikbare budget.
- Onderhoud sportterreinen, voordeel € 84.000. We hebben extra baten vanwege de afrekening SPUK Sport 2021 en extra baten door het voorschot SPUK Sport 2023. Deels komt dit via andere onderdelen als nadeel terug.

Kunst en cultuur, voordeel € 57.000

In dit budget is ruimte voor incidentele subsidieaanvragen op het terrein van culturele activiteiten en evenementen. In 2023 zijn niet veel extra incidentele aanvragen geweest waardoor dit voordeel is ontstaan. In 2023 was 2x € 35.000 beschikbaar voor het realiseren van een bruisplek. € 35.000 hiervan is overgeheveld naar 2024. Het restant valt vrij en is hier een voordeel.

*Maatschappelijke opvang, voordeel € 1.442.000**

Dit komt hoofdzakelijk door een voordeel op het budget opvang vluchtelingen Oekraïne. We hebben meer budget van het rijk ontvangen dan we aan lasten hebben gehad. We stellen voor het restant via resultaatbestemming beschikbaar te houden. We komen voor de besteding nog met een voorstel bij u.

*Het Fonds, voordeel € 83.000 **

In totaal is in 2023 vanuit het Fonds € 142.000 subsidie verstrekt. Het volledige bedrag is daarmee niet benut. Daarnaast is een subsidie over 2022 terugbetaald.

Thema 1.3 Gezondheid

Gezondheid, voordeel € 97.000

We hebben hier een voordeel omdat we veel activiteiten ten laste van de specifieke uitkering (SPUK) gezond en actief leven akkoord konden brengen. Hiervoor waren de gemeentelijke middelen niet nodig. De middelen voor de doe-agenda Ouder worden zijn niet volledig besteed. In 2023 zijn wel veel voorbereidingen getroffen op dit gebied om vanuit stichting dementie inclusief activiteiten op te zetten voor van mantelzorgers en inwoners met dementie.

Thema 1.4 Goed opgroeien

Jeugd- en volwassenwerk, nadeel € 31.000

De hogere last komt doordat een extra subsidie jongerenwerk aan Scala is toegekend, terwijl het budget maar beschikbaar was t/m 2022.

Jeugdhulp, nadeel € 1,6 miljoen

Bij de najaarsrapportage 2023 meldden we al een tekort op de jeugdhulp van € 1.000.000. Hiervan is € 750.000 in de begroting verwerkt. Uiteindelijk bleek de prognose niet volledig te zijn, en hebben we een aanvullend tekort van € 1.600.000 (een afwijking van € 1,35 miljoen ten opzichte van de prognose). Dit werd al geconstateerd voordat de externe partij de nieuwe prognose volledig had afgerond. We hebben u daarover met een mededeling geïnformeerd.

Lokaal onderwijsbeleid, voordeel € 204.000

- Lokaal onderwijsbeleid, voordeel € 26.000 door een afrekening van een specifieke uitkering van een voorgaand jaar.

- Leerlingenvervoer, voordeel € 170.000. Bij het opstellen van de begroting 2023 is het budget leerlingenvervoer verhoogd vanwege een stijgend aantal leerlingen dat gebruik maakt van leerlingenvervoer. In werkelijkheid is het leerlingenaantal in 2023 met 20% gedaald ten opzichte van 2022. Daarnaast is bij de meicirculaire 2023 € 42.000 ontvangen voor leerlingenvervoer Oekraïne. De lasten hiervoor waren € 14.000.

Algemene reserve OKO, nadeel € 34.000
Er was € 37.000 beschikbaar. Hier is een lagere onttrekking uit de reserve omdat de dekking van de OKO-projectleider in een later stadium is verschoven naar de specifieke uitkering GALA.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 2 | Welzijn en educatie

Thema 2.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken
Handhaven van de kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs. Verbeteren en borgen van de samenwerking tussen zorg en onderwijs. Dit binnen de (financiële) kaders van het Rijk.

Wat hebben we bereikt
De kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs is gehandhaafd binnen de (financiële) kaders van het Rijk. Dit geldt ook voor de samenwerking tussen zorg en onderwijs.

Wat hebben we ervoor gedaan
Uitvoering gegeven aan de wettelijke taak voor de zorg voor de onderwijshuisvesting. Daarnaast is in overleg en in samenwerking met de schoolbesturen gestart met het opstellen van een nieuw Integraal Huisvesting Plan voor het onderwijs.

Wat heeft de inwoner ervan gemerkt
Dat het aantal scholen en schoolgebouwen gelijk is gebleven en dat er kwalitatief goed onderwijs wordt gegeven.

Beleidskaders
- Beleidsnota VVE 'Spelenderwijs' (2020)
- Omvormingsplan peuterspeelzaalwerk Ooststellingwerf (juni 2016)
- Verordening leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2022
- Visie op Samenleven (2019)

Belangrijkste afwijkingen programma 2

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
2.2 Thema Onderwijs	-980	-1.016	-1.568	-1.448	120 V
Totaal Lasten	**-980**	**-1.016**	**-1.568**	**-1.448**	**120 V**
Baten					
2.2 Thema Onderwijs	53	46	511	520	9 V
Totaal Baten	**53**	**46**	**511**	**520**	**9 V**
Saldo van baten en lasten	**-926**	**-970**	**-1.057**	**-927**	**130 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	**12**	-	-	-
Mutatie reserves	-	**12**	-	-	-
Resultaat	**-926**	**-958**	**-1.057**	**-927**	**130 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 2	Verschil
Huisvesting onderwijs	120 V
Overige kleine afwijkingen	10 V
Totaal afwijkingen	**130 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Huisvesting onderwijs, voordeel € 120.000
Het renteomslagpercentage is in de werkelijkheid 0%, waardoor we alleen de afschrijvingslasten en geen rentelasten hebben. Dit zorgt hier voor een voordeel (in programma 6 een nadeel).

Programma 3 | Ruimtelijke en economische ontwikkeling

We blijven inzetten op een kwalitatief goede en toekomstbestendige woningvoorraad en toegang tot nieuwe bedrijfslocaties. Daarnaast willen we inzetten op het versterken en verduurzamen van recreatie en toerisme, bij voorkeur in regionale samenwerking en verbinding. Ook blijven we zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen en hebben we aandacht voor groen in de dorpen.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is per januari 2024 een feit. Met de komst van de Omgevingswet wordt het huidige omgevingsrecht overzichtelijker, worden regels eenvoudiger en kunnen we procedures veel sneller doorlopen. Met de nieuwe instrumenten zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Programma kan de gemeente straks in beleid en uitvoering sturen en monitoren om een gezonde en veilige fysieke leefomgeving richting voor haar inwoners te waarborgen. Intussen hebben de OWO-ondernemers voorlichting gehad over wat de nieuwe wet per 1 januari voor hen betekent.

Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme

Wat willen we bereiken

Recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers in ons economisch beleid. De natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen bevinden zich in onze gemeente, waarbij Appelscha (en omgeving) een belangrijke toeristische locatie is voor de recreatieve ontwikkeling van deze regio.

Ook in Zuidoost Friesland verband wordt intensief samengewerkt, onder andere met het Regio Deal project Recreatie en Toerisme. Dit project beoogt een slimme groei van het (duurzame) toerisme in deze regio, een optimale balans tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF) doet de uitvoering van de regionale marketing en Coöperatie Appelscha Regio 3.0 is verantwoordelijk voor de lokale marketing in onze gemeente.

We zetten in op gebiedsgerichte ontwikkelingen op ons grondgebied daarom zijn we actief betrokken bij de diverse overlegstructuren zoals het Nationaal landschap Drents Friese Wold, het Fochteloërveen en de Turfroute.

Ooststellingwerf, en in het bijzonder Appelscha, ligt op de route van Frederiksoord (via het Fochteloërveen) naar Veenhuizen, beiden deel uitmakend van het Unesco Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid. Voor het toerisme is dit een belangrijk gegeven, want Unesco werelderfgoederen trekken veel bezoekers. Onze regio kan hier zeker van profiteren. Samenwerking is ook in dit verband daarom essentieel.

De kwaliteit van de openbare voorzieningen is van groot belang. We willen daarom incidenteel (vervanging en groot onderhoud) en structureel investeren in het onderhoud van de openbare voorzieningen, zoals toiletvoorzieningen. Ook willen we de kwaliteit van onze fiets- en wandelnetwerken in stand houden. Dit doen we o.a. in samenwerking met het Recreatieschap Drenthe, waar wij als Ooststellingwerf lid van zijn, en op projectbasis met het Friese recreatieschap De Marrekrite.

Daarnaast zetten we in op de vitalisering en daarmee de toekomstbestendigheid van onze vakantieparken.

Wat hebben we bereikt

De promotie en marketing van Ooststellingwerf als toeristische bestemming is een doorlopend proces en daar wordt hard aan gewerkt door zowel coöperatie regio Appelscha 3.0 als de regionale marketingorganisatie (regiomarketing organisatie Zuidoost Friesland TRZF). Ook is onze deelname aan de marketing Koloniën van Weldadigheid opgestart zodat we kunnen profiteren van onze ligging tussen de koloniën in Veenhuizen en Frederiksoord. Verder is de gemeente actief op lokaal, regionaal en provinciaal niveau om projecten (mede) uit te voeren en ondernemers te ondersteunen met advies.

In april 2022 is het Stellingenpad, een lange afstandsroute geopend. Het Stellingenpad gaat over het knooppuntennetwerk dat met zowel de Marrekrite en het Recreatieschap Drenthe is ontwikkeld. Het Stellingenpad is in 2023 verkozen tot Wandelroute van het jaar in de Benelux.

In Donkerbroek is aan het begin van het vaarseizoen een nieuwe toiletvoorziening aan de Turfroute in gebruik genomen. Deze toiletvoorziening is in samenwerking met Plaatselijk Belang Donkerbroek gerealiseerd.

Wat hebben we er voor gedaan
De gemeente heeft financieel bijgedragen aan de toeristisch-recreatieve marketingorganisaties. Deze organisaties hebben verschillende marketingcampagnes gevoerd, waaronder deelname aan vakantiebeurzen. Ook hebben zij routes en arrangementen ontwikkeld samen met de ondernemers in de regio.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt
De inwoner kan profiteren van de projecten die zijn ontwikkeld in de regio en gebruik maken van een uitgebreid toeristisch infrastructuur. Indirect profiteren de inwoners van de bestedingen bij bedrijven en werkgelegenheid. De bestedingen helpen tevens om de voorzieningen op peil te houden. Meer toeristen en recreanten in het gebied is voor de winkeliers een positieve ontwikkeling.

Beleidskaders
- Masterplan Regio Appelscha (2017-2021)
- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)
- Regionale ontwikkelstrategie Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland

Thema 3.1.3 Economie en werkgelegenheid

Wat willen we bereiken
We willen een gunstig vestigingsklimaat bevorderen in onze gemeente om een gezonde lokale duurzame economie te versterken. Bedrijven die zich in onze gemeente willen vestigen, moeten er op kunnen rekenen dat wij kwaliteit leveren. We willen dat er voldoende ruimte is voor de groei van onze bedrijven, passend binnen het streven naar een CO_2-neutrale-gemeente in 2030. Hiervoor moet er uitbreiding plaatsvinden van onze bedrijventerreinen.

We willen investeren in de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt met aandacht voor de mismatch tussen vraag en aanbod. We willen dat het Centrumplan Oosterwolde wordt afgerond. In het winkelgebied van Oosterwolde blijven we werken aan het versterken van het winkelhart Oosterwolde.

Wat hebben we bereikt
In 2023 is de verkoop van bedrijfskavels weer opgestart. Er zijn kavels intussen in optie die in 2024 worden aangekocht en bebouwd. Daarnaast is er vraag naar het vestigen van duurzame bedrijven op het Ecomunitypark. Het bestemmingsplan om uitbreiding mogelijk te maken is in voorbereiding.

Het college had van de raad de opdracht gekregen om te onderzoeken hoe we het Biosintrum een duurzame en gezonde positie kunnen geven met behoud van haar doelstellingen. Daarom heeft de raad op 20 juni 2023 besloten om het Biosintrum aan de Stichting te verhuren. Ook heeft het college van de raad mandaat gekregen tot het vaststellen van het algemeen belangbesluit inzake de verhuur, het beheer en de exploitatie van het Biosintrum. Daardoor zijn binnen het dossier Biosintrum belangrijke besluiten genomen over haar toekomst.

Wat hebben we ervoor gedaan
Te koop aanbieden van de kavels kan sinds de uitspraak 'Didam' alleen openbaar en daarvoor hebben we als gemeente een verkoopprotocol opgesteld die een ieder even veel kans geeft op het kopen van een bedrijfskavel. Spelregels voor de gunning bepalen uiteindelijk welk bedrijf in aanmerking komt voor een betreffende bedrijfskavel.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt
Nieuwe bedrijven genereren bouwwerkzaamheden en werkgelegenheid.

Beleidskaders
- Actieplan Oosterwolde De Nieuwe Winkelstraat
- Samenwerken aan een Krachtig en prachtig winkelgebied van Oosterwolde

- strategisch beleidsplan arbeidsmarktregio Zuidoost Friesland.
- verkoopbeleid bedrijfskavels

Thema 3.2 Openbare ruimte, mobiliteit en bereikbaarheid

Wat willen we bereiken

Openbare ruimte

- Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte die toekomstbestendig is ingericht.

Mobiliteit en bereikbaarheid

- We houden onze gemeente goed bereikbaar en investeren in een goed en veilig wegennet.
- We willen dat alle verkeersdeelnemers veilig gebruik kunnen maken van onze infrastructuur.
- We willen mobiliteit verduurzamen.

Wat hebben we bereikt

De gemeente heeft de openbare ruimte (groen, kunstwerken, riolering en wegen) onderhouden. De levensduur van de wegen is zo lang mogelijk verlengd zonder dat dit tot (meer) onveilige situaties en mogelijke aansprakelijkheidsstellingen leidde. Onder andere de bermen zijn verbeterd en er is onderhoud aan de bomen uitgevoerd. In 2023 is de uitvoering van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) gecontinueerd. Wat betreft klimaatadaptatie (riolering en water) zijn landelijke subsidies in het kader van het Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie aangevraagd en toegekend. Deze subsidies zijn en worden ingezet om klimaatadaptieve maatregelen uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn de maatregelen die in het Haerenkwartier zijn uitgevoerd.

Wat hebben we ervoor gedaan

Openbare ruimte

We hebben gezorgd voor een veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Daarbij hebben we rekening gehouden met zaken zoals gebruiksfunctie, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu. Bij initiatieven (o.a. woningbouw) is er op ingezet om de openbare ruimte integraal onderdeel uit te laten maken van het totaalplan. We hebben bij speelvoorzieningen ingezet op duurzaamheid en het bevorderen van ‘natuurlijk spelen’.

Mobiliteit en bereikbaarheid

- We hebben onze permanente verkeerseducatie voortgezet en zijn blijven sturen op gedragsbeïnvloeding, waaronder bewustwording en handhaving.
- We hebben ons ingezet ons voor een goed openbaarvervoer-netwerk. Daarnaast is ingezet op snelle verbindingen in de regio waaronder de Lelylijn.
- We hebben het fietsgebruik gestimuleerd door te zorgen voor voldoende voorzieningen voor fietsen.

Onderhoud wegen, civieltechnische kunstwerken en openbare verlichting

- De MOP wegen 2022-2026, planjaar 2023 is uitgevoerd.
- De MOP civieltechnische kunstwerken 2023-2027, planjaar 2023, is uitgevoerd.
- Er zijn diverse maatregelen uit het SPV uitgevoerd. Hiermee hebben we gezorgd voor veiligere wegen.
- We hebben inmiddels al onze openbare verlichting vervangen door LED.
- We hebben afspraken met de provincie gemaakt over de overdracht van het beheer en onderhoud van de oevers van de vaarwegen.

Openbaar groen

- We hebben zoveel mogelijk bomen gesnoeid volgens de methode 'categorisch boombeheer'.
- De eikenprocessierups was ook in 2023 volop aanwezig. We hebben dit in de gaten gehouden en de rups bestreden om de overlast te beperken. Daarnaast hebben we in 2023 een vervolg gemaakt met de proef paringsverstoring van de eikenprocessierups om de plaag beheersbaar te houden.
- We hebben plantvakken en bermen aangepast om daarmee de biodiversiteit te verhogen.
- In het plantseizoen 2023-2024 zijn we verder gegaan met het 1-op-1 herplanten van bomen.

Riolering & stedelijk water
We hebben doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling gegeven aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop dat is gedaan is omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het GRP is in 2020 vastgesteld en terug te vinden via: www.ooststellingwerf.rioolplan.nl.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Wegen & verkeersveiligheid

- De gebruikers hebben gemerkt en gezien dat de kwaliteit behouden blijft.
- De verkeersdeelnemers hebben gemerkt en gezien dat de verkeersonveilige situaties zijn aangepakt en verkeersveiliger zijn geworden.
- De weggebruikers hebben gemerkt en gezien dat de bermen verbeterd zijn.
- De gebruikers hebben gemerkt en gezien dat bruggen en oevervoorzieningen onderhouden zijn.
- De weggebruikers hebben gemerkt en gezien dat de fietsroutes veiliger zijn geworden.
- Inwoners hebben gemerkt dat er verkeerseducatieprojecten zijn aangeboden. Bij deze projecten is aandacht besteed aan voorlichting, educatie, veiligheidsbewustzijn en verkeersveiligheid.

Openbaar groen

- Op diverse locaties in de gemeente zijn werkzaamheden uitgevoerd om onveilige situaties met bomen te voorkomen.
- De gebruikers van de openbare ruimte zijn gewaarschuwd voor de aanwezigheid van de eikenprocessierups.
- Er zijn meer bloem- en kleurrijke plantvakken en bermen.

Riolering & stedelijk water
Inwoners konden gebruik maken van een veilig, functioneel, heel en schoon afvalwaterafvoersysteem en hebben zo weinig mogelijk overlast en schade gehad door extreme neerslag en/of de grondwaterstand. Op een enkele locatie ontstond overlast en schade vanwege hevigere buien door klimaatverandering in samenloop met het lozen van regenwater op een vuilwaterriolering door derden.

Beleidskaders

- Strategisch Plan Verkeersveiligheid
- Omgevingsvisie
- Programma Duurzaamheid
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Beleidsnotitie biodiversiteit gemeente Ooststellingwerf Versie 10 maart 2021, vastgesteld 20 april 2021
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2020 - 2024
- Notitie 'Het behoud van veilige bomen' 2020

Thema 3.3.1 Duurzaamheid

Wat willen we bereiken

Het is onze ambitie om CO_2-neutraal te zijn in 2030 om opwarming van de aarde en daarmee verandering van het klimaat tegen te gaan. Hierdoor liggen er belangrijke opgaven in de energietransitie, het vergroten van de biodiversiteit en het stimuleren van een circulaire economie. We benutten het Biosintrum – en het daar gevestigde leer- en kenniscentrum Bodem – zo optimaal mogelijk voor onderzoek naar en ontwikkeling van mogelijkheden die ons bij deze opgaven helpen.

Wij willen in 2030 CO_2-neutraal zijn. Om dit bereiken streven we naar:

- Energieneutraal te zijn in 2030 door het gebruik van energie te verminderen en het lokaal opwekken van duurzame energie en duurzame mobiliteit te stimuleren.
- Klimaatbestendig te zijn in 2030 door het vergroten van de biodiversiteit en de verbetering van de bodemgezondheid te stimuleren.
- Circulair te zijn in 2030 door kringlopen meer sluitend te maken.

Wat hebben we bereikt

CO_2-reductie

We krijgen steeds meer inzicht in de CO_2-reductie in Ooststellingwerf door de inzet van het CO_2-dashboard. Ten opzichte van 1990 is de uitstoot in 2020 in Ooststellingwerf met 33,6% afgenomen. Nationaal bedroeg de reductie van alle broeikasgassen 24,7%. De afname van uitstoot in Ooststellingwerf is voor een groot deel toe te schrijven aan de opwek van duurzame energie met de zonneparken die de afgelopen jaren zijn gerealiseerd in Ooststellingwerf. Voor de sector elektriciteit bedraagt de reductie van CO_2 in 2020 in Ooststellingwerf 103%. Dit is de uitstoot gerelateerd aan het totale elektriciteitsgebruik binnen de gemeente. In Ooststellingwerf wekken we dusdanig veel elektriciteit op (met name met zonnepanelen) dat op sommige momenten (bijvoorbeeld als de zon veel schijnt) we netto exporteur zijn van elektriciteit en daarmee broeikasgasuitstoot door andere energiebronnen zoals kolencentrales elders in Nederland vermijden.

Uitbreiding team duurzaamheid

In 2023 hebben we veel nieuwe collega's aangenomen op het thema duurzaamheid, waaronder drie projectleiders. Door de uitbreiding van het team zijn we voortvarend gestart met de uitvoering van de aangevraagde rijksmiddelen t.a.v. energiearmoede en t.a.v. het nationaal isolatieprogramma (NIP). Voor het NIP is het opstellen van een Soortenmanagementplan (SMP) verplicht. Door onze huidige uitvoeringskracht zijn wij de eerste gemeente in Fryslân die hiermee begonnen is.

Programma Duurzaamheid

We zien dat steeds meer inwoners bezig zijn met energiebesparing en het treffen van verduurzamingsmaatregelen, zoals isolatie of de aanleg van een warmtepomp en zonnepanelen. Voor huishoudens met een laag inkomen is energietoeslag beschikbaar en ca. 800 inwoners in energiearmoede hebben gebruik gemaakt van de witgoedwissel met een gratis energiecoachgesprek. Hiermee houden we de energietransitie voor alle inwoners haalbaar en betaalbaar. In 2023 zijn er enkele nieuwe projecten voor de opwekking van duurzame energie gerealiseerd en worden de eerste resultaten behaald in de opwek van duurzame groene waterstof nabij het zonnepark Oosterwolde. De aanvragen voor nieuwe laadpalen in de openbare ruimte nemen flink toe en het aantal laadpalen breidt flink uit. O.a. op de gemeentewerf zijn laadpalen geplaatst. Ook is een groot deel van het benzinehandgereedschap voor de medewerkers van het groenonderhoud van de gemeente vervangen door accuvarianten. Er zijn mooie stappen gezet in de realisatie van groene schoolpleinen in Oosterwolde en Makkinga. Het biodiversiteitsfestival BROED in Nijeberkoop was een groot succes. Tevens is in 2023 de Uitvoeringsstrategie Circulaire Economie vastgesteld door de raad.

Wat hebben we ervoor gedaan

Deurenactie energiearmoede: Samen de winter door

In het najaar van 2022 zijn we begonnen met onze aanpak tegen energiearmoede. Deze actie liep door tot en met het voorjaar van 2023. Eén van de onderdelen van deze aanpak was naast een noodfonds voor inwoners ook dat we met energiecoaches van de gemeente bij alle inwoners zijn langs gegaan. De energiecoaches hebben ter plekke vragen over energiebesparing beantwoord en kleine duurzame energiebesparende maatregelen uitgedeeld (waaronder radiatorfolie). Daarnaast is de folder 'Samen de winter door' huis-aan-huis verspreid.

Witgoedwissel

In het najaar van 2023 gaven we uitvoering aan het project 'Witgoedwissel'. Door het aanbieden van een energiecoachgesprek met witgoedwissel ondersteunen we inwoners die in aanmerking komen voor energietoeslag en in een woning wonen met een laag energielabel. Deelnemers kunnen zich aanmelden voor een energiecoachgesprek. De energiecoach kijkt op welke laagdrempelige manieren er energie bespaard kan worden in de woning. Ook kijkt de energiecoach welk witgoedapparaat aan vervanging toe is. Vervolgens ontvangt de inwoner een tegoedbon om dit witgoedapparaat gratis aan te schaffen bij één van de deelnemende lokale witgoedverkopers.

Duurzaamheidsleningen

Met de 'Stimuleringslening Duurzaamheid' stellen we duurzaamheidsleningen beschikbaar voor inwoners. Hiermee kunnen woningeigenaren indien nodig tegen een aantrekkelijk tarief een lening afsluiten om duurzame maatregelen te treffen, zoals bijvoorbeeld dakisolatie of zonnepanelen. Inmiddels zijn er circa 315 duurzaamheidsleningen verstrekt.

Kieswijzer Energieneutraal verbouwen
Samen met de andere gemeenten in Zuidoost Friesland hebben we de 'Kieswijzer energieneutraal verbouwen' opgesteld. Deze kieswijzer helpt inwoners bij het aanpassen van de woning naar energiezuinig of energieneutraal door te adviseren op 'de beste keuze' voor maatregelen in de desbetreffende woning.

Slimme isolatiegids
Alle inwoners van Ooststellingwerf met een koopwoning kregen eind januari 2023 de 'Slimme Isolatiegids' thuisbezorgd. Deze slimme gids staat vol met informatie en tips over het verduurzamen van de woning door te isoleren.

Nationaal isolatieprogramma
Ooststellingwerf doet mee aan het Nationaal isolatieprogramma. We hebben in 2023 de subsidieaanvraag gedaan bij het rijk en middelen ontvangen om ca. 700 woningen aan te pakken. Daarnaast is in samenwerking met (bijna) alle gemeenten in de provincie een Europese aanbesteding gestart om een bureau voor de uitvoering te vinden. Deze Europese aanbesteding sluit begin 2024. Hierdoor komt er de komende jaren voor inwoners van Ooststellingwerf subsidie beschikbaar voor het isoleren van de woning. In de eerste fase van dit isolatieprogramma kunnen we ca. 700 koopwoningen met een laag energielabel (D t/m G) en een lage WOZ-waarde ondersteunen bij het isoleren. We gaan dit doen met een waardebonsysteem waarbij bewoners deze waardebon kunnen inleveren bij een isolatiebedrijf of een doe-het-zelfzaak.

Verduurzamen eigen vastgoed
We hebben voor al het gemeentelijk vastgoed een energieadvies opgesteld en een energielabel aangevraagd. Hierdoor hebben we per pand inzichtelijk wat er nodig is voor verdere verduurzaming en dit verwerkt in een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (DMOP) per gebouw. Dit heeft een relatie met het accommodatiebeleid en de Meerjaren Onderhoudsplannen (MOP).

Junior energiecoach
Met het project Junior Energiecoach betrekken we ook kinderen op basisscholen bij het thema energiebesparing. Door middel van een spel hebben kinderen van zeven tot twaalf jaar met hun klas en ook thuis proefjes, puzzels en kleine spelletjes uitgevoerd, waarmee de klas gezamenlijk heeft kunnen ontdekken hoe zij energie kunnen besparen. In 2023 hebben in totaal 260 kinderen meegedaan aan dit project.

Band op Spanning en Slimme bandenpomp
Op 16 september 2023 hebben we opnieuw deelgenomen aan de actie Band op Spanning. Tijdens deze actie konden inwoners van Ooststellingwerf gratis hun autobanden op spanning laten brengen. Daarnaast hebben we sinds deze actiedag een vaste Slimme Bandenpomp op de parkeerplaats bij de winkelboulevard aan de Veengang in Oosterwolde. Hiermee kunnen inwoners ook na de actiedag gratis zelf hun banden op de juiste spanning brengen.

Transitievisie Warmte
In 2050 moeten alle woningen in Nederland van het aardgas af zijn. Maar hoe en wanneer koppel je woningen los van het aardgas? Wat is het alternatief en wat is haalbaar en betaalbaar voor iedereen? De gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland werken samen en hebben een Transitievisie Warmte opgesteld die antwoord geeft op deze vragen. Momenteel werken we in OWO-verband samen aan de uitvoering van deze visie.

Samen doen geeft energie – project Regio Deal
In de Regio Deal Zuidoost Friesland werken vijf gemeenten samen met de Hanzehogeschool Groningen aan oplossingen voor duurzame energie. De opzet van het project is het analyseren van energieoplossingen per wijk of dorp en het in kaart brengen van de partijen die een rol kunnen en willen spelen bij de realisatie. Het project is zoveel mogelijk gebaseerd op samenwerken zodat bewoners en andere betrokkenen vanaf het begin meedenken en –beslissen over de oplossing die voor hun situatie het meest geschikt is. Onderzoekers van de Hanzehogeschool ondersteunen hierbij. Zij reiken de instrumenten aan om tot duurzame energiekeuzes te komen. In Ooststellingwerf zijn we in gesprek met Oldeberkoop voor de uitvoering van dit project.

Regionale energiestrategie (RES)
Samen met alle Friese gemeenten, de Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en de Friese Energie Alliantie

(FEA) hebben we meegewerkt aan het opstellen van de Regionale energiestrategie (RES). De RES is vastgesteld in april 2021. In deze strategie staat de bijdrage vanuit de regio Fryslân aan de landelijke doelstelling uit het Klimaatakkoord voor opwekking van duurzame elektriciteit. Het bestendigen van de Friese samenwerking voor de regionale energiestrategie is vormgegeven in de Friese Energietafel. Binnen De Friese Energietafel (FET) bundelen we de krachten, kennis en kunde van alle betrokken partijen (provincie, Friese gemeenten, het waterschap, natuurorganisaties, netbeheerders, bedrijven, inwoners). De FET zorgt voor regie, samenhang en een integrale aanpak van de diverse energievraagstukken. Hiermee is samenwerking niet alleen verstevigd op het gebied van duurzame opwek door zon en wind (RES), maar voor de hele energietransitie, denk aan de warmtetransitie, energiebesparing, de energie-infrastructuur en lokaal eigenaarschap in Fryslân.

Opwekking biogas en groengas
Monomestvergisting draagt op een positieve manier bij aan klimaatdoelstellingen door de reductie van emissies, de productie van groene energie en het sluitend maken van kringlopen. Daarnaast reduceert het stankoverlast en transportbewegingen. Op dit moment zijn er in onze regio tientallen agrariërs die een vergunning aangevraagd (en gekregen) hebben voor een mestvergister op eigen erf. Hier wordt biogas gemaakt en via leidingen naar een opwaardeerunit getransporteerd, waar het als groengas in het net zal worden geïnjecteerd. Via een coöperatief model zijn agrariërs in staat om op deze manier een nieuw verdienmodel te creëren.

Waterstofpilot
In de gemeente Ooststellingwerf hebben Netwerkbedrijf Alliander en ontwikkelaar GroenLeven een pilot gerealiseerd voor de productie van waterstof uit zonne-energie. De gemeente heeft dit proces gefaciliteerd. De installatie in Oosterwolde is de allereerste binnenlandse waterstoffabriek naast een zonnepark in Nederland.

Waterstofwerkplaats
Vanuit de aanwezigheid van de bovengenoemde waterstofpilot proberen we een zogenaamde waterstofwerkplaats te realiseren. De ambitie van het project is een werkplaats te realiseren voor studenten, ondernemers, inwoners, etc. waar men veilig kan kennismaken met waterstof. Het is een plek om elkaar te vinden en samen te werken in de ontwikkeling van waterstofgebruik en -opslag.

Smart-Grid
Smart-Grid zijn slimme energienetwerken om vraag en aanbod van energie op lokaal niveau op elkaar af te stemmen. In deze pilot monitoren we vijf vergelijkbare huizen binnen de gemeente waarbij elk van deze huizen een andere bron van opwek en opslag heeft. De pilot moet inzicht geven in nieuwe vormen van opwek en opslag voor inwoners, en in hoeverre deze (vernieuwende) opties het elektriciteitsnet kunnen ontlasten. Woningcorporatie Actium gaat bijvoorbeeld binnen de pilot Smart-Grid experimenteren met de opslag van warm water.

Pilot thuisbatterij
Samen met de Rabobank zijn we een pilot gestart met de plaatsing van thuisbatterijen. Tien koopwoningen worden voorzien van een thuisbatterij met als doel om gebruikerservaring op te doen en te onderzoeken of dit een oplossing kan zijn in de netcongestie.

Analyse buurtbatterij
In 2023 hebben we een analyse afgerond naar de mogelijkheden voor een buurtbatterij in Ooststellingwerf. Tijdens de themabijeenkomst over de energietransitie op 19 september 2023 zijn de resultaten van dit onderzoek toegelicht.

LED openbare verlichting
Het project om alle openbare verlichting in Ooststellingwerf te vervangen door ledverlichting is recent afgerond. Ooststellingwerf is een van de eerste Friese gemeenten die alle openbare verlichting heeft vervangen door ledverlichting.

Regentonnen actie
In het najaar van 2023 hebben we een regentonnenactie gedaan. Inwoners konden een regenton aanschaffen met korting van de gemeente. Met de regentonactie wil de gemeente inwoners stimuleren om hun tuin

klimaatbestendig te maken.

Ambitiewebsessie intern
Voor twee ontwikkelprojecten zijn ambitiewebsessies gehouden voor klimaat en duurzaamheid. De focus van het ambitieweb ligt op GWW-projecten (Grond, Weg en Waterbouw). Het ambitieweb helpt om de ambities in één oogopslag helder te krijgen en vervolgens om duurzaamheidseisen te implementeren in projecten.

CO_2-prestatieladder
In 2024 willen we ons als gemeentelijk bedrijf certificeren op de CO_2-prestatieladder niveau 3. Hiervoor zijn we in 2023 gestart met de dataverzameling. Deze data moet aangeleverd worden om onze CO_2-footprint op te stellen. Daarna gaan we aan de slag met maatregelen om onze CO_2-uitstoot te reduceren. We doorlopen dit proces in OWO-verband.

Groene schoolpleinen
OBS de Buttinga en OBS de Stelling dienen als voorbeelden en hebben in 2023 hun plannen afgerond. OBS de Stelling is ook al begonnen met de aanleg en maakt dit begin 2024 af. OBS de Buttinga start begin 2024 met de aanleg van het groene schoolplein. Er komt een algemene subsidieregeling voor vergroenen van schoolpleinen aan voor de overige scholen in Ooststellingwerf die aan de slag willen.

Soortenmanagementplan
We zijn in OWO-verband gestart met de Europese Aanbesteding voor een soortenmanagementplan. En hebben opdracht verleent tot het aanbrengen van kraamverblijven voor vleermuizen begin 2024. Dit in het kader van natuurvriendelijk isoleren en het beschermen van de vleermuis, gierzwaluw, huiszwaluw en huismus.

Circulaire Uitvoeringsstrategie
In 2023 hebben we samen met ondernemers uit Ooststellingwerf, samen met onderwijs- en kennisinstellingen de Circulaire Uitvoeringsstrategie opgesteld. Deze is eind 2023 door de raad vastgesteld en inmiddels in uitvoering.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Inwoners zijn via de gemeentelijke website, sociale media en de Nieuwe Ooststellingwerver geïnformeerd over de gemeentelijke projecten en over financieringsmogelijkheden zoals een duurzaamheidslening. Er zijn subsidies beschikbaar gesteld, zoals de korting op regentonnen.

Basisschoolkinderen krijgen structureel les over duurzaamheid. Daarnaast zijn de basisscholen en hun leerlingen geïnformeerd over het project junior energiecoach. Inwoners zijn betrokken bij het maken en de uitvoering van het biodiversiteitsplanen het roekenbeheer. In het voorjaar is er een Biodiversiteitsfestival BROED georganiseerd met veel bezoekers uit onze gemeente. Voor de uitvoering van het roekenbeheer maken we gebruik van vrijwilligers voor het verjagen van de roeken.

Onze inwoners merken dat de leefomgeving steeds schoner wordt. Daarnaast wordt het aanbod van milieuprojecten steeds breder en laagdrempeliger. Zo krijgen de inwoners meer mogelijkheden om hun bijdrage aan een schonere leefomgeving te leveren.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf (vastgesteld in 2021)
- Nota van uitgangspunten Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Biodiversiteitsplan
- Circulaire Uitvoeringsstrategie Ooststellingwerf 2023 - 2030

Thema 3.3.2 Grondstoffen en afval

Wat willen we bereiken

- Voldoen aan de VANG-doelstelling van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof). Met de invoering van Diftar+ en het verder optimaliseren van de nascheiding van restafval in 2021 is het doel om in 2023 te kunnen voldoen aan de landelijke richtlijn om 75% van het huishoudelijk afval te scheiden en maximaal 100 kg per inwoner per jaar aan te verbranden restafval te hebben. We richten ons verder op het realiseren van de VANG-doelstelling 2025 van 30 kg restafval per inwoner per jaar.
- Inwoners hebben steeds minder huishoudelijk afval en bieden dit afval nog beter gescheiden aan.
- Zwerfafval in de openbare ruimte verder terugdringen en daarmee de mooie score van de zwerfafvalmonitoring in 2021 van 9,2 punten vasthouden, dan wel verbeteren.
- Samen met ondernemers het zwerfafval in de winkelgebieden terugdringen.

Wat hebben we bereikt

De Van Afval Naar Grondstof (VANG)-doelstelling 2023: In het afgelopen jaar is er 104kg restafval per inwoner verbrand (2022: 110,2kg). Daarmee is de VANG-doelstelling van 100 kg te verbranden restafval per inwoner per jaar nog net niet gehaald. Wat opvalt in de cijfers is dat de inzameling van huis aan huis restafval verder gedaald is en daar scoren we in Friesland als één na beste. Grof huishoudelijk afval is na een daling weer wat gestegen, evenals de inzameling van GFT. Dit duidt naar verwachting op een verbetering van de scheiding op het restafval. In mei 2023 is in de gemeente Ooststellingwerf het zwerfafval gemonitord. Met een score van 8,7, oftewel een ruime A-beoordeling. Deze goede score is mede te danken aan de diverse jaarlijkse zwerfafval opruimacties en de vrijwilligers (inmiddels 185), die het zwerfafval in hun leefomgeving opruimen.

Wat hebben we ervoor gedaan

- We nemen deel aan de provinciale communicatiecampagne 'Samen Halen We Alles Eruit'. Met deze campagne worden onze inwoners via de sociale media geïnformeerd over afvalpreventie, afvalscheiding en over de nascheiding van het restafval en kunststoffen bij onze afvalverwerker Omrin.
- De gemeente is Supporter van Schoon en roept haar inwoners voortdurend op dit ook te worden. De gemeente faciliteert vrijwilligers met inzamelmiddelen.
- Op het basis en voortgezet onderwijs zijn projecten rondom (zwerf)afval uitgevoerd.
- Samen met ondernemers en Nederland Schoon hebben we winkelgebieden gemonitord op zwerfafval en zijn gezamenlijk opruimacties gehouden.
- Om preventie van afval en hergebruik verder te stimuleren en de hoeveelheid Grof Huishoudelijk Afval en Bouw- &Sloopafval te verminderen en/of beter te scheiden is een extra medewerker op de Milieustraat ingezet.
- We hebben de bestaande projecten uit het beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval 2014-2022 gecontinueerd.

Zwerfafval

In 2023 ontvangen gemeenten alsnog een vergoeding voor de aanpak zwerfafval. We hebben ons ingezet voor gedragsbeïnvloeding en participatie en het uitvoeren van zwerfafvalprojecten bij basis en voortgezet onderwijs. Daarnaast hebben we onze vrijwilligers gefaciliteerd in de aanpak van zwerfafval met opruimspullen en het afhalen van het door hen verzameld zwerfafval.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- De inwoner, die z'n afval goed scheidt en daardoor minder afval heeft, betaalt minder afvalstoffenheffing.
- Inmiddels zijn er ruim 185 vrijwilligers, die (wekelijks of maandelijks) zwerfafval in hun leefomgeving opruimen.
- Met de afvalapp hebben inwoners inzicht in hun afvalscheiding.
- De inwoner heeft de campagne Samen Halen We Alles Eruit via de socials en de krant kunnen volgen.

Beleidskaders

- Programma Duurzaamheid 2021-2025
- Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022

- Wet milieubeheer
- Landelijk Afval Plan (LAP)
- Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf

Thema 3.4 Bouwen en wonen (inclusief volkshuisvesting)

Wat willen we bereiken

Er moeten woningen aan de voorraad worden toegevoegd, met name voor senioren en starters. Er is ook een stevige vraag naar zorggeschikte woningen. De komende jaren neemt de vraag naar levensloopbestendige woningen aanzienlijk toe, waardoor ouderen langer zelfstandig met zorg aan huis kunnen blijven wonen. Ook ligt er een grote opgave om de noodzakelijke uitbreiding van de 24-uurs zorgplekken voor psychogeriatrie (dementiezorg) en somatiek te realiseren, waardoor dit zorgaanbod in onze gemeente geborgd wordt.

- We hebben de ambitie om de komende acht jaar minimaal 520 woningen te realiseren. Dat kan door nieuwbouw, maar ook door het herbestemmen van andere functies naar de functie wonen.
- Voor Ooststellingwerf geldt de unieke situatie dat in alle dorpen binnenstedelijk vrij in aantal mag worden gebouwd. Dit geeft de mogelijkheid om bestaande panden waarvan de huidige functie is vervallen om te zetten naar wonen. Het biedt mogelijkheden om 'rotte kiezen' aan te pakken, te herstructureren en op deze plekken woonmogelijkheden te creëren.
- Zorgvuldige invulling van de leefomgeving is van essentieel belang; door goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat te creëren kan er een plus aan de leefomgeving worden toegevoegd.
- De huisvesting van de bijzondere doelgroepen, vooral statushouders, in de sociale woningvoorraad vraagt de nodige aandacht. Zowel kwantitatief als kwalitatief.
- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen in levensloopgeschikte woningen en geclusterde woonvormen.
- De 24 uurs zorgplekken met toezicht voor psychogeriatrie en somatische zorg zijn uitgebreid.
- 'Zorgen voor elkaar' wordt mogelijk gemaakt voor jong en oud en voor generaties door dit te faciliteren met verschillende woonconcepten.
- We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners.
- Onze inwoners wonen in een huur- of koopwoning die past bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte. Daarnaast willen we dat deze woning energieneutraal en digitaal ontsloten is.
- We blijven inzetten op inbreiding, maar we staan op sommige plekken ook nadrukkelijk open voor uitbreiding.
- We staan open voor innovatieve woningbouw zoals Knarrenhofjes of tijdelijke woningen.
- We willen dat we bij de uitvoering van de woonvisie indien nodig kunnen bijsturen. We vinden het belangrijk dat (nieuwbouw) woningen ook voor inwoners van Ooststellingwerf en jongeren bereikbaar zijn.

Wat hebben we bereikt

- De ambitie om de komende acht jaar minimaal 520 woningen te realiseren is door het sluiten van de Woondeal verhoogd naar 700 woningen. Dat kan door nieuwbouw, maar ook door het herbestemmen van andere functies naar de functie wonen.
- Voor Ooststellingwerf geldt, ook in de Woondeal, de unieke situatie dat in alle dorpen binnenstedelijk vrij in aantal mag worden gebouwd.
- Op zorgvuldige wijze hebben we invulling gegeven aan de leefomgeving; dit door strategische aankopen te doen met in achtneming van de goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat te creëren. De locaties vormen in dat verband een logische uitbreiding.
- De huisvesting van de bijzondere doelgroepen, vooral statushouders heeft onze aandacht gehad. We hebben voor tijdelijke opvang gezorgd (Rikkingahof in Oosterwolde).
- De prestatieafspraken van 2022 zijn geëvalueerd, de prestatieafspraken 2023 zijn in uitvoering en de nieuwe prestatieafspraken 2024 zijn gemaakt.

Wat hebben we ervoor gedaan

- In 2023 zijn heel veel van de onderstaande zaken gestart of is doorgewerkt aan de punten die in 2022 waren gestart. Hiervan zijn veel punten in de organisatie geborgd.

- In alle dorpen gaan we woningen toevoegen, in afstemming met de woon(zorg)visie 2022-2026, en de Woondeal 2023. De planvoorraad is op dorpsniveau uitgewerkt in de planmonitor.
- We werken aan de mogelijkheden om woningtoewijzing aan eigen inwoners mogelijk te maken door de ruimte daarvoor te benutten die de nieuwe Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting (naar verwachting medio 2024) daarvoor biedt/gaat bieden. We werken hier in zowel regionaal als provinciaal verband aan. Daarbij houden we de landelijke regelgeving en nieuwe aanwijzingen nauwlettend in de gaten.
- We geven voorkeur aan binnenstedelijke ontwikkeling waar mogelijk en die stimuleren we actief.
- Voor gemeentelijke woningbouw projecten zijn we actief met grondverwerving aan de slag gegaan. Enkele aankopen zijn inmiddels afgerond, andere zijn in een afrondende fase gekomen en we verkennen mogelijke andere strategische aankopen.
- We acteren proactief t.a.v. grondaankopen ten behoeve van particuliere initiatieven en potentiële woningbouwlocaties.
- We hebben prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties over vijf onderwerpen (beschikbaarheid, betaalbaarheid, wonen en zorg, duurzaamheid en leefbaarheid) waaronder de toename sociale woningbouw, waarbij we de normering van 30% sociale woningbouw nauwlettend volgen.
- We werken aan de gevolgen van de nieuwe Huisvestingswet. Daarin wordt voor alle gemeenten een urgentieverordening verplicht. Met alle Friese gemeenten, de provincie en het adviesburo Companen werken we, in 2023 en gedurende 2024, toe naar een uniforme urgentieverordening. Hier zijn ook de corporaties, huurdersbelangen verenigingen en zorgorganisaties bij betrokken.
- De overleggen lopen nog of (onder voorwaarden) het mogelijk is voorrang te geven aan personen met lokale economische maatschappelijke binding, waarbij we de nationale regelgeving nauwlettend blijven volgen.
- We hebben ingezet op integrale planontwikkeling waar een goede leefomgeving uitgangspunt is: (bio-divers) groen, klimaatbestendig, duurzaam zijn speerpunten.
- We zijn regionaal begonnen met het maken van een uitvoeringsprogramma wonen en zorg. Met de corporaties willen we invulling geven over aantallen en plekken van bijvoorbeeld geclusterde woningen voor senioren (Knarrenhoven) en woonvormen met zorg en voorzieningen nabij. Dit doen we via bestaande woningen of nieuwbouw want er ligt een opgave geclusterde woningen voor 2030 waarvan 2/3 betaalbaar en 1/3 particuliere huur of dure koop.
- We hebben contact gelegd met alle regionale zorgaanbieders voor het realiseren van de extra vraag naar plekken voor psychogeriatrische 24-uurs zorg en voor somatische 24-uurs zorg voor 2030.
- We zijn bezig met het uitwerken van beleid voor het stimuleren en faciliteren van splitsen van grotere woningen naar levensloopgeschikte woningen op de benedenverdieping en/of starterswoningen op de bovenverdieping. Daarbij betrokken we ook de mogelijkheden voor ruimte voor het bouwen van meergeneratiewoningen of twee aparte wooneenheden op één erf om de vraag naar ‘zorgen voor elkaar’ te faciliteren, wat in de praktijk een lastige opgave blijkt te zijn door de complexe regelgeving. In 2024 blijven we hier aan werken.
- Om mantelzorg beter mogelijk te makken zijn we bezig met het opstellen van beleidsregels voor het realiseren van (pre)mantelzorgwoningen die bij een bestaande woning kunnen worden gerealiseerd.
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun en kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden (uit H3 collegeakkoord).
- We blijven kijken naar de kansen die de uitvoering van de woon(zorg)visie ons als raad biedt, rekening houdend met de veranderende maatschappelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld de mogelijkheden voor flexwoningen en tiny-houses.
- We zijn aangesloten en participeren bij de door de provincie en BZK gefaciliteerde versnellingstafels en kennistafels op het gebied van wonen. Hierbij willen we voor zoveel als mogelijk onze 'couleur locale' meegeven aan de centraal geredigeerde regelgeving.

Nieuwbouw - Taskforce Wonen

De druk op de woningvoorraad is groot en vraagt om creatief denken en handelen om de voorraad (tijdelijk) te vergroten. We zijn in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. De Taskforce Wonen is volop bezig om de versnelling van eigen plannen en plannen van derden in uitvoering te brengen. In 2023 hebben we plannen voor in totaal 175 nieuwe woningen in procedure gebracht. Tevens hebben hierbij ook aandacht voor innovatieve woningbouw.

Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen.

Ruimtelijke kwaliteit behouden
We wegen nieuwe woningbouw zorgvuldig af. De bestemmingsplannen zijn hierin leidend, het Afwegingskader Woningbouwplanmonitor en de woon(zorg)visie zijn hierbij een hulpmiddel. Ook de Omgevingswet 2024 geeft veel aandacht aan ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid.

Sociale woningbouw
We maken jaarlijks prestatieafspraken met de woningcorporaties Actium en WoonFriesland en de huurdersorganisaties. De woon(zorg)visie en de Woningbouw impuls (Wbi) vormen hiervoor de basis. We maken afspraken over onder andere: betaalbaarheid, beschikbaarheid, wonen en zorg, duurzaamheid en leefbaarheid. Met corporaties Woonzorg Nederland en Habion, die een kleiner bezit hebben in Ooststellingwerf, hebben we meerjarige prestatieafspraken. We staan open voor alternatieve vormen van sociale huur, zoals wooncoöperaties.

Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem)
Het college stemde in 2021 in met een plan van aanpak voor een nieuw adviesstelsel voor ruimtelijke kwaliteit onder de Omgevingswet. Het is een plan van aanpak dat vanuit de VFG is opgesteld en wat de meeste Friese gemeenten steunen. Er wordt gezamenlijk een projectleider aangesteld die zich zal inzetten om het plan van aanpak in samenwerking met de gemeenten tot uitvoer te brengen. Het nieuwe adviesstelsel is nodig om te kunnen voldoen aan de Omgevingswet (inwerkingtreding 1 januari 2024). De meeste Friese gemeenten hebben een deel van de advisering over ruimtelijke kwaliteit ondergebracht bij de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Hûs en Hiem. Dit betreft bijvoorbeeld advisering over beeldkwaliteit (welstand) en monumenten. In juni 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de verordening op de adviescommissie Ruimtelijke kwaliteit.

Monumentenzorg
In december 2020 stelde de gemeenteraad een nieuwe subsidieverordening vast en deze trad begin 2021 in werking. De verordening biedt meer mogelijkheden om een subsidie toe te kennen aan herstel van monumenten of aan een project dat meer mensen laat kennismaken met monumenten, erfgoed of cultuurhistorie en/of de kennis erover kan vergroten. De drempel voor het aanvragen van subsidie is lager komen te liggen. Waarschijnlijk worden hierdoor meer subsidieverzoeken ingediend. In 2021 is verkend of het mogelijk is om de huidige lijst met monumenten uit te breiden met meer 'jonge' monumenten die daarmee de cultuurhistorische waarde van de gemeente vergroten. In 2022 is de lijst met monumenten uitgebreid. In juni 2023 is de verordening aangepast aan de Omgevingswet.

In 2024 wordt een themaraad gehouden over monumenten. Ook in 2024 doen we mee met de landelijke Open Monumentendag. Op deze dag stellen de deelnemers hun monument open voor het publiek.

Kerkenvisie
We werken met de kerkenvisie Ooststellingwerf. Op basis van deze visie willen we kerkeigenaren blijven helpen met het vinden van een geschikte herbestemming van hun monumentale kerken. Niet afwachten, maar op voorhand nadenken over toekomstige ontwikkelingen. De kerkenvisie is een uitstekend middel gebleken om in gesprek te raken en te blijven met de kerkbesturen in Ooststellingwerf.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Inwoners ervaren dat Ooststellingwerf een goede woongemeente is.
- Inwoners ervaren een goede leefbaarheid en een toereikend voorzieningenniveau.
- In de Woondeal (april 2023) is de opgave voor het realiseren van nieuwe woningen van 520 naar 700 gegaan.
- Inwoners zien dat woningen - in diverse typen en prijsklassen - en kavels te koop staan.
- Inwoners vinden binnen een redelijke termijn een sociale huurwoning. Waarbij een 1/2 tot 1 jaar wachten als redelijk is beschouwd.
- Eigenaren van een monument en mensen die een project over monumenten willen bekostigen, kunnen eenvoudig een subsidie aanvragen.
- Taskforce Wonen heeft presentaties gehouden in de dorpen.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Notitie 'Platteland aan zet' (kaders gebiedsuitwerkingen) (januari 2012)
- Notitie 'Voortgang pilot dorpsagenda's/gebiedsagenda's' (voorjaar 2012)
- Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026
- Nota bouwleges gemeente Ooststellingwerf 2016-2019 (januari 2016)
- Afwegingskader woningbouw (januari 2019)
- Kerkenvisie (januari 2021)
- Notitie Tiny Houses Ooststellingwerf (januari 2021)

Belangrijkste afwijkingen programma 3

Wat heeft het gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
3.1 Thema Economische ontwikk.	-785	-669	-895	-912	- 17 N
3.2 Thema Openbare ruimte	-2.647	-3.028	-6.358	-3.910	2.448 V
3.3 Thema Milieu	-5.926	-4.990	-5.579	-4.924	656 V
3.4 Thema Bouwen en wonen	-2.356	-653	-4.153	-1.201	2.951 V
Totaal Lasten	**-11.713**	**-9.339**	**-16.985**	**-10.947**	**6.038 V**
Baten					
3.1 Thema Economische ontwikk.	590	397	397	656	259 V
3.2 Thema Openbare ruimte	118	147	487	566	79 V
3.3 Thema Milieu	7.405	6.610	6.034	5.881	- 153 N
3.4 Thema Bouwen en wonen	3.029	716	3.165	1.266	- 1.899 N
Totaal Baten	**11.142**	**7.870**	**10.083**	**8.369**	**- 1.714 N**
Saldo van baten en lasten	**-571**	**-1.470**	**-6.901**	**-2.578**	**4.324 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-1.542**	**-214**	**-1.614**	**-688**	**926 V**
Onttrekkingen	**582**	**50**	**6.022**	**1.269**	**- 4.753 N**
Mutatie reserves	**-960**	**-164**	**4.408**	**581**	**- 3.827 N**
Resultaat	**-1.530**	**-1.633**	**-2.494**	**-1.997**	**497 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 3	Verschil
Economische aangelegenheden	205 V
Algemene reserve, Biobased economy	- 175 N
Toeristenbelasting	28 V
Verkeersveiligheid	343 V
Algemene reserve, verkeersveiligheid	- 343 N
Investering Haerenkwartier en fietsverbinding Waskemeer	2.220 V
Algemene reserve, fietsverbinding Waskemeer	- 220 N
Reserve strategische projecten, Haerenkwartier	- 2.000 N
Verkeersvoorzieningen	54 V
Straatreiniging	34 V
Openbaar groen	- 48 N
Klimaatmiddelen	306 V
Algemene reserve, klimaatmiddelen	- 306 N
Afval	29 V
Reserve lastenverlichting	- 5 N
Riolering	159 V
Ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en bestemmingsplannen	1.715 V
Algemene reserve, taskforce wonen en omgevingswet	- 1.715 N
Grond en gebouwen	139 V
Gemeentelijke monumenten en woningen	54 V
Overige kleine afwijkingen	23 V
Totaal afwijkingen	**497 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Thema 3.1 Economische ontwikkelingen

Economische aangelegenheden, voordeel € 205.000

- Er is een voordeel door lagere rentelasten en lagere uitvoeringslasten.
- Biobased economy, voordeel € 175.000*. In 2023 hebben we een deel van het beschikbare budget voor Biobased economy gebruikt voor het opstellen van de uitvoeringstrategie Circulaire Economie. Deze strategie is eind 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. Het resterende budget wordt conform raadsbesluit de komende jaren gebruikt voor de uitvoering van de strategie. Zie ook hieronder bij algemene reserve.

*Algemene reserve Biobased economy, nadeel € 175.000**

Lagere onttrekking voor Biobased economy, zie hierboven. De onttrekking schuift door naar 2024.

Toeristenbelasting, voordeel € 28.000

De baten toeristenbelasting 2022 waren hoger dan begroot. Daardoor is ook het voorschot toeristenbelasting 2023 hoger dan begroot. Dat zorgt voor een voordeel.

Thema 3.2 Openbare ruimte

*Verkeersveiligheid, voordeel € 343.000**

In de raadsvergadering van 15 februari 2022 is € 500.000 beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de verkeersveiligheid. In 2023 was hier vanuit de algemene reserve nog € 393.500 beschikbaar. Daarvan is € 51.000 in 2023 ingezet. Zie ook hieronder bij algemene reserve. Op grond van een plan van aanpak zijn worden de maatregelen uitgevoerd. Er zijn inmiddels vanuit de door u beschikbaar gestelde middelen meerdere projecten die bijdragen aan de verkeersveiligheid binnen onze gemeente afgerond, zoals De Kloosterweg, de Bosberg, Molenhoek, Oude Tramweg en de Leidijk (binnen de bebouwde kom).

*Algemene reserve verkeersveiligheid, nadeel € 343.000**

Er was een onttrekking geraamd van € 393.500 voor het verbeteren van de verkeersveiligheid. De werkelijke onttrekking is € 51.000. Het restant schuift door naar 2024.

*Investering Haerenkwartier en fietsverbinding Waskemeer, voordeel € 2.220.000**

Beide investeringen zijn nog niet volledig afgerond. Dit zorgt voor een lagere onttrekking aan de algemene reserve in 2023. De onttrekking schuift door naar 2024.

*Algemene reserve, nadeel € 220.000**

De onttrekking voor de fietsverbinding Waskemeer schuift door naar 2024. Zie ook hierboven.

*Reserve strategische projecten, nadeel € 2.000.000**

De onttrekking voor de wijkvernieuwing van het Haerenkwartier schuift door naar 2024. Zie ook hierboven.

Verkeersvoorzieningen, voordeel € 54.000

Dit komt door lagere energielasten bij openbare verlichting, met name door lager verbruik door overstap naar LED. In de najaarsrapportage 2023 was extra budget beschikbaar gesteld vanwege de hogere energielasten. Deze waren gebaseerd op de voorschotten van de eerste twee kwartalen. De voorschotten van het derde en vierde kwartaal vielen door een herberekening van gebruik fors lager uit. Vandaar dat er nu sprake is van een overschot.

Straatreiniging, nadeel € 34.000

Het nadeel is vooral ontstaan doordat drie sneeuwploegen vervangen zijn. Deze vielen onder de activeringsgrens van € 25.000 waardoor deze lasten volledig in het jaar 2023 vielen. Dit zorgt voor een eenmalig nadeel. Ook zijn er extra strooiwerkzaamheden geweest.

Openbaar groen, nadeel € 48.000

Dit heeft diverse oorzaken. Er zijn hogere uitgaven geweest door gestegen brandstofprijzen. Daarnaast was er meer herstel van schade nodig aan voertuigen. Ook is er minder snippergroen verkocht dan standaard begroot.

Thema 3.3 Milieu

*Klimaatmiddelen, voordeel € 306.000**

In 2022 is de Transitievisie Warmte vertaald naar een uitvoeringsprogramma met een aanpak vanuit de OWO samenwerking. Het uitvoeringsprogramma bevat een 10-tal concrete uitvoeringsprojecten waaraan de komende periode (2022-2026) gewerkt wordt. De beschikbare klimaatmiddelen worden ingezet voor de uitvoering van deze projecten. De resterende middelen ultimo 2023 blijven beschikbaar voor 2024 en verder.

*Algemene reserve, nadeel € 306.000 **

Er was een onttrekking begroot van € 337.000 voor klimaatmiddelen. De werkelijke lasten waren lager, zie hierboven. De onttrekking schuift door naar 2024.

Afval, voordeel € 29.000

Er werden meer salarislasten en overhead toegerekend aan afval dan begroot. Dit komt als last terug in programma 6. Per saldo is er een nadeel op het product afval van € 5.000. Dit zien we terug in een hogere onttrekking aan de reserve lastenverlichting. Zie hieronder.

Reserve lastenverlichting, nadeel € 5.000
De onttrekking was geraamd op € 426.000 (voor namelijk in verband met lastenverlichting), en is in de werkelijkheid € 431.000.

Riolering, voordeel € 159.000
De riolering beschouwen we in de begroting als één geheel. Het verschil wordt gemuteerd in de voorziening. Per saldo waren er hogere lasten, waardoor de dotatie aan de voorziening € 92.000 lager is dan begroot. Dit komt enerzijds doordat minder rente werd toegerekend (voordeel) en anderzijds dat er hogere lasten waren voor onderhoud watergangen, salarislasten en overhead (nadeel). Deze lasten worden in een ander programma verantwoord. Het zorgt voor een voordeel bij de riolering en een nadeel in de exploitatie.

Thema 3.4 Bouwen en wonen
Ontwikkelplannen inclusief grondexploitatie, € 0 (resultaat neutraal)
Dit bestaat uit twee onderdelen: één ervan heeft invloed op het rekeningsresultaat en de ander niet. Invloed op het rekeningsresultaat is de jaarlijkse actualisatie van de omvang van de reserve grondexploitatie. De omvang van de reserve is gebaseerd op de risico's met betrekking tot de toekomstige verkopen voor de komende vijf jaar en de huidige boekwaarde van de complexen. Net als in 2022 stellen wij voor om de omvang van de reserve niet via de gebruikelijke actualisatie te bepalen. De taskforce draait op volle toeren. In 2024 worden er twee nieuwe exploitatieplannen aan u voorgelegd. Dan is het goed om de reserve grondexploitatie op niveau te hebben.

De grondexploitatie is in administratief opzicht een sluitend systeem. Het saldo van de baten en lasten, na winstneming via de reserve, wordt verrekend met de boekwaarde op de balans. De toename (de lasten zijn hoger dan de baten) van de boekwaarde is € 153.000:

- Resultaat uit reguliere baten en lasten € 69.000 (afname boekwaarde). Bij de woningbouwcomplexen zijn er zes kavels (Boekhorsterweg) en twee kavels (Waskemeer) verkocht. Eind 2023 zijn er drie industriekavels (twee Venekoten en één Turfsteker) verkocht, de opbrengst wordt in 2024 geëffectueerd.
- Toevoeging aan de reserve (toename boekwaarde) in verband met winstneming volgens de POC-methode (percentage of completion) € 222.000. Door de verkopen wordt de winstneming ook hoger.

Ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en bestemmingsplannen, voordeel € 1.715.000
Dit komt hoofdzakelijk door:

- Taskforce wonen, voordeel € 1.095.000*. De taskforce draait op volle sterkte in 2023. De lasten waren in 2023 € 253.000 waarvan het merendeel personeelslasten betreft. Het budget blijft beschikbaar voor verdere versnelling van de woningbouwopgave. Het voordeel op deze kostenplaats is € 1.240.000. Dit komt omdat een deel van de lasten bij de personeelsbudgetten verantwoord staat in programma 6 en zorgt daar voor een nadeel van € 145.000.
- Omgevingswet, voordeel € 620.000*. De geboekte lasten voor de omgevingswet bedragen in 2023 € 176.000 en er zijn middelen ontvangen bij de circulaires. Per saldo is de onttrekking € 140.000. Het budget blijft beschikbaar voor de verdere implementatie van de Omgevingswet.

*Algemene reserve, nadeel € 1.715.000**
- Er was via de algemene reserve een budget van € 1.348.000 voor de Taskforce wonen. De werkelijke onttrekking is € 253.000. Het restant blijft beschikbaar.
- We hadden een onttrekking geraamd voor de omgevingswet van € 760.000. De werkelijke onttrekking is € 140.000. Het restant blijft beschikbaar.

Grond en gebouwen, voordeel € 139.000
Het voordeel is een gevolg van ontvangen huur voor het pand Houtwal en opbrengst verkopen van grond. De omvang hiervan is na de termijn van de najaarsrapportage 2023 volledig in beeld gekomen, zodat dit niet in de rapportage kon worden meegenomen.

*Gemeentelijke monumenten en woningen, voordeel € 54.000**
Dit is het gevolg van het niet uitgevoerde schilderwerk aan de molen Makkinga. Dit kon niet worden uitgevoerd in 2023 vanwege de slechte weersomstandigheden na de zomer. Het werk is dus wel aanbesteed en wordt uitgevoerd in 2024. Bij de bestemming van het resultaat 2023 stellen wij u voor om € 50.000 in 2024 beschikbaar te houden.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 4 | Strategische projecten en ontwikkelingen

In dit programma stellen we de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de visie op Samenleven, de Omgevingswet, de Regio Deal, het Haerenkwartier, stikstof en het accommodatiebeleid. Deze onderwerpen zijn per thema verder uitgewerkt.

De baten en lasten van Programma 4 worden in de overige programma's verantwoord.

Thema 4.1 Visie op Samenleven

Wat willen we bereiken

Algemeen

- We willen de ambitie van de visie 'Een sterke, vitale samenleving in Ooststellingwerf en een betaalbaar en goed ‘vangnet’ voor inwoners die het zonder ondersteuning niet redden' dichterbij brengen.
- We willen de Visie op Samenleven 2020-2024 uitwerken in doe-agenda's per maatschappelijk effect waarin we concrete doelen stellen en komen tot een concreet en samenhangend 'pakket' aan inspanningen waarmee we de doelen realiseren.
- We willen het Gebiedsteam doorontwikkelen en positioneren zodat inwoners weten waarvoor en hoe ze bij het Gebiedsteam terecht kunnen.
- Wij willen datagedreven handelen en goed monitoren waardoor gerichte interventies uitgezet worden.

Uit het collegeakkoord:

Grip op uitgaven jeugd en Wmo

- We willen problemen vóór zijn door te investeren in preventie en door te zorgen dat inwoners ons weten te vinden als zij hulp nodig hebben.
- We willen de uitgaven op jeugd en Wmo beperken en blijven doen wat nodig is om de meest kwetsbare inwoners goed te ondersteunen.
- We willen dat inwoners zoveel mogelijk gebruik maken van voorzieningen en activiteiten die zonder indicatie beschikbaar zijn (voorliggende voorzieningen).

Wat hebben we bereikt

Er zijn in voorgaande jaren diverse doe-agenda's uitgewerkt waarin we de Visie op Samenleven hebben vertaald in concrete doelen en inspanningen.

De doorontwikkeling van het Gebiedsteam is een belangrijk onderdeel bij de implementatie van de Visie op Samenleven. Deze doorontwikkeling krijgt sinds 2020 steeds beter handen en voeten en leidt tot één (voldoende laagdrempelige) toegang voor inwoners, zoveel mogelijk één aanspreekpunt per inwoner/huishouden, zo eenvoudig en snel mogelijke processen en versterking van het ontschot werken.

Grip op uitgaven Sociaal Domein. We monitoren de uitgaven en beleidsresultaten in de Monitor Sociaal Domein waarin we een dashboard bieden dat per onderwerp aangeeft in hoeverre onze doelen dichterbij komen, wat er goed gaat en wat aandacht nodig heeft. Dat geeft grip op de uitgaven, maar ook zicht op onze resultaten.

We werken steeds meer integraal en ontschot en op basis van data. We denken niet meer vanuit beleidsterreinen maar vanuit de effecten die we voor inwoners willen bereiken. En wat de verschillende invalshoeken en betrokkenen daaraan kunnen bijdragen.

We hebben zicht op de beleving van inwoners wat betreft de 15 onderwerpen (maatschappelijke effecten) uit de Visie op Samenleven.

De Adviesraad Sociaal Domein is ook in 2023 weer actief geweest en heeft over diverse beleidsonderdelen gevraagd en ongevraagd advies gegeven.

Wat hebben we ervoor gedaan

- We hebben gewerkt aan de uitvoering van de doe-agenda's (zie programma 1).
- We stelden in samenspraak met inwoners, organisaties, de gemeenteraad en de adviesraad sociaal domein een tussenbalans op voor de Visie op Samenleven en kozen op basis daarvan accenten en afbouwpunten. Dit geeft focus in de uitvoering.
- We hielden eind 2022 de tweejaarlijkse burgerpeiling waarin we inwoners bevragen over alle 15 onderwerpen (maatschappelijke effecten) uit de Visie op Samenleven en brachten in 2023 bezoeken aan de dorpen om de resultaten hiervan te bespreken.
- We werkten verder aan de doorontwikkeling van het Gebiedsteam (bijvoorbeeld ontschot werken) en integrale toegang. De verhuizing van het Gebiedsteam naar het gemeentehuis in 2023 draagt hier aan bij.
- We hebben via diverse kanalen doorlopend gewerkt aan de bekendheid van het Gebiedsteam en de aanwezigheid van het Gebiedsteam op vindplaatsen (scholen, huisartsen).
- We hebben meerdere keren per jaar een monitor Sociaal Domein gemaakt en werken aan de doorontwikkeling van deze monitor.
- We hebben de Adviesraad Sociaal Domein faciliteiten geboden om hun taak goed uit te kunnen voeren.
- We maken zoveel mogelijk resultaatgerichte afspraken met grote organisaties die we subsidiëren (bijvoorbeeld Scala).
- We lieten via verhalen uit de praktijk zien wat er in de Ooststellingwerfse samenleving gebeurt en hoe dit past bij de Visie op Samenleven.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Het Gebiedsteam is bereikbaar, zichtbaar en toegankelijk voor onze inwoners. Met een doorontwikkeling verbeteren we de kwaliteit van het aanbod en servicegerichtheid. Inwoners merken dat we meer integraal en ontschot werken, bijvoorbeeld als zij aankloppen bij het Gebiedsteam.
- Diverse inwoners en andere partners in onze gemeente merken dat we hen actief betrekken bij het maken van beleid en luisteren naar wat ze inbrengen.
- Inwoners zien artikelen in de krant en op social media waarin ze kunnen lezen over de thema's die centraal staan in de Visie op Samenleven. Bijvoorbeeld onderlinge verbondenheid en gezondheid.
- Doordat wij cijfers en feiten over het Sociaal Domein goed op orde hebben kunnen we beter beleid maken en bijsturen. Daar plukken inwoners de vruchten van.
- De inwoner kan zich laten vertegenwoordigen door de Adviesraad Sociaal Domein.

Thema 4.2 Omgevingswet, bestemmingsplannen

Wat willen we bereiken

We zorgen voor een adequate en brede invoering (intern en extern) van de nieuwe Omgevingswet die op 1 januari 2024 in werking trad.

Wat hebben we bereikt

We hebben ons voorbereid aan de hand van de actielijst van de VNG, wat betekent dat we ons hebben geconcentreerd op de acties die minimaal nodig zijn voor inwerkingtreding van de Omgevingswet. Deze (minimale) acties zijn uitgevoerd. Met de pilot omgevingsplan Appelscha zijn we verder gegaan dan de minimale vereisten.

De Omgevingswet voeren we nu beleidsneutraal in. In de periode van 2024 tot 2032 maken we een gebiedsdekkend omgevingsplan met daarin eventuele beleidskeuzes. In 2023 zijn nog veel initiatieven onder de oude wet ingediend. Het vroeg veel ambtelijke inzet om deze bestemmingsplannen nog te verwerken.

Wat hebben we ervoor gedaan

Medio 2017 is het Uitvoeringsprogramma Omgevingswet Ooststellingwerf 2017-2020 vastgesteld. In dit programma zijn drie uitvoeringslijnen benoemd (Informatie & Automatisering, Personeel & Organisatie en Beleid & Uitvoering). Voor deze uitvoeringslijnen zijn in het uitvoeringsprogramma concrete projecten benoemd die tijdens de looptijd van het programma opgepakt worden. In 2020 is, na het volledig uitkristalliseren van de Omgevingswet, pas echt een helder totaalbeeld ontstaan van alle acties die nodig zijn voor een goede en adequate invoering van de wet. Het uitvoeringsprogramma is daarom eind 2020 geactualiseerd en heeft een langere looptijd gekregen, tot en met 2024. De invoering van de Omgevingswet hebben we, daar waar het maar enigszins kan, opgepakt samen met onze OWO-partners. De focus lag daarbij eerst op de minimale wettelijke verplichtingen die de wet stelt.

Een belangrijk project in het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een omgevingsvisie voor onze gemeente. In deze omgevingsvisie legt de gemeente de koers en ambitie neer voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. In 2018 is hiervoor door de gemeenteraad een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. In 2019 is gestart met het visietraject inclusief een uitgebreid participatieproces met onze inwoners en andere belanghebbenden. In november 2021 is de omgevingsvisie voor Ooststellingwerf door de gemeenteraad vastgesteld.

Het omgevingsplan is ook een onderdeel van de Omgevingswet. In 2020 is een start gemaakt met de pilot omgevingsplan voor het gebied Appelscha e.o. Met deze pilot sorteren we voor op het gemeente brede omgevingsplan dat vanaf 2024 wordt opgepakt. De pilot omgevingsplan is OWO-breed ingestoken. Met de pilot hebben we ervaring opgedaan in het opstellen van omgevingsplannen. De gemeenteraad hebben we in verschillende themaraden betrokken bij het opstellen van de pilot. De pilot is een leertraject en er is veel van geleerd. Tijdens het proces van het opstellen van het omgevingsplan Appelscha is meer informatie verzameld, kennis opgedaan en vaardigheden worden verder ontwikkeld. We hebben bijvoorbeeld geleerd dat beleidsneutraal niet mogelijk is. We verwachten de pilot in de loop van 2024 af te ronden met een omgevingsplan voor het gedeelte Appelscha. We zullen dan ook verder invulling geven aan participatie. De leermomenten gebruiken we voor het opstellen van de omgevingsplannen voor de drie gemeenten. Deze willen we geharmoniseerd opstellen. Een nota van uitgangspunten voor het opstellen van de omgevingsplannen (een transitieplan) verwachten we medio 2024 aan de raad aan te kunnen bieden.

Voor het digitale spoor van de wet zijn de nodige stappen gezet. OWO-breed is nieuwe Omgevingswet-software aangeschaft. Het onderdeel zaaksysteem van de software is dit jaar al gebruikt voor de vergunningverlening. Dit hebben we nu ook ingericht voor de ruimtelijke ordening. Deze nieuwe gebruikers zijn ook opgeleid. Het onderdeel voor het omgevingsplan is getest in de pilot Appelscha. De aansluiting van de OWO-gemeenten op het oefengedeelte van het digitale stelsel Omgevingswet (DSO-LV) is in 2021 gerealiseerd. Daarmee is in de keten geoefend. De systemen zijn gevuld met nieuwe procedures, formulieren en brieven.

Onze huidige werkprocessen hebben we kritisch onder de loep genomen en Omgevingswet-proof gemaakt. Dit geldt voor het vergunningentraject en voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnen komen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Afspraken zijn gemaakt en de werkprocessen zijn in de software ingevoerd.

De afgelopen jaren zijn onze medewerkers opgeleid en getraind om te kunnen werken met de Omgevingswet. Naast de brede basistraining, zijn verdiepende cursussen aangeboden die aansluiten bij de verschillende disciplines. We merken dat oefenen met de nieuwe wet nodig is om het ons helemaal eigen te maken. Door de grote hoeveelheid aanvragen voor bestemmingsplanwijzigingen dit jaar is oefenen soms nog lastig geweest. Begin volgend jaar zetten we hier vol op in.

We hebben in 2021 al een aantal verplichte raadsbesluiten genomen zoals over het bindend adviesrecht, verplichte participatie, delegatiebesluit, verordening nadeelcompensatie en in 2023 over het instellen van een adviescommissie omgevingskwaliteit. In december 2023 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over de legesverordening.

We hebben de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet geïntensiveerd met meer informatie en uitleg. Zo hebben we voor onze (bouw)ondernemers een informatie bijeenkomst gehouden, die zeer goed bezocht en ontvangen is. We verwachten begin 2024 meer vragen over de Omgevingswet van inwoners en bedrijven. Daarvoor richten we een telefoonteam in, dat vragen snel kan beantwoorden.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

De Omgevingswet is relevant voor inwoners die een melding willen doen of een vergunning willen aanvragen. We proberen deze doelgroep met gerichte communicatie te bereiken. De (bouw)ondernemers die beroepshalve met de Omgevingswet te maken hebben, zijn uitgenodigd voor een informatie bijeenkomst. Deze bijeenkomst op 7 december 2023 is goed ontvangen en bezocht door bijna 100 ondernemers.

Beleidskaders

- Uitvoeringsprogramma Omgevingswet 2021-2024
- Nota van Uitgangspunten Omgevingsvisie Ooststellingwerf
- Omgevingsvisie Ooststellingwerf

Thema 4.3 Regio Deal Zuidoost Friesland

Wat willen we bereiken

Regio Deal Zuidoost Friesland

In juli 2020 heeft de regio Zuidoost Friesland een Regio Deal gesloten met het Rijk. Het Rijk investeert € 15 miljoen in deze Regio Deal en daar tegenover zorgt de regio voor minimaal € 15 miljoen aan cofinanciering. De regio doet dit primair vanuit bestaande projecten en programma's die aansluiten bij de ambities van de Regio Deal. Met de rijksbijdrage kunnen deze projecten en programma's versneld en/of uitgebreider uitgevoerd worden.

Alle betrokken partners in de regio trekken een aantal projecten. In dit thema beschrijven we uitsluitend de projecten waarvoor de gemeente Ooststellingwerf projecttrekker is. De projecttrekker is primair verantwoordelijk voor de inhoud, organisatie, planning, communicatie, financiën en verantwoording. Daarbij altijd rekening houdend met de regionale context.

Zorgeconomie

Met het project Zorgeconomie willen we als regio inzetten op een leefbare regio waar onze inwoners prettig kunnen (blijven) wonen en werken. Prettig wonen heeft niet alleen te maken met een goed onderhouden huis, een toegankelijk winkelcentrum of voldoende ontmoetingsplekken. Dit gaat erover wat we als regio kunnen doen om de sociaal maatschappelijke uitdagingen tegemoet te treden.

- Personeelstekort (ouderen)zorg vanuit het collegeakkoord: We willen samen met partners bijdragen aan oplossingen voor het personeelstekort in de ouderenzorg.

Masterplan Oosterwolde

De regionale kernen hebben een belangrijke voorzieningenfunctie voor de vele kleine dorpen in de regio. Deze voorzieningen staan zowel qua omvang als kwaliteit onder druk. We willen de sociale cohesie vergroten en het voorzieningenfunctie van Oosterwolde behouden en versterken. Om die reden werken we aan een Masterplan Oosterwolde waarin een structurele versterking van het centrum centraal staat. Het masterplan, wat intussen deels is uitgevoerd, komt in 2024 in een vervolgfase waarmee een afronding van verschillende projecten en uiteindelijk de winkelstraat tot een eind zal komen. Uitvoering daarvan heeft met name te maken met de afronding van twee lopende (uit te voeren door derden) projecten.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme

Het project beoogt een slimme groei van het toerisme in deze regio. Dit betekent dat we een optimale balans willen ontwikkelen tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. De route naar die balans bepalen we met een regionale toeristische ontwikkelstrategie. Dit project bouwt voort op een reeds bestaande regionale samenwerking en geeft een impuls aan de doorontwikkeling van de ontwikkellijnen en projecten uit het uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UPZOF) en aan de verdere versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland (TRZF).

Leer- en kenniscentrum Bodem
Het LKC Bodem sluit met name aan op het veerkrachtig landschap en daarmee op maatschappelijke vraagstukken die gerelateerd zijn aan bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit. Het Rijk wil dat in 2030 alle landbouwgronden duurzaam worden beheerd. Om dat te realiseren moet er meer worden geïnnoveerd, nieuwe verdienmodellen worden ontwikkeld, kennis over duurzaam bodembeheer verspreid worden en meer bewustwording worden gecreëerd. Het LKC Bodem draagt bij aan al deze terreinen. Het LKC Bodem zal onderdeel worden van een breder in Noord-Nederland opgezette strategie en samenwerking voor praktijkgericht onderzoek naar duurzaam beheerde bodems.

Wat hebben we bereikt

Zorgeconomie
In Zuidoost Friesland zijn acht bloeizone-initiatieven actief, waarvan twee (bloeizone Appelscha en bloeizone Haulerwijk) in Ooststellingwerf. Betrokken inwoners en lokale ondernemers werken, door het opzetten van fittesten, dorpstuinen, samen eten, gezondheidsmarkten en tal van beweeg- en/of ontmoetingsactiviteiten, samen aan een gezonde en sociale leefomgeving. De acht bloeizones vormen samen het bloeizone netwerk ZO-Friesland. Het bloeizone netwerk ZO-Friesland zorgt voor inspiratie en verbinding tussen de bestaande en nieuwe bloeizones. Het inwonersinitiatief Welzijn op Dorpse Schaal uit Oldeberkoop is inmiddels ook verbonden met het bloeizone netwerk.

De Ateliers Sociaal Domein in Heerenveen en Oosterwolde zijn doorontwikkeld tot leergemeenschappen waarin studenten, inwoners, organisaties, ondernemers en de gemeente actief zijn. Binnen de leergemeenschappen wordt samengewerkt aan oplossingen voor complexe maatschappelijke vraagstukken als eenzaamheid, gezondheid en preventie. Het Atelier Sociaal Domein in Oosterwolde heeft z'n plek gevonden in Appelscha waar een leergemeenschap is ontstaan rondom bloeizone Appelscha. In opdracht van en samen met de werkgroep bloeizone, werken studenten, inwoners, organisaties, ondernemers en de gemeente samen aan o.a. het versterken van de sociale verbondenheid in Appelscha.

Binnen drie projecten wordt er door samenwerkende organisaties (zorg, welzijn, onderwijs en participatie), vanuit verschillende perspectieven, gewerkt aan oplossingen voor het personeelsgebrek in de zorg. ZuidOostZorg en Partisan begeleiden statushouders richting een werkplek binnen de zorg met het project 'ik doe ertoe'. Caleidoscoop en Zorgkwadrant verminderen 'zorgtijd' door zelfstandig wonende inwoners met een zorgvraag uit te nodigen om samen te komen in de Mienskiphûskeamer. Firda ontwikkelt een op maat gemaakt scholingsaanbod waardoor het huidige zorgpersoneel breder inzetbaar wordt met als doel minder personeelsuitval.

Met de verlenging van het project zorgeconomie tot 1 oktober 2024 hebben de bloeizones, de Ateliers Sociaal Domein en de projecten meer tijd om hun meerwaarde te tonen. Daarnaast geeft het ruimte om samen met betrokkenen te zorgen voor een goede borging.

Masterplan Oosterwolde
Oosterwolde kan intussen worden gezien als regionale kern. Het voorzieningenniveau is een belangrijke functie voor de vele kleine dorpen in de regio. Door de sociale cohesie en de aanwezige voorzieningen te versterken blijft deze functie in stand. Maar we blijven werken aan een nog steviger positie in de regio door samenwerking te stimuleren en in stand te houden. Ook daarom blijven we de komende jaren samenwerken aan de structurele versterking van het centrum.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
De goede regionale samenwerking is gecontinueerd. De professionalisering van de marketingorganisatie is nog verder versterkt. De toeristische ondernemers hebben gebruik kunnen maken van effectieve ondersteuning bij ontwikkelingen van toekomstbestendige nieuwe of bestaande logiesaccommodaties en bij verduurzaming van de bedrijfsvoering.

Leer- en kenniscentrum Bodem
De onderzoekstuin, bestaande uit 80 mesokosmossen en 12 kleine langlopende proefvelden, is aangelegd. Het digitaal loket voor agrariërs en grondeigenaren voor kennisuitwisseling en vragen is gerealiseerd en de het Leer- en kenniscentrum Bodem werkt structureel samen met het onderwijs: met MBO/HBO, WO, middelbaar- en basisonderwijs. Ook in 2023 zijn er verschillende symposia gehouden waaruit is gebleken dat kennis over de bodem en onderzoeken daarna van wezenlijk belang zijn. Daarnaast zijn in 2023 verschillende projecten gestart op het gebied van bodem, bodemgesteldheid en gewassen. Ter bevordering van kennis zijn verschillende projecten opgestart in het kader van het kenniscentrum bodem en werken hogescholen Aeres, HAS, Van Hall Larenstein en Saxion nauw samen met tal van consortiumpartners (zoals waterschappen, provincies, gebiedspartijen.)

Hierbij valt te denken aan:
- Rol en nut van de bodemmicrobiologie voor de landbouw en natuur
- Het opschalen van de lisdoddeteelt als vervanger van veen in de nu nog gebruikte substraatproductie
- Strorijke Stalmest
- Precisielandbouw is een bedrijfsmanagementconcept dat stuurt op economische, ecologische en maatschappelijke doelen
- Groen Koolstof als Kans
- Regeneratieve open teelsystemen

Zo even een kleine greep uit de lopende projecten kenniscentrum bodem.

Wat hebben we ervoor gedaan

Zorgeconomie
Met de partners uit de Regio Deal is een uitvoeringsprogramma zorgeconomie opgesteld. Vervolgens zijn er werkgroepen gevormd rondom de drie thema's om in samenwerking uitvoering te geven aan het programma Zorgeconomie. De werkgroepen worden gevormd door ambtenaren van de betrokken gemeenten en samenwerkingspartners als NHL-Stenden, HANNN en het UWV.

De werkgroep bloeizone heeft de verbinding gezocht met actieve inwoners die zich in zetten om van hun dorp of wijk een bloeizone te maken. Er is een subsidieregeling opgesteld voor de acht pilot bloeizones. Daarnaast is er een ondersteuningstructuur ontwikkeld met de HANNN en de dorpencoördinatoren/opbouwwerkers van de betrokken gemeenten. NHL stenden heeft de opdracht gekregen om in nauwe samenwerking met de bloeizones en de HANNN de ontwikkelingen rondom de bloeizones te monitoren. Er zijn bijeenkomsten georganiseerd voor de bloeizones in ZO Friesland ter inspiratie en om van elkaar te leren.

De werkgroep ASD bestaat uit ambtenaren van de gemeente Heerenveen en Ooststellingwerf, docenten en onderzoekers van NHL stenden. Het verbinden en van elkaar leren staat hier centraal. Op het moment vinden er gesprekken plaats om ook het MBO onderwijs (Firda) aan te haken bij de ateliers. Ambtenaren van de betrokken gemeenten participeren actief in de Ateliers/leergemeenschappen. De werkgroep WIZ heeft door het organiseren van netwerkbijeenkomsten 'samenwerken aan een gezonde arbeidsmarkt in de zorg in Zuidoost Friesland' verschillende partijen en perspectieven bijeen gebracht. Samen is er nagedacht om te komen tot oplossingen voor de arbeidskrapte in de zorg. Dit heeft geresulteerd in drie vernieuwende projecten die door een opstartsubsidie door de Regio Deal zijn ondersteund.

Masterplan Oosterwolde
Het centrum van Oosterwolde is een zogenaamde Biz van toepassing. Door een zeer goede samenwerking tussen gemeente en winkeliers/ vastgoedondernemers is de kwaliteit en beleving van het centrum op een hoger niveau gebracht. Gedurende het jaar vinden overleggen plaats tussen gemeente en de BizO die gaan over afstemming, sfeer en beleving, planning en organisatie van activiteiten binnen het centrumgebied. Daarnaast is er twee maal per jaar een schouw die gaat over de staat en het onderhoud van de openbare ruimte.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
Het uitvoeringsprogramma bestaat uit verschillende thema's en (deel)projecten. Bij Vitale logies gaat het om het stimuleren van ontwikkelingen van toekomstbestendige nieuwe en bestaande logies accommodaties. Er is een Plan van Aanpak opgesteld en er is een expertteam opgericht waar ondernemers terecht kunnen met hun plannen. Ook zijn verschillende sessies met deskundigen georganiseerd voor de ruimtelijke aspecten van logiesaccommodaties.

In het kader van de verduurzaming van de sector is er een drukbezochte startbijeenkomst geweest. Dit heeft een vervolg gekregen met verschillende informatie- en interactieve bijeenkomsten voor ondernemers om hen te ondersteunen bij verduurzaming van hun bedrijf.

Er is een onderzoek naar leefstijlen/doelgroepen gedaan. De TRZF is hier mee bezig. Het biedt handvatten voor de verdere toeristische ontwikkeling van onze regio. De TRZF zorgt voor het vermarkten van de regio, doet daarnaast aan productontwikkeling, onderzoek en versterking van het gastheerschap.

Het uitbouwen van het aantal TOP's en het versterken van de Entree locaties in Zuidoost Friesland die voortkomen uit koepelproject, zijn voortgezet binnen de regiodeal. Daarnaast is een vervolg gegeven aan routegebonden recreatie, waaronder men- en ruiterroutes en ATB routes. Het gaat hier om alternatieve routemogelijkheden, omdat bij de inventarisatie bleek dat sommige routevoorstellen niet konden worden gecombineerd met natuurdoelen. Sturen op data, locatiemanagement en slimme groei zijn deelprojecten die volgend zijn en afhankelijk van de planning van andere thema's en organisaties. Dit heeft gevolgen voor de voortgang en is dus niet in uitvoering gekomen in 2023.

Leer- en kenniscentrum Bodem
Het Biosintrum en Van Hall Larenstein zijn de uitvoerders voor het project. De gemeente heeft periodiek overlegd met beide uitvoerende partijen om de voortgang te borgen en te ondersteunen indien nodig of gewenst. Daarnaast zijn er gedurende het jaar 2023 diverse (vrij toegankelijke) bijeenkomsten georganiseerd die door belangstellenden op het gebied van bodem gevolgd kunnen worden. Deelname aan de diverse symposia wordt door de gemeente actief onder de aandacht gebracht bij de verschillende beroepsorganisaties in de gemeente.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Zorgeconomie
In de 'bloeizone' dorpen/wijken is 'reuring' ontstaan rondom de thema's ontmoeting, gezondheid en een gezonde leefomgeving. De inwoners zijn en blijven zelf eigenaar van hun bloeizone initiatief. Gemeenten en organisaties zijn betrokken, nemen een faciliterende rol aan, maar nemen niet over. In het Atelier Sociaal Domein werken we nauw samen met inwoners/ondernemers aan maatschappelijke vraagstukken, dicht bij huis. Er ontstaan leergemeenschappen waar er op gelijkwaardig niveau met inwoners, studenten, gemeente en organisaties/ondernemers geleerd en samengewerkt wordt.

Masterplan Oosterwolde
Het centrum van Oosterwolde is door bijdrage aan de BizO en vaststelling van de detailhandelsvisie weer een stuk toekomst bestendiger geworden. Door het organiseren van activiteiten in het centrum en het aankleden daarvan is het voorzieningenniveau versterkt. Er is bijna geen leegstand en door een gevarieerd winkelaanbod is zelfs een koopstroom vanuit andere regio's ontstaan. Oosterwolde wordt intussen voor funshoppen bezocht.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
Er is een zekere mate van balans tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving.

Leer- en kenniscentrum Bodem
De onderzoekstuin is formeel geopend tijdens een groot driedaags congres over bodemkwaliteit. Dit congres was openbaar toegankelijk. Ook is er via diverse mediakanalen gecommuniceerd (waar onder de Leeuwarder Courant en social media) over de voortgang en de inhoud van de onderzoeken van het Leer- en kenniscentrum Bodem. Naast het opstarten van verschillende projecten worden resultaten en bevindingen gedeeld in een kennisbank. Belangstellenden en inwoners kunnen de bevindingen en resultaten uit de verschillende onderzoeken en projecten tot zich nemen.

Beleidskaders

- Dealtekst Regio Deal Zuidoost Friesland juni 2020

Thema 4.4 Haerenkwartier

Wat willen we bereiken

De wijk Haerenkwartier is een moderne toekomstbestendige wijk, waarbij de gemeente rekening heeft gehouden met het inrichten van de wijk op een klimaatrobuuste en duurzame wijze. Het woningaanbod past bij de demografische ontwikkelingen en draagt bij aan de verbetering en verduurzaming van het woningbestand in Ooststellingwerf. De bewoners van de wijk ontmoeten elkaar en zijn trots op hun wijk en medebewoners. Ze voelen eigenaarschap en dragen naar vermogen actief bij aan een nette, gezellige en leefbare wijk. Professionals zijn zichtbaar en bekend en bieden ondersteuning aan bewoners die dit nodig hebben. Ze kennen de wijk en de bewoners waardoor vroegsignalering mogelijk wordt en vormen een sluitende keten van zorg en ondersteuning.

Wat hebben we bereikt

De wijk is toekomstbestendig, gasloos en het woningaanbod past bij de demografische ontwikkelingen. De openbare ruimte is groen en nodigt uit tot bewegen. Mensen willen graag in het Haerenkwartier wonen. Steeds meer wijkbewoners ontmoeten elkaar, leven op en zijn trots op de wijk. Eigenaarschap voor de wijk is toegenomen en vanuit de klankbordgroep zijn wijkbewoners opgestaan die zich voor een bewonerscommissie willen gaan inzetten. Er zijn korte lijntjes met de wijk. De coördinator van de Buurthuiskamer is een bekend gezicht en vertrouwenspersoon in de wijk. Wijkbewoners zien kansen om activiteiten te bedenken en te organiseren en voelen zich hierin aangemoedigd en ondersteund. Hierdoor is er inmiddels een groeiende groep vrijwilligers verbonden aan de Buurthuiskamer. De kinderen van de wijk zijn er kind aan huis. Ook aan de buurtmoestuin is een groep vrijwilligers uit de wijk verbonden en de tuin wordt goed benut en onderhouden. Er ontstaan nieuwe samenwerkingen, bijvoorbeeld met de Kleine Boerderij. Inwoners zetten zich in voor elkaar. Zo wordt er voor elkaar gekookt en/of tuinonderhoud gedaan.

Wat hebben we ervoor gedaan

- Actium heeft alle 170 woningen gesloopt en daarvoor 170 gasloze, energieneutrale woningen teruggebouwd. Hierbij zijn 44 levensloopbestendige woningen in de plaats gekomen van 44 eengezinswoningen. De stedenbouwkundige opzet is hierdoor ook veranderd waardoor de binnenkant van de wijk beter ontsloten is naar de rest van Oosterwolde.
- In de openbare ruimte is alle bestrating vervangen en zijn parkeerplekken beter over de wijk verdeeld. We hebben wadi's en een infiltratieriool aangelegd waardoor regenwater in de wijk blijft. Er is minder bestrating dan voorheen waardoor er meer groen is in de wijk. De aangeplante beplanting geeft de wijk kleur en is biodivers. De speeltoestellen zijn van Robinia hout en door de kinderen in de wijk zelf uitgezocht, net als de pannakooi. Er is bij de Buurthuiskamer een plein en een buurtmoestuin aangelegd.
- We subsidiëren het Leger des Heils voor de uitvoering van de Buurthuiskamer. Een coördinator heeft 20 uur per week om de wijk te ondersteunen, activiteiten te stimuleren en te organiseren en een netwerk op te bouwen van professionals en vrijwilligers.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Inwoners, zowel wijkbewoners als andere inwoners, zien een groene duurzame nieuwbouwwijk. Wijkbewoners wonen in een moderne, goed geïsoleerde woning die niet tocht en waardoor de energielasten enorm zijn gedaald. Ze wonen in een groene en kleurrijke omgeving. Ze merken dat er steeds meer activiteiten plaatsvinden in de Buurthuiskamer en dat de buurtmoestuin netjes wordt onderhouden. Bijna de helft van de wijkbewoners is nieuw. Dit geeft nieuwe energie in de wijk. Een bewonerscommissie in oprichting maakt zich hard voor behoud van de mooie wijk. Mensen willen graag in het Haerenkwartier wonen.

Beleidskaders

- Ontwikkelrichting Wijkvernieuwing Haerenkwartier, vastgesteld 20 februari 2018
- Raadvoorstel Regenwater Haerenkwartier, vastgesteld 18 juni 2019
- Plan van aanpak Aandachtsgebieden Ooststellingwerf 2020-2023, vastgesteld 15 oktober 2019
- Visie op Samenleven 2019

Thema 4.5 Stikstof

Wat willen we bereiken

In de gemeente Ooststellingwerf ligt een groot deel van het Fochteloërveen, het Drents Friese Wold en de beekdalen waarvan de stikstofmaatregelen en de opgave stikstofreductie vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied veel impact hebben. Het stikstofvraagstuk is een ingrijpend en complex vraagstuk met veel belanghebbenden. Provincie Fryslân is verantwoordelijk voor het uitvoeringsprogramma met een gebiedsgerichte aanpak waarbij in gebiedsopdrachten de doelen, bronmaatregelen voor de stikstofreductie en de natuurherstelmaatregelen worden opgenomen.

We zetten in op deelname in de gebiedsgerichte aanpak, met een wethouder die verantwoordelijk is voor dit thema. Dit leidt naar verwachting tot een forse inzet vanuit de gemeente qua capaciteit. Denk daarbij aan de inzet en input van ambtenaren uit verschillende werkvelden naar de provincie toe en in een later stadium om het gesprek aan te gaan rond de genoemde natuurgebieden met agrariërs, natuurbeheerders, bedrijven uit de recreatiesector en bewoners.

We willen een balans tussen de draagkracht van de natuur, met een robuust watersysteem en een lage impact op het klimaat, en een perspectief voor de maatschappelijke en economische ontwikkeling voor bewoners, grondeigenaren en beheerders in de gemeente.

Wat hebben we bereikt

De startnotitie stikstof is in september 2023 vastgesteld. Hierin is besloten om samen verder te werken aan doelstellingen die bijdragen aan de transitie van het landelijke gebied voor een duurzame en leefbare toekomst voor bedrijven en inwoners. Binnen de raad is een werkgroep FPLG opgericht, met de bedoeling om alle ontwikkelingen op het landelijke gebied beter te kunnen duiden en dit in de raad te kunnen bespreken. We hebben zowel binnen als buiten onze organisatie de impact en reikwijdte van het FPLG bekend gemaakt. Intern zijn we constant bezig om zo goed mogelijk collega's op allerlei manieren mee te nemen in de uitdagingen die er op elk thema zijn en komen voor ons als organisatie en voor onze inwoners. Daarnaast werken we aan ons externe netwerk om aan de contouren van een gebiedsgerichte aanpak te werken. Samen met de stichting Landii hebben we ons ingezet voor een provinciale subsidie voor een grootschalige inventarisatie onder agrariërs. Deze is inmiddels beschikt.

Wat hebben we ervoor gedaan

In voorbereiding op de gebiedsgerichte aanpak is de provincie aan zet – als regievoerder op dit dossier – om alle opgaven die in de provincie gaan landen, te verwerken in het Fries gebiedsplan (FPLG). De planning van dit document laat steeds langer op zich wachten en daarmee ook de doelstellingen in het gebiedsplan voor onze regio. Voor ons als gemeente hebben we de taak om het proces te begrijpen en hier op te acteren en te participeren waar nodig. Vanwege de grote opgaven die in onze gemeente zullen landen – linksom of rechtsom – hebben we er voor gekozen om zowel bestuurlijk als ambtelijk proactief deel te nemen aan dit proces. De portefeuillehouder Stikstof maakt deel uit van de stuurgroep van het Fries Programma Landelijk Gebied. Ambtelijk nemen we deel aan de klankbordgroep gemeenten FPLG, ondersteunen we bestuurlijk en werken ondertussen aan de vragen, processen en opgaven die op ons af komen.

Begroting

Tot zover hebben we gebruik gemaakt van bestaande fte's en middelen die door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld voor Stikstof en voor het Programma Duurzaamheid. Vanuit de VNG en de provincie is er afstemming met het Rijk voor transitievergoedingen en procesgelden in maatregelpakketten die voortvloeien uit het FPLG. Politieke onrust maakt dat niet geheel duidelijk is in hoeverre de transitie landelijk zal verlopen, maar het is nu wel duidelijk dat er vergoedingen zullen komen voor gemeenten voor begeleiding van piekbelasters en voor het opstellen van de gebiedsprogramma's.

Meewerken aan verbetering van natuur

We hebben de weg Fochtelooerveen afgesloten voor gemotoriseerd verkeer ten behoeve van de natuur. In de komende periode werkt het Rijk samen met de provincies verder uit wat de opgave van 30% natuurherstel Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR) precies inhoudt en hoe deze ingevuld kan worden. De invulling van de opgaven in de gebieden is een iteratief proces. Dat betekent dat niet alles in één keer af hoeft te zijn en dat een lerende aanpak passend is. Bij de ontwikkeling van de gebiedsprogramma's worden de regionale doelen en keuzes per gebied steeds verder verfijnd en bijgesteld.

Hierin samen met de raad optrekken
We hebben twee presentaties voor de raad gehouden om het proces en de relevante inhoud van het FPLG voor de gemeente Ooststellingwerf te beschrijven en dit te verwoorden in de startnotitie stikstof. Dit heeft geleid tot een (unanieme) vaststelling van het document met bijhorende doelstellingen en de oprichting van de werkgroep vanuit de raad over het FPLG.

Zorg dragen voor een gebiedsgerichte aanpak
Zoals eerder gezegd is het zonder goed gebiedsplan en bijhorende vergoedingen niet mogelijk om een gebiedsgerichte aanpak te hebben onder regie van de provincie. Als gemeente proberen we wel te kijken naar wat we nu al kunnen doen. Onderdeel hiervan is samenwerken met stakeholders die al actief bezig zijn of willen met een mogelijke transitie. Zo werken we samen met de stichting Landii – vertegenwoordiging van agrariërs in Ooststellingwerf – die zo goed als mogelijk zelf de regie willen voeren over hun toekomst. Onderdeel hiervan zijn informatieavonden die we samen als gemeente en provincie hebben belegd. Als volgende stap gaan bedrijfscoaches – namens de stichting – gesprekken voeren met alle agrariërs in de gemeente over hun bedrijf en hun toekomst. Hierin wordt nauw met de gemeente samengewerkt door ambtelijke ondersteuning te leveren en wordt in gezamenlijkheid de motie over psychische hulp uitgevoerd.

Daarbij rekening houden met de balans tussen natuur, landbouw en economische ontwikkelingen
Dit is een zaak van het algemeen belang wat constant onze aandacht heeft. Er is op dit vlak onder andere al besloten dat de provincie een PlanMER gaat opstellen om de milieugevolgen van het FPLG in kaart te brengen. Daarnaast pleiten we als lokale overheden constant voor een sociaal economisch perspectief om de belangen van onze inwoners te waarborgen. Niet alleen omdat dit een belangrijk aspect is, maar ook omdat het één van de lastigste doelstellingen is. Dit blijkt ook maar weer uit het feit dat er voor dit onderwerp geen geld komt vanuit het transitiefonds FPLG.

De agrariërs steunen bij de transitie naar een sector die economisch sterk genoeg is om de omslag naar kringlooplandbouw te maken
De Rijksoverheid heeft diverse stoppers/transitieregelingen in het leven geroepen voor agrariërs die meer stikstof uitstoten (wat daarna neerslaat op natuur), de zogenaamde piekbelasters. Als gemeente hebben we te maken met een zorgplicht voor deze ondernemers en daarnaast zijn we als gemeente verantwoordelijk voor gevolgen voor de ruimtelijke ordening. Er zijn veel agrariërs in onze gemeente die hun bedrijfsvoering nu al willen aanpassen door hun dagverse mest te vergisten en hiermee de impact op natuur te beperken. Als gemeente hebben we bijdragen en vergunningen verleend om te onderzoeken hoe dit coöperatief in tracé kan plaatsvinden.

Ons inspannen om alle maatschappelijke partners, de natuurorganisaties, grondeigenaren en -gebruikers in het gebiedsproces te betrekken
Een goed begin van elk participatieproces is dat elke stakeholder op tijd betrokken wordt. Daarom zoeken we de samenwerking in Zuidoost Fryslân, in voorbereiding op het gebiedsproces waar we ook samen aan de slag gaan met de FPLG-opgaven. Onderdeel hiervan is ook deelname aan de diverse processen die spelen in de Drents-Friese grensstreek. In overleg met andere overheden zijn we constant de gevolgen van de Rijksopgaven en de regelingen aan het onderzoeken. Zonder duidelijke (en eerlijke verdeling van de) opgaven met bijhorende vergoedingen, kan er nog geen goed gebiedsproces starten.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt
Media-aandacht voor de startnotitie stikstof.

Beleidskaders
- Gemeentelijk: omgevingsvisie en ruimtelijk ordeningsbeleid
- provinciaal: natuurwetgeving en provinciale omgevingsvisie
- Rijk en Europa: wet natuurbescherming, nitraatrichtlijn, habitatrichtlijnen, kader richtlijn water, klimaatwetgeving, landbouwbeleid.

Thema 4.6 Accommodatiebeleid

Wat willen we bereiken

Het accommodatiebeleid Ooststellingwerf geeft inzicht in de kansen om accommodaties in Ooststellingwerf op een efficiënte en betaalbare wijze in te zetten in relatie met het maatschappelijke nut van de accommodatie in de omgeving. Een integrale afweging gericht op efficiëntie van gebruik, betaalbaarheid en maatschappelijk nut. Waar liggen kansen en waar liggen risico's? Dat geldt voor de accommodaties waar de gemeente eigenaar van is en voor de accommodaties waar de gemeente geen zeggenschap over heeft, maar die wel een maatschappelijk nut dienen of daarvoor inzetbaar zijn. We willen in samenwerking met eigenaren en gebruikers komen tot meer maatschappelijk rendement, waarbij de activiteiten centraal staan en niet het vastgoed. Daarnaast is het beheer, onderhoud en de grote financiële opgave om de accommodaties te verduurzamen een aanleiding wat de gemeente dwingt een standpunt in te nemen over de accommodaties. De sectorale routekaarten van het maatschappelijk vastgoed, die door het Rijk zijn vastgesteld als uitvloeisel van het Klimaatakkoord van Parijs, moeten worden uitgevoerd. De CO_2-uitstoot moet in 2030 met 49% zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%. De bestaande accommodaties verduurzamen genereert (indicatief) een extra kapitaallast van tussen de € 1,3 en € 1,6 miljoen. Bij de behandeling van de programmabegroting 2023 heeft de raad met amendement A019 besloten voor de kapitaallasten voor het uitvoeren van het accommodatiebeleid in 2024 structureel € 200.000 beschikbaar te stellen en in de jaren daarna het budget steeds met € 100.000 te verhogen tot er voldoende budget beschikbaar is.

- We willen dat de op termijn (in 2030) benodigde en verduurzaamde accommodaties op een slimme en efficiënte wijze worden ingezet voor de gebruikers.

Wat hebben we bereikt

Het proces om te komen tot een Accommodatiebeleid is gestart en is in uitvoering. In 2024 is er reeds een thema avond georganiseerd. Hier op volgend zal er in mei 2024 een raadsvoorstel worden voorgelegd voor het vaststellen van een voorkeursscenario. In september 2024 zal er een raadsvoorstel worden voorgelegd voor het vaststellen van het
accommodatiebeleid en het Integraal Huisvestigingsplan Onderwijs.

Wat hebben we ervoor gedaan

In december 2022 is er themaraad aan gewijd. In juli is er werkbijeenkomst over geweest met de raad. De Startnotitie accommodatiebeleid is in oktober 2023 door de raad vastgesteld. Het participatieproces met de eigenaren en exploitanten is opgestart. Ook wordt het burgerpanel betrokken.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

De accommodaties zijn ook dit jaar voor de inwoners gewoon in gebruik gebleven.

Beleidskaders

Visie Sportaccommodaties 2015-2030

Programma 5 | Openbare orde en veiligheid

In de gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken, naar school gaan en recreëren in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises.

Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken

We willen dat onze inwoners en ondernemers wonen en werken en naar school gaan in een veilige woonomgeving. We willen meer bewustwording rond het thema ondermijning.

Wat hebben we bereikt

- We hebben de kennis vergroot van de medewerkers die bij de crisisorganisatie betrokken zijn. Daarnaast zijn er nieuwe Officieren van Dienst getraind en worden zij ingezet.
- We hebben de bewustwording over ondermijning vergroot bij de inwoners in het buitengebied en ondernemers.
- De bewustwording op het gebied van ondermijning is vergroot bij de collega's.
- De aanpak op het beperken van de risico's op natuurbranden heeft vorm gekregen.
- Het integraal veiligheidsbeleid 2024-2027 is dit jaar opgeleverd en vastgesteld.

Wat hebben we ervoor gedaan

- We hebben de crisis organisatie getraind en we hebben nieuwe Officieren van Dienst aangenomen, opgeleid en aangesteld.
- Met het project 'de boer op' hebben we integrale controles uitgevoerd met politie en zijn we het gesprek aangegaan met boeren en andere ondernemers over ondermijning in het buitengebied. Hieruit is de behoefte gekomen om meer voor te lichten over ondermijning. In 2024 krijgt dit een vervolg.
- Er zijn bewustwordingssessies gehouden bij de collega's over ondermijning. Daarnaast worden er regelmatig via het intranet nieuwsberichten en stellingen gedeeld.
- Er is een escaperoom georganiseerd voor de collega's over ondermijning. Hier hebben ongeveer 100 collega's aan meegedaan.
- Er zijn verschillende integrale ondermijning controles gehouden met o.a. politie, douane, gemeente, arbeidsinspectie, Liander en woningbouw.
- Er is een intensieve samenwerking op het gebied van het beperken van risico's op natuurbranden tussen gemeente, brandweer en de daar gevestigde ondernemers. Ook is de raad met een raadsbijeenkomst voorgelicht over de vooruitgang hiervan.
- Zorgwekkende en overlastgevende situaties zijn waar nodig opgeschaald naar het escalatieplatform of het Zorg- en veiligheidshuis Fryslân.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Bij crises wordt er daadkrachtig opgetreden zodat de inwoner zo kort mogelijk last heeft van een onveilige situatie. De grootste voorbeelden hiervan dit jaar zijn de ontploffing aan de Gijenham en de brand bij een voedselbedrijf in Oosterwolde.
- De inwoner in het buitengebied is bezocht en voorgelicht over ondermijning. Daarnaast hebben ze veel aanwezigheid gezien van Boa's en politie waar uit gesprekken zijn voortgekomen over ondermijning. Deze inwoners konden in gesprek gaan met de boa's en politie op een rustig moment zonder dat er een crisis of overlast situatie was.
- Het beperken van de risico's op natuurbranden heeft nog niet veel teweeg gebracht bij de inwoner en hopelijk blijft dat ook zo. Mocht er een natuurbrand uitbreken dan kunnen we gestructureerd en veilig de natuurbrand bestrijden en kunnen inwoners op een veilige, gestructureerde manier het gebied verlaten.
- Enkele zorgwekkende en overlastgevende situaties zijn opgelost of er wordt nog aan gewerkt. Inwoners merken dat deze problemen serieus worden genomen en ze worden waar mogelijk op de hoogte gehouden.

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2024-2027
- Beleidsplan Crisisbeheersing 2019-2022

Belangrijkste afwijkingen programma 5

Wat heeft het gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	-1.683	-1.841	-1.878	-1.853	24 V
5.2 Thema Handhaving	-443	-535	-623	-640	- 16 N
Totaal Lasten	**-2.126**	**-2.375**	**-2.501**	**-2.493**	**8 V**
Baten					
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	3	-	-	-	-
5.2 Thema Handhaving	22	-	-	-	-
Totaal Baten	**25**	**-**	**-**	**-**	**-**
Saldo van baten en lasten	**-2.101**	**-2.375**	**-2.501**	**-2.493**	**8 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat	**-2.101**	**-2.375**	**-2.501**	**-2.493**	**8 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 5	Verschil
Overige kleine afwijkingen	8 V
Totaal afwijkingen	**8 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In dit programma zijn geen afwijkingen > € 25.000 te verantwoorden.

Programma 6 | Bestuur en dienstverlening

Kenmerkend voor Ooststellingwerf is dat de gemeente open en transparant wil besturen richting haar inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen; vertrouwen en ruimte geven om eigen verantwoordelijkheid te laten nemen en initiatief te ontplooien. De faciliterende rol van ons als 'eerste overheid' vraagt steeds meer aandacht. Dit houdt ook in dat de gemeente continu de dienstverlening verbetert, zowel in kwaliteit als in begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Verdere digitalisering staat het persoonlijke karakter van onze dienstverlening niet in de weg. 'ja, mits' is hierbij altijd ons vertrekpunt.

Thema 6.1 Bestuur

Wat willen we bereiken

- We willen een verbindend bestuur zijn. Een bestuur dat de verbinding legt en onderhoudt naar de raad, de inwoners, bedrijven en organisatie. Een bestuur dat zichtbaar aanwezig is in de dorpen, de contacten onderhoudt met de besturen van plaatselijk belang / bewonerscommissies en luistert naar wat er speelt in de dorpen.
- We willen een eerlijk en betrouwbaar bestuur zijn dat, ook al is de boodschap niet zo aangenaam, dit open en eerlijk brengt. Initiatieven vanuit de dorpen worden door ons op adequate wijze behandeld.
- Een goede samenwerking met de raad zien we als een basisverantwoordelijkheid van dit college. Daarom willen we aan het begin van deze periode een aantal basisafspraken maken tussen college en raad.
- Inwoners, bedrijven en organisaties in onze gemeente vormen een belangrijke partij om nieuw beleid of projecten mee vorm te geven. We willen onze inwoners, bedrijven en organisaties dan ook nadrukkelijk betrekken bij het opstellen van nieuw beleid of het uitvoeren van projecten in de leefomgeving. De politieke debatten over het nieuw beleid of het uitvoeren van projecten willen we in de dorpen laten plaatsvinden.
- We willen dat iedereen, hoe verschillend we ook zijn en met welke beperkingen en uitdagingen we ook kampen, volwaardig onderdeel kan en mag zijn van de samenleving.

Wat hebben we bereikt

- We zijn zichtbaar als bestuur. Dorpen en inwoners worden betrokken bij tal van (beleids)zaken van onze gemeente. Bijvoorbeeld over het onderwerp langer thuis blijven wonen.
- We hebben geconstateerd dat het laten plaatsvinden van politieke debatten over het nieuw beleid of het uitvoeren van projecten in de dorpen zelf niet uitvoerbaar is.
- We ontwikkelden de organisatie verder door. Dit hebben we onder andere gedaan door een Medewerkers Tevredenheid Onderzoek uit te voeren.
- We werken aan een inclusieve samenleving. Hiervoor hebben we een beleidsadviseur inclusie in dienst, die zich bezig houdt met de gemeente zo inclusief mogelijk te maken.

Beleidsindicatoren

De formatie bestaat uit het begrote aantal formatieplaatsen op 1 januari 2023 per 1.000 inwoners. Bezetting is het aantal fte's dat werkzaam is per 1.000 inwoners op 1 januari 2023 (formatie minus vacatureruimte).

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Formatie (peildatum 1 januari 2023)	Fte per 1.000 inwoners	9,4	9,4
Bezetting (gemiddelde 2023)	Fte per 1.000 inwoners	9,0	9,5

2023

Wat hebben we ervoor gedaan

- We hebben gewerkt met de Samenwerkingsagenda.
- In 2023 hebben we de startnotities inwonersparticipatie, accommodatiebeleid, stikstof en financiën en planning en control met de raad besproken.
- We zijn gestart met het opstellen van een mid-term review met daarin de voortgang van de Samenwerkingsagenda en het collegeakkoord.

- Het participatiebeleid is vastgesteld in de raad. Waarin ook besluiten zijn genomen over het digitaal jongerenpanel, een ‘pop up’ kinderadvies raad, een ‘pop up’ jongerenadviesraad en een kinderburgemeester. Daarnaast is formatie beschikbaar gesteld voor een adviseur inwonerparticipatie die de uitvoering van inwonersparticipatie aanjaagt, coördineert, ondersteunt en borgt.
- We hebben gewerkt aan de projecten van de ontwikkelagenda Fit voor de Toekomst. Ook zijn we doorgegaan met het ontwikkelen van programmatisch werken en is een start met projectmatig werken gemaakt.
- De Lokale inclusie agenda is geactualiseerd en de uitvoering is opgepakt (intern en extern). Zie ook programma 1.
- Ook in dit jaar hebben we gewerkt aan het verder concretiseren en optimaliseren van de OWO-samenwerking. Zie verder paragraaf 8.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Inwoners (een zo breed mogelijke groep, inclusief jongeren) merkten dat de gemeente hen op allerlei manieren gelegenheid geeft hun mening en ideeën te laten horen over actuele onderwerpen waar de gemeente mee bezig is.

Beleidskaders

- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)
- Strategische samenwerking OWO-gemeenten
- Bestuursovereenkomst OWO
- Rapportage evaluatie OWO-samenwerking

Thema 6.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken

- We willen een betrouwbare en laagdrempelige overheid zijn.
- Voor het vertrouwen in de lokale democratie zijn kwaliteit en snelheid van de gemeentelijke diensten en goede en zorgvuldige communicatie van groot belang.
- De inwoner is tevreden over de dienstverlening (minimaal een 7,5 in 2024).
- We voldoen aan de vereisten van het VN-verdrag iedereen doet mee! (inclusie).
- We richten processen in vanuit de klantketen.
- We handelen 90% af binnen de servicenorm.
- We sturen op het voorkómen van onnodig contact met onze inwoners.
- We streven naar een integraal klantbeeld (omnichannel dienstverlening).
- Naast direct contact met inwoners aan de servicebalie, is de inzet om zoveel mogelijk producten digitaal beschikbaar te stellen.

Wat hebben we bereikt

- Minder onnodig contact met inwoners door snellere afhandeling terugbelnotities.
- Er worden steeds meer producten digitaal aangeboden, zoals het verlengen van een rijbewijs en verzoeken om kwijtschelding of betalingstermijnen. Daarnaast blijft contact mogelijk aan de publieksbalie voor alle producten.
- Processen in gang gezet ten aanzien van inclusie. De toiletten in het gemeentehuis zijn inmiddels opgenomen in de 'Hoge nood app';
- Kanaalsturing in gang gezet met als doel de inwoner met zijn vragen sneller naar de juiste plek te sturen.

Wat hebben we ervoor gedaan

- We sturen consequent en actief op de bereikbaarheid van medewerkers en op de afhandeling van telefoontjes, vragen en meldingen van inwoners.
- Zodra nieuwe digitale producten en diensten beschikbaar zijn, activeren we die voor onze inwoners en ondernemers.

- In het kader van ondermijning en ID- en adresfraude wordt wet- en regelgeving complexer. Daarvoor moet vaker functiescheiding worden toegepast. Medewerkers worden actief opgeleid en bijgeschoold.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- De inwoner wordt sneller door de vakinhoudelijke ambtenaar te woord gestaan.
- Er kan meer digitaal worden aangevraagd en afgehandeld, zonder daarvoor naar het gemeentehuis te hoeven komen.
- Door extra aandacht voor ID-fraude, adresfraude en ondermijning neemt het aantal (digitale) controlemomenten bij de balie en via het internet toe.

Beleidskaders

- Visie Dienstverlening in Ooststellingwerf (augustus 2019)
- Programmaplan en uitvoeringsprogramma dienstverlening (juni 2020)

Thema 6.3 Financiën

Wat willen we bereiken

- De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.
- We willen jaarlijks een realistische/uitvoerbare begroting opstellen.

Wat hebben we bereikt

We hebben nog steeds een goede financiële positie. Het structureel sluitend krijgen/houden van de begroting wordt steeds lastiger.

Beleidsindicatoren

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (o.a. loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren thema Financiën	Eenheid	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Apparaatskosten	In euro´s per inwoner	938	994
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	1,3%	9,7%
Overhead	% van totale lasten	14,3%	12,3%
2023			

Wat hebben we ervoor gedaan

- We hebben in 2023 een structureel sluitende begroting 2024 opgesteld. Vanaf jaarschijf 2026 wordt de situatie minder positief.
- We hebben gestuurd op nut en noodzaak van projecten, uitgaven en subsidies door deze steeds te beoordelen. Daarnaast is in nieuwe voorstellen ook rekening gehouden met benodigde ambtelijke capaciteit.
- De belastingen zijn niet meer dan trendmatig verhoogd.
- Door een initiatiefvoorstel van de raad in december 2022 kon het tarief vastrecht afvalstoffenheffing in 2023 eenmalig met € 38,50 per huishouden worden verlaagd. Daarnaast is in 2023 geen OZB geheven voor gebruikers niet-woningen en is het tarief rioolheffing voor het gebruikersdeel niet-woningen 0 t/m 200m³ waterverbruik per jaar in 2023 verlaagd naar € 0.
- Met de auditcommissie hebben we onderzocht hoe de rol van de auditcommissie verstevigd kan worden. Dit zorgde voor een nieuwe verordening op de auditcommissie en daardoor een bredere rol voor de auditcommissie.
- We hebben ons voorbereid op de rechtmatigheidsverantwoording die door het college vanaf verslagjaar 2023 wordt gegeven. De accountant geeft vanaf deze jaarrekening alleen nog een verklaring over getrouwheid. Daarom zijn in september 2023 ook de nieuwe financiële verordening en controleverordening vastgesteld.
- Het jaarrekeningproces is iets ingekort waardoor het mogelijk is om de jaarstukken eerder in de raad te behandelen.

- We hebben geconstateerd dat de enige mogelijkheid om het kwijtscheldingsbeleid te verruimen is door rioolheffing eigenaren (woningen) en Diftar boven de € 100 kwijt te schelden. Beide voeren we niet in. Er zijn op dit moment geen huishoudens die in aanmerking zouden komen voor kwijtschelding van de rioolheffing eigenaren (veel inwoners die in aanmerking komen voor kwijtschelding hebben geen eigen woning). Het toepassen van kwijtschelden voor Diftar boven de € 100 past niet bij het uitgangspunt 'de vervuiler betaald'.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
De BNG verstrekt tegen lage tarieven krediet aan Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van gewenste maatschappelijke investeringen.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Een financieel gezonde gemeente.
- Onze financiën zijn voor iedereen te bekijken via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.
- Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar.

Beleidskaders

- Financiële verordening 2023 (art 212)
- Controleverordening 2023 (art. 213 Gemeentewet)
- Doelmatigheid- en doeltreffendheidsverordening 2023 (art. 213a Gemeentewet)

Belangrijkste afwijkingen programma 6

Wat heeft het gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
6.1 Thema Bestuur	-2.088	-1.914	-2.661	-2.808	- 147 N
6.2 Thema Dienstverlening	-349	-344	-358	-414	- 56 N
6.3 Thema Financiën	-26.071	-27.146	-30.087	-29.537	550 V
Totaal Lasten	**-28.509**	**-29.404**	**-33.106**	**-32.759**	**346 V**
Baten					
6.1 Thema Bestuur	285	-	335	527	192 V
6.2 Thema Dienstverlening	920	796	696	712	15 V
6.3 Thema Financiën	64.140	61.596	64.893	67.359	2.466 V
Totaal Baten	**65.345**	**62.392**	**65.924**	**68.597**	**2.673 V**
Saldo van baten en lasten	**36.836**	**32.988**	**32.818**	**35.838**	**3.020 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-1.048**	**-**	**-249**	**-229**	**20 V**
Onttrekkingen	**1.069**	**528**	**1.333**	**987**	**- 346 N**
Mutatie reserves	**20**	**528**	**1.084**	**758**	**- 326 N**
Resultaat	**36.856**	**33.516**	**33.902**	**36.596**	**2.694 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 6	Verschil
Algemeen bestuur	159 V
Dagelijks bestuur	- 114 N
Dienstverlening	- 36 N
Advies en ondersteuning	40 V
Automatisering	335 V
Algemene overheadkosten	181 V
Reserve organisatie ontwikkelingen	- 52 N
Saldo financieringsfunctie	- 175 N
Organisatorische kostenplaatsen	66 V
Algemene reserve, organisatorische kostenplaatsen	- 234 N
Belastingen en wet WOZ	69 V
Algemene uitkering	2.330 V
Nog te bestemmen posten	84 V
Kapitaalreserve	- 56 N
Overige kleine afwijkingen	97 V
Totaal afwijkingen	**2.694 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Thema 6.1 Bestuur

Algemeen bestuur, voordeel € 159.000

Lagere kosten algemeen budget griffie, voordeel € 57.000. Door het later invullen van vacatures is dit voordeel ontstaan. Bij de raad is er een voordeel van € 114.000. Er is eenmalig € 20.000 beschikbaar gesteld voor politieke debatten in de dorpen. Het budget is hier verantwoord, maar de invulling hiervan is aan het college. Vanwege technische beperkingen is de uitvoering hiervan complex. De raad en college zijn verplicht om politieke debatten live online uit te zenden, en momenteel is de raadszaal de enige locatie die specifiek hiervoor is ingericht. En er is een voordeel van € 89.000 bij de vergoedingen van de raad. Er is een verrekening van 2022 in 2023 verantwoord, voordeel € 37.000. Daarnaast zijn er lagere uitgaven voor bijvoorbeeld fractie-ondersteuning en reiskosten. De raming is ook tussentijds aangepast aan de laatste circulaire, dit blijkt niet nodig te zijn geweest.

Dagelijks bestuur, nadeel € 114.000

- College B&W, nadeel € 77.000. Er is een nadeel van € 48.000 bij het wachtgeld voormalige bestuurders omdat er een afrekening over 2022 in 2023 is verantwoord. Daarnaast is er een nadeel van € 17.000 bij de loonkosten voor het college als gevolg van de aanpassing aan de laatst geldende circulaire. De dotatie aan de voorzieningen pensioenen (voormalige) bestuurders is € 46.000 hoger dan geraamd. Er zijn pensioenen van twee oud-wethouders overgenomen per 1 april 2023. Hiervoor hebben we een afkoopsom ontvangen van € 335.000. Dit is bij de najaarsrapportage toegevoegd aan de voorziening. De verwachting was dat dit budgettair neutraal zou plaatsvinden. Maar dat blijkt niet het geval door een foutieve waardeberekening in eerste instantie. Daarnaast is een aantal (oud)wethouders pensioengerechtigd geworden en is de verplichting overgebracht naar de voorziening lopende uitkeringen. Dit heeft geen resultaatsconsequentie.
- Samenwerking, nadeel € 37.000. Er is een nadeel van € 23.000 bij het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke uitvoering (GGU). Dit is vanaf 2017 door de VNG gestart. Alle gemeenten werken hierin samen, er wordt samen ingekocht en nieuwe diensten en producten worden ontwikkeld. De contributiebijdrage voor P10 is voor 2023 verhoogd met € 10.000.

Thema 6.2 Dienstverlening

Bouwen en wonen, nadeel € 36.000

Er is een nadeel van € 28.000 door een hogere OWO afrekening vanwege meer externe adviezen. Door licenties voor nieuwe software voor vergunningen en implementatielasten hiervan is er een nadeel van € 21.000. Een nadeel van € 5.000 door hogere lasten voor welstandadviezen wordt doorberekend en gecompenseerd door een voordeel van € 18.000 door hogere baten omgevingsvergunningen.

Thema 6.3 Financiën

Advies en ondersteuning, voordeel € 40.000

Het budget generatiegericht maatwerk is hier opgenomen, maar de lasten zijn bij de diverse afdelingskostenplaatsen verantwoord (voordeel € 63.000). Er is een voordeel van € 20.000 bij het budget voor organisatiebrede opleidingen. Een nadeel van € 72.000 als gevolg van de dotatie aan de voorziening Verlofsparen. Voor de rest zijn er kleine verschillen bij presentiegelden, communicatie en kosten betalingsverkeer.

Automatisering, voordeel € 335.000

Het voordeel heeft te maken met dat er lagere afschrijvingslasten zijn geweest in 2023. Dit houdt verband met het later, dan de oorspronkelijke planning, gereed worden van een aantal ICT-projecten. Bijvoorbeeld de vervanging van de kernapplicaties. De ruimte die hier is ontstaan is in 2023 ingezet bij het onderdeel OWO-personeel om bijvoorbeeld extra inzet te plegen bij de ICT-projecten.

Algemene overheadkosten, voordeel € 181.000

Centrale personeelsbudgetten voor vervanging wegens zwangerschap-, ouderschapsverlof, ondernemingsraad en knelpunten staan hier opgenomen. De werkelijke lasten zijn bij de organisatorische kostenplaatsen vermeld (voordeel € 124.000). De lasten voor de inactieven zijn € 57.000 lager. Er vindt een inschatting plaats bij de raming op basis van de verplichtingen versus de kansen op de arbeidsmarkt. Voor 2023 blijkt dat de inschatting te conservatief is geweest. Dit betekent ook een lagere onttrekking van de reserve organisatie-ontwikkelingen.

Reserve organisatie-ontwikkelingen, nadeel € 52.000

Lagere lasten betekent een lagere onttrekking, zie hierboven.

Saldo financieringsfunctie, nadeel € 175.000

Hogere ontvangen rente € 97.000, dit heeft te maken met de ontvangen rente schatkistbankieren. Het Rijk vergoedt rente over de tegoeden. Nadeel van € 277.000 bij de toegerekende rente. Sinds 2017 is er een verplichte rente-omslagberekening voor de toegerekende rente. In verband met vergoede rente bij het schatkistbankieren is de berekende rente-omslag voor 2023 nul. Er wordt dus geen rente toegerekend in 2023. Het betreft hier een nadeel. Maar bij de programma's is het een voordeel. Het heeft dus geen resultaatconsequentie.

Organisatorische kostenplaatsen en OWO-kostenplaatsen, voordeel € 66.000

Voor een aantal specifieke zaken zoals concerncontrol, uitvoering energietoeslag, pilot leerwerkcentrum en subsidioloog/accommodatiebeleid zijn budgetten beschikbaar die worden gedekt via de algemene reserve. Hier zijn de lasten € 234.000 lager. Dit betekent een lagere onttrekking uit de algemene reserve.

- Het resultaat op de organisatorische kostenplaatsen is € 202.000 nadelig. Dit heeft te maken met niet doorbelaste uren (€ 126.000) en hogere personele uitgaven/inhuur.
- Bij de OWO-kostenplaatsen is er per saldo een voordeel van € 98.000. Dit o.a. het gevolg van het niet altijd gelijk kunnen invullen van vacatures.

Algemene reserve, nadeel € 234.000

Lagere onttrekking. Zie hierboven bij organisatorische kostenplaatsen.

Belastingen en Wet WOZ, voordeel € 69.000

Hogere opbrengsten OZB. Tot het moment van aanslagoplegging in februari van het dienstjaar worden WOZ-waarden gemuteerd op basis van de marktsituatie, de tarieven zijn al vastgesteld in december voorafgaand aan het dienstjaar. Hogere WOZ-waarden betekenen een hogere opbrengst.

Algemene uitkering, voordeel € 2.330.000
Verrekeningen algemene uitkering voorgaande jaren, nadeel € 6.000. De gevolgen van de september- en de decembercirculaire 2023 zijn niet via een begrotingswijziging in de begroting verwerkt, voordeel € 2.083.000. Dit is via mededelingen aan u gecommuniceerd. Ook is er een verrekening als gevolg van een onjuiste berekening van een maatstaf verantwoord. En er zijn verschillen in gehanteerde maatstaven. Dit is enerzijds een gevolg van eigen prognoses en anderzijds aanpassingen door het Rijk in gewicht en aantallen bij de decembercirculaire die pas in het jaar erop volgend via de betaalspecificatie wordt verrekend.

Nog te bestemmen posten, voordeel € 84.000
Dit betreffen budgetten die nog niet functioneel zijn ingevuld/verantwoord: ontvangen middelen rijk voor wet open overheid € 36.000 en verbetering dienstverlening € 98.000 en een besparing bij het sociaal domein € 50.000.

Kapitaalreserve, nadeel € 56.000
Bij de besluitvorming over de toekomst van het Biosintrum is besloten om vanaf 2023 € 22.000 te laten vrijvallen ten laste van deze reserve.

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt aanslagen voor een aantal belastingen en heffingen. Denk aan o.a. de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft een overzicht van de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Zoals elk jaar, worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting en forensenbelasting, gebaseerd op het prijspeil van het voorliggende jaar. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt.

Tot en met 2021 werden de woningen getaxeerd op basis van de inhoud, maar per 2022 gebeurt dit op basis van de gebruiksoppervlakte van een woning (een nieuwe ontwikkeling en wettelijke verplichting). Landelijk waren er verschillen in waarderingsmethodiek waardoor ervoor gekozen is om alle gemeenten de woningen te laten taxeren op oppervlakten. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, het CBS, de burgers etc. Door de overgang op de gebruiksoppervlakte bij woningen zijn er ook geen problemen bij de verplichte levering aan de afnemers.

Basisregistraties

Vanaf 1 juli 2011 geldt het verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Aangezien de WOZ de overgang naar de gebruiksoppervlakten van de woningen heeft gerealiseerd volgt nu de afstemming met de oppervlakten in de BAG. De BAG/WOZ koppeling speelt hierbij een belangrijke rol als het gaat om de onderlinge afstemming. Deze afstemming tussen basisregistraties is het begin van de samenhangende objectenregistratie.

Het ministerie van BZK is gestart met doorontwikkeling in samenhang van de GEO-basisregistraties (Beter Anders Minder = BAM). Doelstelling daarvan is om meer samenhang te creëren in de Geo informatie Infrastructuur. Onderdeel is de doorontwikkeling van enkele bestaande GEO-basisregistraties tot een samenhangende objectenregistratie. Dit betreft een objectenregistratie met daarin basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid zoals o.a. gebouwen, wegen, water, spoorlijnen, bomen, terreindelen en gemeentegrenzen. Er wordt nu gewerkt door het Ministerie aan een roadmap voor de vervolgstappen. Het betreft een intensief traject en zal de komende jaren verder ingevuld worden. De BAG, BGT en de WOZ gaan onderdeel uitmaken van de samenhangende objectenregistratie. Ook zijn er belangrijke raakvlakken met de basisregistratie topografie (BRT) en het Nationaal Wegenbestand.

Omgevingswet

De Omgevingswet (inwerkingtredingdatum januari 2024) bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Zodat het bijvoorbeeld makkelijker is om bouwprojecten te starten.

Het team BVI werkt nauw samen met andere vakafdelingen. BVI draagt zorg voor de actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid van de gegevens in de basisregistraties BAG en BGT en stelt overige ruimtelijke Geo data beschikbaar die via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) wordt ontsloten. Daarnaast leveren de Adviseur GEO-informatie en de GIS-medewerker ieder vanuit hun een eigen rol een bijdrage in de project pilot OWO omgevingsplan.

Legesverordening
Er is duidelijkheid over de invoeringsdatum van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb), namelijk 1 januari 2024. Dit betekent dat de legesverordening is aangepast aan de nieuwe wetgeving. Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken om gelijktijdig met de wetswijziging in te zetten op harmonisatie van de legesverordeningen binnen de OWO gemeenten. Aan de nieuwe legesverordening is in samenwerking binnen OWO vorm gegeven.

Wat hebben we bereikt.
Een legesverordening met ingangsdatum 1 januari 2024, aangepast aan de nieuwe wetgeving namelijk de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging (Wkb)

Wat hebben we daarvoor gedaan
We zijn de afgelopen 2,5 jaar bezig geweest om de legesverordening naar aanleiding van de invoering Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, aan te passen aan deze nieuwe regelgeving. Bij het opstellen van de legesverordeningen is rekening gehouden met de harmonisatie van de verordeningen binnen de OWO gemeenten.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt
De Omgevingswet brengt nog een hoop onduidelijkheid met zich mee in de uitvoering. Komend jaar wordt gebruikt om te kijken wat er op ons afkomt en hoe we dit proces kunnen verbeteren.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)
De hoogte van de OZB is een percentage van de WOZ-waarde van een pand. Het percentage wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. Eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen (bedrijfspanden voornamelijk) betalen OZB. De opbrengst OZB is voor een gemeente vrij te besteden.

Benchmark: vergelijking gemeentelijke woonlasten per provincie. Vanaf 2020 is de macronorm OZB vervangen door deze benchmark. De benchmark beoogt, door middel van meer vergelijking, de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te bevorderen. Dit kunnen gemeenten gebruiken bij hun keuzes over de ontwikkeling van de lokale lasten. De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten binnen een provincie de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning. De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting (= eenmalige korting die sommige gemeenten geven). De benchmark moet het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals stijging van de lasten, bevorderen.

Rioolheffing
Eigenaren en gebruikers van woningen en niet-woningen (voornamelijk bedrijfspanden) die aangesloten zijn op het riool betalen rioolheffing. Met de opbrengsten hiervan betalen we het beheer en onderhoud van de riolering, drainage, een aantal sloten binnen de bebouwde kom en andere zaken die nodig zijn voor de inzameling en het transport van afval-, grond- en regenwater.

In 2020 heeft u het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024 vastgesteld. Het plan is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. Het uitgangspunt is dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024.

Leges
Leges zijn retributies voor diensten die door de gemeente worden verleend. Het gaat bijvoorbeeld om bouwvergunningen en paspoorten. De legesverordening is met ingangsdatum 1 januari 2024 aangepast aan de nieuwe wetgeving namelijk de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging (Wkb).

Toeristenbelasting
In 2023 bedroeg de toeristenbelasting € 1,50 per persoon per nacht. Voor kampeerboerderijen met tenminste 50 slaapplaatsen en voor kampeermiddelen op kampeerterreinen gold een afwijkend tarief van € 1,10 per persoon per nacht. Vanaf 2020 geldt voor kinderen tot en met de leeftijd van 4 jaren een vrijstelling voor de heffing toeristenbelasting.

We voerden een onderzoek uit naar de forfaitaire berekening van standplaatsen op campings. Dit heeft geleid tot een wijziging in de verordening toeristenbelasting. Op 27 juni 2023 stelde de gemeenteraad de Verordening toeristenbelasting Ooststellingwerf 2024 vast. Hiermee zij de tarieven voor de periode 2024-2026 vastgesteld op € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht. Vanaf 2024 geldt voor kinderen tot en met de leeftijd van 12 jaren een vrijstelling voor de heffing toeristenbelasting. En er is een nieuwe overeenkomst opgesteld waarbij de ondernemer akkoord gaat met de forfaitaire berekening of akkoord gaat met het afdragen van elke overnachting en dus het bijhouden van een nachtregister.

Forensenbelasting
Onder de naam ‘forensenbelasting’ heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). De belasting van caravans of chalets met een standplaats voor meerdere jaren wordt naar een vast bedrag geheven. Bij de programmabegroting 2020-2023 heeft u besloten om de opbrengsten van de forensenbelasting vanaf 2020 tot en met 2023 jaarlijks te verhogen met € 15.000.

Bedrijven Investeringszone (BIZ)
- Reclamebelasting: met de invoering van de BIZ (Bedrijven Investeringszone) is deze belasting komen te vervallen.
- BIZ (Bedrijven Investeringszone): Op 20 oktober 2021 heeft u ingestemd met de verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde Centrum 2021 (BIZ). De opbrengsten van de BIZ worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting BIZO. Met de stichting is een uitvoeringsovereenkomst gesloten waarin de activiteiten zijn opgenomen die zij met de subsidie gaan verwezenlijken.

Afvalstoffenheffing
Voor het ophalen en verwerken van afval vraagt de gemeente aan inwoners een vergoeding. Dit noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval (Diftar+). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden. Vanaf 2021 is het vastrecht vermeld op de belastingaanslag met daarbij het aantal ledigingen over het hele voorafgaande jaar.

Kwijtschelding
We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen, behalve als ze vermogen hebben. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). Sinds begin 2018 is er een versnelde en vereenvoudigde, geautomatiseerde toets vooraf (via het Inlichtingenbureau) om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. Vanaf 1 januari 2023 is de vermogensgrens voor mensen met een AOW opgehoogd, vastgesteld in de kwijtscheldingsverordening in december 2022. Hierdoor is kwijtschelding voor meer mensen mogelijk. De kosten voor kwijtschelding worden uiteindelijk vertaald in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing.

Inkomsten

Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
lokale heffingen	8.974	9.494	8.778	8.817	39 V
leges	945	853	753	749	- 4 N
Totaal	**9.920**	**10.347**	**9.531**	**9.566**	**35 V**

Lokale heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
3.1 Thema Economische ontwikk.					
Toeristenbelasting	322	319	319	347	28 V
Bedrijven investeringszone	63	66	66	58	- 7 N
3.3 Thema Milieu					
Rioolheffing (gecombineerd)	2.858	2.894	2.759	2.799	40 V
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.593	2.923	2.419	2.321	- 98 N
6.3 Thema Financiën					
Onroerende zaakbelasting eigenaren	2.777	2.891	3.079	3.148	69 V
Onroerende zaakbelasting gebruikers	245	265	0	-1	- 1 N
Forensenbelasting	117	137	137	145	8 V
Totaal	**8.974**	**9.494**	**8.778**	**8.817**	**39 V**

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
3.2 Thema Openbare ruimte					
Verharding	17	27	27	20	- 7 N
3.4 Thema Bouwen en wonen					
Bestemmingsplannen	19	30	30	13	- 17 N
6.2 Thema Dienstverlening					
Omgevingsvergunningen, baten	568	500	400	418	18 V
Burgerzaken leges	306	268	268	269	0 V
Burgerlijke stand / huwelijk	18	13	13	17	4 V
Overige leges	13	15	15	8	- 7 N
6.3 Thema Financiën					
IP Bedrijfsvoering algemeen	2	-	-	-	-
IP Buitendienst acc. Nanningawerf	3	-	-	5	5 V
Afdeling Openbare Ruimte	1	-	-	-	-
Totaal	**945**	**853**	**753**	**749**	**- 4 N**

Kostendekking

Berekening van kostendekkendheid riolering en reiniging

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten verantwoord op het taakveld mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (61%) en van de binnendienst (80%). Een deel van de opbrengst van de reinigingsheffing wordt gerealiseerd door een onttrekking aan de egalisatiereserve (reserve lastenverlichting). De dotatie aan de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is verwerkt in de lasten van het taakveld.

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. Hieruit blijkt dat per titel van de algemene legesverordening de heffingen onder de 100% kostendekkendheid blijven. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (titel 1) is niet haalbaar, kostendekkendheid bij leges omgevingsvergunningen (titel 2) fluctueert afhankelijk van de omvang van de bouwactiviteiten en de lage kostendekkendheid bij APV gerelateerde onderwerpen (titel 3) is een politieke keuze. Bij de netto lasten zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de dienstverlening. Bij directe kosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van baliemedewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO). De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de afdracht aan het Rijk en RDW voor rijbewijzen. We hanteren een opslag van 80% voor overhead over de directe loonkosten. De totale kostendekkendheid van de Algemene Legesverordening komt uit op 57%.

Toelichting overhead

In de bijlage van de begroting is een overzicht met taakvelden opgenomen. Op de taakvelden verantwoorden we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead op salarislasten bij taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval, riolering en leges.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Realisatie Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)	Realisatie Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten				
Lasten	2.155	2.107	3.016	2.807
Baten	0	0	-644	-623
Netto lasten taakveld	**2.155**	**2.107**	**2.372**	**2.184**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	320	364	134	149
Kwijtschelding	51	46	90	92
Rente			-1	-1
Dubieuze debiteuren	7	7	10	10
Slootonderhoud en straatreiniging	112	153		
BTW	274	284	318	318
Totaal toe te rekenen lasten	**764**	**854**	**551**	**568**
Totale lasten	**2.919**	**2.961**	**2.923**	**2.752**
Opbrengst heffingen	**-2.919**	**-2.802**	**-2.923**	**2.321**
Dekkingspercentage	**100%**	**95%**	**100%**	**84%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begr. titel 1 Algemene dienst-verlening	Begr. titel 2 Fysieke leefomgeving /omgevings-vergunningen	Begr. titel 3 Dienst-verlening vallend onder Europese diensten-richtlijn	Totaal begroting	Realisatie titel 1 Algemene dienst-verlening	Realisatie titel 2 Fysieke leefomgeving/ omgevings-vergunningen	Realisatie titel 3 Dienst-verlening vallend onder Europese diensten-richtlijn	Totaal realisatie
Lasten								
Lasten	333	448	33	814	344	477	33	854
Baten	0	0	0		0	0	0	0
Netto lasten	**333**	**448**	**33**	**814**	**344**	**477**	**33**	**854**
Toe te rekenen lasten								
Overhead	171	279	19	469	171	279	19	469
Totaal toe te rekenen lasten	**171**	**279**	**19**	**469**	**171**	**279**	**19**	**469**
Totale lasten	**504**	**727**	**52**	**1.283**	**515**	**756**	**52**	**1.323**
Opbrengst heffingen	**-308**	**-530**	**-15**	**-853**	**-310**	**-431**	**-8**	**-749**
Dekkingspercentage	**61%**	**73%**	**29%**	**66%**	**60%**	**57%**	**15%**	**57%**

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de begrotingsuitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's af te dekken.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 31 december 2023 € 30,168 miljoen. Dit bestaat uit de Algemene reserve van € 26,724 miljoen (exclusief het bodembedrag van € 3 miljoen) en de bestemmingsreserves van € 3,3444 miljoen. Het totaal van de bestemmingsreserves is € 8,175 miljoen. Voor de weerstandscapaciteit halen we hier de reserve Kapitaallasten € 2,438 miljoen en de Algemene reserve grondexploitatie € 2,293 miljoen vanaf.

De benodigde weerstandscapaciteit is € 2,735 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 30,168 miljoen is er nog de algemene buffer van € 3 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitatie, openeinderegelingen, verbonden partijen en projecten:

Grondexploitatie
Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Openeinderegelingen
De belangrijkste openeinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's binnen het Sociaal Domein (Wmo, jeugd en participatie) kunnen niet meer worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein. De risico's nemen we mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Verbonden Partijen
Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Projecten
De risico's bij projecten worden per project geïnventariseerd en maken onderdeel uit van het projectplan.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserve. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheersing
Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg)
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie Financiële verordening)
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits)
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's
De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de Jaarstukken 2022 € 110.000 hoger. Het verschil kan als volgt worden verklaard:

- Het risicobedrag van gerechtelijke procedures is iets afgenomen (-/- €70.000)
- Een toename van de boekwaarde en een gewijzigde berekeningssystematiek bij het onderdeel Gebouwen, waarmee het risicobedrag van afschrijving bedrijfsgebouwen met restwaarde is toegenomen (+ € 150.000)
- Diverse kleine verschillen, zoals Algemene Uitkering en WWB-I (+ € 30.000)

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
1	**Risico: Vangnet-uitkering wordt niet toegekend**	1	-	-
	Toelichting risico: Het risico is dat we niet voldoen aan de voorwaarden waardoor we geen vangnetuitkering ontvangen. Voor 2024 is dit risico nihil omdat we verwachten dat we geen aanspraak op de vangnetuitkering behoeven te doen.			
2	**Risico: Afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is**	2	4	€ 185.378
	Toelichting risico: Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. Het risico gaat over dit mogelijke tekort.			
	Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.			
3	**Risico: Rijksmiddelen voor jeugdhulp structureel geraamd**	3	5	€ 978.000
	Toelichting risico: We hebben in 2022 extra middelen van het Rijk voor de jeugdhulp ontvangen. In augustus 2022 is bekend geworden dat we de verwachte jeugdmiddelen vanaf 2024 voor 100% mogen ramen. Dit was 75%. Daarnaast is in het regeerakkoord een besparing van € 500 miljoen afgesproken op de jeugdzorg. Het rijk is verantwoordelijk voor de invoering. In de gemeentelijke begroting kunnen we dan een lagere raming opnemen voor de uitgaven. Dat hebben we in deze begroting verwerkt. Omdat nog steeds niet zeker is of we de 100% vergoeding structureel mogen ramen, nemen we een risico op. Het bedrag dat we in 2024 hebben opgenomen is € 1.856.000 aan baten en € 100.000 aan lagere lasten. Het totale risico komt daarmee op € 1.956.000.			
	Beheersmaatregel: nb			
4	**Risico: Bijstelling Algemene uitkering gemeentefonds (au)**	5	5	€ 597.000
	Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde “trap op, trap af systematiek”. Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen.			
	Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaires beoordelen we en rekenen we door.			
5	**Risico: Extra lasten door invoering Wmo abonnementstarief**	3	-	PM
	Toelichting risico: De invoering van het abonnementstarief leidt aantoonbaar tot een aanzuigende werking op Wmo-ondersteuning, vooral huishoudelijke hulp. Toch weigert het kabinet gemeenten volledig te compenseren voor de extra kosten. Gemeenten moeten volledig worden gecompenseerd voor de effecten van de invoering van het abonnementstarief. Niet volledig compenseren zal er aan bijdragen dat gemeenten, gezien de grote tekorten in het sociaal domein, verder moeten bezuinigingen en zij de Wmo niet kunnen blijven uitvoeren zoals beoogd. Vanaf 1 januari 2025 komt een aanpassing in de eigen bijdrage Wmo, waarbij meer rekening wordt gehouden met de draagkracht van huishoudens. Wie meer dan 185 procent van het sociaal minimum verdient, betaalt een hogere eigen bijdrage. Voor huishoudens met een inkomen boven 185 procent van het sociaal minimum stijgt de eigen bijdrage geleidelijk naarmate het inkomen hoger wordt. Voor een huishouden met een inkomen van duizend euro boven dat grensbedrag zal de maandelijkse eigen bijdrage ongeveer 6,70 euro hoger zijn. Vanaf een inkomen van ongeveer € 66.000 gaat een maximum van de eigen bijdrage gelden, van 255 euro per maand.			
	Beheersmaatregel: Er wordt al scherp gekeken naar de uitvoeringskosten op dit vlak. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de VNG, die onderhandelt over aanpassing van de zogenaamde 'openeinderegeling'. De (financiële) gevolgen hiervan zijn nog niet bekend, daarom wordt dit punt vooralsnog als PM aangemerkt.			
6	**Risico: Terugbetaling verstrekte geldleningen**	1	2	€ 6.000
	Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restant schuld te voldoen.			
	Beheersmaatregel: Bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.			
7	**Risico: Garanties woningbouwcorporaties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: Het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico’s op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de ‘achtervangregeling’ worden aangesproken.			
	Beheersmaatregel: Het door het Waarborgfonds verstrekte overzicht wordt beoordeeld en daarnaast wordt bij een individuele aanvraag de situatie beoordeeld. Per 1 augustus 2022 is het 'meetekenen' met nieuwe leningen vervallen en wijzigt de wijze van berekening van de achtervangpositie op nieuwe leningen. De impact hiervan op het risico voor de gemeente is zeer beperkt.			
8	**Risico: National Hypotheek Garantie**	1	2	€ 19.000

	Toelichting risico: Vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties. Beheersmaatregel: We beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.			
9	**Risico: Overige garanties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: Er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs. Beheersmaatregel: We beoordelen het overzicht garanties.			
10	**Risico: Leegstand in M.F.A.'s in eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie**	5	3	€ 90.000
	Toelichting risico: Per 1 januari 2020 heeft de gemeente het beheer & de exploitatie van MFS Waskemeer overgenomen van de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Waskemeer; de Stichting is opgeheven. Het gedeelte waarin eerder obs Mst van Hasseltschool was gehuisvest staat leeg maar wordt voor een gedeelte gebruikt voor Kinderopvang. MFA Haulerwijk (= de Samensprong) heeft een groot normatief overschot aan bruto vloeroppervlak c.q. leegstand door een permanent dalend aantal leerlingen waardoor de accommodatie niet meer kostendekkend te exploiteren valt. De exploitatie is per 1 januari 2023 in handen van de gemeente. De Stichting Beheer is ondertussen opgeheven. MFA Oosterwolde Zuid heeft ook leegstand maar dat wordt gedeeltelijk gebruikt door één van de vaste deelnemers. De Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde Zuid heeft de accommodatie in 2023 met een klein negatief resultaat (i.v.m. de hoge energiekosten) geëxploiteerd. Door het toepassen van de componentenmethode voor het berekenen van de onderhoudsvoorziening is de exploitatie houdbaar. Beheersmaatregel: Nieuw op te stellen integraal huisvestingsplan als onderdeel van het accommodatiebeleid.			
11	**Risico: Diverse gerechtelijke procedures**	4	3	€ 25.000
	Toelichting risico: Op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt. Beheersmaatregel: Juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.			
12	**Risico: Veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers**	2	-	PM
	Toelichting risico: In rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.			
13	**Risico: Invoering omgevingswet**	5	-	PM
	Toelichting risico: De omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen zijn per 2024 ingegaan. Voor de ontwikkeling van het omgevingsplan geldt een overgangstermijn tot eind 2031. De OWO gemeenten gaan het omgevingsplan gefaseerd uitwerken. Hier is de komende jaren nog veel inzet voor nodig. We kunnen op dit moment nog niet inschatten of de beschikbare middelen voor de verdere implementatie toereikend zijn voor deze periode. In het omgevingsplan maakt de gemeente keuzes of omgevingsplanactiviteiten vergunningplichtig blijven, meldingsplichtig worden of geen van beide. Deze keuzes kunnen effect hebben op de kosten en baten. Met de inwerkingtreding van de wet Kwaliteitsborging wordt het bouwtechnische deel van de werkzaamheden van nieuwbouw in gevolgklasse 1 overgeheveld naar de private kwaliteitsborgers. Het is de bedoeling dat deze verschuiving van werkzaamheden ook gaat plaatsvinden voor verbouw gevolgklasse 1 en bouwwerken in hogere gevolgklassen. Dit heeft effect op de kosten en baten. Beheersmaatregel: implementatie wordt jaarlijks gemonitord. Indien de verwachting is dat een aanvulling nodig is zal de raad hierover worden geïnformeerd en of een aanvullend krediet worden aangevraagd.			
14	**Risico: Fraude**	5	-	PM
	Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiële schade loopt door onrechtmatige handelingen door medewerkers op het gebied van fraude, corruptie, bedreiging en beïnvloeding Beheersmaatregel: Er wordt vanaf 2019 periodiek een fraude risicoanalyse uitgevoerd door IC. Daarbij komen de risico's jaarlijks aan bod in een separate bespreking met het DT. Daarbij worden zowel interne risico's (functiescheiding e.d.) als externe risico's (cybercrime, ransomware e.d.) besproken.			
15	**Risico: Verduurzaming gemeentelijk onroerend goed**	5	-	PM

	Toelichting risico: Er is een sectorale routekaart vastgesteld om invulling te geven aan het landelijke beleid en de wet- en regelgeving rondom de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. In de kern gaat het om 49% CO2-redutie in 2030 en 95% CO2-reductie in 2050 ten opzichte van 1990. In de themaraad van 8 februari en 13 december 2022 is dit besproken. Hierin is aangegeven dat de indicatieve investering € 38 miljoen bedraagt (= 1 op 1 verduurzamen) of € 60 miljoen bedraagt (= Integraal en doordacht) en de indicatieve structurele toename van de kapitaallasten tussen de € 1,3 en € 1,6 miljoen bedraagt. Indicatieve kapitaallasten en investering zijn gebaseerd op het verduurzamen van zowel de gebouwen in juridische eigendom gemeente, onderwijsgebouwen en gebouwen met economisch claimrecht. Beheersmaatregel: Het onderwerp ligt op tafel en is bij iedereen top-of-mind. Op 4 juli 2023 is een werkbijeenkomst met de raad aan het onderwerp gewijd. Uiteindelijke investering en kapitaallasten zijn afhankelijk van diverse factoren zoals het eventueel slimmer inzetten van accommodaties, verdeling verantwoordelijkheden investering onderwijsgebouwen en gebouwen economisch claimrecht en bijdrages rijksoverheid. Op basis van het door de raad op 8 november 2022 aangenomen Amendement A-019 'Gas erop van het aardgas af voor slim en toekomstgericht accommodatiebeleid' is per 2024 € 200.000 structureel beschikbaar voor 'uitvoering accommodatiebeleid'. De jaren erna wordt het budget steeds met € 100.000 verhoogd, tot er voldoende budget beschikbaar is.			
16	**Risico: Informatiebeveiliging risico datalekken**	5	-	PM
	Toelichting risico: Het risico dat de gemeente financiële schade loopt door datalekken, cybercrime e.d. Beheersmaatregel: Er is een informatieveiligheids- en privacy beleid opgesteld. Alle (nieuwe) medewerkers volgen een e-learning privacy en informatieveiligheid. Daarbij zijn beheersmaatregelen verwerkt in processen en systemen.			
17	**Risico: Verbonden partijen**	2	-	PM
	Toelichting risico: Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. Beheersmaatregel: De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er lang niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten. Daarbij is de gemeente altijd vertegenwoordigd in de gezamenlijke overleggen. Verder is onze gemeente betrokken bij het controllers overleg voor Friese gemeenten inzake verbonden partijen. Gezamenlijk optrekken t.a.v. verbonden partijen heeft als voordeel om gezamenlijk vanuit hetzelfde afwegingskader de acteren richting de verbonden partij. Mogelijke beheersing van risico's van verbonden partijen is kansrijker als dit namens alle/meer deelnemers worden gedaan. Daarnaast is het ook efficiënter. Zowel voor de gemeente als voor de verbonden partij. Vooralsnog is de financiële impact lastig in te schatten, dus voor nu op PM gezet.			
18	**Risico: OWO bedrijfsvoering**	2	-	PM
	Toelichting risico: Het risico bestaat dat er vanuit de samenwerking extra lasten naar voren komen die of onvermijdelijk zijn, danwel grote voorkeur genieten van 2 van de 3 gemeentes. Beheersmaatregel: Er is structureel overleg en tot op heden is er nog geen sprake van 2 tegen 1 besluiten. De financiële impact is lastig op geld te zetten, daarom op PM gezet.			
19	**Risico: Afschrijvingen bedrijfsgebouwen met restwaarde (60% van de WOZ waarde)**	1	5	€ 734.875
	Toelichting risico: Bij de heroverwegingen in 2021 is besloten om miv 2022 de bedrijfsgebouwen i.p.v. 50%, af te schrijven tot 60% van de WOZ-waarde. Risico: Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging. Beheersmaatregel: Het percentage ligt in lijn met het percentage van de WOZ bij verkopen de laatste jaren (59%). De kans dat dit de komende jaren fors verslechterd is beperkt.			
			TOTAAL	**€ 2.735.253**

Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten.

Kengetallen	Rekening 2022	Rekening 2023
Netto schuldquote	20%	19%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	14%	17%
Solvabiliteitsratio	46%	47%
Structurele exploitatieruimte	6%	4%
Grondexploitatie	1%	1%
Belastingcapaciteit	89%	82%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	8.126	-3.168

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger het solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit in 2023 gemiddeld is.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 1% ligt ruim onder de signaleringswaarde van 20% en geeft aan dat het risico voor ons niet hoog is.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 82% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo
De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investeringen en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2023 is negatief.

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Financiële consequenties

x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
1. Samenleven					
Welzijn- en sportaccommodaties	-1.148	-1.249	-1.482	-1.415	68 V
2. Welzijn & educatie					
Huisvesting onderwijs	-926	-970	-1.057	-927	130 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.					
Verhardingen	-1.126	-1.473	-3.676	-1.441	2.235 V
Bruggen en oevervoorzieningen	-65	-69	-69	-74	- 5 N
Verkeersvoorzieningen	-235	-321	-459	-405	54 V
Openbaar Groen	-751	-734	-990	-1.037	- 48 N
Rioleringen	-1.668	-1.661	-1.686	-1.575	111 V
6. Bestuur & Dienstverlening					
Automatisering	-1.362	-1.419	-1.718	-1.383	335 V
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**-7.283**	**-7.896**	**-11.137**	**-8.257**	**2.879 V**

Wegen

Wegen

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de wegen worden op basis van de vastgestelde MOP uitgevoerd. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP. Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Civieltechnische kunstwerken

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties. Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (met name bruggen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Openbare verlichting

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Groen

Groen

Beleidskader

Er is een Biodiversiteitsplan, inclusief uitvoeringsagenda, vastgesteld in 2021. Het Biodiversiteitsplan vervangt op onderdelen de Notitie Groenbeleid 2011. In de Notitie Groenbeleid is de groenstructuur voor de 13 dorpen van onze gemeente vastgelegd. Met het groenstructuurplan is inzichtelijk gemaakt welk belangrijk groen in de leefomgeving aanwezig is. Ook is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten. Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een beheersysteem. Dit systeem wordt gebruikt om op basis van landelijke normen te bepalen hoeveel uren nodig zijn en welk budget nodig is om het onderhoud aan de groenvoorzieningen uit te voeren. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke 'CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte'. De bomen worden onderhouden op basis van de notitie "Het behoud van veilige bomen".

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Riolering

Riolering

Beleidskader

Het Gemeentelijk RioleringsPlan 2020-2024 (GRP) is in 2020 vastgesteld. In het GRP is vastgesteld dat:

- a. alle kwaliteitsprofielen op "basis" staan (met uitzondering van het profiel: transport van afvalwater op "hoog").
- b. er nader onderzoek wordt gedaan naar de wijze waarop de gemeentelijke afvalwaterketen bij kan dragen aan het CO2 neutraal maken van de gemeente.
- c. er invulling wordt gegeven aan het onderwerp klimaatadaptatie op gebied van regenwateroverlast.
- d. er nader wordt gekeken waar besparing mogelijk is door te zoeken naar duurzame oplossingen.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

In het GRP is vastgesteld dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024. In de Verordening Rioolheffing wordt jaarlijks het exacte tarief vastgesteld.

Gymnastieklokalen

Gymnastieklokalen

Beleidskader

De instandhouding van gymnastieklokalen is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Voor het onderhoud aan de gymlokalen is een voorziening gevormd. In 2019 is een nieuwe MOP 2019-2048 opgesteld voor gymnastieklokalen. Deze MOP is de basis voor aanwendingen en dotaties aan deze voorziening. In 2023 is een nieuwe MOP opgesteld maar nog niet door de raad vastgesteld vanwege de relatie met het op te stellen Accommodatiebeleid en Integraal Huisvesting Plan voor het onderwijs.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden worden binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Overige gebouwen

Overige gebouwen

Beleidskader

Het onderhoud van gemeentelijke gebouwen is in verschillende meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) opgenomen. Het betreft de volgende gebouwen: het gemeentehuis, de gemeentewerf, het overslagstation, de Kompaan, molen 'De Weijert', gemeentelijke monumenten, woningen en MFS de Boekebeam. De gemeentelijke gebouwen inspecteren we periodiek voor het actualiseren van de MOP's. In november 2021 heeft de raad een krediet van € 4.333.422 beschikbaar gesteld voor het vernieuwen van de huisvesting aan de Nanningaweg 47C. Een projectgroep is hiermee aan de slag. Voor MFS de Boekebeam is een nieuwe MOP opgesteld maar niet door de raad vastgesteld vanwege de relatie met het op te stellen Accommodatiebeleid en het Integraal Huisvesting Plan voor het onderwijs.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Sportaccommodaties

Sportaccommodaties

Beleidskader

Per 2017 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de 2 B's (sportcomplex de Boekhorst te Oosterwolde en sporthal de Bongerd te Haulerwijk) met dezelfde exploitant voor een periode van 5 jaar. Per 2022 geldt een nieuwe termijn van 5 jaar voor de exploitatie van de 2 B's. Daarvoor zijn in 2021 per B (= sportaccommodatie) exploitatieovereenkomsten gesloten met elk een eigen exploitant. Voor de andere B (= het Bosbad) is per 2017 Stichting Bosbad Appelscha (SBA) verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De gemeente en SBA hebben hiervoor een budgetovereenkomst getekend voor een periode van 10 jaar. SBA heeft het beheer en de exploitatie uitbesteed aan een exploitant. Per 2018 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de Steegdenhal te Appelscha voor een periode van 10 jaar.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

In 2019 is een nieuwe MOP opgesteld voor de 3 B's voor de periode 2019 tot en met 2033. Vanaf 2021 wordt jaarlijks € 35.000 per jaar gedoteerd aan de voorziening, zodat deze tot en met 2028 toereikend is voor het geplande onderhoud. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening voor de Steegdenhal bedraagt met ingang van 2017 € 15.500. De basis hiervoor is de MOP 2017-2026.

Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor planmatig onderhoud voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren. Voor een aantal exploitanten was niet duidelijk of zij als winstbeogende exploitanten worden aangemerkt. Voorzichtigheidshalve hebben wij voor 2019 en 2020 een SPUK aanvraag ingediend. Vanaf 2021 is er door aanpassing van de afspraken duidelijkheid omtrent de winstbeogendheid van deze exploitanten en wordt de btw op het planmatig onderhoud van het betreffende onroerend goed gecompenseerd via het btw-aangifte. Er vindt overleg plaats met de belastingdienst voor verrekening BTW in 2019 en 2020 voor een aantal afspraken met een tweetal exploitanten. Uitkomsten kunnen van invloed zijn op BTW verrekening.

Er zijn nieuwe MOP's opgesteld maar niet door de raad vastgesteld vanwege de relatie met het op te stellen Accommodatiebeleid.

Sportterreinen

Sportterreinen

Beleidskader

Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie 'Planmatig onderhoud grassportvelden'. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. U heeft in 2016 besloten het sportcomplex Waskemeer met een wetra-veld uit te breiden en het bestaande (halve) trainingsveld uit te breiden naar een volledig oefenveld.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken
De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden is afgestemd op de beschikbare middelen. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Elk jaar wordt er bekeken welk sportveld aan een toplaag renovatie toe is. De weersomstandigheden, bespelingsdruk, grasbezetting, vlakheid, beschikbaarheid overige velden op een complex zijn afwegingsfactoren die de basis vormen van een toplaagrenovatie. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie. Het budget is met ingang van 2023 fors verhoogd als gevolg van de nieuwe aanbesteding in 2022.

Overzicht beheerplannen

	Naam beheerplan	Vastgesteld in de raad	Looptijd	Lasten	Is er achterstallig onderhoud?
Wegen	MOP wegen	31-1-2024	2024 t/m 2028	1.930.000	Nee
Kunstwerken	MOP Civieltechnische Kunstwerken 2018-2022	tkn maart 2022	2023 t/m 2027	69.000	Nee
Gebouwen	MOP gemeentelijke vastgoed financieel totaal (wordt elke 2 jaar geactualiseerd)		2016 t/m 2025	160.000	Nee
Water	N.v.t.				nvt
Riolering	GemeentelijkRioleringsPlan 2020-2024	1-7-2020	2020 t/m 2024	2.919.000	Nee
Openbare verlichting	MOP OV 2018-2022	tkv maart 2018 (actualisatie Q1 2024)	2018 t/m 2022	267.624	Nee

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2023 is door u op 26 september 2023 vastgesteld. In artikel 19 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch 'kort' gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2023 bedraagt € 6,6 miljoen (8,5% van het begrotingstotaal 2023 van afgerond € 77,7 miljoen). De kasgeldlimiet is in 2023 niet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in 2023 niet is overschreden en voor de jaren 2024-2026 naar verwachting niet wordt overschreden.

x € 1.000

Kasgeldlimiet	Rekening 2023
Kasgeldlimiet aanvang begrotingsjaar	**-6.605**
Omvang netto vlottend schuld	
1e kwartaal	7.566
2e kwartaal	8.260
3e kwartaal	11.271
4e kwartaal	9.073

x € 1.000

Rente risiconorm	Rekening 2023	Begroting 2024	Mjb 2025	Mjb 2026
Rente risiconorm	**15.540**	**17.273**	**17.084**	**16.841**
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	1.371	3.800	6.000	4.500
Geldleningen met renteherzieningen	-			
Totaal Aflossingen en renteherzieningen	**1.371**	**3.800**	**6.000**	**4.500**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**14.169**	**13.473**	**11.084**	**12.341**

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Rente	Bedrag	Rente
Stand per 1 januari	**24.100**	**0,54%**	**2.437**	**4,43%**
Nieuwe leningen	-			
Reguliere aflossingen	-1.300		-71	
Vervroegde aflossingen				
Stand per 31 december	**22.800**	**0,53%**	**2.366**	**4,49%**

Het gemiddelde rentepercentage begin 2023 is als volgt berekend: rente 2023 / stand 1-1-2023. Het gemiddelde rentepercentage eind 2023: rente 2024 / stand per 31-12-2023. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is geen rekening gehouden met herfinanciering.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar. In de raadsvergadering van 20 juni 2023 is besloten om de bestaande leningen bij de Stichting Volkshuisvesting Nederland uit te breiden met € 1.440.000 zodat in totaal € 3.000.000 beschikbaar is.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningbouwcorporaties	2.366
MFC Oldeberkoop	208
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	827
Dorpshuizen	8
Vereniging Toeristisch Recreatie Belang	12
Stichting Stimuleringsfonds (verzilverleningen)	300
Stichting Stimuleringsfonds (stimuleringsleningen)	200
Stichting Stimuleringsfonds (blijversleningen)	60
Stichting Stimuleringsfonds (duurzaamheidsleningen)	2.140
Stichting Stimuleringsfonds (startersleningen)	300
Stand per 31 december 2021	**6.539**

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven een bepaald drempelbedrag van de begroting, moeten stallen bij het Rijk. Vanaf 1 juli 2021 wordt voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% (was 0,75%) van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Liquiditeitsprognose
Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille de komende jaren verder kunnen afbouwen door het aantrekken van deels fix en/of lineaire leningen.

Renteschema
Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen. Doordat de ontvangen rente hoger is dan de betaalde rente komt de rente-omslag voor 2023 uit op nul.

x € 1.000

Renteschema werkelijk 2023		Bedrag
a. Werkelijke lasten over de korte en lange financiering		239
b. Werkelijke externe rentebaten (idem)		419
Saldo rentelasten en rentebaten		**-180**
c1. Werkelijke rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	6	
c2. Werkelijke rente van projectfinanciering	108	
c3. Werkelijke rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering)	109	
		5
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**-185**
d1. Werkelijke rente over eigen vermogen		-
d2. Werkelijke rente over voorzieningen		-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**-185**
e. De aan taakvelden werkelijke toegerekende rente		-
Verschil		**-185**

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf is een benaderbare, lokale overheid. Wij weten wat er speelt en bieden oplossingen die ertoe doen.

We zijn een mooie, groene gemeente. We bieden onze inwoners, ondernemers en bezoekers een aantrekkelijke, veilige en bereikbare leefomgeving. Inwoners en ondernemers kunnen bij ons rekenen op een goede service onder alle omstandigheden. Veel voorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld. We weten wat er speelt in onze samenleving en omgeving. Dit betekent dat wij reageren op signalen en meedenken met initiatieven. Wij faciliteren zelfredzaamheid en bieden hulp en zorg waar nodig. Wij zoeken naar integrale oplossingen voor complexe onderwerpen waar verschillende belangen bij elkaar komen.

Wij zijn trots op de OWO-samenwerking en onze OWO-partners kunnen rekenen op een proactieve inzet in de samenwerking.

Interbestuurlijk toezicht

We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde ‘interbestuurlijk toezicht’. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht/Wabo, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolering, Fries, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie. In samenspraak met de gemeente wordt per domein een toezichtsplan opgesteld.

Human Resource Managemant

HRM heeft in 2023 bijdragen geleverd aan de verbeteringen in het kader van de organisatiescan "Fit voor de toekomst". Alle onderwerpen waar we aan gewerkt hebben zijn van belang voor het vinden, binden en boeien van medewerkers zoals we ook beoogden. Naast een bijdrage aan het formuleren van een nieuwe missie, visie en sturingsfilosofie hebben we een Medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO) uit laten voeren. Uit het MTO blijkt dat we het als werkgever goed doen ook in vergelijking tot andere werkgevers. Daar zijn we trots op en dat willen we graag zo houden. In 2024 maken de teams plannen voor de punten waar nog verbetering mogelijk is.

De doorstroming van medewerkers is veel groter dan in het verleden. We hebben dan ook heel veel vacatures vervuld in 2023. Gelukkig lukt dat ons nog steeds. Om dat zo te houden hebben we eind 2023 een specialist arbeidsmarktcommunicatie gevraagd om ons, tijdelijk, te adviseren hoe we de gemeente Ooststellingwerf nog beter op de kaart zetten. Veel instroom van nieuwe medewerkers vraagt extra inzet op het inwerken en ontwikkelen van medewerkers. Voor het inwerken maken we nu, naast het inwerkprogramma in het team, in OWO-verband gebruik van de onboardingapp Appical. Hierdoor weten medewerkers als ze aan de slag gaan snel veel over de gemeente, onze werkwijze en afspraken. Ook ontwikkelen we leerlijnen voor nieuwe medewerkers en medewerkers die al wat langer bij ons werken.

Met het project Hybride werken zitten we ook op koers. We verwachten fase 1 van dit project in de eerste helft van 2024 af te ronden.

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol. We zijn in gesprek gegaan met de auditcommissie. Hieruit is een bredere rol voor de auditcommissie gekomen en daarmee ook het aanpassen van de verordening op de auditcommissie. Wat betreft het optimaliseren van de P&C cyclus is een eerste stap gemaakt door een nieuwe programma indeling vanaf de begroting 2024. Daarnaast is ook het proces van de jaarstukken iets ingekort zodat de behandeling eerder in de raadsvergadering kan plaatsvinden. Met de auditcommissie hebben we een eerste gesprek gehad over de P&C cyclus met mogelijke verbeterpunten.

Juridische kwaliteitszorg (JKZ)

De juridische functie in de vakafdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridisch advies. Juridisch control is de taak van BJZ.

We investeren in kennis en kunde (door beschikbaar stellen van informatie en standaard formats, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We stimuleren de 'informele aanpak': eerst het goede gesprek (premediation).

Rechtmatigheid

Met ingang van boekjaar 2023 is de wetgeving gewijzigd met betrekking tot de accountantscontrole van gemeenten en moet er een rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de mate waarin de gemeente de wet- en regelgeving naleeft, voor zover dit financiële gevolgen heeft. Om verantwoording af te kunnen leggen vormt de verbijzonderde interne controle een belangrijke basis. Jaarlijks leggen we de uitvoering hiervan vast in het Interne Controleplan. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden.

In de financiële verordening is vastgelegd dat de verantwoordingsgrens 3% is van de totale lasten van de gemeente, inclusief toevoegingen aan de reserves. Dit komt op een bedrag van € 2,821 miljoen. De geconstateerde afwijkingen groter dan 5%van de verantwoordingsgrens worden in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht. Deze rapporteringsgrens komt op € 141.000.

In onderstaande tabel staan de bevindingen vanuit de rechtmatigheidsverantwoording. Er zijn geen bevindingen die de rapporteringstolerantie overschrijden. Er zijn overschrijdingen op de exploitatiebudgetten in programma 1 en programma 6. We hebben geconstateerd dat deze overschrijdingen een open einde regeling betreffen, passen binnen het bestaande beleid en niet eerder bekend waren, of dat er baten tegenover staan. De overschrijdingen vallen daarmee in de categorie “onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel”. Dit sluit aan bij de Financiële verordening Ooststellingwerf 2023 artikel 12. Hierin staat dat begrotingsafwijkingen als acceptabel worden aangemerkt als er sprake is van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren of er sprake is van een overschrijding op een open-einde regeling. In lid 5 staat dat begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad niet nader worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Wij verzoeken u deze overschrijdingen alsnog te autoriseren door middel van het vaststellen van de Jaarstukken 2023.

x € 1.000

Overzicht rechtmatigheidsverantwoording	
A. Begrotingscriterium	
Overschrijding exploitatiebudgetten programma's begroot vs werkelijk	3.022
Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	-
B. Voorwaardencriterium	
Aanbestedingsfouten	125
Omgevingsvergunning	5
C. Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium	
Onterecht geen terugvordering	-
D. Totaal rechtmatigheidsfouten = A + B + C	**3.152**
E. Verantwoordingsgrens	
3% van € 94.036.999	2.821
F. Af: begrotingsafwijkingen door open einde regeling of passend binnen bestaand beleid	
Overschrijding exploitatiebudgetten	3.022
Overschrijding investeringskrediet	-
G. Saldo resterende rechtmatigheidsfouten = D - F	**130**
Rechtmatigheidsfouten boven verantwoordingsgrens ja/nee	**Nee**

Informatiebeveiliging en privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd gebruik. In 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) in werking getreden, waarmee er één normenkader is ontstaan voor gemeenten, provincies, waterschappen en rijk. Ons informatiebeveiligingsbeleid is in 2023 geactualiseerd en continu gebaseerd op het treffen van technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van dit normenkader.

De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Beveiliging van onze gegevens en sturen op houding en gedrag vraagt continu aandacht en investeringen. De gemeente heeft diverse instrumenten ingezet om de informatiebeveiligings- en privacybewustzijn te optimaliseren. De gemeente heeft in 2023 zichtbaar voldaan aan de normen die noodzakelijk zijn voor de voortzetting van onze dienstverlening via DigiD en aan de specifiek normen welke gelden voor de BRP en de waardedocumenten, Suwinet, BAG, BGT en BRO.

Burgers hebben op grond van de AVG en de Wpg het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. De privacyrechten van burgers zijn daarmee uitgebreid en de eisen waaraan persoonsgegevens moeten voldoen zijn verscherpt. Gegevensbescherming en privacy dringen door in alle processen binnen onze gemeentelijke organisatie. Privacy heeft een direct raakvlak met informatiebeveiliging en vraagt continue aandacht en investeringen. In 2023 is het privacybeleid van de gemeente geactualiseerd en hebben we zichtbaar gewerkt aan de verdere inrichting van onze processen, systemen en interne organisatie conform deze privacywetgeving. De gemeente beschikt over een register van verwerkingsactiviteiten en houdt deze actueel om daarmee te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. De Functionaris Gegevensbescherming houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels.

Fraude

Jaarlijks stellen we vast of we binnen onze algehele bedrijfsvoering in voldoende mate effectieve technische en organisatorische maatregelen hebben getroffen om misbruik, oneigenlijk gebruik en fraude te voorkomen, dan wel op te sporen. Hierbij houden we ook rekening met invloeden van buiten de organisatie, zoals corruptie, omkoping, bedreiging en cybercrime. In 2023 hebben we geen fraude geconstateerd.

In 2023 is de overkoepelende nota misbruik en oneigenlijk gebruik door het college vastgesteld.

Continuïteit

Financiën

Financieel gezien stond de gemeente er in het jaar 2023 goed voor. Ook voor de komende jaren sluit de begroting. Vanaf 2026 wordt het perspectief negatief. Financieel gezien is de continuïteit van onze gemeente gewaarborgd.

ICT

De complexiteit en kwetsbaarheid van systemen, netwerken en applicatielandschap zijn verder toegenomen. Vanaf 2023 zijn er aanzienlijk meer middelen vrij gekomen om dit het hoofd te bieden en daarmee de bedrijfscontinuïteit van de OWO gemeenten verder te borgen.

Communicatie

We zetten communicatie op verschillende manieren in om inwoners, ondernemers en stakeholders te informeren over beleid en diensten en om hen te betrekken bij het maken van beleid. We gebruiken daarvoor offline en online kanalen, zoals de wekelijkse pagina Gemeentenieuws in de Nieuwe Ooststellingwerver, de gemeentewebsite, persberichten en social media.

Online ontwikkelen we continu door. Zo monitoren we het gebruik van onze website en social media. Met de informatie die dat oplevert, zetten we deze kanalen steeds zo effectief mogelijk in. We kijken daarbij naar doelgroepen, bereik en boodschap. We hebben oog voor nieuwe ontwikkelingen en trends en passen die waar nodig toe. We bewaken het gebruik van de huisstijl van de gemeente, voor een eenduidige profilering.

Naast uitvoerende communicatieactiviteiten richten we ons op het stimuleren, coachen en ondersteunen van de organisatie om communicatiebewustzijn en –vaardigheden te vergroten. Want communiceren doen we allemaal. We adviseren bij de organisatieontwikkelingen en de bestuurlijke dossiers zoals de programma's Omgevingswet, Samenleven, Duurzaamheid en Dienstverlening.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf is vereenvoudigd tot een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

SDF

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten te Leeuwarden
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Alle 18 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. Er vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
Financieel belang	De centrumgemeente berekent de integrale kosten voor haar dienstverlening door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet. Onze bijdrage voor 2023 bedroeg € 200.000.
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Het resultaat wordt verrekend met de bijdragen van de gemeente. Er is daarom geen sprake van vermogen.
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0
Risico's	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.

VRF

Verband	Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een gemeenschappelijke regeling met de 18 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn: · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie portefeuillehouders); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) (3 Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers).	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.	
Financieel belang	Bijdrage 2023 € 2.847.513: 1. Gezondheid € 203.507 2. Jeugdgezondheidszorg € 905.522 3. Veiligheid € 109.367 4. Brandweer € 1.629.117	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 9.753 31-12-2022 € 9.527	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 71.859 31-12-2022 € 65.180
Resultaat x € 1.000	€ 894 (2022)	
Risico's	Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF. Daarnaast zien we jaarlijks een verder toenemende gemeentelijke bijdrage, veelal veroorzaakt door autonome ontwikkelingen die ook de VRF raken. De prijsstijgingen gecombineerd met een takendiscussie blijven onderwerp van gesprek.	

SW Fryslân

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder Nijboer	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Vanaf 1-1-2020 zijn de activiteiten van de GR veranderd waarbij geen sprake meer is van de uitvoering van de WSW. Door de gemeente is een DVO (dienstverleningsovereenkomst) afgesloten met Caparis voor de uitvoering van deze activiteiten. Vanaf 2020 is daarom de bijdrage aan de GR gering.	
Financieel belang	Vanaf 2020 is sprake van een geringe exploitatiebijdrage.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 01-01-2022 € 0 31-12-2022 € 0	Vreemd vermogen: 01-01-2022 € 6.386 31-12-2022 € 3.719
Resultaat x € 1.000	€ 0 (2022)	
Risico's	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.	

Recreatieschap

Verband	Recreatieschap Drenthe te Diever	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle 12 Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf nemen deel. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder van Weperen	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak. Het is het instrument waarmee gezamenlijke acties kunnen worden ondernomen, beleidszaken kunnen worden afgestemd en gemeentegrens-overschrijdende zaken kunnen worden opgepakt. Individuele vraagstukken kunnen bovengemeentelijk (en daardoor in breder verband) worden opgepakt. “Samen is meer dan de som der delen”.	
Financieel belang	Bijdrage 2023: € 87.929	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 1.161 31-12-2022 € 1.170	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 1.073 31-12-2022 € 1.293
Resultaat x € 1.000	€ 11 (2022)	
Risico's	De financiële risico’s voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De regeling heeft een financieel gezonde positie.	

FUMO

Verband	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	
Financieel belang	Bijdrage 2023 € 554.521	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 1.422 31-12-2022 € 1.207	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 4.657 31-12-2022 € 3.795
Resultaat x € 1.000	€ -94 (2022)	
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Opdrachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico's die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan. Dat er risico's kleven aan een dergelijke regeling blijkt uit de laatste wijziging van de regeling. Er wordt vanaf 2022 door de deelnemers betaald voor de verkregen diensten in plaats van het huidige abonnementstarief per aantal bedrijven. Hiermee wordt er dus alleen betaald als er ook daadwerkelijk een dienst van de FUMO wordt verkregen. Deze wijziging in de financieringssystematiek heeft voor onze gemeente een forse verhoging van de bijdrage betekend.	

Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit

Verband	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Nijboer.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen.	
Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 455 31-12-2022 € 338	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 136 31-12-2022 € 483
Resultaat x € 1.000	€ -116 (2022)	
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen.	

Omrin

Verband	Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	
Vennootschappen en Coöperaties		
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	
Financieel belang	Aandelenkapitaal: a. € 54.457 b. € 46.807 Het bruto dividend over 2022 bedroeg € 49.148 (Afvalsturing) en € 16.460 (NV Fryslan Miljeu)	
Omvang van het vermogen x € 1.000	a. Eigen vermogen: 1-1-2022 € 64.757 31-12-2022 € 70.303 b. Eigen vermogen: 1-1-2022 € 11.487 31-12-2022 € 11.303	a. Vreemd vermogen 1-1-2022 € 128.437 31-12-2022 € 119.141 b. Vreemd vermogen 1-1-2022 € 25.340 31-12-2022 € 23.497
Resultaat x € 1.000	a. € 7.870 (2022) b. € 1.432 (2022)	
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.	

BNG

Verband	N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag	
Vennootschappen en Coöperaties		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De burgemeester van Ooststellingwerf vertegenwoordigt de gemeente.	
Financieel belang	18.720 aandelen a € 2,50 nominaal. Het dividend over 2022 was € 46.800	
Vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 5.062.000 31-12-2022 € 4.615.000	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 143.995.000 31-12-2022 € 107.459.000
Resultaat x € 1.000	€ 300.000 (2022)	
Risico's	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.	

SBMVO

Verband	Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	
Stichtingen en Verenigingen		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Maar ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf. De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	
Financieel belang	De gemeente staat garant voor een lening van € 1 miljoen.	
Vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2022 € 68	1-1-2022 € 1.029
	31-12-2022 € 65	31-12-2022 € 1.061
Resultaat x € 1.000	€ -3 (2022)	
Risico's	Een risico is dat de Stichting door onvoorziene omstandigheden zijn taak niet meer kan uitvoeren (bijvoorbeeld als een van de huidige gebruikers ophoudt te bestaan). Dit risico wordt beperkt doordat indien nodig bestuurlijk overleg plaatsvindt. Daarnaast ontvangen wij als gemeente jaarlijks het jaarverslag van de Stichting, dat we aan de gemeenteraad voorleggen. Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,7 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.	

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Door de druk op de woningmarkt heeft de gemeenteraad in 2022 besloten om weer actief regie te voeren op en beleid te maken over (haar eigen) grond ten behoeve van woningbouw. De ambtelijke Taskforce Wonen is druk bezig met de uitvoering van de woningbouwopgave.

Het grondbeleid is gericht op, en voldoet aan, de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). Ook zal het grondbeleid ten dienste van algemene maatschappelijke taken staan op het gebied van economie, werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs.

Het grondbeleid dient sturing te geven aan de inzet en het gebruik van grond om zodoende de door de gemeente nagestreefde doelen te realiseren. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

De gemeente heeft inmiddels weer nieuwe Grexen toegevoegd aan haar grondexploitaties. Sommige woningbouwontwikkelingen worden volledig door private ontwikkelaars uitgevoerd. Daarnaast zijn er ontwikkelingen waarbij de gemeente regie voert op het gewenste woningbouwprogramma en de ontwikkeling/realisatie hiervan door een private partij laat uitvoeren. De kosten hiervan verhalen we vervolgens op de ontwikkelende partij (Hoofdstuk 6.4 Wet ruimtelijke ordening). Dit doen we door het sluiten van een anterieure overeenkomst met een exploitatiebijdrage. In de gemeentelijke plannen worden de kosten verdisconteerd in de grondprijs.

Algemene beleidslijn

Het grondbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota Grondbeleid 2022: De Nota Grondbeleid schetst de uitgangspunten van het te voeren grondbeleid van de gemeente Ooststellingwerf. Het beschrijft onder andere de diverse grondbeleidsinstrumenten die de gemeente tot haar beschikking heeft en er worden concrete grondbeleidskeuzes gemaakt. Ook geeft het richtlijnen voor het “in de markt zetten” van in exploitatie te brengen gronden. De methoden van prijsbepaling voor de toekomstige functie van de te verkopen grond staan beschreven, met als doel een zo marktconform mogelijke prijs. U stelt daarnaast notitie vast waarin de grondprijzen en de parameters staan.

Het grondbeleid vindt de grondslag in de volgende wettelijke landelijke/internationale regelgeving:

- Wet ruimtelijke ordening (Wro), per 1 januari 2024 De Omgevingswet
- Besluit ruimtelijke ordening (Bro), per 1 januari 2024 Besluit Omgevingswet
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Wet voorkeursrecht Gemeenten (Wvg), per 1 januari 2024 Wvg Aanvullingswet Grondeigendom
- Wet Markt en Overheid
- Gemeentewet (Gemw)
- Staatssteunregeling Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).

Het ontwikkelen en realiseren van woningbouw in relatie tot onze volkshuisvestelijke opgave vraagt om een op maat gesneden aanpak. Deze aanpak sluit aan bij de Woon(zorg)visie. Daarnaast zijn in de Regionale Woondeal afspraken gemaakt met Rijk, Provincie en regio over de woningbouwopgave voor de gemeente Ooststellingwerf. De voor de woningbouwopgave benodigde extra capaciteit is in beeld gebracht.

Doelstelling

Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren

Extern: het grondbeleid is gericht op:

- Ruimtelijke kwaliteit.
- Het stimuleren van plaatselijke economie.
- Het inzetten op duurzaamheid.
- Het opstellen van economisch beleid.
- Het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid.
- Vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- Richt grondzaken zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Wro, per 1 januari 2024 de Omgevingswet.
- Voldoet grondzaken aan de kwaliteitscriteria van het BBV.
- Heeft grondzaken een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren.
- Is grondzaken robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen.
- Als uitgangspunt is grondzaken financieel transparant en gezond (inzet op terugverdiencapaciteiten kostenverhaal).
- De opgaven voor de sociale woningbouw, de starterswoningen (betaalbare koop) hebben extra aandacht nodig met betrekking tot de financiële haalbaarheid. Immers, deze woningbouw categorieën zijn doorgaans niet kostendekkend te realiseren.
- Heeft grondzaken dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Uitvoering

Met de komst van de Omgevingswet is de Nota Grondbeleid 2022 aangepast. De consequenties voor het grondbeleid vloeien met name voort uit de Aanvullingswet Grondeigendom van de Omgevingswet. In de Aanvullingswet worden de instrumenten voor grondbeleid geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de volgende instrumenten: voorkeursrecht en onteigening. Herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied worden toegevoegd aan het instrumentarium. Verder is de bestaande regeling voor het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling gewijzigd.

Woningbouwopgave

Wonen in Ooststellingwerf

De Woon(zorg)visie 2022-2026 is door de raad vastgesteld. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw

De gemeente heeft in de Regionale Woondeal Zuid-Oost Fryslân de opgave gekregen om minimaal 700 woningen bij te bouwen.

De Taskforce wonen is in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. We hebben hierbij speciale aandacht voor betaalbare woningen en innovatieve woningbouw. Met het Ministerie van BZK en de Provincie Fryslân zijn we in gesprek om te een steentje bij te dragen in de financiële haalbaarheid (onrendabele toppen). Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen. In de nieuwe Huisvestingswet zijn speciale doelgroepen aangewezen (per 1-1-2024 door het Rijk aangewezen Urgentieverordening).

Complexen grondexploitatie

Woningbouw

- Langedijke: hier is nog 1 kavel beschikbaar en deze is in 2024 verkocht. Het woonrijp maken is nagenoeg gereed gekomen in 2023 en wordt in 2024 afgerond.
- Elsloo: alle kavels zijn verkocht, en het plan is nagenoeg geheel woonrijp gemaakt. Wordt ook in 2024 afgerond.
- Donkerbroek-West: alle kavels zijn verkocht, en het plan is nagenoeg geheel woonrijp gemaakt. Wordt ook in 2024 afgerond.
- De Kromten, Waskemeer: de drie kavels zijn in 2023 verkocht en notarieel gepasseerd.
- Boekhorsterweg, Oosterwolde: de zes kavels zijn verkocht in 2023 en de bouw van de woningen is begonnen.

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: in 2023 is het uitgifteprotocol opgesteld en de verkoop van kavels als gevolg hiervan vindt plaats in 2024. Inmiddels zijn twee kavels in 2024 verkocht.

- Haulerwijk De Turfsteker: in 2023 is het uitgifteprotocol opgesteld en de verkoop van kavels als gevolg hiervan vindt plaats in 2024. Inmiddels zijn twee kavels in 2024 verkocht.

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de lopende complexen hebben we geen risico. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Dit overeenkomstig het in het BBV dwingend voorgeschreven systeem van de POC (percentage of completion). Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting.

We voorzien dat met name de toekomstige complexen waarin (veel) sociale woningbouw of betaalbare koop wordt gerealiseerd een drukkend effect zal hebben op de winstneming (respectievelijk verliesgevende plannen).

Algemene reserve grondexploitatie

Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen door een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om niet kostendekkende plannen door middel van "saldo dotatie" dekkend te maken. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methodiek moeten toepassen.

De stand van de reserve is per 1-1-2024 € 2,275 miljoen. Naast een bedrag van € 1,694 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan ‘Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord’ € 0,581 miljoen beschikbaar.

Eerdere jaren is de hoogte van de reserve (exclusief onderdeel Masterplan Oosterwolde) gekoppeld aan het berekende minimale niveau. Voor 2023 is dit niveau berekend op € 207.000. Bij de Nota Reserves en voorzieningen per 2023 stellen wij u voor deze koppeling, net als in 2022, voor nu los te laten. In de nabije toekomst zullen er nieuwe exploitatieplannen worden vastgesteld. Om eventuele verliezen te kunnen opvangen is een betere reservepositie noodzakelijk.

Budget strategische aankopen

Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot het door de gemeenteraad vastgestelde bedrag. De voorwaarden om gebruik te maken van het mandaat staan in de ‘Nota Grondbeleid’ (zie financiële verordening 2023 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 23, derde lid). Voor 2023 is het mandaat tijdelijk (raadsbesluit 23 mei 2023) uitgebreid.

In 2023 zijn een viertal percelen (waaronder één met een woonhuis) aangekocht. De raad is via een Mededeling aan de Raad dd 19 december 2023 op de hoogte gebracht van de genoemde strategische aankopen. Alle locaties zijn archeologisch en milieukundig onderzocht en geschikt bevonden ter inzet voor het toekomstig beoogde gebruik. De aankopen zijn opgenomen onder de materiële vaste activa, onderdeel gronden en terreinen en onderdeel bedrijfsgebouwen (aankoop woonhuis). De gronden zijn verworven met het oog op een gebiedsontwikkeling. Op dit moment is er nog geen operationele grondexploitatie. Dit zal binnen een afzienbare periode wel het geval zijn.

Meerjarenbegroting grondexploitatie

Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar).

Particuliere ontwikkelingen

Particuliere ontwikkeling woningbouw

Particuliere ontwikkelingen zijn erg belangrijk voor de woningbouwopgave in de gemeente Ooststellingwerf. Echter, zij maken geen onderdeel uit van de gemeentelijke grondexploitaties. De particuliere ontwikkelingen zijn geheel markt afhankelijk en ons adaptief grondbeleid is gericht op het maximaal faciliteren van deze ontwikkelingen. Ten aanzien van de openbare ruimte sluiten we met de particuliere ontwikkelaars anterieure overeenkomsten om het kostenverhaal te dekken. Ook zien we toe dat bij particuliere ontwikkelingen de Woningbouw impuls (Wbi)-opgave worden gehaald, zijnde dat 30% van de woningen sociaal moeten zijn.

Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking

1.1. De OWO samenwerking vervat in een bestuursovereenkomst en OWO-visie

De OWO-samenwerking is uniek te noemen. De samenwerking in de drie afdelingen, de samenwerking op het regionale of provinciale speelveld én de samenwerking op terreinen waar dit vanzelfsprekend of kostenefficiënt is, werkt. En daar mogen we trots op zijn. De OWO-paragraaf kijkt terug op welke wijze het afgelopen jaar gewerkt is aan de OWO-samenwerking.

1.2. Ontwikkeling van de OWO samenwerking, om blijvend wendbaar in te kunnen spelen op veranderingen

In 2023 zijn de afspraken rondom de besluitvorming van OWO-gerelateerde zaken opnieuw vastgesteld. Dit was nodig omdat de OWO-samenwerking in een nieuwe fase zit; niet meer in de opbouwende fase, maar in de bestendigende fase. Met deze nieuwe afspraken is er voor alle medewerkers helderheid over het besluitvormingsproces en de verschillende rollen binnen de OWO-samenwerking.

De OWO-afdeling Bedrijfsvoering heeft in 2023 de ingezette organisatieontwikkeling bijna afgerond. Deze organisatieontwikkeling is ontstaan naar aanleiding van het bodemplaatonderzoek uit 2022. Een onderdeel hiervan was het op sterkte krijgen van de afdeling. Dat is ondertussen gelukt. Er is besloten ook voor de OWO-afdelingen Beheer & Registratie en Vergunningen, Toezicht en Handhaving een bodemplaatonderzoek uit te voeren om zo inzicht te krijgen of deze afdelingen toekomstbestendig zijn. Deze onderzoeken vinden plaats in 2024.

In 2023 is de OWO-klankbordgroep tweemaal bijeengekomen en zijn de drie voorzitters uitgebreider betrokken bij de organisatie van de klankbordgroep. Doel van de OWO-klankbordgroep is de verbondenheid van raadsleden onderling en met de OWO-samenwerking te versterken. Daarom is het verslag van de klankbordgroep-bijeenkomst van oktober en de informatieve brief van de burgemeesters in december ook ter informatie gedeeld met alle raadsleden. Deze ingezette koers wordt in 2024 voortgezet.

2. Topprioriteiten

Digitale dienstverlening en ICT

De OWO-afdeling Bedrijfsvoering speelt een belangrijke rol in digitale dienstverlening. Doel is de digitale dienstverlening op orde te houden, een veilige ICT-omgeving aan te bieden die werkt voor de medewerkers én de samenleving. De gemeenteraden hebben daarom vanaf 2023 structureel extra middelen beschikbaar gesteld. Middelen om zowel de veiligheid, de stabiliteit en snelheid van netwerken en systemen te verbeteren en de software waarmee gewerkt wordt te moderniseren.

In 2023 kon de afdeling mede daarom aan de slag met:

- de vervanging van vijf kernapplicaties. Een deel is in 2023 geïmplementeerd, de overige applicaties worden in 2024 geïmplementeerd.
- de overgang naar Microsoft Office 365 in gang zetten.
- het steeds meer applicaties overbrengen naar ‘the cloud’ (internet).
- het doorvoeren van wijzigingen in wet- en regelgeving in onze applicaties en processen.
- het invoeren van het Digitaal Stelsel Omgevingswet.
- het mogelijk maken dat medewerkers hybride kunnen blijven werken.

Informatiebeveiliging en privacy

Het veilig houden van onze gegevens en de privacy goed regelen blijft een belangrijk aandachtspunt. In 2023 is er een informatieveiligheidsplan vastgesteld en is er specifieke expertise op informatieveiligheid, netwerksecurity, ICT architectuur en project- en changemanagement naar binnen gehaald. De BIO (Baseline Informatieveiligheid Overheid) beschrijft het basisniveau voor informatieveiligheid voor overheden en is ook bij ons het uitgangspunt. In de werkprocessen is daarnaast de AVG en de Archiefwet opgenomen en is de voorbereiding de uitvoering van de Wet Open Overheid (Woo) verder opgepakt.

Datagedreven werken
In 2023 is het uitvoeringsplan Datagedreven werken vastgesteld en is er besloten tot de oprichting van een cluster Datamanagement om zo ook binnen de OWO-samenwerking te werken met data analyses. De OWO-samenwerking is daarnaast in 2023 definitief aangesloten bij DataFryslân. Hierdoor kan er gebruik worden gemaakt van data en analyses over verschillende actuele onderwerpen. Nieuw beleid wordt op deze manier steeds meer gebaseerd op feitelijkheden uit analyse en onderzoeken.

Post en archief
De post en het archief worden beide steeds meer gedigitaliseerd. Het substitutiebesluit is verder doorgevoerd in de systemen en werkprocessen. Dit besluit maakt mogelijk dat de papieren binnengekomen post vervangen wordt voor de gedigitaliseerde versie. Omdat er nog steeds papieren post wordt ontvangen, is er in 2023 gewerkt aan een goed proces om die post op de juiste manier af te handelen. De realisatie van servicepunten Bedrijfsvoering in elk van de drie gemeentehuizen is in gang gezet, gericht op postverwerking, ICT-ondersteuning en meer. Het project wegwerken achterstanden archief vordert gestaag. Ruim een kwart van de achterstand is ingelopen. Extra capaciteit is vrijgemaakt om te versnellen. De aansluiting op het e-depot is voorbereid**.**

Inkoop- en aanbestedingsbeleid
In 2023 is er binnen de OWO-gemeenten continue het gesprek gevoerd over doelmatig en rechtmatig inkopen en aanbesteden. Hierbij is ook ingegaan op de mogelijkheden lokale of regionale ondernemers te betrekken en is er een Marktdag georganiseerd voor ondernemers in de drie gemeenten.

Uitvoering van de omgevingswet
Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Vanuit de OWO-afdeling VTH zijn in 2023 in overleg met ketenpartners, zoals de Fumo, alle voorbereidende werkzaamheden opgepakt die gedaan moesten worden. De legesverordening is in 2023 afgestemd op de Omgevingswet en de nieuwe Wet Kwaliteitsborging bouwen en de verordening is vervolgens geharmoniseerd door de drie gemeenteraden vastgesteld. De processen en systemen zijn aangepast en de medewerkers zijn opgeleid om zowel de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen te kunnen uitvoeren. In 2024 wordt de uitvoering gemonitord en zo nodig bijgestuurd.

Ondermijning
Ook in de OWO-regio raken criminele activiteiten steeds meer verweven met de maatschappij en dat heeft gevolgen voor de gemeentelijke vergunning-, toezicht- en handhavingstaken. In OWO-verband wordt nauw samengewerkt op het gebied van ondermijning. Tijdens 11 ondermijningsdagen zijn op verschillende locaties integrale controles uitgevoerd en gedurende 20 dronevluchten zijn gebieden van bovenaf gecontroleerd. Ook wordt actief de samenwerking met ketenpartners (zoals de politie) gezocht in de (preventieve) aanpak van ondermijning. In 2023 is er geïnvesteerd in bewustwording en kennis over ondermijning, zowel bij medewerkers als bij inwoners en ondernemers.

APV
De OWO-gemeenten stemmen periodiek af met elkaar hoe de uitvoering van de APV gaat. Hierbij is het doel dat er zoveel als mogelijk gewerkt wordt vanuit één OWO-APV beleid zodat de vergunningverleners, toezichthouders en handhavers in de gehele OWO eenduidig kunnen werken.

Paragraaf 9 | Wet Open Overheid (Woo)

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en wordt vanaf 2022 stapsgewijs ingevoerd.

De Woo kent drie doelstellingen:
1. Het actief openbaar maken van informatie.
2. Het tijdig openbaar maken van informatie die opgevraagd wordt.
3. Het duurzaam toegankelijk maken van digitale documenten.

Wat hebben we gedaan?

De invoering van de Woo gebeurt stapsgewijs. In OWO-verband werken we samen aan de invoering en de adoptie van de Woo. We hebben het afgelopen jaar de volgende zaken opgepakt:

Het actief openbaar maken van informatie

De Wet open overheid schrijft elf categorieën voor die verplicht openbaar gemaakt moeten worden. Denk hierbij aan vergaderstukken, de begroting, de agenda van B&W, vergunningen en informatie over subsidies. Alle gemeenten hebben de komende jaren de tijd om te voldoen aan het actief openbaar maken van deze verplichte categorieën. Het is nu nog niet bekend wanneer iedere gemeente welke categorie verplicht openbaar moet maken.

Het was de bedoeling dat er een landelijk platform zou komen voor de openbaarmaking van deze stukken. In 2023 is echter besloten dat dit niet gaat gebeuren, maar dat overheden een eigen platform op moeten tuigen. Dit eigen platform moet vervolgens gekoppeld zijn aan een landelijke Woo-index. Vanuit de OWO-samenwerking zijn de voorbereidingen opgepakt om dit mogelijk te maken. Verwacht wordt in 2024 de eerste informatiecategorieën actief openbaar te maken.

Het tijdig openbaar maken van informatie die opgevraagd wordt

Naast het actief openbaar maken van informatie, kan er vanuit de Woo specifieke overheidsinformatie opgevraagd worden. Uitgangspunt hierbij is: alles is openbaar, tenzij. Voor de beantwoording van vragen over de beschikbaarheid van publieke informatie hebben wij contactpersonen die inwoners en ondernemers helpen wegwijs te maken in overheidsinformatie.

In de gemeente Ooststellingwerf zijn er in 2023 in totaal 22 Woo-verzoeken binnengekomen. Hiervan zijn 16 binnen de gestelde termijn afgehandeld en 6 buiten de gestelde termijn afgehandeld. Reden hiervan was de complexiteit van het verzoek of capaciteitsgebrek bij de gemeente.

Het duurzaam toegankelijk maken van digitale documenten.

Een gemeente die haar informatiehuishouding op orde heeft, weet welke documenten ze heeft en kan die documenten vinden wanneer hier om gevraagd wordt. Er is daarnaast een gecontroleerd proces waarmee documenten na de voorgeschreven bewaartermijn vernietigd worden of gereed zijn om te worden overgedragen aan een archiefbewaarplaats. In 2023 hebben de OWO-gemeenten zich voorbereid op aansluiting bij het e-depot. Met de aansluiting op het e-depot regelt de OWO de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie zodat de te bewaren digitale informatie in de toekomst toegankelijk, vindbaar en raadpleegbaar blijft. Begin 2024 volgt de besluitvorming.

Conclusie

In 2023 hebben we een aantal stappen gezet die de Woo van gemeenten vraagt. We voldoen daarmee aan de wettelijke verplichtingen.

Jaarrekening

Balans

Balans activa

De uitzettingen in Rijks schatkist vielen in 2022 onder de financiële vaste activa. Ze staan nu onder de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar.

x € 1.000

Activa	31-dec-22	31-dec-23
Vaste Activa		
Immateriele vaste activa	**2.361**	**2.643**
Kosten onderzoek en ontwikkeling	-	237
Bijdrage activa derden	2.361	2.406
Materiele vaste activa	**59.875**	**64.868**
Invest. Met een economisch nut	37.482	41.200
Invest. Met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten		
een heffing kan worden geheven	18.410	17.769
Invest. In de openbare ruimte maatschappelijk nut	3.983	5.899
Financiele vaste activa	**5.874**	**6.687**
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	148	148
Leningen aan woningcorporaties	2.437	2.366
Overige langlopende leningen	2.505	4.173
Overige uitzettingen met een typische looptijd van een jaar of langer	784	-
Totaal Vaste Activa	**68.110**	**74.198**
Vlottende activa		
Voorraden	**800**	**953**
Niet in exploitatie opgenomen bouwgrond	800	953
Onderhanden werk, waaronder bouwgrond	-	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	**12.181**	**9.505**
Vorderingen openbaar lichaam	2.839	3.898
Overige vorderingen	1.869	1.716
Uitzettingen in Rijks schatkist	7.473	3.891
Liquide middelen (kas, bank)	**426**	**427**
Liquide middelen (kas, bank)	426	427
Overlopende activa	**4.688**	**4.124**
Overig nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen		
die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	4.688	4.124
Totaal Vlottende activa	**18.095**	**15.009**
Totaal Activa	**86.205**	**89.207**

Balans passiva

x € 1.000

Passiva	31-dec-22	31-dec-23
Vaste passiva		
Eigen vermogen	**39.740**	**41.756**
Algemene reserve	26.792	29.724
Bestemmingsreserves	7.819	8.175
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	5.129	3.857
Voorzieningen	**10.762**	**11.006**
Voorzieningen	10.762	11.006
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	**26.537**	**25.167**
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	26.537	25.167
Totaal Vaste Passiva	**77.039**	**77.929**
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	**2.909**	**3.049**
Kasgeldlening	-	
Banksaldi	-	
Overige schulden	2.909	3.049
Overlopende passiva	**6.257**	**8.229**
Vooruitontvangen bedragen van openbare lichamen	1.923	3.622
Overige vooruitbetaalde bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen begrotingsjaren komen	4.334	4.607
Totaal Vlottende passiva	**9.166**	**11.278**
Totaal Passiva	**86.205**	**89.207**
Gewaarborgde geldleningen en garantstellingen	1.038	1.038

Overzicht baten en lasten

In onderstaand overzicht staan de baten en lasten per programma. De algemene dekkingsmiddelen, overhead en vpb staan apart in deze tabel gepresenteerd.

x € 1.000

Programmarekening	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Programma's					
Lasten					
1. Samenleven	-40.387	-35.529	-43.595	-45.039	- 1.444 N
2. Welzijn & educatie	-980	-1.016	-1.568	-1.448	120 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	-11.715	-9.339	-16.985	-10.936	6.049 V
5. Openbare orde en veiligheid	-2.126	-2.375	-2.501	-2.493	8 V
6. Bestuur & Dienstverlening	-16.445	-15.599	-16.467	-18.044	- 1.578 N
Totaal Lasten	-71.652	-63.859	-81.116	-77.960	3.156 V
Baten					
1. Samenleven	12.947	9.740	13.923	17.215	3.293 V
2. Welzijn & educatie	53	46	511	520	9 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	11.142	7.870	10.083	8.369	- 1.714 N
5. Openbare orde en veiligheid	25	-	-	-	-
6. Bestuur & Dienstverlening	1.682	1.219	1.463	1.687	224 V
Totaal Baten	25.849	18.875	25.980	27.792	1.812 V
Totaal Programma's	**-45.802**	**-44.984**	**-55.136**	**-50.168**	**4.967 V**
Algemene dekkingsmiddelen					
Lasten algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	-	-	-	-	
Deelnemingen	0	-1	-1	-	1 V
Lokale heffingen	-83	-51	-51	-82	- 32 N
Saldo financieringsfunctie	-29	53	148	-125	- 274 N
Onvoorzien	-	-1	-1	-	1 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	-6	-163	-84	-	84 V
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	-119	-162	12	-208	- 220 N

Baten algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	57.637	55.276	57.680	60.010	2.330 V
Deelnemingen	161	51	121	133	12 V
Lokale heffingen	3.139	3.292	3.215	3.292	77 V
Saldo financieringsfunctie	64	13	213	311	98 V
Onvoorzien	-	-	-	-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	73	9	9	33	24 V
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	61.074	58.641	61.238	63.779	2.541 V
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**60.955**	**58.479**	**61.250**	**63.571**	**2.321 V**
Overhead					
Totaal lasten overhead	-11.945	-13.643	-16.651	-14.507	2.144 V
Totaal baten overhead	2.589	2.532	3.223	3.131	- 92 N
Totaal overhead	**-9.357**	**-11.111**	**-13.428**	**-11.376**	**2.052 V**
Vennootschapsbelasting					
Lasten vennootschapsbelasting	2	-	-	-11	- 11 N
Baten vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal vennootschapsbelasting	**2**	**-**	**-**	**-11**	**-11**
Saldo van baten en lasten	**5.798**	**2.384**	**-7.314**	**2.016**	**9.330 V**
Mutatie reserves					
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-2.705	-214	-2.297	-1.351	946 V
Onttrekkingen	2.037	645	8.961	3.191	- 5.770 N
Totaal Mutatie reserves	**-669**	**431**	**6.664**	**1.840**	**- 4.823 N**
Mutatie reserves	**-669**	**431**	**6.664**	**1.840**	**- 4.823 N**
Resultaat	**5.129**	**2.816**	**-650**	**3.857**	**4.507 V**

Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen
De jaarrekening is opgesteld op basis van de voorschriften Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het gerealiseerde resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. Kosten en opbrengsten worden verantwoord op basis van het baten en lasten stelsel. Winsten worden alleen in aanmerking genomen als ze gerealiseerd zijn. Verliezen en risico`s die hun oorsprong hebben voor het einde van het boekjaar, worden opgenomen als zij bekend zijn geworden voor opstelling van de cijfers.

Schattingen
Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken.

Continuïteit
De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Er zijn geen zaken die het voortbestaan van de gemeente in de weg staan. Daarnaast sluit de begroting waardoor er geen sprake is van preventief toezicht.

Immateriële vaste activa
Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd als aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.
- Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven als was het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente.

Materiële vaste activa
De vaste activa worden onderscheiden in activa met economisch nut, activa met maatschappelijk nut en activa met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven. Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 25.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Activa met een maatschappelijk nut en verkrijgingsprijs van minder dan € 250.000 worden niet geactiveerd.

Activa met een economisch en maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van daarvoor ontvangen subsidies en bijdragen van derden. Vanaf 2020 wordt bij investeringen in bedrijfsgebouwen een restwaarde gehanteerd. Deze restwaarde bedraagt vanaf 2022 maximaal 60% van de WOZ waarde na investering. Bij activering wordt het actief lineair afgeschreven, hier kan bij raadsbesluit van worden afgeweken qua afschrijvingsmethode en afschrijvingstermijn. De eerste afschrijving vindt plaats in het jaar na het gereedkomen van het actief. Activa met een meerjarig maatschappelijk nut zijn investeringen in aanleg en onderhoud van waterwegen, waterbouwkundige werken, wegen, straten, pleinen, fietspaden, voetpaden, bruggen, viaducten, tunnels, verkeerslichtinstallaties, openbare verlichting, straatmeubilair, reconstructie openbare ruimte en openbaar groen. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Het resterende wordt in één keer afgeschreven.

Afschrijvingstermijnen
In de Financiële verordening 2023 Ooststellingwerf ex. artikel 212 Gemeentewet zijn de te hanteren afschrijvingstermijnen vastgelegd. Vaste activa wordt lineair afgeschreven, tenzij de raad in voorkomend geval anders besluit. De tabel onderaan dit hoofdstuk geeft de belangrijkste afschrijvingstermijnen weer.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ('kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen' in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Vlottende activa
Voorraden
De als 'onderhanden werken' opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), evenals een redelijk aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

De inschattingen rondom de opbrengsten van de grondexploitatie kennen een inherente onzekerheid die groter wordt naarmate de te verwachten opbrengsten verder weg in de tijd liggen. Daarom maken we voor het realiteitsgehalte van de verwachte opbrengsten een knip tussen de eerste vijf jaar en de periode daarna. Voor de bepaling van de tussentijdse winstneming nemen we de gerealiseerde opbrengsten alsmede de verwachte opbrengsten voor de eerste vijf jaren mee. In het geval die lijn zou leiden tot een tekort, terwijl gedurende de periode daarna nog voldoende opbrengsten worden verwacht, nemen we een deel van de opbrengsten in de restant periode mee, zodat per saldo geen verlies hoeft te worden genomen. Dat zou niet reëel zijn bij voldoende winstpotentie.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Reserves
In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve.

Voorzieningen
Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden). Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting voor de wethouders wordt op de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord. Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer
Onder vaste schulden worden verstaan de schulden met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer. De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de aflossingen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Normenkader en controleprotocol
De raad heeft op 27 februari 2024 het controleprotocol voor 2023 en verder vastgesteld. Ook heeft de raad toen het normenkader over 2023 vastgesteld. Het normenkader is de inventarisatie van interne en externe regelgeving die van belang is voor de controle. Dit normenkader wordt jaarlijks geactualiseerd en door de raad vastgesteld.

gemeente ooststellingwerf

Afschrijvingstermijnen

Omschrijving	Afschrijvingstermijn (maximaal)
1. Immateriële activa	
1.1 Kosten voor onderzoek en ontwikkeling (niet toe te rekenen aan een actief)	5
1.2 Bijdrage activa in eigendom van derden	Divers
2. Gebouwen	
2.1 Nieuwbouw gebouwen (inclusief onderwijs)	40
2.2 Renovatie, restauratie, aankoop woonruimten en bedrijfsgebouwen	25
2.3 Ingrijpende bouwkundige aanpassingen	40
2.4 Uitbreidingen/verbouwingen bestaande activa	20
2.5 Kantoorinventaris, schoolmeubilair, onderwijsleerpakketten, gebruiksduur verlengend groot onderhoud woonruimten en bedrijfsgebouwen	10
3. Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	
3.1 Rioleringen en milieumaatregelen	50
3.2 Bouwkundige delen van gemalen, persleidingen	45
3.3 Mechanisch/elektrisch gedeelte pompen en gemalen riolering	25
3.4 Aanleg begraafplaatsen en vaarten	40
3.5 Oevervoorzieningen	15
4. Vervoer- en hulpmiddelen	
4.1 Zware vrachtauto's, minikraan, aanhangwagens	12
4.2 Zware tractoren, grote houtversnipperaars	10
4.3 Sneeuwploegen, schaftwagens, aanhangstrooiers	15
4.4 Maaimachines	6
4.5 Lichte bestelauto's	7
4.6 Zwaardere bestelauto's	8
4.7 Opzetstrooiers	10
5. Machines, apparaten en installaties	
5.1 Telefooninstallaties, veiligheidsvoorzieningen	10
5.2 Technische installaties bedrijfsgebouwen (lift, c.v.)	15
5.3 Automatiseringsapparatuur (hardware en software)	5
6. Grond-, weg en waterbouwkundige werken (maatschappelijk nut)	
6.1 Wegen, bruggen, viaducten, walbeschoeiing	15
6.2 Betonnen wegen, betonnen fietspaden, betonnen en kunststof bruggen	50
6.3 Stalen bruggen	25
6.4 Houten (fiets-) bruggen	25
6.5 Verkeersinstallaties, bushaltes	10
6.6 Armaturen straatverlichting	20
6.7 Lichtmasten	40

Toelichting op de balans activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn bezittingen die niet fysiek tastbaar zijn. Het grootste deel is de bijdragen aan activa van derden.

x € 1.000

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 31-dec-2022	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-dec-2023
Kosten onderzoek en ontwikkeling						
Kosten onderzoek en ontwikkeling	-	237	-	-	-	237
Totaal kosten onderzoek en ontwikkeling	**-**	**237**	**-**	**-**	**-**	**237**
Bijdragen activa aan derden						
Bijdragen activa aan derden	2.361	108	-	-63		2.406
Totaal Bijdragen activa aan derden	**2.361**	**108**	**-**	**-63**	**-**	**2.406**
Totaal	**2.361**	**345**	**-**	**-63**	**-**	**2.643**

Investeringen immateriële vaste activa

In 2023 zijn diverse kosten gemaakt voor toekomstige complexen. Er geldt dat deze voorbereidingskosten voor een periode van 5 jaar kunnen worden opgenomen op de balans onder de immateriële vaste activa. Op het moment dat een voorfase van het project daadwerkelijk doorgaat (de raad stelt dan de exploitatie vast), zullen deze voorbereidende kosten worden toegevoegd aan de betreffende grondexploitatie. Wanneer een project in de voorfase niet doorgaat, worden de kosten ten laste van de gemeentelijke exploitatie gebracht.

x € 1.000

Investeringen Immateriele vaste activa	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Werkelijk besteed t/m 2023
Kosten onderzoek en ontwikkeling			
Voorbereidingskosten grex (samen)		237	237
Totaal kosten onderzoek en ontwikkeling	**-**	**237**	**237**
Bijdragen van derden			
Dorps.Sintrum Donkerbroek	2.000	17	72
Paddelbaan TCO	38	19	38
Sportaccommodatie SV Oosterwolde	284	72	284
Totaal bijdragen van derden	**2.322**	**108**	**394**
Totaal investeringen Immateriele vaste activa	**2.322**	**345**	**631**

Materiële vaste activa

x € 1.000

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-dec-2022	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Afschrijv-ingen	Duurzame waardevermind-eringen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-dec-2023
Invest.met een economisch nut							
Bedrijfsgebouwen	34.469	1.302		-1.253			34.518
Grond en terreinen	1.991	3.487					5.478
Machines en apparaten	739	141		-130			750
Overige materiele vaste activa	82	32		-6			108
Vervoermiddelen	201	225		-79			347
Totaal Materiele Vaste activa Ec.nut	**37.482**	**5.187**	**-**	**-1.468**	**-**	**-**	**41.200**
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven							
Riolering	18.410	581		-1.222			17.769
Tot.invest.met een econ.nut waarv.ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	**18.410**	**581**	**-**	**-1.222**	**-**	**-**	**17.769**
Invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut							
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	3.983	2.088		-173			5.899
Totaal Materiele Vaste Activa MTS nut	**3.983**	**2.088**	**-**	**-173**	**-**	**-**	**5.899**
Totaal	**59.875**	**7.856**	**-**	**-2.863**	**-**	**-**	**64.868**

Investeringen materiële vaste activa

De materiële activa worden onderverdeeld in economisch nut, economisch nut met dekking door heffing en maatschappelijk nut.

De vermeerderingen bij de Bedrijfsgebouwen en Gronden en terreinen zijn vooral de gedane strategische aankopen in 2023. De raad is via een Mededeling aan de Raad dd 19 december 2023 op de hoogte gebracht van gedane aankopen.

Bij Machines en apparaten en Vervoersmiddelen zijn de vermeerderingen vooral vervangingsinvesteringen.

In 2024 wordt de Wijkvernieuwing Harenkwartier afgerond.

x € 1.000

Investeringen Materiële vaste activa	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Werkelijk besteed t/m 2023
Invest. met een economisch nut			
Aankoop grond Appelscha MGA K1542	-	638	638
Aankoop grond Venekoten D-897 (JAMW beh)	-	415	415
Aankoop grond Langekamp D-810/910/902	-	2.159	2.159
Aankoop grond Langekamp D-2438 (Kooistra)	-	275	275
Pand Moskampweg 1	-	511	511
Pand Vaart Nz 57 Appelscha (Leertouwer)	-	561	561
Aanschaf inventaris 2018	108	68	108
Aanschaf inventaris 2019	199	158	199
Aanschaf inventaris gem.huis 2020	197	-	-
Nieuw / en verbouw huisv. Voorber. Buitendienst	275	-	-
Nieuw / en verbouw huisv.inrichting buitendienst	150	-	-
Nieuw / en verbouw huisv.techn.instal buitendienst	656	-	-
Nieuw / en verbouw huisv.civiel tech buitendienst	2.288	-	-
Nieuw/verbouw huisvesting Buitendienst	964	4	-16
Auto bomenploeg 2023	65	67	67
Auto riolering 2023	80	70	70
VW Transporter VVP-26-B	49	49	49
Auto Landmeter 2023	40	40	40
VW ID Buzz VZN-95-N	44	-	-
Aanhangzoutstrooier Syntos 2022	43	43	43
Panda maai laad combi 2023	56	56	56
Apparatuur Landmeter	40	41	41
Toiletvoorziening Donkerbroek	40	32	32
Totaal invest.met een economisch nut	**5.294**	**5.187**	**5.248**
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding v.d.kosten een heffing kan worden geheven			
Vrijverval riolering 2023	1.000	580	580
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding v.d.kosten een heffing kan worden geheven	**1.000**	**580**	**580**
Invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut			
Wijkvernieuwing Haerenkwartier	2.650	1.853	2.385
Openbare verlichting naar LED armatuur vanaf 2021	129	69	69
Fietspad Waskemeer	220	152	159
Aanleg graskeien III	326	14	321
Totaal invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut	**3.325**	**2.088**	**2.934**
Totaal	**9.619**	**7.855**	**8.762**

Financiële vaste activa

x € 1.000

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-dec-2022	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Aflos-singen	Boekwaarde 31-dec-2023
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen					
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	148				148
Totaal Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	**148**	**-**	**-**	**-**	**148**
Leningen aan					
Woningbouwcorporaties	2.437	-	-71		2.366
Totaal Leningen aan woningcorporaties	**2.437**	**-**	**-71**	**-**	**2.366**
Overige langlopende leningen					
Overige langlopende leningen	2.505	1.725	-57		4.173
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	784		-784		-
Totaal Overige langlopende leningen	**3.289**	**1.725**	**-841**	**-**	**4.173**
Totaal	**5.874**	**1.725**	**-912**	**-**	**6.687**

Deelnemingen

x € 1.000

Deelnemingen	Boekwaarde 31-dec-2022	Boekwaarde 31-dec-2023
Deelnemingen kapitaalverstrekkingen		
Aandelen Afvalsturing Friesland N.V.	54	54
Aandelen Enexis + alle B.V.s die uit d everkoop van Essent zijn ontstaan	4	4
Aandelen Fryslan Miljeu	47	47
Aandelen N.V. Bank Ned. Gemeenten	42	42
Totaal deelnemingen kapitaalverstrekking	**148**	**148**
Totaal	**148**	**148**

Overige langlopende geldleningen

Bij de leningen sportverenigingen is de verstrekte lening in 2023 aan SV Oosterwolde verwerkt. De leningen aan de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (verzilver-, duurzaamheids-, blijvers- , starters- en stimuleringsleningen) zijn opgetrokken naar € 3 miljoen.

x € 1.000

Overige langlopende geldleningen	Boekwaarde 31-dec-2022	Boekwaarde 31-dec-2023
Overige langlopende leningen		
Leningen sportverenigingen	578	826
Leningen dorpshuizen	10	8
Stichting MFC Oldeberkoop	218	208
Stichting Stimuleringsfonds	1.560	3.000
Vereniging Toeristisch Rec. Belang	20	12
Stichting Kredietbank Nederland	119	119
Totaal nieuwe leningen	**2.505**	**4.173**

Voorraden

x € 1.000

Voorraden	31-dec-22	31-dec-23
Onderhanden werk incl. expl. bouwgrond voorraad		
Onderh. Werk incl. expl.bouwgr.voorraad	800	954
Totaal Onderhanden werk incl.expl.bouwgrond voorraad	**800**	**954**
Totaal	**800**	**954**

Bouwgrond in exploitatie 1

Alle terreinen vallen onder de categorie Bouwgrond In Exploitatie (BIE) en vallen onder de activa als voorraad. Een BIE is een bouwgrond waarvan de exploitatie en begroting door de raad is vastgesteld. De maximale looptijd van een grondexploitatie is 10 jaar tenzij hiervan gemotiveerd wordt afgeweken en dit vastgesteld is door de raad. Bij een langere looptijd worden risico beperkende beheersmaatregelen toegepast zoals geen indexatie van opbrengsten na 10 jaar.

Boekwaarde is het totaalbedrag van alle investeringen en opbrengsten uit het verleden. Balanswaarde is de gerealiseerde waarde inclusief de verliesvoorzieningen en winstuitnames. Winstnemingen worden jaarlijks berekend over de winstgevende grondexploitaties met de Percentage of Completion Methode (POC). De winstneming over 2023 is € 222.000.

De bedrijventerreinen hebben per 31 december 2023 een boekwaarde van € 1.190.000, de woningbouwterreinen -€ 236.000.

x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie	Boek-waarde 31-dec-22	Investe-ringen	Inkomsten	Winst- uitname	Voor-ziening	Balans-waarde 31-dec-23
Grondexploitatie						
38 Industrieterrein Venekoten geheel	658	33	-	22		713
46 Haulerwijk Industrieterrein Beute	303	6	-	-18		291
47 Haulerwijk Industrieterrein Beute 2e fase	176	6	-	4		186
104 De Kromten Waskemeer	59	13	213	38		-104
111 Langedijke Melman II	-93	56	0	63		25
117 Elsloo	-139	43	-	68		-28
128 Donkerbroek-west	-163	105	-	27		-31
129 Boekhorsterweg	-	34	150	18		-98
Totaal	**801**	**295**	**363**	**222**	**0**	**954**

Bouwgrond in exploitatie 2

In onderstaand overzicht is de prognose van de diverse complexen weergegeven. De bedragen in de kolommen 'Geraamde nog te maken kosten' en 'Geraamde nog te ontvangen opbrengsten' zijn gebaseerd op de meest recente, geactualiseerde, exploitatieopzetten. Rekening houdend met de geraamde nog te maken kosten en de geraamde te verwachten opbrengsten kunnen de diverse complexen op termijn worden afgesloten met een voordelig resultaat van in totaal € 1.956.000.

x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie	Boek-waarde 31-dec-23	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbreng-sten	Geraamd resultaat (eind-waarde)	Genomen verliezen tm. 2023
Grondexploitatie					
38 Industrieterrein Venekoten geheel	713	55	1.391	-624	298
46 Haulerwijk Industrieterrein Beute	291	16	703	-396	1
47 Haulerwijk Industrieterrein Beute 2e fase	186	-	974	-788	87
104 De Kromten Waskemeer	-104	74	-	-30	
111 Langedijke Melman II	25	17	113	-71	
117 Elsloo	-28	21	-	-7	
128 Donkerbroek-west	-31	24	-	-7	
129 Boekhorsterweg	-98	65	-	-33	
Totaal	**954**	**272**	**3.182**	**-1.956**	**386**

Uitzettingen korter dan 1 jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het grootste verschil ten opzichte van 2022 is de post BCF belastingdienst. In 2023 is de compensabele btw bij de investeringen groter dan in 2022.

Op het bedrag voor overige vorderingen zijn voor oninbaarheid de voorzieningen oninbare (belasting)debiteuren en oninbare debiteuren SoZaWe in mindering gebracht.

x € 1.000

Uitzettingen korter dan één jaar	31-dec-22	31-dec-23
Vorderingen openbaar lichaam		
Debiteuren Openbaar lichaam	56	6
BCF belastingdienst	2.784	3.892
Totaal Vorderingen openbaar lichaam	**2.840**	**3.898**
Uitzettingen in Rijks schatkist		
Uitzettingen in Rijks schatkist	7.473	3.891
Totaal uitzettingen Rijks schatkist	**7.473**	**3.891**
Overige vorderingen		
Debiteuren	921	721
Debiteuren belastingen	222	227
Debiteuren SoZaWe/uitkeringen	1.184	1.230
Totaal Overige vorderingen	**2.327**	**2.178**
Voorzieningen oninbaarheid		
Voorz. oninbare (belasting)debiteuren	-59	-62
Voorz. oninbare debiteuren SoZaWe	-399	-400
Totaal Voorzieningen oninbaarheid	**-458**	**-462**
Totaal	**12.181**	**9.505**

Liquide middelen en overlopende activa

x € 1.000

Liquide middelen (kas, bank)	31-dec-22	31-dec-23
Banksaldo	426	422
Kas		5
Totaal	**426**	**427**

x € 1.000

Overlopende activa	31-dec-22	31-dec-23
Vooruitbetaalde bedragen	1.520	1.694
Nog te ontvangen bedragen	3.168	2.430
Totaal	**4.688**	**4.124**

Nog te ontvangen doeluitkeringen

In onderstaand overzicht zijn de nog te ontvangen bedragen opgenomen die betrekking hebben op een doeluitkering.

x € 1.000

Nog te ontvangen doeluitkeringen		31-dec-22	Toevoegingen	Uitgaven	Vrijval	31-dec-23
Gemeentelijke opvang Oekraïners	A16	0	195	0	0	195
Regio Deal R&T	C75B	0	58	0	0	58
Regio Deal Zorgeconomie	C75B	0	84	0	0	84
		0	**337**	**0**	**0**	**337**

gemeente ooststellingwerf

Toelichting op de balans passiva

Reserves

x € 1.000

Reserves	Boek-waarde 31-12-2022	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Boek-waarde 31-12-2023
Algemene reserves				
Algemene reserve vrij aanwendbaar	26.791	5.099	-2.166	29.724
Totaal Algemene reserves	**26.791**	**5.099**	**-2.166**	**29.724**
Bestemmingsreserves grondexploitatie				
Algemene reserve grondexploitatie	2.060	233	-	2.293
Totaal Bestemmingsreserves grondexploitatie	**2.060**	**233**	**-**	**2.293**
Bestemmingsreserves opvang schommeling tarieven				
Lastenverlichting	591	435	-431	595
Totaal Bestemmingsreserves opvang schommeling tarieven	**591**	**435**	**-431**	**595**
Overige bestemmingsreserves				
Reserve strategische projecten	2.038		-25	2.013
Reserve monumenten (2013)	100			100
Reserve sociaal domein	-		-	-
Reserve organisatieontwikkelingen	75	30	-53	52
Reserve rioleringen	-	-	-	-
Reserve overheveling budgetten	386	684	-386	684
Reserve kapitaallasten	2.568		-130	2.438
Totaal Overige bestemmingsreserves	**5.167**	**714**	**-594**	**5.287**
Totaal	**34.609**	**6.481**	**-3.191**	**37.899**

Structurele toevoegingen en onttrekkingen

De structurele onttrekking bestaat uit de onttrekking aan de reserve kapitaallasten.

x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Structurele toevoegingen			
Totaal structurele toevoegingen	**-**	**-**	**-**
Structurele onttrekkingen	186	130	56 V
Totaal structurele onttrekkingen	**186**	**130**	**56 V**
Totaal structurele toevoegingen en onttrekkingen	**186**	**130**	**56 V**

Reserve overheveling budgetten

Over de overheveling van onderstaande budgetten is door de raad in december 2023 een besluit genomen.

x € 1.000

Reserve overheveling budgetten	31-dec-23
Bruisplek	35
Pumptrack Appelscha	20
Pumptrack Oosterwolde	125
ESF	211
Versterken sociale basis: Dorpsondersteuner Oldeberkoop	20
Taallessen Oekraïners	24
Dienstverlening	229
Onderzoek mobilisatie	20
Totaal	**684**

Voorzieningen

x € 1.000

Voorzieningen	Boek-waarde 31-12-2022	Toevoe-gingen	Vrijval	Onttrek-kingen	Boek-waarde 31-12-2023
Voorz. Verplichtingen, verliezen en risico (art 44, 1a)					
Voorziening bodemsanering	475	-	-	-	475
Totaal Voorz. Verplichtingen, verliezen en risoco (art 44, 1a)	**475**	**-**	**-**	**-**	**475**
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)					
Voorz.onderh.geld de Kompaan	129	20	-	-27	122
Voorz.onderh.geld Steegdenhal	73	16	-	-8	81
Vz. Ond. Sportacc. 3 B`s	437	25	-	-48	414
Voorz. Onderhoud gymlokalen	114	15	-	-37	92
Voorziening Onderhoud MFS de Boekebeam	196	16	-	-8	204
Voorz.onderhoud gebouwen	622	75	-	-4	693
Voorziening onderhoud Bosbergtoren	26	24	-	-20	30
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	116	10	-	-25	101
Voorziening onderhoud MFA De Samensprong	-	358	-	-22	336
Totaal Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	**1.713**	**559**	**-**	**-199**	**2.073**
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44, lid 2)					
Voorziening riolering	5.672	113	-	-580	5.205
Totaal Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44, lid 2)	**5.672**	**113**	**-**	**-580**	**5.205**
Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.					
Voorz. lopende pens. bestuurders	1.621	579	-	-140	2.060
Voorz.pensioen vm./huidige wethouders	1.224	-	-162	-	1.062
Voorziening verlofsparen	57	72	-	-	129
Totaal Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.	**2.902**	**651**	**-162**	**-140**	**3.251**
Totaal	**10.762**	**1.323**	**-162**	**-919**	**11.004**

Vaste schulden

Onze vaste schuld met rentetypische looptijd groter dan 1 jaar bestaat uit zes geldleningen.

x € 1.000

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar	31-dec-22	Opname	Aflossing	31-dec-23	Rente 2023
Onderhandse leningen					
Opgen.onderhands leningen van bin.landse banken	131.383			131.383	
Aflos.onderhands leningen van bin.landse banken	-104.845		-1.371	-106.216	
Totaal	**26.538**	**-**	**-1.371**	**25.167**	**237**

Netto vlottende schulden met rente typische looptijd korter dan 1 jaar en overlopende passiva

x € 1.000

Kortlopende schulden korter dan één jaar	31-dec-22	31-dec-23
Kasgeldlening	-	-
Overige schulden	2.909	3.049
Totaal	**2.909**	**3.049**

x € 1.000

Overlopende passiva	31-dec-22	31-dec-23
Vooruitontvangen bedragen van openbare lichamen	1.923	3.622
Overige vooruitbetaalde bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	4.334	4.607
Totaal	**6.257**	**8.229**

Vooruitontvangen doeluitkeringen

In onderstaande tabel zijn de vooruitbetaalde bedragen opgenomen die betrekking hebben op doeluitkeringen.

x € 1.000

Vooruit ontvangen doeluitkeringen		31-dec-22	Toevoegingen	Uitgaven	Vrijval	31-dec-23
Ontvangen van Rijk						
Inhalen onderwijsvertraging door corona	D14	290	106	-108		288
SPUK Sportakkoord	H8	38	0	-38		0
GOAB	D8	0	14	0		14
Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	H32	0	342	0		342
CDOKE	F28	0	167	0		167
Inburgering	G10	164	263	-206		221
Onderwijsroute	G13	22	23	-22		23
Regio Deal Winkelgebied Oosterwolde	C75B	25	0	-25		0
Regio Deal LKC	C75B	220	0	0		220
SPUK Stimulering Verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	E84	224	0	-51		173
Aanpak energiearmoede	C55	716	202	-431		487
Lokale Aanpak Isolatie	C94	0	1.304	0		1.304
Huisvesting aandachtsgroepen	C209	0	238	0		238
SPUK Gala	H30	0	18	0		18
Ontvangen van Provincie						
Manifest verkeersveiligheid (provincie)		15	0	-5		10
Aandachtsgebieden (provincie)		209	0	-98		111
Totaal		**1.923**	**2.676**	**-984**	**0**	**3.615**

Toelichting op de balans niet uit balans blijkende verplichtingen

Waarborgen en garanties

Waarborgen en garanties	Aard/ Omschrijving	Oorspronk. bedrag	Percentage borgstelling	Restant eind 2022	Restant eind 2023
Stg. Beheer multifunctioneel vastgoed Oosterwolde	Aankoop/afbouw gebouw en financiering overdrachtsbelasting + aanloopkosten	1.600	100%	1.000	1.000
Coöperatieve Vereniging Fryslân	Aanleg breedband in Langedijke	125	100%	50	37,5
Totaal		**1.725**		**1.050**	**1.038**

Toelichting

Het WSW borgt leningen van woningcorporaties. Corporaties zijn hierdoor in staat om met gunstige financieringsmogelijkheden sociale huurwoningen te realiseren en in stand te houden. Het rijk en de gemeenten staan elk voor 50% in de achtervang bij het WSW (25% wordt verdeeld over alle gemeenten en 25% wordt toegerekend aan één gemeente die in de leningovereenkomst is vermeld of aan de gemeenten waar de corporatie sociale huurwoningen bezit). Wanneer een corporatie in financiële problemen raakt, zorgt het WSW dat rentebetalingen en aflossing van leningen doorgaan. Het WSW betaalt dit uit eigen kapitaal. Dat kapitaal kan worden aangevuld door obligo bij alle deelnemende corporaties op te halen. Pas wanneer dat onvoldoende is, komen rijk en gemeenten als achtervanger in beeld om renteloze leningen te verstrekken. Het risico voor de achtervangers is overigens beperkt, tot nu toe heeft het WSW daar nooit een beroep op gedaan.

Ook in 2023 is niets betaald uit hoofde van verleende borg- en garantstellingen voor geldleningen. De woningbouwcorporaties, actief in onze gemeente, maken gebruik van het Waarborgfonds voor de Sociale Woningbouw (WSW). De corporaties kunnen door het WSW geborgde leningen afsluiten. De achtervangpositie van onze gemeente voor deze leningen bedraagt per 31 december 2023 in totaal € 57,837 miljoen, hiervoor staan we gezamenlijk met het Rijk garant. Voor Stichting WoonFriesland is het € 20,126 miljoen, Stichting Woonzorg Nederland € 1,990 miljoen, Stichting Habion € 0,921 miljoen en als laatste Stichting Actium € 34,800 miljoen. De gemeente kan als gevolg van de 'achtervangregeling' nog in beperkte mate worden aangesproken.

Contractuele verplichtingen

De gemeente heeft meerjarige contractuele verplichtingen afgesloten. Op basis van geregistreerde contracten uit de contractenbank blijkt dat dit € 5,3 miljoen bedraagt. De contractenbank is op dit moment nog niet volledig up-to-date. De updates (vanuit de contractmanagers via Izaak) worden na rechtzetten van het systeem (Vendorlink) met terugwerkende kracht hersteld en doorgevoerd. Hier zijn al goede stappen ingezet, maar vanwege de complexiteit is dit nog niet afgerond.

Gebeurtenissen na balansdatum

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt.

Toelichting overzicht baten en lasten

De toelichting op de afwijkingen baten en lasten tussen rekening en begroting is in overeenstemming met artikel 28 lid a BBV opgenomen in de programmaverantwoording. Per programma geven we bij de 4e W-vraag antwoord op de vraag 'Wat heeft het gekost'. Afwijkingen > € 25.000 zijn daar toegelicht.

Overzicht onvoorzien

x € 1.000

Onvoorziene uitgaven	Algemeen	College	Totaal
Primitieve begroting			
Budget onvoorzien	1		1
Totaal Primitieve begroting	**1**	**-**	**1**
Begrotingswijzigingen			-
Totaal begrotingswijzigingen	**-**	**-**	**-**
Restant onvoorziene uitgaven	**1**	**-**	**1**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Lasten Algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	-	-	-	-	-
Deelnemingen	0	-1	-1	-	1 V
Lokale heffingen	-83	-51	-51	-82	- 32 N
Saldo financieringsfunctie	-29	53	148	-125	- 274 N
Onvoorzien	-	-1	-1	-	1 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	-6	-163	-84	-	84 V
Totaal Lasten Algemene dekkingsmiddelen	**-119**	**-162**	**12**	**-208**	**- 220 N**
Baten Algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	57.637	55.276	57.680	60.010	2.330 V
Deelnemingen	161	51	121	133	12 V
Lokale heffingen	3.139	3.292	3.215	3.292	77 V
Saldo financieringsfunctie	64	13	213	311	98 V
Onvoorzien	-	-	-	-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	73	9	9	33	24 V
Totaal Baten Algemene dekkingsmiddelen	**61.074**	**58.641**	**61.238**	**63.779**	**2.541 V**
Totaal	**60.955**	**58.479**	**61.250**	**63.571**	**2.321 V**

Overzicht incidentele baten en lasten

In het overzicht staan per programma de incidentele baten en lasten hoger dan € 25.000. De toelichting op de verschillende posten uit het onderstaand overzicht staat bij de diverse programma's.

x € 1.000

Incidentele lasten en baten 2023	Lasten			Baten		
	Actuele begroting	Rekening 2023	Verschil	Actuele begroting	Rekening 2023	Verschil
1 Sociaal Domein						
Energietoeslag tot 120%, dekking rijksbijdrage en algemene reserve	-606	-1.792	- 1.186 N	606	1.992	1.386 V
Energietoeslag 120% tot 140%, dekking algemene reserve	-625	-	625 V	625	-	- 625 N
Noodfonds inwoners en bedrijven	-1.650	-1.096	554 V	-	-	-
Opvang Oekraïense vluchtelingen	-3.058	-2.263	795 V	3.058	3.703	645 V
Het Fonds	-200	-117	83 V	-	-	-
Zorgeconomie, dekking algemene reserve	-55	-55	-	55	55	-
Opstellen accommodatiebeleid, dekking deels Algemene reserve	-64	-57	7 V	14	7	- 7 N
JOG	-30	-30	-			-
Voorzieningenwijzer	-30	-30	-			-
Kleding-/schoenenbonnen, dekking algemene reserve	-30	-30	-	30	30	-
Vroegsignalering, dekking algemene reserve	-42	-42	-	42	42	-
3 Ruimtelijke & Economische ontwikkelingen						
Biobased Economy, dekking algemene reserve	-215	-41	175 V	215	41	- 175 N
Mop wegen, dekking algemene reserve	-134	-134	-	134	134	-
Verkeersveiligheid, dekking algemene reserve	-394	-51	343 V	394	51	- 343 N
Fietsverbinding Waskemeer, dekking algemene reserve	-220	-	220 V	220	-	- 220 N
Wijkvernieuwing Haerenkwartier, dekking reserve strategische projecten	-2.000	-	2.000 V	2.000	-	- 2.000 N
Klimaatmiddelen, dekking algemene reserve	-337	-31	306 V	337	31	- 306 N
Taskforce wonen, dekking algemene reserve	-1.348	-253	1.095 V	1.348	253	- 1.095 N
Omgevingswet, dekking algemene reserve	-760	-140	620 V	760	140	- 620 N
Verkoop grond			-	33	129	96 V
Vervolg Coöperatie Appelscha 3.0, dekking Algemene Reserve	-50	-50	-	50	50	-
Duurzaamheid	-250	-250	-	-	-	-
Stikstof	-125	-96	29 V	-	-	-
6 Bestuur en Dienstverlening						
Tijdelijke formatie ruimtelijke ordening, dekking Algemene Reserve	-75	-74	1 V	75	74	- 1 N
Concerncontrol, dekking algemene reserve	-75	-7	68 V	75	7	- 68 N
Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld	-70	-70	-			-
Herinrichting Gebiedsteam, dekking reserve sociaal domein	-60	-60	-	60	60	-
Projectleider Taskforce, dekking algemene reserve	-78	-78	-	78	78	-
Organisatieontwikkelingen, dekking reserve Organisatieontwikkelingen	-105	-53	52 V	105	53	- 52 N
Uitvoering energietoeslag, dekking algemene reserve	-75	-	75 V	75	-	- 75 N
Pilot leerwerk centrum, dekking algemene reserve	-25	-	25 V	25	-	- 25 N
Centrale proceskosten Regio Deal, dekking reserve strategische projecten	-25	-25	-	25	25	-
			-			-
Diverse onttrekkingen algemene reserve < 25K	-216	-133	83 V	216	133	- 83 N
Totaal incidentele lasten en baten	**-13.026**	**-7.057**	**5.970 V**	**10.654**	**7.087**	**- 3.567 N**
Saldo incidentele lasten en baten	**-2.372**				**30 V**	**2.402 V**

x € 1.000

Lijst verschillen incidentele lasten en baten	
Energietoeslag	200
Noodfonds inwoners en bedrijven	554
Opvang Oekraïense vluchtelingen	1.440
Het Fonds	83
Stikstof	29
Verkoop grond	96
	2.402

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 27 februari 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 2.821.110.

Bevinding
Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:
- Begrotingscriterium, € 3.022.00. Deze is aangemerkt als acceptabel, zie paragraaf 5 bedrijfsvoering.
- Voorwaardencriterium, € 130.000.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Bijlagen

A. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

In 2006 heeft de Rijksoverheid haar besluitvorming rondom de wet Single Information/Single Audit (SISA) voor specifieke uitkeringen afgerond. Hiermee wordt beoogd het grote aantal specifieke uitkeringen van ministeries aan gemeenten en hiermee samenhangende afzonderlijke verantwoordingen te verminderen. Dit betekent dat de Rijksoverheid voldoende heeft aan de jaarrekening van de gemeente en er geen afzonderlijke verantwoording per specifieke uitkering wordt gevraagd. Daarvoor in de plaats wordt bij de jaarrekening een bijlage gevoegd waarin alleen de voor de Rijksoverheid noodzakelijke verantwoordingsinformatie per specifieke uitkering wordt opgenomen.

Op grond van artikel 24 lid 3 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) maakt de bijlage met verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen onderdeel uit van de jaarrekening van de gemeente. Hieronder volgt een overzicht van de regelingen waarover verantwoording wordt afgelegd aan het ministerie.

Tabel Sisa

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024								
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
JenV	**A16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
			Aard controle R *Indicator: A16/01*	*Aard controle R* *Indicator: A16/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/03*	*Aard controle R* *Indicator: A16/04*	*Aard controle R* *Indicator: A16/05*	*Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 3.261.568	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 289.993
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
			Aard controle R *Indicator: A16/07*	*Aard controle R* *Indicator: A16/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*		
			€ 7.272	€ 136.710	€ 3.695.543	€ 5.884.861		

FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			0	17	2	5	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*		
			N.V.T.	Nee				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*
			€ 0	€ 0			€ 0	€ 0

			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*
			€ 0	€ 6.460	€ 6.936	€ 17.340	€ 3.590	€ 3.590
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/26*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/27*	
			€ 12.000	€ 12.000	€ 0	€ 0	€ 22.526	
BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten

			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/01*	*Aard controle R* *Indicator: C55/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	*Aard controle R* *Indicator: C55/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
			495	€ 327.305	€ 327.305	99	€ 65.944	€ 65.944
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/07*	*Aard controle R* *Indicator: C55/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*			
			884	€ 37.745	€ 37.745			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
			0	0	0	594	884	0

BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de t oeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R	*Aard controle n.v.t.*				
			Indicator: C62/01	*Indicator: C62/02*				
			€ 0	Ja				
BZK	**C75B**	**Regiodeals 3e tranche**	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Kenmerk/ beschikkingsnummer	Betreft pijler	Besteding per pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cofinanciering per pijler (jaar T)	
		SiSa tussen medeoverheden			Een pijler per regel			
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
			Indicator: C75B/01	*Indicator: C75B/02*	*Indicator: C75B/03*	*Indicator: C75B/04*	*Indicator: C75B/05*	
		1	060086 Gemeente Opsterland	DGNVLG/20208478	Vitale kernen	€ 265.820	€ 1.280.962	
		2	060086 Gemeente Opsterland	DGNVLG/20208474	Veerkrachtig landschap	€ 73.450	€ 466.227	
		100						
			Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator C75B/01	Totale cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve cofinanciering per pijler (t/m jaar T)	Toelichting		

			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen					
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C75B/06*	*Aard controle R* *Indicator: C75B/07*	*Aard controle R* *Indicator: C75B/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/09*		
		1	*060086 Gemeente Opsterland*	€ 540.747	€ 1.990.625			
		2	*060086 Gemeente Opsterland*	€ 1.612.677	€ 970.455			
		100						
			Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T)	Totale compensabele BTW (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C75B/10*	*Aard controle R* *Indicator: C75B/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/12*			
			€ 0	€ 25.306	Nee			
BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			Aard controle R *Indicator: C92/01*	*Aard controle R* *Indicator: C92/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 24.814	€ 0	1	65	53	

BZK	C94	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C94/02*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...] *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle R* *Indicator: C94/04*	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en *Aard controle R* *Indicator: C94/05*	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen *Aard controle R* *Indicator: C94/06*
		1	LAI23-03498353	€ 0	0	0	0	€ 0
		2						
		100						

			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuningen/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling *Aard controle R* *Indicator: C94/07*	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle R* *Indicator: C94/08*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle R* *Indicator: C94/09*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*
		1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
		2				
		100				

BZK	C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen							
				Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C209/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C209/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project *Aard controle D2* *Indicator: C209/05*	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/06*
			1	*RHA2023 - 03510084*	*Flexwoningen Boslaan Appelscha*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			2						
			10						

				Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/07*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/08*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle R.* *Indicator: C209/10*
			1	*Flexwoningen Boslaan Appelscha*	0	Nee	Ja
			2				
			10				

				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/11*

OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: D8/01*	*Aard controle R* *Indicator: D8/02*	*Aard controle R* *Indicator: D8/03*	*Aard controle R* *Indicator: D8/04*	*Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
			€ 344.391	€ 24.682	€ 100.967	€ 13.191	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: D8/06*	*Aard controle R* *Indicator: D8/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	*Aard controle R* *Indicator: D8/09*		
		1						
		2						
		100						

OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R *Indicator: D14/01*	*Aard controle R* *Indicator: D14/02*	*Aard controle R* *Indicator: D14/03*	*Aard controle R* *Indicator: D14/04*	*Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
			€ 108.429	€ 0	€ 0	€ 0	€ 287.929	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: D14/06*	*Aard controle R* *Indicator: D14/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	*Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
		1						
		2						
		10						

IenW	E44B	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**		Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
				Aard controle n.v.t. *Indicator: E44B/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	*Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	*Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
			1	030002 Provincie Friesland	PF-2023/271749	€ 200.000	€ 0	€ 0	€ 0
			2						

				Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)
				Aard controle n.v.t. *Indicator: E44B/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*
			1	030002 Provincie Friesland	PF-2023/271749	Nee
			2			

				Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel
				Aard controle n.v.t. *Indicator: E44B/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*
			1	030002 Provincie Friesland	PF-2023/271749	21 - Vergroten afvoercapaciteit (Revitalisering Haerenkwartier)	Ja

		2					
IenW	**E84**	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/04*	
			€ 166.358	€ 270.761	€ 135.381	Nee	
			Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/08*	
		1	301 Aanleg van openbare verlichting|aantal in Meters	Ja	1		
		2	312 Verwijderen fietspaaltje|aantal in Stuks	Ja	1		
		3	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h|aantal in Stuks	Ja	1		
		4	331 Drempel|aantal in Stuks	Ja	1		
		5	331 Drempel|aantal in Stuks	Ja	1		

			6	334 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraten GOW naar 30 km/uur-zone|aantal in Stuks	Ja	1		
			7	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h|aantal in Stuks	Ja	1		
			8	310 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden|aantal in Meters	Ja	1		
			9	331 Drempel|aantal in Stuks	Ja	1		
			10	331 Drempel|aantal in Stuks	Ja	1		
			11	315 Inzet t.b.v. verwijderen oneffenheden door opdruk van boomwortels|aantal in Dagen	Ja	1		
			12	315 Inzet t.b.v. verwijderen oneffenheden door opdruk van boomwortels|aantal in Dagen	Ja	1		
			13	316 Inzet t.b.v. vullen van gaten en scheuren|aantal in Dagen	Ja	1		
			14	316 Inzet t.b.v. vullen van gaten en scheuren|aantal in Dagen	Ja	1		
			15					

EZK	**F28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: F28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: F28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/06*
			€ 141.568	€ 214.853	€ 0	€ 356.420	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/07*					
			Nee					
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 7.824.675	€ 139.052	€ 568.324	€ 9.166	€ 91.772	€ 0

			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 47.797	€ 5.597	€ 0	€ 767.292	€ 16.011	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				

SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01* € 7.200	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02* € 0	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03* € 20.284	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04* € 0	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05* € 0	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06* € 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	

			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.366	€ 874
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 963	€ 96
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 1.124	€ 10.862	€ 0
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 644	€ 0	€ 0
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 1.768	€ 21.191	€ 970
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		

1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja	
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja	
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja	
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja	
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja	
6	Totaal	0	0	N.v.t.	

	Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	
				Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: G4/16*	*Aard controle R* *Indicator: G4/17*	*Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	*Aard controle R* *Indicator: G4/19*	
		1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
		6	Totaal	0	0	0	
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023**	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente		

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	*Aard controle R* *Indicator: G10/01* € 90.990	*Aard controle R* *Indicator: G10/02* € 0	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03* Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01* € 0	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02* € 0	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03* Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023**	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	*Aard controle R* *Indicator: G13/01*	*Aard controle R* *Indicator: G13/02*	*Aard controle R* *Indicator: G13/03*	*Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 54.780	€ 70.406				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	Onderhoud sportterreinen	€ 48.080	€ 48.080			
		2	Sporthal de Bongerd	€ 5.179	€ 5.179			
		3	Gymnastieklokalen	€ 17.147	€ 2.908	€ 3.169	€ 11.070	
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd**	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd**	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd**	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd**

			Aard controle n.v.t. *Indicator: H8/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	*Aard controle R* *Indicator: H8/03*	*Aard controle R* *Indicator: H8/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
		1	1042196	€ 37.716	€ 0	€ 37.716	€ 0	€ 37.716
		2						
		3						
		4						
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*				
		1	1042196	Ja				
		2						
		3						
		4						
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/02*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/04*		
			€ 0	€ 26.989	Ja	Ja		
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**	Naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/01*	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/02*	Besteding (jaar T) per onderdeel *Aard controle R* *Indicator: H30/03*	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/05*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/06*
		1	Lokaal Sportakkoord	€ 20.787	€ 20.787		€ 20.787	Ja

2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 143.111	€ 143.111		€ 143.111	Ja
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 31.980	€ 23.400	€ 8.580	€ 23.400	Ja
4	Kansrijke Start	€ 23.985	€ 16.353	€ 7.632	€ 16.353	Ja
5	Mentale Gezondheid	€ 11.193	€ 15.990		€ 15.990	Ja
6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 27.983	€ 25.166	€ 2.817	€ 25.166	Ja
7	Valpreventie	€ 82.349	€ 80.971	€ 1.378	€ 80.971	Ja
8	Leefomgeving	€ 15.990	€ 23.303		€ 23.303	Ja
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 3.998	€ 3.998		€ 3.998	Ja
10	Versterken sociale basis	€ 58.364	€ 54.040	€ 4.324	€ 54.040	Ja
11	Mantelzorg	€ 15.990	€ 15.990		€ 15.990	Ja
12	Eén tegen eenzaamheid	€ 15.990	€ 15.990		€ 15.990	Ja
13	Welzijn op recept	€ 8.795	€ 5.750	€ 3.045	€ 5.750	Ja
14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 3.998	€ 3.997		€ 3.997	Ja
15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 14.231	€ 12.317	€ 1.914	€ 12.317	Ja

	Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/08*
1	Lokaal Sportakkoord	Ja
2	Brede regeling combinatiefuncties	Ja
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja
4	Kansrijke Start	Ja

			5	Mentale Gezondheid	Ja	
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	Ja	
			7	Valpreventie	Ja	
			8	Leefomgeving	Ja	
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja	
			10	Versterken sociale basis	Ja	
			11	Mantelzorg	Ja	
			12	Eén tegen eenzaamheid	Ja	
			13	Welzijn op recept	Ja	
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja	
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja	
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/09*		
				Nee		
VWS	**H32**	**Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden**		Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/03*
				MEOZ23217	€ 389.943	€ 52.992

	Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamings plan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting
	Aard controle n.v.t. *Indicator: H32/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/05*	*Aard controle R* *Indicator: H32/06*	*Aard controle D1* *Indicator: H32/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/08*
1	*Laco Sportcentrum Oosterwolde*	€ 290.945	€ 36.469	Ja	*2023 nog niet uitbetaald*
2	*Zwembad Haulewelle*	€ 21.619	€ 4.609	Ja	*2023 nog niet uitbetaald*
3	*Bosbad Appelscha*	€ 77.379	€ 11.914	Ja	*2023 nog niet uitbetaald*

B. Overzicht wet normering bezoldiging topfunctionarissen

WNT verantwoording

De WNT is van toepassing op Gemeente Ooststellingwerf. Het voor Gemeente Ooststellingwerf toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000. Naast de hieronder vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

	W. Mutter	A. Hensen
Functie(s)	**Gemeentesecretaris**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1-1 tm 31-12	1-1 tm 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	**223.000**	**223.000**
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	125.355	81.106
Beloningen betaalbaar op termijn	20.286	11.706
Subtotaal	**145.641**	**92.812**
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	**145.641**	**92.812**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2022		
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1-1 tm 31-12	1-12 tm 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	113.852	10.405
Beloningen betaalbaar op termijn	20.741	936
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	*216.000*	*18.345*
Totaal bezoldiging 2022	**134.593**	**11.341**

C. Overzicht schatkistbankieren

x € 1.000

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren		2023			
	-1 **Drempelbedrag**				
		Kwartaal 1	**Kwartaal 2**	**Kwartaal 3**	**Kwartaal 4**
	-2 Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	**402**	**390**	414	355
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.218	1.230	1.206	1.265
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag				

(1) Berekening drempelbedrag

		2023
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	80.986
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan 500 miljoen	80.986
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de 500 miljoen te boven gaat	-
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	1.620

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen

		Kwartaal 1	**Kwartaal 2**	**Kwartaal 3**	**Kwartaal 4**
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	36.149	35.452	38.087	32.634
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	402	390	414	355

D. Begrotingsrechtmatigheid

De door u vastgestelde begroting en begrotingswijzigingen zijn de norm voor de begrotingsrechtmatigheid. Bestedingen boven het vastgestelde begrotingsbedrag (lasten) per programma die niet door u zijn geautoriseerd zijn strikt genomen onrechtmatig. Er kunnen verschillende soorten begrotingsafwijkingen worden onderkend. Het hangt dan van de reden af of de overschrijding meetelt in de rechtmatigheidsverantwoording.

Uit onderstaande tabel blijkt dat er bij programma 1 en programma 6 overschrijdingen zijn bij de lasten. We hebben geconstateerd dat deze overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en niet eerder bekend waren, of dat er baten tegenover staan. De overschrijdingen vallen daarmee in de categorie “onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel”. Dit sluit aan bij de Financiële verordening Ooststellingwerf 2023 artikel 12. Hierin staat dat begrotingsafwijkingen als acceptabel worden aangemerkt als er sprake is van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren of er sprake is van een overschrijding op een open-einde regeling. In lid 5 staat dat begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad niet nader worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Wij verzoeken u deze overschrijdingen alsnog te autoriseren door middel van het vaststellen van de Jaarstukken 2023.

x € 1.000

	Actuele Begroting			Rekening 2023			Afwijking		
	Baten	Lasten	saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Saldo van baten en lasten									
Programma									
1. Sociale Domein	13.923	-43.595	-29.673	17.215	-45.039	-27.824	3.293 V	- 1.444 N	1.849 V
2. Welzijn & educatie	511	-1.568	-1.057	520	-1.448	-927	9 V	120 V	130 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	10.083	-16.985	-6.901	8.369	-10.936	-2.567	- 1.714 N	6.049 V	4.334 V
5. Openbare orde en veiligheid	-	-2.501	-2.501	-	-2.493	-2.493	-	8 V	8 V
6. Bestuur & Dienstverlening	1.463	-16.467	-15.004	1.687	-18.044	-16.357	224 V	- 1.578 N	- 1.354 N
Totaal programma	**25.980**	**-81.116**	**-55.136**	**27.792**	**-77.960**	**-50.168**	**1.812 V**	**3.156 V**	**4.967 V**
Algemene dekkingsmiddelen									
Algemene uitkering	57.680	-	57.680	60.010	-	60.010	2.330 V	-	2.330 V
Deelnemingen	121	-1	120	133	-	133	12 V	1 V	13 V
Lokale heffingen	3.215	-51	3.165	3.292	-82	3.210	77 V	- 32 N	45 V
Saldo financieringsfunctie	213	148	361	311	-125	186	98 V	- 274 N	- 175 N
Onvoorzien	-	-1	-1	-	-	-	-	1 V	1 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	9	-84	-75	33	-	33	24 V	84 V	108 V
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**61.238**	**12**	**61.250**	**63.779**	**-208**	**63.571**	**2.541 V**	**- 220 N**	**2.321 V**
Overhead									
Overhead	3.223	-16.651	-13.428	3.131	-14.507	-11.376	- 92 N	2.144 V	2.052 V
Totaal overhead	**3.223**	**-16.651**	**-13.428**	**3.131**	**-14.507**	**-11.376**	**- 92 N**	**2.144 V**	**2.052 V**
Vennootschapsbelasting									
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-11	-11	-	- 11 N	- 11 N
Totaal vennootschapsbelasting	**-**	**-**	**-**	**-**	**-11**	**-11**	**-**	**- 11 N**	**- 11 N**
Saldo van baten en lasten	**90.441**	**-97.755**	**-7.314**	**94.702**	**-92.686**	**2.016**	**4.261 V**	**5.069 V**	**9.330 V**
Mutatie reserve									
Toevoegingen en onttrekkingen									
Toevoegingen		-2.297	-2.297		-1.351	-1.351	-	946 V	946 V
Onttrekkingen	8.961		8.961	3.191		3.191	- 5.770 N	-	- 5.770 N
Totaal toevoegingen en onttrekkingen	**8.961**	**-2.297**	**6.664**	**3.191**	**-1.351**	**1.840**	**- 5.770 N**	**946 V**	**- 4.823 N**
Resultaat	**99.403**	**-100.052**	**- 650 N**	**97.894**	**-94.037**	**3.857 V**	**-1.509**	**6.015**	**4.507 V**

E. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Sociale structuur					
Aantal inwoners	25.470	25.464	25.680	25.723	25.837
• van 0 - 18 jaar	4.821	4.551	4.529	4.457	4.525
• van 19 - 74 jaar	14.375	14.641	14.699	14.674	18.311
• van 64 jaar en ouder	6.274	6.272	6.452	6.592	3.001
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	555	533	516	508	503
• WWB	512	492	475	465	465
• IOAW / IOAZ	43	41	41	43	38
Fysieke structuur					
Oppervlakte in hectare 1)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
• binnenwater	264	282	278	278	285
• land	22.347	22.329	22.333	22.333	22.326
Aantal woonruimten voor de algemene uitkering	11.824	11.993	12.019	12.098	12.081
Lengte van de wegen (km)	387	387	387	387	387
• binnen de bebouwde kom	132	132	132	132	132
• buiten de bebouwde kom	255	255	255	255	255
Lengte van recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (km)	79	79	79	79	79
Lengte van waterwegen (km)	32	32	32	32	32
Openbaar groen in hectare	306	306	306	306	308
• beplanting	87	87	87	87	86
• gras	219	219	219	202	204
• bloemrijke/kruidenrijke bermen/gras			17	17	18
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	36.000	36.000	36.400	36.100	36.900
Aantal rioolaansluitingen voor rioolbelastingen	12.370	12.852	12.755	12.660	12.765

Financiële kerngegevens

x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Exploitatielasten	74.359	76.470	83.715	77.664	92.686
Opbrengst belastingen	5.473	5.593	3.461	3.677	3.639
Opbrengst onroerendezaakbelasting	2.982	3.007	3.022	3.156	3.147
Algemene uitkering gemeentefonds	46.218	49.239	57.367	55.276	60.010
Boekwaarde vaste activa	75.713	80.829	71.050	73.658	75.583
Vaste schuld	43.240	38.874	30.107	26.537	26.537
Eigen financieringsmiddelen:	38.938	39.062	41.660	39.781	46.120
Reserves	27.386	27.488	29.903	29.349	34.611
Voorzieningen	11.552	11.574	11.757	10.432	11.509
Loonkosten	15.385	16.095	17.322	18.730	18.792
Bijdragen en subsidies	4.643	4.027	4.919	3.898	5.422

Financiële kerngegevens per inwoner

Bedrag per inwoner	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Exploitatielasten	2.920	3.000	3.260	3.020	3.590
Opbrengst belastingen	210	220	130	140	140
Opbrengst onroerendezaakbelasting	120	120	120	120	120
Algemene uitkering gemeentefonds	1.810	1.930	2.230	2.150	2.320
Boekwaarde vaste activa	2.970	3.170	2.770	2.860	2.930
Vaste schuld	1.700	1.530	1.170	1.030	1.030
Eigen financieringsmiddelen:					
Reserves	1.080	1.080	1.160	1.140	1.340
Voorzieningen	450	450	460	410	450
Loonkosten	600	630	670	730	730
Bijdragen en subsidies	180	160	190	150	210

F. Overzicht Taakvelden

x € 1.000

	Begroting 2023 na wijziging			Jaarrekening 2023			
Taakvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil saldo
0-1.22 Bestuur	-2.507	335	-2.172	-2.644	527	-2.117	55
0-10.22 Mutaties reserves	-2.297	8.961	6.664	-1.351	3.191	1.840	-4.823
0-2.22 Burgerzaken	-692	296	-396	-763	293	-470	-74
0-3.22 Beheer overige gebouwen en gronden	-455	364	-91	-549	597	48	139
0-4.22 Overhead	-16.651	3.223	-13.428	-14.507	3.131	-11.376	2.052
0-5.22 Treasury	148	334	481	-125	444	319	-163
0-61.22 OZB woningen	-235	2.755	2.520	-221	2.816	2.594	74
0-62.22 OZB niet-woningen	-218	477	259	-260	472	212	-47
0-64.22 Belastingen overig	-76	135	59	-111	152	41	-18
0-7.22 OOS.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	0	57.680	57.680	0	60.010	60.010	2.330
0-8.22 Overige baten en lasten	-85	9	-76	-31	33	2	78
0-9.22 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	11	0	11	11
1-1.22 Crisisbeheersing en brandweer	-1.889	0	-1.889	-1.886	0	-1.886	3
1-2.22 Openbare orde en veiligheid	-580	0	-580	-564	0	-564	16
2-1.22 Verkeer en vervoer	-6.162	398	-5.764	-3.802	489	-3.314	2.450
2-4.22 Economische havens en waterwegen	-8	0	-8	-9	0	-9	-1
3-1.22 Economische ontwikkeling	-107	0	-107	-89	25	-63	43
3-2.22 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.130	2.167	1.037	-44	52	8	-1.029
3-3.22 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-262	0	-262	-272	0	-272	-10
3-4.22 Economische promotie	-205	456	251	-292	566	273	22
4-2.22 Onderwijshuisvesting	-1.787	532	-1.255	-1.711	538	-1.173	82
4-3.22 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.196	591	-1.605	-2.047	641	-1.406	199
5-1.22 Sportbeleid en activering	-245	180	-65	-289	218	-71	-7
5-2.22 Sportaccommodaties	-1.729	231	-1.498	-1.747	360	-1.387	111
5-3.22 Cult.presentatie, -productie en -partic.	-510	0	-510	-457	0	-457	52
5-5.22 Cultureel erfgoed	-185	14	-171	-127	16	-111	60
5-6.22 Media	-626	45	-582	-626	45	-581	1
5-7.22 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.194	110	-3.084	-3.537	106	-3.432	-348
6-1.22 Samenkracht en burgerparticipatie	-5.447	3.589	-1.858	-4.378	4.255	-123	1.735
6-2.23 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.402	0	-2.402	-2.746	0	-2.746	-344
6-3.23 - Inkomensregelingen	-12.675	8.305	-4.370	-14.080	9.966	-4.114	256
6-4.23 - WSW en beschut werk	-3.653	0	-3.653	-3.523	0	-3.523	130
6-5.23 - Arbeidsparticipatie	-457	61	-396	-665	238	-428	-32
6-6.23 - Maatwerkvoorziening (WMO)	-1.694	200	-1.494	-1.911	228	-1.683	-190
6-71A.23 - Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.789	0	-2.789	-2.668	0	-2.668	121
6-71B.23 - Begeleiding (WMO)	-1.602	0	-1.602	-1.519	98	-1.421	181
6-71C.23 - Dagbesteding (WMO)	-1.202	0	-1.202	-1.085	28	-1.057	145
6-71D.23 - Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-79	0	-79	-120	0	-120	-41

6-72.23 - Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	-204	0	-204	-204
6-72A.23 - Jeugdhulp begeleiding	-784	0	-784	-36	0	-36	748
6-72B.23 - Jeugdhulp behandeling	-32	0	-32	-36	0	-36	-4
6-72C.23 - Jeugdhulp dagbesteding	-784	0	-784	-36	0	-36	748
6-72D.23 - Jeugdhulp zonder verblijf overig	-2.300	0	-2.300	-6.427	0	-6.427	-4.127
6-73A.23 - Pleegzorg	-784	0	-784	-641	0	-641	143
6-73B.23 - Gezinsgericht	-784	0	-784	-36	0	-36	748
6-73C.23 - Jeugdhulp met verblijf overig	-784	0	-784	-1.915	0	-1.915	-1.130
6-74A.23 - Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-784	0	-784	-207	0	-207	577
6-74B.23 - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-784	0	-784	-428	0	-428	357
6-74C.23 - Gesloten plaatsing	-784	0	-784	-36	0	-36	748
6-81A.23 - Beschermd wonen (WMO)	-7	140	133	-8	634	626	493
6-81B.23 - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-7	0	-7	9	54	63	70
6-82A.23 - Jeugdbescherming	-469	0	-469	-1.200	0	-1.200	-730
6-82B.23 - Jeugdreclassering	-469	0	-469	-24	0	-24	446
7-1.22 Volksgezondheid	-2.122	560	-1.562	-1.929	435	-1.495	67
7-2.22 Riolering	-2.155	2.759	604	-2.107	2.802	695	91
7-3.22 Afval	-3.016	3.140	124	-2.807	2.944	138	14
7-4.22 Milieubeheer	-1.810	135	-1.675	-1.558	135	-1.423	252
8-1.22 Ruimte en leefomgeving	-3.450	160	-3.290	-1.666	296	-1.371	1.919
8-2.22 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	-322	481	158	-226	464	238	80
8-3.22 Wonen en bouwen	-1.735	580	-1.156	-1.771	597	-1.174	-18
Resultaat na bestemming	**-100.052**	**99.403**	**-650**	**-94.037**	**97.894**	**3.857**	**4.506**

Verdelingsprincipe taakvelden

Programma/Thema	Taakvelden
Programma 1	
1.1 Thema Meedoen	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
	6.3 Inkomensregelingen
	6.4 WSW en beschut werk
	6.5 Arbeidsparticipatie
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
	6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)
	6.71B Begeleiding (WMO)
	6.71C Dagbesteding (WMO)
	6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)
	6.81A Beschermd wonen (WMO)
	6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)

1.2 Samenleven	4.2 Onderwijshuisvesting
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
	5.1 Sportbeleid en activering
	5.2 Sportaccommodaties
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
	5.5 Cultureel erfgoed
	5.6 Media
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
	6.81 Geëscaleerde zorg 18+
1.3 Thema Gezondheid	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
	7.1 Volksgezondheid
1.4 Thema Goed opgroeien	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
	6-72 Maatwerkdienstverlening 18-
	6-72A Jeugdhulp begeleiding
	6-72B Jeugdhulp behandeling
	6-72C Jeugdhulp dagbesteding
	6-72D Jeugdhulp zonder verblijf overig
	6-73A Pleegzorg
	6-73B Gezinsgericht
	6-73C Jeugdhulp met verblijf overig
	6-74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf
	6-74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
	6-74C Gesloten plaatsing
	6-82A Jeugdbescherming
	6-82B Jeugdreclassering
	7.1 Volksgezondheid
1.9 Thema Reserves programma 1	0.10 Mutaties reserves
Programma 2	
2.2 Thema onderwijshuisvesting	4.2 Onderwijshuisvesting
2.9 Thema Reserves programma 2	0.10 Mutaties reserves
Programma 3	
3.1 Thema Economische ontwikk.	0.64 Belastingen Overig
	1.2 Openbare orde en veiligheid
	3.1 Economische ontwikkeling
	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
	3.4 Economische promotie
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
	8.1 Ruimtelijke ordening
3.2 Thema Openbare ruimte	2.1 Verkeer en vervoer
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
3.3 Thema Milieu	6.3 Inkomensregelingen
	7.2 Riolering
	7.3 Afval

	7.4 Milieubeheer
3.4 Thema Bouwen en wonen	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
	0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
	3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
	5.5 Cultureel erfgoed
	8.1 Ruimtelijke ordening
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
	8.3 Wonen en bouwen
3.9 Thema Reserves programma 3	0.10 Mutaties reserves
Programma 5	
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	1.1 Crisisbeheersing en brandweer
	1.2 Openbare orde en veiligheid
5.2 Thema Handhaving	7.4 Milieubeheer
5.9 Thema Reserves programma 5	0.10 Mutaties reserves
Programma 6	
6.1 Thema Bestuur	0.1 Bestuur
	0.2 Burgerzaken
6.2 Thema Dienstverlening	0.2 Burgerzaken
	5.5 Cultureel erfgoed
	8.3 Wonen en bouwen
6.3 Thema Financiën	0.1 Bestuur
	0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten
	0.2 Burgerzaken
	0.4 Overhead
	0.5 Treasury
	0.61 OZB woningen
	0.62 OZB niet-woningen
	0.64 Belastingen Overig
	0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
	0.8 Overige baten en lasten
	1.1 Crisisbeheersing en brandweer
	1.2 Openbare orde en veiligheid
	2.1 Verkeer en vervoer
	2.4 Economische havens en waterwegen
	3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
	3.4 Economische promotie
	4.2 Onderwijshuisvesting
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
	5.1 Sportbeleid en activering
	5.2 Sportaccommodaties
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
	6.3 Inkomensregelingen
	6.4 WSW en beschut werk
	6.5 Arbeidsparticipatie
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
	6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)
	6.71B Begeleiding (WMO)
	6.71C Dagbesteding (WMO)
	6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)
	6-72 Maatwerkdienstverlening 18-
	6-72A Jeugdhulp begeleiding
	6-72B Jeugdhulp behandeling
	6-72C Jeugdhulp dagbesteding
	6-72D Jeugdhulp zonder verblijf overig
	6-73A Pleegzorg
	6-73B Gezinsgericht
	6-73C Jeugdhulp met verblijf overig
	6-74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf
	6-74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
	6-74C Gesloten plaatsing
	6-82A Jeugdbescherming
	6-82B Jeugdreclassering
	6.81A Beschermd wonen (WMO)
	6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
	7.1 Volksgezondheid
	7.2 Riolering
	7.3 Afval
	7.4 Milieubeheer
	8.1 Ruimtelijke ordening
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
	8.3 Wonen en bouwen
6.9 Thema Reserves programma 6	0.10 Mutaties reserves

G. Beleidsindicatoren

Het is voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

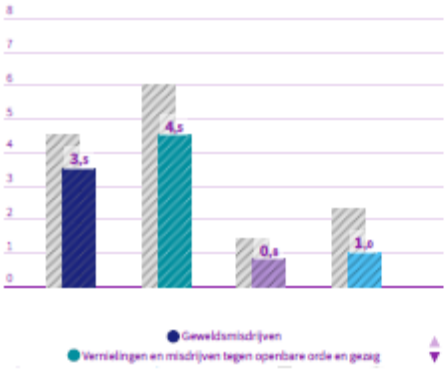
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 19 februari 2024. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 6 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2022

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

Ooststellingwerf	Nederland
2,2%	2,4%

DUO/Ingrado | 2022

Sport, cultuur en recreatie

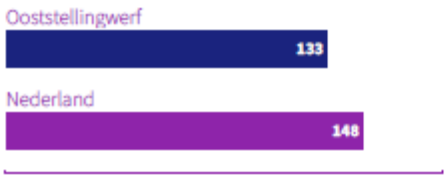
Niet-sporters

Ooststellingwerf	Nederland
56,5%	46,4%

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2022

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

Ooststellingwerf	Nederland
80,0%	33,1%

berekening | 2021

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

Ooststellingwerf	Nederland
627,5	825,4

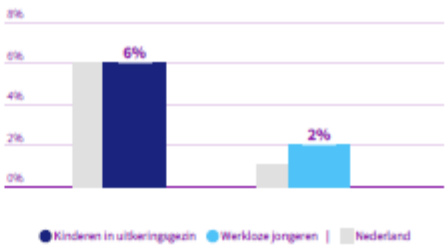
Meerdere bronnen | 2022

Jongeren met een delict voor de rechter

Ooststellingwerf	Nederland
1%	1%

CBS | 2022

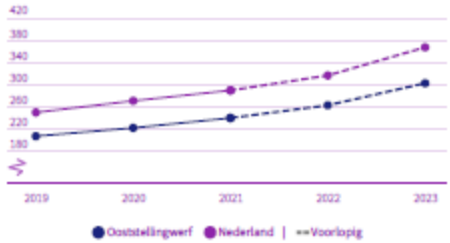
Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | 2022

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2019 - 2023

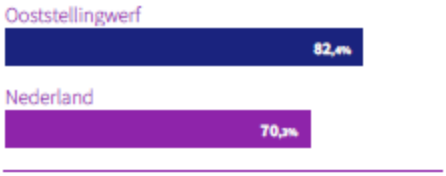
Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

2,3 Ooststellingwerf

9,3 Nederland

BAG/ABF | 2022

Demografische druk

CBS | 2023

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 625 Ooststellingwerf

€ 860 Nederland

COELO | 2023

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 813 Ooststellingwerf

€ 942 Nederland

COELO | 2023

Netto arbeidsparticipatie

70,0% Ooststellingwerf

72,2% Nederland

CBS | 2022

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2023

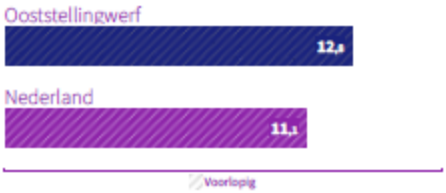
Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

327,4 * Ooststellingwerf

191,5 * Nederland

CBS | 2023 | *Voorlopig

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2023

Jongeren met jeugdbescherming

1,8% * Ooststellingwerf

1,0% * Nederland

CBS | 2023 | *Voorlopig

19-2-2024 www.waarstaatjegemeente.nl

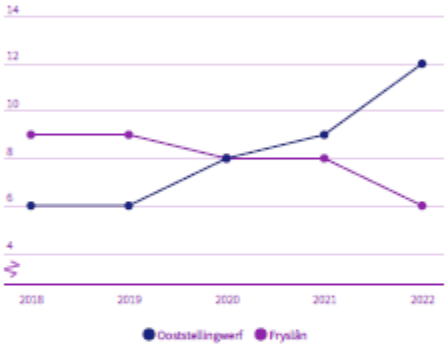
gemeente ooststellingwerf

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2018 - 2022

Economie

Functiemenging

46,0%
Ooststellingwerf

50,9%
Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Vestigingen (van bed...
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

177,6
Ooststellingwerf

172,4
Fryslân

LISA | 2022

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0
Ooststellingwerf

2,6
Fryslân

DUO/Ingrado | 2020

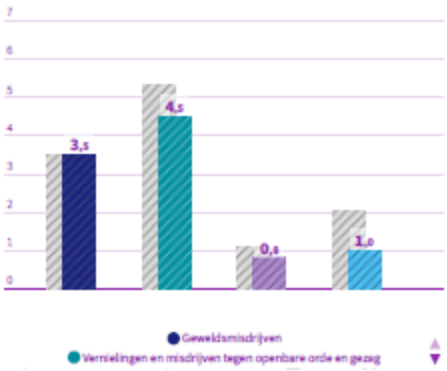
Relatief verzuim
per 1.000 leerlin...

35
Ooststellingwerf

29
Fryslân

DUO/Ingrado | 2022

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2022

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,2% Ooststellingwerf

2,2% Fryslân

DUO/Ingrado | 2022

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

56,5% Ooststellingwerf

52,1% Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

Ooststellingwerf **133**

Fryslân **180**

CBS | 2022

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

80,0% Ooststellingwerf

57,4% Fryslân

berekening | 2021

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

627,5 Ooststellingwerf

781,9 Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

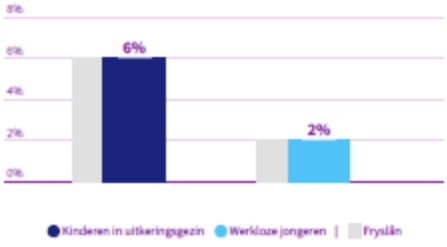
Jongeren met een delict voor de rechter

1% Ooststellingwerf

1% Fryslân

CBS | 2022

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

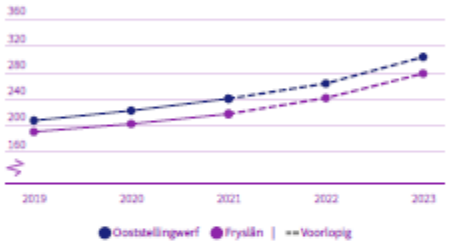

CBS | 2022

gemeente ooststellingwerf

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2019 - 2023

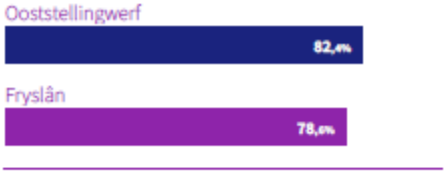
Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

2,3 Ooststellingwerf

7,4 Fryslân

BAG/ABF | 2022

Demografische druk

CBS | 2023

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 625 Ooststellingwerf

€ 761 Fryslân

COELO | 2023

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 813 Ooststellingwerf

€ 867 Fryslân

COELO | 2023

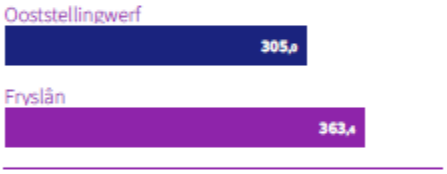
Netto arbeidsparticipatie

70,0% Ooststellingwerf

71,6% Fryslân

CBS | 2022

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2023

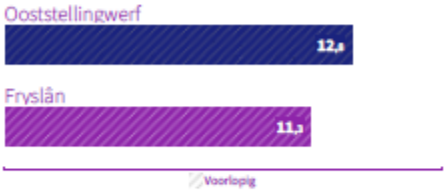
Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

327,4 * Ooststellingwerf

282,0 * Fryslân

CBS | 2023 | *Voorlopig

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2023

Jongeren met jeugdbescherming

1,8% * Ooststellingwerf

1,4% * Fryslân

CBS | 2023 | *Voorlopig

19-2-2024 www.waarstaatjegemeente.nl

Mededeling aan de raad

Van	:	Burgemeester en wethouders
Datum B&W	:	7 mei 2024
Onderwerp	:	Aanpassing in de rechtmatigheidsverantwoording jaarstukken 2023
Portefeuillehouder	:	Jan van Weperen
Domein	:	Planning & Control

Kennis te nemen van
De aanpassing in de rechtmatigheidsverantwoording van de jaarstukken 2023.

Inleiding
Op 16 april zijn de jaarstukken 2023 behandeld in het college. Hierin is voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Er zijn veel onduidelijkheden over deze rechtmatigheidsverantwoording. Nu blijkt dat de begrotingsonrechtmatigheden, ook al zijn ze acceptabel conform onze financiële verordening, bruto in de rechtmatigheidsverantwoording moeten worden opgenomen.

Kernboodschap
Er zijn veel onduidelijkheden over de rechtmatigheidsverantwoording. De publicaties hierover zijn laat, en er komt steeds weer nieuwe informatie. Hoewel de begrotingsonrechtmatigheden acceptabel zijn conform onze financiële verordening, moeten ze toch wel in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen. Deze komen boven de verantwoordingsgrens uit. Deze werkwijze is wezenlijk anders dan voor 2023, toen telden de begrotingsonrechtmatigheden die acceptabel waren niet mee in het oordeel over de rechtmatigheid.

De jaarstukken op pagina 147 zijn hierop aangepast. Dit is nodig voor de accountant om een (goedkeurende) verklaring van getrouwheid af te kunnen geven.

Vervolg
N.v.t.

Bijlagen
Aangepaste jaarstukken 2023.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**P&C**
Titel	:	Jaarstukken 2023
Onderwerp	:	Jaarstukken 2023
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jan van Weperen / Froukje de Wit
Extern zaak ID (zaakcode)	:	

Datum collegevergadering

Dinsdag 16 april 2024

Voorgesteld besluit

1. De beslispunten op pagina 5 t/m 8 uit de nota reserves en voorzieningen 2023 en 2024-2026 **(bijlage 1)** vast te stellen
2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen

3. De jaarstukken 2023 vast te stellen **(bijlage 2)**

En daarmee:

4. Het voordelig resultaat 2023 € 3.857.000 vast te stellen
5. Het voordelige resultaat toe te voegen aan de algemene reserve en dit als volgt te bestemmen:
    a. Energietoeslag € 200.000
    b. Aanpak armoede en schulden € 62.000
    c. Flankerend beleid energiearmoede € 77.000
    d. Fonds maatschappelijke initiatieven € 245.000
    e. Maatschappelijke opvang (Oekraïne) € 1.442.000
    f. Omgevingswet € 308.000
    g. Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak € 72.000
    h. Schilderwerk molen Makkinga € 50.000
    i. Toevoeging reserve organisatieontwikkelingen € 177.000
    j. Algemeen € 1.224.000
6. Kennis te nemen van de rechtmatigheidsverantwoording van het college (pagina 147 Jaarstukken)
7. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen Jaarrekeningcontrole 2023 van Eshuis accountants **(bijlage 3)**

Openbaar

Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding

Hierbij ontvangt u de nota reserves en voorzieningen en de Jaarstukken over 2023. Het tweede jaar van de nieuwe raadsperiode. Een jaar waarin we gewerkt hebben met de samenwerkingsagenda en het collegeakkoord zoals die verwerkt was is de programmabegroting.

Financieel gezien stonden we er in 2023 goed voor. Ook in 2024 en 2025 hebben we nog zwarte cijfers. Vanaf 2026 komen we net als veel gemeenten in de min terecht. In de Kaderbrief 2025 gaan we hier nader op in. Daarnaast worden wij, en met ons de inwoners en bedrijven, geconfronteerd met hoge prijzen. Dit geeft onzekerheden.

In 2023 was € 1,65 miljoen beschikbaar door het initiatiefvoorstel van december 2022. Een deel daarvan is ingezet voor lastenverlichting en van een deel is ook geconstateerd dat er minder gebruik van is gemaakt dan verwacht. In oktober 2023 is de wet 'Eenmalige Energietoeslag 2023' aangenomen. Daardoor konden we een groot deel van deze eenmalige energietoeslag 2023 al ambtshalve in 2023 uitkeren. In 2024 kunnen inwoners die hier recht op hebben en de toeslag nog niet hebben ontvangen dit alsnog aanvragen. De doelgroep is door de raad uitgebreid van 120% naar 140% van het bestaansminimum.

In het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan een aantal grote dossiers. Bijvoorbeeld het realiseren van een tijdelijke opvang voor statushouders in Rikkingahof. We zetten stappen in de woningbouwopgave en hebben strategische gronden aangekocht. Ook op het gebied van duurzaamheid hebben we flink ingezet. Het accommodatiebeleid en de omgevingswet zijn nog twee grote dossiers geweest afgelopen jaar en vragen nog steeds veel inzet.

De belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar vindt u in de samenvatting in de jaarstukken.

De Jaarstukken bestaan uit twee delen, het jaarverslag en de jaarrekening. De plannen staan in de programmabegroting 2023 die in november 2022 door u is vastgesteld. Met het jaarverslag leggen wij verantwoording af over de belangrijkste beleids- en financiële resultaten. In de jaarrekening geven we de volledige financiële verantwoording en de balans met toelichting. Dit jaar is voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording onderdeel van de jaarstukken. De accountant geeft alleen nog een oordeel over getrouwheid.

Argumenten

1.1 Om de Jaarstukken vast te stellen moet eerst de nota reserves en voorzieningen worden vastgesteld.
De beslispunten in de nota reserves en voorzieningen zijn verwerkt in de jaarstukken 2023. Ze moeten voor het vaststellen van de jaarstukken worden vastgesteld om zo de mutaties in de reserves en voorzieningen in de jaarstukken rechtmatig te laten zijn. Bij de programmabegroting 2023-2026 zijn door de raad de toevoegingen en onttrekkingen (reserves) en dotaties en aanwendingen (voorzieningen) 2023 vastgesteld. Deze hoeven in feite niet nogmaals te worden vastgesteld, maar om duidelijkheid te verstrekken over de mutaties van de komende jaren worden ze wel bij de beslispunten genoemd. Afwijkingen tussen begroting en realisatie moeten wel middels deze nota worden vastgesteld.

2.1 Gezien de huidige ontwikkelingen en de verwachting van openen nieuwe exploitaties kunnen we de reserve grondexploitatie beter op een bepaald niveau brengen
Voor het bepalen van tussentijdse winst bij de complexen moet de POC-methode (percentage of completion) worden toegepast. De POC methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten, als de kosten verkeert. De totale winst over de individuele grondexploitatie wordt opgedeeld/toegerekend aan de reeds verkochte kavels. Dit heeft er in 2023 toe geleid dat we een winst moesten nemen. De hoogte van de reserve wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van verwachtingen van de huidige complexen. We stellen voor deze actualisatie voor 2023 (net als in 2022) achterwege te laten. De

komende tijd zullen er een aantal nieuwe exploitaties worden geopend. Het lijkt ons goed om de reserve grondexploitatie op een bepaald niveau te brengen.

3.1 Het is de bevoegdheid van de raad om de jaarstukken vast te stellen
Dit hoort bij de controlerende rol van de raad. De jaarstukken moeten binnen twee weken na vaststelling en voor 15 juli bij de provincie ingeleverd zijn.

4.1 en 5.1 Ten opzichte van het begrote resultaat na de najaarsrapportage 2023 is het een verschil van € 4.507.000
De toelichting op de verschillen staat bij de programma's. In het hoofdstuk 'algemeen' van de jaarstukken staat een analyse op hoofdlijnen. We stellen voor het resultaat op de volgende manier te bestemmen (zie ook pagina 14 en 15 van de jaarstukken):

a) € 200.000 voor de energietoeslag 2023. Via de decembercirculaire 2023 hebben we hiervoor middelen ontvangen. Dit is nog niet allemaal ingezet, omdat de aanvragen (niet ambtshalve toegekend) in 2024 binnen komen.
b) € 62.000 voor een aanpak armoede en schulden. Dit bedrag hebben we via de meicirculaire 2023 ontvangen en is in 2023 niet ingezet. We stellen voor dit beschikbaar te houden voor 2024.
c) € 77.000 voor flankerend beleid energiearmoede. Dit bedrag hebben we via de meicirculaire 2023 ontvangen en is in 2023 niet ingezet. We stellen voor dit beschikbaar te houden voor 2024.
d) € 245.000 voor het Fonds maatschappelijke initiatieven. Zoals ook in de najaarsrapportage 2023 voorgesteld stellen we voor dit bedrag in 2024 beschikbaar te houden.
e) € 1.442.000 voor maatschappelijke opvang (Oekraïne). We hebben meer budget van het rijk ontvangen dan we aan lasten hebben gehad. We komen voor de besteding nog met een voorstel bij u.
f) € 308.000 voor de omgevingswet. Dit bedrag hebben we via de decembercirculaire 2023 ontvangen.
g) € 72.000 voor uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak. Dit bedrag hebben we via de decembercirculaire 2023 ontvangen.
h) € 50.000 voor schilderwerk molen Makkinga. Het schilderwerk aan de molen kon in 2023 niet worden uitgevoerd door slechte weersomstandigheden na de zomer. Het werk is wel aanbesteed en wordt uitgevoerd in 2024.
i) € 177.000 om de reserve organisatieontwikkelingen op peil te houden.
j) Het resterende resultaat toe te voegen aan de algemene reserve.

6.1 Er zijn geen financiële onrechtmatigheden boven de verantwoordingsgrens geconstateerd
Dit jaar geeft het college voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording af. In de paragraaf bedrijfsvoering is een toelichting gegeven op de rechtmatigheidsverantwoording.

7.1 De accountant heeft de controle uitgevoerd
Verslag van bevindingen is op dit moment nog niet beschikbaar, en wordt daarom nagezonden. Dit jaar is voor het eerst de rechtmatigheidsverantwoording door het college opgenomen in de jaarstukken. De accountant geeft vanaf dit jaar alleen een oordeel over de getrouwheid.

Kanttekeningen
Het verslag van bevindingen volgt later
De accountantscontrole is nog niet volledig afgerond. Het verslag van bevindingen volgt daarom later. De bevindingen kunnen ertoe leiden dat we nog aanpassingen in de Jaarstukken moeten doen.

Financiële toelichting
Zie Jaarstukken.

Publicatie voor bekendmaking

Zie aanbieding. De Jaarstukken zijn beschikbaar via Ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Nota reserves en voorzieningen 2023
2. Jaarstukken 2023
3. Concept verslag van bevindingen (wordt nagezonden)

Extern zaak ID (zaakcode) :

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 april 2024;

Besluit

1. De beslispunten op pagina 5 t/m 8 uit de nota reserves en voorzieningen 2023 en 2024-2026 **(bijlage 1)** vast te stellen
2. Geen bedrag uit de reserve Grondexploitatie te laten vrijvallen

3. De jaarstukken 2023 vast te stellen **(bijlage 2)**

En daarmee:

4. Het voordelig resultaat 2023 € 3.857.000 vast te stellen
5. Het voordelige resultaat toe te voegen aan de algemene reserve en dit als volgt te bestemmen:
    a. Energietoeslag € 200.000
    b. Aanpak armoede en schulden € 62.000
    c. Flankerend beleid energiearmoede € 77.000
    d. Fonds maatschappelijke initiatieven € 245.000
    e. Maatschappelijke opvang (Oekraïne) € 1.442.000
    f. Omgevingswet € 308.000
    g. Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak € 72.000
    h. Schilderwerk molen Makkinga € 50.000
    i. Toevoeging reserve organisatieontwikkelingen € 177.000
    j. Algemeen € 1.224.000
6. Kennis te nemen van de rechtmatigheidsverantwoording van het college (pagina 147 Jaarstukken)
7. Kennis te nemen van het verslag van bevindingen Jaarrekeningcontrole 2023 van Eshuis accountants **(bijlage 3)**

Besloten in de openbare vergadering van 28 mei 2024.

, griffier. , voorzitter.

Jaarstukken 2023

gemeente ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
Inleiding jaarstukken 5
Aanbieding en samenvatting 5
Bestuur en organisatie 9
Leeswijzer 10
Algemeen 11
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 11
Analyse gerealiseerd resultaat 12
Bestemming gerealiseerd resultaat 14
Actualisatie reserves en voorzieningen 16
Programma 1 | Samenleven 17
Thema 1.1 Meedoen 18
Thema 1.2 Samenleven 24
Thema 1.3 Gezondheid 28
Thema 1.4 Goed Opgroeien 32
Belangrijkste afwijkingen programma 1 37
Programma 2 | Welzijn en educatie 42
Thema 2.2 Onderwijshuisvesting 42
Belangrijkste afwijkingen programma 2 43
Programma 3 | Ruimtelijke en economische ontwikkeling 44
Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme 44
Thema 3.1.3 Economie en werkgelegenheid 45
Thema 3.2 Openbare ruimte, mobiliteit en bereikbaarheid 46
Thema 3.3.1 Duurzaamheid 47
Thema 3.3.2 Grondstoffen en afval 52
Thema 3.4 Bouwen en wonen (inclusief volkshuisvesting) 53
Belangrijkste afwijkingen programma 3 56
Programma 4 | Strategische projecten en ontwikkelingen 61
Thema 4.1 Visie op Samenleven 61
Thema 4.2 Omgevingswet, bestemmingsplannen 62
Thema 4.3 Regio Deal Zuidoost Friesland 64
Thema 4.4 Haerenkwartier 68
Thema 4.5 Stikstof 69
Thema 4.6 Accommodatiebeleid 71
Programma 5 | Openbare orde en veiligheid 72
Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid 72
Belangrijkste afwijkingen programma 5 73
Programma 6 | Bestuur en dienstverlening 74
Thema 6.1 Bestuur 74

Thema 6.2 Dienstverlening 75
Thema 6.3 Financiën 76
Belangrijkste afwijkingen programma 6 78
Paragrafen 82
Paragraaf 1 | Lokale Heffingen 82
Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing 89
Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen 96
Paragraaf 4 | Financiering 100
Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering 103
Paragraaf 6 | Verbonden partijen 107
Paragraaf 7 | Grondbeleid 114
Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking 118
Paragraaf 9 | Wet Open Overheid (Woo) 120
Jaarrekening 121
Balans 122
Overzicht baten en lasten 124
Waarderingsgrondslagen 126
Toelichting op de balans activa 129
Toelichting op de balans passiva 137
Toelichting op de balans niet uit balans blijkende verplichtingen 141
Toelichting overzicht baten en lasten 142
Overzicht onvoorzien 143
Overzicht algemene dekkingsmiddelen 144
Overzicht incidentele baten en lasten 145
Rechtmatigheidsverantwoording 147
Bijlagen 148
A. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen 148
B. Overzicht wet normering bezoldiging topfunctionarissen 174
C. Overzicht schatkistbankieren 175
D. Begrotingsrechtmatigheid 176
E. Kerngegevens 178
F. Overzicht Taakvelden 180
G. Beleidsindicatoren 185

Inleiding jaarstukken

Aanbieding en samenvatting

Aanbieding

Hierbij ontvangt u de Jaarstukken over 2023. Het tweede jaar van de nieuwe raadsperiode. Een jaar waarin we gewerkt hebben met de samenwerkingsagenda en het collegeakkoord zoals die verwerkt was is de programmabegroting.

Financieel gezien stonden we er in 2023 goed voor. Ook in 2024 en 2025 hebben we nog zwarte cijfers. Vanaf 2026 komen we net als veel gemeenten in de min terecht. In de Kaderbrief 2025 gaan we hier nader op in. Daarnaast worden wij, en met ons de inwoners en bedrijven, geconfronteerd met hoge prijzen. Dit geeft onzekerheden.

In 2023 was € 1,65 miljoen beschikbaar door het initiatiefvoorstel van december 2022. Een deel daarvan is ingezet voor lastenverlichting en van een deel is ook geconstateerd dat er minder gebruik van is gemaakt dan verwacht. In oktober 2023 is de wet 'Eenmalige Energietoeslag 2023' aangenomen. Daardoor konden we een groot deel van deze eenmalige energietoeslag 2023 al ambtshalve in 2023 uitkeren. In 2024 kunnen inwoners die hier recht op hebben en de toeslag nog niet hebben ontvangen dit alsnog aanvragen. De doelgroep is door de raad uitgebreid van 120% naar 140% van het bestaansminimum.

In het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan een aantal grote dossiers. Bijvoorbeeld het realiseren van een tijdelijke opvang voor statushouders in Rikkingahof. We zetten stappen in de woningbouwopgave en hebben strategische gronden aangekocht. Ook op het gebied van duurzaamheid hebben we flink ingezet. Het accommodatiebeleid en de omgevingswet zijn nog twee grote dossiers geweest afgelopen jaar en vragen nog steeds veel inzet. Een overzicht van wat afgelopen jaar is gerealiseerd staat hieronder in de samenvatting.

Samenvatting

De Jaarstukken bestaan uit twee delen, het jaarverslag en de jaarrekening. De plannen staan in de programmabegroting 2023 die in november 2022 door u is vastgesteld. Met het jaarverslag leggen wij verantwoording af over de belangrijkste beleids- en financiële resultaten. In de jaarrekening geven we de volledige financiële verantwoording en de balans met toelichting.

We beschrijven hieronder, op hoofdlijnen, een aantal belangrijke ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

Sociaal Domein

Levensloopbestendig wonen

Steeds meer inwoners zijn bezig met levensloopbestendig wonen en zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen. En van de ondersteuning die zij daarbij van ons kunnen krijgen (bijvoorbeeld verzilverlening).

Uitkeringsgerechtigden

Het aantal uitkeringsgerechtigden (P-wet) is iets gestegen. De instroom in de bijstand was net als in 2022 relatief laag door de gunstige arbeidsmarktsituatie. We zien wel de duurzame uitstroom uit de bijstand gestaag groeien (langer dan een half jaar uit de bijstand als ze eenmaal zijn uitgestroomd).

Regelingen

We bereiken steeds meer mensen met onze schulden- en armoederegelingen (inclusief energietoeslag). Het gebruik van regelingen is voor inwoners makkelijker geworden door hen te helpen via de Voorzieningenwijzer. Door de nieuwe taken op het gebied van vroegsignalering van schulden bereiken we mensen met (beginnende) schulden in een vroeg stadium.

Vangnet
Op www.socialekaartooststellingwerf.nl kunnen inwoners en verwijzers zoeken naar (indicatievrije) voorzieningen in en om onze gemeente, waar zij mogelijk baat bij hebben. In 2023 zijn er meer mogelijkheden bij gekomen voor indicatievrije dagbesteding. Daarnaast investeren we sinds dit jaar in welzijnscoaching door Scala. Er is aandacht voor de specifieke problematiek van dementie in onze gemeente onder andere door het subsidiëren van het project DementTalent, gericht op het stimuleren dat mensen met dementie vrijwilligerswerk gaan doen.

Wet Inburgering
De uitvoering van de Wet Inburgering staat goed op de rails. Het lukt slecht bij een deel van de statushouders om hen mee te laten doen in (vrijwilligers)werk. In 2023 hebben we in samenwerking met de woningcorporaties 38 woningen beschikbaar gesteld aan statushouders.

Opvang vluchtelingen
We zorgden dit jaar opnieuw dat een groep ontheemden uit Oekraïne veiligheid en opvang ontving en dat zij zich dagelijks kunnen redden. Er is een tijdelijke opvang voor statushouders in Rikkingahof gerealiseerd waardoor we bijdragen aan de verlichting van het vraagstuk rondom vluchtelingenopvang.

Verbondenheid
Er komen steeds meer initiatieven voor ontmoeten en verbinden in de dorpen tot stand. Via het Fonds 2023 zijn 14 nieuwe maatschappelijke initiatieven financieel ondersteund. We hebben eind 2022, door het initiatiefvoorstel van de raad, een 'noodfonds maatschappelijke organisaties' ingesteld. Hiermee zijn in 2023 een aantal verenigingen en andere organisaties gesteund om de hoge energielasten te dragen. Daarnaast is de Lokale inclusie agenda geactualiseerd en is de uitvoering opgepakt (intern en extern).

Cultuur en 'dit is Ooststellingwerf'
We bekostigden een kwartiermaker ter ondersteuning van de kerngroep die bezig is met het maken van een bedrijfsplan voor een (culturele) Bruisplek in de gemeente. We werkten in 2023 samen met inwoners, Scala en andere maatschappelijke organisaties aan een nieuw platform ‘Dit Is Ooststellingwerf’ waar verhalen van vrijwilligers, mantelzorgers en maatschappelijke initiatieven bij elkaar komen en waar inwoners informatie vinden over vrijwilligersondersteuning, hulp voor mantelzorgers en het initiatievenloket van de gemeente. Begin 2024 lanceren we dit platform.

Gezondheid
We investeerden op allerlei manieren in een gezonde leefomgeving (denk aan speelvoorzieningen, groene schoolpleinen, fietspaden, watertappunten, gezonde school, gezonde sportkantine, rookvrije gebieden, hoge nood app et cetera). We zien dat het iets beter gaat met de mentale weerbaarheid van kinderen tussen de 4 en 12 jaar (kindmonitor 2022, GGD). De cijfers van de GGD van begin 2022 laten zien dat de weerbaarheid van jongeren vanaf 12 jaar aandacht vraagt. We ondersteunden de bloeizones (Appelscha, Haulerwijk). Dit zijn initiatieven van dorpen/inwoners, gericht op positieve gezondheid. In Oldeberkoop is vanuit het dorp ook een bloeizone gestart.

Jeugdhulp
In totaal zien we een stijging van het aantal jeugdigen in zorg. Daarnaast stijgen de gemiddelde kosten per jeugdige. We kijken doorlopend hoe we de uitgaven kunnen beperken en nog meer preventief kunnen inzetten. We zijn bezig om de prognose te laten toetsen, oorzaken te achterhalen en opties te vinden om de stijging in de lasten te verminderen dan wel om te buigen. U heeft in februari 2024 een mededeling ontvangen over de overschrijding van het jeugdhulp budget in 2023. En in maart heeft u de rapportage 'grip krijgen op jeugdkosten ontvangen'.

Steeds meer ouders kloppen aan bij de Consulent Jeugd in de huisartsenpraktijk en op scholen. Dit is een medewerker van het Gebiedsteam met kennis van het hele spectrum van opvoed- en opgroeiproblematiek. Door deze samenwerking kan de consulent zelf vragen oppakken, waarvoor de huisarts voorheen een doorverwijzing zou geven voor (duurdere) specialistische jeugdhulp. In 2023 besloot de raad meerjarig te investeren in het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO).

Ruimtelijke en economische ontwikkelingen

Recreatie en toerisme en economie

De promotie en marketing van Ooststellingwerf als toeristische bestemming is een doorlopend proces. Daar wordt hard aan gewerkt door Coöperatie Appelscha 3.0, Recreatieschap Drenthe en de regionale marketingorganisatie Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF). Ook is onze deelname aan de marketing Koloniën van Weldadigheid opgestart zodat we kunnen profiteren van onze ligging tussen de koloniën in Veenhuizen en Frederiksoord.

In april 2022 is het Stellingenpad, een lange afstandsroute, geopend. Het Stellingenpad gaat over het knooppuntennetwerk dat met zowel de Marrekrite en het Recreatieschap Drenthe is ontwikkeld. Het Stellingenpad is in 2023 verkozen tot Wandelroute van het jaar in de Benelux.

In 2023 is de verkoop van bedrijfskavels weer opgestart. Er zijn kavels in optie die in 2024 worden aangekocht en bebouwd. Daarnaast is er vraag naar het vestigen van duurzame bedrijven op het Ecomunitypark. Het bestemmingsplan om uitbreiding mogelijk te maken is in voorbereiding.

Het college had van de raad de opdracht gekregen om te onderzoeken hoe we het Biosintrum een duurzame en gezonde positie kunnen geven met behoud van haar doelstellingen. Daarom heeft de raad op 20 juni 2023 besloten om het Biosintrum aan Stichting Biosintrum te verhuren.

Duurzaamheid

We krijgen steeds meer inzicht in de CO2-reductie in Ooststellingwerf door de inzet van het CO2-dashboard. Ten opzichte van 1990 is de uitstoot in 2020 met 33,6% afgenomen. Nationaal bedroeg de reductie van alle broeikasgassen 24,7%. De afname van uitstoot in Ooststellingwerf is voor een groot deel toe te schrijven aan de opwek van duurzame energie.

We zien dat steeds meer inwoners bezig zijn met energiebesparing en het treffen van verduurzamingsmaatregelen, zoals isolatie of de aanleg van een warmtepomp en zonnepanelen. Voor huishoudens met een laag inkomen is energietoeslag beschikbaar en ca. 800 inwoners in energiearmoede hebben gebruik gemaakt van de witgoedwissel met een gratis energiecoachgesprek. Hiermee proberen we de energietransitie voor alle inwoners haalbaar en betaalbaar te houden.

Omgevingswet

We hebben ons voorbereid aan de hand van de actielijst van de VNG, wat betekent dat we ons hebben geconcentreerd op de acties die minimaal nodig zijn voor inwerkingtreding van de Omgevingswet. Deze (minimale) acties zijn uitgevoerd. Met de pilot omgevingsplan Appelscha zijn we verder gegaan dan de minimale vereisten. De Omgevingswet voeren we nu beleidsneutraal in. In de periode van 2024 tot 2032 maken we een gebiedsdekkend omgevingsplan met daarin eventuele beleidskeuzes. In 2023 zijn nog veel initiatieven onder de oude wet ingediend. Het vroeg veel ambtelijke inzet om deze bestemmingsplannen nog te verwerken.

Taskforce Wonen

De druk op de woningvoorraad is groot en vraagt om creatief denken en handelen om de voorraad (tijdelijk) te vergroten. We zijn in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. De Taskforce Wonen is volop bezig om de versnelling van eigen plannen en plannen van derden in uitvoering te brengen. In 2023 hebben we plannen voor in totaal 175 nieuwe woningen in procedure gebracht. We hebben hierbij ook aandacht voor innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen.

Veiligheid, bestuur en dienstverlening

Veiligheid

We hebben de kennis vergroot van de medewerkers die bij de crisisorganisatie betrokken zijn. Daarnaast zijn er nieuwe Officieren van Dienst getraind en worden zij ingezet. We hebben de bewustwording over ondermijning vergroot bij de inwoners in het buitengebied, ondernemers en collega's.

Bestuur

De legesverordening met ingangsdatum 1 januari 2024 is in OWO-verband aangepast aan de nieuwe

wetgeving namelijk de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging (Wkb). We hebben gewerkt aan de Samenwerkingsagenda. Van de A-dossiers Stikstof en Financiën en lokale lasten zijn in 2023 startnotities in de raad besproken. De startnotitie over energietransitie is in 2023 voorbereid. Daarnaast is in 2023 met de raad gesproken over de startnotities inwonersparticipatie en accommodatiebeleid. Het participatiebeleid is vastgesteld in de raad.

Dienstverlening
Er worden steeds meer producten digitaal aangeboden, zoals het verlengen van een rijbewijs en verzoeken om kwijtschelding of betalingstermijnen. Daarnaast blijft contact mogelijk aan de publieksbalie voor alle producten. Kanaalsturing is in gang gezet met als doel de inwoner met zijn vragen sneller naar de juiste plek te sturen. Daarnaast handelden we terugbelnotities sneller af.

Tot slot de financiële doorkijk
De Jaarrekening 2023 sluit met een positief saldo van € 3,857 miljoen. Op het totale budget van € 100 miljoen (totaal begrote lasten inclusief toevoeging reserves) van 2023 betekent dit een afwijking van 3,9%. Ten opzichte van de actuele begroting is het een positieve afwijking van € 4,507 miljoen. Het resultaat komt hoofdzakelijk doordat we een hogere algemene uitkering uit het gemeentefonds ontvingen door de september- en decembercirculaire. Daarnaast is niet het volledige budget van het initiatiefvoorstel besteed. Ook was er een positieve afrekening beschermd wonen en een voordeel op het budget opvang Oekraïners. We hadden een nadeel door hogere lasten jeugdhulp.

Bestuur en organisatie

Het college van burgemeester en wethouders is het dagelijks bestuur van de gemeente en bestaat naast de burgemeester uit vier wethouders en de gemeentesecretaris. De samenstelling is als volgt:

- Jack Werkman, burgemeester
- Esther Verhagen, wethouder Sociaal Domein en Accommodatiebeleid
- Gerben But, wethouder Duurzaamheid en Mobiliteit
- Jelke Nijboer, wethouder Wonen, Onderwijs en Sport
- Jan van Weperen, wethouder Financiën en Economie
- Willem Mutter, gemeentesecretaris

Leeswijzer

De Jaarstukken bestaan uit twee onderdelen: het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag staat per programma de vraag centraal of de gestelde doelen uit de programmabegroting 2023 gerealiseerd zijn in 2023. We geven antwoord op de vragen ‘wat hebben we bereikt?, ‘wat hebben we daarvoor gedaan?’ en ‘wat heeft de inwoner daarvan gemerkt?’. Daarnaast tonen we de inzet van middelen door de 4e W-vraag ‘wat heeft het gekost?’ te beantwoorden en geven we een toelichting op afwijkingen. In de jaarrekening staan de balans, de programmarekening en de toelichting op de balans. De rechtmatigheidsverantwoording is nu voor het eerst onderdeel van de jaarstukken. Het college geeft een verklaring over de rechtmatigheid. De accountant geeft een verklaring af over de getrouwheid.

Algemeen

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 2023

x € 1.000

Saldo jaarrekening	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten	-83.715	-77.664	-97.755	-92.686	5.069 V
Baten	89.512	80.048	90.441	94.702	4.261 V
Saldo van baten en lasten	**5.798**	**2.384**	**-7.314**	**2.016**	**9.330 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-2.705	-214	-2.297	-1.351	946 V
Onttrekkingen	2.037	645	8.961	3.191	- 5.770 N
Mutatie reserves	**-669**	**431**	**6.664**	**1.840**	**- 4.823 N**
Resultaat	**5.129**	**2.816**	**-650**	**3.857**	**4.507 V**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	**873**	**-**	**2.372**	**-30**	**- 2.402 N**
Structureel resultaat	**6.002**	**2.816**	**1.722**	**3.826**	**2.104 V**

Mutaties geraamd resultaat

In onderstaand overzicht zijn de mutaties in het begrotingssaldo (geraamd resultaat) in kaart gebracht.

x € 1.000

Mutaties geraamd resultaat	2023
Primitief begrotingsperspectief	2.816
Besluiten nieuw beleid en amendementen	-2.707
Begrotingsperspectief na Samen Verder en amendementen	**110**
Sportvernieuwing (raadsbesluit 29 november 2022)	-30
Gevolgen septembercirculaire 2022	1.020
Gevolgen decembercirculaire 2022	-279
Gevolgen voorjaarsrapportage 2023	-1.346
Gevolgen meicirculaire 2023	557
Gevolgen najaarsrapportage 2023	-681
Geraamd resultaat	**-650**

Toelichting

De Jaarrekening 2023 sluit met een positief saldo van € 3,857 miljoen. Op het totale budget van € 100 miljoen (totaal begrote lasten inclusief toevoeging reserves) van 2023 betekent dit een afwijking van 3,9%. Ten opzichte van de actuele begroting is het een positieve afwijking van € 4,507 miljoen.

Hierna beschrijven we het gerealiseerde resultaat op hoofdlijnen. Bij de programma's geven we per programma een nadere specificatie van de verschillenanalyse.

Analyse gerealiseerd resultaat

Analyse gerealiseerd resultaat 2023 op hoofdlijnen

In onderstaand overzicht treft u een analyse op hoofdlijnen aan van de belangrijkste financiële verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de jaarstukken 2023. We geven verschillen aan die groter zijn dan € 100.000 en die bijdragen aan het resultaat. Het is in dit onderdeel nadrukkelijk niet de bedoeling een limitatieve opsomming te geven die per programma aansluit op onderstaand overzicht. In de programmaonderdelen, bij de 4e W-vraag 'wat heeft het gekost?', treft u een nadere gedetailleerde specificatie aan, waar we per programma de realisatie vergelijken met het geraamde resultaat.

x € 1.000

Analyse gerealiseerd resultaat	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
1. Samenleven	-28.501	-27.322	1.178 V
2. Welzijn & educatie	-1.057	-927	130 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	-2.494	-1.997	497 V
5. Openbare orde en veiligheid	-2.501	-2.493	8 V
6. Bestuur & Dienstverlening	33.902	36.596	2.694 V
Resultaat	**-650**	**3.857**	**4.507 V**

Analyse

Programma 1

- Armoede, voordeel € 805.000. Dit komt hoofdzakelijk doordat minder gebruik is gemaakt van het noodfonds inwoners, kleine initiatieven, warmteplekken en fonds maatschappelijke instellingen. Ook zijn er budgetten via de meicirculaire 2023 ontvangen waarvan we u voorstellen dit door resultaatsbestemming voor 2024 beschikbaar te houden.
- Energietoeslag, per saldo een voordeel van € 200.000. De baten en lasten vallen in verschillende programma's. We stellen voor het restant te bestemmen voor uitgaven energietoeslag die niet ambtshalve in 2023 zijn uitgekeerd.
- Levensonderhoud, voordeel € 149.000. De aantallen voor de wet werk en bijstand (WWB) zijn gestegen. Ook is per 1 januari 2023 het wettelijk minimumloon aangepast. De uitkeringen zijn daarom verhoogd, waardoor de lasten per cliënt hoger waren dan verwacht. Ook is er meer loonkostensubsidie toegekend dan begroot. Ondanks deze hogere lasten hebben we toch een voordeel, dat komt doordat het budget dat we van het rijk ontvangen ook is aangepast. We hebben per saldo meer ontvangen van het rijk dan we aan lasten hadden.
- Participatiewet, voordeel € 266.000. Er is een voordeel bij inburgering. Via de meicirculaire 2023 is een bedrag voor maatschappelijke begeleiding statushouders Wet Inburgering 2013 toegevoegd. In 2023 hadden we geen statushouders meer die onder de oude wet vallen. Via de septembercirculaire 2022 is een bedrag beschikbaar gesteld voor integratie als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars. Dit bedrag is niet gebruikt omdat het aantal gehuisveste statushouders lager is dan verwacht vanwege woningtekort en beperkt geschikt aanbod. Om die reden is ook het uitvoeringsbudget en het budget voor de leerbaarheidstoets niet volledig uitgegeven. Daarnaast is er een voordeel op de bijdrage aan Caparis. Gedurende het jaar zijn de bijdragen aan Caparis verhoogd, omdat een forse cao-stijging werd verwacht. Daarom is het budget bij de voorjaarsrapportage 2023 verhoogd. De cao loonstijging bleef lange tijd uit, er is een beperkte nabetaling geweest over 2023. Daarom zijn de lasten lager en ontstaat een voordeel.
- Wmo, voordeel € 827.000. Dit komt door een positieve afrekening beschermd wonen en maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. Daarnaast hebben we nog een voordeel bij hulp bij het huishouden. We zien nog steeds stijgende cliëntaantallen, daar hebben we in de begroting ook rekening mee gehouden. In de zomerperiode is minder inzet geweest door personeelstekort, waardoor we een voordeel hebben in dit jaar. Ook waren de lasten voor Wmo begeleiding en dagbesteding lager. Het aantal cliënten in begeleiding en dagbesteding is nog steeds stabiel. Het aantal cliënten in begeleiding plus daalt nog steeds. Dit is de dure vorm van begeleiding, waardoor we minder lasten hebben.

- Maatschappelijke opvang, voordeel € 1.442.000. Dit komt hoofdzakelijk door een voordeel op het budget opvang vluchtelingen Oekraïne. We hebben meer budget van het rijk ontvangen dan we aan lasten hebben gehad. We stellen voor het restant via resultaatbestemming beschikbaar te houden. We komen voor de besteding nog met een voorstel bij u.
- Jeugdhulp, nadeel € 1,6 miljoen. Bij de najaarsrapportage 2023 meldden we al een tekort op de jeugdhulp van € 1.000.000. Hiervan is € 750.000 in de begroting verwerkt. Uiteindelijk bleek de prognose niet volledig te zijn, en hebben we een aanvullend tekort van € 1.600.000 (een afwijking van € 1,35 miljoen ten opzichte van de prognose). Dit werd al geconstateerd voordat de externe partij de nieuwe prognose volledig had afgerond. We hebben u daar met een mededeling over geïnformeerd.
- Leerlingenvervoer, voordeel € 170.000. Bij het opstellen van de begroting 2023 is het budget leerlingenvervoer verhoogd vanwege een stijgend aantal leerlingen dat gebruik maakt van leerlingenvervoer. In werkelijkheid is het leerlingenaantal in 2023 met 20% gedaald ten opzichte van 2022. Daarnaast is bij de meicirculaire 2023 € 42.000 ontvangen voor leerlingenvervoer Oekraïne. De lasten hiervoor waren € 14.000.

Programma 2
In dit programma zijn geen grote afwijkingen met resultaatsconsequenties te vermelden.

Programma 3
- Grond en gebouwen, voordeel € 139.000. Het voordeel is een gevolg van ontvangen huur voor het pand Houtwal en opbrengst verkopen van grond. De omvang hiervan is na de termijn van de najaarsrapportage 2023 volledig in beeld gekomen, zodat dit niet in de rapportage kon worden meegenomen.

Programma 5
In dit programma zijn geen grote afwijkingen te vermelden.

Programma 6
- Algemeen bestuur, voordeel € 159.000. Dit komt hoofdzakelijk door het later invullen van vacatures bij de griffie en lagere vergoedingen van de raad en een positieve afrekening daarvan vanuit 2022.
- Dagelijks bestuur, nadeel € 114.000. Dit komt hoofdzakelijk door een nadeel bij het wachtgeld voormalige bestuurders door een afrekening over 2022. Ook was de dotatie aan de voorziening pensioenen (voormalige) bestuurders hoger dan geraamd.
- Automatisering, voordeel € 335.000. Het voordeel heeft te maken met dat er lagere afschrijvingslasten zijn geweest in 2023. Dit houdt verband met het later, dan de oorspronkelijke planning, gereed worden van een aantal ICT-projecten. Bijvoorbeeld de vervanging van de kernapplicaties.
- Algemene uitkering, voordeel € 2.330.000. De gevolgen van de september- en decembercirculaire 2023 zijn niet via een begrotingswijziging in de begroting verwerkt, dit is via mededelingen aan u gecommuniceerd.

Bestemming gerealiseerd resultaat

Meerjarig beslag

Het bepaalde bodembedrag van de algemene reserve is € 3 miljoen. In de paragraaf weerstandsvermogen is berekend dat de benodigde weerstandscapaciteit € 2,735 miljoen bedraagt. Er wordt een netto meerjarig beslag (2024-2027) gelegd op de algemene reserve van in totaal € 4,91 miljoen. Het meerjarig beslag bestaat uit de volgende onttrekkingen:

- Project Mader € 11.600 (2024)
- Subsidie Vrijstaat en stichting Kortsluiting (A012) € 60.000 (2024-2026)
- Pilot menstruatieproducten (A020a) € 12.000 (2024)
- Energietoeslag (140% norm) € 625.000 (2024)
- OKO-projectleider € 207.000 (2024-2026)
- OKO-uitvoeringskosten € 1.187.000 (2024-2026)
- Omgevingswet € 620.284 (2024)
- Biobased Economy € 174.503 (2024)
- Taskforce woningbouw € 1.094.925 (2024)
- Verkeersveiligheid € 342.655 (2024)
- Klimaatmiddelen € 305.723 (2024)
- Fietsverbinding Waskemeer € 220.000 (2024)
- Onderzoek (subsidioloog/accommodatiebeleid) € 7.416 (2024)
- Friese projectenmachine € 22.000 (2024)
- Concerncontrol € 20.000 (2024)

Minimale niveau algemene reserve

Het minimale niveau van de algemene reserve voor de komende jaren is € 10,645 miljoen. De stand van de algemene reserve bedraagt per ultimo 2023 € 29,724 miljoen. Na toevoeging van het gerealiseerde resultaat over 2023 (zie tabel voorstel bestemming gerealiseerd resultaat), stijgt de algemene reserve naar € 30,948 miljoen.

x € 1.000

Minimale niveau Algemene reserve	Rekening 2023
Bodembedrag	3.000
Benodigde weerstandscapaciteit	2.735
Meerjarig beslag	4.910
Minimale niveau algemene reserve	**10.645**
Algemene reserve per ultimo 2023	29.724
Afwijking t.o.v. minimale niveau	**19.079**

Voorstel bestemming gerealiseerd resultaat

We stellen u voor het resultaat op onderstaande wijze te bestemmen:

- € 200.000 voor de energietoeslag 2023. Via de decembercirculaire 2023 hebben we hiervoor middelen ontvangen. Dit is nog niet allemaal ingezet, omdat de aanvragen (niet ambtshalve toegekend) in 2024 binnen komen.
- € 62.000 voor een aanpak armoede en schulden. Dit bedrag hebben we via de meicirculaire 2023 ontvangen en is in 2023 niet ingezet. We stellen voor dit beschikbaar te houden voor 2024.
- € 77.000 voor flankerend beleid energiearmoede. Dit bedrag hebben we via de meicirculaire 2023 ontvangen en is in 2023 niet ingezet. We stellen voor dit beschikbaar te houden voor 2024.
- € 245.000 voor het Fonds maatschappelijke initiatieven. Zoals ook in de najaarsrapportage 2023 voorgesteld stellen we voor dit bedrag in 2024 beschikbaar te houden.
- € 1.442.000 voor maatschappelijke opvang (Oekraïne). We hebben meer budget van het rijk ontvangen dan we aan lasten hebben gehad. We komen voor de besteding nog met een voorstel bij u.
- € 308.000 voor de omgevingswet. Dit bedrag hebben we via de decembercirculaire 2023 ontvangen.

- € 72.000 voor uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak. Dit bedrag hebben we via de decembercirculaire 2023 ontvangen.
- € 50.000 voor schilderwerk molen Makkinga. Het schilderwerk aan de molen kon in 2023 niet worden uitgevoerd door slechte weersomstandigheden na de zomer. Het werk is wel aanbesteed en wordt uitgevoerd in 2024.
- € 177.000 om de reserve organisatieontwikkelingen op peil te houden.

x € 1.000

Voorstel bestemming gerealiseerd resultaat	Rekening 2023
Energietoeslag (decembercirculaire 2023)	200
Aanpak armoede en schulden (meicirculaire 2023)	62
Flankerend beleid energiearmoede (meicirculaire 2023)	77
Fonds maatschappelijke initiatieven	245
Maatschappelijke opvang (Oekraïne)	1.442
Omgevingswet (decembercirculaire 2023)	308
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak (decembercirculaire 2023)	72
Schilderwerk molen Makkinga	50
Toevoeging reserve organisatieontwikkelingen	177
Toevoeging algemene reserve	1.224
Totaal voorstel resultaatbestemming	**3.857**

Actualisatie reserves en voorzieningen

Op basis van artikel 15 van de verordening ex. Artikel 212 (financiële verordening) is uitgesproken dat het college een nota reserves en voorzieningen opstelt in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens de financiële verordening wordt het beleid ten aanzien van de reserves en voorzieningen jaarlijks herzien. Daarbij worden onder meer het doel, de heroverwegingen en de bestedingen van de gevormde reserves en voorzieningen opnieuw beoordeeld. In de nota reserves en voorzieningen zijn alle reserves en voorzieningen opgenomen. Hieronder volgt een samenvatting van de beoordeling van de reserves en voorzieningen ultimo 2023.

Als uitgangspunt voor de beoordeling reserves en voorzieningen jaarrekening 2023 is de eindstand van de reserves en voorzieningen in de jaarrekening 2022 genomen. De beoordeling 2023 heeft de volgende instellingen/opheffingen voor de reserves, voorzieningen en schulden tot gevolg: Het instellen van een voorziening onderhoud MFS de Samensprong.

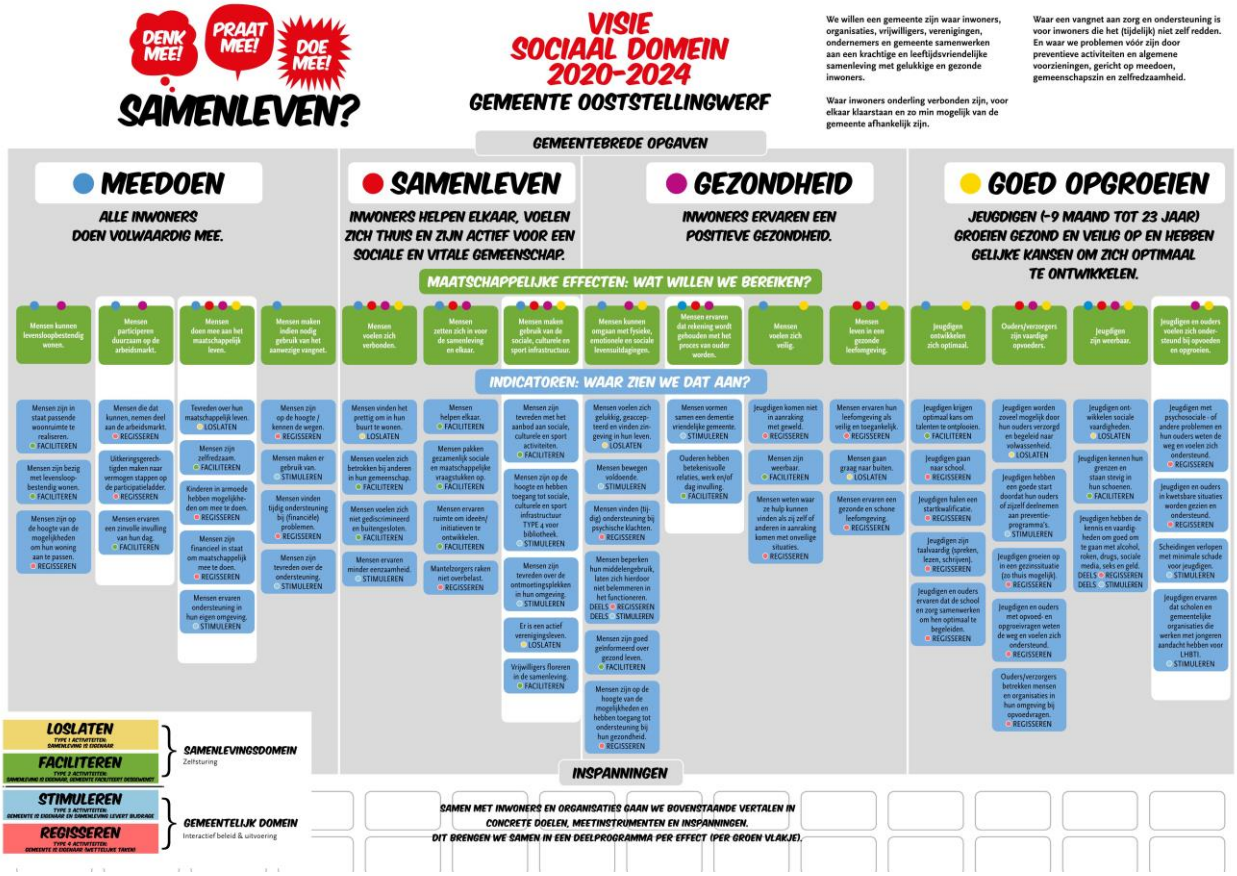
U heeft de bevoegdheid om onttrekkingen en toevoegingen tot en met 31 december van het betreffende boekjaar met tijdige begrotingswijzigingen te autoriseren. Voor een verdere toelichting verwijzen we naar de ‘Nota reserves en voorzieningen’.

Programma 1 | Samenleven

Dit programma 'Samenleven' gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen, Samenleven, Gezondheid en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven. Zie ook programma 4.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

Thema 1.1 Meedoen

Inleiding

Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden 'Meedoen' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen *(zie woonzorgvisie)*

A1. Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren (faciliteren)
A2. Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen (faciliteren)
A3. Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren)

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt *(zie doe-agenda B)*

B1. Mensen die dat kunnen, nemen deel aan de arbeidsmarkt (regisseren)
- Zie collegeakkoord: We willen zoveel mogelijk mensen aan een baan helpen. Het vergroot de kans om mee te doen en onderdeel te zijn van de samenleving.
- Zie collegeakkoord: We willen vicieuze cirkels doorbreken en belemmeringen om mee te doen in werk of andere maatschappelijke activiteiten wegnemen.

B2. Uitkeringsgerechtigden maken naar vermogen stappen op de Participatieladder (regisseren)
B3. Mensen ervaren een zinvolle invulling van hun dag (faciliteren)

Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven *(zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering)*

C1. Mensen zijn tevreden over hun maatschappelijk leven (loslaten)
C2. Mensen zijn zelfredzaam (faciliteren)
C3. Kinderen in armoede hebben mogelijkheden om mee te doen (regisseren)
- Zie collegeakkoord: We willen de bestaanszekerheid van onze meest kwetsbare inwoners vergroten. Dat doen we door meer nadruk te leggen op preventie, vroegsignalering en een integrale aanpak van onze armoede- en schuldenproblematiek.

C4. Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren)
- Zie collegeakkoord: We willen dat mensen financieel in staat zijn om maatschappelijk mee te doen. En dat geldt ook voor kinderen in armoede. We willen dat mensen tijdig de weg weten te vinden bij financiële vragen en problemen en dat ze tevreden zijn over de geboden ondersteuning. Ook willen we het bereik van de regelingen, voorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden vergroten.

C5. Mensen ervaren ondersteuning in hun eigen omgeving (stimuleren)

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet

D1. Mensen zijn op de hoogte/kennen de wegen (regisseren)
D2. Mensen maken gebruik van de wegen (stimuleren)
D3. Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen (regisseren)
D4. Mensen zijn tevreden over de ondersteuning (stimuleren)

Wat hebben we bereikt

De cijfers uit de monitor sociaal domein over 2023 laten zien wat we hebben bereikt.

A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen

- In de burgerpeiling (2022) kwam naar voren dat 85% van de volwassen inwoners vindt dat hun huidige woonruimte passend is. Zo'n 16% van de 50+ers gaf aan dat ze niet in hun huis kunnen blijven wonen als ze lichamelijk achteruit gaan. Mede daarom doen we er alles aan om te zorgen dat er voldoende passende woonruimte is voor alle inwoners.
- Er zijn haalbaarheidsonderzoeken gedaan voor Rikkingahof (combinatie (zorg)woningen en verpleeghuisplekken).

- Steeds meer inwoners zijn bezig met levensloopbestendig wonen en op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen. En van de ondersteuning die zij daarbij van ons kunnen krijgen (bijvoorbeeld verzilverlening).
- Inwoners die een mantelzorgwoning willen plaatsen, kunnen dit vergunningsvrij doen.

B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt

- Het aantal uitkeringsgerechtigden (P-wet) is iets gestegen. De instroom in de bijstand was net als in 2022 relatief laag door de gunstige arbeidsmarktsituatie. Er zijn dus relatief weinig inwoners waaraan we bijstand verstrekken. Dat betekent dat mensen die dat kunnen, deelnemen aan de arbeidsmarkt.
- We zien duurzame uitstroom uit de bijstand gestaag groeien (langer dan een half jaar uit de bijstand als ze eenmaal zijn uitgestroomd).
- Werken loont omdat we de armoedeval verzachten (financieel nadeel als je van bijstand naar werk gaat doordat je toeslagen etc. verliest).

C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven

- We bereiken steeds meer mensen met onze schulden- en armoederegelingen (inclusief energietoeslag), wat bijdraagt aan zelfredzaamheid en mogelijkheden om mee te doen.
- Het gebruik van regelingen is voor inwoners makkelijker geworden door hen te helpen via de Voorzieningenwijzer (waarin alle regelingen samen komen en waarbij een professional het met de inwoner doorneemt en gelijk aanvraagt).
- Door de nieuwe taken op het gebied van vroegsignalering van schulden bereiken we mensen met (beginnende) schulden in een vroeg stadium.
- Via Geldfit is de route voor inwoners met vragen over geld zo helder mogelijk en werken de partijen achter de schermen samen om de ondersteuning op elkaar af te stemmen. Hiermee voorkomen we erger.
- Maatschappelijke organisaties merkten dat de gemeente oog heeft voor hun financiële zorgen als gevolg van de stijgende energiekosten (tijdelijke regeling vergoeding extra energiekosten).
- Inwoners met lage inkomens konden in deze voor velen financieel zware tijd gebruik maken van extra tijdelijke maatregelen om hen te steunen.
- Scholen konden deelname aan activiteiten mogelijk maken en gezonde voeding verstrekken aan kinderen op hun school dankzij geld dat zij hiervoor van de gemeente ontvingen.
- Er ontstonden diverse maatschappelijke initiatieven om de gevolgen voor inwoners van de hoge energieprijzen en de inflatie te verzachten, mede dankzij subsidie van de gemeente hiervoor (denk aan warmteplekken en maaltijdkastjes).

D. Mensen kunnen gebruik maken van het vangnet

- De route voor inwoners met vragen over zorg, welzijn, werk, opvoeden, geldzaken etc. is zo helder mogelijk, waardoor inwoners of verwijzers makkelijk de weg kunnen vinden en inwoners zo nodig tijdig ondersteuning kunnen krijgen.
- Op www.socialekaartooststellingwerf.nl kunnen inwoners en verwijzers zoeken naar (indicatievrije) voorzieningen in en om onze gemeente, waar zij mogelijk baat bij hebben. De sociale kaart is ook bedoeld voor professionals en maatschappelijke organisaties die regelmatig vragen krijgen van inwoners over zorg, welzijn, opvoeden, geldzaken etc.
- De beweging van zware naar lichte zorg is verder doorgezet en we anticiperen op het toenemend gebruik van huishoudelijke hulp. Dit is nodig, met name door de vergrijzing.
- Er is meer keuzevrijheid voor inwoners op het gebied van onafhankelijke cliëntondersteuning dan voorheen.
- In ons cliënt ervaringsonderzoek (Gebiedsteam) zegt 89% van de respondenten dat zij de kwaliteit van de ontvangen ondersteuning goed vinden.
- Er is aandacht voor de specifieke problematiek van dementie in onze gemeente.

Wet Inburgering

- De uitvoering van de Wet Inburgering (2022) staat goed op de rails. Het lukt slecht bij een deel van de statushouders om hen mee te laten doen in (vrijwilligers)werk. Een van de redenen is dat werkgevers (nog) niet zo gewend zijn aan het werken met deze doelgroep en er wat huiverig voor zijn. Een andere reden is dat eigenlijk meer intensieve begeleiding nodig is om succesvol te zijn. De Rijksmiddelen die we ontvangen voor de begeleiding zijn te summier om per persoon goed maatwerk te leveren.

- In 2023 hebben we in samenwerking met de woningcorporaties 38 woningen beschikbaar gesteld aan statushouders.

Opvang ontheemden Oekraïne en opvang vluchtelingen

- We zorgden dat een groep ontheemden uit Oekraïne veiligheid en opvang ontving en dat zij zich dagelijks kunnen redden.
- We hebben een inspanningsverplichting vanuit het Rijk voor wat betreft het aantal opvangplekken voor Oekraïense vluchtelingen. Hier voldeden we niet het volledige jaar aan.
- Er komt een tijdelijke opvang voor statushouders in Rikkingahof waardoor we bijdragen aan de verlichting van het vraagstuk rondom vluchtelingenopvang.

Wat hebben we daarvoor gedaan

A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen

- Via de woonzorgvisie (2022) bereikten we overeenstemming met de woningcorporaties om de komende jaren woningen te gaan bouwen, onder meer voor senioren. In 2023 kwam daarnaast nog een regionale woondeal tot stand waarin afspraken zijn gemaakt over nog meer woningen. We gaan op basis daarvan met de corporaties in gesprek welk deel zij hiervan gaan realiseren (huur) en daarbinnen hoeveel daarvan levensloopbestendig worden gebouwd.
- Al aangepaste huurwoningen die vrijkwamen boden we opnieuw aan aan inwoners die met beperkingen te maken hebben.
- We voer(d)en gesprekken over de invulling van het terrein Rikkingahof (nieuwbouw).
- We zetten de Blijverslening en de Verzilverlening in voor huishoudens die hun huis levensloopbestendiger willen maken. Het beschikbare budget hiervoor is in 2023 verhoogd. Daarnaast hebben we het aanvraagproces vereenvoudigd. Ook is er in het Gebiedsteam speciaal iemand om inwoners te helpen bij een aanvraag en de bekendheid van de leningen te vergroten. Dit alles om het gebruik ervan te stimuleren en daar waar het kan de Wmo-uitgaven te beperken.
- We proberen inwoners via twee sporen te stimuleren om wat betreft hun woonsituatie tijdig te anticiperen op het ouder worden. Voor huurders doen we dat door mee te betalen aan de inzet van een seniorenmakelaar van Actium die in gesprek gaat met alle huurders boven de 70 jaar die niet in een gelijkvloerse woning wonen. Woningeigenaren benaderen we proactief met informatie wat ze zelf kunnen doen om langer thuis te blijven wonen. Hierbij brengen we ze in contact met ondernemers die hen kunnen helpen. In 2023 startten we de voorbereidingen voor Elsloo, Langedijke en Makkinga. Als het een succes is, gaan we in andere dorpen verder.
- We hebben Wmo-regelingen om woningaanpassingen mogelijk te maken. Daarnaast is er de verhuiskostenvergoeding om te verhuizen naar een leeftijdsvriendelijker huis. Ook maken steeds meer oudere huurders (70+) met een fysieke beperking gebruik van het Langer Thuis Pakket van Actium, waarmee zij kosteloos kleine woningaanpassingen kunnen aanvragen.
- De werkgroep preventief huisbezoek 75+ neemt levensloopbestendig wonen als onderwerp mee in haar contacten zodat bewustwording wordt gestimuleerd en mensen weten wat er allemaal mogelijk is.
- Er is een SlimoTheek met daarin (digitale) voorzieningen/hulpmiddelen om mensen in staat te stellen langer thuis te blijven wonen. Met name inwoners met dementie kunnen hier baat bij hebben.
- We publiceerden periodiek artikelen over langer thuis wonen, meestal interviews met inwoners. Deze zijn goed ontvangen en leidden na iedere publicatie tot contactmomenten tussen inwoners en Gebiedsteam.
- Het regioplan beschermd wonen is vastgesteld waardoor we op provinciaal niveau voldoende specialistische voorzieningen hebben voor beschermd wonen.
- We werkten in 2023 aan een voorstel over uitbreiding van de mogelijkheden voor prémantelzorgwonen en mantelwonen (met elkaar op één erf wonen om voor elkaar te zorgen en bij elkaar in de buurt te wonen, zonder dat er sprake is van een medische aandoening of intensieve zorg). In 2024 is dit rijp voor besluitvorming. Daarop vooruitlopend zijn al verschillende mantelzorgverklaringen afgegeven in verband met het plaatsen van een mantelzorgwoning.

B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt

- We bleven maatwerk leveren om mensen naar werk te begeleiden. We bieden nazorg bij uitstroom naar werk.

- Als betaald werk niet mogelijk is, zetten we in op andere vormen van ‘meedoen’. Hierbij zetten we bijvoorbeeld de Stichting Werk Ooststellingwerf en Wijknet in, maar ook 'Plek voor Talent' (vrijwilligersvacaturebank), welzijnscoaching en diverse activiteiten gericht op ontmoeten en activering.
- Om te zorgen dat werken loont en een armoedeval te voorkomen, krijgen inwoners die van bijstand naar werk gaan een half jaar na uitstroom een uitstroompremie en na een jaar nog een keer.
- Inwoners met Wmo dagbesteding waarvoor dat mogelijk is, zijn begeleid naar (meer) arbeidsmatige dagbesteding.
- We troffen voorbereidingen voor de start van doorlopend cliëntervaringsonderzoek onder inwoners waar het Gebiedsteam contact mee heeft in het kader van de Participatiewet. Dit onderzoek gaat vanaf 2024 lopen.

C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven

- We hielpen inwoners met voorzieningen op het gebied van schulden en armoede. Deze voorzieningen staan allemaal vermeld in de Regelingenwijzer (www.ooststellingwerf.nl/regelingenwijzer). Hier staat ook het aanbod van andere instanties dan de gemeente in.
- We hebben meer capaciteit ingezet voor vroegsignalering (contact opnemen met inwoners met beginnende schulden en hen hulp aanbieden). We hebben een ervaringsdeskundige aangenomen die ons (vooral) helpt met het in contact komen met de betreffende inwoners.
- We zijn gestart met de uitvoering van de Voorzieningenwijzer. Dat is een applicatie waarin alle lokale en landelijke voorzieningen staan op het gebied van geld. Het is een hulpmiddel waarmee de budgetadviseurs en de inkomensconsulenten van het Gebiedsteam samen met een inwoner makkelijk kunnen kijken hoe iemand geld kan besparen of optimaal gebruik kan maken van regelingen. Door de applicatie en de mogelijkheid om het ter plekke te regelen, bespaart een gemiddeld huishouden zo jaarlijks gemiddeld € 500. De budgetadviseurs en de inkomensconsulenten zijn gestart bij inwoners waarmee ze al contact hadden.
- We kunnen sneller schuldhulp inzetten door hiervoor zelf beschikkingen af te geven. We hebben concreet op papier gezet wat onze wettelijke schuldhulpverleningstaken zijn en hoe we die uitvoeren en monitoren. We hebben de Verordening beslistermijn schuldhulpverlening vastgesteld, waarmee we voldoen aan de wettelijke eisen.
- We creëerden met Geldfit een digitale ‘ingang’ voor vragen over geld. Achter de schermen werken alle lokale samenwerkingspartijen die ondersteuning bieden op financieel gebied hierin samen.
- We zijn gestart met het onderzoek naar de Meedoenpas waarin armoederegelingen samen kunnen komen en inwoners meer keuzevrijheid krijgen.
- De norm voor onze kindregelingen is structureel verhoogd naar 130% van het wettelijk sociaal minimum.
- We bekostigen diverse scholingsmogelijkheden voor inwoners gericht op digitale vaardigheid, taalvaardigheid en omgaan met geld.
- We hebben de energie-regelingen die de gemeenteraad eind 2022 heeft vastgesteld, uitgevoerd. Het ging om de regelingen voor warmteplekken, het noodfonds voor inwoners, het fonds energiekosten maatschappelijke organisaties, extra budgetten voor activiteiten en maaltijden op scholen en het fonds voor kleine initiatieven.
- De eenmalige energietoeslag 2023 is uitgekeerd aan inwoners met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum.
- We zorgden dat inwoners tussen 120% en 140% van het wettelijk sociaal minimum vanaf januari 2024 de energietoeslag ook kunnen aanvragen.
- Er zijn verschillende subsidies verleend aan organisaties voor materiële ondersteuning (bijvoorbeeld Voedselbank, Stichting Urgente Noden, Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport en Cultuur).
- Er is een themabijeenkomst georganiseerd voor de raad over armoede en schulden. Hieraan deden ook ervaringsdeskundigen mee.

D. Mensen kunnen gebruik maken van het vangnet

- We werken doorlopend aan de bekendheid van ons Gebiedsteam.
- We faciliteren de vrijwilligers van de werkgroep preventief huisbezoek 75+ om proactief inwoners van 75+ te bezoeken.

- De medewerkers van het Gebiedsteam zijn zichtbaar op vindplaatsen (huisartsen, scholen) en welzijnswerkers van Scala zijn actief in buurten en dorpen (opbouwwerkers, welzijnscoaches, jongerenwerkers, buurtsportcoaches).
- De bibliotheek biedt ondersteuning aan inwoners bij het omgaan met digitale overheid (informatiepunt digitale overheid).
- De Sociale kaart www.socialekaartooststellingwerf.nl is in de lucht. In januari 2024 gaan we de Sociale kaart breed bekend maken.
- We startten in 2023 in Oosterwolde Noord met het project Domeinoverstijgende Samenwerking, waarin onder andere inwoners, zorgpartijen, corporaties, zorgkantoor en zorgverzekeraar samenwerken. Doel is langer thuis wonen en gezond ouder worden (inclusief bewegen).
- Er zijn in 2023 meer mogelijkheden bij gekomen voor indicatievrije dagbesteding. Naast Stellinghaven in Oosterwolde, Welzijn op Dorpse Schaal Oldeberkoop en de Buurthaven in Haulerwijk kunnen inwoners nu ook terecht bij de Fochtel in Fochteloo en in De Den in Appelscha.
- We investeren sinds 2023 in Welzijnscoaching door Scala. Zie Thema 1.2 Samenleven.
- Vanaf 2024 kan het Gebiedsteam Powerful ageing inzetten voor nieuwe aanmeldingen hulp bij het huishouden. In 2023 troffen we de voorbereidingen daarvoor. Het programma is gericht op het behouden van en het verbeteren van de fysieke zelfredzaamheid van ouderen.
- In 2023 kwam er meer keuzevrijheid voor inwoners wie zij willen inschakelen als onafhankelijke clientondersteuner. Voorheen was MEE Noord de enige aanbieder waar inwoners gebruik van konden maken. Nu zijn dat er meer. Zie www.ocodenktmee.nl.
- In 2023 gaven we subsidie aan het project DementTalent, gericht op het stimuleren dat mensen met dementie vrijwilligerswerk gaan doen.
- In 2023 is met onze ondersteuning de Stichting Ooststellingwerf Dementie-inclusief gestart, die o.a. met de website www.dementie-ooststellingwerf.nl alle praktische informatie bundelt voor iedereen die met dementie te maken krijgt. Zoals tips over de omgang met dementie en welke mensen en instanties kunnen helpen.
- Het toezicht op de kwaliteit en calamiteiten wat betreft begeleiding vanuit de Wmo is in 2023 steviger neergezet door samenwerking met de GGD.
- Net als in andere jaren zijn inwoners die contact opnemen met ons Gebiedsteam in staat gesteld zelfredzaam te zijn en eigen regie te hebben en te houden, waar nodig met behulp van ondersteunende voorzieningen uit de Wmo (hulpmiddelen, vervoer, dagbesteding en huishoudelijke hulp) of voorliggende voorzieningen (voorzieningen die zonder indicatie beschikbaar zijn).

Wet Inburgering

- In het kader van de Wet Inburgering boden we statushouders leerroutes aan en boden we ondersteuning bij het voeren van een financiële huishouding. We subsidiëren Scala om statushouders individueel te begeleiden in de eerste 2 jaar dat ze in gemeente Ooststellingwerf wonen. Dit doen ze met professionele begeleiding en inzet van vrijwilligers (ervaringsdeskundige sleutelpersonen en maatjes). Doel is taalontwikkeling, meedoen aan maatschappelijke activiteiten, vaardigheden aanleren en zo mogelijk bemiddelen naar vrijwilligerswerk.
- We hebben statushouders huisvesting geboden. In 2023 hadden we een hoge taakstelling (57 statushouders). Net als veel andere Friese gemeenten hebben we een achterstand. We hebben verhoudingsgewijs veel woningen beschikbaar gesteld in 2023 (38 woningen), maar vanwege de veel alleenreizende statushouders die we hebben gehuisvest in combinatie met de weinige gezinsherenigingen blijft de gemeente wel achter qua aantal te huisvesten statushouders. Als we meer gezinnen hadden mogen huisvesten in plaats van alleenstaanden, hadden we met 38 woningen de taakstelling wél gehaald. Maar nu niet, omdat er veel statushouders zijn die alleen zijn.

Opvang ontheemden Oekraïne en opvang vluchtelingen

- We organiseerden opvang voor Oekraïners in Hotel Appelscha en op vakantiepark de Roggeberg. Daarnaast waren het Gebiedsteam en Scala present om hen te ondersteunen bij vragen en vrijetijdsbesteding. Verder keerden we hen leefgeld uit.
- We onderhielden contacten met Oekraïense ontheemden en de particuliere opvangadressen in onze gemeente. We betaalden de Oekraïners leefgeld uit en de particuliere opvang-bieders ontvingen desgewenst een compensatiebedrag voor hun kosten en als blijk van waardering.
- We zetten een aantal particuliere opvangplekken om naar gemeentelijk opvangplekken, waaronder in Haulerwijk.

- We droegen er samen met andere partijen aan bij dat er vanaf 1 januari 2024 een tijdelijke opvanglocatie is voor statushouders in Rikkingahof en organiseerden hierover informatiebijeenkomsten voor inwoners.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen
Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren, zijn bezig met levensloopbestendig wonen en zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen. In de monitor sociaal domein wordt hier nader op ingegaan.

B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt
Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt. Voor cijfers verwijzen we naar de monitor sociaal domein.

C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
Betere, laagdrempelige en toegankelijke ondersteuning op het gebied van financiële vragen. Daarnaast meer mogelijkheden om in aanmerking te komen voor ondersteuning, zowel advies als materiële ondersteuning. Voor cijfers verwijzen we naar de monitor sociaal domein.

D. Mensen maken gebruik van het vangnet
Uitgebreide informatie hierover is per regeling (P-wet, Jeugdwet, Wmo) opgenomen in de monitor sociaal domein.

Wet Inburgering
Inwoners merken dat we statushouders zo goed mogelijk op weg helpen in onze samenleving.

Opvang ontheemden Oekraïne en opvang vluchtelingen
- Inwoners merken dat we ons steentje bijdragen aan de opvang van vluchtelingen.
- Inwoners die huisvesting bieden aan ontheemden uit Oekraïne merken dat we hen waarderen en zo goed mogelijk ondersteunen.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020-2024
- Accenten en Afbouwpunten Visie Samenleven, januari 2024
- Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021
- Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021
- Beleidsregels Maatschappelijke Ondersteuning 2023
- Beleidsplan Handhaving Sociaal Domein 2023
- Woonzorgvisie 2022
- Verordening Beslistermijn Schuldhulpverlening 2023
- Beleidsregels eenmalige energietoeslag 2023
- Re-integratieverordening Participatiewet 2017
- Verordening Tegenpresentatie 2015
- Maatregelenverordening 2018
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
- Verordening Individuele Studietoeslag 2015
- Handhavingsverordening 2015
- Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recifice 2015
- Verordening Adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2015

Thema 1.2 Samenleven

Inleiding

Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap
Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden 'elkaar ontmoeten', 'elkaar ondersteunen' en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Voor de Opgave Samenleven zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Zie collegeakkoord: We willen een samenleving met een sterke sociale basis waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen en voelen naar elkaar, voor elkaar klaar staan en elkaar helpen.

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden *(zie doe-agenda E)*
E1. Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen (loslaten)
E2. Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap (faciliteren)
E3. Mensen voelen zich niet gediscrimineerd en buitengesloten (faciliteren)
E4. Mensen ervaren minder eenzaamheid (stimuleren)

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
F1. Mensen helpen elkaar (faciliteren)
F2. Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op (faciliteren)
F3. Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen (faciliteren)
F4. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren) *Zie thema 1.3 Gezondheid.*

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur *(zie doe-agenda G)*
G1. Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sportactiviteiten (faciliteren)
G2. Mensen zijn op de hoogte en hebben toegang tot sociale, culturele en sportinfrastructuur (stimuleren)
G3. Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving (stimuleren)
G4. Er is een actief verenigingsleven (loslaten)
G5. Vrijwilligers floreren in de samenleving (faciliteren)

Wat hebben we bereikt

De cijfers uit de monitor sociaal domein over 2023 laten zien wat we hebben bereikt.

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden

- Er komen steeds meer initiatieven voor ontmoeten en verbinden tot stand in de dorpen.
- 74% van de volwassen Ooststellingwervers gaf in de Burgerpeiling aan dat zij (regelmatig) contact hebben met anderen in hun dorp (Burgerpeiling 2022). 57% vindt dat er genoeg mogelijkheden zijn om anderen te ontmoeten (Burgerpeiling 2022).
- Maatschappelijke organisaties hebben steun ervaren van de gemeente om de hoge energielasten te dragen waar zij mee werden geconfronteerd.
- Bij conflicten in de buurt is er de mogelijkheid om buurtbemiddeling in te schakelen.
- 78% van onze inwoners is tevreden over het leven. 3% van onze inwoners voelt zich vaak eenzaam (Burgerpeiling 2022). In 2020 was dit ook 3%.
- 7% van de volwassen inwoners geeft aan dat discriminatie invloed heeft op hun leven. In 2020 was dit 4%. 16% van de volwassen inwoners heeft het gevoel er niet bij te horen (buitengesloten te worden). In 2020 was dit 13%.

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

- Er zijn vele (nieuwe en bestaande) maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan het welbevinden van mensen en de leefbaarheid van onze gemeente.
- 42% van de volwassen inwoners besteedt tijd aan mantelzorg (Burgerpeiling 2022). Overbelasting van mantelzorgers komt meer voor bij vrouwen, mensen tussen de 56 en 70 jaar en bij inwoners met lage inkomens.

- Mantelzorgers hebben in de mantelzorgconsulent van het Gebiedsteam een aanspreekpunt. Hierdoor hebben we mantelzorgers beter in beeld en kunnen we hen (preventief) ondersteunen en regelmatig een blijk van waardering geven in de vorm van een uitje of presentje.

Maatschappelijk effect G: Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

- Er is een divers aanbod van culturele activiteiten en instellingen. Daarbinnen is er aandacht voor verschillende doelgroepen zoals jongeren, ouderen en nieuwkomers. De tevredenheid van inwoners over het aanbod is licht gestegen ten opzichte van 2020 (Burgerpeiling 2022).
- Partijen zijn in gesprek over het realiseren van een (culturele) Bruisplek.
- Er is een divers aanbod van sport- en beweegmogelijkheden, waaronder ook specifiek voor kinderen.
- Inwoners (oud en jong) ondervinden stimulans bij sporten en bewegen en gezonde leefstijl. Zie ook Gezondheid.
- Inwoners kunnen makkelijk vinden wat er te doen is in onze gemeente via de activiteitenagenda www.uutgaon.nl. Inwoners kunnen makkelijk vinden welke sport- en beweegactiviteiten er zijn in Ooststellingwerf via www.beweegplein.nl.
- Inwoners kunnen elkaar ontmoeten op diverse plekken bijvoorbeeld in de dorpshuizen en bij indicatievrije dagbesteding (zie ook opgave Meedoen). De tevredenheid over de mogelijkheden om andere mensen te ontmoeten was in de Burgerpeiling 2022 hoger dan in 2020.
- De kracht van de samenleving blijkt uit het grote aantal inwoners dat zich vrijwillig inzet in het verenigingsleven en bij maatschappelijke organisaties. 37% van de volwassen inwoners doet vrijwilligerswerk (Burgerpeiling 2022).
- In 2023 zijn er meer vrijwilligersorganisaties bereikt door vrijwilligerscentrale Plek voor Talent dan in voorgaande jaren.

Wat hebben we daarvoor gedaan

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden

- Dorpencoördinatoren en opbouwwerkers ondersteunen initiatieven in de dorpen voor ontmoeten, verbinden en leefbaarheid. Bijvoorbeeld de pannakooi Appelscha en de kleine boerderij Oosterwolde.
- We geven subsidie aan indicatievrije dagbesteding in diverse dorpen (zie Meedoen).
- Dorpencoördinatoren waren betrokken bij de activiteiten in de aandachtsgebieden Haerenkwartier en Haulerwijk.
- Er is een ‘verbinder’ vanuit het Leger des Heils die ook activiteiten organiseert in het Haerenkwartier (Ketelhuis).
- De gemeente subsidieert de Plaatselijk Belangen en Bewonerscommissies via het wijk- en dorpenbudget. Zij zetten dit in voor leefbaarheidsinitiatieven in hun dorpen en wijken.
- We ondersteunen de dorpshuizen met een jaarlijks budget voor onderhoud en investering.
- We stelden in 2023 een startnotitie Accommodatiebeleid op en maakten een begin met gesprekken over accommodatiebeleid in de dorpen. In 2024 zetten we die voort en stelt de raad mede op basis hiervan accommodatiebeleid vast.
- We hebben eind 2022 een 'corona noodfonds maatschappelijke organisaties' ingesteld. Hiermee zijn in 2023 diverse verenigingen en andere organisaties gesteund om de hoge energielasten te dragen.
- We geven Scala subsidie voor buurtbemiddeling, uitgevoerd door vrijwilligers.
- We bleven VraagElkaar subsidiëren om mensen met dezelfde behoeften en interesses met elkaar in contact te brengen om eenzaamheid te voorkomen of verminderen. De subsidie werd in 2023 structureel.
- We startten in 2023 met welzijnscoaches die zich inzetten om de positieve gezondheid van inwoners te versterken door hen te bemiddelen naar activiteiten, organisaties en/of te koppelen aan andere inwoners.
- De Lokale inclusie agenda is geactualiseerd en de uitvoering is opgepakt (intern en extern). De werkgroep lokale inclusie speelt hierin een belangrijke rol. Deze bestaat uit de Onafhankelijke Senioren Organisatie, Werkgroep Toegankelijkheid, LFB door mensen met een licht verstandelijke beperking en niet-aangeboren hersenletsel, LHBTQI- ondersteuner Scala en een vertegenwoordiger van de Adviesraad Sociaal Domein. Onderwerpen die aan de orde kwamen waren onder andere de Hoge nood app (zie verderop), publiciteit rondom de Week van toegankelijkheid en ervaringen van inwoners rondom inclusie en toegankelijkheid. Ook is gewerkt aan de bewustwording van het belang van inclusiviteit in onze eigen organisatie.
- We hebben ons aangesloten bij de Hoge nood app en hiervoor hebben we publiciteit gemaakt zodat inwoners er desgewenst gebruik van kunnen maken.

- We betalen mee aan Tûmba, het kenniscentrum discriminatie en diversiteit.
- We besteden aandacht aan speciale dagen bijvoorbeeld Paarse Vrijdag, Coming Out Day, Week van de toegankelijkheid et cetera.
- We nemen deel aan de Friese netwerkcirkel inclusie.

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

- Via het Fonds 2023 zijn 14 nieuwe maatschappelijke initiatieven financieel ondersteund.
- We verlenen structureel subsidie voor opbouwwerk. Opbouwwerkers helpen inwoners om initiatieven verder te brengen en de burgerkracht en samenredzaamheid te vergroten. In 2023 hielpen de opbouwwerkers bijvoorbeeld om Dorpskamer De Den in Appelscha verder uit te bouwen qua ruimte en activiteiten. Ook zijn ze actief rondom leefbaarheidsinitiatieven in Haulerwijk. Veel vrijwilligers die betrokken waren bij een dergelijk initiatief geven aan dat zij het zonder opbouwwerk niet gered zouden hebben.
- De nieuwsbrief 'Dorpen en wijken Ooststellingwerf' zorgt voor informatie-uitwisseling tussen gemeente en besturen van plaatselijk belangen en bewonerscommissies.
- Inwoners kunnen bij de consulent terecht voor informatie en advies en voor het regelen van ondersteuning. Ook regelt de mantelzorgconsulent de mantelzorgwaardering.
- In 2023 is een nieuwe training opgezet en aangeboden voor mantelzorgers met dementie. Ook is 2023 een Webinar georganiseerd voor mantelzorgers over niet-aangeboren hersenletsel.
- Als waardering organiseerden we weer uitjes en presentjes voor de bij ons bekende mantelzorgers, waarmee we hen waarderen en lotgenotencontact mogelijk maken. In september kon een aantal mantelzorgers er even uit tijdens het respijtweekeind. Ook voor jonge mantelzorgers was er een uitje en een presentje.
- De Sociale kaart Ooststellingwerf is in de lucht. Hierin zijn onder andere alle diensten te vinden die voor mantelzorgers relevant kunnen zijn. Binnen de Sociale kaart kan gefilterd worden op mantelzorg, waardoor zij (en ook verwijzers) deze informatie makkelijk kunnen vinden.
- Medio 2023 is het onderzoek afgerond naar de overbelasting van mantelzorgers en de mogelijkheden om hier als gemeente iets aan te doen of dit te voorkomen. De aanbevelingen worden uitgevoerd in samenwerking met partners die al in contact zijn met de inwoners waar de mantelzorgers voor zorgen. Denk aan zorgpartijen, inwonersinitiatieven, VraagElkaar etc. Belangrijkste aandachtspunten zijn informatievoorziening, bewustwording, respijtzorg, lotgenotencontact en het verminderen van regeldruk.

Maatschappelijk effect G: Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

- We subsidiëren tal van kunst- en cultuurorganisaties.
- Er zijn gesprekken gevoerd met de bibliotheek over haar nieuwe meerjarenbeleidsplan en meerjarenbegroting en de verbinding met onze doelen uit de Visie op Samenleven.
- We subsidiëren de Stellingwarver Schrieversronte (SSR) voor haar gebruikelijke en voor vernieuwende activiteiten.
- We werken mee aan de doorontwikkeling van Stichting Nobilis. Een belangrijk onderwerp daarin is registratie in het Nederlands museumregister.
- We bekostigden een kwartiermaker ter ondersteuning van de kerngroep die bezig is met het maken van een bedrijfsplan voor een (culturele) Bruisplek in de gemeente. Het plan wordt in het tweede kwartaal 2024 geagendeerd in de commissie Samenleving. De integrale afweging vindt plaats bij de Kaderbrief.
- We bekostigen de buurtsportcoaches die voor diverse groepen (o.a. mensen met een smalle beurs) beweegactiviteiten stimuleren en coördineren in samenwerking met verenigingen en commerciële sportaanbieders. Verder zijn ze betrokken bij projecten op het gebied van gezondheid en bewegen bijvoorbeeld Healthy Kids, De rode loper run, Doortrappen, de Waterchallenge en de bloeizones. Buurtsportcoaches helpen ook om een passend aanbod bewegen voor ouderen te realiseren, bijvoorbeeld via een leefstijltraject in samenwerking met sportverenigingen en -scholen, wandelfit in Appelscha, Gezond Natuur Wandelen, Fietsgroep en Walking Football.
- We voeren het Lokaal sportakkoord uit.
- In Beleef Ooststellingwerf verschenen interviews met inwoners over beweegrijk ouder worden.
- We faciliteerden de activiteitenagenda www.uutgaon.nl en www.beweegplein.nl.

- We subsidiëren Scala voor de lokale vrijwilligerscentrale Plek voor Talent. Dit is een vacaturebank met vrijwilligersvacatures. Daarnaast biedt de vrijwilligerscentrale informatie en ondersteuning aan vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties en wordt kennisdeling georganiseerd. Ook biedt de centrale ondersteuning aan inwoners die het lastig vinden om zelf vrijwilligerswerk te vinden. In 2023 was er extra aandacht voor statushouders die in onze gemeente zijn komen wonen, waardoor matches zijn gemaakt die niet spontaan tot stand zouden zijn gekomen. Zij hebben namelijk zelf (nog) geen sociaal netwerk, missen soms vaardigheden, er zijn taalbarrières en daardoor vraagt het ook van de vrijwilligersorganisatie extra inspanningen. De vrijwilligerscentrale zoekt actief contact met organisaties en verenigingen die in de dorpen met vrijwilligers werken en zijn aanwezig op plekken waar veel inwoners samen komen. In 2023 is extra ingezet op bekendheid, waardoor het aantal vrijwilligersorganisaties waar Plek voor Talent contact mee heeft is gegroeid, net zoals het aantal gemaakte matches tussen vrijwilligers en vacatures.
- In 2023 kwam een nieuw samenwerkingsproject tot stand tussen Scala Plek voor Talent en de lokale fotoclubs AFFCO en Harambe. Door middel van foto's van vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers maken zij zichtbaar met hoeveel plezier, aandacht en kunde vrijwilligers actief zijn binnen onze gemeente én hoe gevarieerd de mogelijkheden zijn in het vrijwilligerswerk.
- De opbouwwerkers van Scala zijn er (ook) om vrijwilligersorganisaties desgewenst te ondersteunen met informatie, advies en ondersteuning. In 2023 is het platform Bestuurders Centraal in gebruik genomen waar besturen hun vragen kunnen stellen en waar informatie gebundeld wordt. Daarnaast zijn in 2023 ervaren vrijwillige bestuurders gevonden die andere vrijwillige bestuurders adviseren en ondersteunen.
- We waarderen vrijwilligers(organisaties) door de jaarlijkse vrijwilligersawards en -prijzen. In 2023 kregen 100 vrijwilligers een persoonlijke waardering uitgereikt en drie organisaties kregen een geldprijs. Op de uitreiking waren 160 inwoners aanwezig.
- We verzamelen verhalen over vrijwilligers(werk) en schrijven hierover op social media en in de kranten.
- We werkten in 2023 samen met inwoners, Scala en andere maatschappelijke organisaties aan een nieuw platform 'Dit Is Ooststellingwerf' waar verhalen van vrijwilligers, mantelzorgers en maatschappelijke initiatieven bij elkaar komen en waar inwoners informatie vinden over vrijwilligersondersteuning, hulp voor mantelzorgers en het initiatievenloket van de gemeente. Begin 2024 lanceren we dit platform.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden

- Inwoners in de dorpen kunnen deelnemen aan laagdrempelige activiteiten en hebben ontmoetingsmogelijkheden.
- Bij een conflict in de buurt kunnen inwoners bemiddeling inschakelen.
- Inwoners merken dat er aandacht is voor eenzaamheid en dat zowel de gemeente en andere organisaties initiatieven nemen om dit te voorkomen en te verminderen.
- Diverse inwoners(organisaties) merken dat de gemeente inclusie serieus neemt en dat er gezamenlijke acties mogelijk zijn om verbeteringen te bereiken.
- Inwoners kunnen via de Hoge nood app makkelijk zien waar een (semi-openbaar) toilet is waar zij gebruik van kunnen maken.

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar

- Inwoners kunnen deelnemen aan activiteiten die door initiatieven van dorpsgenoten zijn ontstaan.
- Inwoners weten zich ondersteund door dorpencoördinatoren en opbouwwerkers.
- Nieuwe initiatieven zijn opgepakt door inwoners van de dorpen, veelal met financiële of personele ondersteuning vanuit de gemeente.
- Aanvragers wiens projecten zijn gehonoreerd vanuit het Fonds hebben in december 2023 het geld ontvangen.
- Inwoners kunnen voor (hulp)vragen over mantelzorg terecht bij de mantelzorgconsulent van het Gebiedsteam.
- Mantelzorgers die bij de gemeente bekend zijn, merken dat de gemeente er veel aan doet om hen in het zonnetje te zetten en zo goed mogelijk te ondersteunen.

Maatschappelijk effect G: Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

- Verenigingen en organisaties hebben dankzij overheidssteun de coronamaatregelen overleefd.

- Inwoners in verschillende dorpen kunnen terecht in nieuwe ontmoetingsruimten.
- Inwoners vinden het aanbod aan sport- en beweegactiviteiten in Ooststellingwerf op www.beweegplein.nl.
- Inwoners en organisaties hebben overzicht over wat er allemaal georganiseerd wordt in Ooststellingwerf aan activiteiten via activiteitenagenda www.uutgaon.nl.
- Inwoners (oud en jong) ondervinden stimulans bij sporten en bewegen en gezonde leefstijl door de inzet van de buurtsportcoaches in samenwerking met verenigingen en sportaanbieders.
- Inwoners kunnen gebruik maken van een divers aanbod van culturele activiteiten.
- Inwoners kunnen bij (hulp) vragen over vrijwilligerswerk terecht bij Scala/vrijwilligerscentrale Plek voor talent.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020 -2024
- Accenten en Afbouwpunten Visie Samenleven, januari 2024
- Doe-agenda 'Iedereen doet en ontmoet' 2021
- Doe-agenda 'Mensen voelen zich verbonden' 2022
- Lokaal Sport- en beweegakkoord 2023-2026
- Ontwikkelrichting wijkvernieuwing Haerenkwartier

Thema 1.3 Gezondheid

Inleiding

Inwoners ervaren een positieve gezondheid
Inwoners vinden ‘Gezondheid’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Zie collegeakkoord:

- We willen gezondheid integreren in alle beleidsdomeinen.
- We zetten in op positieve gezondheid, het zo vroeg mogelijk verkleinen van motorische en gezondheidsverschillen en/of -achterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving en vitaal ouder worden. Daarmee verlagen we ook de druk op de gezondheidszorg.
- We weten dat inwoners met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar zijn voor gezondheidsproblemen. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. We willen deze doorbreken.

Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen *(zie doe-agenda HK)*
H1. Mensen ervaren laagdrempelige mogelijkheden om hun eigen gezondheid te verbeteren (deels faciliteren, deels stimuleren)
H2. Mensen voelen zich lichamelijk gezond (stimuleren)
H3. Mensen voelen zich mentaal gezond en ervaren zingeving (stimuleren)
H4. Mensen ervaren dat zij in staat zijn tot alledaagse dingen zoals werken, omgaan met tijd en geld en grenzen stellen (stimuleren)

Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden *(zie doe-agenda I)*
I1. Mensen vormen samen een dementievriendelijke gemeente (stimuleren)
I2. Ouderen hebben betekenisvolle relaties, werk en/of daginvulling (faciliteren)
I3. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren)

Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
J1. Jeugdigen komen niet in aanraking met geweld (regisseren)
J2. Mensen zijn weerbaar (faciliteren)
J3. Mensen weten waar ze hulp kunnen vinden als zij zelf of anderen in aanraking komen met onveilige situaties (regisseren)

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving *(zie doe-agenda HK)*
K1. Mensen ervaren hun leefomgeving als veilig en toegankelijk (regisseren)
K2. Mensen gaan graag naar buiten (loslaten)
K3. Mensen ervaren een gezonde en schone leefomgeving (regisseren)

Wat hebben we bereikt

De cijfers uit de monitor sociaal domein over 2023 laten zien wat we hebben bereikt.

Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen

- Het percentage kinderen tussen de 4 en 12 jaar dat dagelijks minimaal 1 uur beweegt is toegenomen (van 41% in 2018 naar 49%, bron: GGD). Het percentage jongeren tussen de 13 en 18 dat voldoende beweegt blijft achter ten opzichte van andere gemeenten in Friesland (50% Ooststellingwerf, 55% Friesland (bron: GGD)).
- Het percentage inwoners (inclusief kinderen) met overgewicht is meer dan het Fries gemiddelde en het Nederlands gemiddelde (Ooststellingwerf 58%, Friesland 51%, landelijk 50% (bronnen: GGD, CBS en RIVM)).
- Het aantal scholen, sportverenigingen etc. dat het predicaat ‘gezond’ en/of ‘rookvrij’ draagt, is toegenomen ten opzichte van 2022. Hierdoor wordt de dagelijks leefomgeving gezonder en kan bewustwording toenemen.
- Alle inwoners hebben kennis kunnen maken met positieve gezondheid.
- In diverse dorpen zijn initiatieven gericht op positieve gezondheid.
- Het gaat iets beter met de mentale weerbaarheid van kinderen tussen de 4 en 12 jaar (7% onvoldoende weerbaar in 2022 (in Friesland ook 7%) ten opzichte van 9% in 2018 (toen was het in Friesland 8%. Bron: kindmonitor 2022, GGD)). De weerbaarheid van jongeren vanaf 12 jaar vraagt aandacht (67% van de jongeren voelde zich begin 2022 niet altijd mentaal fit, bron: GGD).
- Het percentage jongeren dat rookt of alcohol gebruikt blijft nagenoeg gelijk. De eerder ingezette daling stagneert.
- 33% van de inwoners geeft aan dat zij belemmerd worden in het maken van gezonde keuzes (Burgerpeiling 2022).
- Ruim 90 inwoners zijn via een leefstijltraject doorgestroomd naar een sportschool of sportvereniging.
- Sport- en beweegactiviteiten zijn voor mensen die leven rond het bestaansminimum toegankelijker geworden via het buurtsport volwassenenfonds.
- De gevolgen van de energieprijzen en inflatie specifiek voor kinderen zijn verzacht doordat scholen geld kregen om activiteiten gratis te maken en/of maaltijden te verstrekken op school.

Maatschappelijke effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden

- Er is aandacht voor de specifieke problematiek van dementie in onze gemeente.
- Het aantal ouderen dat deelneemt aan indicatievrije dagbesteding nam toe doordat er locaties bij kwamen, ook specifiek voor mensen met dementie. Zie Thema 1.1 Meedoen.
- 84% van de inwoners ouder dan 67 ervaart een zinvolle daginvulling en 92% ervaart structuur in hun dag (Burgerpeiling 2022).
- In bijna alle kernen van Ooststellingwerf zijn inloopactiviteiten voor ouderen.

Maatschappelijke effect J. Mensen voelen zich veilig

- Het aantal meldingen bij Veilig Thuis is sinds corona iets toegenomen, maar zwakt nu weer wat af.
- Inwoners kunnen een beroep doen op buurtbemiddeling als er sprake is van burenruzie of conflicten (zie Thema 1.2 Samenleven).
- Inwoners kunnen zich melden bij Veilig thuis als er sprake is van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Zie ook programma 5 'Openbare orde en veiligheid'.

Maatschappelijke effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving

- Inwoners zijn over het algemeen positief over de veiligheid en gezondheid van de leefomgeving (Burgerpeiling 2022).
- Er is een dekkend netwerk van AED's en vrijwilligers via de Stichting Hartveilig.

Wat hebben we daarvoor gedaan

Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen

- We zijn JOGG gemeente (Gezonde jeugd, Gezonde toekomst). Er is in 2023 bijvoorbeeld een peutervierdaagse gedaan bij peuterspeelzalen en kinderdagverblijven (220 kinderen) en er zijn diverse acties gedaan gericht op bewegen en gezonde voeding voor kinderen.
- De buurtsportcoaches coördineren en faciliteren tal van sport- en beweegactiviteiten voor jong en oud, in samenwerking met verenigingen en sportaanbieders.
- Er zijn in 2023 acht aanmeldingen voor 'gezonde school' bij gekomen op verschillende thema's (welbevinden, bewegen) en acht basisscholen (1300 leerlingen) hebben meegedaan aan de waterchallenge (7 dagen water drinken in plaats van suikerhoudende dranken).
- Er zijn 10 mobiele watertaps aangeschaft die flexibel ingezet kunnen worden bij evenementen.
- Er is een ketenaanpak in ontwikkeling gericht op overgewicht en obesitas bij kinderen en bij volwassenen.
- We voeren het lokaal sportakkoord uit. Onderwerpen zijn onder andere jong vaardig in bewegen, inclusief bewegen en beweegrijk ouder worden.
- We ondersteunden de bloeizones (Appelscha, Haulerwijk). Dit zijn initiatieven van dorpen/inwoners, gericht op positieve gezondheid. In Oldeberkoop is vanuit het dorp ook een bloeizone gestart.
- Er zijn veel vouchers ingeleverd naar aanleiding van de fittesten in 2022. Hierdoor zijn inwoners gaan bewegen en hebben gewerkt aan hun positieve gezondheid (yoga, fitness, tuinieren).
- Jongerenwerkers gaven happylessen op de middelbare scholen (hierbij krijgen jongeren inzicht in factoren die van invloed zijn op hun geluksgevoel).
- In 2023 besloot de raad meerjarig te investeren in het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Zie Thema 1.4 Goed Opgroeien.
- Verslavingszorg Noord Nederland is extra ingezet op plekken waar signalen kwamen over problematisch gebruik van alcohol en/of drugsgebruik onder jongeren.
- We gaven publicitair aandacht aan landelijke campagnes als IkPas (alcohol) en Stoptober (roken).
- In het Haerenkwartier zijn we gestart met 'Voel je goed!'. Dit is een combinatie van eet- en beweegadviezen van een diëtist en groepslessen gezondheidsvaardigheden door een vrijwilliger. De aanpak is gericht op lager opgeleide volwassenen die willen werken aan een gezonder gewicht en moeite hebben met taal en daardoor met het verwerken van informatie.
- We bekostigen het 6-weekse beweegprogramma van Scala (voor mensen met weinig geld en/of grote drempel om te gaan bewegen), met daarna toeleiding naar reguliere sportverenigingen. Als er financiële drempels zijn, biedt het volwassenenfonds buurtsport financiële steun.
- We zijn gestart met welzijnscoaching (zie Thema 1.2 Samenleven).
- We subsidiëren VraagElkaar om eenzaamheid tegen te gaan (zie Thema 1.2 Samenleven).
- Eind 2022 heeft de raad een pakket van maatregelen vastgesteld om de gevolgen van de hoge energieprijzen en de inflatie te verzachten. Onderdeel was een budget voor scholen om activiteiten gratis te maken en/of maaltijden te verstrekken.

Maatschappelijke effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden

- We geven subsidie aan indicatievrije dagbesteding in diverse dorpen. Zie Thema 1.1 meedoen.
- Dorpencoördinatoren en opbouwwerkers ondersteunen initiatieven in de dorpen voor ontmoeten, verbinden en leefbaarheid. Zie Thema 1.2 samenleven.
- We subsidiëren via de Plaatselijk Belangen en Bewonerscommissies leefbaarheidsinitiatieven in dorpen en wijken en ondersteunen de dorpshuizen met een subsidie waardoor er ontmoetingsplekken zijn. Zie Thema 1.2 samenleven.
- In 2023 zijn in vier regio's in onze gemeente gesprekken geweest met organisaties en inwoners over vitaal ouder worden. Onderwerpen zijn een gezonde, actieve leefstijl, gezonde voeding, sporten en (samen) bewegen, de samenwerking tussen professionals (bv huisartsen, fysiotherapeuten) en informele zorg, ontmoeting en het belang van (het behoud van) een sterk sociaal netwerk. Het vervolg wordt in 2024 in elke regio opgepakt.
- In Oosterwolde Noord zijn we gestart met domeinoverstijgend werken. Zie Thema 1.1 Meedoen.

- Inwoners kunnen gebruik maken van Powerful ageing. Zie Thema 1.1 Meedoen.
- Er is een Stichting Ooststellingwerf Dementie-inclusief opgericht die een informatieve website heeft gemaakt (zie Thema 1.1 Meedoen).
- Preventief huisbezoek 75+, zie Thema 1.1 Meedoen.
- We zijn gestart met DementTalent, zie Thema 1.1 Meedoen.
- Er is een nieuwe cursus ontwikkeld en gegeven aan mantelzorgers van mensen met dementie, zie Thema 1.2 Samenleven.
- We dragen financieel bij aan het Alzheimercafé.
- We verstrekken subsidie aan VraagElkaar en de welzijnscoaches van Scala (zie Thema 1.2 Samenleven).

Maatschappelijke effect J. Mensen voelen zich veilig

- Ons Gebiedsteam is alert op signalen van huiselijk geweld en weet wat ze moet doen als er een vermoeden is van huiselijk geweld.
- Als sprake is van huiselijk geweld, bieden we hulp of schakelen we hulp in.
- We bekostigen buurtbemiddeling (zie Thema 1.2 Samenleven).
- Zie ook programma 5 'Openbare orde en veiligheid'.
- We dragen financieel bij aan Veilig thuis.
- We ondersteunden landelijke campagnes als ‘Orange the world’.

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving

- In omgevingsplannen en omgevingsscans is er aandacht voor gezondheid in de fysieke leefomgeving.
- We investeren op allerlei manieren in een gezonde leefomgeving (denk aan speelvoorzieningen, groene schoolpleinen, fietspaden, watertappunten, gezonde school, gezonde sportkantine, rookvrije gebieden, hoge nood app et cetera).
- We faciliteren de Stichting Hartveilig Ooststellingwerf. Zij zorgen voor een dekkend netwerk van AED’s en vrijwilligers.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Maatschappelijke effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen

- Sportverenigingen en scholen hebben tools om de gezonde keuze makkelijker te maken voor inwoners/leerlingen.
- Inwoners komen steeds vaker projecten en informatie tegen op het gebied van gezonde keuzes op gebied van voeding, water drinken en bewegen.
- Inwoners hebben meer inzicht in eigen leefstijl en fitheid.
- Inwoners nemen deel aan werkgroepen voor bijvoorbeeld de bloeizones.
- Inwoners nemen deel aan beweegprogramma's en krijgen hulp bij toeleiding naar een sportvereniging.
- Inwoners kunnen deelnemen aan sociale activiteiten en bouwen aan sociale contacten.

Maatschappelijke effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden

- Inwoners worden betrokken bij de beleidvorming voor ouderen en dementie.
- Inwoners zijn zelf actief in werkgroepen of vrijwilligerswerk voor ouderen.
- Inwoners ervaren dat er een start gemaakt is met het dementievriendelijker maken van onze gemeente.

Maatschappelijke effect J. Mensen voelen zich veilig

- Inwoners kregen informatie over waar ze zich kunnen melden (Veilig thuis) als er sprake is van huiselijk geweld en kindermishandeling en wat signalen waren van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Inwoners ervaarden dat zij er niet alleen voor stonden en hulp konden ontvangen, bijvoorbeeld bij het Gebiedsteam als er sprake was van huiselijk geweld en/of kindermishandeling bijvoorbeeld bij het Gebiedsteam.
- Inwoners konden merken dat de gemeente initiatieven van partijen die zich inzetten tegen geweld ondersteunde en stimuleerde.

Maatschappelijke effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving

- Inwoners merken dat de gemeente bezig is de leefomgeving zo gezond mogelijk te maken.
- Inwoners hebben meer kans om te overleven wanneer reanimatie nodig is.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020 - 2024
- Accenten en afbouwpunten Visie op Samenleven, januari 2024
- Doe-agenda 'Positieve Gezondheid' 2022
- Doe-agenda 'Gelukkig en gezond ouder worden' 2021
- Doe-agenda 'Iedereen doet en ontmoet' 2021
- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021
- Lokaal sportakkoord 2023-2026
- Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Gemeenschappelijke regelingen GGD, binnen VRF
- Herstelnota Corona
- Doe-agenda Goed opgroeien 2020-2024
- Visie op samenleven 2020-2024
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Regiovisie 'Geweld in afhankelijkheidsrelaties'

Thema 1.4 Goed Opgroeien

Inleiding

Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen

Inwoners vinden ‘Goed Opgroeien’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we veel wettelijke taken op dit terrein. Voor de Opgave Goed Opgroeien zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) vier maatschappelijke effecten (L t/m O) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal

Uit het collegeakkoord:

- We willen dat kinderen zich kunnen ontwikkelen in goede gezondheid en in een veilige en stimulerende omgeving.
- We vergroten de kansengelijkheid door onderwijsachterstanden bij kinderen en jongeren tegen te gaan.

L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)

Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders *(zie doe-agenda O)*

M1. Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid (loslaten)
M2. Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders of zijzelf deelnemen aan preventieve programma’s (stimuleren)
M3. Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie (zo thuis mogelijk) (regisseren)
M4. Jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroeivragen weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
M5. Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties bij hun opvoedvragen (regisseren)

Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
N1. Jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden (loslaten)
N2. Jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen (faciliteren) - *Zie ook doe-agenda HK Positieve gezondheid (2022).*
N3. Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld (deels regisseren, deels stimuleren) - *Zie Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024*

Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien *(zie doe-agenda O)*
O1. Jeugdigen met psychosociale of andere problemen en hun ouders weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
O2. Jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties worden gezien en ondersteund (regisseren)
O3. Scheidingen verlopen met minimale schade voor jeugdigen (stimuleren)
O4. Jeugdigen ervaren dat scholen en gemeentelijke organisaties die werken met jongeren aandacht hebben voor LHBTIQ+ (stimuleren)

Wat hebben we bereikt

De cijfers uit de monitor sociaal domein over 2023 illustreren wat we hebben bereikt.

Maatschappelijk effect L: Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal

- Ongeveer 93% van onze kinderen gaat naar het consultatiebureau (GGD, 2020). Dit is gunstig, want daardoor heeft de GGD jonge kinderen goed in beeld en kunnen eventuele ontwikkelingsproblemen of opvoedingsvragen vroegtijdig worden gesignaleerd en opgepakt.
- Voor kinderen waar een ontwikkelings- en/of taalachterstand dreigt, zijn we er vroeg bij. Het bereik van de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) stijgt al enkele jaren (cijfers Scala).
- Kinderen krijgen zoveel mogelijk kansen om met verschillende activiteiten in aanraking te komen waardoor ze ontdekken waar ze goed in zijn en wat ze leuk vinden.
- Jeugdigen kunnen gebruik maken van een diversiteit aan sport- en cultuurvoorzieningen en activiteiten (zie ook Samenleven).
- Zie ook Hoofdstuk Gezondheid over de ontwikkelingen rondom bewegen en mentale gezondheid van kinderen.
- Het schoolverzuim is iets lager dan we in de jaren vóór corona zagen (cijfers RMC medio 2022).
- We zien meer vroegtijdige schoolverlaters in het MBO (cijfers RMC medio 2022). Dit is een direct gevolg van corona. Landelijk zien we hetzelfde beeld.
- De taalvaardigheid van kinderen neemt landelijk gezien af en het aantal laaggeletterden in onze gemeente (alle leeftijden) is relatief hoog (cijfers ROA, 2022).

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders

- We constateerden hiervoor al dat het bereik van onze preventieprogramma's goed is (zie L).
- We zien geen toename van het aantal jeugdigen dat niet kan opgroeien bij de eigen ouders. Ten opzichte van de andere OWO-gemeenten is dit aantal relatief laag, hoewel elk kind dat niet bij de eigen ouders opgroeit natuurlijk 1 teveel is.
- We zien dat ouders in onze gemeente met kinderen tussen de 4-12 jaar iets minder vaak hulp of advies vragen bij de opvoeding dan in Friesland gemiddeld (63% ten opzichte van 71% Friesland, GGD 2022).

Maatschappelijk effect N: Jeugdigen zijn weerbaar

- We zien dat het iets beter gaat met de mentale weerbaarheid van kinderen tussen de 4 en 12 jaar (kindmonitor 2022, GGD). De cijfers van de GGD van begin 2022 laten zien dat de weerbaarheid van jongeren vanaf 12 jaar aandacht vraagt.
- Het percentage jongeren dat rookt of alcohol gebruikt blijft nagenoeg gelijk. De eerder ingezette daling stagneert.

Maatschappelijk effect O: Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien

- In totaal zien we een stijging van het aantal jeugdigen in zorg. Daarnaast stijgen de gemiddelde kosten per jeugdige. We kijken doorlopend hoe we de uitgaven kunnen beperken en nog meer preventief kunnen inzetten.

- Steeds meer ouders kloppen aan bij de Consulent Jeugd in de huisartsenpraktijk en op scholen. Dit is een medewerker van het Gebiedsteam met kennis van het hele spectrum van opvoed- en opgroeiproblematiek. Door deze samenwerking kan de consulent zelf vragen oppakken, waarvoor de huisarts voorheen een doorverwijzing zou geven voor (duurdere) specialistische jeugdhulp. Het werkt dus preventief.
- Het aantal doorverwijzingen door specialisten en gecertificeerde instellingen is licht gestegen.
- Gebiedsteammedewerkers en medewerkers van Scala passen methoden toe die helpen om de impact van een scheiding op kind te verkleinen.
- We zien dat er steeds meer aandacht is voor diversiteit en inclusie.

Wat hebben we ervoor gedaan

Maatschappelijk effect L: Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal

- We bekostigen de jeugdgezondheidszorg via de GGD.
- Door de hele gemeente is er een aanbod van peuterspeelgroepen, ook voor kinderen wiens ouders niet aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag.
- Door de hele gemeente bestaat een aanbod van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) voor peuters die een taal- of ontwikkelingsachterstand hebben of hier een groter risico op lopen. Hierop is in 2023 een kwaliteitsslag gemaakt door een extra investering in een HBO pedagogisch coach die de medewerkers op de peuterspeelzalen traint en coacht om de kwaliteit te versterken.
- We stellen middelen beschikbaar voor de coördinatie van naschools aanbod voor basisschoolleerlingen in Oosterwolde en Haulerwijk met als doel de kansengelijkheid te vergroten en de fysieke ontwikkeling/beweging te stimuleren.
- We bieden een diversiteit aan sport- en cultuurvoorzieningen en activiteiten voor jeugdigen (zie Thema 1.2 Samenleven).
- Via Leergeld kunnen ook kinderen van ouders met weinig geld meedoen aan sportieve en culturele activiteiten.
- We besteedden in 2023 aandacht aan mentale gezondheid van jeugdigen via de happylessen door het jongerenwerk (zie Thema 1.3 Gezondheid).
- Voorbereidingen OKO, zie N.
- We verzorgen leerlingenvervoer voor leerlingen die ver moeten reizen naar de meest nabije toegankelijke school.
- In samenwerking met scholen, onze leerplichtambtenaar, het Gebiedsteam, zorgpartijen en het Regionale Meld- en Coördinatiepunt StartWijzer proberen we te voorkomen we dat leerlingen thuis komen te zitten (in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs) of zonder startkwalificatie (in het voortgezet onderwijs en MBO) van school gaan. Als dit wel gebeurt, proberen we hen weer naar school te begeleiden.
- Taalonderwijs is een primaire verantwoordelijkheid van het onderwijs, maar wij dragen bij aan preventie in de vorm van VVE, Boekstart, Boekstart op de peuterspeelzaal, De Bibliotheek op School (leesonderwijs) et cetera. De bibliotheek gaat meedenken met de scholen over hoe het leesonderwijs effectiever kan, zodat we laaggeletterdheid voorkomen.
- We hebben via centrumgemeente Leeuwarden een aanbod van formele en non-formele cursussen voor laaggeletterden. Waar mogelijk vinden deze cursussen in de gemeente Ooststellingwerf zelf plaats.
- Onze bibliotheek biedt allerlei trainingen en cursussen en hulp voor mensen die laaggeletterd zijn of niet overweg kunnen met digitale middelen.
- We hebben financieel bijgedragen aan een aanjager laaggeletterdheid bij de bibliotheek. Deze heeft een ketennetwerk opgezet waarin alle partijen vertegenwoordigd zijn die met geletterdheid te maken hebben (onderwijs, bieb, Scala, kinderopvang, peuteropvang, stichting lezen en schrijven). De partijen hebben geconcludeerd dat er een heel ruim aanbod is om geletterdheid te verbeteren. Het is belangrijk om elkaar te kennen en naar elkaar te verwijzen als je een signaal krijgt. In 2024 maken de partijen hiervoor een plan van aanpak.

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders

- We bekostigen allerlei vormen van preventie en indicatie-vrije voorzieningen, bijvoorbeeld het consultatiebureau en opvoedspreekuren van de GGD.
- In 2023 zette het Gebiedsteam regelmatig het jongerenwerk in bij casussen waar niet persé geïndiceerde zorg nodig was, maar de jongere wel hulp nodig had.

- Voor (aanstaande) ouders en jonge kinderen is er een sluitend palet van zorg en ondersteuning voor de eerste 1000 dagen van het kind. In 2023 startte Humanitas vanuit het programma Homestart (ook) maatjes tijdens de zwangerschap. Waar nodig ondersteunen we ouders ook later in de opvoeding, bijvoorbeeld met laagdrempelige opvoedondersteuning door de GGD, het programma Stevig Ouderschap en informatie over preventie van alcohol/druggebruik door kinderen.
- Voorbereidingen OKO, zie N.

Maatschappelijk effect N: Jeugdigen zijn weerbaar

- De raad besloot in 2023 om meerjarig te investeren in de preventie van alcohol- en drugsgebruik door te starten met het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). In 2023 begonnen we met de voorbereidingen daarvoor in samenwerking met Verslavingszorg Noord Nederland, Trimbosinstituut, basisscholen en scholen voortgezet onderwijs, cultuur- en vrije tijdsaanbieders, jongerenwerk en politie. OKO is gericht op het voorkomen van middelen gebruik door het versterken van de weerbaarheid, mentale en fysieke gezondheid van jongeren tussen de 10 en 18 jaar. Hierbij worden jongeren zelf en hun ouders betrokken. De aftrap hiervoor vond plaats in november. De 0-meting voor het programma is uitgevoerd zodat we de resultaten kunnen monitoren.
- We bekostigen het jongerenwerk door Scala. Ze zetten meer in op individueel contact dan voorheen, waardoor ze eventuele problemen snel signaleren en ‘erger’ voorkomen.
- Scala verzorgde in 2023 preventielessen op de basisscholen over groepsdruk, alcohol- en drugsgebruik etc., zie Thema 1.3 gezondheid.
- Ook verzorgde Scala happylessen op de middelbare scholen (mentale gezondheid), zie Thema 1.3 gezondheid.
- Scala voerde de activeringsprogramma's Young leaders en Maatschappelijke DienstTijd. Doel was jongeren te stimuleren in hun ontwikkeling tot zelfbewuste personen die verantwoordelijkheid willen nemen in hun buurt.

Maatschappelijk effect O: Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien

- Er is geïnvesteerd in de contacten met de gespecialiseerde jeugdhulpinstellingen om meer grip te krijgen op verwijzingen en te zorgen dat de afspraken goed worden nageleefd. Deze instellingen bieden jeugdhulp waarvoor je een verwijzing nodig hebt (bijvoorbeeld door het gebiedsteam of de huisarts). Denk aan behandeling door een psycholoog of psychiater, begeleiding door een (systeem)therapeut, begeleiding van kinderen met een verstandelijke beperking of logeerzorg.
- We maken duidelijke procesafspraken met het onderwijs over wat onder jeugdhulp valt en wat onder onderwijs.
- We kijken opnieuw wat we verstaan onder opvoedproblematiek en wat ‘normaal’ is in de opvoeding, waardoor we werken aan normalisering.
- We hebben alles in gang gezet om per 1 januari 2024 zelf de inkoop van complementaire ondersteuning te doen. Dit is alle relatief eenvoudige jeugdhulp zoals speltherapie, rouwverwerking etc. Tot die tijd lag dit bij SDF.
- Door de aanwezigheid van een medewerker van het Gebiedsteam bij de huisartsen en scholen is de drempel om hulp te vragen lager en voorkomen we doorverwijzing naar zwaardere hulp. Hiermee kan dreigende problematiek eerder worden gesignaleerd zodat we preventief kunnen werken.
- Door te werken aan de bekendheid van het Gebiedsteam proberen we de bekendheid van de mogelijkheden voor hulp bij het algemene publiek te vergroten.
- De Sociale kaart draagt eraan bij dat inwoners makkelijk hulp kunnen zoeken als daar behoefte aan bestaat. Op deze sociale kaart zijn ook allerlei vormen van (indicatievrije) opvoedingsondersteuning te vinden.
- We hebben speciale aandacht voor jonge mantelzorgers, bijvoorbeeld via de scholen.
- We werken met een inkoopondersteuner die ons helpt (onnodig) dure zorg te voorkomen.
- We hebben de begeleide omgangsregeling (Humanitas) waarbij we met ouders toewerken naar een zelfstandige omgangsregeling, waarbij de ouders zelf vorm geven aan de wijze waarop het kind het contact behoudt met hen beiden.
- Medewerkers van het Gebiedsteam begeleiden ouders en kinderen die te maken krijgen met een scheiding. Zij werken hierin met de SCHIP-methode, waarbij ouders begeleid worden om zo goed mogelijk uit elkaar te gaan.
- We zijn aangesloten bij 'For Fryske Bern', een programma voor zichtbaar en merkbaar betere zorg voor jeugdigen in Friesland.

- Het jongerenwerk begeleidt jongeren om met ideeën te komen hoe er meer aandacht en begrip kan komen voor LHBTIQ+.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Ouders merken dat we er alles aan doen om kinderen een goede start te geven en kansen te bieden om hun talenten te ontdekken en te ontplooien. Dit merken ze bijvoorbeeld door de aandacht die er vanaf het begin is als ze zwanger zijn en doordat ze begeleiding aangeboden krijgen.

M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders
Ouders merken dat er veel mogelijkheden zijn om ondersteuning te krijgen bij de opvoeding en dat we die ook proactief aanbieden. Bijvoorbeeld via kinderopvang, peuterspeelzaal en jeugdgezondheidszorg.

N. Jeugdigen zijn weerbaar
Jonge inwoners merken dat weerbaarheidsthema's concreet worden besproken in de klas. Inwoners, scholen en sportverenigingen merken dat de gemeente gezamenlijk werk wil maken van weerbaarheid via het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving.

O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien
Zij merken dat we steeds meer op 'vindplekken' (school, huisarts) aanwezig zijn, waardoor ze makkelijker een vraag stellen of hulp vragen.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020-2024
- Accenten en Afbouwpunten Visie op Samenleven, januari 2024
- Doe-agenda 'Kwetsbare jonge inwoners en ouders' 2021
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Beleidsplan Hart voor de Jeugd, Verordening Hart voor de Jeugd en Beleidsregels Hart voor de Jeugd
- Regiovisie 'Geweld in afhankelijkheidsrelaties'
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2023 en Aanvullende beleidsregels Verordening Leerlingenvervoer
- Beleidsregel tegemoetkoming kosten kinderopvang op grond van sociaal medische indicatie Ooststellingwerf 2023
- Toezicht en handhaving kinderopvang en peuterspeelzalen
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)
- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Doe-agenda 'Positieve Gezondheid' 2022
- Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân
- Fryske regiovisie Jeugdhulp

Belangrijkste afwijkingen programma 1

Wat heeft het gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
1.1 Thema Meedoen	-22.216	-20.294	-22.702	-23.680	- 977 N
1.2 Thema Samenleven	-5.801	-3.923	-7.587	-6.735	852 V
1.3 Thema Gezondheid	-516	-440	-687	-592	95 V
1.4 Thema Goed opgroeien	-11.854	-10.873	-12.619	-14.032	- 1.413 N
Totaal Lasten	**-40.387**	**-35.529**	**-43.595**	**-45.039**	**- 1.444 N**
Baten					
1.1 Thema Meedoen	9.761	8.807	9.279	11.694	2.415 V
1.2 Thema Samenleven	2.713	486	3.865	4.686	821 V
1.3 Thema Gezondheid	22	-	188	190	2 V
1.4 Thema Goed opgroeien	450	447	591	645	54 V
Totaal Baten	**12.947**	**9.740**	**13.923**	**17.215**	**3.293 V**
Saldo van baten en lasten	**-27.440**	**-25.789**	**-29.673**	**-27.824**	**1.849 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-115**	**-**	**-435**	**-435**	**-**
Onttrekkingen	**386**	**55**	**1.607**	**936**	**-671**
Mutatie reserves	**271**	**55**	**1.172**	**501**	**- 671 N**
Resultaat	**-27.169**	**-25.734**	**-28.501**	**-27.322**	**1.178 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 1	Verschil
Armoede	782 V
Algemene reserve, pilot menstruatiearmoede	- 12 N
Energietoeslag	- 575 N
Algemene reserve, energietoeslag	- 625 N
Levensonderhoud	149 V
Participatiewet	266 V
Wmo	815 V
Accommodaties	68 V
Kunst en cultuur	57 V
Maatschappelijke opvang	1.442 V
Het Fonds	83 V
Gezondheid	97 V
Jeugd- en volwassenwerk	- 31 N
Jeugdhulp	- 1.600 N
Onderwijs	204 V
Algemene reserve, OKO	- 34 N
Overige kleine afwijkingen	92 V
Totaal afwijkingen	**1.178 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Thema 1.1 Meedoen

Armoede, voordeel € 782.000

Dit komt hoofdzakelijk door:

- Bijzondere bijstand, voordeel € 60.000. Het voordeel is ontstaan door lagere lasten bewindvoering, kinderopvang en kosten financiële transacties, en door meer terugvordering dan waar we rekening mee hadden gehouden.
- Schuldhulpverlening, voordeel € 92.000. Er zijn minder lasten geweest bij de kredietbank. Deels komt dit doordat het team budgetadvies eerder betrokken wordt bij financiële problemen van inwoners en deze eerder opgepakt worden waardoor minder vaak een beroep op de kredietbank wordt gedaan. Anderzijds waren er capaciteitsproblemen bij de kredietbank waardoor minder trajecten zijn uitgevoerd. Deels zijn deze door andere aanbieders overgenomen. Het voordeel is € 30.000. Daarnaast is via de meicirculaire 2023 € 62.000 ontvangen voor aanpak armoede en schulden. We stellen voor dit budget te bestemmen en daarmee beschikbaar te houden voor 2024.
- Armoedebeleid/minima, voordeel € 94.000. De raad heeft met amendement A-020 € 20.000* ter beschikking gesteld voor een pilot in 2023 en 2024 om menstruatie armoede tegen te gaan door gratis menstruatieproducten te verstrekken aan meisjes en vrouwen die hiervoor geen geld hebben. Hiervoor is een overeenkomst aangegaan met het Armoedefonds. De kosten voor 2023 bedroegen € 8.000. Het restant van € 12.000 wordt in 2024 uitgegeven. Zie ook hieronder bij algemene reserve. Bij de meicirculaire 2023 is € 77.000 beschikbaar gesteld voor flankerend beleid energiearmoede. Dat is dit jaar niet ingezet. We stellen voor dit bedrag te bestemmen en daarmee beschikbaar te houden voor 2024.
- Noodfonds inwoners, kleine initiatieven, warmteplekken en fonds maatschappelijke instellingen, voordeel € 554.000*. Zoals ook al bij de najaarsrapportage 2023 vermeld is hier minder gebruik van gemaakt dan verwacht. We stellen voor (conform najaarsrapportage 2023) via resultaatsbestemming € 245.000 beschikbaar te houden voor 2024. De rest van de middelen valt vrij.

*Algemene reserve pilot menstruatiearmoede, nadeel € 12.000**
Er is € 8.000 onttrokken aan de algemene reserve voor de pilot om menstruatiearmoede tegen te gaan. Het restant van € 12.000 wordt in 2024 onttrokken.

*Energietoeslag, nadeel € 575.000**

- Energietoeslag tot 120% van sociaal minimum, nadeel bijna € 1,2 miljoen*. We hebben in 2023 bijna € 1,8 miljoen uitgegeven aan energietoeslag. Hiervoor was vanuit de bestemming van het resultaat 2022 (decembercirculaire 2022) € 606.000 beschikbaar. Via de decembercirculaire 2023 hebben bijna € 1,4 miljoen ontvangen. Het nadeel hier komt daarom als voordeel terug in programma 6. We stellen voor het restant van € 200.000 als resultaat te bestemmen voor de uitgaven energietoeslag die niet ambtshalve in 2023 zijn uitgekeerd (daar is een aanvraag voor nodig).
- Uitkering energietoeslag 120% tot 140% van het sociaal minimum, voordeel € 625.000*. De raad heeft hiervoor extra middelen vanuit de algemene reserve beschikbaar gesteld. De aanvragen en uitbetalingen vinden pas in 2024 plaats. Er volgt een lagere onttrekking uit de algemene reserve.

*Algemene reserve energietoeslag, nadeel € 625.000**
Lagere onttrekking uit de algemene reserve voor de energietoeslag voor inkomens van 120% tot 140% van sociaal minimum. Zie ook hierboven. De onttrekking schuift door naar 2024.

Levensonderhoud, voordeel € 149.000
De aantallen voor de wet werk en bijstand (WWB) zijn gestegen. Ook is per 1 januari 2023 het wettelijk minimumloon aangepast. De uitkeringen zijn daarom verhoogd, waardoor de lasten per cliënt hoger waren dan verwacht. Ook is er meer loonkostensubsidie toekend dan begroot. Ondanks deze hogere lasten hebben we toch een voordeel, dat komt doordat het budget dat we van het rijk ontvangen ook is aangepast. We hebben per saldo meer ontvangen van het rijk dan we aan lasten hadden.

Participatiewet, voordeel € 266.000

- Inburgering, voordeel € 156.000. Via de meicirculaire 2023 is een bedrag van € 38.000 voor maatschappelijke begeleiding statushouders Wet Inburgering 2013 toegevoegd. In 2023 hadden we geen statushouders meer die onder de oude wet vallen. Via de septembercirculaire 2022 is een bedrag van € 61.000 beschikbaar gesteld voor integratie als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars. Dit bedrag is niet gebruikt omdat het aantal gehuisveste statushouders lager is dan verwacht vanwege woningtekort en beperkt geschikt aanbod. Om die reden is ook het uitvoeringsbudget en het budget voor de leerbaarheidstoets niet volledig uitgegeven.
- Sociale werkvoorziening, voordeel € 110.000. Het gaat hier om de bijdrage aan Caparis. Gedurende het jaar zijn de bijdragen aan Caparis verhoogd, omdat een forse cao-stijging werd verwacht. Daarom is het budget bij de voorjaarsrapportage 2023 verhoogd. De cao loonstijging bleef lange tijd uit, er is een beperkte nabetaling geweest over 2023. Daarom zijn de lasten lager en ontstaat dit voordeel.

Wmo, voordeel € 815.000

- Beschermd wonen, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang, voordeel € 564.000. We hebben een positieve afrekening ontvangen via het SDF voor beschermd wonen en voor maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. In de begroting hebben we rekening gehouden met een (beperkte) positieve afrekening. In de werkelijkheid bleek dit veel hoger te zijn. Dit was niet tijdig bekend om nog in de najaarsrapportage 2023 te verwerken.
- Vervoer, nadeel € 87.000. Er is meer gebruik gemaakt van vervoer dan verwacht.
- Woningaanpassingen, nadeel € 90.000. In de begroting houden we rekening met twee grote en meerdere kleine woningaanpassingen. Dit jaar zijn de lasten hoger door meer grote woningaanpassingen, het plaatsen van twee losse units en het herbenutten van twee in het verleden aangepaste huurwoningen.
- Hulpmiddelen, voordeel € 46.000. bij de voorjaarsrapportage is een nadeel van € 100.000 verwerkt in verband met een hoge indexatie. De lasten zijn dit jaar meegevallen doordat in 2020 veel hulpmiddelen nieuw zijn aangeschaft bij de overgang van Hulpmiddelencentrum naar Medipoint (na aanbesteding). Dit is toen gedaan in verband met een verouderd bestand aan hulpmiddelen. Daardoor konden we in 2023 steeds meer herverstrekkingen (uit depot) doen in plaats van nieuwe hulpmiddelen aan te schaffen. De gemiddelde levensduur van een hulpmiddel is zeven jaar, wat betekent dat uiteindelijk de lasten in 2027 wel weer hoger zullen zijn.

- Hulp bij het huishouden, voordeel € 130.000. We zien nog steeds stijgende cliëntaantallen, daar hebben we in de begroting ook rekening mee gehouden. In de zomerperiode is minder inzet geweest door personeelstekort, waardoor we een voordeel hebben in dit jaar.
- Wmo begeleiding en dagbesteding, voordeel € 252.000. Het aantal cliënten in begeleiding en dagbesteding is nog steeds stabiel. Het aantal cliënten in begeleiding plus daalt nog steeds. Dit is de dure vorm van begeleiding, waardoor we minder lasten hebben.

Thema 1.2 Samenleven

Accommodaties, voordeel € 68.000

- Gymnastieklokalen, nadeel € 45.000. De lasten zijn hoger dan begroot door forse indexering gebruikersvergoedingen gymlocaties, hogere schoonmaakkosten en hogere lasten voor klachten- en contractonderhoud.
- Subsidieregeling amateursportverenigingen, voordeel € 24.000. De lasten zijn lager doordat er minder aanvragen voor subsidie zijn ingediend dan het maximaal beschikbare budget.
- Onderhoud sportterreinen, voordeel € 84.000. We hebben extra baten vanwege de afrekening SPUK Sport 2021 en extra baten door het voorschot SPUK Sport 2023. Deels komt dit via andere onderdelen als nadeel terug.

Kunst en cultuur, voordeel € 57.000

In dit budget is ruimte voor incidentele subsidieaanvragen op het terrein van culturele activiteiten en evenementen. In 2023 zijn niet veel extra incidentele aanvragen geweest waardoor dit voordeel is ontstaan. In 2023 was 2x € 35.000 beschikbaar voor het realiseren van een bruisplek. € 35.000 hiervan is overgeheveld naar 2024. Het restant valt vrij en is hier een voordeel.

*Maatschappelijke opvang, voordeel € 1.442.000**

Dit komt hoofdzakelijk door een voordeel op het budget opvang vluchtelingen Oekraïne. We hebben meer budget van het rijk ontvangen dan we aan lasten hebben gehad. We stellen voor het restant via resultaatbestemming beschikbaar te houden. We komen voor de besteding nog met een voorstel bij u.

*Het Fonds, voordeel € 83.000 **

In totaal is in 2023 vanuit het Fonds € 142.000 subsidie verstrekt. Het volledige bedrag is daarmee niet benut. Daarnaast is een subsidie over 2022 terugbetaald.

Thema 1.3 Gezondheid

Gezondheid, voordeel € 97.000

We hebben hier een voordeel omdat we veel activiteiten ten laste van de specifieke uitkering (SPUK) gezond en actief leven akkoord konden brengen. Hiervoor waren de gemeentelijke middelen niet nodig. De middelen voor de doe-agenda Ouder worden zijn niet volledig besteed. In 2023 zijn wel veel voorbereidingen getroffen op dit gebied om vanuit stichting dementie inclusief activiteiten op te zetten voor van mantelzorgers en inwoners met dementie.

Thema 1.4 Goed opgroeien

Jeugd- en volwassenwerk, nadeel € 31.000

De hogere last komt doordat een extra subsidie jongerenwerk aan Scala is toegekend, terwijl het budget maar beschikbaar was t/m 2022.

Jeugdhulp, nadeel € 1,6 miljoen

Bij de najaarsrapportage 2023 meldden we al een tekort op de jeugdhulp van € 1.000.000. Hiervan is € 750.000 in de begroting verwerkt. Uiteindelijk bleek de prognose niet volledig te zijn, en hebben we een aanvullend tekort van € 1.600.000 (een afwijking van € 1,35 miljoen ten opzichte van de prognose). Dit werd al geconstateerd voordat de externe partij de nieuwe prognose volledig had afgerond. We hebben u daarover met een mededeling geïnformeerd.

Lokaal onderwijsbeleid, voordeel € 204.000

- Lokaal onderwijsbeleid, voordeel € 26.000 door een afrekening van een specifieke uitkering van een voorgaand jaar.

- Leerlingenvervoer, voordeel € 170.000. Bij het opstellen van de begroting 2023 is het budget leerlingenvervoer verhoogd vanwege een stijgend aantal leerlingen dat gebruik maakt van leerlingenvervoer. In werkelijkheid is het leerlingenaantal in 2023 met 20% gedaald ten opzichte van 2022. Daarnaast is bij de meicirculaire 2023 € 42.000 ontvangen voor leerlingenvervoer Oekraïne. De lasten hiervoor waren € 14.000.

Algemene reserve OKO, nadeel € 34.000
Er was € 37.000 beschikbaar. Hier is een lagere onttrekking uit de reserve omdat de dekking van de OKO-projectleider in een later stadium is verschoven naar de specifieke uitkering GALA.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 2 | Welzijn en educatie

Thema 2.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken
Handhaven van de kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs. Verbeteren en borgen van de samenwerking tussen zorg en onderwijs. Dit binnen de (financiële) kaders van het Rijk.

Wat hebben we bereikt
De kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs is gehandhaafd binnen de (financiële) kaders van het Rijk. Dit geldt ook voor de samenwerking tussen zorg en onderwijs.

Wat hebben we ervoor gedaan
Uitvoering gegeven aan de wettelijke taak voor de zorg voor de onderwijshuisvesting. Daarnaast is in overleg en in samenwerking met de schoolbesturen gestart met het opstellen van een nieuw Integraal Huisvesting Plan voor het onderwijs.

Wat heeft de inwoner ervan gemerkt
Dat het aantal scholen en schoolgebouwen gelijk is gebleven en dat er kwalitatief goed onderwijs wordt gegeven.

Beleidskaders
- Beleidsnota VVE 'Spelenderwijs' (2020)
- Omvormingsplan peuterspeelzaalwerk Ooststellingwerf (juni 2016)
- Verordening leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2022
- Visie op Samenleven (2019)

Belangrijkste afwijkingen programma 2

Wat heeft het ons gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
2.2 Thema Onderwijs	-980	-1.016	-1.568	-1.448	120 V
Totaal Lasten	**-980**	**-1.016**	**-1.568**	**-1.448**	**120 V**
Baten					
2.2 Thema Onderwijs	53	46	511	520	9 V
Totaal Baten	**53**	**46**	**511**	**520**	**9 V**
Saldo van baten en lasten	**-926**	**-970**	**-1.057**	**-927**	**130 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	**12**	-	-	-
Mutatie reserves	-	**12**	-	-	-
Resultaat	**-926**	**-958**	**-1.057**	**-927**	**130 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 2	Verschil
Huisvesting onderwijs	120 V
Overige kleine afwijkingen	10 V
Totaal afwijkingen	**130 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Huisvesting onderwijs, voordeel € 120.000
Het renteomslagpercentage is in de werkelijkheid 0%, waardoor we alleen de afschrijvingslasten en geen rentelasten hebben. Dit zorgt hier voor een voordeel (in programma 6 een nadeel).

Programma 3 | Ruimtelijke en economische ontwikkeling

We blijven inzetten op een kwalitatief goede en toekomstbestendige woningvoorraad en toegang tot nieuwe bedrijfslocaties. Daarnaast willen we inzetten op het versterken en verduurzamen van recreatie en toerisme, bij voorkeur in regionale samenwerking en verbinding. Ook blijven we zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen en hebben we aandacht voor groen in de dorpen.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is per januari 2024 een feit. Met de komst van de Omgevingswet wordt het huidige omgevingsrecht overzichtelijker, worden regels eenvoudiger en kunnen we procedures veel sneller doorlopen. Met de nieuwe instrumenten zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Programma kan de gemeente straks in beleid en uitvoering sturen en monitoren om een gezonde en veilige fysieke leefomgeving richting voor haar inwoners te waarborgen. Intussen hebben de OWO-ondernemers voorlichting gehad over wat de nieuwe wet per 1 januari voor hen betekent.

Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme

Wat willen we bereiken

Recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers in ons economisch beleid. De natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen bevinden zich in onze gemeente, waarbij Appelscha (en omgeving) een belangrijke toeristische locatie is voor de recreatieve ontwikkeling van deze regio.

Ook in Zuidoost Friesland verband wordt intensief samengewerkt, onder andere met het Regio Deal project Recreatie en Toerisme. Dit project beoogt een slimme groei van het (duurzame) toerisme in deze regio, een optimale balans tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF) doet de uitvoering van de regionale marketing en Coöperatie Appelscha Regio 3.0 is verantwoordelijk voor de lokale marketing in onze gemeente.

We zetten in op gebiedsgerichte ontwikkelingen op ons grondgebied daarom zijn we actief betrokken bij de diverse overlegstructuren zoals het Nationaal landschap Drents Friese Wold, het Fochteloërveen en de Turfroute.

Ooststellingwerf, en in het bijzonder Appelscha, ligt op de route van Frederiksoord (via het Fochteloërveen) naar Veenhuizen, beiden deel uitmakend van het Unesco Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid. Voor het toerisme is dit een belangrijk gegeven, want Unesco werelderfgoederen trekken veel bezoekers. Onze regio kan hier zeker van profiteren. Samenwerking is ook in dit verband daarom essentieel.

De kwaliteit van de openbare voorzieningen is van groot belang. We willen daarom incidenteel (vervanging en groot onderhoud) en structureel investeren in het onderhoud van de openbare voorzieningen, zoals toiletvoorzieningen. Ook willen we de kwaliteit van onze fiets- en wandelnetwerken in stand houden. Dit doen we o.a. in samenwerking met het Recreatieschap Drenthe, waar wij als Ooststellingwerf lid van zijn, en op projectbasis met het Friese recreatieschap De Marrekrite.

Daarnaast zetten we in op de vitalisering en daarmee de toekomstbestendigheid van onze vakantieparken.

Wat hebben we bereikt

De promotie en marketing van Ooststellingwerf als toeristische bestemming is een doorlopend proces en daar wordt hard aan gewerkt door zowel coöperatie regio Appelscha 3.0 als de regionale marketingorganisatie (regiomarketing organisatie Zuidoost Friesland TRZF). Ook is onze deelname aan de marketing Koloniën van Weldadigheid opgestart zodat we kunnen profiteren van onze ligging tussen de koloniën in Veenhuizen en Frederiksoord. Verder is de gemeente actief op lokaal, regionaal en provinciaal niveau om projecten (mede) uit te voeren en ondernemers te ondersteunen met advies.

In april 2022 is het Stellingenpad, een lange afstandsroute geopend. Het Stellingenpad gaat over het knooppuntennetwerk dat met zowel de Marrekrite en het Recreatieschap Drenthe is ontwikkeld. Het Stellingenpad is in 2023 verkozen tot Wandelroute van het jaar in de Benelux.

In Donkerbroek is aan het begin van het vaarseizoen een nieuwe toiletvoorziening aan de Turfroute in gebruik genomen. Deze toiletvoorziening is in samenwerking met Plaatselijk Belang Donkerbroek gerealiseerd.

Wat hebben we er voor gedaan
De gemeente heeft financieel bijgedragen aan de toeristisch-recreatieve marketingorganisaties. Deze organisaties hebben verschillende marketingcampagnes gevoerd, waaronder deelname aan vakantiebeurzen. Ook hebben zij routes en arrangementen ontwikkeld samen met de ondernemers in de regio.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt
De inwoner kan profiteren van de projecten die zijn ontwikkeld in de regio en gebruik maken van een uitgebreid toeristisch infrastructuur. Indirect profiteren de inwoners van de bestedingen bij bedrijven en werkgelegenheid. De bestedingen helpen tevens om de voorzieningen op peil te houden. Meer toeristen en recreanten in het gebied is voor de winkeliers een positieve ontwikkeling.

Beleidskaders
- Masterplan Regio Appelscha (2017-2021)
- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)
- Regionale ontwikkelstrategie Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland

Thema 3.1.3 Economie en werkgelegenheid

Wat willen we bereiken
We willen een gunstig vestigingsklimaat bevorderen in onze gemeente om een gezonde lokale duurzame economie te versterken. Bedrijven die zich in onze gemeente willen vestigen, moeten er op kunnen rekenen dat wij kwaliteit leveren. We willen dat er voldoende ruimte is voor de groei van onze bedrijven, passend binnen het streven naar een CO_2-neutrale-gemeente in 2030. Hiervoor moet er uitbreiding plaatsvinden van onze bedrijventerreinen.

We willen investeren in de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt met aandacht voor de mismatch tussen vraag en aanbod. We willen dat het Centrumplan Oosterwolde wordt afgerond. In het winkelgebied van Oosterwolde blijven we werken aan het versterken van het winkelhart Oosterwolde.

Wat hebben we bereikt
In 2023 is de verkoop van bedrijfskavels weer opgestart. Er zijn kavels intussen in optie die in 2024 worden aangekocht en bebouwd. Daarnaast is er vraag naar het vestigen van duurzame bedrijven op het Ecomunitypark. Het bestemmingsplan om uitbreiding mogelijk te maken is in voorbereiding.

Het college had van de raad de opdracht gekregen om te onderzoeken hoe we het Biosintrum een duurzame en gezonde positie kunnen geven met behoud van haar doelstellingen. Daarom heeft de raad op 20 juni 2023 besloten om het Biosintrum aan de Stichting te verhuren. Ook heeft het college van de raad mandaat gekregen tot het vaststellen van het algemeen belangbesluit inzake de verhuur, het beheer en de exploitatie van het Biosintrum. Daardoor zijn binnen het dossier Biosintrum belangrijke besluiten genomen over haar toekomst.

Wat hebben we ervoor gedaan
Te koop aanbieden van de kavels kan sinds de uitspraak 'Didam' alleen openbaar en daarvoor hebben we als gemeente een verkoopprotocol opgesteld die een ieder even veel kans geeft op het kopen van een bedrijfskavel. Spelregels voor de gunning bepalen uiteindelijk welk bedrijf in aanmerking komt voor een betreffende bedrijfskavel.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt
Nieuwe bedrijven genereren bouwwerkzaamheden en werkgelegenheid.

Beleidskaders
- Actieplan Oosterwolde De Nieuwe Winkelstraat
- Samenwerken aan een Krachtig en prachtig winkelgebied van Oosterwolde

- strategisch beleidsplan arbeidsmarktregio Zuidoost Friesland.
- verkoopbeleid bedrijfskavels

Thema 3.2 Openbare ruimte, mobiliteit en bereikbaarheid

Wat willen we bereiken

Openbare ruimte

- Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte die toekomstbestendig is ingericht.

Mobiliteit en bereikbaarheid

- We houden onze gemeente goed bereikbaar en investeren in een goed en veilig wegennet.
- We willen dat alle verkeersdeelnemers veilig gebruik kunnen maken van onze infrastructuur.
- We willen mobiliteit verduurzamen.

Wat hebben we bereikt

De gemeente heeft de openbare ruimte (groen, kunstwerken, riolering en wegen) onderhouden. De levensduur van de wegen is zo lang mogelijk verlengd zonder dat dit tot (meer) onveilige situaties en mogelijke aansprakelijkheidsstellingen leidde. Onder andere de bermen zijn verbeterd en er is onderhoud aan de bomen uitgevoerd. In 2023 is de uitvoering van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) gecontinueerd. Wat betreft klimaatadaptatie (riolering en water) zijn landelijke subsidies in het kader van het Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie aangevraagd en toegekend. Deze subsidies zijn en worden ingezet om klimaatadaptieve maatregelen uit te voeren. Voorbeelden hiervan zijn de maatregelen die in het Haerenkwartier zijn uitgevoerd.

Wat hebben we ervoor gedaan

Openbare ruimte

We hebben gezorgd voor een veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Daarbij hebben we rekening gehouden met zaken zoals gebruiksfunctie, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu. Bij initiatieven (o.a. woningbouw) is er op ingezet om de openbare ruimte integraal onderdeel uit te laten maken van het totaalplan. We hebben bij speelvoorzieningen ingezet op duurzaamheid en het bevorderen van ‘natuurlijk spelen’.

Mobiliteit en bereikbaarheid

- We hebben onze permanente verkeerseducatie voortgezet en zijn blijven sturen op gedragsbeïnvloeding, waaronder bewustwording en handhaving.
- We hebben ons ingezet ons voor een goed openbaarvervoer-netwerk. Daarnaast is ingezet op snelle verbindingen in de regio waaronder de Lelylijn.
- We hebben het fietsgebruik gestimuleerd door te zorgen voor voldoende voorzieningen voor fietsen.

Onderhoud wegen, civieltechnische kunstwerken en openbare verlichting

- De MOP wegen 2022-2026, planjaar 2023 is uitgevoerd.
- De MOP civieltechnische kunstwerken 2023-2027, planjaar 2023, is uitgevoerd.
- Er zijn diverse maatregelen uit het SPV uitgevoerd. Hiermee hebben we gezorgd voor veiligere wegen.
- We hebben inmiddels al onze openbare verlichting vervangen door LED.
- We hebben afspraken met de provincie gemaakt over de overdracht van het beheer en onderhoud van de oevers van de vaarwegen.

Openbaar groen

- We hebben zoveel mogelijk bomen gesnoeid volgens de methode 'categorisch boombeheer'.
- De eikenprocessierups was ook in 2023 volop aanwezig. We hebben dit in de gaten gehouden en de rups bestreden om de overlast te beperken. Daarnaast hebben we in 2023 een vervolg gemaakt met de proef paringsverstoring van de eikenprocessierups om de plaag beheersbaar te houden.
- We hebben plantvakken en bermen aangepast om daarmee de biodiversiteit te verhogen.
- In het plantseizoen 2023-2024 zijn we verder gegaan met het 1-op-1 herplanten van bomen.

Riolering & stedelijk water
We hebben doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling gegeven aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop dat is gedaan is omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het GRP is in 2020 vastgesteld en terug te vinden via: www.ooststellingwerf.rioolplan.nl.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Wegen & verkeersveiligheid

- De gebruikers hebben gemerkt en gezien dat de kwaliteit behouden blijft.
- De verkeersdeelnemers hebben gemerkt en gezien dat de verkeersonveilige situaties zijn aangepakt en verkeersveiliger zijn geworden.
- De weggebruikers hebben gemerkt en gezien dat de bermen verbeterd zijn.
- De gebruikers hebben gemerkt en gezien dat bruggen en oevervoorzieningen onderhouden zijn.
- De weggebruikers hebben gemerkt en gezien dat de fietsroutes veiliger zijn geworden.
- Inwoners hebben gemerkt dat er verkeerseducatieprojecten zijn aangeboden. Bij deze projecten is aandacht besteed aan voorlichting, educatie, veiligheidsbewustzijn en verkeersveiligheid.

Openbaar groen

- Op diverse locaties in de gemeente zijn werkzaamheden uitgevoerd om onveilige situaties met bomen te voorkomen.
- De gebruikers van de openbare ruimte zijn gewaarschuwd voor de aanwezigheid van de eikenprocessierups.
- Er zijn meer bloem- en kleurrijke plantvakken en bermen.

Riolering & stedelijk water
Inwoners konden gebruik maken van een veilig, functioneel, heel en schoon afvalwaterafvoersysteem en hebben zo weinig mogelijk overlast en schade gehad door extreme neerslag en/of de grondwaterstand. Op een enkele locatie ontstond overlast en schade vanwege hevigere buien door klimaatverandering in samenloop met het lozen van regenwater op een vuilwaterriolering door derden.

Beleidskaders

- Strategisch Plan Verkeersveiligheid
- Omgevingsvisie
- Programma Duurzaamheid
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Beleidsnotitie biodiversiteit gemeente Ooststellingwerf Versie 10 maart 2021, vastgesteld 20 april 2021
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2020 - 2024
- Notitie 'Het behoud van veilige bomen' 2020

Thema 3.3.1 Duurzaamheid

Wat willen we bereiken

Het is onze ambitie om CO_2-neutraal te zijn in 2030 om opwarming van de aarde en daarmee verandering van het klimaat tegen te gaan. Hierdoor liggen er belangrijke opgaven in de energietransitie, het vergroten van de biodiversiteit en het stimuleren van een circulaire economie. We benutten het Biosintrum – en het daar gevestigde leer- en kenniscentrum Bodem – zo optimaal mogelijk voor onderzoek naar en ontwikkeling van mogelijkheden die ons bij deze opgaven helpen.

Wij willen in 2030 CO_2-neutraal zijn. Om dit bereiken streven we naar:

- Energieneutraal te zijn in 2030 door het gebruik van energie te verminderen en het lokaal opwekken van duurzame energie en duurzame mobiliteit te stimuleren.
- Klimaatbestendig te zijn in 2030 door het vergroten van de biodiversiteit en de verbetering van de bodemgezondheid te stimuleren.
- Circulair te zijn in 2030 door kringlopen meer sluitend te maken.

Wat hebben we bereikt

CO_2-reductie

We krijgen steeds meer inzicht in de CO_2-reductie in Ooststellingwerf door de inzet van het CO_2-dashboard. Ten opzichte van 1990 is de uitstoot in 2020 in Ooststellingwerf met 33,6% afgenomen. Nationaal bedroeg de reductie van alle broeikasgassen 24,7%. De afname van uitstoot in Ooststellingwerf is voor een groot deel toe te schrijven aan de opwek van duurzame energie met de zonneparken die de afgelopen jaren zijn gerealiseerd in Ooststellingwerf. Voor de sector elektriciteit bedraagt de reductie van CO_2 in 2020 in Ooststellingwerf 103%. Dit is de uitstoot gerelateerd aan het totale elektriciteitsgebruik binnen de gemeente. In Ooststellingwerf wekken we dusdanig veel elektriciteit op (met name met zonnepanelen) dat op sommige momenten (bijvoorbeeld als de zon veel schijnt) we netto exporteur zijn van elektriciteit en daarmee broeikasgasuitstoot door andere energiebronnen zoals kolencentrales elders in Nederland vermijden.

Uitbreiding team duurzaamheid

In 2023 hebben we veel nieuwe collega's aangenomen op het thema duurzaamheid, waaronder drie projectleiders. Door de uitbreiding van het team zijn we voortvarend gestart met de uitvoering van de aangevraagde rijksmiddelen t.a.v. energiearmoede en t.a.v. het nationaal isolatieprogramma (NIP). Voor het NIP is het opstellen van een Soortenmanagementplan (SMP) verplicht. Door onze huidige uitvoeringskracht zijn wij de eerste gemeente in Fryslân die hiermee begonnen is.

Programma Duurzaamheid

We zien dat steeds meer inwoners bezig zijn met energiebesparing en het treffen van verduurzamingsmaatregelen, zoals isolatie of de aanleg van een warmtepomp en zonnepanelen. Voor huishoudens met een laag inkomen is energietoeslag beschikbaar en ca. 800 inwoners in energiearmoede hebben gebruik gemaakt van de witgoedwissel met een gratis energiecoachgesprek. Hiermee houden we de energietransitie voor alle inwoners haalbaar en betaalbaar. In 2023 zijn er enkele nieuwe projecten voor de opwekking van duurzame energie gerealiseerd en worden de eerste resultaten behaald in de opwek van duurzame groene waterstof nabij het zonnepark Oosterwolde. De aanvragen voor nieuwe laadpalen in de openbare ruimte nemen flink toe en het aantal laadpalen breidt flink uit. O.a. op de gemeentewerf zijn laadpalen geplaatst. Ook is een groot deel van het benzinehandgereedschap voor de medewerkers van het groenonderhoud van de gemeente vervangen door accuvarianten. Er zijn mooie stappen gezet in de realisatie van groene schoolpleinen in Oosterwolde en Makkinga. Het biodiversiteitsfestival BROED in Nijeberkoop was een groot succes. Tevens is in 2023 de Uitvoeringsstrategie Circulaire Economie vastgesteld door de raad.

Wat hebben we ervoor gedaan

Deurenactie energiearmoede: Samen de winter door

In het najaar van 2022 zijn we begonnen met onze aanpak tegen energiearmoede. Deze actie liep door tot en met het voorjaar van 2023. Eén van de onderdelen van deze aanpak was naast een noodfonds voor inwoners ook dat we met energiecoaches van de gemeente bij alle inwoners zijn langs gegaan. De energiecoaches hebben ter plekke vragen over energiebesparing beantwoord en kleine duurzame energiebesparende maatregelen uitgedeeld (waaronder radiatorfolie). Daarnaast is de folder 'Samen de winter door' huis-aan-huis verspreid.

Witgoedwissel

In het najaar van 2023 gaven we uitvoering aan het project 'Witgoedwissel'. Door het aanbieden van een energiecoachgesprek met witgoedwissel ondersteunen we inwoners die in aanmerking komen voor energietoeslag en in een woning wonen met een laag energielabel. Deelnemers kunnen zich aanmelden voor een energiecoachgesprek. De energiecoach kijkt op welke laagdrempelige manieren er energie bespaard kan worden in de woning. Ook kijkt de energiecoach welk witgoedapparaat aan vervanging toe is. Vervolgens ontvangt de inwoner een tegoedbon om dit witgoedapparaat gratis aan te schaffen bij één van de deelnemende lokale witgoedverkopers.

Duurzaamheidsleningen

Met de 'Stimuleringslening Duurzaamheid' stellen we duurzaamheidsleningen beschikbaar voor inwoners. Hiermee kunnen woningeigenaren indien nodig tegen een aantrekkelijk tarief een lening afsluiten om duurzame maatregelen te treffen, zoals bijvoorbeeld dakisolatie of zonnepanelen. Inmiddels zijn er circa 315 duurzaamheidsleningen verstrekt.

Kieswijzer Energieneutraal verbouwen
Samen met de andere gemeenten in Zuidoost Friesland hebben we de 'Kieswijzer energieneutraal verbouwen' opgesteld. Deze kieswijzer helpt inwoners bij het aanpassen van de woning naar energiezuinig of energieneutraal door te adviseren op 'de beste keuze' voor maatregelen in de desbetreffende woning.

Slimme isolatiegids
Alle inwoners van Ooststellingwerf met een koopwoning kregen eind januari 2023 de 'Slimme Isolatiegids' thuisbezorgd. Deze slimme gids staat vol met informatie en tips over het verduurzamen van de woning door te isoleren.

Nationaal isolatieprogramma
Ooststellingwerf doet mee aan het Nationaal isolatieprogramma. We hebben in 2023 de subsidieaanvraag gedaan bij het rijk en middelen ontvangen om ca. 700 woningen aan te pakken. Daarnaast is in samenwerking met (bijna) alle gemeenten in de provincie een Europese aanbesteding gestart om een bureau voor de uitvoering te vinden. Deze Europese aanbesteding sluit begin 2024. Hierdoor komt er de komende jaren voor inwoners van Ooststellingwerf subsidie beschikbaar voor het isoleren van de woning. In de eerste fase van dit isolatieprogramma kunnen we ca. 700 koopwoningen met een laag energielabel (D t/m G) en een lage WOZ-waarde ondersteunen bij het isoleren. We gaan dit doen met een waardebonsysteem waarbij bewoners deze waardebon kunnen inleveren bij een isolatiebedrijf of een doe-het-zelfzaak.

Verduurzamen eigen vastgoed
We hebben voor al het gemeentelijk vastgoed een energieadvies opgesteld en een energielabel aangevraagd. Hierdoor hebben we per pand inzichtelijk wat er nodig is voor verdere verduurzaming en dit verwerkt in een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (DMOP) per gebouw. Dit heeft een relatie met het accommodatiebeleid en de Meerjaren Onderhoudsplannen (MOP).

Junior energiecoach
Met het project Junior Energiecoach betrekken we ook kinderen op basisscholen bij het thema energiebesparing. Door middel van een spel hebben kinderen van zeven tot twaalf jaar met hun klas en ook thuis proefjes, puzzels en kleine spelletjes uitgevoerd, waarmee de klas gezamenlijk heeft kunnen ontdekken hoe zij energie kunnen besparen. In 2023 hebben in totaal 260 kinderen meegedaan aan dit project.

Band op Spanning en Slimme bandenpomp
Op 16 september 2023 hebben we opnieuw deelgenomen aan de actie Band op Spanning. Tijdens deze actie konden inwoners van Ooststellingwerf gratis hun autobanden op spanning laten brengen. Daarnaast hebben we sinds deze actiedag een vaste Slimme Bandenpomp op de parkeerplaats bij de winkelboulevard aan de Veengang in Oosterwolde. Hiermee kunnen inwoners ook na de actiedag gratis zelf hun banden op de juiste spanning brengen.

Transitievisie Warmte
In 2050 moeten alle woningen in Nederland van het aardgas af zijn. Maar hoe en wanneer koppel je woningen los van het aardgas? Wat is het alternatief en wat is haalbaar en betaalbaar voor iedereen? De gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland werken samen en hebben een Transitievisie Warmte opgesteld die antwoord geeft op deze vragen. Momenteel werken we in OWO-verband samen aan de uitvoering van deze visie.

Samen doen geeft energie – project Regio Deal
In de Regio Deal Zuidoost Friesland werken vijf gemeenten samen met de Hanzehogeschool Groningen aan oplossingen voor duurzame energie. De opzet van het project is het analyseren van energieoplossingen per wijk of dorp en het in kaart brengen van de partijen die een rol kunnen en willen spelen bij de realisatie. Het project is zoveel mogelijk gebaseerd op samenwerken zodat bewoners en andere betrokkenen vanaf het begin meedenken en –beslissen over de oplossing die voor hun situatie het meest geschikt is. Onderzoekers van de Hanzehogeschool ondersteunen hierbij. Zij reiken de instrumenten aan om tot duurzame energiekeuzes te komen. In Ooststellingwerf zijn we in gesprek met Oldeberkoop voor de uitvoering van dit project.

Regionale energiestrategie (RES)
Samen met alle Friese gemeenten, de Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en de Friese Energie Alliantie

(FEA) hebben we meegewerkt aan het opstellen van de Regionale energiestrategie (RES). De RES is vastgesteld in april 2021. In deze strategie staat de bijdrage vanuit de regio Fryslân aan de landelijke doelstelling uit het Klimaatakkoord voor opwekking van duurzame elektriciteit. Het bestendigen van de Friese samenwerking voor de regionale energiestrategie is vormgegeven in de Friese Energietafel. Binnen De Friese Energietafel (FET) bundelen we de krachten, kennis en kunde van alle betrokken partijen (provincie, Friese gemeenten, het waterschap, natuurorganisaties, netbeheerders, bedrijven, inwoners). De FET zorgt voor regie, samenhang en een integrale aanpak van de diverse energievraagstukken. Hiermee is samenwerking niet alleen verstevigd op het gebied van duurzame opwek door zon en wind (RES), maar voor de hele energietransitie, denk aan de warmtetransitie, energiebesparing, de energie-infrastructuur en lokaal eigenaarschap in Fryslân.

Opwekking biogas en groengas
Monomestvergisting draagt op een positieve manier bij aan klimaatdoelstellingen door de reductie van emissies, de productie van groene energie en het sluitend maken van kringlopen. Daarnaast reduceert het stankoverlast en transportbewegingen. Op dit moment zijn er in onze regio tientallen agrariërs die een vergunning aangevraagd (en gekregen) hebben voor een mestvergister op eigen erf. Hier wordt biogas gemaakt en via leidingen naar een opwaardeerunit getransporteerd, waar het als groengas in het net zal worden geïnjecteerd. Via een coöperatief model zijn agrariërs in staat om op deze manier een nieuw verdienmodel te creëren.

Waterstofpilot
In de gemeente Ooststellingwerf hebben Netwerkbedrijf Alliander en ontwikkelaar GroenLeven een pilot gerealiseerd voor de productie van waterstof uit zonne-energie. De gemeente heeft dit proces gefaciliteerd. De installatie in Oosterwolde is de allereerste binnenlandse waterstoffabriek naast een zonnepark in Nederland.

Waterstofwerkplaats
Vanuit de aanwezigheid van de bovengenoemde waterstofpilot proberen we een zogenaamde waterstofwerkplaats te realiseren. De ambitie van het project is een werkplaats te realiseren voor studenten, ondernemers, inwoners, etc. waar men veilig kan kennismaken met waterstof. Het is een plek om elkaar te vinden en samen te werken in de ontwikkeling van waterstofgebruik en -opslag.

Smart-Grid
Smart-Grid zijn slimme energienetwerken om vraag en aanbod van energie op lokaal niveau op elkaar af te stemmen. In deze pilot monitoren we vijf vergelijkbare huizen binnen de gemeente waarbij elk van deze huizen een andere bron van opwek en opslag heeft. De pilot moet inzicht geven in nieuwe vormen van opwek en opslag voor inwoners, en in hoeverre deze (vernieuwende) opties het elektriciteitsnet kunnen ontlasten. Woningcorporatie Actium gaat bijvoorbeeld binnen de pilot Smart-Grid experimenteren met de opslag van warm water.

Pilot thuisbatterij
Samen met de Rabobank zijn we een pilot gestart met de plaatsing van thuisbatterijen. Tien koopwoningen worden voorzien van een thuisbatterij met als doel om gebruikerservaring op te doen en te onderzoeken of dit een oplossing kan zijn in de netcongestie.

Analyse buurtbatterij
In 2023 hebben we een analyse afgerond naar de mogelijkheden voor een buurtbatterij in Ooststellingwerf. Tijdens de themabijeenkomst over de energietransitie op 19 september 2023 zijn de resultaten van dit onderzoek toegelicht.

LED openbare verlichting
Het project om alle openbare verlichting in Ooststellingwerf te vervangen door ledverlichting is recent afgerond. Ooststellingwerf is een van de eerste Friese gemeenten die alle openbare verlichting heeft vervangen door ledverlichting.

Regentonnen actie
In het najaar van 2023 hebben we een regentonnenactie gedaan. Inwoners konden een regenton aanschaffen met korting van de gemeente. Met de regentonactie wil de gemeente inwoners stimuleren om hun tuin

klimaatbestendig te maken.

Ambitiewebsessie intern
Voor twee ontwikkelprojecten zijn ambitiewebsessies gehouden voor klimaat en duurzaamheid. De focus van het ambitieweb ligt op GWW-projecten (Grond, Weg en Waterbouw). Het ambitieweb helpt om de ambities in één oogopslag helder te krijgen en vervolgens om duurzaamheidseisen te implementeren in projecten.

CO_2-prestatieladder
In 2024 willen we ons als gemeentelijk bedrijf certificeren op de CO_2-prestatieladder niveau 3. Hiervoor zijn we in 2023 gestart met de dataverzameling. Deze data moet aangeleverd worden om onze CO_2-footprint op te stellen. Daarna gaan we aan de slag met maatregelen om onze CO_2-uitstoot te reduceren. We doorlopen dit proces in OWO-verband.

Groene schoolpleinen
OBS de Buttinga en OBS de Stelling dienen als voorbeelden en hebben in 2023 hun plannen afgerond. OBS de Stelling is ook al begonnen met de aanleg en maakt dit begin 2024 af. OBS de Buttinga start begin 2024 met de aanleg van het groene schoolplein. Er komt een algemene subsidieregeling voor vergroenen van schoolpleinen aan voor de overige scholen in Ooststellingwerf die aan de slag willen.

Soortenmanagementplan
We zijn in OWO-verband gestart met de Europese Aanbesteding voor een soortenmanagementplan. En hebben opdracht verleent tot het aanbrengen van kraamverblijven voor vleermuizen begin 2024. Dit in het kader van natuurvriendelijk isoleren en het beschermen van de vleermuis, gierzwaluw, huiszwaluw en huismus.

Circulaire Uitvoeringsstrategie
In 2023 hebben we samen met ondernemers uit Ooststellingwerf, samen met onderwijs- en kennisinstellingen de Circulaire Uitvoeringsstrategie opgesteld. Deze is eind 2023 door de raad vastgesteld en inmiddels in uitvoering.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Inwoners zijn via de gemeentelijke website, sociale media en de Nieuwe Ooststellingwerver geïnformeerd over de gemeentelijke projecten en over financieringsmogelijkheden zoals een duurzaamheidslening. Er zijn subsidies beschikbaar gesteld, zoals de korting op regentonnen.

Basisschoolkinderen krijgen structureel les over duurzaamheid. Daarnaast zijn de basisscholen en hun leerlingen geïnformeerd over het project junior energiecoach. Inwoners zijn betrokken bij het maken en de uitvoering van het biodiversiteitsplanen het roekenbeheer. In het voorjaar is er een Biodiversiteitsfestival BROED georganiseerd met veel bezoekers uit onze gemeente. Voor de uitvoering van het roekenbeheer maken we gebruik van vrijwilligers voor het verjagen van de roeken.

Onze inwoners merken dat de leefomgeving steeds schoner wordt. Daarnaast wordt het aanbod van milieuprojecten steeds breder en laagdrempeliger. Zo krijgen de inwoners meer mogelijkheden om hun bijdrage aan een schonere leefomgeving te leveren.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf (vastgesteld in 2021)
- Nota van uitgangspunten Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Biodiversiteitsplan
- Circulaire Uitvoeringsstrategie Ooststellingwerf 2023 - 2030

Thema 3.3.2 Grondstoffen en afval

Wat willen we bereiken

- Voldoen aan de VANG-doelstelling van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof). Met de invoering van Diftar+ en het verder optimaliseren van de nascheiding van restafval in 2021 is het doel om in 2023 te kunnen voldoen aan de landelijke richtlijn om 75% van het huishoudelijk afval te scheiden en maximaal 100 kg per inwoner per jaar aan te verbranden restafval te hebben. We richten ons verder op het realiseren van de VANG-doelstelling 2025 van 30 kg restafval per inwoner per jaar.
- Inwoners hebben steeds minder huishoudelijk afval en bieden dit afval nog beter gescheiden aan.
- Zwerfafval in de openbare ruimte verder terugdringen en daarmee de mooie score van de zwerfafvalmonitoring in 2021 van 9,2 punten vasthouden, dan wel verbeteren.
- Samen met ondernemers het zwerfafval in de winkelgebieden terugdringen.

Wat hebben we bereikt

De Van Afval Naar Grondstof (VANG)-doelstelling 2023: In het afgelopen jaar is er 104kg restafval per inwoner verbrand (2022: 110,2kg). Daarmee is de VANG-doelstelling van 100 kg te verbranden restafval per inwoner per jaar nog net niet gehaald. Wat opvalt in de cijfers is dat de inzameling van huis aan huis restafval verder gedaald is en daar scoren we in Friesland als één na beste. Grof huishoudelijk afval is na een daling weer wat gestegen, evenals de inzameling van GFT. Dit duidt naar verwachting op een verbetering van de scheiding op het restafval. In mei 2023 is in de gemeente Ooststellingwerf het zwerfafval gemonitord. Met een score van 8,7, oftewel een ruime A-beoordeling. Deze goede score is mede te danken aan de diverse jaarlijkse zwerfafval opruimacties en de vrijwilligers (inmiddels 185), die het zwerfafval in hun leefomgeving opruimen.

Wat hebben we ervoor gedaan

- We nemen deel aan de provinciale communicatiecampagne 'Samen Halen We Alles Eruit'. Met deze campagne worden onze inwoners via de sociale media geïnformeerd over afvalpreventie, afvalscheiding en over de nascheiding van het restafval en kunststoffen bij onze afvalverwerker Omrin.
- De gemeente is Supporter van Schoon en roept haar inwoners voortdurend op dit ook te worden. De gemeente faciliteert vrijwilligers met inzamelmiddelen.
- Op het basis en voortgezet onderwijs zijn projecten rondom (zwerf)afval uitgevoerd.
- Samen met ondernemers en Nederland Schoon hebben we winkelgebieden gemonitord op zwerfafval en zijn gezamenlijk opruimacties gehouden.
- Om preventie van afval en hergebruik verder te stimuleren en de hoeveelheid Grof Huishoudelijk Afval en Bouw- &Sloopafval te verminderen en/of beter te scheiden is een extra medewerker op de Milieustraat ingezet.
- We hebben de bestaande projecten uit het beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval 2014-2022 gecontinueerd.

Zwerfafval

In 2023 ontvangen gemeenten alsnog een vergoeding voor de aanpak zwerfafval. We hebben ons ingezet voor gedragsbeïnvloeding en participatie en het uitvoeren van zwerfafvalprojecten bij basis en voortgezet onderwijs. Daarnaast hebben we onze vrijwilligers gefaciliteerd in de aanpak van zwerfafval met opruimspullen en het afhalen van het door hen verzameld zwerfafval.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- De inwoner, die z'n afval goed scheidt en daardoor minder afval heeft, betaalt minder afvalstoffenheffing.
- Inmiddels zijn er ruim 185 vrijwilligers, die (wekelijks of maandelijks) zwerfafval in hun leefomgeving opruimen.
- Met de afvalapp hebben inwoners inzicht in hun afvalscheiding.
- De inwoner heeft de campagne Samen Halen We Alles Eruit via de socials en de krant kunnen volgen.

Beleidskaders

- Programma Duurzaamheid 2021-2025
- Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022

- Wet milieubeheer
- Landelijk Afval Plan (LAP)
- Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf

Thema 3.4 Bouwen en wonen (inclusief volkshuisvesting)

Wat willen we bereiken

Er moeten woningen aan de voorraad worden toegevoegd, met name voor senioren en starters. Er is ook een stevige vraag naar zorggeschikte woningen. De komende jaren neemt de vraag naar levensloopbestendige woningen aanzienlijk toe, waardoor ouderen langer zelfstandig met zorg aan huis kunnen blijven wonen. Ook ligt er een grote opgave om de noodzakelijke uitbreiding van de 24-uurs zorgplekken voor psychogeriatrie (dementiezorg) en somatiek te realiseren, waardoor dit zorgaanbod in onze gemeente geborgd wordt.

- We hebben de ambitie om de komende acht jaar minimaal 520 woningen te realiseren. Dat kan door nieuwbouw, maar ook door het herbestemmen van andere functies naar de functie wonen.
- Voor Ooststellingwerf geldt de unieke situatie dat in alle dorpen binnenstedelijk vrij in aantal mag worden gebouwd. Dit geeft de mogelijkheid om bestaande panden waarvan de huidige functie is vervallen om te zetten naar wonen. Het biedt mogelijkheden om 'rotte kiezen' aan te pakken, te herstructureren en op deze plekken woonmogelijkheden te creëren.
- Zorgvuldige invulling van de leefomgeving is van essentieel belang; door goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat te creëren kan er een plus aan de leefomgeving worden toegevoegd.
- De huisvesting van de bijzondere doelgroepen, vooral statushouders, in de sociale woningvoorraad vraagt de nodige aandacht. Zowel kwantitatief als kwalitatief.
- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen in levensloopgeschikte woningen en geclusterde woonvormen.
- De 24 uurs zorgplekken met toezicht voor psychogeriatrie en somatische zorg zijn uitgebreid.
- 'Zorgen voor elkaar' wordt mogelijk gemaakt voor jong en oud en voor generaties door dit te faciliteren met verschillende woonconcepten.
- We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners.
- Onze inwoners wonen in een huur- of koopwoning die past bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte. Daarnaast willen we dat deze woning energieneutraal en digitaal ontsloten is.
- We blijven inzetten op inbreiding, maar we staan op sommige plekken ook nadrukkelijk open voor uitbreiding.
- We staan open voor innovatieve woningbouw zoals Knarrenhofjes of tijdelijke woningen.
- We willen dat we bij de uitvoering van de woonvisie indien nodig kunnen bijsturen. We vinden het belangrijk dat (nieuwbouw) woningen ook voor inwoners van Ooststellingwerf en jongeren bereikbaar zijn.

Wat hebben we bereikt

- De ambitie om de komende acht jaar minimaal 520 woningen te realiseren is door het sluiten van de Woondeal verhoogd naar 700 woningen. Dat kan door nieuwbouw, maar ook door het herbestemmen van andere functies naar de functie wonen.
- Voor Ooststellingwerf geldt, ook in de Woondeal, de unieke situatie dat in alle dorpen binnenstedelijk vrij in aantal mag worden gebouwd.
- Op zorgvuldige wijze hebben we invulling gegeven aan de leefomgeving; dit door strategische aankopen te doen met in achtneming van de goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat te creëren. De locaties vormen in dat verband een logische uitbreiding.
- De huisvesting van de bijzondere doelgroepen, vooral statushouders heeft onze aandacht gehad. We hebben voor tijdelijke opvang gezorgd (Rikkingahof in Oosterwolde).
- De prestatieafspraken van 2022 zijn geëvalueerd, de prestatieafspraken 2023 zijn in uitvoering en de nieuwe prestatieafspraken 2024 zijn gemaakt.

Wat hebben we ervoor gedaan

- In 2023 zijn heel veel van de onderstaande zaken gestart of is doorgewerkt aan de punten die in 2022 waren gestart. Hiervan zijn veel punten in de organisatie geborgd.

- In alle dorpen gaan we woningen toevoegen, in afstemming met de woon(zorg)visie 2022-2026, en de Woondeal 2023. De planvoorraad is op dorpsniveau uitgewerkt in de planmonitor.
- We werken aan de mogelijkheden om woningtoewijzing aan eigen inwoners mogelijk te maken door de ruimte daarvoor te benutten die de nieuwe Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting (naar verwachting medio 2024) daarvoor biedt/gaat bieden. We werken hier in zowel regionaal als provinciaal verband aan. Daarbij houden we de landelijke regelgeving en nieuwe aanwijzingen nauwlettend in de gaten.
- We geven voorkeur aan binnenstedelijke ontwikkeling waar mogelijk en die stimuleren we actief.
- Voor gemeentelijke woningbouw projecten zijn we actief met grondverwerving aan de slag gegaan. Enkele aankopen zijn inmiddels afgerond, andere zijn in een afrondende fase gekomen en we verkennen mogelijke andere strategische aankopen.
- We acteren proactief t.a.v. grondaankopen ten behoeve van particuliere initiatieven en potentiële woningbouwlocaties.
- We hebben prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties over vijf onderwerpen (beschikbaarheid, betaalbaarheid, wonen en zorg, duurzaamheid en leefbaarheid) waaronder de toename sociale woningbouw, waarbij we de normering van 30% sociale woningbouw nauwlettend volgen.
- We werken aan de gevolgen van de nieuwe Huisvestingswet. Daarin wordt voor alle gemeenten een urgentieverordening verplicht. Met alle Friese gemeenten, de provincie en het adviesburo Companen werken we, in 2023 en gedurende 2024, toe naar een uniforme urgentieverordening. Hier zijn ook de corporaties, huurdersbelangen verenigingen en zorgorganisaties bij betrokken.
- De overleggen lopen nog of (onder voorwaarden) het mogelijk is voorrang te geven aan personen met lokale economische maatschappelijke binding, waarbij we de nationale regelgeving nauwlettend blijven volgen.
- We hebben ingezet op integrale planontwikkeling waar een goede leefomgeving uitgangspunt is: (bio-divers) groen, klimaatbestendig, duurzaam zijn speerpunten.
- We zijn regionaal begonnen met het maken van een uitvoeringsprogramma wonen en zorg. Met de corporaties willen we invulling geven over aantallen en plekken van bijvoorbeeld geclusterde woningen voor senioren (Knarrenhoven) en woonvormen met zorg en voorzieningen nabij. Dit doen we via bestaande woningen of nieuwbouw want er ligt een opgave geclusterde woningen voor 2030 waarvan 2/3 betaalbaar en 1/3 particuliere huur of dure koop.
- We hebben contact gelegd met alle regionale zorgaanbieders voor het realiseren van de extra vraag naar plekken voor psychogeriatrische 24-uurs zorg en voor somatische 24-uurs zorg voor 2030.
- We zijn bezig met het uitwerken van beleid voor het stimuleren en faciliteren van splitsen van grotere woningen naar levensloopgeschikte woningen op de benedenverdieping en/of starterswoningen op de bovenverdieping. Daarbij betrokken we ook de mogelijkheden voor ruimte voor het bouwen van meergeneratiewoningen of twee aparte wooneenheden op één erf om de vraag naar ‘zorgen voor elkaar’ te faciliteren, wat in de praktijk een lastige opgave blijkt te zijn door de complexe regelgeving. In 2024 blijven we hier aan werken.
- Om mantelzorg beter mogelijk te makken zijn we bezig met het opstellen van beleidsregels voor het realiseren van (pre)mantelzorgwoningen die bij een bestaande woning kunnen worden gerealiseerd.
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun en kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden (uit H3 collegeakkoord).
- We blijven kijken naar de kansen die de uitvoering van de woon(zorg)visie ons als raad biedt, rekening houdend met de veranderende maatschappelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld de mogelijkheden voor flexwoningen en tiny-houses.
- We zijn aangesloten en participeren bij de door de provincie en BZK gefaciliteerde versnellingstafels en kennistafels op het gebied van wonen. Hierbij willen we voor zoveel als mogelijk onze 'couleur locale' meegeven aan de centraal geredigeerde regelgeving.

Nieuwbouw - Taskforce Wonen

De druk op de woningvoorraad is groot en vraagt om creatief denken en handelen om de voorraad (tijdelijk) te vergroten. We zijn in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. De Taskforce Wonen is volop bezig om de versnelling van eigen plannen en plannen van derden in uitvoering te brengen. In 2023 hebben we plannen voor in totaal 175 nieuwe woningen in procedure gebracht. Tevens hebben hierbij ook aandacht voor innovatieve woningbouw.

Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen.

Ruimtelijke kwaliteit behouden
We wegen nieuwe woningbouw zorgvuldig af. De bestemmingsplannen zijn hierin leidend, het Afwegingskader Woningbouwplanmonitor en de woon(zorg)visie zijn hierbij een hulpmiddel. Ook de Omgevingswet 2024 geeft veel aandacht aan ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid.

Sociale woningbouw
We maken jaarlijks prestatieafspraken met de woningcorporaties Actium en WoonFriesland en de huurdersorganisaties. De woon(zorg)visie en de Woningbouw impuls (Wbi) vormen hiervoor de basis. We maken afspraken over onder andere: betaalbaarheid, beschikbaarheid, wonen en zorg, duurzaamheid en leefbaarheid. Met corporaties Woonzorg Nederland en Habion, die een kleiner bezit hebben in Ooststellingwerf, hebben we meerjarige prestatieafspraken. We staan open voor alternatieve vormen van sociale huur, zoals wooncoöperaties.

Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem)
Het college stemde in 2021 in met een plan van aanpak voor een nieuw adviesstelsel voor ruimtelijke kwaliteit onder de Omgevingswet. Het is een plan van aanpak dat vanuit de VFG is opgesteld en wat de meeste Friese gemeenten steunen. Er wordt gezamenlijk een projectleider aangesteld die zich zal inzetten om het plan van aanpak in samenwerking met de gemeenten tot uitvoer te brengen. Het nieuwe adviesstelsel is nodig om te kunnen voldoen aan de Omgevingswet (inwerkingtreding 1 januari 2024). De meeste Friese gemeenten hebben een deel van de advisering over ruimtelijke kwaliteit ondergebracht bij de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Hûs en Hiem. Dit betreft bijvoorbeeld advisering over beeldkwaliteit (welstand) en monumenten. In juni 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de verordening op de adviescommissie Ruimtelijke kwaliteit.

Monumentenzorg
In december 2020 stelde de gemeenteraad een nieuwe subsidieverordening vast en deze trad begin 2021 in werking. De verordening biedt meer mogelijkheden om een subsidie toe te kennen aan herstel van monumenten of aan een project dat meer mensen laat kennismaken met monumenten, erfgoed of cultuurhistorie en/of de kennis erover kan vergroten. De drempel voor het aanvragen van subsidie is lager komen te liggen. Waarschijnlijk worden hierdoor meer subsidieverzoeken ingediend. In 2021 is verkend of het mogelijk is om de huidige lijst met monumenten uit te breiden met meer 'jonge' monumenten die daarmee de cultuurhistorische waarde van de gemeente vergroten. In 2022 is de lijst met monumenten uitgebreid. In juni 2023 is de verordening aangepast aan de Omgevingswet.

In 2024 wordt een themaraad gehouden over monumenten. Ook in 2024 doen we mee met de landelijke Open Monumentendag. Op deze dag stellen de deelnemers hun monument open voor het publiek.

Kerkenvisie
We werken met de kerkenvisie Ooststellingwerf. Op basis van deze visie willen we kerkeigenaren blijven helpen met het vinden van een geschikte herbestemming van hun monumentale kerken. Niet afwachten, maar op voorhand nadenken over toekomstige ontwikkelingen. De kerkenvisie is een uitstekend middel gebleken om in gesprek te raken en te blijven met de kerkbesturen in Ooststellingwerf.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Inwoners ervaren dat Ooststellingwerf een goede woongemeente is.
- Inwoners ervaren een goede leefbaarheid en een toereikend voorzieningenniveau.
- In de Woondeal (april 2023) is de opgave voor het realiseren van nieuwe woningen van 520 naar 700 gegaan.
- Inwoners zien dat woningen - in diverse typen en prijsklassen - en kavels te koop staan.
- Inwoners vinden binnen een redelijke termijn een sociale huurwoning. Waarbij een 1/2 tot 1 jaar wachten als redelijk is beschouwd.
- Eigenaren van een monument en mensen die een project over monumenten willen bekostigen, kunnen eenvoudig een subsidie aanvragen.
- Taskforce Wonen heeft presentaties gehouden in de dorpen.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Notitie 'Platteland aan zet' (kaders gebiedsuitwerkingen) (januari 2012)
- Notitie 'Voortgang pilot dorpsagenda's/gebiedsagenda's' (voorjaar 2012)
- Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026
- Nota bouwleges gemeente Ooststellingwerf 2016-2019 (januari 2016)
- Afwegingskader woningbouw (januari 2019)
- Kerkenvisie (januari 2021)
- Notitie Tiny Houses Ooststellingwerf (januari 2021)

Belangrijkste afwijkingen programma 3

Wat heeft het gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
3.1 Thema Economische ontwikk.	-785	-669	-895	-912	- 17 N
3.2 Thema Openbare ruimte	-2.647	-3.028	-6.358	-3.910	2.448 V
3.3 Thema Milieu	-5.926	-4.990	-5.579	-4.924	656 V
3.4 Thema Bouwen en wonen	-2.356	-653	-4.153	-1.201	2.951 V
Totaal Lasten	**-11.713**	**-9.339**	**-16.985**	**-10.947**	**6.038 V**
Baten					
3.1 Thema Economische ontwikk.	590	397	397	656	259 V
3.2 Thema Openbare ruimte	118	147	487	566	79 V
3.3 Thema Milieu	7.405	6.610	6.034	5.881	- 153 N
3.4 Thema Bouwen en wonen	3.029	716	3.165	1.266	- 1.899 N
Totaal Baten	**11.142**	**7.870**	**10.083**	**8.369**	**- 1.714 N**
Saldo van baten en lasten	**-571**	**-1.470**	**-6.901**	**-2.578**	**4.324 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-1.542**	**-214**	**-1.614**	**-688**	**926 V**
Onttrekkingen	**582**	**50**	**6.022**	**1.269**	**- 4.753 N**
Mutatie reserves	**-960**	**-164**	**4.408**	**581**	**- 3.827 N**
Resultaat	**-1.530**	**-1.633**	**-2.494**	**-1.997**	**497 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 3	Verschil
Economische aangelegenheden	205 V
Algemene reserve, Biobased economy	- 175 N
Toeristenbelasting	28 V
Verkeersveiligheid	343 V
Algemene reserve, verkeersveiligheid	- 343 N
Investering Haerenkwartier en fietsverbinding Waskemeer	2.220 V
Algemene reserve, fietsverbinding Waskemeer	- 220 N
Reserve strategische projecten, Haerenkwartier	- 2.000 N
Verkeersvoorzieningen	54 V
Straatreiniging	34 V
Openbaar groen	- 48 N
Klimaatmiddelen	306 V
Algemene reserve, klimaatmiddelen	- 306 N
Afval	29 V
Reserve lastenverlichting	- 5 N
Riolering	159 V
Ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en bestemmingsplannen	1.715 V
Algemene reserve, taskforce wonen en omgevingswet	- 1.715 N
Grond en gebouwen	139 V
Gemeentelijke monumenten en woningen	54 V
Overige kleine afwijkingen	23 V
Totaal afwijkingen	**497 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Thema 3.1 Economische ontwikkelingen

Economische aangelegenheden, voordeel € 205.000

- Er is een voordeel door lagere rentelasten en lagere uitvoeringslasten.
- Biobased economy, voordeel € 175.000*. In 2023 hebben we een deel van het beschikbare budget voor Biobased economy gebruikt voor het opstellen van de uitvoeringstrategie Circulaire Economie. Deze strategie is eind 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. Het resterende budget wordt conform raadsbesluit de komende jaren gebruikt voor de uitvoering van de strategie. Zie ook hieronder bij algemene reserve.

*Algemene reserve Biobased economy, nadeel € 175.000**

Lagere onttrekking voor Biobased economy, zie hierboven. De onttrekking schuift door naar 2024.

Toeristenbelasting, voordeel € 28.000

De baten toeristenbelasting 2022 waren hoger dan begroot. Daardoor is ook het voorschot toeristenbelasting 2023 hoger dan begroot. Dat zorgt voor een voordeel.

Thema 3.2 Openbare ruimte

*Verkeersveiligheid, voordeel € 343.000**

In de raadsvergadering van 15 februari 2022 is € 500.000 beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de verkeersveiligheid. In 2023 was hier vanuit de algemene reserve nog € 393.500 beschikbaar. Daarvan is € 51.000 in 2023 ingezet. Zie ook hieronder bij algemene reserve. Op grond van een plan van aanpak zijn worden de maatregelen uitgevoerd. Er zijn inmiddels vanuit de door u beschikbaar gestelde middelen meerdere projecten die bijdragen aan de verkeersveiligheid binnen onze gemeente afgerond, zoals De Kloosterweg, de Bosberg, Molenhoek, Oude Tramweg en de Leidijk (binnen de bebouwde kom).

*Algemene reserve verkeersveiligheid, nadeel € 343.000**

Er was een onttrekking geraamd van € 393.500 voor het verbeteren van de verkeersveiligheid. De werkelijke onttrekking is € 51.000. Het restant schuift door naar 2024.

*Investering Haerenkwartier en fietsverbinding Waskemeer, voordeel € 2.220.000**

Beide investeringen zijn nog niet volledig afgerond. Dit zorgt voor een lagere onttrekking aan de algemene reserve in 2023. De onttrekking schuift door naar 2024.

*Algemene reserve, nadeel € 220.000**

De onttrekking voor de fietsverbinding Waskemeer schuift door naar 2024. Zie ook hierboven.

*Reserve strategische projecten, nadeel € 2.000.000**

De onttrekking voor de wijkvernieuwing van het Haerenkwartier schuift door naar 2024. Zie ook hierboven.

Verkeersvoorzieningen, voordeel € 54.000

Dit komt door lagere energielasten bij openbare verlichting, met name door lager verbruik door overstap naar LED. In de najaarsrapportage 2023 was extra budget beschikbaar gesteld vanwege de hogere energielasten. Deze waren gebaseerd op de voorschotten van de eerste twee kwartalen. De voorschotten van het derde en vierde kwartaal vielen door een herberekening van gebruik fors lager uit. Vandaar dat er nu sprake is van een overschot.

Straatreiniging, nadeel € 34.000

Het nadeel is vooral ontstaan doordat drie sneeuwploegen vervangen zijn. Deze vielen onder de activeringsgrens van € 25.000 waardoor deze lasten volledig in het jaar 2023 vielen. Dit zorgt voor een eenmalig nadeel. Ook zijn er extra strooiwerkzaamheden geweest.

Openbaar groen, nadeel € 48.000

Dit heeft diverse oorzaken. Er zijn hogere uitgaven geweest door gestegen brandstofprijzen. Daarnaast was er meer herstel van schade nodig aan voertuigen. Ook is er minder snippergroen verkocht dan standaard begroot.

Thema 3.3 Milieu

*Klimaatmiddelen, voordeel € 306.000**

In 2022 is de Transitievisie Warmte vertaald naar een uitvoeringsprogramma met een aanpak vanuit de OWO samenwerking. Het uitvoeringsprogramma bevat een 10-tal concrete uitvoeringsprojecten waaraan de komende periode (2022-2026) gewerkt wordt. De beschikbare klimaatmiddelen worden ingezet voor de uitvoering van deze projecten. De resterende middelen ultimo 2023 blijven beschikbaar voor 2024 en verder.

*Algemene reserve, nadeel € 306.000 **

Er was een onttrekking begroot van € 337.000 voor klimaatmiddelen. De werkelijke lasten waren lager, zie hierboven. De onttrekking schuift door naar 2024.

Afval, voordeel € 29.000

Er werden meer salarislasten en overhead toegerekend aan afval dan begroot. Dit komt als last terug in programma 6. Per saldo is er een nadeel op het product afval van € 5.000. Dit zien we terug in een hogere onttrekking aan de reserve lastenverlichting. Zie hieronder.

Reserve lastenverlichting, nadeel € 5.000
De onttrekking was geraamd op € 426.000 (voor namelijk in verband met lastenverlichting), en is in de werkelijkheid € 431.000.

Riolering, voordeel € 159.000
De riolering beschouwen we in de begroting als één geheel. Het verschil wordt gemuteerd in de voorziening. Per saldo waren er hogere lasten, waardoor de dotatie aan de voorziening € 92.000 lager is dan begroot. Dit komt enerzijds doordat minder rente werd toegerekend (voordeel) en anderzijds dat er hogere lasten waren voor onderhoud watergangen, salarislasten en overhead (nadeel). Deze lasten worden in een ander programma verantwoord. Het zorgt voor een voordeel bij de riolering en een nadeel in de exploitatie.

Thema 3.4 Bouwen en wonen
Ontwikkelplannen inclusief grondexploitatie, € 0 (resultaat neutraal)
Dit bestaat uit twee onderdelen: één ervan heeft invloed op het rekeningsresultaat en de ander niet. Invloed op het rekeningsresultaat is de jaarlijkse actualisatie van de omvang van de reserve grondexploitatie. De omvang van de reserve is gebaseerd op de risico's met betrekking tot de toekomstige verkopen voor de komende vijf jaar en de huidige boekwaarde van de complexen. Net als in 2022 stellen wij voor om de omvang van de reserve niet via de gebruikelijke actualisatie te bepalen. De taskforce draait op volle toeren. In 2024 worden er twee nieuwe exploitatieplannen aan u voorgelegd. Dan is het goed om de reserve grondexploitatie op niveau te hebben.

De grondexploitatie is in administratief opzicht een sluitend systeem. Het saldo van de baten en lasten, na winstneming via de reserve, wordt verrekend met de boekwaarde op de balans. De toename (de lasten zijn hoger dan de baten) van de boekwaarde is € 153.000:

- Resultaat uit reguliere baten en lasten € 69.000 (afname boekwaarde). Bij de woningbouwcomplexen zijn er zes kavels (Boekhorsterweg) en twee kavels (Waskemeer) verkocht. Eind 2023 zijn er drie industriekavels (twee Venekoten en één Turfsteker) verkocht, de opbrengst wordt in 2024 geëffectueerd.
- Toevoeging aan de reserve (toename boekwaarde) in verband met winstneming volgens de POC-methode (percentage of completion) € 222.000. Door de verkopen wordt de winstneming ook hoger.

Ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en bestemmingsplannen, voordeel € 1.715.000
Dit komt hoofdzakelijk door:

- Taskforce wonen, voordeel € 1.095.000*. De taskforce draait op volle sterkte in 2023. De lasten waren in 2023 € 253.000 waarvan het merendeel personeelslasten betreft. Het budget blijft beschikbaar voor verdere versnelling van de woningbouwopgave. Het voordeel op deze kostenplaats is € 1.240.000. Dit komt omdat een deel van de lasten bij de personeelsbudgetten verantwoord staat in programma 6 en zorgt daar voor een nadeel van € 145.000.
- Omgevingswet, voordeel € 620.000*. De geboekte lasten voor de omgevingswet bedragen in 2023 € 176.000 en er zijn middelen ontvangen bij de circulaires. Per saldo is de onttrekking € 140.000. Het budget blijft beschikbaar voor de verdere implementatie van de Omgevingswet.

*Algemene reserve, nadeel € 1.715.000**
- Er was via de algemene reserve een budget van € 1.348.000 voor de Taskforce wonen. De werkelijke onttrekking is € 253.000. Het restant blijft beschikbaar.
- We hadden een onttrekking geraamd voor de omgevingswet van € 760.000. De werkelijke onttrekking is € 140.000. Het restant blijft beschikbaar.

Grond en gebouwen, voordeel € 139.000
Het voordeel is een gevolg van ontvangen huur voor het pand Houtwal en opbrengst verkopen van grond. De omvang hiervan is na de termijn van de najaarsrapportage 2023 volledig in beeld gekomen, zodat dit niet in de rapportage kon worden meegenomen.

*Gemeentelijke monumenten en woningen, voordeel € 54.000**
Dit is het gevolg van het niet uitgevoerde schilderwerk aan de molen Makkinga. Dit kon niet worden uitgevoerd in 2023 vanwege de slechte weersomstandigheden na de zomer. Het werk is dus wel aanbesteed en wordt uitgevoerd in 2024. Bij de bestemming van het resultaat 2023 stellen wij u voor om € 50.000 in 2024 beschikbaar te houden.

* Maakt onderdeel uit van de incidentele baten en lasten.

Programma 4 | Strategische projecten en ontwikkelingen

In dit programma stellen we de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de visie op Samenleven, de Omgevingswet, de Regio Deal, het Haerenkwartier, stikstof en het accommodatiebeleid. Deze onderwerpen zijn per thema verder uitgewerkt.

De baten en lasten van Programma 4 worden in de overige programma's verantwoord.

Thema 4.1 Visie op Samenleven

Wat willen we bereiken

Algemeen

- We willen de ambitie van de visie 'Een sterke, vitale samenleving in Ooststellingwerf en een betaalbaar en goed ‘vangnet’ voor inwoners die het zonder ondersteuning niet redden' dichterbij brengen.
- We willen de Visie op Samenleven 2020-2024 uitwerken in doe-agenda's per maatschappelijk effect waarin we concrete doelen stellen en komen tot een concreet en samenhangend 'pakket' aan inspanningen waarmee we de doelen realiseren.
- We willen het Gebiedsteam doorontwikkelen en positioneren zodat inwoners weten waarvoor en hoe ze bij het Gebiedsteam terecht kunnen.
- Wij willen datagedreven handelen en goed monitoren waardoor gerichte interventies uitgezet worden.

Uit het collegeakkoord:

Grip op uitgaven jeugd en Wmo

- We willen problemen vóór zijn door te investeren in preventie en door te zorgen dat inwoners ons weten te vinden als zij hulp nodig hebben.
- We willen de uitgaven op jeugd en Wmo beperken en blijven doen wat nodig is om de meest kwetsbare inwoners goed te ondersteunen.
- We willen dat inwoners zoveel mogelijk gebruik maken van voorzieningen en activiteiten die zonder indicatie beschikbaar zijn (voorliggende voorzieningen).

Wat hebben we bereikt

Er zijn in voorgaande jaren diverse doe-agenda's uitgewerkt waarin we de Visie op Samenleven hebben vertaald in concrete doelen en inspanningen.

De doorontwikkeling van het Gebiedsteam is een belangrijk onderdeel bij de implementatie van de Visie op Samenleven. Deze doorontwikkeling krijgt sinds 2020 steeds beter handen en voeten en leidt tot één (voldoende laagdrempelige) toegang voor inwoners, zoveel mogelijk één aanspreekpunt per inwoner/huishouden, zo eenvoudig en snel mogelijke processen en versterking van het ontschot werken.

Grip op uitgaven Sociaal Domein. We monitoren de uitgaven en beleidsresultaten in de Monitor Sociaal Domein waarin we een dashboard bieden dat per onderwerp aangeeft in hoeverre onze doelen dichterbij komen, wat er goed gaat en wat aandacht nodig heeft. Dat geeft grip op de uitgaven, maar ook zicht op onze resultaten.

We werken steeds meer integraal en ontschot en op basis van data. We denken niet meer vanuit beleidsterreinen maar vanuit de effecten die we voor inwoners willen bereiken. En wat de verschillende invalshoeken en betrokkenen daaraan kunnen bijdragen.

We hebben zicht op de beleving van inwoners wat betreft de 15 onderwerpen (maatschappelijke effecten) uit de Visie op Samenleven.

De Adviesraad Sociaal Domein is ook in 2023 weer actief geweest en heeft over diverse beleidsonderdelen gevraagd en ongevraagd advies gegeven.

Wat hebben we ervoor gedaan

- We hebben gewerkt aan de uitvoering van de doe-agenda's (zie programma 1).
- We stelden in samenspraak met inwoners, organisaties, de gemeenteraad en de adviesraad sociaal domein een tussenbalans op voor de Visie op Samenleven en kozen op basis daarvan accenten en afbouwpunten. Dit geeft focus in de uitvoering.
- We hielden eind 2022 de tweejaarlijkse burgerpeiling waarin we inwoners bevragen over alle 15 onderwerpen (maatschappelijke effecten) uit de Visie op Samenleven en brachten in 2023 bezoeken aan de dorpen om de resultaten hiervan te bespreken.
- We werkten verder aan de doorontwikkeling van het Gebiedsteam (bijvoorbeeld ontschot werken) en integrale toegang. De verhuizing van het Gebiedsteam naar het gemeentehuis in 2023 draagt hier aan bij.
- We hebben via diverse kanalen doorlopend gewerkt aan de bekendheid van het Gebiedsteam en de aanwezigheid van het Gebiedsteam op vindplaatsen (scholen, huisartsen).
- We hebben meerdere keren per jaar een monitor Sociaal Domein gemaakt en werken aan de doorontwikkeling van deze monitor.
- We hebben de Adviesraad Sociaal Domein faciliteiten geboden om hun taak goed uit te kunnen voeren.
- We maken zoveel mogelijk resultaatgerichte afspraken met grote organisaties die we subsidiëren (bijvoorbeeld Scala).
- We lieten via verhalen uit de praktijk zien wat er in de Ooststellingwerfse samenleving gebeurt en hoe dit past bij de Visie op Samenleven.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Het Gebiedsteam is bereikbaar, zichtbaar en toegankelijk voor onze inwoners. Met een doorontwikkeling verbeteren we de kwaliteit van het aanbod en servicegerichtheid. Inwoners merken dat we meer integraal en ontschot werken, bijvoorbeeld als zij aankloppen bij het Gebiedsteam.
- Diverse inwoners en andere partners in onze gemeente merken dat we hen actief betrekken bij het maken van beleid en luisteren naar wat ze inbrengen.
- Inwoners zien artikelen in de krant en op social media waarin ze kunnen lezen over de thema's die centraal staan in de Visie op Samenleven. Bijvoorbeeld onderlinge verbondenheid en gezondheid.
- Doordat wij cijfers en feiten over het Sociaal Domein goed op orde hebben kunnen we beter beleid maken en bijsturen. Daar plukken inwoners de vruchten van.
- De inwoner kan zich laten vertegenwoordigen door de Adviesraad Sociaal Domein.

Thema 4.2 Omgevingswet, bestemmingsplannen

Wat willen we bereiken

We zorgen voor een adequate en brede invoering (intern en extern) van de nieuwe Omgevingswet die op 1 januari 2024 in werking trad.

Wat hebben we bereikt

We hebben ons voorbereid aan de hand van de actielijst van de VNG, wat betekent dat we ons hebben geconcentreerd op de acties die minimaal nodig zijn voor inwerkingtreding van de Omgevingswet. Deze (minimale) acties zijn uitgevoerd. Met de pilot omgevingsplan Appelscha zijn we verder gegaan dan de minimale vereisten.

De Omgevingswet voeren we nu beleidsneutraal in. In de periode van 2024 tot 2032 maken we een gebiedsdekkend omgevingsplan met daarin eventuele beleidskeuzes. In 2023 zijn nog veel initiatieven onder de oude wet ingediend. Het vroeg veel ambtelijke inzet om deze bestemmingsplannen nog te verwerken.

Wat hebben we ervoor gedaan

Medio 2017 is het Uitvoeringsprogramma Omgevingswet Ooststellingwerf 2017-2020 vastgesteld. In dit programma zijn drie uitvoeringslijnen benoemd (Informatie & Automatisering, Personeel & Organisatie en Beleid & Uitvoering). Voor deze uitvoeringslijnen zijn in het uitvoeringsprogramma concrete projecten benoemd die tijdens de looptijd van het programma opgepakt worden. In 2020 is, na het volledig uitkristalliseren van de Omgevingswet, pas echt een helder totaalbeeld ontstaan van alle acties die nodig zijn voor een goede en adequate invoering van de wet. Het uitvoeringsprogramma is daarom eind 2020 geactualiseerd en heeft een langere looptijd gekregen, tot en met 2024. De invoering van de Omgevingswet hebben we, daar waar het maar enigszins kan, opgepakt samen met onze OWO-partners. De focus lag daarbij eerst op de minimale wettelijke verplichtingen die de wet stelt.

Een belangrijk project in het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een omgevingsvisie voor onze gemeente. In deze omgevingsvisie legt de gemeente de koers en ambitie neer voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. In 2018 is hiervoor door de gemeenteraad een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. In 2019 is gestart met het visietraject inclusief een uitgebreid participatieproces met onze inwoners en andere belanghebbenden. In november 2021 is de omgevingsvisie voor Ooststellingwerf door de gemeenteraad vastgesteld.

Het omgevingsplan is ook een onderdeel van de Omgevingswet. In 2020 is een start gemaakt met de pilot omgevingsplan voor het gebied Appelscha e.o. Met deze pilot sorteren we voor op het gemeente brede omgevingsplan dat vanaf 2024 wordt opgepakt. De pilot omgevingsplan is OWO-breed ingestoken. Met de pilot hebben we ervaring opgedaan in het opstellen van omgevingsplannen. De gemeenteraad hebben we in verschillende themaraden betrokken bij het opstellen van de pilot. De pilot is een leertraject en er is veel van geleerd. Tijdens het proces van het opstellen van het omgevingsplan Appelscha is meer informatie verzameld, kennis opgedaan en vaardigheden worden verder ontwikkeld. We hebben bijvoorbeeld geleerd dat beleidsneutraal niet mogelijk is. We verwachten de pilot in de loop van 2024 af te ronden met een omgevingsplan voor het gedeelte Appelscha. We zullen dan ook verder invulling geven aan participatie. De leermomenten gebruiken we voor het opstellen van de omgevingsplannen voor de drie gemeenten. Deze willen we geharmoniseerd opstellen. Een nota van uitgangspunten voor het opstellen van de omgevingsplannen (een transitieplan) verwachten we medio 2024 aan de raad aan te kunnen bieden.

Voor het digitale spoor van de wet zijn de nodige stappen gezet. OWO-breed is nieuwe Omgevingswet-software aangeschaft. Het onderdeel zaaksysteem van de software is dit jaar al gebruikt voor de vergunningverlening. Dit hebben we nu ook ingericht voor de ruimtelijke ordening. Deze nieuwe gebruikers zijn ook opgeleid. Het onderdeel voor het omgevingsplan is getest in de pilot Appelscha. De aansluiting van de OWO-gemeenten op het oefengedeelte van het digitale stelsel Omgevingswet (DSO-LV) is in 2021 gerealiseerd. Daarmee is in de keten geoefend. De systemen zijn gevuld met nieuwe procedures, formulieren en brieven.

Onze huidige werkprocessen hebben we kritisch onder de loep genomen en Omgevingswet-proof gemaakt. Dit geldt voor het vergunningentraject en voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnen komen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Afspraken zijn gemaakt en de werkprocessen zijn in de software ingevoerd.

De afgelopen jaren zijn onze medewerkers opgeleid en getraind om te kunnen werken met de Omgevingswet. Naast de brede basistraining, zijn verdiepende cursussen aangeboden die aansluiten bij de verschillende disciplines. We merken dat oefenen met de nieuwe wet nodig is om het ons helemaal eigen te maken. Door de grote hoeveelheid aanvragen voor bestemmingsplanwijzigingen dit jaar is oefenen soms nog lastig geweest. Begin volgend jaar zetten we hier vol op in.

We hebben in 2021 al een aantal verplichte raadsbesluiten genomen zoals over het bindend adviesrecht, verplichte participatie, delegatiebesluit, verordening nadeelcompensatie en in 2023 over het instellen van een adviescommissie omgevingskwaliteit. In december 2023 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over de legesverordening.

We hebben de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet geïntensiveerd met meer informatie en uitleg. Zo hebben we voor onze (bouw)ondernemers een informatie bijeenkomst gehouden, die zeer goed bezocht en ontvangen is. We verwachten begin 2024 meer vragen over de Omgevingswet van inwoners en bedrijven. Daarvoor richten we een telefoonteam in, dat vragen snel kan beantwoorden.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

De Omgevingswet is relevant voor inwoners die een melding willen doen of een vergunning willen aanvragen. We proberen deze doelgroep met gerichte communicatie te bereiken. De (bouw)ondernemers die beroepshalve met de Omgevingswet te maken hebben, zijn uitgenodigd voor een informatie bijeenkomst. Deze bijeenkomst op 7 december 2023 is goed ontvangen en bezocht door bijna 100 ondernemers.

Beleidskaders

- Uitvoeringsprogramma Omgevingswet 2021-2024
- Nota van Uitgangspunten Omgevingsvisie Ooststellingwerf
- Omgevingsvisie Ooststellingwerf

Thema 4.3 Regio Deal Zuidoost Friesland

Wat willen we bereiken

Regio Deal Zuidoost Friesland

In juli 2020 heeft de regio Zuidoost Friesland een Regio Deal gesloten met het Rijk. Het Rijk investeert € 15 miljoen in deze Regio Deal en daar tegenover zorgt de regio voor minimaal € 15 miljoen aan cofinanciering. De regio doet dit primair vanuit bestaande projecten en programma's die aansluiten bij de ambities van de Regio Deal. Met de rijksbijdrage kunnen deze projecten en programma's versneld en/of uitgebreider uitgevoerd worden.

Alle betrokken partners in de regio trekken een aantal projecten. In dit thema beschrijven we uitsluitend de projecten waarvoor de gemeente Ooststellingwerf projecttrekker is. De projecttrekker is primair verantwoordelijk voor de inhoud, organisatie, planning, communicatie, financiën en verantwoording. Daarbij altijd rekening houdend met de regionale context.

Zorgeconomie

Met het project Zorgeconomie willen we als regio inzetten op een leefbare regio waar onze inwoners prettig kunnen (blijven) wonen en werken. Prettig wonen heeft niet alleen te maken met een goed onderhouden huis, een toegankelijk winkelcentrum of voldoende ontmoetingsplekken. Dit gaat erover wat we als regio kunnen doen om de sociaal maatschappelijke uitdagingen tegemoet te treden.

- Personeelstekort (ouderen)zorg vanuit het collegeakkoord: We willen samen met partners bijdragen aan oplossingen voor het personeelstekort in de ouderenzorg.

Masterplan Oosterwolde

De regionale kernen hebben een belangrijke voorzieningenfunctie voor de vele kleine dorpen in de regio. Deze voorzieningen staan zowel qua omvang als kwaliteit onder druk. We willen de sociale cohesie vergroten en het voorzieningenfunctie van Oosterwolde behouden en versterken. Om die reden werken we aan een Masterplan Oosterwolde waarin een structurele versterking van het centrum centraal staat. Het masterplan, wat intussen deels is uitgevoerd, komt in 2024 in een vervolgfase waarmee een afronding van verschillende projecten en uiteindelijk de winkelstraat tot een eind zal komen. Uitvoering daarvan heeft met name te maken met de afronding van twee lopende (uit te voeren door derden) projecten.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme

Het project beoogt een slimme groei van het toerisme in deze regio. Dit betekent dat we een optimale balans willen ontwikkelen tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. De route naar die balans bepalen we met een regionale toeristische ontwikkelstrategie. Dit project bouwt voort op een reeds bestaande regionale samenwerking en geeft een impuls aan de doorontwikkeling van de ontwikkellijnen en projecten uit het uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UPZOF) en aan de verdere versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland (TRZF).

Leer- en kenniscentrum Bodem
Het LKC Bodem sluit met name aan op het veerkrachtig landschap en daarmee op maatschappelijke vraagstukken die gerelateerd zijn aan bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit. Het Rijk wil dat in 2030 alle landbouwgronden duurzaam worden beheerd. Om dat te realiseren moet er meer worden geïnnoveerd, nieuwe verdienmodellen worden ontwikkeld, kennis over duurzaam bodembeheer verspreid worden en meer bewustwording worden gecreëerd. Het LKC Bodem draagt bij aan al deze terreinen. Het LKC Bodem zal onderdeel worden van een breder in Noord-Nederland opgezette strategie en samenwerking voor praktijkgericht onderzoek naar duurzaam beheerde bodems.

Wat hebben we bereikt

Zorgeconomie
In Zuidoost Friesland zijn acht bloeizone-initiatieven actief, waarvan twee (bloeizone Appelscha en bloeizone Haulerwijk) in Ooststellingwerf. Betrokken inwoners en lokale ondernemers werken, door het opzetten van fittesten, dorpstuinen, samen eten, gezondheidsmarkten en tal van beweeg- en/of ontmoetingsactiviteiten, samen aan een gezonde en sociale leefomgeving. De acht bloeizones vormen samen het bloeizone netwerk ZO-Friesland. Het bloeizone netwerk ZO-Friesland zorgt voor inspiratie en verbinding tussen de bestaande en nieuwe bloeizones. Het inwonersinitiatief Welzijn op Dorpse Schaal uit Oldeberkoop is inmiddels ook verbonden met het bloeizone netwerk.

De Ateliers Sociaal Domein in Heerenveen en Oosterwolde zijn doorontwikkeld tot leergemeenschappen waarin studenten, inwoners, organisaties, ondernemers en de gemeente actief zijn. Binnen de leergemeenschappen wordt samengewerkt aan oplossingen voor complexe maatschappelijke vraagstukken als eenzaamheid, gezondheid en preventie. Het Atelier Sociaal Domein in Oosterwolde heeft z'n plek gevonden in Appelscha waar een leergemeenschap is ontstaan rondom bloeizone Appelscha. In opdracht van en samen met de werkgroep bloeizone, werken studenten, inwoners, organisaties, ondernemers en de gemeente samen aan o.a. het versterken van de sociale verbondenheid in Appelscha.

Binnen drie projecten wordt er door samenwerkende organisaties (zorg, welzijn, onderwijs en participatie), vanuit verschillende perspectieven, gewerkt aan oplossingen voor het personeelsgebrek in de zorg. ZuidOostZorg en Partisan begeleiden statushouders richting een werkplek binnen de zorg met het project 'ik doe ertoe'. Caleidoscoop en Zorgkwadrant verminderen 'zorgtijd' door zelfstandig wonende inwoners met een zorgvraag uit te nodigen om samen te komen in de Mienskiphûskeamer. Firda ontwikkelt een op maat gemaakt scholingsaanbod waardoor het huidige zorgpersoneel breder inzetbaar wordt met als doel minder personeelsuitval.

Met de verlenging van het project zorgeconomie tot 1 oktober 2024 hebben de bloeizones, de Ateliers Sociaal Domein en de projecten meer tijd om hun meerwaarde te tonen. Daarnaast geeft het ruimte om samen met betrokkenen te zorgen voor een goede borging.

Masterplan Oosterwolde
Oosterwolde kan intussen worden gezien als regionale kern. Het voorzieningenniveau is een belangrijke functie voor de vele kleine dorpen in de regio. Door de sociale cohesie en de aanwezige voorzieningen te versterken blijft deze functie in stand. Maar we blijven werken aan een nog steviger positie in de regio door samenwerking te stimuleren en in stand te houden. Ook daarom blijven we de komende jaren samenwerken aan de structurele versterking van het centrum.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
De goede regionale samenwerking is gecontinueerd. De professionalisering van de marketingorganisatie is nog verder versterkt. De toeristische ondernemers hebben gebruik kunnen maken van effectieve ondersteuning bij ontwikkelingen van toekomstbestendige nieuwe of bestaande logiesaccommodaties en bij verduurzaming van de bedrijfsvoering.

Leer- en kenniscentrum Bodem
De onderzoekstuin, bestaande uit 80 mesokosmossen en 12 kleine langlopende proefvelden, is aangelegd. Het digitaal loket voor agrariërs en grondeigenaren voor kennisuitwisseling en vragen is gerealiseerd en de het Leer- en kenniscentrum Bodem werkt structureel samen met het onderwijs: met MBO/HBO, WO, middelbaar- en basisonderwijs. Ook in 2023 zijn er verschillende symposia gehouden waaruit is gebleken dat kennis over de bodem en onderzoeken daarna van wezenlijk belang zijn. Daarnaast zijn in 2023 verschillende projecten gestart op het gebied van bodem, bodemgesteldheid en gewassen. Ter bevordering van kennis zijn verschillende projecten opgestart in het kader van het kenniscentrum bodem en werken hogescholen Aeres, HAS, Van Hall Larenstein en Saxion nauw samen met tal van consortiumpartners (zoals waterschappen, provincies, gebiedspartijen.)

Hierbij valt te denken aan:
- Rol en nut van de bodemmicrobiologie voor de landbouw en natuur
- Het opschalen van de lisdoddeteelt als vervanger van veen in de nu nog gebruikte substraatproductie
- Strorijke Stalmest
- Precisielandbouw is een bedrijfsmanagementconcept dat stuurt op economische, ecologische en maatschappelijke doelen
- Groen Koolstof als Kans
- Regeneratieve open teelsystemen

Zo even een kleine greep uit de lopende projecten kenniscentrum bodem.

Wat hebben we ervoor gedaan

Zorgeconomie
Met de partners uit de Regio Deal is een uitvoeringsprogramma zorgeconomie opgesteld. Vervolgens zijn er werkgroepen gevormd rondom de drie thema's om in samenwerking uitvoering te geven aan het programma Zorgeconomie. De werkgroepen worden gevormd door ambtenaren van de betrokken gemeenten en samenwerkingspartners als NHL-Stenden, HANNN en het UWV.

De werkgroep bloeizone heeft de verbinding gezocht met actieve inwoners die zich in zetten om van hun dorp of wijk een bloeizone te maken. Er is een subsidieregeling opgesteld voor de acht pilot bloeizones. Daarnaast is er een ondersteuningstructuur ontwikkeld met de HANNN en de dorpencoördinatoren/opbouwwerkers van de betrokken gemeenten. NHL stenden heeft de opdracht gekregen om in nauwe samenwerking met de bloeizones en de HANNN de ontwikkelingen rondom de bloeizones te monitoren. Er zijn bijeenkomsten georganiseerd voor de bloeizones in ZO Friesland ter inspiratie en om van elkaar te leren.

De werkgroep ASD bestaat uit ambtenaren van de gemeente Heerenveen en Ooststellingwerf, docenten en onderzoekers van NHL stenden. Het verbinden en van elkaar leren staat hier centraal. Op het moment vinden er gesprekken plaats om ook het MBO onderwijs (Firda) aan te haken bij de ateliers. Ambtenaren van de betrokken gemeenten participeren actief in de Ateliers/leergemeenschappen. De werkgroep WIZ heeft door het organiseren van netwerkbijeenkomsten 'samenwerken aan een gezonde arbeidsmarkt in de zorg in Zuidoost Friesland' verschillende partijen en perspectieven bijeen gebracht. Samen is er nagedacht om te komen tot oplossingen voor de arbeidskrapte in de zorg. Dit heeft geresulteerd in drie vernieuwende projecten die door een opstartsubsidie door de Regio Deal zijn ondersteund.

Masterplan Oosterwolde
Het centrum van Oosterwolde is een zogenaamde Biz van toepassing. Door een zeer goede samenwerking tussen gemeente en winkeliers/ vastgoedondernemers is de kwaliteit en beleving van het centrum op een hoger niveau gebracht. Gedurende het jaar vinden overleggen plaats tussen gemeente en de BizO die gaan over afstemming, sfeer en beleving, planning en organisatie van activiteiten binnen het centrumgebied. Daarnaast is er twee maal per jaar een schouw die gaat over de staat en het onderhoud van de openbare ruimte.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
Het uitvoeringsprogramma bestaat uit verschillende thema's en (deel)projecten. Bij Vitale logies gaat het om het stimuleren van ontwikkelingen van toekomstbestendige nieuwe en bestaande logies accommodaties. Er is een Plan van Aanpak opgesteld en er is een expertteam opgericht waar ondernemers terecht kunnen met hun plannen. Ook zijn verschillende sessies met deskundigen georganiseerd voor de ruimtelijke aspecten van logiesaccommodaties.

In het kader van de verduurzaming van de sector is er een drukbezochte startbijeenkomst geweest. Dit heeft een vervolg gekregen met verschillende informatie- en interactieve bijeenkomsten voor ondernemers om hen te ondersteunen bij verduurzaming van hun bedrijf.

Er is een onderzoek naar leefstijlen/doelgroepen gedaan. De TRZF is hier mee bezig. Het biedt handvatten voor de verdere toeristische ontwikkeling van onze regio. De TRZF zorgt voor het vermarkten van de regio, doet daarnaast aan productontwikkeling, onderzoek en versterking van het gastheerschap.

Het uitbouwen van het aantal TOP's en het versterken van de Entree locaties in Zuidoost Friesland die voortkomen uit koepelproject, zijn voortgezet binnen de regiodeal. Daarnaast is een vervolg gegeven aan routegebonden recreatie, waaronder men- en ruiterroutes en ATB routes. Het gaat hier om alternatieve routemogelijkheden, omdat bij de inventarisatie bleek dat sommige routevoorstellen niet konden worden gecombineerd met natuurdoelen. Sturen op data, locatiemanagement en slimme groei zijn deelprojecten die volgend zijn en afhankelijk van de planning van andere thema's en organisaties. Dit heeft gevolgen voor de voortgang en is dus niet in uitvoering gekomen in 2023.

Leer- en kenniscentrum Bodem
Het Biosintrum en Van Hall Larenstein zijn de uitvoerders voor het project. De gemeente heeft periodiek overlegd met beide uitvoerende partijen om de voortgang te borgen en te ondersteunen indien nodig of gewenst. Daarnaast zijn er gedurende het jaar 2023 diverse (vrij toegankelijke) bijeenkomsten georganiseerd die door belangstellenden op het gebied van bodem gevolgd kunnen worden. Deelname aan de diverse symposia wordt door de gemeente actief onder de aandacht gebracht bij de verschillende beroepsorganisaties in de gemeente.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Zorgeconomie
In de 'bloeizone' dorpen/wijken is 'reuring' ontstaan rondom de thema's ontmoeting, gezondheid en een gezonde leefomgeving. De inwoners zijn en blijven zelf eigenaar van hun bloeizone initiatief. Gemeenten en organisaties zijn betrokken, nemen een faciliterende rol aan, maar nemen niet over. In het Atelier Sociaal Domein werken we nauw samen met inwoners/ondernemers aan maatschappelijke vraagstukken, dicht bij huis. Er ontstaan leergemeenschappen waar er op gelijkwaardig niveau met inwoners, studenten, gemeente en organisaties/ondernemers geleerd en samengewerkt wordt.

Masterplan Oosterwolde
Het centrum van Oosterwolde is door bijdrage aan de BizO en vaststelling van de detailhandelsvisie weer een stuk toekomst bestendiger geworden. Door het organiseren van activiteiten in het centrum en het aankleden daarvan is het voorzieningenniveau versterkt. Er is bijna geen leegstand en door een gevarieerd winkelaanbod is zelfs een koopstroom vanuit andere regio's ontstaan. Oosterwolde wordt intussen voor funshoppen bezocht.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
Er is een zekere mate van balans tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving.

Leer- en kenniscentrum Bodem
De onderzoekstuin is formeel geopend tijdens een groot driedaags congres over bodemkwaliteit. Dit congres was openbaar toegankelijk. Ook is er via diverse mediakanalen gecommuniceerd (waar onder de Leeuwarder Courant en social media) over de voortgang en de inhoud van de onderzoeken van het Leer- en kenniscentrum Bodem. Naast het opstarten van verschillende projecten worden resultaten en bevindingen gedeeld in een kennisbank. Belangstellenden en inwoners kunnen de bevindingen en resultaten uit de verschillende onderzoeken en projecten tot zich nemen.

Beleidskaders

- Dealtekst Regio Deal Zuidoost Friesland juni 2020

Thema 4.4 Haerenkwartier

Wat willen we bereiken

De wijk Haerenkwartier is een moderne toekomstbestendige wijk, waarbij de gemeente rekening heeft gehouden met het inrichten van de wijk op een klimaatrobuuste en duurzame wijze. Het woningaanbod past bij de demografische ontwikkelingen en draagt bij aan de verbetering en verduurzaming van het woningbestand in Ooststellingwerf. De bewoners van de wijk ontmoeten elkaar en zijn trots op hun wijk en medebewoners. Ze voelen eigenaarschap en dragen naar vermogen actief bij aan een nette, gezellige en leefbare wijk. Professionals zijn zichtbaar en bekend en bieden ondersteuning aan bewoners die dit nodig hebben. Ze kennen de wijk en de bewoners waardoor vroegsignalering mogelijk wordt en vormen een sluitende keten van zorg en ondersteuning.

Wat hebben we bereikt

De wijk is toekomstbestendig, gasloos en het woningaanbod past bij de demografische ontwikkelingen. De openbare ruimte is groen en nodigt uit tot bewegen. Mensen willen graag in het Haerenkwartier wonen. Steeds meer wijkbewoners ontmoeten elkaar, leven op en zijn trots op de wijk. Eigenaarschap voor de wijk is toegenomen en vanuit de klankbordgroep zijn wijkbewoners opgestaan die zich voor een bewonerscommissie willen gaan inzetten. Er zijn korte lijntjes met de wijk. De coördinator van de Buurthuiskamer is een bekend gezicht en vertrouwenspersoon in de wijk. Wijkbewoners zien kansen om activiteiten te bedenken en te organiseren en voelen zich hierin aangemoedigd en ondersteund. Hierdoor is er inmiddels een groeiende groep vrijwilligers verbonden aan de Buurthuiskamer. De kinderen van de wijk zijn er kind aan huis. Ook aan de buurtmoestuin is een groep vrijwilligers uit de wijk verbonden en de tuin wordt goed benut en onderhouden. Er ontstaan nieuwe samenwerkingen, bijvoorbeeld met de Kleine Boerderij. Inwoners zetten zich in voor elkaar. Zo wordt er voor elkaar gekookt en/of tuinonderhoud gedaan.

Wat hebben we ervoor gedaan

- Actium heeft alle 170 woningen gesloopt en daarvoor 170 gasloze, energieneutrale woningen teruggebouwd. Hierbij zijn 44 levensloopbestendige woningen in de plaats gekomen van 44 eengezinswoningen. De stedenbouwkundige opzet is hierdoor ook veranderd waardoor de binnenkant van de wijk beter ontsloten is naar de rest van Oosterwolde.
- In de openbare ruimte is alle bestrating vervangen en zijn parkeerplekken beter over de wijk verdeeld. We hebben wadi's en een infiltratieriool aangelegd waardoor regenwater in de wijk blijft. Er is minder bestrating dan voorheen waardoor er meer groen is in de wijk. De aangeplante beplanting geeft de wijk kleur en is biodivers. De speeltoestellen zijn van Robinia hout en door de kinderen in de wijk zelf uitgezocht, net als de pannakooi. Er is bij de Buurthuiskamer een plein en een buurtmoestuin aangelegd.
- We subsidiëren het Leger des Heils voor de uitvoering van de Buurthuiskamer. Een coördinator heeft 20 uur per week om de wijk te ondersteunen, activiteiten te stimuleren en te organiseren en een netwerk op te bouwen van professionals en vrijwilligers.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Inwoners, zowel wijkbewoners als andere inwoners, zien een groene duurzame nieuwbouwwijk. Wijkbewoners wonen in een moderne, goed geïsoleerde woning die niet tocht en waardoor de energielasten enorm zijn gedaald. Ze wonen in een groene en kleurrijke omgeving. Ze merken dat er steeds meer activiteiten plaatsvinden in de Buurthuiskamer en dat de buurtmoestuin netjes wordt onderhouden. Bijna de helft van de wijkbewoners is nieuw. Dit geeft nieuwe energie in de wijk. Een bewonerscommissie in oprichting maakt zich hard voor behoud van de mooie wijk. Mensen willen graag in het Haerenkwartier wonen.

Beleidskaders

- Ontwikkelrichting Wijkvernieuwing Haerenkwartier, vastgesteld 20 februari 2018
- Raadvoorstel Regenwater Haerenkwartier, vastgesteld 18 juni 2019
- Plan van aanpak Aandachtsgebieden Ooststellingwerf 2020-2023, vastgesteld 15 oktober 2019
- Visie op Samenleven 2019

Thema 4.5 Stikstof

Wat willen we bereiken

In de gemeente Ooststellingwerf ligt een groot deel van het Fochteloërveen, het Drents Friese Wold en de beekdalen waarvan de stikstofmaatregelen en de opgave stikstofreductie vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied veel impact hebben. Het stikstofvraagstuk is een ingrijpend en complex vraagstuk met veel belanghebbenden. Provincie Fryslân is verantwoordelijk voor het uitvoeringsprogramma met een gebiedsgerichte aanpak waarbij in gebiedsopdrachten de doelen, bronmaatregelen voor de stikstofreductie en de natuurherstelmaatregelen worden opgenomen.

We zetten in op deelname in de gebiedsgerichte aanpak, met een wethouder die verantwoordelijk is voor dit thema. Dit leidt naar verwachting tot een forse inzet vanuit de gemeente qua capaciteit. Denk daarbij aan de inzet en input van ambtenaren uit verschillende werkvelden naar de provincie toe en in een later stadium om het gesprek aan te gaan rond de genoemde natuurgebieden met agrariërs, natuurbeheerders, bedrijven uit de recreatiesector en bewoners.

We willen een balans tussen de draagkracht van de natuur, met een robuust watersysteem en een lage impact op het klimaat, en een perspectief voor de maatschappelijke en economische ontwikkeling voor bewoners, grondeigenaren en beheerders in de gemeente.

Wat hebben we bereikt

De startnotitie stikstof is in september 2023 vastgesteld. Hierin is besloten om samen verder te werken aan doelstellingen die bijdragen aan de transitie van het landelijke gebied voor een duurzame en leefbare toekomst voor bedrijven en inwoners. Binnen de raad is een werkgroep FPLG opgericht, met de bedoeling om alle ontwikkelingen op het landelijke gebied beter te kunnen duiden en dit in de raad te kunnen bespreken. We hebben zowel binnen als buiten onze organisatie de impact en reikwijdte van het FPLG bekend gemaakt. Intern zijn we constant bezig om zo goed mogelijk collega's op allerlei manieren mee te nemen in de uitdagingen die er op elk thema zijn en komen voor ons als organisatie en voor onze inwoners. Daarnaast werken we aan ons externe netwerk om aan de contouren van een gebiedsgerichte aanpak te werken. Samen met de stichting Landii hebben we ons ingezet voor een provinciale subsidie voor een grootschalige inventarisatie onder agrariërs. Deze is inmiddels beschikt.

Wat hebben we ervoor gedaan

In voorbereiding op de gebiedsgerichte aanpak is de provincie aan zet – als regievoerder op dit dossier – om alle opgaven die in de provincie gaan landen, te verwerken in het Fries gebiedsplan (FPLG). De planning van dit document laat steeds langer op zich wachten en daarmee ook de doelstellingen in het gebiedsplan voor onze regio. Voor ons als gemeente hebben we de taak om het proces te begrijpen en hier op te acteren en te participeren waar nodig. Vanwege de grote opgaven die in onze gemeente zullen landen – linksom of rechtsom – hebben we er voor gekozen om zowel bestuurlijk als ambtelijk proactief deel te nemen aan dit proces. De portefeuillehouder Stikstof maakt deel uit van de stuurgroep van het Fries Programma Landelijk Gebied. Ambtelijk nemen we deel aan de klankbordgroep gemeenten FPLG, ondersteunen we bestuurlijk en werken ondertussen aan de vragen, processen en opgaven die op ons af komen.

Begroting

Tot zover hebben we gebruik gemaakt van bestaande fte's en middelen die door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld voor Stikstof en voor het Programma Duurzaamheid. Vanuit de VNG en de provincie is er afstemming met het Rijk voor transitievergoedingen en procesgelden in maatregelpakketten die voortvloeien uit het FPLG. Politieke onrust maakt dat niet geheel duidelijk is in hoeverre de transitie landelijk zal verlopen, maar het is nu wel duidelijk dat er vergoedingen zullen komen voor gemeenten voor begeleiding van piekbelasters en voor het opstellen van de gebiedsprogramma's.

Meewerken aan verbetering van natuur

We hebben de weg Fochtelooerveen afgesloten voor gemotoriseerd verkeer ten behoeve van de natuur. In de komende periode werkt het Rijk samen met de provincies verder uit wat de opgave van 30% natuurherstel Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR) precies inhoudt en hoe deze ingevuld kan worden. De invulling van de opgaven in de gebieden is een iteratief proces. Dat betekent dat niet alles in één keer af hoeft te zijn en dat een lerende aanpak passend is. Bij de ontwikkeling van de gebiedsprogramma's worden de regionale doelen en keuzes per gebied steeds verder verfijnd en bijgesteld.

Hierin samen met de raad optrekken
We hebben twee presentaties voor de raad gehouden om het proces en de relevante inhoud van het FPLG voor de gemeente Ooststellingwerf te beschrijven en dit te verwoorden in de startnotitie stikstof. Dit heeft geleid tot een (unanieme) vaststelling van het document met bijhorende doelstellingen en de oprichting van de werkgroep vanuit de raad over het FPLG.

Zorg dragen voor een gebiedsgerichte aanpak
Zoals eerder gezegd is het zonder goed gebiedsplan en bijhorende vergoedingen niet mogelijk om een gebiedsgerichte aanpak te hebben onder regie van de provincie. Als gemeente proberen we wel te kijken naar wat we nu al kunnen doen. Onderdeel hiervan is samenwerken met stakeholders die al actief bezig zijn of willen met een mogelijke transitie. Zo werken we samen met de stichting Landii – vertegenwoordiging van agrariërs in Ooststellingwerf – die zo goed als mogelijk zelf de regie willen voeren over hun toekomst. Onderdeel hiervan zijn informatieavonden die we samen als gemeente en provincie hebben belegd. Als volgende stap gaan bedrijfscoaches – namens de stichting – gesprekken voeren met alle agrariërs in de gemeente over hun bedrijf en hun toekomst. Hierin wordt nauw met de gemeente samengewerkt door ambtelijke ondersteuning te leveren en wordt in gezamenlijkheid de motie over psychische hulp uitgevoerd.

Daarbij rekening houden met de balans tussen natuur, landbouw en economische ontwikkelingen
Dit is een zaak van het algemeen belang wat constant onze aandacht heeft. Er is op dit vlak onder andere al besloten dat de provincie een PlanMER gaat opstellen om de milieugevolgen van het FPLG in kaart te brengen. Daarnaast pleiten we als lokale overheden constant voor een sociaal economisch perspectief om de belangen van onze inwoners te waarborgen. Niet alleen omdat dit een belangrijk aspect is, maar ook omdat het één van de lastigste doelstellingen is. Dit blijkt ook maar weer uit het feit dat er voor dit onderwerp geen geld komt vanuit het transitiefonds FPLG.

De agrariërs steunen bij de transitie naar een sector die economisch sterk genoeg is om de omslag naar kringlooplandbouw te maken
De Rijksoverheid heeft diverse stoppers/transitieregelingen in het leven geroepen voor agrariërs die meer stikstof uitstoten (wat daarna neerslaat op natuur), de zogenaamde piekbelasters. Als gemeente hebben we te maken met een zorgplicht voor deze ondernemers en daarnaast zijn we als gemeente verantwoordelijk voor gevolgen voor de ruimtelijke ordening. Er zijn veel agrariërs in onze gemeente die hun bedrijfsvoering nu al willen aanpassen door hun dagverse mest te vergisten en hiermee de impact op natuur te beperken. Als gemeente hebben we bijdragen en vergunningen verleend om te onderzoeken hoe dit coöperatief in tracé kan plaatsvinden.

Ons inspannen om alle maatschappelijke partners, de natuurorganisaties, grondeigenaren en -gebruikers in het gebiedsproces te betrekken
Een goed begin van elk participatieproces is dat elke stakeholder op tijd betrokken wordt. Daarom zoeken we de samenwerking in Zuidoost Fryslân, in voorbereiding op het gebiedsproces waar we ook samen aan de slag gaan met de FPLG-opgaven. Onderdeel hiervan is ook deelname aan de diverse processen die spelen in de Drents-Friese grensstreek. In overleg met andere overheden zijn we constant de gevolgen van de Rijksopgaven en de regelingen aan het onderzoeken. Zonder duidelijke (en eerlijke verdeling van de) opgaven met bijhorende vergoedingen, kan er nog geen goed gebiedsproces starten.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt
Media-aandacht voor de startnotitie stikstof.

Beleidskaders
- Gemeentelijk: omgevingsvisie en ruimtelijk ordeningsbeleid
- provinciaal: natuurwetgeving en provinciale omgevingsvisie
- Rijk en Europa: wet natuurbescherming, nitraatrichtlijn, habitatrichtlijnen, kader richtlijn water, klimaatwetgeving, landbouwbeleid.

Thema 4.6 Accommodatiebeleid

Wat willen we bereiken

Het accommodatiebeleid Ooststellingwerf geeft inzicht in de kansen om accommodaties in Ooststellingwerf op een efficiënte en betaalbare wijze in te zetten in relatie met het maatschappelijke nut van de accommodatie in de omgeving. Een integrale afweging gericht op efficiëntie van gebruik, betaalbaarheid en maatschappelijk nut. Waar liggen kansen en waar liggen risico's? Dat geldt voor de accommodaties waar de gemeente eigenaar van is en voor de accommodaties waar de gemeente geen zeggenschap over heeft, maar die wel een maatschappelijk nut dienen of daarvoor inzetbaar zijn. We willen in samenwerking met eigenaren en gebruikers komen tot meer maatschappelijk rendement, waarbij de activiteiten centraal staan en niet het vastgoed. Daarnaast is het beheer, onderhoud en de grote financiële opgave om de accommodaties te verduurzamen een aanleiding wat de gemeente dwingt een standpunt in te nemen over de accommodaties. De sectorale routekaarten van het maatschappelijk vastgoed, die door het Rijk zijn vastgesteld als uitvloeisel van het Klimaatakkoord van Parijs, moeten worden uitgevoerd. De CO_2-uitstoot moet in 2030 met 49% zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%. De bestaande accommodaties verduurzamen genereert (indicatief) een extra kapitaallast van tussen de € 1,3 en € 1,6 miljoen. Bij de behandeling van de programmabegroting 2023 heeft de raad met amendement A019 besloten voor de kapitaallasten voor het uitvoeren van het accommodatiebeleid in 2024 structureel € 200.000 beschikbaar te stellen en in de jaren daarna het budget steeds met € 100.000 te verhogen tot er voldoende budget beschikbaar is.

- We willen dat de op termijn (in 2030) benodigde en verduurzaamde accommodaties op een slimme en efficiënte wijze worden ingezet voor de gebruikers.

Wat hebben we bereikt

Het proces om te komen tot een Accommodatiebeleid is gestart en is in uitvoering. In 2024 is er reeds een thema avond georganiseerd. Hier op volgend zal er in mei 2024 een raadsvoorstel worden voorgelegd voor het vaststellen van een voorkeursscenario. In september 2024 zal er een raadsvoorstel worden voorgelegd voor het vaststellen van het
accommodatiebeleid en het Integraal Huisvestigingsplan Onderwijs.

Wat hebben we ervoor gedaan

In december 2022 is er themaraad aan gewijd. In juli is er werkbijeenkomst over geweest met de raad. De Startnotitie accommodatiebeleid is in oktober 2023 door de raad vastgesteld. Het participatieproces met de eigenaren en exploitanten is opgestart. Ook wordt het burgerpanel betrokken.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

De accommodaties zijn ook dit jaar voor de inwoners gewoon in gebruik gebleven.

Beleidskaders

Visie Sportaccommodaties 2015-2030

Programma 5 | Openbare orde en veiligheid

In de gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken, naar school gaan en recreëren in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises.

Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken

We willen dat onze inwoners en ondernemers wonen en werken en naar school gaan in een veilige woonomgeving. We willen meer bewustwording rond het thema ondermijning.

Wat hebben we bereikt

- We hebben de kennis vergroot van de medewerkers die bij de crisisorganisatie betrokken zijn. Daarnaast zijn er nieuwe Officieren van Dienst getraind en worden zij ingezet.
- We hebben de bewustwording over ondermijning vergroot bij de inwoners in het buitengebied en ondernemers.
- De bewustwording op het gebied van ondermijning is vergroot bij de collega's.
- De aanpak op het beperken van de risico's op natuurbranden heeft vorm gekregen.
- Het integraal veiligheidsbeleid 2024-2027 is dit jaar opgeleverd en vastgesteld.

Wat hebben we ervoor gedaan

- We hebben de crisis organisatie getraind en we hebben nieuwe Officieren van Dienst aangenomen, opgeleid en aangesteld.
- Met het project 'de boer op' hebben we integrale controles uitgevoerd met politie en zijn we het gesprek aangegaan met boeren en andere ondernemers over ondermijning in het buitengebied. Hieruit is de behoefte gekomen om meer voor te lichten over ondermijning. In 2024 krijgt dit een vervolg.
- Er zijn bewustwordingssessies gehouden bij de collega's over ondermijning. Daarnaast worden er regelmatig via het intranet nieuwsberichten en stellingen gedeeld.
- Er is een escaperoom georganiseerd voor de collega's over ondermijning. Hier hebben ongeveer 100 collega's aan meegedaan.
- Er zijn verschillende integrale ondermijning controles gehouden met o.a. politie, douane, gemeente, arbeidsinspectie, Liander en woningbouw.
- Er is een intensieve samenwerking op het gebied van het beperken van risico's op natuurbranden tussen gemeente, brandweer en de daar gevestigde ondernemers. Ook is de raad met een raadsbijeenkomst voorgelicht over de vooruitgang hiervan.
- Zorgwekkende en overlastgevende situaties zijn waar nodig opgeschaald naar het escalatieplatform of het Zorg- en veiligheidshuis Fryslân.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Bij crises wordt er daadkrachtig opgetreden zodat de inwoner zo kort mogelijk last heeft van een onveilige situatie. De grootste voorbeelden hiervan dit jaar zijn de ontploffing aan de Gijenham en de brand bij een voedselbedrijf in Oosterwolde.
- De inwoner in het buitengebied is bezocht en voorgelicht over ondermijning. Daarnaast hebben ze veel aanwezigheid gezien van Boa's en politie waar uit gesprekken zijn voortgekomen over ondermijning. Deze inwoners konden in gesprek gaan met de boa's en politie op een rustig moment zonder dat er een crisis of overlast situatie was.
- Het beperken van de risico's op natuurbranden heeft nog niet veel teweeg gebracht bij de inwoner en hopelijk blijft dat ook zo. Mocht er een natuurbrand uitbreken dan kunnen we gestructureerd en veilig de natuurbrand bestrijden en kunnen inwoners op een veilige, gestructureerde manier het gebied verlaten.
- Enkele zorgwekkende en overlastgevende situaties zijn opgelost of er wordt nog aan gewerkt. Inwoners merken dat deze problemen serieus worden genomen en ze worden waar mogelijk op de hoogte gehouden.

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2024-2027
- Beleidsplan Crisisbeheersing 2019-2022

Belangrijkste afwijkingen programma 5

Wat heeft het gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	-1.683	-1.841	-1.878	-1.853	24 V
5.2 Thema Handhaving	-443	-535	-623	-640	- 16 N
Totaal Lasten	**-2.126**	**-2.375**	**-2.501**	**-2.493**	**8 V**
Baten					
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	3	-	-	-	-
5.2 Thema Handhaving	22	-	-	-	-
Totaal Baten	**25**	**-**	**-**	**-**	**-**
Saldo van baten en lasten	**-2.101**	**-2.375**	**-2.501**	**-2.493**	**8 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Resultaat	**-2.101**	**-2.375**	**-2.501**	**-2.493**	**8 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 5	Verschil
Overige kleine afwijkingen	8 V
Totaal afwijkingen	**8 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In dit programma zijn geen afwijkingen > € 25.000 te verantwoorden.

Programma 6 | Bestuur en dienstverlening

Kenmerkend voor Ooststellingwerf is dat de gemeente open en transparant wil besturen richting haar inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen; vertrouwen en ruimte geven om eigen verantwoordelijkheid te laten nemen en initiatief te ontplooien. De faciliterende rol van ons als 'eerste overheid' vraagt steeds meer aandacht. Dit houdt ook in dat de gemeente continu de dienstverlening verbetert, zowel in kwaliteit als in begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Verdere digitalisering staat het persoonlijke karakter van onze dienstverlening niet in de weg. 'ja, mits' is hierbij altijd ons vertrekpunt.

Thema 6.1 Bestuur

Wat willen we bereiken

- We willen een verbindend bestuur zijn. Een bestuur dat de verbinding legt en onderhoudt naar de raad, de inwoners, bedrijven en organisatie. Een bestuur dat zichtbaar aanwezig is in de dorpen, de contacten onderhoudt met de besturen van plaatselijk belang / bewonerscommissies en luistert naar wat er speelt in de dorpen.
- We willen een eerlijk en betrouwbaar bestuur zijn dat, ook al is de boodschap niet zo aangenaam, dit open en eerlijk brengt. Initiatieven vanuit de dorpen worden door ons op adequate wijze behandeld.
- Een goede samenwerking met de raad zien we als een basisverantwoordelijkheid van dit college. Daarom willen we aan het begin van deze periode een aantal basisafspraken maken tussen college en raad.
- Inwoners, bedrijven en organisaties in onze gemeente vormen een belangrijke partij om nieuw beleid of projecten mee vorm te geven. We willen onze inwoners, bedrijven en organisaties dan ook nadrukkelijk betrekken bij het opstellen van nieuw beleid of het uitvoeren van projecten in de leefomgeving. De politieke debatten over het nieuw beleid of het uitvoeren van projecten willen we in de dorpen laten plaatsvinden.
- We willen dat iedereen, hoe verschillend we ook zijn en met welke beperkingen en uitdagingen we ook kampen, volwaardig onderdeel kan en mag zijn van de samenleving.

Wat hebben we bereikt

- We zijn zichtbaar als bestuur. Dorpen en inwoners worden betrokken bij tal van (beleids)zaken van onze gemeente. Bijvoorbeeld over het onderwerp langer thuis blijven wonen.
- We hebben geconstateerd dat het laten plaatsvinden van politieke debatten over het nieuw beleid of het uitvoeren van projecten in de dorpen zelf niet uitvoerbaar is.
- We ontwikkelden de organisatie verder door. Dit hebben we onder andere gedaan door een Medewerkers Tevredenheid Onderzoek uit te voeren.
- We werken aan een inclusieve samenleving. Hiervoor hebben we een beleidsadviseur inclusie in dienst, die zich bezig houdt met de gemeente zo inclusief mogelijk te maken.

Beleidsindicatoren

De formatie bestaat uit het begrote aantal formatieplaatsen op 1 januari 2023 per 1.000 inwoners. Bezetting is het aantal fte's dat werkzaam is per 1.000 inwoners op 1 januari 2023 (formatie minus vacatureruimte).

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Formatie (peildatum 1 januari 2023)	Fte per 1.000 inwoners	9,4	9,4
Bezetting (gemiddelde 2023)	Fte per 1.000 inwoners	9,0	9,5
2023			

Wat hebben we ervoor gedaan

- We hebben gewerkt met de Samenwerkingsagenda.
- In 2023 hebben we de startnotities inwonersparticipatie, accommodatiebeleid, stikstof en financiën en planning en control met de raad besproken.
- We zijn gestart met het opstellen van een mid-term review met daarin de voortgang van de Samenwerkingsagenda en het collegeakkoord.

- Het participatiebeleid is vastgesteld in de raad. Waarin ook besluiten zijn genomen over het digitaal jongerenpanel, een ‘pop up’ kinderadvies raad, een ‘pop up’ jongerenadviesraad en een kinderburgemeester. Daarnaast is formatie beschikbaar gesteld voor een adviseur inwonerparticipatie die de uitvoering van inwonersparticipatie aanjaagt, coördineert, ondersteunt en borgt.
- We hebben gewerkt aan de projecten van de ontwikkelagenda Fit voor de Toekomst. Ook zijn we doorgegaan met het ontwikkelen van programmatisch werken en is een start met projectmatig werken gemaakt.
- De Lokale inclusie agenda is geactualiseerd en de uitvoering is opgepakt (intern en extern). Zie ook programma 1.
- Ook in dit jaar hebben we gewerkt aan het verder concretiseren en optimaliseren van de OWO-samenwerking. Zie verder paragraaf 8.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

Inwoners (een zo breed mogelijke groep, inclusief jongeren) merkten dat de gemeente hen op allerlei manieren gelegenheid geeft hun mening en ideeën te laten horen over actuele onderwerpen waar de gemeente mee bezig is.

Beleidskaders

- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)
- Strategische samenwerking OWO-gemeenten
- Bestuursovereenkomst OWO
- Rapportage evaluatie OWO-samenwerking

Thema 6.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken

- We willen een betrouwbare en laagdrempelige overheid zijn.
- Voor het vertrouwen in de lokale democratie zijn kwaliteit en snelheid van de gemeentelijke diensten en goede en zorgvuldige communicatie van groot belang.
- De inwoner is tevreden over de dienstverlening (minimaal een 7,5 in 2024).
- We voldoen aan de vereisten van het VN-verdrag iedereen doet mee! (inclusie).
- We richten processen in vanuit de klantketen.
- We handelen 90% af binnen de servicenorm.
- We sturen op het voorkómen van onnodig contact met onze inwoners.
- We streven naar een integraal klantbeeld (omnichannel dienstverlening).
- Naast direct contact met inwoners aan de servicebalie, is de inzet om zoveel mogelijk producten digitaal beschikbaar te stellen.

Wat hebben we bereikt

- Minder onnodig contact met inwoners door snellere afhandeling terugbelnotities.
- Er worden steeds meer producten digitaal aangeboden, zoals het verlengen van een rijbewijs en verzoeken om kwijtschelding of betalingstermijnen. Daarnaast blijft contact mogelijk aan de publieksbalie voor alle producten.
- Processen in gang gezet ten aanzien van inclusie. De toiletten in het gemeentehuis zijn inmiddels opgenomen in de 'Hoge nood app';
- Kanaalsturing in gang gezet met als doel de inwoner met zijn vragen sneller naar de juiste plek te sturen.

Wat hebben we ervoor gedaan

- We sturen consequent en actief op de bereikbaarheid van medewerkers en op de afhandeling van telefoontjes, vragen en meldingen van inwoners.
- Zodra nieuwe digitale producten en diensten beschikbaar zijn, activeren we die voor onze inwoners en ondernemers.

- In het kader van ondermijning en ID- en adresfraude wordt wet- en regelgeving complexer. Daarvoor moet vaker functiescheiding worden toegepast. Medewerkers worden actief opgeleid en bijgeschoold.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- De inwoner wordt sneller door de vakinhoudelijke ambtenaar te woord gestaan.
- Er kan meer digitaal worden aangevraagd en afgehandeld, zonder daarvoor naar het gemeentehuis te hoeven komen.
- Door extra aandacht voor ID-fraude, adresfraude en ondermijning neemt het aantal (digitale) controlemomenten bij de balie en via het internet toe.

Beleidskaders

- Visie Dienstverlening in Ooststellingwerf (augustus 2019)
- Programmaplan en uitvoeringsprogramma dienstverlening (juni 2020)

Thema 6.3 Financiën

Wat willen we bereiken

- De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.
- We willen jaarlijks een realistische/uitvoerbare begroting opstellen.

Wat hebben we bereikt

We hebben nog steeds een goede financiële positie. Het structureel sluitend krijgen/houden van de begroting wordt steeds lastiger.

Beleidsindicatoren

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (o.a. loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren thema Financiën	Eenheid	Begroting 2023	Jaarrekening 2023
Apparaatskosten	In euro´s per inwoner	938	994
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	1,3%	9,7%
Overhead	% van totale lasten	14,3%	12,3%
2023			

Wat hebben we ervoor gedaan

- We hebben in 2023 een structureel sluitende begroting 2024 opgesteld. Vanaf jaarschijf 2026 wordt de situatie minder positief.
- We hebben gestuurd op nut en noodzaak van projecten, uitgaven en subsidies door deze steeds te beoordelen. Daarnaast is in nieuwe voorstellen ook rekening gehouden met benodigde ambtelijke capaciteit.
- De belastingen zijn niet meer dan trendmatig verhoogd.
- Door een initiatiefvoorstel van de raad in december 2022 kon het tarief vastrecht afvalstoffenheffing in 2023 eenmalig met € 38,50 per huishouden worden verlaagd. Daarnaast is in 2023 geen OZB geheven voor gebruikers niet-woningen en is het tarief rioolheffing voor het gebruikersdeel niet-woningen 0 t/m 200m³ waterverbruik per jaar in 2023 verlaagd naar € 0.
- Met de auditcommissie hebben we onderzocht hoe de rol van de auditcommissie verstevigd kan worden. Dit zorgde voor een nieuwe verordening op de auditcommissie en daardoor een bredere rol voor de auditcommissie.
- We hebben ons voorbereid op de rechtmatigheidsverantwoording die door het college vanaf verslagjaar 2023 wordt gegeven. De accountant geeft vanaf deze jaarrekening alleen nog een verklaring over getrouwheid. Daarom zijn in september 2023 ook de nieuwe financiële verordening en controleverordening vastgesteld.
- Het jaarrekeningproces is iets ingekort waardoor het mogelijk is om de jaarstukken eerder in de raad te behandelen.

- We hebben geconstateerd dat de enige mogelijkheid om het kwijtscheldingsbeleid te verruimen is door rioolheffing eigenaren (woningen) en Diftar boven de € 100 kwijt te schelden. Beide voeren we niet in. Er zijn op dit moment geen huishoudens die in aanmerking zouden komen voor kwijtschelding van de rioolheffing eigenaren (veel inwoners die in aanmerking komen voor kwijtschelding hebben geen eigen woning). Het toepassen van kwijtschelden voor Diftar boven de € 100 past niet bij het uitgangspunt 'de vervuiler betaald'.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
De BNG verstrekt tegen lage tarieven krediet aan Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van gewenste maatschappelijke investeringen.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt

- Een financieel gezonde gemeente.
- Onze financiën zijn voor iedereen te bekijken via ooststellingwerf.begrotingsapp.nl.
- Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar.

Beleidskaders

- Financiële verordening 2023 (art 212)
- Controleverordening 2023 (art. 213 Gemeentewet)
- Doelmatigheid- en doeltreffendheidsverordening 2023 (art. 213a Gemeentewet)

Belangrijkste afwijkingen programma 6

Wat heeft het gekost

x € 1.000

Wat heeft het ons gekost?	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Lasten					
6.1 Thema Bestuur	-2.088	-1.914	-2.661	-2.808	- 147 N
6.2 Thema Dienstverlening	-349	-344	-358	-414	- 56 N
6.3 Thema Financiën	-26.071	-27.146	-30.087	-29.537	550 V
Totaal Lasten	**-28.509**	**-29.404**	**-33.106**	**-32.759**	**346 V**
Baten					
6.1 Thema Bestuur	285	-	335	527	192 V
6.2 Thema Dienstverlening	920	796	696	712	15 V
6.3 Thema Financiën	64.140	61.596	64.893	67.359	2.466 V
Totaal Baten	**65.345**	**62.392**	**65.924**	**68.597**	**2.673 V**
Saldo van baten en lasten	**36.836**	**32.988**	**32.818**	**35.838**	**3.020 V**
Mutatie reserves					
Toevoegingen	**-1.048**	**-**	**-249**	**-229**	**20 V**
Onttrekkingen	**1.069**	**528**	**1.333**	**987**	**- 346 N**
Mutatie reserves	**20**	**528**	**1.084**	**758**	**- 326 N**
Resultaat	**36.856**	**33.516**	**33.902**	**36.596**	**2.694 V**

Tabel belangrijkste afwijkingen

x € 1.000

Belangrijkste afwijkingen Programma 6	Verschil
Algemeen bestuur	159 V
Dagelijks bestuur	- 114 N
Dienstverlening	- 36 N
Advies en ondersteuning	40 V
Automatisering	335 V
Algemene overheadkosten	181 V
Reserve organisatie ontwikkelingen	- 52 N
Saldo financieringsfunctie	- 175 N
Organisatorische kostenplaatsen	66 V
Algemene reserve, organisatorische kostenplaatsen	- 234 N
Belastingen en wet WOZ	69 V
Algemene uitkering	2.330 V
Nog te bestemmen posten	84 V
Kapitaalreserve	- 56 N
Overige kleine afwijkingen	97 V
Totaal afwijkingen	**2.694 V**

Toelichting belangrijkste afwijkingen

In onderstaand overzicht lichten we afwijkingen > € 25.000 toe.

Thema 6.1 Bestuur

Algemeen bestuur, voordeel € 159.000

Lagere kosten algemeen budget griffie, voordeel € 57.000. Door het later invullen van vacatures is dit voordeel ontstaan. Bij de raad is er een voordeel van € 114.000. Er is eenmalig € 20.000 beschikbaar gesteld voor politieke debatten in de dorpen. Het budget is hier verantwoord, maar de invulling hiervan is aan het college. Vanwege technische beperkingen is de uitvoering hiervan complex. De raad en college zijn verplicht om politieke debatten live online uit te zenden, en momenteel is de raadszaal de enige locatie die specifiek hiervoor is ingericht. En er is een voordeel van € 89.000 bij de vergoedingen van de raad. Er is een verrekening van 2022 in 2023 verantwoord, voordeel € 37.000. Daarnaast zijn er lagere uitgaven voor bijvoorbeeld fractie-ondersteuning en reiskosten. De raming is ook tussentijds aangepast aan de laatste circulaire, dit blijkt niet nodig te zijn geweest.

Dagelijks bestuur, nadeel € 114.000

- College B&W, nadeel € 77.000. Er is een nadeel van € 48.000 bij het wachtgeld voormalige bestuurders omdat er een afrekening over 2022 in 2023 is verantwoord. Daarnaast is er een nadeel van € 17.000 bij de loonkosten voor het college als gevolg van de aanpassing aan de laatst geldende circulaire. De dotatie aan de voorzieningen pensioenen (voormalige) bestuurders is € 46.000 hoger dan geraamd. Er zijn pensioenen van twee oud-wethouders overgenomen per 1 april 2023. Hiervoor hebben we een afkoopsom ontvangen van € 335.000. Dit is bij de najaarsrapportage toegevoegd aan de voorziening. De verwachting was dat dit budgettair neutraal zou plaatsvinden. Maar dat blijkt niet het geval door een foutieve waardeberekening in eerste instantie. Daarnaast is een aantal (oud)wethouders pensioengerechtigd geworden en is de verplichting overgebracht naar de voorziening lopende uitkeringen. Dit heeft geen resultaatsconsequentie.
- Samenwerking, nadeel € 37.000. Er is een nadeel van € 23.000 bij het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke uitvoering (GGU). Dit is vanaf 2017 door de VNG gestart. Alle gemeenten werken hierin samen, er wordt samen ingekocht en nieuwe diensten en producten worden ontwikkeld. De contributiebijdrage voor P10 is voor 2023 verhoogd met € 10.000.

Thema 6.2 Dienstverlening

Bouwen en wonen, nadeel € 36.000

Er is een nadeel van € 28.000 door een hogere OWO afrekening vanwege meer externe adviezen. Door licenties voor nieuwe software voor vergunningen en implementatielasten hiervan is er een nadeel van € 21.000. Een nadeel van € 5.000 door hogere lasten voor welstandadviezen wordt doorberekend en gecompenseerd door een voordeel van € 18.000 door hogere baten omgevingsvergunningen.

Thema 6.3 Financiën

Advies en ondersteuning, voordeel € 40.000

Het budget generatiegericht maatwerk is hier opgenomen, maar de lasten zijn bij de diverse afdelingskostenplaatsen verantwoord (voordeel € 63.000). Er is een voordeel van € 20.000 bij het budget voor organisatiebrede opleidingen. Een nadeel van € 72.000 als gevolg van de dotatie aan de voorziening Verlofsparen. Voor de rest zijn er kleine verschillen bij presentiegelden, communicatie en kosten betalingsverkeer.

Automatisering, voordeel € 335.000

Het voordeel heeft te maken met dat er lagere afschrijvingslasten zijn geweest in 2023. Dit houdt verband met het later, dan de oorspronkelijke planning, gereed worden van een aantal ICT-projecten. Bijvoorbeeld de vervanging van de kernapplicaties. De ruimte die hier is ontstaan is in 2023 ingezet bij het onderdeel OWO-personeel om bijvoorbeeld extra inzet te plegen bij de ICT-projecten.

Algemene overheadkosten, voordeel € 181.000

Centrale personeelsbudgetten voor vervanging wegens zwangerschap-, ouderschapsverlof, ondernemingsraad en knelpunten staan hier opgenomen. De werkelijke lasten zijn bij de organisatorische kostenplaatsen vermeld (voordeel € 124.000). De lasten voor de inactieven zijn € 57.000 lager. Er vindt een inschatting plaats bij de raming op basis van de verplichtingen versus de kansen op de arbeidsmarkt. Voor 2023 blijkt dat de inschatting te conservatief is geweest. Dit betekent ook een lagere onttrekking van de reserve organisatie-ontwikkelingen.

Reserve organisatie-ontwikkelingen, nadeel € 52.000

Lagere lasten betekent een lagere onttrekking, zie hierboven.

Saldo financieringsfunctie, nadeel € 175.000

Hogere ontvangen rente € 97.000, dit heeft te maken met de ontvangen rente schatkistbankieren. Het Rijk vergoedt rente over de tegoeden. Nadeel van € 277.000 bij de toegerekende rente. Sinds 2017 is er een verplichte rente-omslagberekening voor de toegerekende rente. In verband met vergoede rente bij het schatkistbankieren is de berekende rente-omslag voor 2023 nul. Er wordt dus geen rente toegerekend in 2023. Het betreft hier een nadeel. Maar bij de programma's is het een voordeel. Het heeft dus geen resultaatconsequentie.

Organisatorische kostenplaatsen en OWO-kostenplaatsen, voordeel € 66.000

Voor een aantal specifieke zaken zoals concerncontrol, uitvoering energietoeslag, pilot leerwerkcentrum en subsidioloog/accommodatiebeleid zijn budgetten beschikbaar die worden gedekt via de algemene reserve. Hier zijn de lasten € 234.000 lager. Dit betekent een lagere onttrekking uit de algemene reserve.

- Het resultaat op de organisatorische kostenplaatsen is € 202.000 nadelig. Dit heeft te maken met niet doorbelaste uren (€ 126.000) en hogere personele uitgaven/inhuur.
- Bij de OWO-kostenplaatsen is er per saldo een voordeel van € 98.000. Dit o.a. het gevolg van het niet altijd gelijk kunnen invullen van vacatures.

Algemene reserve, nadeel € 234.000

Lagere onttrekking. Zie hierboven bij organisatorische kostenplaatsen.

Belastingen en Wet WOZ, voordeel € 69.000

Hogere opbrengsten OZB. Tot het moment van aanslagoplegging in februari van het dienstjaar worden WOZ-waarden gemuteerd op basis van de marktsituatie, de tarieven zijn al vastgesteld in december voorafgaand aan het dienstjaar. Hogere WOZ-waarden betekenen een hogere opbrengst.

Algemene uitkering, voordeel € 2.330.000
Verrekeningen algemene uitkering voorgaande jaren, nadeel € 6.000. De gevolgen van de september- en de decembercirculaire 2023 zijn niet via een begrotingswijziging in de begroting verwerkt, voordeel € 2.083.000. Dit is via mededelingen aan u gecommuniceerd. Ook is er een verrekening als gevolg van een onjuiste berekening van een maatstaf verantwoord. En er zijn verschillen in gehanteerde maatstaven. Dit is enerzijds een gevolg van eigen prognoses en anderzijds aanpassingen door het Rijk in gewicht en aantallen bij de decembercirculaire die pas in het jaar erop volgend via de betaalspecificatie wordt verrekend.

Nog te bestemmen posten, voordeel € 84.000
Dit betreffen budgetten die nog niet functioneel zijn ingevuld/verantwoord: ontvangen middelen rijk voor wet open overheid € 36.000 en verbetering dienstverlening € 98.000 en een besparing bij het sociaal domein € 50.000.

Kapitaalreserve, nadeel € 56.000
Bij de besluitvorming over de toekomst van het Biosintrum is besloten om vanaf 2023 € 22.000 te laten vrijvallen ten laste van deze reserve.

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt aanslagen voor een aantal belastingen en heffingen. Denk aan o.a. de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft een overzicht van de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Zoals elk jaar, worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting en forensenbelasting, gebaseerd op het prijspeil van het voorliggende jaar. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt.

Tot en met 2021 werden de woningen getaxeerd op basis van de inhoud, maar per 2022 gebeurt dit op basis van de gebruiksoppervlakte van een woning (een nieuwe ontwikkeling en wettelijke verplichting). Landelijk waren er verschillen in waarderingsmethodiek waardoor ervoor gekozen is om alle gemeenten de woningen te laten taxeren op oppervlakten. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, het CBS, de burgers etc. Door de overgang op de gebruiksoppervlakte bij woningen zijn er ook geen problemen bij de verplichte levering aan de afnemers.

Basisregistraties

Vanaf 1 juli 2011 geldt het verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Aangezien de WOZ de overgang naar de gebruiksoppervlakten van de woningen heeft gerealiseerd volgt nu de afstemming met de oppervlakten in de BAG. De BAG/WOZ koppeling speelt hierbij een belangrijke rol als het gaat om de onderlinge afstemming. Deze afstemming tussen basisregistraties is het begin van de samenhangende objectenregistratie.

Het ministerie van BZK is gestart met doorontwikkeling in samenhang van de GEO-basisregistraties (Beter Anders Minder = BAM). Doelstelling daarvan is om meer samenhang te creëren in de Geo informatie Infrastructuur. Onderdeel is de doorontwikkeling van enkele bestaande GEO-basisregistraties tot een samenhangende objectenregistratie. Dit betreft een objectenregistratie met daarin basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid zoals o.a. gebouwen, wegen, water, spoorlijnen, bomen, terreindelen en gemeentegrenzen. Er wordt nu gewerkt door het Ministerie aan een roadmap voor de vervolgstappen. Het betreft een intensief traject en zal de komende jaren verder ingevuld worden. De BAG, BGT en de WOZ gaan onderdeel uitmaken van de samenhangende objectenregistratie. Ook zijn er belangrijke raakvlakken met de basisregistratie topografie (BRT) en het Nationaal Wegenbestand.

Omgevingswet

De Omgevingswet (inwerkingtredingdatum januari 2024) bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Zodat het bijvoorbeeld makkelijker is om bouwprojecten te starten.

Het team BVI werkt nauw samen met andere vakafdelingen. BVI draagt zorg voor de actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid van de gegevens in de basisregistraties BAG en BGT en stelt overige ruimtelijke Geo data beschikbaar die via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) wordt ontsloten. Daarnaast leveren de Adviseur GEO-informatie en de GIS-medewerker ieder vanuit hun een eigen rol een bijdrage in de project pilot OWO omgevingsplan.

Legesverordening
Er is duidelijkheid over de invoeringsdatum van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb), namelijk 1 januari 2024. Dit betekent dat de legesverordening is aangepast aan de nieuwe wetgeving. Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken om gelijktijdig met de wetswijziging in te zetten op harmonisatie van de legesverordeningen binnen de OWO gemeenten. Aan de nieuwe legesverordening is in samenwerking binnen OWO vorm gegeven.

Wat hebben we bereikt.
Een legesverordening met ingangsdatum 1 januari 2024, aangepast aan de nieuwe wetgeving namelijk de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging (Wkb)

Wat hebben we daarvoor gedaan
We zijn de afgelopen 2,5 jaar bezig geweest om de legesverordening naar aanleiding van de invoering Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, aan te passen aan deze nieuwe regelgeving. Bij het opstellen van de legesverordeningen is rekening gehouden met de harmonisatie van de verordeningen binnen de OWO gemeenten.

Wat heeft de inwoner daarvan gemerkt
De Omgevingswet brengt nog een hoop onduidelijkheid met zich mee in de uitvoering. Komend jaar wordt gebruikt om te kijken wat er op ons afkomt en hoe we dit proces kunnen verbeteren.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)
De hoogte van de OZB is een percentage van de WOZ-waarde van een pand. Het percentage wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. Eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen (bedrijfspanden voornamelijk) betalen OZB. De opbrengst OZB is voor een gemeente vrij te besteden.

Benchmark: vergelijking gemeentelijke woonlasten per provincie. Vanaf 2020 is de macronorm OZB vervangen door deze benchmark. De benchmark beoogt, door middel van meer vergelijking, de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te bevorderen. Dit kunnen gemeenten gebruiken bij hun keuzes over de ontwikkeling van de lokale lasten. De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten binnen een provincie de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning. De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting (= eenmalige korting die sommige gemeenten geven). De benchmark moet het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals stijging van de lasten, bevorderen.

Rioolheffing
Eigenaren en gebruikers van woningen en niet-woningen (voornamelijk bedrijfspanden) die aangesloten zijn op het riool betalen rioolheffing. Met de opbrengsten hiervan betalen we het beheer en onderhoud van de riolering, drainage, een aantal sloten binnen de bebouwde kom en andere zaken die nodig zijn voor de inzameling en het transport van afval-, grond- en regenwater.

In 2020 heeft u het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024 vastgesteld. Het plan is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. Het uitgangspunt is dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024.

Leges
Leges zijn retributies voor diensten die door de gemeente worden verleend. Het gaat bijvoorbeeld om bouwvergunningen en paspoorten. De legesverordening is met ingangsdatum 1 januari 2024 aangepast aan de nieuwe wetgeving namelijk de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging (Wkb).

Toeristenbelasting
In 2023 bedroeg de toeristenbelasting € 1,50 per persoon per nacht. Voor kampeerboerderijen met tenminste 50 slaapplaatsen en voor kampeermiddelen op kampeerterreinen gold een afwijkend tarief van € 1,10 per persoon per nacht. Vanaf 2020 geldt voor kinderen tot en met de leeftijd van 4 jaren een vrijstelling voor de heffing toeristenbelasting.

We voerden een onderzoek uit naar de forfaitaire berekening van standplaatsen op campings. Dit heeft geleid tot een wijziging in de verordening toeristenbelasting. Op 27 juni 2023 stelde de gemeenteraad de Verordening toeristenbelasting Ooststellingwerf 2024 vast. Hiermee zij de tarieven voor de periode 2024-2026 vastgesteld op € 1,65 en € 1,20 per persoon per nacht. Vanaf 2024 geldt voor kinderen tot en met de leeftijd van 12 jaren een vrijstelling voor de heffing toeristenbelasting. En er is een nieuwe overeenkomst opgesteld waarbij de ondernemer akkoord gaat met de forfaitaire berekening of akkoord gaat met het afdragen van elke overnachting en dus het bijhouden van een nachtregister.

Forensenbelasting
Onder de naam ‘forensenbelasting’ heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). De belasting van caravans of chalets met een standplaats voor meerdere jaren wordt naar een vast bedrag geheven. Bij de programmabegroting 2020-2023 heeft u besloten om de opbrengsten van de forensenbelasting vanaf 2020 tot en met 2023 jaarlijks te verhogen met € 15.000.

Bedrijven Investeringszone (BIZ)
- Reclamebelasting: met de invoering van de BIZ (Bedrijven Investeringszone) is deze belasting komen te vervallen.
- BIZ (Bedrijven Investeringszone): Op 20 oktober 2021 heeft u ingestemd met de verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde Centrum 2021 (BIZ). De opbrengsten van de BIZ worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting BIZO. Met de stichting is een uitvoeringsovereenkomst gesloten waarin de activiteiten zijn opgenomen die zij met de subsidie gaan verwezenlijken.

Afvalstoffenheffing
Voor het ophalen en verwerken van afval vraagt de gemeente aan inwoners een vergoeding. Dit noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval (Diftar+). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden. Vanaf 2021 is het vastrecht vermeld op de belastingaanslag met daarbij het aantal ledigingen over het hele voorafgaande jaar.

Kwijtschelding
We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen, behalve als ze vermogen hebben. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). Sinds begin 2018 is er een versnelde en vereenvoudigde, geautomatiseerde toets vooraf (via het Inlichtingenbureau) om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. Vanaf 1 januari 2023 is de vermogensgrens voor mensen met een AOW opgehoogd, vastgesteld in de kwijtscheldingsverordening in december 2022. Hierdoor is kwijtschelding voor meer mensen mogelijk. De kosten voor kwijtschelding worden uiteindelijk vertaald in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing.

Inkomsten

Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
lokale heffingen	8.974	9.494	8.778	8.817	39 V
leges	945	853	753	749	- 4 N
Totaal	**9.920**	**10.347**	**9.531**	**9.566**	**35 V**

Lokale heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
3.1 Thema Economische ontwikk.					
Toeristenbelasting	322	319	319	347	28 V
Bedrijven investeringszone	63	66	66	58	- 7 N
3.3 Thema Milieu					
Rioolheffing (gecombineerd)	2.858	2.894	2.759	2.799	40 V
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.593	2.923	2.419	2.321	- 98 N
6.3 Thema Financiën					
Onroerende zaakbelasting eigenaren	2.777	2.891	3.079	3.148	69 V
Onroerende zaakbelasting gebruikers	245	265	0	-1	- 1 N
Forensenbelasting	117	137	137	145	8 V
Totaal	**8.974**	**9.494**	**8.778**	**8.817**	**39 V**

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
3.2 Thema Openbare ruimte					
Verharding	17	27	27	20	- 7 N
3.4 Thema Bouwen en wonen					
Bestemmingsplannen	19	30	30	13	- 17 N
6.2 Thema Dienstverlening					
Omgevingsvergunningen, baten	568	500	400	418	18 V
Burgerzaken leges	306	268	268	269	0 V
Burgerlijke stand / huwelijk	18	13	13	17	4 V
Overige leges	13	15	15	8	- 7 N
6.3 Thema Financiën					
IP Bedrijfsvoering algemeen	2	-	-	-	-
IP Buitendienst acc. Nanningawerf	3	-	-	5	5 V
Afdeling Openbare Ruimte	1	-	-	-	-
Totaal	**945**	**853**	**753**	**749**	**- 4 N**

Kostendekking

Berekening van kostendekkendheid riolering en reiniging

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten verantwoord op het taakveld mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (61%) en van de binnendienst (80%). Een deel van de opbrengst van de reinigingsheffing wordt gerealiseerd door een onttrekking aan de egalisatiereserve (reserve lastenverlichting). De dotatie aan de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is verwerkt in de lasten van het taakveld.

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. Hieruit blijkt dat per titel van de algemene legesverordening de heffingen onder de 100% kostendekkendheid blijven. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (titel 1) is niet haalbaar, kostendekkendheid bij leges omgevingsvergunningen (titel 2) fluctueert afhankelijk van de omvang van de bouwactiviteiten en de lage kostendekkendheid bij APV gerelateerde onderwerpen (titel 3) is een politieke keuze. Bij de netto lasten zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de dienstverlening. Bij directe kosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van baliemedewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO). De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de afdracht aan het Rijk en RDW voor rijbewijzen. We hanteren een opslag van 80% voor overhead over de directe loonkosten. De totale kostendekkendheid van de Algemene Legesverordening komt uit op 57%.

Toelichting overhead

In de bijlage van de begroting is een overzicht met taakvelden opgenomen. Op de taakvelden verantwoorden we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead op salarislasten bij taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval, riolering en leges.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Realisatie Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)	Realisatie Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten				
Lasten	2.155	2.107	3.016	2.807
Baten	0	0	-644	-623
Netto lasten taakveld	**2.155**	**2.107**	**2.372**	**2.184**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	320	364	134	149
Kwijtschelding	51	46	90	92
Rente			-1	-1
Dubieuze debiteuren	7	7	10	10
Slootonderhoud en straatreiniging	112	153		
BTW	274	284	318	318
Totaal toe te rekenen lasten	**764**	**854**	**551**	**568**
Totale lasten	**2.919**	**2.961**	**2.923**	**2.752**
Opbrengst heffingen	**-2.919**	**-2.802**	**-2.923**	**2.321**
Dekkingspercentage	**100%**	**95%**	**100%**	**84%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begr. titel 1 Algemene dienst-verlening	Begr. titel 2 Fysieke leefomgeving /omgevings-vergunningen	Begr. titel 3 Dienst-verlening vallend onder Europese diensten-richtlijn	Totaal begroting	Realisatie titel 1 Algemene dienst-verlening	Realisatie titel 2 Fysieke leefomgeving/ omgevings-vergunningen	Realisatie titel 3 Dienst-verlening vallend onder Europese diensten-richtlijn	Totaal realisatie
Lasten								
Lasten	333	448	33	814	344	477	33	854
Baten	0	0	0		0	0	0	0
Netto lasten	**333**	**448**	**33**	**814**	**344**	**477**	**33**	**854**
Toe te rekenen lasten								
Overhead	171	279	19	469	171	279	19	469
Totaal toe te rekenen lasten	**171**	**279**	**19**	**469**	**171**	**279**	**19**	**469**
Totale lasten	**504**	**727**	**52**	**1.283**	**515**	**756**	**52**	**1.323**
Opbrengst heffingen	**-308**	**-530**	**-15**	**-853**	**-310**	**-431**	**-8**	**-749**
Dekkingspercentage	**61%**	**73%**	**29%**	**66%**	**60%**	**57%**	**15%**	**57%**

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de begrotingsuitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's af te dekken.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 31 december 2023 € 30,168 miljoen. Dit bestaat uit de Algemene reserve van € 26,724 miljoen (exclusief het bodembedrag van € 3 miljoen) en de bestemmingsreserves van € 3,3444 miljoen. Het totaal van de bestemmingsreserves is € 8,175 miljoen. Voor de weerstandscapaciteit halen we hier de reserve Kapitaallasten € 2,438 miljoen en de Algemene reserve grondexploitatie € 2,293 miljoen vanaf.

De benodigde weerstandscapaciteit is € 2,735 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 30,168 miljoen is er nog de algemene buffer van € 3 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitatie, openeinderegelingen, verbonden partijen en projecten:

Grondexploitatie
Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Openeinderegelingen
De belangrijkste openeinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's binnen het Sociaal Domein (Wmo, jeugd en participatie) kunnen niet meer worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein. De risico's nemen we mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit.

Verbonden Partijen
Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Projecten
De risico's bij projecten worden per project geïnventariseerd en maken onderdeel uit van het projectplan.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserve. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheersing
Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg)
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie Financiële verordening)
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits)
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de Jaarstukken 2022 € 110.000 hoger. Het verschil kan als volgt worden verklaard:

- Het risicobedrag van gerechtelijke procedures is iets afgenomen (-/- €70.000)
- Een toename van de boekwaarde en een gewijzigde berekeningssystematiek bij het onderdeel Gebouwen, waarmee het risicobedrag van afschrijving bedrijfsgebouwen met restwaarde is toegenomen (+ € 150.000)
- Diverse kleine verschillen, zoals Algemene Uitkering en WWB-I (+ € 30.000)

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
1	**Risico: Vangnet-uitkering wordt niet toegekend**	1	-	-
	Toelichting risico: Het risico is dat we niet voldoen aan de voorwaarden waardoor we geen vangnetuitkering ontvangen. Voor 2024 is dit risico nihil omdat we verwachten dat we geen aanspraak op de vangnetuitkering behoeven te doen.			
2	**Risico: Afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is**	2	4	€ 185.378
	Toelichting risico: Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. Het risico gaat over dit mogelijke tekort.			
	Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.			
3	**Risico: Rijksmiddelen voor jeugdhulp structureel geraamd**	3	5	€ 978.000
	Toelichting risico: We hebben in 2022 extra middelen van het Rijk voor de jeugdhulp ontvangen. In augustus 2022 is bekend geworden dat we de verwachte jeugdmiddelen vanaf 2024 voor 100% mogen ramen. Dit was 75%. Daarnaast is in het regeerakkoord een besparing van € 500 miljoen afgesproken op de jeugdzorg. Het rijk is verantwoordelijk voor de invoering. In de gemeentelijke begroting kunnen we dan een lagere raming opnemen voor de uitgaven. Dat hebben we in deze begroting verwerkt. Omdat nog steeds niet zeker is of we de 100% vergoeding structureel mogen ramen, nemen we een risico op. Het bedrag dat we in 2024 hebben opgenomen is € 1.856.000 aan baten en € 100.000 aan lagere lasten. Het totale risico komt daarmee op € 1.956.000.			
	Beheersmaatregel: nb			
4	**Risico: Bijstelling Algemene uitkering gemeentefonds (au)**	5	5	€ 597.000
	Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde “trap op, trap af systematiek”. Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen.			
	Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaires beoordelen we en rekenen we door.			
5	**Risico: Extra lasten door invoering Wmo abonnementstarief**	3	-	PM
	Toelichting risico: De invoering van het abonnementstarief leidt aantoonbaar tot een aanzuigende werking op Wmo-ondersteuning, vooral huishoudelijke hulp. Toch weigert het kabinet gemeenten volledig te compenseren voor de extra kosten. Gemeenten moeten volledig worden gecompenseerd voor de effecten van de invoering van het abonnementstarief. Niet volledig compenseren zal er aan bijdragen dat gemeenten, gezien de grote tekorten in het sociaal domein, verder moeten bezuinigingen en zij de Wmo niet kunnen blijven uitvoeren zoals beoogd. Vanaf 1 januari 2025 komt een aanpassing in de eigen bijdrage Wmo, waarbij meer rekening wordt gehouden met de draagkracht van huishoudens. Wie meer dan 185 procent van het sociaal minimum verdient, betaalt een hogere eigen bijdrage. Voor huishoudens met een inkomen boven 185 procent van het sociaal minimum stijgt de eigen bijdrage geleidelijk naarmate het inkomen hoger wordt. Voor een huishouden met een inkomen van duizend euro boven dat grensbedrag zal de maandelijkse eigen bijdrage ongeveer 6,70 euro hoger zijn. Vanaf een inkomen van ongeveer € 66.000 gaat een maximum van de eigen bijdrage gelden, van 255 euro per maand.			
	Beheersmaatregel: Er wordt al scherp gekeken naar de uitvoeringskosten op dit vlak. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de VNG, die onderhandelt over aanpassing van de zogenaamde 'openeinderegeling'. De (financiële) gevolgen hiervan zijn nog niet bekend, daarom wordt dit punt vooralsnog als PM aangemerkt.			
6	**Risico: Terugbetaling verstrekte geldleningen**	1	2	€ 6.000
	Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restant schuld te voldoen.			
	Beheersmaatregel: Bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.			
7	**Risico: Garanties woningbouwcorporaties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: Het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico’s op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de ‘achtervangregeling’ worden aangesproken.			
	Beheersmaatregel: Het door het Waarborgfonds verstrekte overzicht wordt beoordeeld en daarnaast wordt bij een individuele aanvraag de situatie beoordeeld. Per 1 augustus 2022 is het 'meetekenen' met nieuwe leningen vervallen en wijzigt de wijze van berekening van de achtervangpositie op nieuwe leningen. De impact hiervan op het risico voor de gemeente is zeer beperkt.			
8	**Risico: National Hypotheek Garantie**	1	2	€ 19.000

	Toelichting risico: Vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties. Beheersmaatregel: We beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.			
9	**Risico: Overige garanties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: Er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs. Beheersmaatregel: We beoordelen het overzicht garanties.			
10	**Risico: Leegstand in M.F.A.'s in eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie**	5	3	€ 90.000
	Toelichting risico: Per 1 januari 2020 heeft de gemeente het beheer & de exploitatie van MFS Waskemeer overgenomen van de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Waskemeer; de Stichting is opgeheven. Het gedeelte waarin eerder obs Mst van Hasseltschool was gehuisvest staat leeg maar wordt voor een gedeelte gebruikt voor Kinderopvang. MFA Haulerwijk (= de Samensprong) heeft een groot normatief overschot aan bruto vloeroppervlak c.q. leegstand door een permanent dalend aantal leerlingen waardoor de accommodatie niet meer kostendekkend te exploiteren valt. De exploitatie is per 1 januari 2023 in handen van de gemeente. De Stichting Beheer is ondertussen opgeheven. MFA Oosterwolde Zuid heeft ook leegstand maar dat wordt gedeeltelijk gebruikt door één van de vaste deelnemers. De Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde Zuid heeft de accommodatie in 2023 met een klein negatief resultaat (i.v.m. de hoge energiekosten) geëxploiteerd. Door het toepassen van de componentenmethode voor het berekenen van de onderhoudsvoorziening is de exploitatie houdbaar. Beheersmaatregel: Nieuw op te stellen integraal huisvestingsplan als onderdeel van het accommodatiebeleid.			
11	**Risico: Diverse gerechtelijke procedures**	4	3	€ 25.000
	Toelichting risico: Op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt. Beheersmaatregel: Juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.			
12	**Risico: Veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers**	2	-	PM
	Toelichting risico: In rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.			
13	**Risico: Invoering omgevingswet**	5	-	PM
	Toelichting risico: De omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen zijn per 2024 ingegaan. Voor de ontwikkeling van het omgevingsplan geldt een overgangstermijn tot eind 2031. De OWO gemeenten gaan het omgevingsplan gefaseerd uitwerken. Hier is de komende jaren nog veel inzet voor nodig. We kunnen op dit moment nog niet inschatten of de beschikbare middelen voor de verdere implementatie toereikend zijn voor deze periode. In het omgevingsplan maakt de gemeente keuzes of omgevingsplanactiviteiten vergunningplichtig blijven, meldingsplichtig worden of geen van beide. Deze keuzes kunnen effect hebben op de kosten en baten. Met de inwerkingtreding van de wet Kwaliteitsborging wordt het bouwtechnische deel van de werkzaamheden van nieuwbouw in gevolgklasse 1 overgeheveld naar de private kwaliteitsborgers. Het is de bedoeling dat deze verschuiving van werkzaamheden ook gaat plaatsvinden voor verbouw gevolgklasse 1 en bouwwerken in hogere gevolgklassen. Dit heeft effect op de kosten en baten. Beheersmaatregel: implementatie wordt jaarlijks gemonitord. Indien de verwachting is dat een aanvulling nodig is zal de raad hierover worden geïnformeerd en of een aanvullend krediet worden aangevraagd.			
14	**Risico: Fraude**	5	-	PM
	Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiële schade loopt door onrechtmatige handelingen door medewerkers op het gebied van fraude, corruptie, bedreiging en beïnvloeding Beheersmaatregel: Er wordt vanaf 2019 periodiek een fraude risicoanalyse uitgevoerd door IC. Daarbij komen de risico's jaarlijks aan bod in een separate bespreking met het DT. Daarbij worden zowel interne risico's (functiescheiding e.d.) als externe risico's (cybercrime, ransomware e.d.) besproken.			
15	**Risico: Verduurzaming gemeentelijk onroerend goed**	5	-	PM

	Toelichting risico: Er is een sectorale routekaart vastgesteld om invulling te geven aan het landelijke beleid en de wet- en regelgeving rondom de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. In de kern gaat het om 49% CO2-redutie in 2030 en 95% CO2-reductie in 2050 ten opzichte van 1990. In de themaraad van 8 februari en 13 december 2022 is dit besproken. Hierin is aangegeven dat de indicatieve investering € 38 miljoen bedraagt (= 1 op 1 verduurzamen) of € 60 miljoen bedraagt (= Integraal en doordacht) en de indicatieve structurele toename van de kapitaallasten tussen de € 1,3 en € 1,6 miljoen bedraagt. Indicatieve kapitaallasten en investering zijn gebaseerd op het verduurzamen van zowel de gebouwen in juridische eigendom gemeente, onderwijsgebouwen en gebouwen met economisch claimrecht. Beheersmaatregel: Het onderwerp ligt op tafel en is bij iedereen top-of-mind. Op 4 juli 2023 is een werkbijeenkomst met de raad aan het onderwerp gewijd. Uiteindelijke investering en kapitaallasten zijn afhankelijk van diverse factoren zoals het eventueel slimmer inzetten van accommodaties, verdeling verantwoordelijkheden investering onderwijsgebouwen en gebouwen economisch claimrecht en bijdrages rijksoverheid. Op basis van het door de raad op 8 november 2022 aangenomen Amendement A-019 'Gas erop van het aardgas af voor slim en toekomstgericht accommodatiebeleid' is per 2024 € 200.000 structureel beschikbaar voor 'uitvoering accommodatiebeleid'. De jaren erna wordt het budget steeds met € 100.000 verhoogd, tot er voldoende budget beschikbaar is.			
16	**Risico: Informatiebeveiliging risico datalekken**	5	-	PM
	Toelichting risico: Het risico dat de gemeente financiële schade loopt door datalekken, cybercrime e.d. Beheersmaatregel: Er is een informatieveiligheids- en privacy beleid opgesteld. Alle (nieuwe) medewerkers volgen een e-learning privacy en informatieveiligheid. Daarbij zijn beheersmaatregelen verwerkt in processen en systemen.			
17	**Risico: Verbonden partijen**	2	-	PM
	Toelichting risico: Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. Beheersmaatregel: De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er lang niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten. Daarbij is de gemeente altijd vertegenwoordigd in de gezamenlijke overleggen. Verder is onze gemeente betrokken bij het controllers overleg voor Friese gemeenten inzake verbonden partijen. Gezamenlijk optrekken t.a.v. verbonden partijen heeft als voordeel om gezamenlijk vanuit hetzelfde afwegingskader de acteren richting de verbonden partij. Mogelijke beheersing van risico's van verbonden partijen is kansrijker als dit namens alle/meer deelnemers worden gedaan. Daarnaast is het ook efficiënter. Zowel voor de gemeente als voor de verbonden partij. Vooralsnog is de financiële impact lastig in te schatten, dus voor nu op PM gezet.			
18	**Risico: OWO bedrijfsvoering**	2	-	PM
	Toelichting risico: Het risico bestaat dat er vanuit de samenwerking extra lasten naar voren komen die of onvermijdelijk zijn, danwel grote voorkeur genieten van 2 van de 3 gemeentes. Beheersmaatregel: Er is structureel overleg en tot op heden is er nog geen sprake van 2 tegen 1 besluiten. De financiële impact is lastig op geld te zetten, daarom op PM gezet.			
19	**Risico: Afschrijvingen bedrijfsgebouwen met restwaarde (60% van de WOZ waarde)**	1	5	€ 734.875
	Toelichting risico: Bij de heroverwegingen in 2021 is besloten om miv 2022 de bedrijfsgebouwen i.p.v. 50%, af te schrijven tot 60% van de WOZ-waarde. Risico: Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging. Beheersmaatregel: Het percentage ligt in lijn met het percentage van de WOZ bij verkopen de laatste jaren (59%). De kans dat dit de komende jaren fors verslechterd is beperkt.			
			TOTAAL	**€ 2.735.253**

Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten.

Kengetallen	Rekening 2022	Rekening 2023
Netto schuldquote	20%	19%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	14%	17%
Solvabiliteitsratio	46%	47%
Structurele exploitatieruimte	6%	4%
Grondexploitatie	1%	1%
Belastingcapaciteit	89%	82%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	8.126	-3.168

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger het solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit in 2023 gemiddeld is.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 1% ligt ruim onder de signaleringswaarde van 20% en geeft aan dat het risico voor ons niet hoog is.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 82% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo
De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investeringen en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2023 is negatief.

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Financiële consequenties

x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
1. Samenleven					
Welzijn- en sportaccommodaties	-1.148	-1.249	-1.482	-1.415	68 V
2. Welzijn & educatie					
Huisvesting onderwijs	-926	-970	-1.057	-927	130 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.					
Verhardingen	-1.126	-1.473	-3.676	-1.441	2.235 V
Bruggen en oevervoorzieningen	-65	-69	-69	-74	- 5 N
Verkeersvoorzieningen	-235	-321	-459	-405	54 V
Openbaar Groen	-751	-734	-990	-1.037	- 48 N
Rioleringen	-1.668	-1.661	-1.686	-1.575	111 V
6. Bestuur & Dienstverlening					
Automatisering	-1.362	-1.419	-1.718	-1.383	335 V
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**-7.283**	**-7.896**	**-11.137**	**-8.257**	**2.879 V**

Wegen

Wegen

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de wegen worden op basis van de vastgestelde MOP uitgevoerd. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP. Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Civieltechnische kunstwerken

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties. Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (met name bruggen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Openbare verlichting

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Groen

Groen

Beleidskader

Er is een Biodiversiteitsplan, inclusief uitvoeringsagenda, vastgesteld in 2021. Het Biodiversiteitsplan vervangt op onderdelen de Notitie Groenbeleid 2011. In de Notitie Groenbeleid is de groenstructuur voor de 13 dorpen van onze gemeente vastgelegd. Met het groenstructuurplan is inzichtelijk gemaakt welk belangrijk groen in de leefomgeving aanwezig is. Ook is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten. Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een beheersysteem. Dit systeem wordt gebruikt om op basis van landelijke normen te bepalen hoeveel uren nodig zijn en welk budget nodig is om het onderhoud aan de groenvoorzieningen uit te voeren. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke 'CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte'. De bomen worden onderhouden op basis van de notitie "Het behoud van veilige bomen".

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Riolering

Riolering

Beleidskader

Het Gemeentelijk RioleringsPlan 2020-2024 (GRP) is in 2020 vastgesteld. In het GRP is vastgesteld dat:

- a. alle kwaliteitsprofielen op "basis" staan (met uitzondering van het profiel: transport van afvalwater op "hoog").
- b. er nader onderzoek wordt gedaan naar de wijze waarop de gemeentelijke afvalwaterketen bij kan dragen aan het CO2 neutraal maken van de gemeente.
- c. er invulling wordt gegeven aan het onderwerp klimaatadaptatie op gebied van regenwateroverlast.
- d. er nader wordt gekeken waar besparing mogelijk is door te zoeken naar duurzame oplossingen.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

In het GRP is vastgesteld dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024. In de Verordening Rioolheffing wordt jaarlijks het exacte tarief vastgesteld.

Gymnastieklokalen

Gymnastieklokalen

Beleidskader

De instandhouding van gymnastieklokalen is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Voor het onderhoud aan de gymlokalen is een voorziening gevormd. In 2019 is een nieuwe MOP 2019-2048 opgesteld voor gymnastieklokalen. Deze MOP is de basis voor aanwendingen en dotaties aan deze voorziening. In 2023 is een nieuwe MOP opgesteld maar nog niet door de raad vastgesteld vanwege de relatie met het op te stellen Accommodatiebeleid en Integraal Huisvesting Plan voor het onderwijs.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden worden binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Overige gebouwen

Overige gebouwen

Beleidskader

Het onderhoud van gemeentelijke gebouwen is in verschillende meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) opgenomen. Het betreft de volgende gebouwen: het gemeentehuis, de gemeentewerf, het overslagstation, de Kompaan, molen 'De Weijert', gemeentelijke monumenten, woningen en MFS de Boekebeam. De gemeentelijke gebouwen inspecteren we periodiek voor het actualiseren van de MOP's. In november 2021 heeft de raad een krediet van € 4.333.422 beschikbaar gesteld voor het vernieuwen van de huisvesting aan de Nanningaweg 47C. Een projectgroep is hiermee aan de slag. Voor MFS de Boekebeam is een nieuwe MOP opgesteld maar niet door de raad vastgesteld vanwege de relatie met het op te stellen Accommodatiebeleid en het Integraal Huisvesting Plan voor het onderwijs.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

De werkzaamheden voerden we binnen de financiële kaders uit.

Sportaccommodaties

Sportaccommodaties

Beleidskader

Per 2017 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de 2 B's (sportcomplex de Boekhorst te Oosterwolde en sporthal de Bongerd te Haulerwijk) met dezelfde exploitant voor een periode van 5 jaar. Per 2022 geldt een nieuwe termijn van 5 jaar voor de exploitatie van de 2 B's. Daarvoor zijn in 2021 per B (= sportaccommodatie) exploitatieovereenkomsten gesloten met elk een eigen exploitant. Voor de andere B (= het Bosbad) is per 2017 Stichting Bosbad Appelscha (SBA) verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De gemeente en SBA hebben hiervoor een budgetovereenkomst getekend voor een periode van 10 jaar. SBA heeft het beheer en de exploitatie uitbesteed aan een exploitant. Per 2018 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de Steegdenhal te Appelscha voor een periode van 10 jaar.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken

In 2019 is een nieuwe MOP opgesteld voor de 3 B's voor de periode 2019 tot en met 2033. Vanaf 2021 wordt jaarlijks € 35.000 per jaar gedoteerd aan de voorziening, zodat deze tot en met 2028 toereikend is voor het geplande onderhoud. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening voor de Steegdenhal bedraagt met ingang van 2017 € 15.500. De basis hiervoor is de MOP 2017-2026.

Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor planmatig onderhoud voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren. Voor een aantal exploitanten was niet duidelijk of zij als winstbeogende exploitanten worden aangemerkt. Voorzichtigheidshalve hebben wij voor 2019 en 2020 een SPUK aanvraag ingediend. Vanaf 2021 is er door aanpassing van de afspraken duidelijkheid omtrent de winstbeogendheid van deze exploitanten en wordt de btw op het planmatig onderhoud van het betreffende onroerend goed gecompenseerd via het btw-aangifte. Er vindt overleg plaats met de belastingdienst voor verrekening BTW in 2019 en 2020 voor een aantal afspraken met een tweetal exploitanten. Uitkomsten kunnen van invloed zijn op BTW verrekening.

Er zijn nieuwe MOP's opgesteld maar niet door de raad vastgesteld vanwege de relatie met het op te stellen Accommodatiebeleid.

Sportterreinen

Sportterreinen

Beleidskader

Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie 'Planmatig onderhoud grassportvelden'. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. U heeft in 2016 besloten het sportcomplex Waskemeer met een wetra-veld uit te breiden en het bestaande (halve) trainingsveld uit te breiden naar een volledig oefenveld.

Financiële gevolgen voor de jaarstukken
De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden is afgestemd op de beschikbare middelen. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Elk jaar wordt er bekeken welk sportveld aan een toplaag renovatie toe is. De weersomstandigheden, bespelingsdruk, grasbezetting, vlakheid, beschikbaarheid overige velden op een complex zijn afwegingsfactoren die de basis vormen van een toplaagrenovatie. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie. Het budget is met ingang van 2023 fors verhoogd als gevolg van de nieuwe aanbesteding in 2022.

Overzicht beheerplannen

	Naam beheerplan	Vastgesteld in de raad	Looptijd	Lasten	Is er achterstallig onderhoud?
Wegen	MOP wegen	31-1-2024	2024 t/m 2028	1.930.000	Nee
Kunstwerken	MOP Civieltechnische Kunstwerken 2018-2022	tkn maart 2022	2023 t/m 2027	69.000	Nee
Gebouwen	MOP gemeentelijke vastgoed financieel totaal (wordt elke 2 jaar geactualiseerd)		2016 t/m 2025	160.000	Nee
Water	N.v.t.				nvt
Riolering	GemeentelijkRioleringsPlan 2020-2024	1-7-2020	2020 t/m 2024	2.919.000	Nee
Openbare verlichting	MOP OV 2018-2022	tkv maart 2018 (actualisatie Q1 2024)	2018 t/m 2022	267.624	Nee

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2023 is door u op 26 september 2023 vastgesteld. In artikel 19 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch 'kort' gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2023 bedraagt € 6,6 miljoen (8,5% van het begrotingstotaal 2023 van afgerond € 77,7 miljoen). De kasgeldlimiet is in 2023 niet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in 2023 niet is overschreden en voor de jaren 2024-2026 naar verwachting niet wordt overschreden.

x € 1.000

Kasgeldlimiet	Rekening 2023
Kasgeldlimiet aanvang begrotingsjaar	**-6.605**
Omvang netto vlottend schuld	
1e kwartaal	7.566
2e kwartaal	8.260
3e kwartaal	11.271
4e kwartaal	9.073

x € 1.000

Rente risiconorm	Rekening 2023	Begroting 2024	Mjb 2025	Mjb 2026
Rente risiconorm	**15.540**	**17.273**	**17.084**	**16.841**
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	1.371	3.800	6.000	4.500
Geldleningen met renteherzieningen	-			
Totaal Aflossingen en renteherzieningen	**1.371**	**3.800**	**6.000**	**4.500**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**14.169**	**13.473**	**11.084**	**12.341**

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Rente	Bedrag	Rente
Stand per 1 januari	**24.100**	**0,54%**	**2.437**	**4,43%**
Nieuwe leningen	-			
Reguliere aflossingen	-1.300		-71	
Vervroegde aflossingen				
Stand per 31 december	**22.800**	**0,53%**	**2.366**	**4,49%**

Het gemiddelde rentepercentage begin 2023 is als volgt berekend: rente 2023 / stand 1-1-2023. Het gemiddelde rentepercentage eind 2023: rente 2024 / stand per 31-12-2023. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is geen rekening gehouden met herfinanciering.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar. In de raadsvergadering van 20 juni 2023 is besloten om de bestaande leningen bij de Stichting Volkshuisvesting Nederland uit te breiden met € 1.440.000 zodat in totaal € 3.000.000 beschikbaar is.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningbouwcorporaties	2.366
MFC Oldeberkoop	208
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	827
Dorpshuizen	8
Vereniging Toeristisch Recreatie Belang	12
Stichting Stimuleringsfonds (verzilverleningen)	300
Stichting Stimuleringsfonds (stimuleringsleningen)	200
Stichting Stimuleringsfonds (blijversleningen)	60
Stichting Stimuleringsfonds (duurzaamheidsleningen)	2.140
Stichting Stimuleringsfonds (startersleningen)	300
Stand per 31 december 2021	**6.539**

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven een bepaald drempelbedrag van de begroting, moeten stallen bij het Rijk. Vanaf 1 juli 2021 wordt voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% (was 0,75%) van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Liquiditeitsprognose
Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille de komende jaren verder kunnen afbouwen door het aantrekken van deels fix en/of lineaire leningen.

Renteschema
Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen. Doordat de ontvangen rente hoger is dan de betaalde rente komt de rente-omslag voor 2023 uit op nul.

x € 1.000

Renteschema werkelijk 2023		Bedrag
a. Werkelijke lasten over de korte en lange financiering		239
b. Werkelijke externe rentebaten (idem)		419
Saldo rentelasten en rentebaten		**-180**
c1. Werkelijke rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	6	
c2. Werkelijke rente van projectfinanciering	108	
c3. Werkelijke rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering)	109	
		5
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**-185**
d1. Werkelijke rente over eigen vermogen		-
d2. Werkelijke rente over voorzieningen		-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**-185**
e. De aan taakvelden werkelijke toegerekende rente		-
Verschil		**-185**

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf is een benaderbare, lokale overheid. Wij weten wat er speelt en bieden oplossingen die ertoe doen.

We zijn een mooie, groene gemeente. We bieden onze inwoners, ondernemers en bezoekers een aantrekkelijke, veilige en bereikbare leefomgeving. Inwoners en ondernemers kunnen bij ons rekenen op een goede service onder alle omstandigheden. Veel voorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld. We weten wat er speelt in onze samenleving en omgeving. Dit betekent dat wij reageren op signalen en meedenken met initiatieven. Wij faciliteren zelfredzaamheid en bieden hulp en zorg waar nodig. Wij zoeken naar integrale oplossingen voor complexe onderwerpen waar verschillende belangen bij elkaar komen.

Wij zijn trots op de OWO-samenwerking en onze OWO-partners kunnen rekenen op een proactieve inzet in de samenwerking.

Interbestuurlijk toezicht

We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde ‘interbestuurlijk toezicht’. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht/Wabo, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolering, Fries, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie. In samenspraak met de gemeente wordt per domein een toezichtsplan opgesteld.

Human Resource Managemant

HRM heeft in 2023 bijdragen geleverd aan de verbeteringen in het kader van de organisatiescan "Fit voor de toekomst". Alle onderwerpen waar we aan gewerkt hebben zijn van belang voor het vinden, binden en boeien van medewerkers zoals we ook beoogden. Naast een bijdrage aan het formuleren van een nieuwe missie, visie en sturingsfilosofie hebben we een Medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO) uit laten voeren. Uit het MTO blijkt dat we het als werkgever goed doen ook in vergelijking tot andere werkgevers. Daar zijn we trots op en dat willen we graag zo houden. In 2024 maken de teams plannen voor de punten waar nog verbetering mogelijk is.

De doorstroming van medewerkers is veel groter dan in het verleden. We hebben dan ook heel veel vacatures vervuld in 2023. Gelukkig lukt dat ons nog steeds. Om dat zo te houden hebben we eind 2023 een specialist arbeidsmarktcommunicatie gevraagd om ons, tijdelijk, te adviseren hoe we de gemeente Ooststellingwerf nog beter op de kaart zetten. Veel instroom van nieuwe medewerkers vraagt extra inzet op het inwerken en ontwikkelen van medewerkers. Voor het inwerken maken we nu, naast het inwerkprogramma in het team, in OWO-verband gebruik van de onboardingapp Appical. Hierdoor weten medewerkers als ze aan de slag gaan snel veel over de gemeente, onze werkwijze en afspraken. Ook ontwikkelen we leerlijnen voor nieuwe medewerkers en medewerkers die al wat langer bij ons werken.

Met het project Hybride werken zitten we ook op koers. We verwachten fase 1 van dit project in de eerste helft van 2024 af te ronden.

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol. We zijn in gesprek gegaan met de auditcommissie. Hieruit is een bredere rol voor de auditcommissie gekomen en daarmee ook het aanpassen van de verordening op de auditcommissie. Wat betreft het optimaliseren van de P&C cyclus is een eerste stap gemaakt door een nieuwe programma indeling vanaf de begroting 2024. Daarnaast is ook het proces van de jaarstukken iets ingekort zodat de behandeling eerder in de raadsvergadering kan plaatsvinden. Met de auditcommissie hebben we een eerste gesprek gehad over de P&C cyclus met mogelijke verbeterpunten.

Juridische kwaliteitszorg (JKZ)

De juridische functie in de vakafdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridisch advies. Juridisch control is de taak van BJZ.

We investeren in kennis en kunde (door beschikbaar stellen van informatie en standaard formats, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We stimuleren de 'informele aanpak': eerst het goede gesprek (premediation).

Rechtmatigheid

Met ingang van boekjaar 2023 is de wetgeving gewijzigd met betrekking tot de accountantscontrole van gemeenten en moet er een rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de mate waarin de gemeente de wet- en regelgeving naleeft, voor zover dit financiële gevolgen heeft. Om verantwoording af te kunnen leggen vormt de verbijzonderde interne controle een belangrijke basis. Jaarlijks leggen we de uitvoering hiervan vast in het Interne Controleplan. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden.

In de financiële verordening is vastgelegd dat de verantwoordingsgrens 3% is van de totale lasten van de gemeente, inclusief toevoegingen aan de reserves. Dit komt op een bedrag van € 2,821 miljoen. De geconstateerde afwijkingen groter dan 5%van de verantwoordingsgrens worden in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht. Deze rapporteringsgrens komt op € 141.000.

In onderstaande tabel staan de bevindingen vanuit de rechtmatigheidsverantwoording. Er zijn geen bevindingen die de rapporteringstolerantie overschrijden. Er zijn overschrijdingen op de exploitatiebudgetten in programma 1 en programma 6. We hebben geconstateerd dat deze overschrijdingen een open einde regeling betreffen, passen binnen het bestaande beleid en niet eerder bekend waren, of dat er baten tegenover staan. De overschrijdingen vallen daarmee in de categorie “onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel”. Dit sluit aan bij de Financiële verordening Ooststellingwerf 2023 artikel 12. Hierin staat dat begrotingsafwijkingen als acceptabel worden aangemerkt als er sprake is van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren of er sprake is van een overschrijding op een open-einde regeling. In lid 5 staat dat begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad niet nader worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Wij verzoeken u deze overschrijdingen alsnog te autoriseren door middel van het vaststellen van de Jaarstukken 2023.

x € 1.000

Overzicht rechtmatigheidsverantwoording	
A. Begrotingscriterium	
Overschrijding exploitatiebudgetten programma's begroot vs werkelijk	3.022
Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	-
B. Voorwaardencriterium	
Aanbestedingsfouten	125
Omgevingsvergunning	5
C. Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium	
Onterecht geen terugvordering	-
D. Totaal rechtmatigheidsfouten = A + B + C	**3.152**
E. Verantwoordingsgrens	
3% van € 94.036.999	2.821
F. Af: begrotingsafwijkingen door open einde regeling of passend binnen bestaand beleid	
Overschrijding exploitatiebudgetten	3.022
Overschrijding investeringskrediet	-
G. Saldo resterende rechtmatigheidsfouten = D - F	**130**
Rechtmatigheidsfouten boven verantwoordingsgrens ja/nee	**Nee**

Informatiebeveiliging en privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd gebruik. In 2020 is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) in werking getreden, waarmee er één normenkader is ontstaan voor gemeenten, provincies, waterschappen en rijk. Ons informatiebeveiligingsbeleid is in 2023 geactualiseerd en continu gebaseerd op het treffen van technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van dit normenkader.

De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Beveiliging van onze gegevens en sturen op houding en gedrag vraagt continu aandacht en investeringen. De gemeente heeft diverse instrumenten ingezet om de informatiebeveiligings- en privacybewustzijn te optimaliseren. De gemeente heeft in 2023 zichtbaar voldaan aan de normen die noodzakelijk zijn voor de voortzetting van onze dienstverlening via DigiD en aan de specifiek normen welke gelden voor de BRP en de waardedocumenten, Suwinet, BAG, BGT en BRO.

Burgers hebben op grond van de AVG en de Wpg het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. De privacyrechten van burgers zijn daarmee uitgebreid en de eisen waaraan persoonsgegevens moeten voldoen zijn verscherpt. Gegevensbescherming en privacy dringen door in alle processen binnen onze gemeentelijke organisatie. Privacy heeft een direct raakvlak met informatiebeveiliging en vraagt continue aandacht en investeringen. In 2023 is het privacybeleid van de gemeente geactualiseerd en hebben we zichtbaar gewerkt aan de verdere inrichting van onze processen, systemen en interne organisatie conform deze privacywetgeving. De gemeente beschikt over een register van verwerkingsactiviteiten en houdt deze actueel om daarmee te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. De Functionaris Gegevensbescherming houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels.

Fraude

Jaarlijks stellen we vast of we binnen onze algehele bedrijfsvoering in voldoende mate effectieve technische en organisatorische maatregelen hebben getroffen om misbruik, oneigenlijk gebruik en fraude te voorkomen, dan wel op te sporen. Hierbij houden we ook rekening met invloeden van buiten de organisatie, zoals corruptie, omkoping, bedreiging en cybercrime. In 2023 hebben we geen fraude geconstateerd.

In 2023 is de overkoepelende nota misbruik en oneigenlijk gebruik door het college vastgesteld.

Continuïteit

Financiën

Financieel gezien stond de gemeente er in het jaar 2023 goed voor. Ook voor de komende jaren sluit de begroting. Vanaf 2026 wordt het perspectief negatief. Financieel gezien is de continuïteit van onze gemeente gewaarborgd.

ICT

De complexiteit en kwetsbaarheid van systemen, netwerken en applicatielandschap zijn verder toegenomen. Vanaf 2023 zijn er aanzienlijk meer middelen vrij gekomen om dit het hoofd te bieden en daarmee de bedrijfscontinuïteit van de OWO gemeenten verder te borgen.

Communicatie

We zetten communicatie op verschillende manieren in om inwoners, ondernemers en stakeholders te informeren over beleid en diensten en om hen te betrekken bij het maken van beleid. We gebruiken daarvoor offline en online kanalen, zoals de wekelijkse pagina Gemeentenieuws in de Nieuwe Ooststellingwerver, de gemeentewebsite, persberichten en social media.

Online ontwikkelen we continu door. Zo monitoren we het gebruik van onze website en social media. Met de informatie die dat oplevert, zetten we deze kanalen steeds zo effectief mogelijk in. We kijken daarbij naar doelgroepen, bereik en boodschap. We hebben oog voor nieuwe ontwikkelingen en trends en passen die waar nodig toe. We bewaken het gebruik van de huisstijl van de gemeente, voor een eenduidige profilering.

Naast uitvoerende communicatieactiviteiten richten we ons op het stimuleren, coachen en ondersteunen van de organisatie om communicatiebewustzijn en –vaardigheden te vergroten. Want communiceren doen we allemaal. We adviseren bij de organisatieontwikkelingen en de bestuurlijke dossiers zoals de programma's Omgevingswet, Samenleven, Duurzaamheid en Dienstverlening.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf is vereenvoudigd tot een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

SDF

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten te Leeuwarden
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Alle 18 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. Er vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
Financieel belang	De centrumgemeente berekent de integrale kosten voor haar dienstverlening door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet. Onze bijdrage voor 2023 bedroeg € 200.000.
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Het resultaat wordt verrekend met de bijdragen van de gemeente. Er is daarom geen sprake van vermogen.
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0
Risico's	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.

VRF

Verband	Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een gemeenschappelijke regeling met de 18 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn: · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Werkman); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie portefeuillehouders); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) (3 Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers).	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken en het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen.	
Financieel belang	Bijdrage 2023 € 2.847.513: 1. Gezondheid € 203.507 2. Jeugdgezondheidszorg € 905.522 3. Veiligheid € 109.367 4. Brandweer € 1.629.117	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 9.753 31-12-2022 € 9.527	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 71.859 31-12-2022 € 65.180
Resultaat x € 1.000	€ 894 (2022)	
Risico's	Als de VRF afwijkt van afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF. Daarnaast zien we jaarlijks een verder toenemende gemeentelijke bijdrage, veelal veroorzaakt door autonome ontwikkelingen die ook de VRF raken. De prijsstijgingen gecombineerd met een takendiscussie blijven onderwerp van gesprek.	

SW Fryslân

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder Nijboer	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Vanaf 1-1-2020 zijn de activiteiten van de GR veranderd waarbij geen sprake meer is van de uitvoering van de WSW. Door de gemeente is een DVO (dienstverleningsovereenkomst) afgesloten met Caparis voor de uitvoering van deze activiteiten. Vanaf 2020 is daarom de bijdrage aan de GR gering.	
Financieel belang	Vanaf 2020 is sprake van een geringe exploitatiebijdrage.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 01-01-2022 € 0 31-12-2022 € 0	Vreemd vermogen: 01-01-2022 € 6.386 31-12-2022 € 3.719
Resultaat x € 1.000	€ 0 (2022)	
Risico's	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.	

Recreatieschap

Verband	Recreatieschap Drenthe te Diever	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle 12 Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf nemen deel. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder van Weperen	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak. Het is het instrument waarmee gezamenlijke acties kunnen worden ondernomen, beleidszaken kunnen worden afgestemd en gemeentegrens-overschrijdende zaken kunnen worden opgepakt. Individuele vraagstukken kunnen bovengemeentelijk (en daardoor in breder verband) worden opgepakt. “Samen is meer dan de som der delen”.	
Financieel belang	Bijdrage 2023: € 87.929	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 1.161 31-12-2022 € 1.170	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 1.073 31-12-2022 € 1.293
Resultaat x € 1.000	€ 11 (2022)	
Risico's	De financiële risico’s voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De regeling heeft een financieel gezonde positie.	

FUMO

Verband	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	
Financieel belang	Bijdrage 2023 € 554.521	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 1.422 31-12-2022 € 1.207	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 4.657 31-12-2022 € 3.795
Resultaat x € 1.000	€ -94 (2022)	
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Opdrachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico's die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan. Dat er risico's kleven aan een dergelijke regeling blijkt uit de laatste wijziging van de regeling. Er wordt vanaf 2022 door de deelnemers betaald voor de verkregen diensten in plaats van het huidige abonnementstarief per aantal bedrijven. Hiermee wordt er dus alleen betaald als er ook daadwerkelijk een dienst van de FUMO wordt verkregen. Deze wijziging in de financieringssystematiek heeft voor onze gemeente een forse verhoging van de bijdrage betekend.	

Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit

Verband	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Nijboer.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen.	
Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.	
Omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 455 31-12-2022 € 338	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 136 31-12-2022 € 483
Resultaat x € 1.000	€ -116 (2022)	
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen.	

Omrin

Verband	Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	
Vennootschappen en Coöperaties		
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	
Financieel belang	Aandelenkapitaal: a. € 54.457 b. € 46.807 Het bruto dividend over 2022 bedroeg € 49.148 (Afvalsturing) en € 16.460 (NV Fryslan Miljeu)	
Omvang van het vermogen x € 1.000	a. Eigen vermogen: 1-1-2022 € 64.757 31-12-2022 € 70.303 b. Eigen vermogen: 1-1-2022 € 11.487 31-12-2022 € 11.303	a. Vreemd vermogen 1-1-2022 € 128.437 31-12-2022 € 119.141 b. Vreemd vermogen 1-1-2022 € 25.340 31-12-2022 € 23.497
Resultaat x € 1.000	a. € 7.870 (2022) b. € 1.432 (2022)	
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.	

BNG

Verband	N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag	
Vennootschappen en Coöperaties		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De burgemeester van Ooststellingwerf vertegenwoordigt de gemeente.	
Financieel belang	18.720 aandelen a € 2,50 nominaal. Het dividend over 2022 was € 46.800	
Vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2022 € 5.062.000 31-12-2022 € 4.615.000	Vreemd vermogen: 1-1-2022 € 143.995.000 31-12-2022 € 107.459.000
Resultaat x € 1.000	€ 300.000 (2022)	
Risico's	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.	

SBMVO

Verband	Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	
Stichtingen en Verenigingen		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Maar ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf. De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	
Financieel belang	De gemeente staat garant voor een lening van € 1 miljoen.	
Vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2022 € 68	1-1-2022 € 1.029
	31-12-2022 € 65	31-12-2022 € 1.061
Resultaat x € 1.000	€ -3 (2022)	
Risico's	Een risico is dat de Stichting door onvoorziene omstandigheden zijn taak niet meer kan uitvoeren (bijvoorbeeld als een van de huidige gebruikers ophoudt te bestaan). Dit risico wordt beperkt doordat indien nodig bestuurlijk overleg plaatsvindt. Daarnaast ontvangen wij als gemeente jaarlijks het jaarverslag van de Stichting, dat we aan de gemeenteraad voorleggen. Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,7 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.	

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Door de druk op de woningmarkt heeft de gemeenteraad in 2022 besloten om weer actief regie te voeren op en beleid te maken over (haar eigen) grond ten behoeve van woningbouw. De ambtelijke Taskforce Wonen is druk bezig met de uitvoering van de woningbouwopgave.

Het grondbeleid is gericht op, en voldoet aan, de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). Ook zal het grondbeleid ten dienste van algemene maatschappelijke taken staan op het gebied van economie, werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs.

Het grondbeleid dient sturing te geven aan de inzet en het gebruik van grond om zodoende de door de gemeente nagestreefde doelen te realiseren. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

De gemeente heeft inmiddels weer nieuwe Grexen toegevoegd aan haar grondexploitaties. Sommige woningbouwontwikkelingen worden volledig door private ontwikkelaars uitgevoerd. Daarnaast zijn er ontwikkelingen waarbij de gemeente regie voert op het gewenste woningbouwprogramma en de ontwikkeling/realisatie hiervan door een private partij laat uitvoeren. De kosten hiervan verhalen we vervolgens op de ontwikkelende partij (Hoofdstuk 6.4 Wet ruimtelijke ordening). Dit doen we door het sluiten van een anterieure overeenkomst met een exploitatiebijdrage. In de gemeentelijke plannen worden de kosten verdisconteerd in de grondprijs.

Algemene beleidslijn

Het grondbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota Grondbeleid 2022: De Nota Grondbeleid schetst de uitgangspunten van het te voeren grondbeleid van de gemeente Ooststellingwerf. Het beschrijft onder andere de diverse grondbeleidsinstrumenten die de gemeente tot haar beschikking heeft en er worden concrete grondbeleidskeuzes gemaakt. Ook geeft het richtlijnen voor het “in de markt zetten” van in exploitatie te brengen gronden. De methoden van prijsbepaling voor de toekomstige functie van de te verkopen grond staan beschreven, met als doel een zo marktconform mogelijke prijs. U stelt daarnaast notitie vast waarin de grondprijzen en de parameters staan.

Het grondbeleid vindt de grondslag in de volgende wettelijke landelijke/internationale regelgeving:

- Wet ruimtelijke ordening (Wro), per 1 januari 2024 De Omgevingswet
- Besluit ruimtelijke ordening (Bro), per 1 januari 2024 Besluit Omgevingswet
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Wet voorkeursrecht Gemeenten (Wvg), per 1 januari 2024 Wvg Aanvullingswet Grondeigendom
- Wet Markt en Overheid
- Gemeentewet (Gemw)
- Staatssteunregeling Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).

Het ontwikkelen en realiseren van woningbouw in relatie tot onze volkshuisvestelijke opgave vraagt om een op maat gesneden aanpak. Deze aanpak sluit aan bij de Woon(zorg)visie. Daarnaast zijn in de Regionale Woondeal afspraken gemaakt met Rijk, Provincie en regio over de woningbouwopgave voor de gemeente Ooststellingwerf. De voor de woningbouwopgave benodigde extra capaciteit is in beeld gebracht.

Doelstelling

Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren

Extern: het grondbeleid is gericht op:

- Ruimtelijke kwaliteit.
- Het stimuleren van plaatselijke economie.
- Het inzetten op duurzaamheid.
- Het opstellen van economisch beleid.
- Het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid.
- Vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- Richt grondzaken zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Wro, per 1 januari 2024 de Omgevingswet.
- Voldoet grondzaken aan de kwaliteitscriteria van het BBV.
- Heeft grondzaken een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren.
- Is grondzaken robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen.
- Als uitgangspunt is grondzaken financieel transparant en gezond (inzet op terugverdiencapaciteiten kostenverhaal).
- De opgaven voor de sociale woningbouw, de starterswoningen (betaalbare koop) hebben extra aandacht nodig met betrekking tot de financiële haalbaarheid. Immers, deze woningbouw categorieën zijn doorgaans niet kostendekkend te realiseren.
- Heeft grondzaken dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Uitvoering

Met de komst van de Omgevingswet is de Nota Grondbeleid 2022 aangepast. De consequenties voor het grondbeleid vloeien met name voort uit de Aanvullingswet Grondeigendom van de Omgevingswet. In de Aanvullingswet worden de instrumenten voor grondbeleid geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de volgende instrumenten: voorkeursrecht en onteigening. Herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied worden toegevoegd aan het instrumentarium. Verder is de bestaande regeling voor het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling gewijzigd.

Woningbouwopgave

Wonen in Ooststellingwerf

De Woon(zorg)visie 2022-2026 is door de raad vastgesteld. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw

De gemeente heeft in de Regionale Woondeal Zuid-Oost Fryslân de opgave gekregen om minimaal 700 woningen bij te bouwen.

De Taskforce wonen is in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. We hebben hierbij speciale aandacht voor betaalbare woningen en innovatieve woningbouw. Met het Ministerie van BZK en de Provincie Fryslân zijn we in gesprek om te een steentje bij te dragen in de financiële haalbaarheid (onrendabele toppen). Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen. In de nieuwe Huisvestingswet zijn speciale doelgroepen aangewezen (per 1-1-2024 door het Rijk aangewezen Urgentieverordening).

Complexen grondexploitatie

Woningbouw

- Langedijke: hier is nog 1 kavel beschikbaar en deze is in 2024 verkocht. Het woonrijp maken is nagenoeg gereed gekomen in 2023 en wordt in 2024 afgerond.
- Elsloo: alle kavels zijn verkocht, en het plan is nagenoeg geheel woonrijp gemaakt. Wordt ook in 2024 afgerond.
- Donkerbroek-West: alle kavels zijn verkocht, en het plan is nagenoeg geheel woonrijp gemaakt. Wordt ook in 2024 afgerond.
- De Kromten, Waskemeer: de drie kavels zijn in 2023 verkocht en notarieel gepasseerd.
- Boekhorsterweg, Oosterwolde: de zes kavels zijn verkocht in 2023 en de bouw van de woningen is begonnen.

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: in 2023 is het uitgifteprotocol opgesteld en de verkoop van kavels als gevolg hiervan vindt plaats in 2024. Inmiddels zijn twee kavels in 2024 verkocht.

- Haulerwijk De Turfsteker: in 2023 is het uitgifteprotocol opgesteld en de verkoop van kavels als gevolg hiervan vindt plaats in 2024. Inmiddels zijn twee kavels in 2024 verkocht.

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de lopende complexen hebben we geen risico. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Dit overeenkomstig het in het BBV dwingend voorgeschreven systeem van de POC (percentage of completion). Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting.

We voorzien dat met name de toekomstige complexen waarin (veel) sociale woningbouw of betaalbare koop wordt gerealiseerd een drukkend effect zal hebben op de winstneming (respectievelijk verliesgevende plannen).

Algemene reserve grondexploitatie

Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen door een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om niet kostendekkende plannen door middel van "saldo dotatie" dekkend te maken. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methodiek moeten toepassen.

De stand van de reserve is per 1-1-2024 € 2,275 miljoen. Naast een bedrag van € 1,694 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan ‘Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord’ € 0,581 miljoen beschikbaar.

Eerdere jaren is de hoogte van de reserve (exclusief onderdeel Masterplan Oosterwolde) gekoppeld aan het berekende minimale niveau. Voor 2023 is dit niveau berekend op € 207.000. Bij de Nota Reserves en voorzieningen per 2023 stellen wij u voor deze koppeling, net als in 2022, voor nu los te laten. In de nabije toekomst zullen er nieuwe exploitatieplannen worden vastgesteld. Om eventuele verliezen te kunnen opvangen is een betere reservepositie noodzakelijk.

Budget strategische aankopen

Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot het door de gemeenteraad vastgestelde bedrag. De voorwaarden om gebruik te maken van het mandaat staan in de ‘Nota Grondbeleid’ (zie financiële verordening 2023 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 23, derde lid). Voor 2023 is het mandaat tijdelijk (raadsbesluit 23 mei 2023) uitgebreid.

In 2023 zijn een viertal percelen (waaronder één met een woonhuis) aangekocht. De raad is via een Mededeling aan de Raad dd 19 december 2023 op de hoogte gebracht van de genoemde strategische aankopen. Alle locaties zijn archeologisch en milieukundig onderzocht en geschikt bevonden ter inzet voor het toekomstig beoogde gebruik. De aankopen zijn opgenomen onder de materiële vaste activa, onderdeel gronden en terreinen en onderdeel bedrijfsgebouwen (aankoop woonhuis). De gronden zijn verworven met het oog op een gebiedsontwikkeling. Op dit moment is er nog geen operationele grondexploitatie. Dit zal binnen een afzienbare periode wel het geval zijn.

Meerjarenbegroting grondexploitatie

Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar).

Particuliere ontwikkelingen

Particuliere ontwikkeling woningbouw

Particuliere ontwikkelingen zijn erg belangrijk voor de woningbouwopgave in de gemeente Ooststellingwerf. Echter, zij maken geen onderdeel uit van de gemeentelijke grondexploitaties. De particuliere ontwikkelingen zijn geheel markt afhankelijk en ons adaptief grondbeleid is gericht op het maximaal faciliteren van deze ontwikkelingen. Ten aanzien van de openbare ruimte sluiten we met de particuliere ontwikkelaars anterieure overeenkomsten om het kostenverhaal te dekken. Ook zien we toe dat bij particuliere ontwikkelingen de Woningbouw impuls (Wbi)-opgave worden gehaald, zijnde dat 30% van de woningen sociaal moeten zijn.

Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking

1.1. De OWO samenwerking vervat in een bestuursovereenkomst en OWO-visie

De OWO-samenwerking is uniek te noemen. De samenwerking in de drie afdelingen, de samenwerking op het regionale of provinciale speelveld én de samenwerking op terreinen waar dit vanzelfsprekend of kostenefficiënt is, werkt. En daar mogen we trots op zijn. De OWO-paragraaf kijkt terug op welke wijze het afgelopen jaar gewerkt is aan de OWO-samenwerking.

1.2. Ontwikkeling van de OWO samenwerking, om blijvend wendbaar in te kunnen spelen op veranderingen

In 2023 zijn de afspraken rondom de besluitvorming van OWO-gerelateerde zaken opnieuw vastgesteld. Dit was nodig omdat de OWO-samenwerking in een nieuwe fase zit; niet meer in de opbouwende fase, maar in de bestendigende fase. Met deze nieuwe afspraken is er voor alle medewerkers helderheid over het besluitvormingsproces en de verschillende rollen binnen de OWO-samenwerking.

De OWO-afdeling Bedrijfsvoering heeft in 2023 de ingezette organisatieontwikkeling bijna afgerond. Deze organisatieontwikkeling is ontstaan naar aanleiding van het bodemplaatonderzoek uit 2022. Een onderdeel hiervan was het op sterkte krijgen van de afdeling. Dat is ondertussen gelukt. Er is besloten ook voor de OWO-afdelingen Beheer & Registratie en Vergunningen, Toezicht en Handhaving een bodemplaatonderzoek uit te voeren om zo inzicht te krijgen of deze afdelingen toekomstbestendig zijn. Deze onderzoeken vinden plaats in 2024.

In 2023 is de OWO-klankbordgroep tweemaal bijeengekomen en zijn de drie voorzitters uitgebreider betrokken bij de organisatie van de klankbordgroep. Doel van de OWO-klankbordgroep is de verbondenheid van raadsleden onderling en met de OWO-samenwerking te versterken. Daarom is het verslag van de klankbordgroep-bijeenkomst van oktober en de informatieve brief van de burgemeesters in december ook ter informatie gedeeld met alle raadsleden. Deze ingezette koers wordt in 2024 voortgezet.

2. Topprioriteiten

Digitale dienstverlening en ICT

De OWO-afdeling Bedrijfsvoering speelt een belangrijke rol in digitale dienstverlening. Doel is de digitale dienstverlening op orde te houden, een veilige ICT-omgeving aan te bieden die werkt voor de medewerkers én de samenleving. De gemeenteraden hebben daarom vanaf 2023 structureel extra middelen beschikbaar gesteld. Middelen om zowel de veiligheid, de stabiliteit en snelheid van netwerken en systemen te verbeteren en de software waarmee gewerkt wordt te moderniseren.

In 2023 kon de afdeling mede daarom aan de slag met:

- de vervanging van vijf kernapplicaties. Een deel is in 2023 geïmplementeerd, de overige applicaties worden in 2024 geïmplementeerd.
- de overgang naar Microsoft Office 365 in gang zetten.
- het steeds meer applicaties overbrengen naar ‘the cloud’ (internet).
- het doorvoeren van wijzigingen in wet- en regelgeving in onze applicaties en processen.
- het invoeren van het Digitaal Stelsel Omgevingswet.
- het mogelijk maken dat medewerkers hybride kunnen blijven werken.

Informatiebeveiliging en privacy

Het veilig houden van onze gegevens en de privacy goed regelen blijft een belangrijk aandachtspunt. In 2023 is er een informatieveiligheidsplan vastgesteld en is er specifieke expertise op informatieveiligheid, netwerksecurity, ICT architectuur en project- en changemanagement naar binnen gehaald. De BIO (Baseline Informatieveiligheid Overheid) beschrijft het basisniveau voor informatieveiligheid voor overheden en is ook bij ons het uitgangspunt. In de werkprocessen is daarnaast de AVG en de Archiefwet opgenomen en is de voorbereiding de uitvoering van de Wet Open Overheid (Woo) verder opgepakt.

Datagedreven werken
In 2023 is het uitvoeringsplan Datagedreven werken vastgesteld en is er besloten tot de oprichting van een cluster Datamanagement om zo ook binnen de OWO-samenwerking te werken met data analyses. De OWO-samenwerking is daarnaast in 2023 definitief aangesloten bij DataFryslân. Hierdoor kan er gebruik worden gemaakt van data en analyses over verschillende actuele onderwerpen. Nieuw beleid wordt op deze manier steeds meer gebaseerd op feitelijkheden uit analyse en onderzoeken.

Post en archief
De post en het archief worden beide steeds meer gedigitaliseerd. Het substitutiebesluit is verder doorgevoerd in de systemen en werkprocessen. Dit besluit maakt mogelijk dat de papieren binnengekomen post vervangen wordt voor de gedigitaliseerde versie. Omdat er nog steeds papieren post wordt ontvangen, is er in 2023 gewerkt aan een goed proces om die post op de juiste manier af te handelen. De realisatie van servicepunten Bedrijfsvoering in elk van de drie gemeentehuizen is in gang gezet, gericht op postverwerking, ICT-ondersteuning en meer. Het project wegwerken achterstanden archief vordert gestaag. Ruim een kwart van de achterstand is ingelopen. Extra capaciteit is vrijgemaakt om te versnellen. De aansluiting op het e-depot is voorbereid**.**

Inkoop- en aanbestedingsbeleid
In 2023 is er binnen de OWO-gemeenten continue het gesprek gevoerd over doelmatig en rechtmatig inkopen en aanbesteden. Hierbij is ook ingegaan op de mogelijkheden lokale of regionale ondernemers te betrekken en is er een Marktdag georganiseerd voor ondernemers in de drie gemeenten.

Uitvoering van de omgevingswet
Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Vanuit de OWO-afdeling VTH zijn in 2023 in overleg met ketenpartners, zoals de Fumo, alle voorbereidende werkzaamheden opgepakt die gedaan moesten worden. De legesverordening is in 2023 afgestemd op de Omgevingswet en de nieuwe Wet Kwaliteitsborging bouwen en de verordening is vervolgens geharmoniseerd door de drie gemeenteraden vastgesteld. De processen en systemen zijn aangepast en de medewerkers zijn opgeleid om zowel de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen te kunnen uitvoeren. In 2024 wordt de uitvoering gemonitord en zo nodig bijgestuurd.

Ondermijning
Ook in de OWO-regio raken criminele activiteiten steeds meer verweven met de maatschappij en dat heeft gevolgen voor de gemeentelijke vergunning-, toezicht- en handhavingstaken. In OWO-verband wordt nauw samengewerkt op het gebied van ondermijning. Tijdens 11 ondermijningsdagen zijn op verschillende locaties integrale controles uitgevoerd en gedurende 20 dronevluchten zijn gebieden van bovenaf gecontroleerd. Ook wordt actief de samenwerking met ketenpartners (zoals de politie) gezocht in de (preventieve) aanpak van ondermijning. In 2023 is er geïnvesteerd in bewustwording en kennis over ondermijning, zowel bij medewerkers als bij inwoners en ondernemers.

APV
De OWO-gemeenten stemmen periodiek af met elkaar hoe de uitvoering van de APV gaat. Hierbij is het doel dat er zoveel als mogelijk gewerkt wordt vanuit één OWO-APV beleid zodat de vergunningverleners, toezichthouders en handhavers in de gehele OWO eenduidig kunnen werken.

Paragraaf 9 | Wet Open Overheid (Woo)

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en wordt vanaf 2022 stapsgewijs ingevoerd.

De Woo kent drie doelstellingen:
1. Het actief openbaar maken van informatie.
2. Het tijdig openbaar maken van informatie die opgevraagd wordt.
3. Het duurzaam toegankelijk maken van digitale documenten.

Wat hebben we gedaan?

De invoering van de Woo gebeurt stapsgewijs. In OWO-verband werken we samen aan de invoering en de adoptie van de Woo. We hebben het afgelopen jaar de volgende zaken opgepakt:

Het actief openbaar maken van informatie

De Wet open overheid schrijft elf categorieën voor die verplicht openbaar gemaakt moeten worden. Denk hierbij aan vergaderstukken, de begroting, de agenda van B&W, vergunningen en informatie over subsidies. Alle gemeenten hebben de komende jaren de tijd om te voldoen aan het actief openbaar maken van deze verplichte categorieën. Het is nu nog niet bekend wanneer iedere gemeente welke categorie verplicht openbaar moet maken.

Het was de bedoeling dat er een landelijk platform zou komen voor de openbaarmaking van deze stukken. In 2023 is echter besloten dat dit niet gaat gebeuren, maar dat overheden een eigen platform op moeten tuigen. Dit eigen platform moet vervolgens gekoppeld zijn aan een landelijke Woo-index. Vanuit de OWO-samenwerking zijn de voorbereidingen opgepakt om dit mogelijk te maken. Verwacht wordt in 2024 de eerste informatiecategorieën actief openbaar te maken.

Het tijdig openbaar maken van informatie die opgevraagd wordt

Naast het actief openbaar maken van informatie, kan er vanuit de Woo specifieke overheidsinformatie opgevraagd worden. Uitgangspunt hierbij is: alles is openbaar, tenzij. Voor de beantwoording van vragen over de beschikbaarheid van publieke informatie hebben wij contactpersonen die inwoners en ondernemers helpen wegwijs te maken in overheidsinformatie.

In de gemeente Ooststellingwerf zijn er in 2023 in totaal 22 Woo-verzoeken binnengekomen. Hiervan zijn 16 binnen de gestelde termijn afgehandeld en 6 buiten de gestelde termijn afgehandeld. Reden hiervan was de complexiteit van het verzoek of capaciteitsgebrek bij de gemeente.

Het duurzaam toegankelijk maken van digitale documenten.

Een gemeente die haar informatiehuishouding op orde heeft, weet welke documenten ze heeft en kan die documenten vinden wanneer hier om gevraagd wordt. Er is daarnaast een gecontroleerd proces waarmee documenten na de voorgeschreven bewaartermijn vernietigd worden of gereed zijn om te worden overgedragen aan een archiefbewaarplaats. In 2023 hebben de OWO-gemeenten zich voorbereid op aansluiting bij het e-depot. Met de aansluiting op het e-depot regelt de OWO de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie zodat de te bewaren digitale informatie in de toekomst toegankelijk, vindbaar en raadpleegbaar blijft. Begin 2024 volgt de besluitvorming.

Conclusie

In 2023 hebben we een aantal stappen gezet die de Woo van gemeenten vraagt. We voldoen daarmee aan de wettelijke verplichtingen.

Jaarrekening

Balans

Balans activa

De uitzettingen in Rijks schatkist vielen in 2022 onder de financiële vaste activa. Ze staan nu onder de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar.

x € 1.000

Activa	31-dec-22	31-dec-23
Vaste Activa		
Immateriele vaste activa	**2.361**	**2.643**
Kosten onderzoek en ontwikkeling	-	237
Bijdrage activa derden	2.361	2.406
Materiele vaste activa	**59.875**	**64.868**
Invest. Met een economisch nut	37.482	41.200
Invest. Met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten		
een heffing kan worden geheven	18.410	17.769
Invest. In de openbare ruimte maatschappelijk nut	3.983	5.899
Financiele vaste activa	**5.874**	**6.687**
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	148	148
Leningen aan woningcorporaties	2.437	2.366
Overige langlopende leningen	2.505	4.173
Overige uitzettingen met een typische looptijd van een jaar of langer	784	-
Totaal Vaste Activa	**68.110**	**74.198**
Vlottende activa		
Voorraden	**800**	**953**
Niet in exploitatie opgenomen bouwgrond	800	953
Onderhanden werk, waaronder bouwgrond	-	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	**12.181**	**9.505**
Vorderingen openbaar lichaam	2.839	3.898
Overige vorderingen	1.869	1.716
Uitzettingen in Rijks schatkist	7.473	3.891
Liquide middelen (kas, bank)	**426**	**427**
Liquide middelen (kas, bank)	426	427
Overlopende activa	**4.688**	**4.124**
Overig nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen		
die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	4.688	4.124
Totaal Vlottende activa	**18.095**	**15.009**
Totaal Activa	**86.205**	**89.207**

Balans passiva

x € 1.000

Passiva	31-dec-22	31-dec-23
Vaste passiva		
Eigen vermogen	**39.740**	**41.756**
Algemene reserve	26.792	29.724
Bestemmingsreserves	7.819	8.175
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	5.129	3.857
Voorzieningen	**10.762**	**11.006**
Voorzieningen	10.762	11.006
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	**26.537**	**25.167**
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	26.537	25.167
Totaal Vaste Passiva	**77.039**	**77.929**
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	**2.909**	**3.049**
Kasgeldlening	-	
Banksaldi	-	
Overige schulden	2.909	3.049
Overlopende passiva	**6.257**	**8.229**
Vooruitontvangen bedragen van openbare lichamen	1.923	3.622
Overige vooruitbetaalde bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen begrotingsjaren komen	4.334	4.607
Totaal Vlottende passiva	**9.166**	**11.278**
Totaal Passiva	**86.205**	**89.207**
Gewaarborgde geldleningen en garantstellingen	1.038	1.038

Overzicht baten en lasten

In onderstaand overzicht staan de baten en lasten per programma. De algemene dekkingsmiddelen, overhead en vpb staan apart in deze tabel gepresenteerd.

x € 1.000

Programmarekening	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Saldo van baten en lasten					
Programma's					
Lasten					
1. Samenleven	-40.387	-35.529	-43.595	-45.039	- 1.444 N
2. Welzijn & educatie	-980	-1.016	-1.568	-1.448	120 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	-11.715	-9.339	-16.985	-10.936	6.049 V
5. Openbare orde en veiligheid	-2.126	-2.375	-2.501	-2.493	8 V
6. Bestuur & Dienstverlening	-16.445	-15.599	-16.467	-18.044	- 1.578 N
Totaal Lasten	-71.652	-63.859	-81.116	-77.960	3.156 V
Baten					
1. Samenleven	12.947	9.740	13.923	17.215	3.293 V
2. Welzijn & educatie	53	46	511	520	9 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	11.142	7.870	10.083	8.369	- 1.714 N
5. Openbare orde en veiligheid	25	-	-	-	-
6. Bestuur & Dienstverlening	1.682	1.219	1.463	1.687	224 V
Totaal Baten	25.849	18.875	25.980	27.792	1.812 V
Totaal Programma's	**-45.802**	**-44.984**	**-55.136**	**-50.168**	**4.967 V**
Algemene dekkingsmiddelen					
Lasten algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	-	-	-	-	
Deelnemingen	0	-1	-1	-	1 V
Lokale heffingen	-83	-51	-51	-82	- 32 N
Saldo financieringsfunctie	-29	53	148	-125	- 274 N
Onvoorzien	-	-1	-1	-	1 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	-6	-163	-84	-	84 V
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	-119	-162	12	-208	- 220 N

Baten algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	57.637	55.276	57.680	60.010	2.330 V
Deelnemingen	161	51	121	133	12 V
Lokale heffingen	3.139	3.292	3.215	3.292	77 V
Saldo financieringsfunctie	64	13	213	311	98 V
Onvoorzien	-	-	-	-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	73	9	9	33	24 V
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	61.074	58.641	61.238	63.779	2.541 V
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**60.955**	**58.479**	**61.250**	**63.571**	**2.321 V**
Overhead					
Totaal lasten overhead	-11.945	-13.643	-16.651	-14.507	2.144 V
Totaal baten overhead	2.589	2.532	3.223	3.131	- 92 N
Totaal overhead	**-9.357**	**-11.111**	**-13.428**	**-11.376**	**2.052 V**
Vennootschapsbelasting					
Lasten vennootschapsbelasting	2	-	-	-11	- 11 N
Baten vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal vennootschapsbelasting	**2**	**-**	**-**	**-11**	**-11**
Saldo van baten en lasten	**5.798**	**2.384**	**-7.314**	**2.016**	**9.330 V**
Mutatie reserves					
Mutatie reserves					
Toevoegingen	-2.705	-214	-2.297	-1.351	946 V
Onttrekkingen	2.037	645	8.961	3.191	- 5.770 N
Totaal Mutatie reserves	**-669**	**431**	**6.664**	**1.840**	**- 4.823 N**
Mutatie reserves	**-669**	**431**	**6.664**	**1.840**	**- 4.823 N**
Resultaat	**5.129**	**2.816**	**-650**	**3.857**	**4.507 V**

Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen
De jaarrekening is opgesteld op basis van de voorschriften Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het gerealiseerde resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. Kosten en opbrengsten worden verantwoord op basis van het baten en lasten stelsel. Winsten worden alleen in aanmerking genomen als ze gerealiseerd zijn. Verliezen en risico`s die hun oorsprong hebben voor het einde van het boekjaar, worden opgenomen als zij bekend zijn geworden voor opstelling van de cijfers.

Schattingen
Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken.

Continuïteit
De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Er zijn geen zaken die het voortbestaan van de gemeente in de weg staan. Daarnaast sluit de begroting waardoor er geen sprake is van preventief toezicht.

Immateriële vaste activa
Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd als aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.
- Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven als was het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente.

Materiële vaste activa
De vaste activa worden onderscheiden in activa met economisch nut, activa met maatschappelijk nut en activa met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven. Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 25.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Activa met een maatschappelijk nut en verkrijgingsprijs van minder dan € 250.000 worden niet geactiveerd.

Activa met een economisch en maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van daarvoor ontvangen subsidies en bijdragen van derden. Vanaf 2020 wordt bij investeringen in bedrijfsgebouwen een restwaarde gehanteerd. Deze restwaarde bedraagt vanaf 2022 maximaal 60% van de WOZ waarde na investering. Bij activering wordt het actief lineair afgeschreven, hier kan bij raadsbesluit van worden afgeweken qua afschrijvingsmethode en afschrijvingstermijn. De eerste afschrijving vindt plaats in het jaar na het gereedkomen van het actief. Activa met een meerjarig maatschappelijk nut zijn investeringen in aanleg en onderhoud van waterwegen, waterbouwkundige werken, wegen, straten, pleinen, fietspaden, voetpaden, bruggen, viaducten, tunnels, verkeerslichtinstallaties, openbare verlichting, straatmeubilair, reconstructie openbare ruimte en openbaar groen. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Het resterende wordt in één keer afgeschreven.

Afschrijvingstermijnen
In de Financiële verordening 2023 Ooststellingwerf ex. artikel 212 Gemeentewet zijn de te hanteren afschrijvingstermijnen vastgelegd. Vaste activa wordt lineair afgeschreven, tenzij de raad in voorkomend geval anders besluit. De tabel onderaan dit hoofdstuk geeft de belangrijkste afschrijvingstermijnen weer.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ('kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen' in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Vlottende activa
Voorraden
De als 'onderhanden werken' opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), evenals een redelijk aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

De inschattingen rondom de opbrengsten van de grondexploitatie kennen een inherente onzekerheid die groter wordt naarmate de te verwachten opbrengsten verder weg in de tijd liggen. Daarom maken we voor het realiteitsgehalte van de verwachte opbrengsten een knip tussen de eerste vijf jaar en de periode daarna. Voor de bepaling van de tussentijdse winstneming nemen we de gerealiseerde opbrengsten alsmede de verwachte opbrengsten voor de eerste vijf jaren mee. In het geval die lijn zou leiden tot een tekort, terwijl gedurende de periode daarna nog voldoende opbrengsten worden verwacht, nemen we een deel van de opbrengsten in de restant periode mee, zodat per saldo geen verlies hoeft te worden genomen. Dat zou niet reëel zijn bij voldoende winstpotentie.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Reserves
In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve.

Voorzieningen
Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden). Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting voor de wethouders wordt op de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord. Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer
Onder vaste schulden worden verstaan de schulden met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer. De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met de aflossingen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Normenkader en controleprotocol
De raad heeft op 27 februari 2024 het controleprotocol voor 2023 en verder vastgesteld. Ook heeft de raad toen het normenkader over 2023 vastgesteld. Het normenkader is de inventarisatie van interne en externe regelgeving die van belang is voor de controle. Dit normenkader wordt jaarlijks geactualiseerd en door de raad vastgesteld.

gemeente ooststellingwerf

Afschrijvingstermijnen

Omschrijving	Afschrijvingstermijn (maximaal)
1. Immateriële activa	
1.1 Kosten voor onderzoek en ontwikkeling (niet toe te rekenen aan een actief)	5
1.2 Bijdrage activa in eigendom van derden	Divers
2. Gebouwen	
2.1 Nieuwbouw gebouwen (inclusief onderwijs)	40
2.2 Renovatie, restauratie, aankoop woonruimten en bedrijfsgebouwen	25
2.3 Ingrijpende bouwkundige aanpassingen	40
2.4 Uitbreidingen/verbouwingen bestaande activa	20
2.5 Kantoorinventaris, schoolmeubilair, onderwijsleerpakketten, gebruiksduur verlengend groot onderhoud woonruimten en bedrijfsgebouwen	10
3. Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	
3.1 Rioleringen en milieumaatregelen	50
3.2 Bouwkundige delen van gemalen, persleidingen	45
3.3 Mechanisch/elektrisch gedeelte pompen en gemalen riolering	25
3.4 Aanleg begraafplaatsen en vaarten	40
3.5 Oevervoorzieningen	15
4. Vervoer- en hulpmiddelen	
4.1 Zware vrachtauto's, minikraan, aanhangwagens	12
4.2 Zware tractoren, grote houtversnipperaars	10
4.3 Sneeuwploegen, schaftwagens, aanhangstrooiers	15
4.4 Maaimachines	6
4.5 Lichte bestelauto's	7
4.6 Zwaardere bestelauto's	8
4.7 Opzetstrooiers	10
5. Machines, apparaten en installaties	
5.1 Telefooninstallaties, veiligheidsvoorzieningen	10
5.2 Technische installaties bedrijfsgebouwen (lift, c.v.)	15
5.3 Automatiseringsapparatuur (hardware en software)	5
6. Grond-, weg en waterbouwkundige werken (maatschappelijk nut)	
6.1 Wegen, bruggen, viaducten, walbeschoeiing	15
6.2 Betonnen wegen, betonnen fietspaden, betonnen en kunststof bruggen	50
6.3 Stalen bruggen	25
6.4 Houten (fiets-) bruggen	25
6.5 Verkeersinstallaties, bushaltes	10
6.6 Armaturen straatverlichting	20
6.7 Lichtmasten	40

Toelichting op de balans activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn bezittingen die niet fysiek tastbaar zijn. Het grootste deel is de bijdragen aan activa van derden.

x € 1.000

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 31-dec-2022	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-dec-2023
Kosten onderzoek en ontwikkeling						
Kosten onderzoek en ontwikkeling	-	237	-	-	-	237
Totaal kosten onderzoek en ontwikkeling	**-**	**237**	**-**	**-**	**-**	**237**
Bijdragen activa aan derden						
Bijdragen activa aan derden	2.361	108	-	-63		2.406
Totaal Bijdragen activa aan derden	**2.361**	**108**	**-**	**-63**	**-**	**2.406**
Totaal	**2.361**	**345**	**-**	**-63**	**-**	**2.643**

Investeringen immateriële vaste activa

In 2023 zijn diverse kosten gemaakt voor toekomstige complexen. Er geldt dat deze voorbereidingskosten voor een periode van 5 jaar kunnen worden opgenomen op de balans onder de immateriële vaste activa. Op het moment dat een voorfase van het project daadwerkelijk doorgaat (de raad stelt dan de exploitatie vast), zullen deze voorbereidende kosten worden toegevoegd aan de betreffende grondexploitatie. Wanneer een project in de voorfase niet doorgaat, worden de kosten ten laste van de gemeentelijke exploitatie gebracht.

x € 1.000

Investeringen Immateriele vaste activa	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Werkelijk besteed t/m 2023
Kosten onderzoek en ontwikkeling			
Voorbereidingskosten grex (samen)		237	237
Totaal kosten onderzoek en ontwikkeling	**-**	**237**	**237**
Bijdragen van derden			
Dorps.Sintrum Donkerbroek	2.000	17	72
Paddelbaan TCO	38	19	38
Sportaccommodatie SV Oosterwolde	284	72	284
Totaal bijdragen van derden	**2.322**	**108**	**394**
Totaal investeringen Immateriele vaste activa	**2.322**	**345**	**631**

Materiële vaste activa

x € 1.000

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-dec-2022	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Afschrijv-ingen	Duurzame waardevermind-eringen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-dec-2023
Invest.met een economisch nut							
Bedrijfsgebouwen	34.469	1.302		-1.253			34.518
Grond en terreinen	1.991	3.487					5.478
Machines en apparaten	739	141		-130			750
Overige materiele vaste activa	82	32		-6			108
Vervoermiddelen	201	225		-79			347
Totaal Materiele Vaste activa Ec.nut	**37.482**	**5.187**	**-**	**-1.468**	**-**	**-**	**41.200**
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven							
Riolering	18.410	581		-1.222			17.769
Tot.invest.met een econ.nut waarv.ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	**18.410**	**581**	**-**	**-1.222**	**-**	**-**	**17.769**
Invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut							
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	3.983	2.088		-173			5.899
Totaal Materiele Vaste Activa MTS nut	**3.983**	**2.088**	**-**	**-173**	**-**	**-**	**5.899**
Totaal	**59.875**	**7.856**	**-**	**-2.863**	**-**	**-**	**64.868**

Investeringen materiële vaste activa

De materiële activa worden onderverdeeld in economisch nut, economisch nut met dekking door heffing en maatschappelijk nut.

De vermeerderingen bij de Bedrijfsgebouwen en Gronden en terreinen zijn vooral de gedane strategische aankopen in 2023. De raad is via een Mededeling aan de Raad dd 19 december 2023 op de hoogte gebracht van gedane aankopen.

Bij Machines en apparaten en Vervoersmiddelen zijn de vermeerderingen vooral vervangingsinvesteringen.

In 2024 wordt de Wijkvernieuwing Harenkwartier afgerond.

x € 1.000

Investeringen Materiële vaste activa	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2023	Werkelijk besteed t/m 2023
Invest. met een economisch nut			
Aankoop grond Appelscha MGA K1542	-	638	638
Aankoop grond Venekoten D-897 (JAMW beh)	-	415	415
Aankoop grond Langekamp D-810/910/902	-	2.159	2.159
Aankoop grond Langekamp D-2438 (Kooistra)	-	275	275
Pand Moskampweg 1	-	511	511
Pand Vaart Nz 57 Appelscha (Leertouwer)	-	561	561
Aanschaf inventaris 2018	108	68	108
Aanschaf inventaris 2019	199	158	199
Aanschaf inventaris gem.huis 2020	197	-	-
Nieuw / en verbouw huisv. Voorber. Buitendienst	275	-	-
Nieuw / en verbouw huisv.inrichting buitendienst	150	-	-
Nieuw / en verbouw huisv.techn.instal buitendienst	656	-	-
Nieuw / en verbouw huisv.civiel tech buitendienst	2.288	-	-
Nieuw/verbouw huisvesting Buitendienst	964	4	-16
Auto bomenploeg 2023	65	67	67
Auto riolering 2023	80	70	70
VW Transporter VVP-26-B	49	49	49
Auto Landmeter 2023	40	40	40
VW ID Buzz VZN-95-N	44	-	-
Aanhangzoutstrooier Syntos 2022	43	43	43
Panda maai laad combi 2023	56	56	56
Apparatuur Landmeter	40	41	41
Toiletvoorziening Donkerbroek	40	32	32
Totaal invest.met een economisch nut	**5.294**	**5.187**	**5.248**
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding v.d.kosten een heffing kan worden geheven			
Vrijverval riolering 2023	1.000	580	580
Invest.met een econ.nut waarvoor ter bestrijding v.d.kosten een heffing kan worden geheven	**1.000**	**580**	**580**
Invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut			
Wijkvernieuwing Haerenkwartier	2.650	1.853	2.385
Openbare verlichting naar LED armatuur vanaf 2021	129	69	69
Fietspad Waskemeer	220	152	159
Aanleg graskeien III	326	14	321
Totaal invest.in de openbare ruimte maatschappelijk nut	**3.325**	**2.088**	**2.934**
Totaal	**9.619**	**7.855**	**8.762**

Financiële vaste activa

x € 1.000

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-dec-2022	Vermeer-deringen	Vermin-deringen	Aflos-singen	Boekwaarde 31-dec-2023
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen					
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	148				148
Totaal Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	**148**	**-**	**-**	**-**	**148**
Leningen aan					
Woningbouwcorporaties	2.437	-	-71		2.366
Totaal Leningen aan woningcorporaties	**2.437**	**-**	**-71**	**-**	**2.366**
Overige langlopende leningen					
Overige langlopende leningen	2.505	1.725	-57		4.173
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer	784		-784		-
Totaal Overige langlopende leningen	**3.289**	**1.725**	**-841**	**-**	**4.173**
Totaal	**5.874**	**1.725**	**-912**	**-**	**6.687**

Deelnemingen

x € 1.000

Deelnemingen	Boekwaarde 31-dec-2022	Boekwaarde 31-dec-2023
Deelnemingen kapitaalverstrekkingen		
Aandelen Afvalsturing Friesland N.V.	54	54
Aandelen Enexis + alle B.V.s die uit d everkoop van Essent zijn ontstaan	4	4
Aandelen Fryslan Miljeu	47	47
Aandelen N.V. Bank Ned. Gemeenten	42	42
Totaal deelnemingen kapitaalverstrekking	**148**	**148**
Totaal	**148**	**148**

Overige langlopende geldleningen

Bij de leningen sportverenigingen is de verstrekte lening in 2023 aan SV Oosterwolde verwerkt. De leningen aan de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (verzilver-, duurzaamheids-, blijvers- , starters- en stimuleringsleningen) zijn opgetrokken naar € 3 miljoen.

x € 1.000

Overige langlopende geldleningen	Boekwaarde 31-dec-2022	Boekwaarde 31-dec-2023
Overige langlopende leningen		
Leningen sportverenigingen	578	826
Leningen dorpshuizen	10	8
Stichting MFC Oldeberkoop	218	208
Stichting Stimuleringsfonds	1.560	3.000
Vereniging Toeristisch Rec. Belang	20	12
Stichting Kredietbank Nederland	119	119
Totaal nieuwe leningen	**2.505**	**4.173**

Voorraden

x € 1.000

Voorraden	31-dec-22	31-dec-23
Onderhanden werk incl. expl. bouwgrond voorraad		
Onderh. Werk incl. expl.bouwgr.voorraad	800	954
Totaal Onderhanden werk incl.expl.bouwgrond voorraad	**800**	**954**
Totaal	**800**	**954**

Bouwgrond in exploitatie 1

Alle terreinen vallen onder de categorie Bouwgrond In Exploitatie (BIE) en vallen onder de activa als voorraad. Een BIE is een bouwgrond waarvan de exploitatie en begroting door de raad is vastgesteld. De maximale looptijd van een grondexploitatie is 10 jaar tenzij hiervan gemotiveerd wordt afgeweken en dit vastgesteld is door de raad. Bij een langere looptijd worden risico beperkende beheersmaatregelen toegepast zoals geen indexatie van opbrengsten na 10 jaar.

Boekwaarde is het totaalbedrag van alle investeringen en opbrengsten uit het verleden. Balanswaarde is de gerealiseerde waarde inclusief de verliesvoorzieningen en winstuitnames. Winstnemingen worden jaarlijks berekend over de winstgevende grondexploitaties met de Percentage of Completion Methode (POC). De winstneming over 2023 is € 222.000.

De bedrijventerreinen hebben per 31 december 2023 een boekwaarde van € 1.190.000, de woningbouwterreinen -€ 236.000.

x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie	Boek-waarde 31-dec-22	Investe-ringen	Inkomsten	Winst- uitname	Voor-ziening	Balans-waarde 31-dec-23
Grondexploitatie						
38 Industrieterrein Venekoten geheel	658	33	-	22		713
46 Haulerwijk Industrieterrein Beute	303	6	-	-18		291
47 Haulerwijk Industrieterrein Beute 2e fase	176	6	-	4		186
104 De Kromten Waskemeer	59	13	213	38		-104
111 Langedijke Melman II	-93	56	0	63		25
117 Elsloo	-139	43	-	68		-28
128 Donkerbroek-west	-163	105	-	27		-31
129 Boekhorsterweg	-	34	150	18		-98
Totaal	**801**	**295**	**363**	**222**	**0**	**954**

Bouwgrond in exploitatie 2

In onderstaand overzicht is de prognose van de diverse complexen weergegeven. De bedragen in de kolommen 'Geraamde nog te maken kosten' en 'Geraamde nog te ontvangen opbrengsten' zijn gebaseerd op de meest recente, geactualiseerde, exploitatieopzetten. Rekening houdend met de geraamde nog te maken kosten en de geraamde te verwachten opbrengsten kunnen de diverse complexen op termijn worden afgesloten met een voordelig resultaat van in totaal € 1.956.000.

x € 1.000

Bouwgronden in exploitatie	Boek-waarde 31-dec-23	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbreng-sten	Geraamd resultaat (eind-waarde)	Genomen verliezen tm. 2023
Grondexploitatie					
38 Industrieterrein Venekoten geheel	713	55	1.391	-624	298
46 Haulerwijk Industrieterrein Beute	291	16	703	-396	1
47 Haulerwijk Industrieterrein Beute 2e fase	186	-	974	-788	87
104 De Kromten Waskemeer	-104	74	-	-30	
111 Langedijke Melman II	25	17	113	-71	
117 Elsloo	-28	21	-	-7	
128 Donkerbroek-west	-31	24	-	-7	
129 Boekhorsterweg	-98	65	-	-33	
Totaal	**954**	**272**	**3.182**	**-1.956**	**386**

Uitzettingen korter dan 1 jaar

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het grootste verschil ten opzichte van 2022 is de post BCF belastingdienst. In 2023 is de compensabele btw bij de investeringen groter dan in 2022.

Op het bedrag voor overige vorderingen zijn voor oninbaarheid de voorzieningen oninbare (belasting)debiteuren en oninbare debiteuren SoZaWe in mindering gebracht.

x € 1.000

Uitzettingen korter dan één jaar	31-dec-22	31-dec-23
Vorderingen openbaar lichaam		
Debiteuren Openbaar lichaam	56	6
BCF belastingdienst	2.784	3.892
Totaal Vorderingen openbaar lichaam	**2.840**	**3.898**
Uitzettingen in Rijks schatkist		
Uitzettingen in Rijks schatkist	7.473	3.891
Totaal uitzettingen Rijks schatkist	**7.473**	**3.891**
Overige vorderingen		
Debiteuren	921	721
Debiteuren belastingen	222	227
Debiteuren SoZaWe/uitkeringen	1.184	1.230
Totaal Overige vorderingen	**2.327**	**2.178**
Voorzieningen oninbaarheid		
Voorz. oninbare (belasting)debiteuren	-59	-62
Voorz. oninbare debiteuren SoZaWe	-399	-400
Totaal Voorzieningen oninbaarheid	**-458**	**-462**
Totaal	**12.181**	**9.505**

Liquide middelen en overlopende activa

x € 1.000

Liquide middelen (kas, bank)	31-dec-22	31-dec-23
Banksaldo	426	422
Kas		5
Totaal	**426**	**427**

x € 1.000

Overlopende activa	31-dec-22	31-dec-23
Vooruitbetaalde bedragen	1.520	1.694
Nog te ontvangen bedragen	3.168	2.430
Totaal	**4.688**	**4.124**

Nog te ontvangen doeluitkeringen

In onderstaand overzicht zijn de nog te ontvangen bedragen opgenomen die betrekking hebben op een doeluitkering.

x € 1.000

Nog te ontvangen doeluitkeringen		31-dec-22	Toevoegingen	Uitgaven	Vrijval	31-dec-23
Gemeentelijke opvang Oekraïners	A16	0	195	0	0	195
Regio Deal R&T	C75B	0	58	0	0	58
Regio Deal Zorgeconomie	C75B	0	84	0	0	84
		0	**337**	**0**	**0**	**337**

gemeente ooststellingwerf

Toelichting op de balans passiva

Reserves

x € 1.000

Reserves	Boek-waarde 31-12-2022	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	Boek-waarde 31-12-2023
Algemene reserves				
Algemene reserve vrij aanwendbaar	26.791	5.099	-2.166	29.724
Totaal Algemene reserves	**26.791**	**5.099**	**-2.166**	**29.724**
Bestemmingsreserves grondexploitatie				
Algemene reserve grondexploitatie	2.060	233	-	2.293
Totaal Bestemmingsreserves grondexploitatie	**2.060**	**233**	**-**	**2.293**
Bestemmingsreserves opvang schommeling tarieven				
Lastenverlichting	591	435	-431	595
Totaal Bestemmingsreserves opvang schommeling tarieven	**591**	**435**	**-431**	**595**
Overige bestemmingsreserves				
Reserve strategische projecten	2.038		-25	2.013
Reserve monumenten (2013)	100			100
Reserve sociaal domein	-		-	-
Reserve organisatieontwikkelingen	75	30	-53	52
Reserve rioleringen	-	-	-	-
Reserve overheveling budgetten	386	684	-386	684
Reserve kapitaallasten	2.568		-130	2.438
Totaal Overige bestemmingsreserves	**5.167**	**714**	**-594**	**5.287**
Totaal	**34.609**	**6.481**	**-3.191**	**37.899**

Structurele toevoegingen en onttrekkingen

De structurele onttrekking bestaat uit de onttrekking aan de reserve kapitaallasten.

x € 1.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Structurele toevoegingen			
Totaal structurele toevoegingen	**-**	**-**	**-**
Structurele onttrekkingen	186	130	56 V
Totaal structurele onttrekkingen	**186**	**130**	**56 V**
Totaal structurele toevoegingen en onttrekkingen	**186**	**130**	**56 V**

Reserve overheveling budgetten

Over de overheveling van onderstaande budgetten is door de raad in december 2023 een besluit genomen.

x € 1.000

Reserve overheveling budgetten	31-dec-23
Bruisplek	35
Pumptrack Appelscha	20
Pumptrack Oosterwolde	125
ESF	211
Versterken sociale basis: Dorpsondersteuner Oldeberkoop	20
Taallessen Oekraïners	24
Dienstverlening	229
Onderzoek mobilisatie	20
Totaal	**684**

Voorzieningen

x € 1.000

Voorzieningen	Boek-waarde 31-12-2022	Toevoe-gingen	Vrijval	Onttrek-kingen	Boek-waarde 31-12-2023
Voorz. Verplichtingen, verliezen en risico (art 44, 1a)					
Voorziening bodemsanering	475	-	-	-	475
Totaal Voorz. Verplichtingen, verliezen en risoco (art 44, 1a)	**475**	**-**	**-**	**-**	**475**
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)					
Voorz.onderh.geld de Kompaan	129	20	-	-27	122
Voorz.onderh.geld Steegdenhal	73	16	-	-8	81
Vz. Ond. Sportacc. 3 B`s	437	25	-	-48	414
Voorz. Onderhoud gymlokalen	114	15	-	-37	92
Voorziening Onderhoud MFS de Boekebeam	196	16	-	-8	204
Voorz.onderhoud gebouwen	622	75	-	-4	693
Voorziening onderhoud Bosbergtoren	26	24	-	-20	30
Voorziening onderhoud sporthal de Bongerd	116	10	-	-25	101
Voorziening onderhoud MFA De Samensprong	-	358	-	-22	336
Totaal Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	**1.713**	**559**	**-**	**-199**	**2.073**
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44, lid 2)					
Voorziening riolering	5.672	113	-	-580	5.205
Totaal Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44, lid 2)	**5.672**	**113**	**-**	**-580**	**5.205**
Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.					
Voorz. lopende pens. bestuurders	1.621	579	-	-140	2.060
Voorz.pensioen vm./huidige wethouders	1.224	-	-162	-	1.062
Voorziening verlofsparen	57	72	-	-	129
Totaal Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.	**2.902**	**651**	**-162**	**-140**	**3.251**
Totaal	**10.762**	**1.323**	**-162**	**-919**	**11.004**

Vaste schulden

Onze vaste schuld met rentetypische looptijd groter dan 1 jaar bestaat uit zes geldleningen.

x € 1.000

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar	31-dec-22	Opname	Aflossing	31-dec-23	Rente 2023
Onderhandse leningen					
Opgen.onderhands leningen van bin.landse banken	131.383			131.383	
Aflos.onderhands leningen van bin.landse banken	-104.845		-1.371	-106.216	
Totaal	**26.538**	**-**	**-1.371**	**25.167**	**237**

Netto vlottende schulden met rente typische looptijd korter dan 1 jaar en overlopende passiva

x € 1.000

Kortlopende schulden korter dan één jaar	31-dec-22	31-dec-23
Kasgeldlening	-	-
Overige schulden	2.909	3.049
Totaal	**2.909**	**3.049**

x € 1.000

Overlopende passiva	31-dec-22	31-dec-23
Vooruitontvangen bedragen van openbare lichamen	1.923	3.622
Overige vooruitbetaalde bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	4.334	4.607
Totaal	**6.257**	**8.229**

Vooruitontvangen doeluitkeringen

In onderstaande tabel zijn de vooruitbetaalde bedragen opgenomen die betrekking hebben op doeluitkeringen.

x € 1.000

Vooruit ontvangen doeluitkeringen		31-dec-22	Toevoegingen	Uitgaven	Vrijval	31-dec-23
Ontvangen van Rijk						
Inhalen onderwijsvertraging door corona	D14	290	106	-108		288
SPUK Sportakkoord	H8	38	0	-38		0
GOAB	D8	0	14	0		14
Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	H32	0	342	0		342
CDOKE	F28	0	167	0		167
Inburgering	G10	164	263	-206		221
Onderwijsroute	G13	22	23	-22		23
Regio Deal Winkelgebied Oosterwolde	C75B	25	0	-25		0
Regio Deal LKC	C75B	220	0	0		220
SPUK Stimulering Verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	E84	224	0	-51		173
Aanpak energiearmoede	C55	716	202	-431		487
Lokale Aanpak Isolatie	C94	0	1.304	0		1.304
Huisvesting aandachtsgroepen	C209	0	238	0		238
SPUK Gala	H30	0	18	0		18
Ontvangen van Provincie						
Manifest verkeersveiligheid (provincie)		15	0	-5		10
Aandachtsgebieden (provincie)		209	0	-98		111
Totaal		**1.923**	**2.676**	**-984**	**0**	**3.615**

Toelichting op de balans niet uit balans blijkende verplichtingen

Waarborgen en garanties

Waarborgen en garanties	Aard/ Omschrijving	Oorspronk. bedrag	Percentage borgstelling	Restant eind 2022	Restant eind 2023
Stg. Beheer multifunctioneel vastgoed Oosterwolde	Aankoop/afbouw gebouw en financiering overdrachtsbelasting + aanloopkosten	1.600	100%	1.000	1.000
Coöperatieve Vereniging Fryslân	Aanleg breedband in Langedijke	125	100%	50	37,5
Totaal		**1.725**		**1.050**	**1.038**

Toelichting

Het WSW borgt leningen van woningcorporaties. Corporaties zijn hierdoor in staat om met gunstige financieringsmogelijkheden sociale huurwoningen te realiseren en in stand te houden. Het rijk en de gemeenten staan elk voor 50% in de achtervang bij het WSW (25% wordt verdeeld over alle gemeenten en 25% wordt toegerekend aan één gemeente die in de leningovereenkomst is vermeld of aan de gemeenten waar de corporatie sociale huurwoningen bezit). Wanneer een corporatie in financiële problemen raakt, zorgt het WSW dat rentebetalingen en aflossing van leningen doorgaan. Het WSW betaalt dit uit eigen kapitaal. Dat kapitaal kan worden aangevuld door obligo bij alle deelnemende corporaties op te halen. Pas wanneer dat onvoldoende is, komen rijk en gemeenten als achtervanger in beeld om renteloze leningen te verstrekken. Het risico voor de achtervangers is overigens beperkt, tot nu toe heeft het WSW daar nooit een beroep op gedaan.

Ook in 2023 is niets betaald uit hoofde van verleende borg- en garantstellingen voor geldleningen. De woningbouwcorporaties, actief in onze gemeente, maken gebruik van het Waarborgfonds voor de Sociale Woningbouw (WSW). De corporaties kunnen door het WSW geborgde leningen afsluiten. De achtervangpositie van onze gemeente voor deze leningen bedraagt per 31 december 2023 in totaal € 57,837 miljoen, hiervoor staan we gezamenlijk met het Rijk garant. Voor Stichting WoonFriesland is het € 20,126 miljoen, Stichting Woonzorg Nederland € 1,990 miljoen, Stichting Habion € 0,921 miljoen en als laatste Stichting Actium € 34,800 miljoen. De gemeente kan als gevolg van de 'achtervangregeling' nog in beperkte mate worden aangesproken.

Contractuele verplichtingen

De gemeente heeft meerjarige contractuele verplichtingen afgesloten. Op basis van geregistreerde contracten uit de contractenbank blijkt dat dit € 5,3 miljoen bedraagt. De contractenbank is op dit moment nog niet volledig up-to-date. De updates (vanuit de contractmanagers via Izaak) worden na rechtzetten van het systeem (Vendorlink) met terugwerkende kracht hersteld en doorgevoerd. Hier zijn al goede stappen ingezet, maar vanwege de complexiteit is dit nog niet afgerond.

Gebeurtenissen na balansdatum

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt.

Toelichting overzicht baten en lasten

De toelichting op de afwijkingen baten en lasten tussen rekening en begroting is in overeenstemming met artikel 28 lid a BBV opgenomen in de programmaverantwoording. Per programma geven we bij de 4e W-vraag antwoord op de vraag ‘Wat heeft het gekost’. Afwijkingen > € 25.000 zijn daar toegelicht.

Overzicht onvoorzien

x € 1.000

Onvoorziene uitgaven	Algemeen	College	Totaal
Primitieve begroting			
Budget onvoorzien	1		1
Totaal Primitieve begroting	**1**	**-**	**1**
Begrotingswijzigingen			-
Totaal begrotingswijzigingen	**-**	**-**	**-**
Restant onvoorziene uitgaven	**1**	**-**	**1**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2022	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening 2023	Verschil
Lasten Algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	-	-	-	-	-
Deelnemingen	0	-1	-1	-	1 V
Lokale heffingen	-83	-51	-51	-82	- 32 N
Saldo financieringsfunctie	-29	53	148	-125	- 274 N
Onvoorzien	-	-1	-1	-	1 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	-6	-163	-84	-	84 V
Totaal Lasten Algemene dekkingsmiddelen	**-119**	**-162**	**12**	**-208**	**- 220 N**
Baten Algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	57.637	55.276	57.680	60.010	2.330 V
Deelnemingen	161	51	121	133	12 V
Lokale heffingen	3.139	3.292	3.215	3.292	77 V
Saldo financieringsfunctie	64	13	213	311	98 V
Onvoorzien	-	-	-	-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	73	9	9	33	24 V
Totaal Baten Algemene dekkingsmiddelen	**61.074**	**58.641**	**61.238**	**63.779**	**2.541 V**
Totaal	**60.955**	**58.479**	**61.250**	**63.571**	**2.321 V**

gemeente ooststellingwerf

Overzicht incidentele baten en lasten

In het overzicht staan per programma de incidentele baten en lasten hoger dan € 25.000. De toelichting op de verschillende posten uit het onderstaand overzicht staat bij de diverse programma's.

x € 1.000

Incidentele lasten en baten 2023	Lasten			Baten		
	Actuele begroting	Rekening 2023	Verschil	Actuele begroting	Rekening 2023	Verschil
1 Sociaal Domein						
Energietoeslag tot 120%, dekking rijksbijdrage en algemene reserve	-606	-1.792	- 1.186 N	606	1.992	1.386 V
Energietoeslag 120% tot 140%, dekking algemene reserve	-625	-	625 V	625	-	- 625 N
Noodfonds inwoners en bedrijven	-1.650	-1.096	554 V	-	-	-
Opvang Oekraïense vluchtelingen	-3.058	-2.263	795 V	3.058	3.703	645 V
Het Fonds	-200	-117	83 V	-	-	-
Zorgeconomie, dekking algemene reserve	-55	-55	-	55	55	-
Opstellen accommodatiebeleid, dekking deels Algemene reserve	-64	-57	7 V	14	7	- 7 N
JOG	-30	-30	-			-
Voorzieningenwijzer	-30	-30	-			-
Kleding-/schoenenbonnen, dekking algemene reserve	-30	-30	-	30	30	-
Vroegsignalering, dekking algemene reserve	-42	-42	-	42	42	-
3 Ruimtelijke & Economische ontwikkelingen						
Biobased Economy, dekking algemene reserve	-215	-41	175 V	215	41	- 175 N
Mop wegen, dekking algemene reserve	-134	-134	-	134	134	-
Verkeersveiligheid, dekking algemene reserve	-394	-51	343 V	394	51	- 343 N
Fietsverbinding Waskemeer, dekking algemene reserve	-220	-	220 V	220	-	- 220 N
Wijkvernieuwing Haerenkwartier, dekking reserve strategische projecten	-2.000	-	2.000 V	2.000	-	- 2.000 N
Klimaatmiddelen, dekking algemene reserve	-337	-31	306 V	337	31	- 306 N
Taskforce wonen, dekking algemene reserve	-1.348	-253	1.095 V	1.348	253	- 1.095 N
Omgevingswet, dekking algemene reserve	-760	-140	620 V	760	140	- 620 N
Verkoop grond			-	33	129	96 V
Vervolg Coöperatie Appelscha 3.0, dekking Algemene Reserve	-50	-50	-	50	50	-
Duurzaamheid	-250	-250	-	-	-	-
Stikstof	-125	-96	29 V	-	-	-
6 Bestuur en Dienstverlening						
Tijdelijke formatie ruimtelijke ordening, dekking Algemene Reserve	-75	-74	1 V	75	74	- 1 N
Concerncontrol, dekking algemene reserve	-75	-7	68 V	75	7	- 68 N
Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld	-70	-70	-			-
Herinrichting Gebiedsteam, dekking reserve sociaal domein	-60	-60	-	60	60	-
Projectleider Taskforce, dekking algemene reserve	-78	-78	-	78	78	-
Organisatieontwikkelingen, dekking reserve Organisatieontwikkelingen	-105	-53	52 V	105	53	- 52 N
Uitvoering energietoeslag, dekking algemene reserve	-75	-	75 V	75	-	- 75 N
Pilot leerwerk centrum, dekking algemene reserve	-25	-	25 V	25	-	- 25 N
Centrale proceskosten Regio Deal, dekking reserve strategische projecten	-25	-25	-	25	25	-
			-			-
Diverse onttrekkingen algemene reserve < 25K	-216	-133	83 V	216	133	- 83 N
Totaal incidentele lasten en baten	**-13.026**	**-7.057**	**5.970 V**	**10.654**	**7.087**	**- 3.567 N**
Saldo incidentele lasten en baten	**-2.372**				**30 V**	**2.402 V**

x € 1.000

Lijst verschillen incidentele lasten en baten	
Energietoeslag	200
Noodfonds inwoners en bedrijven	554
Opvang Oekraïense vluchtelingen	1.440
Het Fonds	83
Stikstof	29
Verkoop grond	96
	2.402

Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 27 februari 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 2.821.110.

Bevinding
Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

- Er zijn geen afwijkingen boven de grens geconstateerd.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Bijlagen

A. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

In 2006 heeft de Rijksoverheid haar besluitvorming rondom de wet Single Information/Single Audit (SISA) voor specifieke uitkeringen afgerond. Hiermee wordt beoogd het grote aantal specifieke uitkeringen van ministeries aan gemeenten en hiermee samenhangende afzonderlijke verantwoordingen te verminderen. Dit betekent dat de Rijksoverheid voldoende heeft aan de jaarrekening van de gemeente en er geen afzonderlijke verantwoording per specifieke uitkering wordt gevraagd. Daarvoor in de plaats wordt bij de jaarrekening een bijlage gevoegd waarin alleen de voor de Rijksoverheid noodzakelijke verantwoordingsinformatie per specifieke uitkering wordt opgenomen.

Op grond van artikel 24 lid 3 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) maakt de bijlage met verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen onderdeel uit van de jaarrekening van de gemeente. Hieronder volgt een overzicht van de regelingen waarover verantwoording wordt afgelegd aan het ministerie.

Tabel Sisa

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 12-02-2024									
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
JenV	**A16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
			Aard controle R *Indicator: A16/01*	*Aard controle R* *Indicator: A16/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/03*	*Aard controle R* *Indicator: A16/04*	*Aard controle R* *Indicator: A16/05*	*Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 3.261.568	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 289.993
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
			Aard controle R *Indicator: A16/07*	*Aard controle R* *Indicator: A16/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*		
			€ 7.272	€ 136.710	€ 3.695.543	€ 5.884.861		

FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			0	17	2	5	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*		
			N.V.T.	Nee				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*
			€ 0	€ 0			€ 0	€ 0

			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*
			€ 0	€ 6.460	€ 6.936	€ 17.340	€ 3.590	€ 3.590
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/26*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/27*	
			€ 12.000	€ 12.000	€ 0	€ 0	€ 22.526	
BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten

			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/01*	*Aard controle R* *Indicator: C55/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	*Aard controle R* *Indicator: C55/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
			495	€ 327.305	€ 327.305	99	€ 65.944	€ 65.944
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/07*	*Aard controle R* *Indicator: C55/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*			
			884	€ 37.745	€ 37.745			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
			0	0	0	594	884	0

BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de t oeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*				
			€ 0	Ja				
BZK	**C75B**	**Regiodeals 3e tranche** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/01*	Kenmerk/ beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/02*	Betreft pijler Een pijler per regel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/03*	Besteding per pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C75B/04*	Cofinanciering per pijler (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C75B/05*	
		1	060086 Gemeente Opsterland	DGNVLG/20208478	Vitale kernen	€ 265.820	€ 1.280.962	
		2	060086 Gemeente Opsterland	DGNVLG/20208474	Veerkrachtig landschap	€ 73.450	€ 466.227	
		100						
			Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator C75B/01	Totale cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve cofinanciering per pijler (t/m jaar T)	Toelichting		

			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen					
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C75B/06*	*Aard controle R* *Indicator: C75B/07*	*Aard controle R* *Indicator: C75B/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/09*		
		1	*060086 Gemeente Opsterland*	€ 540.747	€ 1.990.625			
		2	*060086 Gemeente Opsterland*	€ 1.612.677	€ 970.455			
		100						
			Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T)	Totale compensabele BTW (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C75B/10*	*Aard controle R* *Indicator: C75B/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C75B/12*			
			€ 0	€ 25.306	Nee			
BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			Aard controle R *Indicator: C92/01*	*Aard controle R* *Indicator: C92/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 24.814	€ 0	1	65	53	

BZK	C94	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**						
			Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C94/01*	*Aard controle R* *Indicator: C94/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	*Aard controle R* *Indicator: C94/04*	*Aard controle R* *Indicator: C94/05*	*Aard controle R* *Indicator: C94/06*
		1	LAI23-03498353	€ 0	0	0	0	€ 0
		2						
		100						
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuningen/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)		
			Aard controle R *Indicator: C94/07*	*Aard controle R* *Indicator: C94/08*	*Aard controle R* *Indicator: C94/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*		
		1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
		2						
		100						

BZK	C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen							
				Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/01*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C209/02*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R* *Indicator: C209/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project *Aard controle D2* *Indicator: C209/05*	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/06*
			1	*RHA2023 - 03510084*	*Flexwoningen Boslaan Appelscha*	€ 0	€ 0	€ 0	0
			2						
			10						

				Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/07*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/08*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/09*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle R.* *Indicator: C209/10*
			1	*Flexwoningen Boslaan Appelscha*	0	Nee	Ja
			2				
			10				

				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C209/11*

OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: D8/01*	*Aard controle R* *Indicator: D8/02*	*Aard controle R* *Indicator: D8/03*	*Aard controle R* *Indicator: D8/04*	*Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
			€ 344.391	€ 24.682	€ 100.967	€ 13.191	€ 0	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/09*		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: D8/06*					
		1						
		2						
		100						

OCW	**D14**	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R *Indicator: D14/01*	*Aard controle R* *Indicator: D14/02*	*Aard controle R* *Indicator: D14/03*	*Aard controle R* *Indicator: D14/04*	*Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
			€ 108.429	€ 0	€ 0	€ 0	€ 287.929	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: D14/06*	*Aard controle R* *Indicator: D14/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	*Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
		1						
		2						
		10						

IenW	E44B	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**		Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
				Aard controle n.v.t. *Indicator: E44B/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	*Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	*Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
			1	030002 Provincie Friesland	PF-2023/271749	€ 200.000	€ 0	€ 0	€ 0
			2						

				Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)
				Aard controle n.v.t. *Indicator: E44B/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*
			1	030002 Provincie Friesland	PF-2023/271749	Nee
			2			

				Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel
				Aard controle n.v.t. *Indicator: E44B/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*
			1	030002 Provincie Friesland	PF-2023/271749	21 - Vergroten afvoercapaciteit (Revitalisering Haerenkwartier)	Ja

		2					
IenW	**E84**	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/04*	
			€ 166.358	€ 270.761	€ 135.381	Nee	
			Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/08*	
		1	301 Aanleg van openbare verlichting|aantal in Meters	Ja	1		
		2	312 Verwijderen fietspaaltje|aantal in Stuks	Ja	1		
		3	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h|aantal in Stuks	Ja	1		
		4	331 Drempel|aantal in Stuks	Ja	1		
		5	331 Drempel|aantal in Stuks	Ja	1		

			6	334 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraten GOW naar 30 km/uur-zone|aantal in Stuks	Ja	1		
			7	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h|aantal in Stuks	Ja	1		
			8	310 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden|aantal in Meters	Ja	1		
			9	331 Drempel|aantal in Stuks	Ja	1		
			10	331 Drempel|aantal in Stuks	Ja	1		
			11	315 Inzet t.b.v. verwijderen oneffenheden door opdruk van boomwortels|aantal in Dagen	Ja	1		
			12	315 Inzet t.b.v. verwijderen oneffenheden door opdruk van boomwortels|aantal in Dagen	Ja	1		
			13	316 Inzet t.b.v. vullen van gaten en scheuren|aantal in Dagen	Ja	1		
			14	316 Inzet t.b.v. vullen van gaten en scheuren|aantal in Dagen	Ja	1		
			15					

EZK	**F28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: F28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: F28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/06*
			€ 141.568	€ 214.853	€ 0	€ 356.420	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/07*					
			Nee					
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 7.824.675	€ 139.052	€ 568.324	€ 9.166	€ 91.772	€ 0

			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 47.797	€ 5.597	€ 0	€ 767.292	€ 16.011	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				

SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01* € 7.200	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02* € 0	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03* € 20.284	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04* € 0	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05* € 0	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06* € 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	

				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.366	€ 874
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 963	€ 96
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 1.124	€ 10.862	€ 0
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 644	€ 0	€ 0
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 1.768	€ 21.191	€ 970
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		

1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja	
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja	
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja	
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja	
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja	
6	Totaal	0	0	N.v.t.	

	Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

				Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	
					Gemeente	Gemeente	Gemeente	
				Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle D2*	*Aard controle R*	
				Indicator: G4/16	*Indicator: G4/17*	*Indicator: G4/18*	*Indicator: G4/19*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6	Totaal	0	0	0	
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023**		Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
				Gemeente	Gemeente	Gemeente		

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	*Aard controle R* *Indicator: G10/01*	*Aard controle R* *Indicator: G10/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
			€ 90.990	€ 0	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/01*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023**	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	*Aard controle R* *Indicator: G13/01*	*Aard controle R* *Indicator: G13/02*	*Aard controle R* *Indicator: G13/03*	*Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 54.780	€ 70.406				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	Onderhoud sportterreinen	€ 48.080	€ 48.080			
		2	Sporthal de Bongerd	€ 5.179	€ 5.179			
		3	Gymnastieklokalen	€ 17.147	€ 2.908	€ 3.169	€ 11.070	
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd**	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd**	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd**	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd**

			Aard controle n.v.t. *Indicator: H8/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	*Aard controle R* *Indicator: H8/03*	*Aard controle R* *Indicator: H8/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
		1	1042196	€ 37.716	€ 0	€ 37.716	€ 0	€ 37.716
		2						
		3						
		4						
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*				
		1	1042196	Ja				
		2						
		3						
		4						
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/02*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/04*		
			€ 0	€ 26.989	Ja	Ja		
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**	Naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/01*	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/02*	Besteding (jaar T) per onderdeel *Aard controle R* *Indicator: H30/03*	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/05*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/06*
		1	Lokaal Sportakkoord	€ 20.787	€ 20.787		€ 20.787	Ja

2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 143.111	€ 143.111		€ 143.111	Ja
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 31.980	€ 23.400	€ 8.580	€ 23.400	Ja
4	Kansrijke Start	€ 23.985	€ 16.353	€ 7.632	€ 16.353	Ja
5	Mentale Gezondheid	€ 11.193	€ 15.990		€ 15.990	Ja
6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 27.983	€ 25.166	€ 2.817	€ 25.166	Ja
7	Valpreventie	€ 82.349	€ 80.971	€ 1.378	€ 80.971	Ja
8	Leefomgeving	€ 15.990	€ 23.303		€ 23.303	Ja
9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 3.998	€ 3.998		€ 3.998	Ja
10	Versterken sociale basis	€ 58.364	€ 54.040	€ 4.324	€ 54.040	Ja
11	Mantelzorg	€ 15.990	€ 15.990		€ 15.990	Ja
12	Eén tegen eenzaamheid	€ 15.990	€ 15.990		€ 15.990	Ja
13	Welzijn op recept	€ 8.795	€ 5.750	€ 3.045	€ 5.750	Ja
14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 3.998	€ 3.997		€ 3.997	Ja
15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 14.231	€ 12.317	€ 1.914	€ 12.317	Ja

	Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/07*	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/08*
1	Lokaal Sportakkoord	Ja
2	Brede regeling combinatiefuncties	Ja
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja
4	Kansrijke Start	Ja

			5 Mentale Gezondheid	Ja		
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	Ja		
			7 Valpreventie	Ja		
			8 Leefomgeving	Ja		
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja		
			10 Versterken sociale basis	Ja		
			11 Mantelzorg	Ja		
			12 Eén tegen eenzaamheid	Ja		
			13 Welzijn op recept	Ja		
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja		
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja		
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/09*			
			Nee			
VWS	**H32**	**Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden**	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/03*	
			MEOZ23217	€ 389.943	€ 52.992	

	Naam zwembad	Totale verlening per zwembad (jaar T)	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee)	Toelichting
	Aard controle n.v.t. *Indicator: H32/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/05*	*Aard controle R* *Indicator: H32/06*	*Aard controle D1* *Indicator: H32/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/08*
1	*Laco Sportcentrum Oosterwolde*	€ 290.945	€ 36.469	Ja	*2023 nog niet uitbetaald*
2	*Zwembad Haulewelle*	€ 21.619	€ 4.609	Ja	*2023 nog niet uitbetaald*
3	*Bosbad Appelscha*	€ 77.379	€ 11.914	Ja	*2023 nog niet uitbetaald*

B. Overzicht wet normering bezoldiging topfunctionarissen

WNT verantwoording

De WNT is van toepassing op Gemeente Ooststellingwerf. Het voor Gemeente Ooststellingwerf toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000. Naast de hieronder vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

	W. Mutter	A. Hensen
Functie(s)	**Gemeentesecretaris**	**Griffier**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1-1 tm 31-12	1-1 tm 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	**223.000**	**223.000**
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	125.355	81.106
Beloningen betaalbaar op termijn	20.286	11.706
Subtotaal	**145.641**	**92.812**
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	**145.641**	**92.812**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2022		
Aanvang en einde functievervulling in 2022	1-1 tm 31-12	1-12 tm 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	113.852	10.405
Beloningen betaalbaar op termijn	20.741	936
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	*216.000*	*18.345*
Totaal bezoldiging 2022	**134.593**	**11.341**

C. Overzicht schatkistbankieren

x € 1.000

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren		2023			
	-1 **Drempelbedrag**				
		Kwartaal 1	**Kwartaal 2**	**Kwartaal 3**	**Kwartaal 4**
	-2 Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	**402**	**390**	414	355
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.218	1.230	1.206	1.265
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag				

(1) Berekening drempelbedrag

		2023
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	80.986
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan 500 miljoen	80.986
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de 500 miljoen te boven gaat	-
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	1.620

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen

		Kwartaal 1	**Kwartaal 2**	**Kwartaal 3**	**Kwartaal 4**
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	36.149	35.452	38.087	32.634
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	402	390	414	355

D. Begrotingsrechtmatigheid

De door u vastgestelde begroting en begrotingswijzigingen zijn de norm voor de begrotingsrechtmatigheid. Bestedingen boven het vastgestelde begrotingsbedrag (lasten) per programma die niet door u zijn geautoriseerd zijn strikt genomen onrechtmatig. Er kunnen verschillende soorten begrotingsafwijkingen worden onderkend. Het hangt dan van de reden af of de overschrijding meetelt in de rechtmatigheidsverantwoording.

Uit onderstaande tabel blijkt dat er bij programma 1 en programma 6 overschrijdingen zijn bij de lasten. We hebben geconstateerd dat deze overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en niet eerder bekend waren, of dat er baten tegenover staan. De overschrijdingen vallen daarmee in de categorie “onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel”. Dit sluit aan bij de Financiële verordening Ooststellingwerf 2023 artikel 12. Hierin staat dat begrotingsafwijkingen als acceptabel worden aangemerkt als er sprake is van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren of er sprake is van een overschrijding op een open-einde regeling. In lid 5 staat dat begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad niet nader worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Wij verzoeken u deze overschrijdingen alsnog te autoriseren door middel van het vaststellen van de Jaarstukken 2023.

x € 1.000

	Actuele Begroting			Rekening 2023			Afwijking		
	Baten	Lasten	saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Saldo van baten en lasten									
Programma									
1. Sociale Domein	13.923	-43.595	-29.673	17.215	-45.039	-27.824	3.293 V	- 1.444 N	1.849 V
2. Welzijn & educatie	511	-1.568	-1.057	520	-1.448	-927	9 V	120 V	130 V
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	10.083	-16.985	-6.901	8.369	-10.936	-2.567	- 1.714 N	6.049 V	4.334 V
5. Openbare orde en veiligheid	-	-2.501	-2.501	-	-2.493	-2.493	-	8 V	8 V
6. Bestuur & Dienstverlening	1.463	-16.467	-15.004	1.687	-18.044	-16.357	224 V	- 1.578 N	- 1.354 N
Totaal programma	**25.980**	**-81.116**	**-55.136**	**27.792**	**-77.960**	**-50.168**	**1.812 V**	**3.156 V**	**4.967 V**
Algemene dekkingsmiddelen									
Algemene uitkering	57.680	-	57.680	60.010	-	60.010	2.330 V	-	2.330 V
Deelnemingen	121	-1	120	133	-	133	12 V	1 V	13 V
Lokale heffingen	3.215	-51	3.165	3.292	-82	3.210	77 V	- 32 N	45 V
Saldo financieringsfunctie	213	148	361	311	-125	186	98 V	- 274 N	- 175 N
Onvoorzien	-	-1	-1	-	-	-	-	1 V	1 V
Overige algemene dekkingsmiddelen	9	-84	-75	33	-	33	24 V	84 V	108 V
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**61.238**	**12**	**61.250**	**63.779**	**-208**	**63.571**	**2.541 V**	**- 220 N**	**2.321 V**
Overhead									
Overhead	3.223	-16.651	-13.428	3.131	-14.507	-11.376	- 92 N	2.144 V	2.052 V
Totaal overhead	**3.223**	**-16.651**	**-13.428**	**3.131**	**-14.507**	**-11.376**	**- 92 N**	**2.144 V**	**2.052 V**
Vennootschapsbelasting									
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-11	-11	-	- 11 N	- 11 N
Totaal vennootschapsbelasting	**-**	**-**	**-**	**-**	**-11**	**-11**	**-**	**- 11 N**	**- 11 N**
Saldo van baten en lasten	**90.441**	**-97.755**	**-7.314**	**94.702**	**-92.686**	**2.016**	**4.261 V**	**5.069 V**	**9.330 V**
Mutatie reserve									
Toevoegingen en onttrekkingen									
Toevoegingen		-2.297	-2.297		-1.351	-1.351	-	946 V	946 V
Onttrekkingen	8.961		8.961	3.191		3.191	- 5.770 N	-	- 5.770 N
Totaal toevoegingen en onttrekkingen	**8.961**	**-2.297**	**6.664**	**3.191**	**-1.351**	**1.840**	**- 5.770 N**	**946 V**	**- 4.823 N**
Resultaat	**99.403**	**-100.052**	**- 650 N**	**97.894**	**-94.037**	**3.857 V**	**-1.509**	**6.015**	**4.507 V**

E. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Sociale structuur					
Aantal inwoners	25.470	25.464	25.680	25.723	25.837
• van 0 - 18 jaar	4.821	4.551	4.529	4.457	4.525
• van 19 - 74 jaar	14.375	14.641	14.699	14.674	18.311
• van 64 jaar en ouder	6.274	6.272	6.452	6.592	3.001
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	555	533	516	508	503
• WWB	512	492	475	465	465
• IOAW / IOAZ	43	41	41	43	38
Fysieke structuur					
Oppervlakte in hectare 1)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
• binnenwater	264	282	278	278	285
• land	22.347	22.329	22.333	22.333	22.326
Aantal woonruimten voor de algemene uitkering	11.824	11.993	12.019	12.098	12.081
Lengte van de wegen (km)	387	387	387	387	387
• binnen de bebouwde kom	132	132	132	132	132
• buiten de bebouwde kom	255	255	255	255	255
Lengte van recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (km)	79	79	79	79	79
Lengte van waterwegen (km)	32	32	32	32	32
Openbaar groen in hectare	306	306	306	306	308
• beplanting	87	87	87	87	86
• gras	219	219	219	202	204
• bloemrijke/kruidenrijke bermen/gras			17	17	18
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	36.000	36.000	36.400	36.100	36.900
Aantal rioolaansluitingen voor rioolbelastingen	12.370	12.852	12.755	12.660	12.765

Financiële kerngegevens

x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Exploitatielasten	74.359	76.470	83.715	77.664	92.686
Opbrengst belastingen	5.473	5.593	3.461	3.677	3.639
Opbrengst onroerendezaakbelasting	2.982	3.007	3.022	3.156	3.147
Algemene uitkering gemeentefonds	46.218	49.239	57.367	55.276	60.010
Boekwaarde vaste activa	75.713	80.829	71.050	73.658	75.583
Vaste schuld	43.240	38.874	30.107	26.537	26.537
Eigen financieringsmiddelen:	38.938	39.062	41.660	39.781	46.120
Reserves	27.386	27.488	29.903	29.349	34.611
Voorzieningen	11.552	11.574	11.757	10.432	11.509
Loonkosten	15.385	16.095	17.322	18.730	18.792
Bijdragen en subsidies	4.643	4.027	4.919	3.898	5.422

Financiële kerngegevens per inwoner

Bedrag per inwoner	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Exploitatielasten	2.920	3.000	3.260	3.020	3.590
Opbrengst belastingen	210	220	130	140	140
Opbrengst onroerendezaakbelasting	120	120	120	120	120
Algemene uitkering gemeentefonds	1.810	1.930	2.230	2.150	2.320
Boekwaarde vaste activa	2.970	3.170	2.770	2.860	2.930
Vaste schuld	1.700	1.530	1.170	1.030	1.030
Eigen financieringsmiddelen:					
Reserves	1.080	1.080	1.160	1.140	1.340
Voorzieningen	450	450	460	410	450
Loonkosten	600	630	670	730	730
Bijdragen en subsidies	180	160	190	150	210

F. Overzicht Taakvelden

x € 1.000

	Begroting 2023 na wijziging			Jaarrekening 2023			
Taakvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil saldo
0-1.22 Bestuur	-2.507	335	-2.172	-2.644	527	-2.117	55
0-10.22 Mutaties reserves	-2.297	8.961	6.664	-1.351	3.191	1.840	-4.823
0-2.22 Burgerzaken	-692	296	-396	-763	293	-470	-74
0-3.22 Beheer overige gebouwen en gronden	-455	364	-91	-549	597	48	139
0-4.22 Overhead	-16.651	3.223	-13.428	-14.507	3.131	-11.376	2.052
0-5.22 Treasury	148	334	481	-125	444	319	-163
0-61.22 OZB woningen	-235	2.755	2.520	-221	2.816	2.594	74
0-62.22 OZB niet-woningen	-218	477	259	-260	472	212	-47
0-64.22 Belastingen overig	-76	135	59	-111	152	41	-18
0-7.22 OOS.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	0	57.680	57.680	0	60.010	60.010	2.330
0-8.22 Overige baten en lasten	-85	9	-76	-31	33	2	78
0-9.22 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	11	0	11	11
1-1.22 Crisisbeheersing en brandweer	-1.889	0	-1.889	-1.886	0	-1.886	3
1-2.22 Openbare orde en veiligheid	-580	0	-580	-564	0	-564	16
2-1.22 Verkeer en vervoer	-6.162	398	-5.764	-3.802	489	-3.314	2.450
2-4.22 Economische havens en waterwegen	-8	0	-8	-9	0	-9	-1
3-1.22 Economische ontwikkeling	-107	0	-107	-89	25	-63	43
3-2.22 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.130	2.167	1.037	-44	52	8	-1.029
3-3.22 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-262	0	-262	-272	0	-272	-10
3-4.22 Economische promotie	-205	456	251	-292	566	273	22
4-2.22 Onderwijshuisvesting	-1.787	532	-1.255	-1.711	538	-1.173	82
4-3.22 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.196	591	-1.605	-2.047	641	-1.406	199
5-1.22 Sportbeleid en activering	-245	180	-65	-289	218	-71	-7
5-2.22 Sportaccommodaties	-1.729	231	-1.498	-1.747	360	-1.387	111
5-3.22 Cult.presentatie, -productie en -partic.	-510	0	-510	-457	0	-457	52
5-5.22 Cultureel erfgoed	-185	14	-171	-127	16	-111	60
5-6.22 Media	-626	45	-582	-626	45	-581	1
5-7.22 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.194	110	-3.084	-3.537	106	-3.432	-348
6-1.22 Samenkracht en burgerparticipatie	-5.447	3.589	-1.858	-4.378	4.255	-123	1.735
6-2.23 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.402	0	-2.402	-2.746	0	-2.746	-344
6-3.23 - Inkomensregelingen	-12.675	8.305	-4.370	-14.080	9.966	-4.114	256
6-4.23 - WSW en beschut werk	-3.653	0	-3.653	-3.523	0	-3.523	130
6-5.23 - Arbeidsparticipatie	-457	61	-396	-665	238	-428	-32
6-6.23 - Maatwerkvoorziening (WMO)	-1.694	200	-1.494	-1.911	228	-1.683	-190
6-71A.23 - Hulp bij het huishouden (WMO)	-2.789	0	-2.789	-2.668	0	-2.668	121
6-71B.23 - Begeleiding (WMO)	-1.602	0	-1.602	-1.519	98	-1.421	181
6-71C.23 - Dagbesteding (WMO)	-1.202	0	-1.202	-1.085	28	-1.057	145
6-71D.23 - Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-79	0	-79	-120	0	-120	-41

6-72.23 - Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	-204	0	-204	-204
6-72A.23 - Jeugdhulp begeleiding	-784	0	-784	-36	0	-36	748
6-72B.23 - Jeugdhulp behandeling	-32	0	-32	-36	0	-36	-4
6-72C.23 - Jeugdhulp dagbesteding	-784	0	-784	-36	0	-36	748
6-72D.23 - Jeugdhulp zonder verblijf overig	-2.300	0	-2.300	-6.427	0	-6.427	-4.127
6-73A.23 - Pleegzorg	-784	0	-784	-641	0	-641	143
6-73B.23 - Gezinsgericht	-784	0	-784	-36	0	-36	748
6-73C.23 - Jeugdhulp met verblijf overig	-784	0	-784	-1.915	0	-1.915	-1.130
6-74A.23 - Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-784	0	-784	-207	0	-207	577
6-74B.23 - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-784	0	-784	-428	0	-428	357
6-74C.23 - Gesloten plaatsing	-784	0	-784	-36	0	-36	748
6-81A.23 - Beschermd wonen (WMO)	-7	140	133	-8	634	626	493
6-81B.23 - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-7	0	-7	9	54	63	70
6-82A.23 - Jeugdbescherming	-469	0	-469	-1.200	0	-1.200	-730
6-82B.23 - Jeugdreclassering	-469	0	-469	-24	0	-24	446
7-1.22 Volksgezondheid	-2.122	560	-1.562	-1.929	435	-1.495	67
7-2.22 Riolering	-2.155	2.759	604	-2.107	2.802	695	91
7-3.22 Afval	-3.016	3.140	124	-2.807	2.944	138	14
7-4.22 Milieubeheer	-1.810	135	-1.675	-1.558	135	-1.423	252
8-1.22 Ruimte en leefomgeving	-3.450	160	-3.290	-1.666	296	-1.371	1.919
8-2.22 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	-322	481	158	-226	464	238	80
8-3.22 Wonen en bouwen	-1.735	580	-1.156	-1.771	597	-1.174	-18
Resultaat na bestemming	**-100.052**	**99.403**	**-650**	**-94.037**	**97.894**	**3.857**	**4.506**

Verdelingsprincipe taakvelden

Programma/Thema	Taakvelden
Programma 1	
1.1 Thema Meedoen	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
	6.3 Inkomensregelingen
	6.4 WSW en beschut werk
	6.5 Arbeidsparticipatie
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
	6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)
	6.71B Begeleiding (WMO)
	6.71C Dagbesteding (WMO)
	6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)
	6.81A Beschermd wonen (WMO)
	6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)

1.2 Samenleven	4.2 Onderwijshuisvesting
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
	5.1 Sportbeleid en activering
	5.2 Sportaccommodaties
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
	5.5 Cultureel erfgoed
	5.6 Media
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
	6.81 Geëscaleerde zorg 18+
1.3 Thema Gezondheid	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
	7.1 Volksgezondheid
1.4 Thema Goed opgroeien	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
	6-72 Maatwerkdienstverlening 18-
	6-72A Jeugdhulp begeleiding
	6-72B Jeugdhulp behandeling
	6-72C Jeugdhulp dagbesteding
	6-72D Jeugdhulp zonder verblijf overig
	6-73A Pleegzorg
	6-73B Gezinsgericht
	6-73C Jeugdhulp met verblijf overig
	6-74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf
	6-74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
	6-74C Gesloten plaatsing
	6-82A Jeugdbescherming
	6-82B Jeugdreclassering
	7.1 Volksgezondheid
1.9 Thema Reserves programma 1	0.10 Mutaties reserves
Programma 2	
2.2 Thema onderwijshuisvesting	4.2 Onderwijshuisvesting
2.9 Thema Reserves programma 2	0.10 Mutaties reserves
Programma 3	
3.1 Thema Economische ontwikk.	0.64 Belastingen Overig
	1.2 Openbare orde en veiligheid
	3.1 Economische ontwikkeling
	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
	3.4 Economische promotie
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
	8.1 Ruimtelijke ordening
3.2 Thema Openbare ruimte	2.1 Verkeer en vervoer
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
3.3 Thema Milieu	6.3 Inkomensregelingen
	7.2 Riolering
	7.3 Afval

	7.4 Milieubeheer
3.4 Thema Bouwen en wonen	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
	0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
	3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
	5.5 Cultureel erfgoed
	8.1 Ruimtelijke ordening
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
	8.3 Wonen en bouwen
3.9 Thema Reserves programma 3	0.10 Mutaties reserves
Programma 5	
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	1.1 Crisisbeheersing en brandweer
	1.2 Openbare orde en veiligheid
5.2 Thema Handhaving	7.4 Milieubeheer
5.9 Thema Reserves programma 5	0.10 Mutaties reserves
Programma 6	
6.1 Thema Bestuur	0.1 Bestuur
	0.2 Burgerzaken
6.2 Thema Dienstverlening	0.2 Burgerzaken
	5.5 Cultureel erfgoed
	8.3 Wonen en bouwen
6.3 Thema Financiën	0.1 Bestuur
	0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten
	0.2 Burgerzaken
	0.4 Overhead
	0.5 Treasury
	0.61 OZB woningen
	0.62 OZB niet-woningen
	0.64 Belastingen Overig
	0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
	0.8 Overige baten en lasten
	1.1 Crisisbeheersing en brandweer
	1.2 Openbare orde en veiligheid
	2.1 Verkeer en vervoer
	2.4 Economische havens en waterwegen
	3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
	3.4 Economische promotie
	4.2 Onderwijshuisvesting
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken
	5.1 Sportbeleid en activering
	5.2 Sportaccommodaties
	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
	6.3 Inkomensregelingen
	6.4 WSW en beschut werk
	6.5 Arbeidsparticipatie
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
	6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)
	6.71B Begeleiding (WMO)
	6.71C Dagbesteding (WMO)
	6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)
	6-72 Maatwerkdienstverlening 18-
	6-72A Jeugdhulp begeleiding
	6-72B Jeugdhulp behandeling
	6-72C Jeugdhulp dagbesteding
	6-72D Jeugdhulp zonder verblijf overig
	6-73A Pleegzorg
	6-73B Gezinsgericht
	6-73C Jeugdhulp met verblijf overig
	6-74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf
	6-74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
	6-74C Gesloten plaatsing
	6-82A Jeugdbescherming
	6-82B Jeugdreclassering
	6.81A Beschermd wonen (WMO)
	6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
	7.1 Volksgezondheid
	7.2 Riolering
	7.3 Afval
	7.4 Milieubeheer
	8.1 Ruimtelijke ordening
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
	8.3 Wonen en bouwen
6.9 Thema Reserves programma 6	0.10 Mutaties reserves

G. Beleidsindicatoren

Het is voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

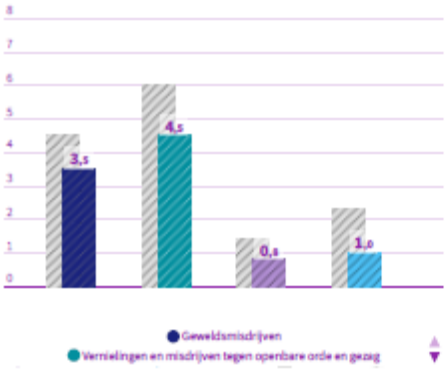
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 19 februari 2024. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 6 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2022

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

Ooststellingwerf	Nederland
2,2%	2,4%

DUO/Ingrado | 2022

Sport, cultuur en recreatie

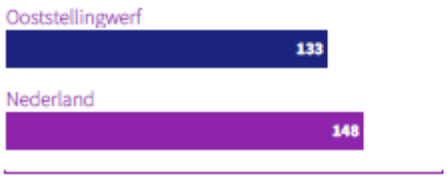
Niet-sporters

Ooststellingwerf	Nederland
56,5%	46,4%

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS | 2022

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

Ooststellingwerf	Nederland
80,0%	33,1%

berekening | 2021

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

Ooststellingwerf	Nederland
627,5	825,4

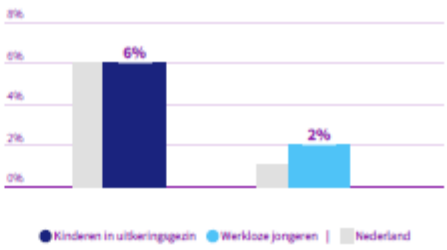
Meerdere bronnen | 2022

Jongeren met een delict voor de rechter

Ooststellingwerf	Nederland
1%	1%

CBS | 2022

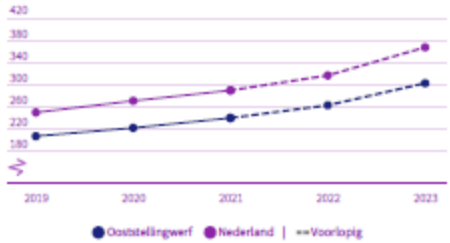
Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

CBS | 2022

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2019 - 2023

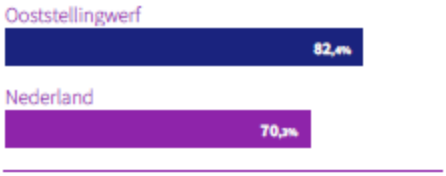
Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

2,3 Ooststellingwerf

9,3 Nederland

BAG/ABF | 2022

Demografische druk

CBS | 2023

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 625 Ooststellingwerf

€ 860 Nederland

COELO | 2023

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 813 Ooststellingwerf

€ 942 Nederland

COELO | 2023

Netto arbeidsparticipatie

70,0% Ooststellingwerf

72,2% Nederland

CBS | 2022

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2023

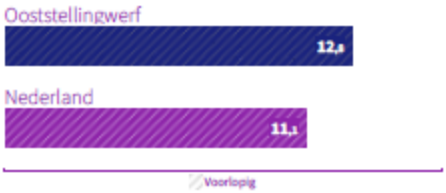
Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

327,4 * Ooststellingwerf

191,5 * Nederland

CBS | 2023 | *Voorlopig

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2023

Jongeren met jeugdbescherming

1,8% * Ooststellingwerf

1,0% * Nederland

CBS | 2023 | *Voorlopig

19-2-2024 www.waarstaatjegemeente.nl

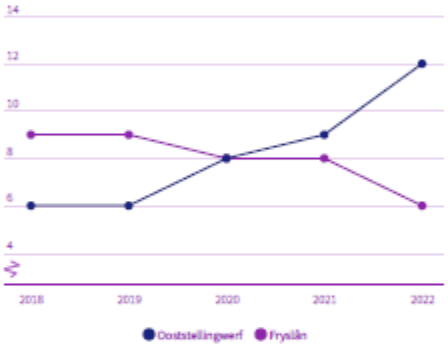
gemeente ooststellingwerf

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2018 - 2022

Economie

Functiemenging

46,0%
Ooststellingwerf

50,9%
Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Vestigingen (van bed...
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

177,6
Ooststellingwerf

172,4
Fryslân

LISA | 2022

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0
Ooststellingwerf

2,6
Fryslân

DUO/Ingrado | 2020

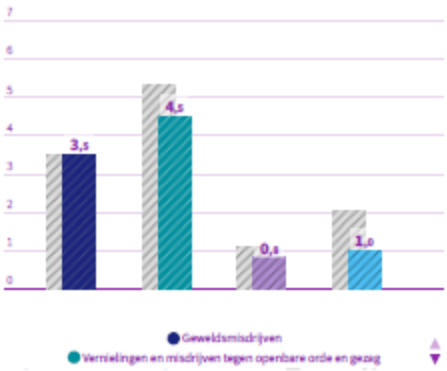
Relatief verzuim
per 1.000 leerlin...

35
Ooststellingwerf

29
Fryslân

DUO/Ingrado | 2022

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

CBS | 2022

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

2,2% Ooststellingwerf

2,2% Fryslân

DUO/Ingrado | 2022

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

56,5% Ooststellingwerf

52,1% Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

Ooststellingwerf **133**

Fryslân **180**

CBS | 2022

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

80,0% Ooststellingwerf

57,4% Fryslân

berekening | 2021

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

627,5 Ooststellingwerf

781,9 Fryslân

Meerdere bronnen | 2022

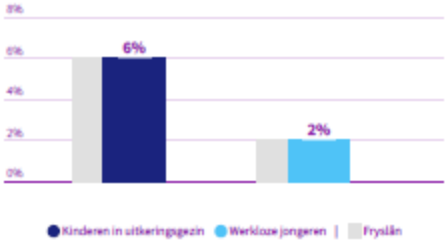
Jongeren met een delict voor de rechter

1% Ooststellingwerf

1% Fryslân

CBS | 2022

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

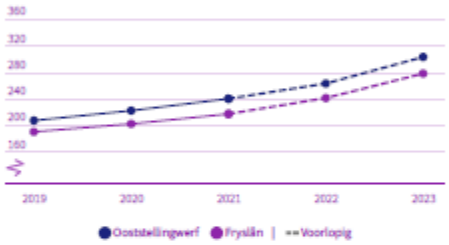

CBS | 2022

gemeente ooststellingwerf

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ-waarde
x €1.000

CBS | 2019 - 2023

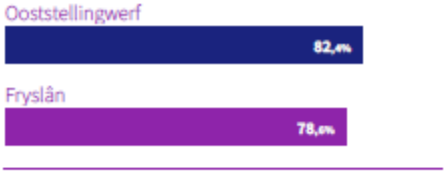
Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

2,3 Ooststellingwerf

7,4 Fryslân

BAG/ABF | 2022

Demografische druk

CBS | 2023

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 625 Ooststellingwerf

€ 761 Fryslân

COELO | 2023

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 813 Ooststellingwerf

€ 867 Fryslân

COELO | 2023

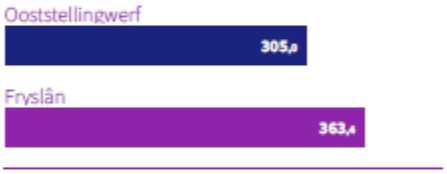
Netto arbeidsparticipatie

70,0% Ooststellingwerf

71,6% Fryslân

CBS | 2022

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2023

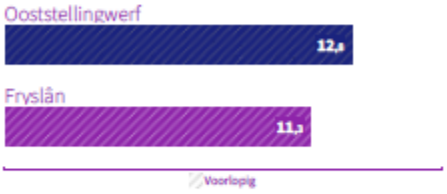
Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

327,4 * Ooststellingwerf

282,0 * Fryslân

CBS | 2023 | *Voorlopig

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2023

Jongeren met jeugdbescherming

1,8% * Ooststellingwerf

1,4% * Fryslân

CBS | 2023 | *Voorlopig

19-2-2024 www.waarstaatjegemeente.nl

Eshuis

CONCEPT ACCOUNTANTSVERSLAG 2023

Gemeente Ooststellingwerf

13 mei 2024

Per saldo persoonlijker

Certified B Corporation

SRA gecertificeerd

Independent Member of PrimeGlobal

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Aan het raad van de gemeente Ooststellingwerf
T.a.v. mevrouw A. Hensen, griffier
Postbus 38
8430 AA OOSTERWOLDE

Behandeld door: Erik Pot
Ons kenmerk: 2024
Datum: 13 mei 2024

Geacht bestuur,

In opdracht van uw raad hebben wij de jaarrekening 2023 gecontroleerd. U heeft onze opdracht bevestigd door middel van ondertekening van een (jaarlijks terugkerende) opdrachtbevestiging met daarin een aantal formele aspecten in relatie tot onze opdracht en de communicatie daarover. Hierbij ontvangt u het accountantsverslag naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden. Naast dit verslag ontvangt u van ons de controleverklaring alsmede een exemplaar van de gewaarmerkte jaarstukken. Onze controleverklaring dateren wij op DATUM 2024, de datum wanneer de jaarrekening in uw raad wordt vastgesteld.

In deze brief gaan wij in op de strekking van onze controleverklaring, mogelijke geconstateerde afwijkingen, de bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken en rapporteren wij, voor zover dit noodzakelijk of vereist is, over onze bevindingen en adviezen.

Onze bevindingen en opmerkingen daarbij zijn bedoeld om de gemeenteraad te ondersteunen bij de bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken.

Wij benadrukken dat verspreiding van de controleverklaring met handtekening en de gewaarmerkte jaarrekening niet is toegestaan. In hoofdstuk 2 leggen wij uit waarom dat belangrijk is en hoe u aan de publicatieverplichtingen kunt voldoen.

NB De verantwoording van JHF is nog niet binnen (jeugdzorg).
Onze eigen kwaliteitscontrole loopt nog.

Met vriendelijke groet,

Eshuis Registeraccountants B.V.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Stand van zaken invoering rechtmatigheidsverantwoording

Zoals we eerder aan u gerapporteerd hebben, heeft het rijk besloten dat met ingang van 2023 niet langer de accountant maar het college van burgemeester en wethouders verantwoording aflegt en een conclusie trekt over het rechtmatig handelen binnen de gemeente Ooststellingwerf. Onze rol beperkt zich tot het toetsen of in de rechtmatigheidsverantwoording, die in de jaarstukken wordt behandeld in de bestuursverklaring en de toelichting daarop in de paragraaf bedrijfsvoering, de bevindingen, die voorvloeien uit de interne controles en anderszins zijn geconstateerd, getrouw zijn weergeven.

Begin 2024 zijn decentrale overheden en accountants geconfronteerd met de mededeling van het ministerie van BZK dat het regelgevend kader voor de rechtmatigheidsverantwoording nog niet af is. De gemeentewet en de wet gemeenschappelijke regelingen zijn weliswaar gewijzigd maar dat geldt niet voor uw verslaggevingsregels, het BBV, en voor onze controlecriteria, zoals opgenomen in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO). Inmiddels is bekend geworden dat de Algemene Rekenkamer heeft aangegeven fundamentele bezwaren te hebben tegen de voorgestelde regelgeving. Dat houdt snelle aanpassing van de regels tegen.

Dat betekent niet dat de rechtmatigheidsverantwoording niet kan worden opgesteld of dat de controle daarop nog niet is uitgevoerd, omdat op basis van de conceptregelgeving en daarop gebaseerde uitspraken toelichtingen, veel mogelijk is. Onze cijfermatige controles ondervinden hier geen hinder van en u bent zelf aan de slag gegaan met de rechtmatigheidsverantwoording. Inmiddels heeft BZK in IBI Nieuwbrief 121 decentrale overheden gevraagd om, conform de gewijzigde Gemeentewet, “gewoon” een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarrekening. Op 12 april is door de NBA, de beroepsorganisatie van accountants, nadere guidance uitgebracht met een aantal scenario’s rondom de rechtmatigheidsverantwoording en de gevolgen per scenario voor de inhoud van de controleverklaring. Met de informatie van BZK en NBA is echter helder geworden op welke wijze organisaties en accountants de werkzaamheden voor de jaarrekening 2023 af kunnen ronden. Een modeltekst voor de verklaring is in de maak.

CONCEPT

Eshuis

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Inhoudsopgave

1. Hoofdlijnen van onze controle 5
2. Bestuurlijke afhandeling en publicatie 7
3. Resultaat en weerstandsvermogen 9
4. Controlebevindingen 11
5. Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen 20
6. Automatiseringsomgeving 22
7. Onafhankelijkheid gewaarborgd 22
8. Afsluiting 25

Bijlage 1: Verplichte rapportage inzake de SiSa-bijlage

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

1. De hoofdlijnen van onze controle

Onderwerp	Bevindingen
Strekking van de controleverklaring	Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken over de getrouwheid van de cijfers in de jaarrekening. Onderdeel hiervan is ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. Op pagina NUMMER van de jaarstukken treft u de bestuursverklaring aan. Onderdeel van onze controle blijft de getrouwheid en de rechtmatige besteding van de specifieke uitkeringen.
Resultaat 2023 en vermogenspositie	Over 2023 is een resultaat gerealiseerd van € 3,9 miljoen positief. Over 2022 is een positief resultaat gerealiseerd van € 5,1 miljoen. Het totale eigen vermogen komt ultimo 2023 uit op € 41,8 miljoen (ultimo 2022: € 39,7 miljoen). Dit betekent een solvabiliteit van 47% (ultimo 2022 was dat 46%).
Verslaggeving en WNT	Uit onze controle blijkt dat de jaarrekening 2023 overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften is opgesteld. Wij hebben verder geconcludeerd dat de overige informatie die in de jaarverslaggeving is opgenomen niet inconsistent is met de informatie in de jaarrekening en de door ons verkregen controle-informatie. Tevens hebben wij vastgesteld dat is voldaan aan de WNT.
Controleverschillen	In hoofdstuk 5 hebben wij een overzicht opgenomen van de niet gecorrigeerde controleverschillen.
Kwaliteit van de interne beheersing	Wij hebben tijdens de jaarrekeningcontrole geen significante gebreken in de administratieve organisatie of interne beheersing aangetroffen die van invloed zijn op ons oordeel. In onze managementletter van 14 december 2023 hebben we onze bevindingen uit de interim-controle meer in detail beschreven.
Signalen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik	Tijdens de controle hebben wij met u gesproken over frauderisico's, fraudesignalen en uw interne beheersing. U heeft ons onder meer bevestigd dat er in de organisatie geen gevallen zijn gemeld van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik. Wij hebben tijdens de controle geen aanwijzingen verkregen dat bij u sprake is van fraude, misbruik of oneigenlijk gebruik. De rechtmatigheidsverantwoording leidt tot meer focus op misbruik en oneigenlijk gebruik in overheidsorganisaties.
Belangrijke schattingen in de jaarrekening	Iedere jaarrekening bevat schattingen bijvoorbeeld in de waardering van vaste activa, vorderingen, voorraden, voorzieningen en het afgrenzen van verplichtingen. De schattingsmethoden zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar en de door u gekozen methoden zijn aanvaardbaar.

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Dataveiligheid en IT	Uw IT-omgeving vraagt steeds meer aandacht en krijgt die ook. De eisen die in de praktijk gesteld worden aan IT en dataveiligheid nemen nog steeds toe maar op alle fronten de norm halen is gelet op uw schaalgrootte uitdagend geworden. U realiseert zich dat 100% veiligheid niet bestaat, maar u doet datgene wat passend is in uw omstandigheden.
Bevindingen ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording	Met ingang van 2023 geven wij alleen een oordeel omtrent de getrouwheid en niet meer een separaat oordeel omtrent de financiële rechtmatigheid. Het college van burgemeester en wethouders heeft hierover zelf gerapporteerd in de rechtmatigheidsverantwoording. De rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de jaarrekening en valt onder ons rechtmatigheidsoordeel. Wij hebben geen andere bevindingen dan door u zelf in de jaarrekening opgenomen.
Verplichte rapportering over fraude en continuïteit	Op grond van de beroepsvoorschriften voor accountants dienen wij sinds het boekjaar 2022 in onze controleverklaring actief te rapporteren over de werkzaamheden die wij doen met betrekking tot deze onderwerpen. Daarbij is het belangrijk dat de gemeente zelf ook een analyse maakt en een standpunt inneemt met betrekking tot de mate waarin de risico's in beeld zijn, maatregelen zijn getroffen om de risico's te verkleinen en wat de beoordeling is over eventuele resterende risico's. U hebt deze beide onderwerpen meegenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering. Wij benadrukken dat de passages in de controleverklaring zijn toegevoegd op grond van wettelijke verplichtingen en niet omdat we specifieke bevindingen hebben.
Verantwoording specifieke uitkeringen	Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd met inachtneming van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole die hierover regels bevat. De gemeente Ooststellingwerf kent diverse specifieke uitkeringen. Het aantal neemt de laatste jaren snel toe. Dat betekent niet alleen dat de financiering van gemeenten meer en meer incidenteel plaatsvindt maar ook de verantwoordingsdruk en controledruk nemen toe. Dat vraagt extra inspanning van de organisatie en van ons. In gezamenlijkheid zijn we erin geslaagd om de benodigde informatie tijdig te verwerken en te controleren. De verplichte tabel waarin wij onze bevindingen moeten rapporteren is in de bijlage opgenomen. Wij hebben bij de voor u van toepassing zijnde specifieke uitkeringen geen fouten of onzekerheden geconstateerd die de rapporteringstoleranties voor SiSa overschrijden.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

2. Bestuurlijke afhandeling en publicatie

De bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken bestaat uit de volgende stappen: Het college van burgemeester en wethouders behandelt in de betreffende vergadering de jaarstukken, met inbegrip van de jaarrekening, stelt de jaarstukken daarmee vervolgens op. Op dat moment ontstaan formeel de jaarstukken.

De gemeenteraad behandelt vervolgens de jaarstukken en stelt deze vast. Er zit enige tijd tussen de verzending van de conceptstukken aan de raad en de vergadering waarin de vaststelling van de jaarstukken plaatsvindt. Mochten in de periode tot de vaststelling van de jaarrekening omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, dan moet een dergelijke aanpassing nog worden gemaakt. Dat geldt ook in geval de jaarrekening om andere redenen gewijzigd wordt alvorens tot vaststelling wordt overgegaan. Wij verzoeken de gemeente in deze gevallen met ons in contact te treden om gezamenlijk de noodzakelijke vervolgstappen te bespreken.

Openbaarmaking

Bij de jaarstukken hoort de controleverklaring die is gedateerd op DATUM, de datum van de behandeling in de raad. Wij hebben één exemplaar van de controleverklaring voorzien van een originele handtekening. Dit exemplaar is ten behoeve van uw eigen archief en mag niet worden gepubliceerd. Het andere exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Deze mag openbaar gemaakt worden. Het is niet toegestaan de origineel getekende verklaring openbaar te maken.

Deze werkwijze is van belang om misbruik van onze handtekening te voorkomen. Indien wij constateren dat toch gebruik gemaakt is van een controleverklaring met onze handtekening zullen wij u verzoeken dit te herstellen, bijvoorbeeld door de jaarstukken van het internet af te halen, dan wel de fysieke verspreiding ongedaan te maken. Vanzelfsprekend treden wij in die situaties met u in overleg over de manier waarop dit moet plaatsvinden.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat het afschrift van onze controleverklaring zonder persoonlijke handtekening, wordt openbaar gemaakt in de jaarrekening, mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd blijft. Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met de jaarstukken. Hiervoor gebruikt u een exemplaar zonder ons waarmerk. De gewaarmerkte versie van de jaarrekening is uitsluitend voor uw eigen archief. Indien u de jaarstukken en de controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Dit accountantsverslag brengen wij uit in een versie met en zonder handtekening. De versie zonder handtekening kan in het kader van de bestuurlijke behandeling worden verspreid. De versie met handtekening is alleen bestemd voor uw archief. Verspreiding daarvan is niet toegestaan.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

3. Resultaat en weerstandsvermogen

3.1 Resultaat 2023

U hebt het boekjaar 2023 afgesloten met een positief resultaat van € 3,9 miljoen. De begroting na wijziging sluit met een negatief resultaat van ruim € 0,6 miljoen. Het boekjaar 2022 heeft u afgesloten met een positief resultaat van € 5,1 miljoen. Het positieve resultaat is als “het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening” afzonderlijk zichtbaar in de balans.

Een resultaat is het verschil tussen het totaal aan baten enerzijds (bij u over 2023 € 94,7 miljoen) en het totaal aan lasten van € 92,6 miljoen). Dat komt bij u neer op € 2,1 miljoen
Daarnaast heeft uw raad goedkeuring verstrekt aan een aantal mutaties op de reserves. Het saldo van de dotaties en de onttrekkingen komt uit op € 1,8 miljoen. De som van het saldo van de baten en lasten (€ 2,1 miljoen) en deze mutaties (€ 1,8 miljoen) is het jaarrekeningresultaat 2023 uitgekomen op € 3,9 miljoen.

Bij analyse van uw positieve resultaat over 2023 blijkt dat incidentele factoren een belangrijke rol hebben gespeeld. In uw jaarstukken is op pagina 11 in de Analyse gerealiseerd resultaat en in de toelichting op de baten en lasten in de jaarrekening (per programma) aangegeven hoe het resultaat tot stand is gekomen. Voorbeelden van dergelijke incidentele factoren zijn een hogere uitkering uit het gemeentefonds, een voordeel op programma 1 ‘armoede’, een voordeel op de Wmo, een hogere uitkering sociaal domein Oekraïnegelden en een nadeel op jeugdhulp.

3.2 Vermogenspositie

De ontwikkeling van uw vermogenspositie hebben we in onderstaande tabel weergegeven in zowel een solvabiliteitspercentage als in een absoluut bedrag. Hoewel het hebben van een stevige vermogenspositie niet uw primaire doelstelling is, heeft eigen vermogen ook een functie als financieringsmiddel voor activa en het genereren van liquiditeit voor transacties. Een minimumbuffer is dan ook wenselijk.

De positieve resultaten brengen een toename van het eigen vermogen en een toename van de solvabiliteit met zich mee. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is uitgebreid ingegaan op de risico’s die de gemeente signaleert en het daarvoor benodigde en beschikbare weerstandsvermogen. U concludeert dat het weerstandsvermogen ruim voldoende is om de risico’s af te dekken. U hebt vermeld dat het benodigde weerstandsvermogen € 2,7 miljoen bedraagt. Zou u besluiten om een deel van het gerealiseerde resultaat toe te voegen aan de algemene reserve, dan zou daarmee het weerstandsvermogen verder versterkt worden.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

In het navolgende overzicht vatten we uw vermogenspositie samen, zowel vanuit de balans als vanuit uw exploitatie (bedragen * € 1.000).

Vermogenspositie	Realisatie 2023	Realisatie 2022	Realisatie 2021
Algemene reserve	29.724	26.792	22.738
Bestemmingsreserves	8.175	7.819	7.165
Gerealiseerd resultaat	3.857	5.129	4.039
Totaal eigen vermogen	**41.756**	39.740	33.942
Solvabiliteit in %	47	46	41

In de jaarrekening concludeert u zelf dat uw vermogenspositie en uw begroting voor 2024 voor de komende tijd voldoende waarborgen bieden als het gaat om de continuïteit van uw organisatie.

CONCEPT

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Controlebevindingen
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Automatiseringsomgeving
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

4. Controlebevindingen

4.1. Algemeen

In onze managementletter 2023 hebben we gemeld dat de interne beheersing binnen uw gemeente voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Interne beheersing is bij u belangrijk en u hebt een professionele interne controlestructuur opgezet. U staat open voor advies, maar maakt daarbij wel uw eigen afwegingen en dat is terecht. Die conclusie is bij de jaarrekeningcontrole niet veranderd.

De eisen aan de interne beheersing bij decentrale overheden nemen zowel maatschappelijk gezien als vanuit het accountantsvak steeds verder toe. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording heeft u gebruikt om risico's, beheersmaatregelen, de uit te voeren controles en de restrisico's nog beter met elkaar te verbinden. De uitgevoerde controles leiden niet alleen tot een onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording maar ook tot meer inzicht in de kwaliteit van processen.

4.2 Rapporteren over fraude

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening maar ook met betrekking tot omkoping, corruptie, ondermijning en de naleving van andere wet- en regelgeving.
De aandacht voor het thema fraude en integriteit neemt de laatste jaren steeds verder toe. Het zorgt ervoor dat organisaties steeds vaker gevraagd wordt transparant te zijn in de visie, het beleid en het toezicht op het integer handelen in alle geledingen van de organisatie.

Dat gaat dus niet alleen over fraude maar ook over misbruik en oneigenlijk gebruik, het hanteren van gedragscodes en de naleving van andere regelgeving bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsomstandigheden en milieu. Dit ziet niet alleen toe op gedragingen op de werkvloer, maar ook op bestuur en toezicht.

Op grond van de verslaggevingsregels geldt voor veel organisaties de verplichting om in het jaarverslag te rapporteren over de fraudegevoeligheid van de organisatie. U bent alert op fraude en u beschikt over een frauderisicoanalyse. Ook in uw interne controles heeft dit onderwerp aandacht.

De accountant maakt zelf ook een inschatting van de frauderisico's binnen een organisatie, en vormt zich een beeld van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen en te bezien of deze maatregelen effectief zijn. Datzelfde geldt ook voor integriteitsrisico's en mogelijke niet-naleving van regelgeving.

In iedere organisatie bestaat een risico op het doorbreken van de interne beheersing door het management bij de totstandkoming van schattingen. We beoordelen in het kader van onze controle de interne processen op deze schattingen en doen detailcontroles

CONCEPT

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Controlebevindingen
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Automatiseringsomgeving
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

op de uitgangspunten en aannames die aan significante schattingen ten grondslag liggen. Ook zijn we alert op ongebruikelijke transacties, (langdurige) samenwerkingsrelaties en de naleving van procedures die mede tot doel hebben transparantie en integer handelen te bevorderen. Elementen daaruit zijn controles op de prestatielevering bij inkooptransacties, het naleven van het inkoopbeleid en aanbestedingsregels. Daarnaast onderkennen we risico's in bepaalde delen van de opbrengstverantwoording.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan communiceren wij dit met de directie. In sommige gevallen, bij fraude in de top van de organisatie, of wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, melden wij dit aan de toezichthouder. In dat geval rapporteren wij daar veelal separaat over. Tijdens onze werkzaamheden besteden wij ook aandacht aan elementen van beïnvloeding en druk die kunnen leiden tot een aantasting van het bestuurlijk handelen binnen de organisatie.

Tijdens de controle hebben wij een professioneel-kritische houding betracht ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, maar daarbij merken wij op dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2023 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

4.3 Continuïteitsbeoordeling

In het kader van de jaarrekeningcontrole beoordelen wij ook het vermogen van de organisatie om de activiteiten in de komende twaalf maanden voort te zetten. Elementen die we in deze beoordeling betrekken zijn onder meer de vermogenspositie, de begroting voor het komende boekjaar, de afhankelijkheid van eigen inkomsten, de risico's die u zelf identificeert en uiteraard ook de risico's die wij als uw accountant signaleren.

Naast ontwikkelingen in de regelgeving voor accountants leiden de hogere inflatie, de energieprijsontwikkeling en de reactie van de deelnemende overheden hierop, tot een andere beoordeling van continuïteitsrisico's. Om die reden vragen wij uw aandacht voor deze beoordeling.

Net als ten aanzien van het onderwerp fraude is ook rapportering in de controleverklaring over continuïteit met ingang van 2022 verplicht.
Hoewel vanwege de wettelijke waarborgen feitelijke discontinuïteit van uw gemeente als geheel niet aan de orde is, kan onder omstandigheden de financiële positie wel aanleiding zijn tot het schrappen van taken of het afstoten van activa. Ook externe ontwikkelingen zoals de coronapandemie en de energieprijsontwikkeling kunnen van invloed zijn op de manier waarop naar uw financiële positie gekeken wordt. In onze controleverklaring is meer informatie dan voorheen opgenomen over de continuïteitsbeoordeling die wij uitvoeren. Om die reden vragen wij uw aandacht voor deze beoordeling. Ons werk begint immers met uw eigen inschattingen over de toekomst.
U hebt in de paragraaf Bedrijfsvoering aangegeven dat er geen voornemens bestaan om op korte termijn taken of activiteiten te beëindigen en u bent van mening dat de continuïteit gewaarborgd is. Dat zijn wij met u eens.

CONCEPT

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Controlebevindingen
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Automatiseringsomgeving
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

4.4 Verantwoording Specifieke uitkeringen

Ter voorkoming van onnodige verantwoordingdruk verstrekt het Rijk een groot aantal specifieke geldstromen die via het systeem van Single Information Single Audit, moeten worden verantwoord.

De verantwoordingsgegevens voor deze regeling worden opgenomen in de zogeheten SiSa-bijlage bij de jaarrekening. In tegenstelling tot de andere onderdelen van de jaarrekening is de controleverklaring bij de jaarrekening 2023 niet alleen van toepassing op de getrouwheid, maar ook op de rechtmatigheid van de in deze bijlage opgenomen bestedingen. In de SiSa-bijlage zijn vrijwel alleen financiële gegevens opgenomen.

De controlevoorschriften voor de SiSa-bijlage zijn opgenomen in de Nota verwachtingen accountantscontrole.
Hierin staat onder meer de wijze waarop de controle moet worden ingestoken en zijn specifieke rapporteringsgrenzen voorgeschreven, te weten per specifieke uitkering:

- € 12.500 als de omvangsbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangsbasis groter is dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1,0 mln.
- € 125.000 indien de omvangsbasis groter is dan € 1,0 mln.

Wij hebben geen fouten of onzekerheden geconstateerd met betrekking tot de SiSa-bijlage 2023 van de gemeente Ooststellingwerf die deze grenzen overschrijden. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bevindingen, ook als er geen fouten en onzekerheden zijn aangetroffen. In de bijlage bij dit accountantsverslag nemen we de verplichte tabel op. Deze tabel dient aan het ministerie van BZK ter beschikking te worden gesteld.

In de jaarrekening is voor regeling E84 een niet correcte balanspositie geconstateerd van € 84.000. De SiSa-bijlage zelf is wel correct. U hebt in overleg met ons besloten om, in verband met de relatief geringe omvang, de jaarrekening op dit punt niet aan te passen. Wij hebben met u afgestemd dat wij dit bedrag meenemen in onze foutevaluatie aangezien dit bedrag hoger ligt dan onze rapporteringsgrens van afwijkingen.

4.5 Rechtmatigheidsverantwoording

Wij hebben de door u aangereikte documentatie, ter onderbouwing van uw eigen verantwoording omtrent de financiële rechtmatigheid, onderzocht. De onderwerpen die door u specifiek zijn beoordeeld hebben betrekking op de begrotingsrechtmatigheid en de aanbestedingswetgeving.

4.5.1 Begrotingsrechtmatigheid

In bijlage D gaat u in op de begrotingsrechtmatigheid. Na het beoordelen van uw analyse met betrekking tot de begrotingsrechtmatigheid delen wij uw conclusies. U heeft een analyse gemaakt van de overschrijdingen op budgetniveau, binnen de programma's. Tot en met 2022 bevatte de Kadernota Rechtmatigheid een tabel met diverse mogelijkheden van overschrijding van de begroting. Als overschrijdingen bijvoorbeeld te wijten waren aan open einde regelingen, gecompenseerd werden door niet

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

begrote baten, dan wel passen binnen het door de raad vastgestelde beleid, dan hoefde de accountant dergelijke overschrijdingen niet mee te nemen in zijn oordeelsvorming.

De Kadernota 2023 en de interpretatie daarvan zoals die blijkt uit stellingnames van de Commissie BBV, is strenger dan voorgaande jaren. Alle overschrijdingen van de begroting tellen mee voor de vraag of de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens wordt overschreden. Ook overschrijdingen met de achtergrond zoals hiervoor beschreven. Dat geldt zelfs als u hierover afspraken hebt gemaakt in de financiële verordening. Tevens moet u ingaan op onderschrijdingen van lasten alsmede over en onderschrijdingen van de baten. Dat doet u in de programmaverantwoording. Voor deze afwijkingen van de begroting volstaat tijdige melding aan de raad, on overeenstemming met uw financiële verordening.
Met andere woorden: ten aanzien van de overschrijding van de begrote lasten en de weging gelden strengere regels dan voorgaande jaren, ondanks dat de wetgever meermaals heeft aangegeven met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording geen inhoudelijke wijzigingen te beogen.

Kortgezegd in een voorbeeld. Stel uw verantwoordingsgrens is € 5 miljoen. Het totaal van de overschrijdingen van de begroting is € 6 miljoen. Voor € 4 miljoen betreft dit acceptabele afwijkingen, conform met de raad gemaakte afspraken. Dan moeten we nog steeds de totale € 6 miljoen afzetten tegen de grens (€ 5 miljoen dus) en niet de € 2 miljoen die niet acceptabel is. In dit voorbeeld kan de gemeente niet volstaan met een “schone” rechtmatigheidsverantwoording die beperkt blijft tot de standaard tekst, maar moet zij deze aangetroffen afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording opnemen.

Uit de nieuwe Kadernota rechtmatigheid blijkt dat niet alleen naar overschrijdingen op de lasten moet worden gekeken maar dat onderschrijdingen op zowel lasten als baten ook als onrechtmatig moet worden aangemerkt. Vanzelfsprekend komt daarbij de vraag op hoe diep en nauwkeuring onderschrijdingen dienen te worden geanalyseerd om mogelijke onrechtmatigheden te detecteren. De afgelopen periode hebben wij daar gezamenlijk over gesproken waarbij is vastgesteld dat er sprake is van een ingroeiperiode. Voor 2023 zijn de onderschrijdingen weliswaar door u beoordeeld maar er is nog geen sprake van een diepgaande analyse. Wij blijven graag met u in overleg teneinde deze materie nader vorm te geven.

Wij hebben kennis genomen van uw inventarisatie en analyse van de overschrijdingen ten opzichte van de begroting op programmaniveau. Op de programma’s is sprake van overschrijdingen voor een totaalbedrag van € 3,02 miljoen. Op de investeringsbudgetten is geen sprake van overschrijdingen en er is volgens uw analyse geen sprake van ongeautoriseerde reservemutaties. Daarmee komen de totale begrotingsonrechtmatigheden uit op € 3,02 miljoen. Deze begrotingsonrechtmatigheden worden door u als acceptabel aangemerkt vanwege het feit dat sprake is open einde regelingen of dat de overschrijdingen passen binnen bestaand beleid. Desondanks moet u deze € 3,02 miljoen “bruto” wegen en afzetten tegen uw verantwoordingsgrens.

4.5.2 Voorwaardencriterium: Europees aanbesteden
Belangrijke elementen met betrekking tot het voorwaardencriterium zijn de verstrekkingen in het sociaal domein, subsidies en de naleving van de aanbestedingsregels.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Gedurende 2023 zijn vragen onder enkele Friese gemeenten opgekomen omtrent de rechtmatigheid van uitbestedingen door Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân. Op grond van spoedeisendheid zijn contracten Jeugd door SDF verlengd zonder dat daaraan voorafgaand een aanbestedingsprocedure kon worden afgerond. Op grond van de inzet van een onafhankelijke jurist is gebleken dat er geen sprake is van onrechtmatigheid. Indien wel sprake zou zijn geweest van onrechtmatigheid zou dit voor gemeente Ooststellingwerf hebben betekend dat, gezien de mate van verbondenheid met SDF de bestedingen aan jeugdzorg in de foutevaluatie als onrechtmatig zou moeten worden meegewogen. Met het feit dat de betreffende gemeenten zich hebben geconformeerd aan de uitkomst van het onderzoek door een onafhankelijke jurist is de dreiging van onrechtmatigheid op dit punt van de baan. De opgekomen discussie heeft daarmee uiteindelijk geen invloed op de strekking van uw rechtmatigheidsverklaring.

Wij hebben uw analyse met betrekking tot Europees aanbesteden en de daaruit voortvloeiende conclusies beoordeeld. De analyse is uitgevoerd op de totalen per leverancier, met een verdiepingsslag naar de aard van de dienstverlening. Er is over 2023 sprake van onrechtmatigheid voorvloeiend uit het niet voldoen aan de regels van Europese aanbesteding tot een bedrag van € 125.000. Wij kunnen ons vinden in de door u gekozen aanpak en komen bij een nadere analyse niet tot een andere conclusie.

4.5.3 M&O-criterium

Onder misbruik wordt verstaan: het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel ten onrechte overheidssubsidies of -uitkeringen te verkrijgen, danwel met het doel om voor een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Misbruik van overheidsgelden kan gelijk worden gesteld met het plegen van fraude, om zich onrechtmatig overheidsgelden toe te eigenen. Bij fraude passen beheersmaatregelen zoals fraudepreventie, handhaving, fraudeopsporing en sancties.

Onder oneigenlijk gebruik wordt verstaan: het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen, verkrijgen van overheidsbijdragen of het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid, in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan (de ‘geest van de wet’). De beheersmaatregelen die daarbij passen zijn: handhaving, voorlichting, analyse toepassing en actualisering wet- en regelgeving. De gemeente Ooststellingwerf beschikt over een nota M&O en heeft in de processen maatregelen ingebouwd om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen.

Conclusie uit hoofdstuk 4.5

Uw Raad heeft de verantwoordingsgrens vastgesteld op 3% van het totaal van de lasten. Dat betekent een grens van € 2,8 miljoen. De geconstateerde bevindingen over de drie rechtmatigheidscriteria tellen op tot € 3,145 miljoen en dat is hoger dan uw verantwoordingsgrens. Daarmee is de verantwoordingsgrens overschreden en kunt u niet volstaan met een rechtmatigheidsverantwoording waarin alleen de door de commissie BBV voorgeschreven standaard tekst is opgenomen.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

4.6 Het maken van schattingen

Bij het opmaken van een jaarrekening is het noodzakelijk dat u schattingen en oordelen toepast om te komen tot betrouwbare cijfers. Niet zelden worden schattingen niet als zodanig onderkend, omdat ze een vast onderdeel van uw administratieve proces zijn. Tijdens onze controle besteden wij nadrukkelijk aandacht aan de belangrijke schattingen omdat deze, bedoeld of onbedoeld, het resultaat kunnen beïnvloeden.
Binnen uw organisatie hebben de belangrijkste schattingen betrekking op het inschatten van (de waarde van) de materiele vaste activa, de voorraad grond/onderhanden werk grex, de vorderingen en de kortlopende schulden en de noodzaak tot het treffen van voorzieningen. Tijdens onze werkzaamheden hebben wij geen tekortkomingen aangetroffen in de schattingsmethoden en vastgesteld dat de wijze waarop deze tot stand komen niet is gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Wij aanvaarden uw schattingen, maar wij melden volledigheidshalve dat inherent is aan schattingen dat de uiteindelijke uitkomst kan afwijken.
Daarnaast vinden wij het belangrijk dat u in de periode na afloop van het boekjaar de uitkomsten van de gemaakte schattingen evalueert. Op die manier maakt u beter inzichtelijk hoe schattingen in de praktijk zijn uitgepakt. Deze informatie kunt vervolgens gebruiken om de gehanteerde schattingsmethoden en uitgangspunten voor de komende jaren te verbeteren.

4.7 Grondexploitatie

De balanswaarde van de voorraad gronden bedraagt ultimo 2023 € 1,0 miljoen, waar dat ultimo 2022 € 0,8 miljoen betrof. Industrieterrein Venekoten is in financieel opzicht het belangrijkste complex. De balanswaarde betreft een relatief gering bedrag, zowel ten opzichte van het balanstotaal als ten opzichte van de totale baten van de gemeente (ongeveer 1%). In uw plannen voor de toekomst geeft u aan dat in toekomstige complexen relatief veel sociale woningbouw of betaalbare koop zal worden gerealiseerd. Dit zal naar verwachting een drukkend effect hebben op het financiële resultaat van de complexen.

Het is onze rol en verantwoordelijkheid om op basis van de beschikbare informatie, documentatie en verwachtingen van betrokkenen een oordeel te vormen over uw balanswaardering. De controle geeft ons verder geen aanleiding tot het maken van opmerkingen in deze rapportage.

4.8 Sociaal domein: nog steeds een groot beslag op uw middelen

We nemen u kort mee in de verschillende onderdelen van het sociaal domein.

4.8.1 Uitvoering PGB Wmo en Jeugdwet door de SVB

Er is ten aanzien van de PGB's nog steeds sprake van "gedwongen winkelnering" voor gemeenten. De uitvoering van de PGB's geschiedt door de Sociale VerzekeringsBank (SVB). De controle op de uitvoering en de financiële verantwoording aan de gemeenten wordt gedaan door de interne accountant van de SVB. Bij de verantwoordingen over 2023 heeft deze accountantsdienst een verklaring met beperking afgegeven.

CONCEPT

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Controlebevindingen
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Automatiseringsomgeving
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

Hoewel de SVB de administratieve uitvoering van de PGB's verzorgt, doet zij zelf geen onderzoek naar de prestatielevering. Bestedingen uit hoofde van WMO en Jeugd (zowel ZiN als PGB) worden intern gecontroleerd op rechtmatigheid binnen de toewijzing. Dit is onderdeel van het reguliere controleplan. Daarnaast doet heeft de gemeente gericht cliëntonderzoek gedaan naar de prestatielevering. Daaruit komen geen onzekerheden die uitgaan boven onze rapporteringsgrens.

Omdat de gemeente deze eigen controles heeft uitgevoerd houdt dit per saldo in dat wij als accountant van gemeente Ooststellingwerf kunnen uitgaan van de door de SVB gemelde projectie van de "meest waarschijnlijke fout" in de uitvoering zoals opgenomen in de projectiebrieven Wmo en Jeugd. Bij de "meest waarschijnlijke fout" gaat het bij gemeente Ooststellingwerf om bedragen die onder de grens van onze rapporteringstolerantie liggen.

4.8.2 CAK verantwoordelijk voor de inning van de eigen bijdragen
In verschillende gevallen zijn de mensen aan wie ondersteuning wordt toegekend een eigen bijdrage verschuldigd. Stichting Centraal Administratie Kantoor AWBZ (CAK) is de instantie die de berekening en inning van de eigen bijdrage verzorgt en deze doorbetaalt aan de gemeente. Net als bij de uitvoering van de PGB's zijn gemeenten verplicht het CAK in te schakelen en heeft men niet de keuze om het zelf ter hand te nemen.

Gemeenten hebben geen inzicht in de berekening van de hoogte van de eigen bijdrage en kunnen daar dus ook geen verantwoordelijkheid voor dragen.

Systeemtechnisch betekent dit dat gemeenten alleen verantwoordelijk zijn voor de aanmelding van cliënten bij het CAK. In de Kadernota rechtmatigheid is aangegeven dat de juistheid en de volledigheid van de eigen bijdrage niet vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente en daarmee ook niet onder de reikwijdte van uw rechtmatigheidsverantwoording.

4.8.3 Jeugdwet, Wmo, zorg in natura
Voor de daadwerkelijke uitvoering van de zorg heeft gemeente Ooststellingwerf zelf, dan wel samen met andere opdrachtgevers, tal van zorgaanbieders gecontracteerd om de feitelijke zorg te leveren. De gemeente verstrekt zorg op basis van door de gemeente zelf vast te stellen indicaties (Wmo), dan wel op basis van doorverwijzingen door daartoe bevoegde professionals (Jeugdwet). Er is uiteraard in de loop van het jaar het nodige contact tussen gemeente en zorgaanbieders, en tussen gemeente en cliënten, in belangrijke mate via elektronisch berichtenverkeer.

Intern worden controles uitgevoerd om de rechtmatigheid van de bestedingen en verstrekkingen uit hoofde van WMO en Jeugdwet vast te stellen. Als sluitstuk ontvangt de gemeente na afloop van het boekjaar van de zorgleveranciers productieverantwoordingen, waarbij boven een afgesproken grens een controleverklaring van de accountant van de zorgaanbieder vereist is.

Openstaand: Verantwoording JHF
De gemeente analyseert de ontvangen verantwoordingen en controleverklaringen, legt verbanden met de eigen gemeentelijke administratie, klachtenregistraties, contacten met zorgaanbieders en cliënten en vormt zich op basis van het totaal van deze informatie een oordeel over de vraag of de zorg in voldoende mate is geleverd en daarmee de zorgkosten rechtmatig zijn betaald.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Wij hebben deze analyses van de gemeente beoordeeld en constateren dat als gevolg van administratieve verschillen en ontbrekende verantwoordingen van zorgaanbieders sprake is van onzekerheden tot een totaal van € ….000. Dit ligt onder / boven onze rapportagegrens en daarom nemen we dit bedrag wel/niet mee in de evaluatie in hoofdstuk 7.

Op basis van actuele informatie (een overzicht van DATUM) constateren wij dat de onderhanden werk positie “Jeugd resultaat gestuurde inkoop” uitkomt op een vordering van € …000, terwijl er als schatting van deze post een verplichting van € ...000 is opgenomen. Het verschil van € ..000 nemen wij mee als schattingsverschil in onze evaluatie in hoofdstuk 7.

4.8.4 Participatiewet

Onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de uitvoering van de Participatiewet brengen geen fouten en onzekerheden boven rapporteringstoleranties naar voren. Noch ten aanzien van de dossiercontroles, noch ten aanzien van de baten, lasten en balansmutaties zijn er zaken geconstateerd die in dit verslag onder uw aandacht moeten worden gebracht. Onze bevindingen sluiten aan op de uitkomsten van de interne controle.

4.9 Vervanging en onderhoud

Onder de voorzieningen bevinden zich de voorzieningen voor gelijkmatige verdeling van kosten voor groot onderhoud. De stand van deze onderhoudsvoorzieningen bedraagt per 31 december 2023 € 2,1 miljoen.
Eind 2022 zijn nieuwe meerjarige onderhoudsplannen van sport- en welzijnsaccommodaties en een 2-tal multifunctionele accommodaties opgesteld. Deze onderhoudsplannen geven aan dat de voorzieningen voor groot onderhoud te laag zijn om de toekomstige onderhoudsbehoefte te dekken.
In de balans van 31 december 2023 blijken de onderhoudsvoorzieningen nog te zijn gebaseerd op de oude onderhoudsplannen en niet te zijn opgehoogd. Het college heeft op 14 november 2023 voorgesteld en aldus besloten door de raad op 19 december 2023 om eerst de vaststelling van nieuw accommodatiebeleid af te wachten en pas daarna de daarbij passende onderhoudsplannen vast te stellen. Besloten is om dringende zaken wel direct uit te voeren en ten laste van de bestaande voorzieningen te brengen. Het gaat daarbij om ca € 0,4 miljoen. De voorzieningen blijken eind 2024 niet op een negatief saldo uit te komen.

Het is begrijpelijk dat eerst de gevolgen van een nieuw accommodatiebeleid worden afgewacht om vervolgens de onderhoudsplannen en de onderhoudsvoorzieningen daar op af te stemmen. Het betekent echter wel dat momenteel sprake is van een tussensituatie waarbij kan worden geconcludeerd dat de onderhoudsvoorzieningen niet op een niveau zijn passend bij de onderhoudsbehoefte.

Zodra het accommodatiebeleid wordt geconcretiseerd en bijbehorende onderhoudsplannen worden vastgesteld kan dat leiden tot incidenteel hoge onderhoudskosten en behoorlijke dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen. Er wordt momenteel namelijk wel aandacht gegeven aan een aantal gevallen van dringend onderhoud maar daarnaast blijft toch sprake van achterstanden. Deze achterstanden zullen in de toekomstige situatie alsnog moeten worden ingelopen.

CONCEPT

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Controlebevindingen
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Automatiseringsomgeving
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

4.10 Voorziening Regeling Vervroegde Uittreding (RVU)

Commissie BBV heeft in maart 2024 aangegeven dat voor medewerkers die gebruik maken van de RVU-regeling per 31 december van het boekjaar een voorziening dient te worden gevormd. De reden voor de voorziening is dat de betreffende medewerkers feitelijk ontslag krijgen en de medewerker gedurende de periode van vervroegde uittreden geen activiteiten of prestaties voor de gemeente verricht. Voor gemeente Ooststellingwerf gaat het per 31 december 2023 om een verplichting van € 70.000. Gezien het geringe bedrag heeft u besloten om per 31 december 2023 geen voorziening te vormen. Dat is voor ons akkoord. Het bedrag is echter wel boven onze rapporteringsgrens van € 47.000. Wij zullen dit bedrag daarom door u als ongecorrigeerd verschil laten bevestigen in de ‘Bevestiging bij de jaarrekening’ en in onze evaluatie in hoofdstuk 5.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

5. Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen

De jaarrekeningcontrole voeren wij uit met een bepaalde marge. Deze marge noemen we de materialiteit. De materialiteit is voorgeschreven in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) en bevestigd in uw controleprotocol. Daarbij kan rekening worden gehouden met specifieke factoren of risico's, de zogenaamde "kwalitatieve materialiteit. Tevens gelden scherpere grenzen voor de naleving van de WNT.
Het Bado stelt dat de maximaal te hanteren materialiteit 1% bedraagt van het totaal van de lasten (inclusief toevoegingen aan de reserves). De bij u gehanteerde materialiteit bedraagt afgerond € 940.000 op basis van het totaal aan lasten van € 94 miljoen
Mochten we niet-gecorrigeerde controleverschillen onderkennen die dit bedrag overschrijden dan kunnen we geen goedkeurende verklaring afgeven. Voor geconstateerde onzekerheden geldt een marge van 3% en dus een bedrag van € 2.820.000.

Dit laatste bedrag is ook uw eigen, door de gemeenteraad vastgestelde verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording

In het kader van de bestuurlijke afhandeling en het dechargeproces melden wij eventuele geconstateerde afwijkingen die niet meer gecorrigeerd zijn in de jaarrekening. Deze zijn vanaf een lager bedrag dan de materialiteit mogelijk voor u relevant. Wij melden alleen afwijkingen boven een bepaalde grens. Deze bedraagt bij u ongeveer € 47.000.

Zoals bekend geven wij met ingang van 2023 alleen een getrouwheidsoordeel af, u vindt daarom in de tabel hierna geen weergave meer van bevindingen ten aanzien van rechtmatigheid.

Niet-gecorrigeerde controleverschillen	Bedrag	Invloed eigen vermogen ultimo jaar	Invloed resultaat
Er is geen RVU-voorziening gevormd	€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000
Balanswaarde SiSa regeling E84	€ 84.000	€ 84.000	€ 84.000
Totaal verschillen getrouwheid	**€ 154.000**	**€ 154.000**	**€ 154.000**
Totaal onzekerheden getrouwheid	**NVT**	**NVT**	**NVT**

Daarnaast informeren wij u over gecorrigeerde controleverschillen of andersoortige afwijkingen die het gevolg zijn van significante tekortkomingen in de interne beheersing, frauderisico's met zich meebrengen of naar onze mening onder uw aandacht zouden

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

moeten worden gebracht. Er zijn in het controleproces geen afwijkingen geconstateerd die op grond van het bovenstaande gerapporteerd zouden moeten worden.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

6. Overige onderwerpen

6.1 Automatiseringsomgeving

In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts díe onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Hiervoor is een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk. Gelet op de beperkte mate van geautomatiseerde beheersmaatregelen in uw organisatie is een dergelijk onderzoek niet noodzakelijk voor de uitvoering van onze werkzaamheden. Uit onze controle zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

6.2 Verantwoordelijkheden in het controleproces

In de controleverklaring wijzen wij op de verdeling van de verantwoordelijkheden van de gemeente Ooststellingwerf en de accountant in het controleproces.
Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarstukken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten. Het is, en dat beschrijven we ook in de controleverklaring, onze verantwoordelijkheid om de controle van deze jaarrekening uit te voeren met in achtneming van Nederlands recht waaronder het besluit accountantscontrole decentrale overheden en uw eigen controleprotocol. Het voldoen aan gedragsnormen, waar onafhankelijkheid zoals in de vorige paragraaf een onderdeel van is, hoort daarbij.

Onze controle plannen wij zodanig dat we een redelijke mate van zekerheid bereiken dat de jaarrekening geen materiele onjuistheden bevat als gevolg van fouten of fraude. Doordat we werken met steekproeven en andere technieken, bestaat de kans dat fouten ondanks het naar behoren uitvoeren van de controle niet ontdekt worden.
Het is overigens de primaire verantwoordelijkheid van het college om, onder toezicht van de raad, voldoende maatregelen te nemen om fouten en fraude te voorkomen. Daarbij hoort eveneens dat maatregelen ter opsporing in de organisatie worden getroffen. In onze controle besteden wij om die reden uitgebreid aandacht aan deze maatregelen en voeren wij zelf werkzaamheden uit op posten en stromen die, in zijn algemeenheid of bij u, meer dan gemiddeld risicovol zijn.

CONCEPT

Inhoudsopgave
Hoofdlijnen van onze controle
Bestuurlijke afhandeling en publicatie
Resultaat en weerstandsvermogen
Controlebevindingen
Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
Automatiseringsomgeving
Onafhankelijkheid gewaarborgd
Afsluiting

Dat betreft onder andere schattingsposten, correctieboekingen, memoriaalboekingen en de beoordeling van de zakelijkheid van (mogelijk) ongebruikelijke transacties.

Ter afsluiting van het controleproces verstrekt het college aan ons de bevestiging bij de jaarrekening. Hierin geeft het college aan dat zij alle door ons benodigde gegevens hebben verstrekt en dat de jaarrekening naar de laatste inzichten is opgemaakt. Wij hebben, behoudens de in hoofdstuk 5 opgenomen controleverschillen, geen specifieke elementen aan de bevestiging toegevoegd.

Wel hebben wij in de bevestiging bij de jaarrekening de aandacht voor continuïteit van de organisatie en de activiteiten. Hoewel de continuïteit bij decentrale overheden door het Rijk gegarandeerd is, kunnen wel degelijk effecten in de jaarrekening ontstaan als gevolg van keuzes in de activiteiten van de gemeente. De toevoeging behelst de bevestiging dat daar bij u geen sprake van is.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

7. Onafhankelijkheid gewaarborgd

De beroepsorganisatie van accountants NBA heeft de voorschriften in het kader van de onafhankelijkheid opgenomen in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). De naleving van de beroepsregels, waaronder de ViO is in de organisatie van Eshuis Registeraccountants ingebed.

Op basis van onze toetsing aan deze verordening concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Ooststellingwerf voldoende is gewaarborgd. Wij hebben het afgelopen jaar geen andere opdrachten voor u uitgevoerd dan de controle van de jaarrekening en de direct daarmee samenhangende werkzaamheden.

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

8. Afsluiting

Wij danken de medewerkers van de gemeente Ooststellingwerf voor de samenwerking in de afgelopen periode. Wij vertrouwen er op u met dit rapport voldoende te hebben geïnformeerd. Natuurlijk zijn wij graag bereid tot het verstrekken van nadere toelichting en het beantwoorden van vragen.

Hoogachtend,
Eshuis Registeraccountants B.V.

drs. S. Hofsteenge RA
06 - 52 89 40 85
s.hofsteenge@eshuis.com

Bijlagen:
1. Tabel met bevindingen inzake de specifieke uitkeringen

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

BIJLAGE BIJ ACCOUNTANTSVERSLAG 2023 GEMEENTE OOSTSTELLINGWERF

Hierna volgt de door het ministerie van BZK voorgeschreven rapporteringstabel inzake SiSa.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2023	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout / onzekerheid
JenV A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	NVT	NVT	NVT
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	NVT	NVT	NVT
BZK C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	NVT	NVT	NVT
BZK C55	Aanpak energiearmoede	NVT	NVT	NVT
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	NVT	NVT	NVT
BZK C75B	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	NVT	NVT	NVT
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	NVT	NVT	NVT
BZK C94	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	NVT	NVT	NVT
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	NVT	NVT	NVT
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	NVT	NVT	NVT
IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	NVT	NVT	NVT

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	NVT	NVT	NVT
IenW E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	NVT	NVT	NVT
EZK F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	NVT	NVT	NVT
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	NVT	NVT	NVT
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023	NVT	NVT	NVT
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023	NVT	NVT	NVT
SZW G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023	NVT	NVT	NVT
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023	NVT	NVT	NVT
SZW G13	Onderwijsroute _ deel gemeente 2023	NVT	NVT	NVT
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	NVT	NVT	NVT
VWS H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022	NVT	NVT	NVT
VWS H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	NVT	NVT	NVT
VWS H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	NVT	NVT	NVT
VWS H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	NVT	NVT	NVT

CONCEPT

- Inhoudsopgave
- Hoofdlijnen van onze controle
- Bestuurlijke afhandeling en publicatie
- Resultaat en weerstandsvermogen
- Controlebevindingen
- Overzicht van niet-gecorrigeerde verschillen
- Automatiseringsomgeving
- Onafhankelijkheid gewaarborgd
- Afsluiting

Aspect controleverklaring	Oordeel
Getrouwheid van de jaarrekening als geheel	Goedkeurend
Rechtmatigheid inzake de besteding van de specifieke uitkeringen	Goedkeurend

CONCEPT

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	**Samenleving**
Titel	:	Jaarstukken 2023 en begroting 2025 GR SW Fryslân
Onderwerp	:	Jaarstukken 2023 en begroting 2025 GR SW Fryslân
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jelke Nijboer / Nelleke Flink
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085207741

Datum collegevergadering
16 april 2023

Voorgesteld besluit
1. De jaarstukken 2023 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze.
2. De concept begroting 2025 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze
3. Het bestuur van de GR SW Fryslân hiervan op de hoogte te stellen.

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Embargo tot
N.v.t.

Inleiding
Het Algemeen Bestuur (AB) van de Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân (GR) heeft op 24 maart jl. ingestemd de jaarstukken 2023 en de begroting 2025 van de GR SW Fryslân. Voor u liggen deze jaarstukken en begroting. U wordt hiermee in staat gesteld kennis van deze stukken te nemen en uw zienswijze te formuleren.

Argumenten
1.1 en 2.1 Uitvoering geven aan wettelijke procedures
Op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regeling en de statuten van de GR heeft de raad de bevoegdheid een zienswijze te geven op de concept jaarstukken en begrotingen. De raad kan door het kenbaar maken van een zienswijze mede sturing geven aan de GR. De inhoud van de jaarstukken 2023 en de begroting 2025 geven geen aanleiding voor het formuleren van een zienswijze. De stukken zijn een weergave van het gevoerde beleid.

1.2 Afleggen verantwoording
Met de jaarstukken 2023 legt de GR aan de deelnemende gemeenten verantwoording af over het gevoerde financiële beleid in dat jaar.

Kanttekeningen
N.v.t.

Financiële toelichting

- De bijdrage voor de organisatiekosten van de gemeenschappelijke regeling is op jaarbasis circa € 3.000.
- Ten opzichte van eerdere jaren vraagt de begroting 2025 enige toelichting. Hierin is namelijk 1 fte financial controller opgenomen. Reden hiervoor is een krimpende organisatie en de ingezette transformatie die zijn weerslag heeft gehad op de formatie van de financiële afdeling van Caparis N.V. Om aan de toenemende eisen van registratie en jaarverslaggeving voor de GR te voldoen wordt door het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Sociale Werkvoorziening (SW) Fryslân voorgesteld om de formatie op gebied van financial control uit te breiden met structureel 1 formatieplaats. Deze uitbreiding is opgenomen in de begroting van 2025 (vanaf 2025). De hiermee gemoeide kosten bedragen jaarlijks € 95.000. Deze kosten worden opgenomen in de organisatiekosten van de GR en omgeslagen over alle acht aangesloten gemeenten (via de bijdrage GR- gemeenten). Het Algemeen Bestuur neemt hierover in juni een besluit na ontvangen onderbouwing van Caparis. Als het AB akkoord gaat betekent dit voor de gemeente Ooststellingwerf jaarlijks circa € 12.000 structureel extra kosten.

Publicatie voor bekendmaking

De raad heeft besloten geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023 en de begroting 2025 van de GR SW Fryslân.

Vervolg

Planning & communicatie
Het AB van de GR SW Fryslân wordt schriftelijk op de hoogte gesteld dat er geen zienswijze is ingediend op de jaarstukken 2023 en de begroting 2025.

Evaluatie
Gedurende het jaar zijn ieder kwartaal evaluatiemomenten tussen Caparis en de gemeente.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Jaarstukken GR SW Fryslân 2023
2. Begroting GR SW Fryslân 2025

Geheime stukken

N.v.t.

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085207741

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 april 2024

gelet op Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

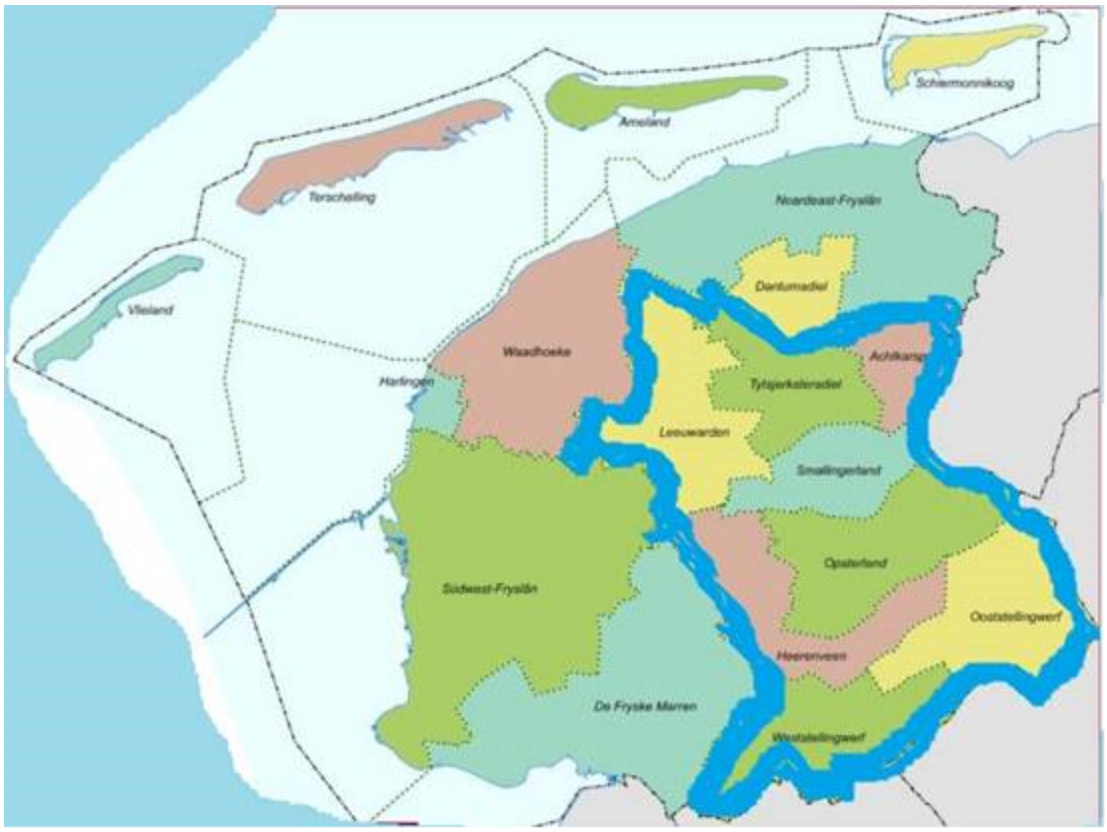
Besluit

1. De jaarstukken 2023 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze.
2. De concept begroting 2025 GR SW Fryslân voor kennisgeving aan te nemen en af te zien van het indienen van een zienswijze
3. Het bestuur van de GR SW Fryslân hiervan op de hoogte te stellen.

Besloten in de openbare vergadering van 28 mei 2024.

, griffier. , voorzitter.

Gemeenschappelijke Regeling Sociale werkvoorziening ''FRYSLÂN''

JAARSTUKKEN 2023

INHOUDSOPGAVE

1 ALGEMEEN 4

2 VAN DE VOORZITTER 5

3 BERICHT VAN HET BESTUUR 6

4 JAARVERSLAG 8

4.1 Programmaverantwoording 9

4.1.1 Algemeen 9

4.1.2 Ontwikkeling van binnen naar buiten 9

4.1.3 Personele bezetting 9

4.1.4 Ziekteverzuim 10

4.2 Resultaatanalyse 10

4.2.1 Algemeen 10

4.2.2 Doorbelasting naar Caparis en Bijdrage GR 10

4.2.3 Loon- en personeelskosten Sw 11

4.2.4 Financieringskosten 11

4.3 Verplichte paragrafen BBV 11

4.3.1 Weerstandsvermogen, kengetallen en risicobeheersing 11

4.3.2 Onderhoud kapitaalgoederen 12

4.3.3 Financiering 12

4.3.4 Verbonden partijen 13

4.3.5 Bedrijfsvoering Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

4.3.6 Rechtmatigheid 15

4.3.7 Begrotingsrechtmatigheid 16

5 JAARREKENING 17

5.1 Balans per 31 december 2023 (na resultaatbestemming) 18

5.2.1 Overzicht van baten en lasten 2023 19

5.2.2 Overzicht van baten en lasten per taakveld 2023 20

5.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 21

5.4 Toelichting op de balans 25

5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 28

5.6 Kengetallen 31

6 OPMAAK EN VASTSTELLING 32

7 SAMENSTELLING VAN BESTUUR PER 31 DECEMBER 2023 33

8 RECHTMATIGHEIDSVERANTWOORDING BESTUUR 34

9 CONTROLEVERKLARING 35

BIJLAGE (GEEN ONDERDEEL UITMAKEND VAN DE JAARREKENING) 36

NORMENKADER RECHTMATIGHEID 2024 FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

NORMENKADER T.B.V. RECHTMATIGHEIDSCONTROLE. FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.

1 Algemeen

De Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening 'Fryslân' (GR Sw 'Fryslân') is een samenwerkingsverband van de gemeenten Achtkarspelen, Heerenveen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf.

De GR Sw 'Fryslân' heeft tot doel de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en daaruit voortvloeiende voorschriften uit te voeren voor de acht aangesloten gemeenten. De uitvoering van de Wsw heeft het bestuur van de GR opgedragen aan Caparis NV.

Het bestuur van de GR wordt gevormd door leden van de colleges van B&W van de aangesloten gemeenten. Het bestuur voert de regie op de uitvoering van de Wsw. Er wordt samengewerkt aan de hand van een bedrijfsvoering regeling.

De overlegvorm van de GR is hierdoor beperkt tot de momenten van financiële besluitvorming aangaande de bedrijfshuishouding van de GR en eventuele aanverwante onderwerpen.

De GR SW ‘Fryslân’ vergadert gemiddeld driemaal per jaar.
Hierbij is de bestuurder van Caparis NV aanwezig, als adviseur van het bestuur.

2 Van de Voorzitter

Voor u ligt de verantwoording en de jaarrekening 2023 van de GR SW ‘Fryslân’.

Op 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Tegelijkertijd is de Wet sociale werkvoorziening gewijzigd en is instroom in de sociale werkvoorziening niet meer mogelijk. Dit betekent dat de sociale werkvoorziening op termijn zal verdwijnen.
Het stoppen van de instroom heeft niet alleen gevolgen voor de GR, maar ook voor de uitvoeringsorganisatie, Caparis NV. De opdracht van de GR aan Caparis NV zal immers kleiner worden.

Doordat de opdracht van de gezamenlijke gemeenten als gevolg van deze wet afneemt, is voor de continuïteit van de Sociale Werkvoorziening instroom op essentiële plekken binnen Caparis NV van belang. Dit gebeurt buiten het gezichtsveld van de GR en vindt plaats in de verhouding tussen Caparis NV en de individuele gemeenten. Maar het heeft ontegenzeggelijk raakvlakken en invloed op de Sw medewerkers binnen de Gemeenschappelijke Regeling. We volgen deze ontwikkeling met meer dan gemiddelde belangstelling.

De Sw bevindt zich momenteel in bijzonder vaarwater. In 2023 is voor een groep werknemers als gevolg van aanpassing van het WML een betere inkomenssituatie gecreëerd. Het ministerie van SZW was erg moeizaam te bewegen om voor de cao sw een aanpassing te doen voor de werknemers. Uiteindelijk is in december 2023 ook deze cao aangepast, waardoor onrust binnen de organisatie enigszins is afgenomen.
In het jaar waarin bestaanszekerheid hét grote onderwerp was bij landelijke verkiezingen, toont het lef om hiervoor in de praktijk te blijven strijden. SW bedrijven en hun werknemers hebben dat gedaan en dat verdient een compliment.

Dat de aanpassing van de cao is gefinancierd uit een pot die beschikbaar is voor investeringen in infrastructuur SW-bedrijven voelt als een sigaar uit eigen doos. De lobby op dit onderwerp en de toekomst van SW-bedrijven gaat onverminderd door en zal ongetwijfeld leiden tot fatsoenlijke hervorming van deze sector.

De Sw-bedrijven ontwikkelen zich steeds meer tot Sociale ontwikkelbedrijven. Ook de uitvoeringsorganisatie van GR Sw Fryslân, Caparis, heeft hier mee te maken. Om stabiliteit te bieden in bedrijfsvoering en financiën is instroom van nieuwe doelgroepen gewenst. Via de perspectiefgroep zijn hiervoor afspraken gemaakt en is een goed perspectief gecreëerd voor de uitvoeringsorganisatie. Deze ontwikkeling wordt afgestemd met alle deelnemers in de Gemeenschappelijke Regeling en is van belang voor alle stakeholders. De uitvoeringsorganisatie biedt immers een belangrijke plek aan de werknemers uit alle deelnemende gemeenten.

In de kamerbrief van december 2023 is door de minister opnieuw aandacht gevraagd voor een goed perspectief ten behoeve van de SW bedrijven. De GR volgt deze ontwikkelingen op de voet, opdat onze werknemers een goed perspectief hebben voor hun werkomgeving. Onomstotelijk staan hierin de borging en aandacht naar onze Sw-werknemers centraal.

De werknemers van de Gemeenschappelijke Regeling verdienen een goede en veilige werkplek.
We hebben geconstateerd dat dat in 2023 opnieuw het geval was.

Drachten,

Abel Reitsma
Voorzitter GR Sw ‘Fryslân’

3 Bericht van het bestuur

Bestuur
Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling wordt gevormd door leden van colleges van B&W van de aangesloten gemeenten. Het bestuur handelt vanuit het perspectief van de bedrijfsvoering regeling die sinds de fair deal van 2019 de leidraad is.
Het bestuur is in 2023 drie keer (digitaal) bij elkaar geweest. In de vergaderingen is aandacht geweest voor onderwerpen als begroting, jaarrekening, rol en positie SW raad.

De dienstverleningsovereenkomsten 2020-2024 en 2025-2029
De samenwerking tussen gemeenten, GR Sw Fryslân en Caparis is vorm gegeven via zgn. tripartite dienstverleningsovereenkomsten. De invulling en uitvoering van deze dienstverleningsovereenkomsten vindt met name plaats tussen de individuele gemeente en Caparis NV.
In het jaar 2023 is via een werkgroep een start gemaakt met verlenging van dienstverleningsovereenkomsten voor de periode 2025-2029. Eind 2023 hebben alle gemeenten laten weten de samenwerking door te willen zetten. In 2024 zal dit leiden tot besluitvorming in colleges aangaande de nieuwe dienstverleningsovereenkomsten en eventuele aansluitende besluitvorming.

De toekomst van de sociale werkvoorziening
De toekomst van de sociale werkvoorziening is niet alleen een punt van aandacht en zorg voor de GR Sw Fryslan en haar uitvoeringsorganisatie. De gehele sector staat aan de vooravond van een hervorming. Dit was deels voorzien in de planvorming van het kabinet Rutte IV voor de hervorming van de arbeidsmarkt. De enveloppe voor de arbeidsmarkt (€ 500 miljoen) bevatte ook elementen voor de Sw sector. Door de vroegtijdige val van het kabinet is het de vraag of deze plannen, zeker die van de Sociale Werkvoorziening, een vervolg krijgen in een nieuw te vormen kabinet.
In de kamerbrief van de minister van 21 december 2023 is hierin o.a. onderstaand tekstgedeelte opgenomen:

De afgelopen tijd is nauw samengewerkt met VNG, Cedris, Divosa en met UWV en sociale partners gesproken om deze oplossingsrichtingen uit te werken voor een toekomstbestendige infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. In deze brief beschrijf ik varianten van deze oplossingsrichtingen en schets ik maatregelen die een eerste stap kunnen vormen in de richting van een duurzame infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. De incidentele investeringen van variant twee komen in de periode van 2025 tot en met 2034 neer op in totaal circa € 330 miljoen. Besluitvorming over deze maatregelen en de budgettaire inpasbaarheid kan worden betrokken bij de voorjaarsbesluitvormig en/of overgelaten aan een nieuw kabinet. De structurele investeringen bedragen € 35 miljoen vanaf 2035. Voor 2024 maak ik een bedrag van € 63,9 miljoen euro vrij. Hiermee kunnen gemeenten eerste stappen zetten richting een duurzame infrastructuur.

Het ministerie onderkent de noodzaak voor een duurzame infrastructuur. Deze kamerbrief geeft daarvoor zeker handvatten voor de toekomst. Uiteraard afhankelijk van de accenten die een volgend kabinet hierin kan aanbrengen.

CLIËNTENRAAD (Sw-raad)
De Sw-raad is formeel gepositioneerd binnen de GR. Echter, door de veranderde situatie in uitvoering van beleid was de Sw-raad geïsoleerd geraakt. Daarom is in 2023 in alle deelnemende gemeenten een nieuwe verordening en hieraan gekoppeld mandaatbesluit vastgesteld die het mogelijk maakt dat de Sw-raad zich rechtstreeks wendt tot het management van Caparis NV. Hierdoor is de SW-raad beter in staat om de welzijnsbelangen van de medewerkers te behartigen en heeft hiermee voor de toekomst een bestendige positie verkregen.

Vergaderfrequentie
De Sw-raad is in 2023 in 4 vergaderingen bij elkaar geweest. Ook is er geregeld positief overleg met de afdelingsleider en de Raad van Bestuur. Door het actief ledenwerven in `Leeuwarden en Heerenveen is het ledenaantal met 3 aspirant- leden uitgebreid.

De doelstelling van de SW-Raad is
In de verordening van 2023 is de taak van de Sw-raad als volgt beschreven:
De cliëntraad heeft als taak om desgevraagd of uit eigen beweging het college en/of de college van de deelnemende gemeenten te adviseren over alle aangelegenheden van beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering die betrekking hebben op het terrein van de Wsw en van invloed zijn op de positie van cliënten.

Uit de vergaderingen van de Sw-raad
'Ieder deed positief en actief mee aan de discussies over ledenwerven, contact werkleiders met ziekenregeling, aandacht vragen voor looncompensatie van 10% voor gestegen kosten, aandacht voor brandveiligheid op de locaties.
Mooie discussies zijn er over de terugkerende vraag om duidelijke, makkelijk toegankelijke en begrijpelijke taal te gebruiken.
"Caparis is niet meer dezelfde als 5 jaar geleden". Er wordt beleid gemaakt om mensen naar de arbeidsmarkt te krijgen. De gemeenten moeten zich beter bewust worden van de rol die Caparis kan hebben in deze toetreding.
Er is een vraag naar Mobility gestuurd over de meerwaarde van werk voor de gezondheid van mensen. Er is een Brandbrief naar de VNG gestuurd om te strijden voor voldoende looncompensatie voor SW-medewerkers. '

Specifieke issues van de Sw-raad:

- **Verslaglegging naar andere medewerkers**: Het ledenwerven op de locaties heeft mensen bewust gemaakt van de positie en rol van de SW-Raad. Wij hebben duidelijk gemaakt dat wij discussiëren over het beleid en actief bezig zijn met het welzijn van de medewerkers. Zo blijven we als SW-Raad Caparis in de picture.
- **Het werven van nieuwe leden** blijft ook een voortdurend aandachtspunt. Het blijft belangrijk om van alle vestigingen van het SW bedrijf Caparis NV een vertegenwoordiger in de SW-Raad te hebben. In 2023 is de locatie Drachten benaderd. In 2024 wordt locatie in Heerenveen actief benaderd.
- Een **afvaardiging van de gedetacheerde werknemers** in de SW-Raad is van belang. De communicatie tussen de gedetacheerde medewerkers en het bedrijf Caparis NV blijft een punt van aandacht.
- **Overleg met OR:** Afgelopen jaar is het niet gelukt een datum te vinden voor georganiseerd overleg met de OR. We willen dit in het volgende jaar weer oppakken.
- **Info vanuit de organisatie:** De leden van de SW-Raad hebben samen met de ambtelijk secretaris en de voorzitter in mei en december overleg gehad met de Raad van bestuur van Caparis NV. Diverse vragen over pensioenen, angstcultuur, langdurig zieken, regenboogvlag en talenten binnen het bedrijf zijn met elkaar besproken. Complimenten zijn er voor de organisatie van de talentweek en de opzet van het voeren van talent gesprekken. Door de Raad van Bestuur werd inzicht gegeven in het reilen en zeilen van het bedrijf.
- **Landelijke vertegenwoordiging:** De SW- Raad is lid van Mobility, een landelijke vereniging van cliëntenraden WSW, werk en inkomen en adviesraden Sociaal domein. Mobility komt op voor de belangen van mensen met een arbeidsbeperking of een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Mobility is dit jaar samen gegaan met Ieder(In) om zo meer invloed te kunnen uitoefenen. Ieder(In) is tevens lid van de landelijke cliënten Raad (LCR) en kan hierdoor ook op landelijk niveau aandacht vragen voor de SW-medewerkers.
  De bijeenkomsten worden meestal online georganiseerd.

4 Jaarverslag

- Programmaverantwoording
- Resultaatanalyse
- Verplichte paragrafen BBV

4.1 Programmaverantwoording

4.1.1 Algemeen

Het bestuur van de GR Sw 'Fryslân' is verantwoordelijk voor één programma binnen de hoofdfunctie van de 'Sociale Voorzieningen en Maatschappelijke Dienstverlening' t.w. de *Sociale Werkvoorziening* (Wsw). Deze activiteit wordt aangeduid als het taakveld *Begeleide Participatie* binnen het *Sociaal Domein*.

De GR heeft de uitvoering van de Wsw voor de acht aangesloten gemeenten opgedragen aan Caparis NV. In dit hoofdstuk wordt de omvang van die opdracht tot uitdrukking gebracht en de mate waarin Caparis NV die opdracht heeft kunnen realiseren. Met ingang van 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk. Dit heeft er onder andere toe geleid dat er met ingang van 2015 geen sprake meer is van een taakstelling.

4.1.2 Ontwikkeling van binnen naar buiten

Met ingang van 2020 zijn er DVO's (dienstverleningsovereenkomsten) afgesloten tussen, gemeente, GR en Caparis NV. De invulling van deze DVO wordt voornamelijk gedaan tussen de gemeente en Caparis NV, middels een kwartaalrapportage brengt Caparis NV verslag uit over onder andere bezetting, IOP-gesprekken en ziekteverzuim.

4.1.3 Personele bezetting

In de hierna weergegeven tabel is de bezetting van Sw-medewerkers

Personele bezetting		Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
SW medewerkers in dienst	Fte	1.223	1.261	1.278
Aantal begeleid werken	**Fte**	**105**	**106**	**106**
Totaal	Fte	1.327	1.367	1.384

Uit het overzicht hierboven blijkt dat het gemiddelde aantal Sw-medewerkers in 2023 is gedaald met 55 Fte. De oorzaak hiervan is dat er met ingang van 2015, als gevolg van wetswijzigingen, geen instroom in de Wsw meer plaatsvindt en er wel sprake is van verloop (pensionering, ontslag, overlijden, enzovoorts). In de begroting was naast het verloop als gevolg van pensionering uitgegaan van 1,5% voor niet voorzienbaar verloop zoals bij vrijwillige beëindiging door medewerker zelf, ziekte of overlijden. De begroting van 2023 was al begin 2022 opgesteld. In 2022 was de uitstroom al hoger dan begroot, waardoor het aantal fte in januari 2023 al bijna op het begrote fte zat voor dat jaar. In 2023 zette deze uitstroom zich verder door.

Het aantal Sw-medewerkers geplaatst via een Begeleid Werken-contract is in 2023 licht gedaald t.o.v. 2022. De verlaging van het aantal medewerkers is ook het gevolg van de effecten van de cao Sw. Hierdoor kunnen medewerkers eerder met behoud van salarisrechten minder werken of gebruik maken van uittredingsregelingen.

In 2023 waren er 1.317 SE SW medewerkers in dienst (2022: 1.377 SE). Het aantal medewerkers met een begeleid werkencontract bedroeg in 2023 116 SE (2022: 117 SE).

4.1.4 Ziekteverzuim

In onderstaande tabel is het ziekteverzuim Sw in percentages weergegeven. In deze tabel is onderscheid gemaakt tussen lang en kort ziekteverzuim.

Ziekteverzuim Sw	Realisatie 2023	Realisatie 2022	Begroting 2023
Kort	4,2%	4,8%	6,4%
Lang	13,0%	14,0%	8,2%
Totaal	**17,1%**	**18,8%**	**14,6%**

Het totale verzuim bedraagt 17,1% en is 1,7% lager dan het vorig jaar (was 18,8%). Vorig jaar had corona een negatief effect op het ziekteverzuim. Vanaf het tweede kwartaal van 2023 speelt dit geen of nauwelijks een rol. Wel heeft de algemene stijging van kosten invloed op het welbevinden van onze medewerkers. Medewerkers hebben moeite om in deze tijd de eindjes aan elkaar te knopen. Dat maakt dat het verzuim relatief aan de hoge kant blijft.

Het kortdurend ziekteverzuim Sw bedraagt in 2023 4,2% en is 2,2% lager dan begroot en 0,6% lager dan in 2022. Het lang verzuim is in 2023 4,8% hoger dan begroot en 1% lager dan in 2022. Het langdurend verzuim overschrijdt de doelstelling. Langdurig verzuim is moeilijker te beïnvloeden dan kort verzuim. Vaak liggen er ernstige en langdurige ziektebeelden aan ten grondslag. Hierin speelt mee dat de doelgroep steeds ouder wordt en er geen nieuwe instroom is. Het begrote verzuimcijfer lag boven de branchecijfers.

4.2 Resultaatanalyse

4.2.1 Algemeen

Het bedrijfseconomische deel van de Wsw is aan Caparis NV uitbesteed. Dat heeft tot gevolg dat een aantal zaken niet in dit jaarverslag opgenomen wordt. Het jaarverslag geeft dus geen beeld van de bedrijfsmatige aspecten van de uitvoering van de Wsw in ons werkgebied; daarvoor is ook kennisname van het jaarverslag van Caparis NV nodig.

De begroting voor het jaar 2023 is door het bestuur van de GR goedgekeurd op 25 juni 2022.

4.2.2 Doorbelasting naar Caparis en Bijdrage GR

Alle kosten die door de GR worden gemaakt en direct samenhangen met de loon- en personeelskosten voor de SW medewerkers worden aan Caparis doorbelast.

Alleen overige kosten gemaakt in de GR, zoals de kosten van het secretariaat, de cliëntenraad en accountants- en (mogelijke) advies- en onderzoekskosten worden doorbelast aan de 8 deelnemende gemeenten.

4.2.3 Loon- en personeelskosten Sw

De loonkosten Sw zijn in absolute zin gestegen met € 378.000 ten opzichte van 2022. De gemiddelde loonkosten per Sw-medewerker zijn met 4,64% gestegen (van € 33.884 per fte in 2022 naar € 35.457 per fte in 2023). De gemiddelde loonkosten per SE bedragen in 2022 € 31.457, in 2023 is dit € 32.916.

De GR Sw 'Fryslân' is voor het Sw-personeel aangesloten bij bedrijfstakpensioenfonds Stichting Pensioenfonds Werk en Integratie en past samen met andere rechtspersonen dezelfde pensioenregeling toe. Er is geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies, in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds.

4.2.4 Financieringskosten

De rentelasten zijn in 2023 gedaald met € 5.000 (2023: € 2.000, 2022: € 7.000). De lagere rentelasten worden veroorzaakt door aflossingen op de lopende leningen. In 2023 is de langlopende lening geheel afgelost.

4.3 Verplichte paragrafen BBV

4.3.1 Weerstandsvermogen, kengetallen en risicobeheersing

De vakantiegeld- en vakantiedagenverplichtingen van het personeel met een dienstverband in het kader van de Wsw, zijn niet opgenomen in de jaarrekening van de GR Sw 'Fryslân'. In de balans zijn, in overeenstemming met de regelgeving, geen personele verplichtingen tot uitdrukking gebracht van een jaarlijks gelijkblijvend niveau. Dit is op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegestaan.

In de paragraaf hierna, handelend over de financiering, wordt aangegeven dat de door de GR Sw 'Fryslân' afgesloten leningen worden doorgeleend aan Caparis NV. Het risico voor de GR Sw 'Fryslân' bestaat daarin dat Caparis NV in staat moet zijn aan de vereiste aflossingsverplichtingen te kunnen voldoen. Echter, in praktische zin is dit geen risico omdat 4 gemeenten die participeren in de GR Sw 'Fryslân' ook aandeelhouder van Caparis NV zijn. Bovendien heeft Caparis NV zekerheden verstrekt in de vorm van pandrecht op voorraden en debiteuren en een hypotheek op het onroerend goed van Caparis NV. Het weerstandsvermogen van Caparis NV is op dit moment toereikend om de lopende verplichtingen op korte - en middellange termijn te voldoen.

Hieronder zijn in een tabel de vanuit de BBV verplichte kengetallen weergegeven.

Verloop van de kengetallen

Kengetallen:			Realisatie 2023	Realisatie 2022	Begroting 2023
netto schuldquote	vaste schulden	A	0	180	0
	vlottende schulden	B&C	4.210	3.539	3.997
	fin.vaste act.	D	0	180	0
	uitzettingen < 1jr	E&G	4.185	3.349	3.847
	liquide middelen	F	25	190	150
	saldo baten	H	44.022	44.274	43.075
berekende netto schuldquote	*(A+B+C-D-E-F-G)/H*		*0,0%*	*0,0%*	*0,0%*
netto schuldquote gecorrigeerd	voor alle verstrekte leningen				
berekende netto schuldquote na corr.	*(A+B+C-E-F-G)/H*		*0,0%*	*0,4%*	*0,0%*
solvabiliteitsrisico	eigen vermogen	I	0	0	0
	totaal passiva	J	4.210	3.719	3.997
berekende solvabiliteit	*I/J*		*0,0%*	*0,0%*	*0,0%*
Current ratio					
vlottende activa / kort vreemd vermogen	(E&G + F)/B&C		1,0	1,0	1,0

Er wordt geen weerstandsvermogen opgebouwd omdat jaarlijks een positief of negatief resultaat wordt afgerekend met de (deelnemende) gemeenten. Daarnaast zijn de hiervoor beschreven risico's van dien aard dat geen eigen weerstandsvermogen noodzakelijk is.
Omdat de exploitatie in zijn geheel plaatsvindt bij Caparis NV en de GR Sw Fryslân in die zin slechts als doorgeefluik functioneert, zijn in feite alleen de kengetallen van belang die iets zeggen over de liquiditeit en solvabiliteit van de GR. De liquiditeit laat zien in hoeverre de onderneming in staat is om haar (directe) opeisbare verplichtingen te voldoen en wordt uitgedrukt in de current ratio: vlottende activa / kort vreemd vermogen. Per balansdatum bedraagt deze 1,0 (2022: 1,0). Dit betekent dat er op korte termijn voldoende liquiditeit is om aan de kortlopende verplichtingen te voldoen.
De solvabiliteit biedt inzicht in de mate waarin de onderneming aan haar verplichtingen kan voldoen en laat zien in hoeverre de onderneming afhankelijk is van schuldeisers. Het kengetal voor de solvabiliteit staat in bovenstaande tabel weergegeven, deze bedraagt ultimo 2023 0,0 % (2022: 0,0%).
De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de GR ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De GR heeft inclusief de uitzettingen (verstrekte leningen) aan Caparis, gelijke vorderingen en schulden en tevens zijn de baten in enig jaar zodanig dat de druk van de schuldenlast nagenoeg te verwaarlozen is. Dit blijkt ook uit de berekende netto schuldquote van 0,0 % (waar vanuit de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) een signaalwaarde van 100% wordt gehanteerd).

4.3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

De GR Sw 'Fryslân' beschikt niet over kapitaalgoederen, deze behoren toe aan Caparis NV.

4.3.3 Financiering

De GR Sw 'Fryslân' treedt op als financier van Caparis NV. Dit houdt in dat de GR Sw 'Fryslân' onder gunstige voorwaarden geld aantrekt en dat vervolgens onder dezelfde voorwaarden doorleent aan Caparis NV. Daarmee is Caparis NV verzekerd van externe financiering tegen optimale condities. Voor de leningen van de GR Sw 'Fryslân' aan Caparis NV zijn door Caparis NV zekerheden gesteld in de vorm van pandrecht op voorraden en debiteuren. Begin 2007 is een hypotheek afgesloten op het onroerend goed van Caparis NV.

In de financieringsovereenkomst tussen de GR Sw 'Fryslân' en Caparis NV is een plafond opgenomen voor de maximale leencapaciteit van Caparis NV. De maximale leencapaciteit van Caparis NV bedraagt 130% van de waarde van de vaste activa. Per 31 december 2023 heeft Caparis NV geen financiering aangetrokken via de GR Sw 'Fryslân' (2022: 1,45%). Gedurende 2023 is de financiering aan Caparis NV ad € 180.000 afgelost naar € 0.

*bedragen *1.000*

Renterisico(norm)									
berekening met jaarlijks aantrekken		*Jaar T:*	*2023*	*Jaar T+1:*	*2024*	*Jaar T+2:*	*2025*	*Jaar T+3:*	*2026*
1	Rentebeziening		*0*		-		-		-
2	Aflossingen		*180*		*0*		-		-
3	*Renterisico (1+2)*		*180*		*0*		-		-
4	*Renterisiconorm*		*8.615*		*8.379*		*7.981*		*7.559*
(5a) = (4>3)	*Ruimte onder renterisiconorm*		*8.435*		*8.379*		*7.981*		*7.559*
(5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm								

	Renterisiconorm				
Berekening					
(4a)	Begrotingstotaal jaar T *)	43.075	41.894	39.907	37.796
(4b)	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
(4) = (4a x 4b/100)	*Renterisiconorm (van alleen jaar T)*	*8.615*	*8.379*	*7.981*	*7.559*

**) totaal lasten (meerjaren)begroting 2023 o.b.v. vastgestelde begroting 2023*

In 2023 zijn geen nieuwe leningen afgesloten en er zijn geen voornemens om de komende 5 jaar nieuwe financieringen aan te trekken.

4.3.4 Verbonden partijen

De GR Sw ‘Fryslân’ heeft als uitvoerend Sw-bedrijf Caparis NV te Drachten aangewezen. Hiermee wordt slechts een contractuele relatie onderhouden. Er is geen bestuurlijke verbondenheid. De aandelen van Caparis NV zijn in handen van vier van de in de GR Sw ‘Fryslân’ deelnemende gemeenten, namelijk Heerenveen, Leeuwarden, Opsterland en Smallingerland. De GR Sw 'Fryslân' heeft derhalve geen verbonden partijen in de zin van het BBV.

4.3.5 Bedrijfsvoering

De GR Sw 'Fryslân' heeft geen zelfstandige inhoudelijke bedrijfsvoering, maar is doorgeefluik voor arbeidscapaciteit aan Caparis NV. De feitelijke bedrijfsvoering vindt daar plaats.
De bedrijfsvoering van de GR Sw-Fryslân wordt feitelijk uitgevoerd door Caparis NV. De personeels- en salaris administratie, HR activiteiten en de daaraan gekoppelde processen en systemen worden via Caparis geregeld. Feitelijk is van bedrijfsvoering binnen de GR geen sprake, behalve het beheersen van personele en financiële processen. Deze processen worden extern getoetst door de accountant van Caparis NV.
De activiteiten die gedaan worden vanuit Caparis NV voor de GR Sw-Fryslan zijn zoals hiervoor beschreven. In de nieuwe DVO periode 2025-2029 wordt een beschrijving van deze activiteiten toegevoegd als addendum aan de dienstverleningsovereenkomsten tussen Caparis en de GR Sw-Fryslân.

Met de provincie Fryslân is goed contact in verband met het nieuwe financieel toezichtkader voor gemeenschappelijke regelingen. De richtlijnen die daarvoor worden afgegeven zijn onderdeel van de systematiek van begroting en jaarrekening van de GR Sw Fryslân.
De toezichthouders van de provincie Fryslân hebben in het voorjaar een werkbezoek afgelegd aan Caparis NV. Dit heeft geleid tot verbetering van inzicht in de uitvoeringsorganisatie en versterking van de relatie.

Wet open overheid
In het jaarverslag 2022 is opgenomen dat acties ten aanzien van de WOO in 2023 zijn gepland.
In de uitwerking betekent dit, gelet op het profiel van de Gemeenschappelijke Regeling Sw Fryslân (hierna GR), dat de impact van de WOO relatief laag is.
Ten aanzien van de aspecten van de WOO:

- informatiehuishouding
- actieve openbaarmaking
- passieve openbaarmaking
- contactpersoon
- openbaarheidsparagraaf

wordt in de huidige situatie volstaan met het informeren van de inwoners van gemeenten via kanalen van deelnemende gemeenten in de GR om vergaderingen bij te wonen en stukken op te vragen. Hiervoor is in alle (media)uitingen de secretaris van de GR de contactpersoon voor vragen en nadere informatie.
In alle andere gevallen is geregeld dat er tussen de uitvoeringsorganisatie van de GR en Caparis NV een duidelijke communicatie- en informatielijn is aangaande alle zaken die de GR aangaan.
Meer specifiek betekent het per onderdeel het volgende:

De informatiehuishouding
Voor het realiseren van een transparante informatiehuishouding t.a.v. bestuurlijke aangelegenheden is de bestaande werkwijze gecontinueerd. Informatie wordt overzichtelijk gearchiveerd, is toegankelijk en beschikbaar voor actieve en passieve openbaarmaking.

Actieve openbaarmaking
Informatie m.b.t. bestuursaangelegenheden worden, voor zover deze openbaar gemaakt mogen worden, gepubliceerd op de website van de gemeente Smallingerland. In 2023 heeft dit geleid tot publicaties van de vergaderingen en de mogelijkheid tot inzage en opvragen van documenten. Ook andere deelnemende gemeenten publiceren deze informatie.

Het volgende wordt gepubliceerd:

Openbaarmaking	
Documenten	AB
Vergaderstukken	X
Verslagen	X
Agenda	X
Besluitenlijst	X

Passieve openbaarmaking
Onder passieve openbaarmaking wordt verstaan het openbaar maken van informatie naar aanleiding van een verzoek (Woo-verzoek) uit de samenleving. Voor het indienen van een Woo-verzoek wordt de mogelijkheid geboden op de website. Een Woo-verzoek kan digitaal of per post ingediend worden. Een Woo-verzoek wordt in behandeling genomen en afgehandeld door de contactpersoon.

Contactpersoon Woo
De Woo schrijft voor dat ieder bestuursorgaan één of meer contactpersonen heeft om vragen van burgers te beantwoorden over beschikbaarheid van publieke informatie. Bij de GR SW ‘Fryslân’ is de ambtelijk secretaris de contactpersoon. De contactpersoon is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Woo en verzorgt de afhandeling van de Woo verzoeken.

4.3.6 Rechtmatigheid

Wijziging regelgeving
De regelgeving over de rechtmatigheid in de jaarrekening vraagt om een scherpe afbakening van het rechtmatigheidsbegrip bij gemeenschappelijke regelingen (GR). Rechtmatigheid is een juridische term, die aangeeft dat een (voorgenomen) handelwijze in overeenstemming is met de geldende regels en besluiten. Het begrip rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is echter een minder omvattend begrip. Bij rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording bestaat er een duidelijke relatie met het financiële beheer en de vaststelling of deze in overeenstemming met de wet- en regelgeving zijn. Het gaat hierbij zowel om externe regelgeving als de eigen regels en verordeningen. Er moet immers worden verantwoord dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit betekent dat het noodzakelijk is om te komen tot vastlegging van een normenkader en deze ook ter kennis te brengen aan het bestuur van de GR. In de bijlage 'Normenkader Rechtmatigheid' wordt een overzicht gegeven van de thans bekende, op de GR Sw 'Fryslân' van toepassing zijnde, wet- en regelgeving. Omdat de uitvoering van de activiteiten is opgedragen aan Caparis NV, blijkt het normenkader van de in de GR Sw 'Fryslân' blijvende activiteiten beperkt.

Vanaf begrotingsjaar 2023 heeft er een verandering plaatsgevonden in de verantwoordelijkheden met betrekking tot de rechtmatigheid van de jaarrekening van gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen. Niet langer is het de accountant die vaststelt dat in lijn met wet- en regelgeving wordt gehandeld, maar is het bestuur aan zet. In het jaarverslag is dit jaar dan ook voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen, afgegeven door het bestuur. Hiervoor is het verplichte model gehanteerd, zoals deze in de wetgeving is voorgeschreven.

Kaderstelling
De commissie BBV heeft een Kadernota Rechtmatigheid 2023 uitgebracht, waarin het belang van de rechtmatigheid en de onderlinge verantwoordelijkheden nader zijn uitgelegd. Tevens bevat deze kadernota stellige uitspraken en aanbevelingen. Met stellige uitspraken geeft de commissie een interpretatie van de regelgeving die leidend is. Dit betekent dat stellige uitspraken gevolgd worden. Indien de GR toch een afwijkende interpretatie heeft gekozen, dan hebben we dit expliciet gemotiveerd en is dit kenbaar gemaakt in de jaarstukken.

Het bestuur krijgt de bevoegdheid om de grenzen vast te stellen waarboven er in de rechtmatigheidsverantwoording melding moet worden gemaakt van intern geconstateerde onrechtmatigheden en onduidelijkheden. Het bestuur van de GR heeft besloten een grens te hanteren van 3% van de totale geplande omvang van de lasten. De Kadernota Rechtmatigheid schrijft voor dat deze grens maximaal 3% van de werkelijke totale lasten bedraagt. Voor 2023 bedraagt deze grens € 1.323.810.

Verder dient door het bestuur van de GR afspraken worden gemaakt over de tijdigheid van informeren indien sprake is van een begrotingsonrechtmatigheid. Het bestuur gaat ervan uit dat uiterlijk bij de behandeling van de jaarrekening het bestuur van de GR geïnformeerd wordt.

Ten slotte dienen er afspraken gemaakt te worden over over- en onderprestatie ten aanzien van hetgeen is afgesproken in de begroting. Het bestuur gaat ervan uit dat indien sprake is van een overprestatie en deze wordt gecompenseerd door direct relateerbare opbrengsten dan wel open einde (subsidie) regelingen deze niet meetelt voor het oordeel. Verder gaat het bestuur ervan uit dat onderprestatie lager dan 10% niet meegewogen wordt in het oordeel.

4.3.7 Begrotingsrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting. Als blijkt dat de gerealiseerde bedragen hoger zijn dan de, ook na de laatste begrotingswijziging, geraamde bedragen dan kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid) aangezien deze lasten buiten het budgetrecht van het bestuur tot stand zijn gekomen. De GR heeft voor de afweging hiervan onderstaande stappenplan begrotingsrechtmatigheid gevolgd zoals deze is opgenomen in de Kadernota Rechtmatigheid 2023

- **Stap 1:** omdat strikt genomen alle afwijkingen van de begroting, begrotingsonrechtmatigheden zijn, deze verzamelen ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording door het bestuur. Bijvoorbeeld alle bestedingen boven het begrotingsbedrag zijn strikt genomen onrechtmatig;
- **Stap 2:** beoordelen of het totaal aan afwijkingen, fouten en onduidelijkheden (ieder afzonderlijk) ten aanzien van het begrotings-, voorwaarden- en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium boven de door het bestuur van de GR vastgesteld verantwoordingsgrens komen.

Bij ja:

- **Stap 3:** totaal van alle begrotingsonrechtmatigheden vermelden in de rechtmatigheidsverantwoording.
- **Stap 4:** vaststellen en aangeven welke begrotingsonrechtmatigheden passen binnen het door het bestuur van de GR vastgestelde beleid. Deze begrotingsonrechtmatigheden moeten bij de toelichting op de baten en lasten in de jaarrekening en bij de programma's en investeringen meer uitgebreid worden toegelicht. In de rechtmatigheidsverantwoording wordt daarnaar verwezen.
- **Stap 5:** resultaat: resterende begrotingsonrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording toelichten. Hierover legt het bestuur in de rechtmatigheidsverantwoording verantwoording af en kan dit bij het besluit over het vaststellen van de jaarrekening worden betrokken.
- **Stap 6:** overeenkomstig de afspraken met het bestuur van de GR aanvullende informatie opnemen in de paragraaf bedrijfsvoering

Bij nee:

- **Stap 3:** overeenkomstig de afspraken met het bestuur van de GR aanvullende informatie opnemen in de paragraaf bedrijfsvoering

Over 2023 is er een begrotingsoverschrijding geweest van € 1.052.000 (€ 44.127.000 t.o.v. € 43.075.000 begroot), hetgeen veroorzaakt wordt door een toename van de lonen en sociale lasten (€ 1.071.904) en overige cao gerelateerde kosten (€ 22.679). Ondanks dat de uitstroom van medewerkers groter was dan begroot (effect onderbesteding € 1.284.558), kwamen de salariskosten hoger uit. Dit wordt veroorzaakt doordat de CAO stijging hoger is uitgevallen dan voorzien (effect overbesteding € 2.356.462). De gemeenten zijn hierover tussentijds geïnformeerd. Zoals afgesproken zijn deze kosten volledig doorbelast naar Caparis NV. Vervolgens zijn, zoals is afgesproken in de DVO's met de gemeenten, de verschillen tussen de geschatte indexering en de werkelijke indexering in de facturen richting de gemeenten verdisconteerd.

Hierdoor is geen sprake van een door het bestuur te wegen begrotingsonrechtmatigheid.

5 Jaarrekening

- Balans
- Overzicht van baten en lasten
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- Toelichting op de balans
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- Kengetallen

5.1 Balans per 31 december 2023 (na resultaatbestemming)

x € 1.000

	2023		2022	
ACTIVA				
Vaste activa				
Financiële vaste activa		0		180
- overige langlopende leningen	0		180	
Totaal vaste activa		0		180
Vlottende activa				
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar		4.185		3.349
- vorderingen op openbare lichamen	2.892		717	
- uitzettingen in 's Rijks schatkist (< 1 jaar)	1.151		1.985	
- overige vorderingen	142		648	
Totaal vlottende activa		4.185		3.349
Liquide middelen		25		190
- banksaldi	25		190	
Totaal liquide middelen		25		190
Totaal Activa		4.210		3.719
PASSIVA				
Vaste passiva				
Eigen vermogen		0		0
Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar		0		180
- onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	0		180	
Totaal vaste passiva		0		180
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar		4.210		3.539
- overige schulden	4.210		3.539	
Totaal vlottende passiva		4.210		3.539
Totaal Passiva		4.210		3.719

5.2.1 Overzicht van baten en lasten 2023

x € 1.000	Realisatie 2023	begroting 2023	Realisatie 2022
Baten			
Bijdrage GR-gemeenten	22	30	16
Doorbelasting aan Caparis	44.000	43.045	44.259
Totaal baten	***44.022***	***43.075***	***44.274***
Lasten			
Lonen en sociale lasten Sw	43.353	42.281	43.304
Vervoerskosten Sw	537	572	544
Overige CAO gerelateerde kosten Sw	215	192	410
Overige kosten GR	22	30	28
Totaal lasten	***44.127***	***43.075***	***44.287***
Financieringsfunctie			
Rente- en overige kosten	-103	0	-6
Doorbelasting rente naar Caparis	-2	0	-7
Totaal financieringsfunctie	***-105***	***0***	***-13***
Resultaat baten, lasten en financiering	***0***	***0***	***0***
Resultaatbestemming	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	***0***	***0***	***0***

5.2.2 Overzicht van baten en lasten per taakveld 2023

x € 1.000		Realisatie 2023	begroting 2023	Realisatie 2022
Taakveld 0.	*BESTUUR EN ONDERSTEUNING*			
0.4	Overhead			
	Inkomensoverdrachten - overige overheden	0	0	0
	Inkomensoverdrachten - gemeenten	22	30	16
	totaal baten	22	30	16
	Salarissen en sociale lasten	0	0	0
	Overige goederen en diensten	22	30	28
	totaal lasten	22	30	28
	Totaal overhead	0	0	-13
0.5	Treasury			
	Inkomensoverdrachten - overige overheden	2	0	20
	totaal baten	2	0	20
	Toegerekende reële en bespaarde rente	2	0	7
	totaal lasten	2	0	7
	Totaal treasury	0	0	13
0.10	Mutaties reserves			
	onttrekkingen	0	0	0
	stortingen	0	0	0
	Totaal mutaties reserves	0	0	0
Totaal taakveld 0. BESTUUR EN ONDERSTEUNING		0	0	0
Taakveld 6.	*SOCIAAL DOMEIN*			
6.4	Begeleide participatie			
	Inkomensoverdrachten - overige overheden	44.000	43.045	44.259
	Inkomensoverdrachten - gemeenten		0	0
	totaal baten	44.000	43.045	44.259
	Salarissen en sociale lasten	44.105	43.045	44.259
	Inkomensoverdrachten - overige overheden	-105	0	0
	totaal lasten	44.000	43.045	44.259
Totaal taakveld 6 SOCIAAL DOMEIN		0	0	0

5.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Het bestuur van het rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam Sw 'Fryslân' heeft in zijn aanwijzingsbesluit van 27 februari 2002 Caparis NV aangewezen als rechtspersoon ten behoeve van de uitvoering van de Wsw in de zin van artikel 2 lid 3 van deze wet.

De kosten die door de GR worden gemaakt en direct samenhangen met de loonkosten voor SW medewerkers worden aan Caparis NV doorbelast. Zoals in de fair deal afgesproken worden alleen de overige kosten gemaakt door de GR evenredig naar de 8 deelnemende gemeenten doorbelast.

GR Sw 'Fryslân' verstrekt eveneens de noodzakelijke financieringsmiddelen aan Caparis NV. Als zekerheidsstelling heeft GR Sw 'Fryslân' een pandrecht op alle inventaris, machines en voorraden van Caparis NV. Ook het onroerende goed dient als onderpand, daartoe is op 27 januari 2007 een hypotheekakte afgesloten. Deze komt in plaats van een positieve hypotheekverklaring van Caparis NV, afgegeven ten behoeve van GR Sw 'Fryslân' voor alle in haar bezit zijnde onroerende zaken.

De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's. In hoofdstuk 6, bij de vaststelling van de jaarrekening, wordt het voorstel tot resultaatbestemming weergegeven. De begroting 2023 is in het overzicht van baten en lasten weergegeven. Er zijn geen wijzigingen geweest in de begroting met betrekking tot 2023.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

1. Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld onder de veronderstelling van continuïteit van de organisatie en diens activiteiten.
De uitvoering van de Wsw wordt door Caparis rechtstreeks met de gemeenten, die in de GR verenigd zijn, geregeld. Hiervoor zijn zgn. dienstverleningsovereenkomsten afgesloten. Afgesproken is dat Caparis alle lasten van de GR gaat betalen, voor personeel uit de gemeenten waarmee een DVO is afgesloten. Hierdoor ontstaat er geen tekort binnen de GR en is de continuïteit gewaarborgd. In het jaar 2023 is via een werkgroep een start gemaakt met verlenging van dienstverleningsovereenkomsten voor de periode 2025-2029. Eind 2023 hebben alle gemeenten laten weten de samenwerking door te willen zetten. In 2024 zal dit leiden tot besluitvorming in colleges aangaande de nieuwe dienstverleningsovereenkomsten en eventuele aansluitende besluitvorming

2. Schattingen

Om de grondslagen en de regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de gemeenschappelijke regeling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het op grond van het BBV vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

3. Vergelijking met voorgaand jaar:

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaand jaar.

4. *Stelsel en toerekening*

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door het bestuur op 7 december 2018 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld. Aansluitend op dit aanwijzingsbesluit is de bedrijfsvoeringsregeling d.d. 21.08.2019 van toepassing.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, voor zover het BBV niet anders voorschrijft. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken.

5. Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, las ten, balansmutaties alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
  - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader;
  - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld.
  - Ten aanzien van het M&O criterium is de nota M&O beleid van onze organisatie leidend bij het voorkomen en opsporen van misbruik en oneigenlijk gebruik. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota

rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:

- Een verantwoordingsgrens van 3 % (zijnde € 1.323.810) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
- Een rapporteringstolerantie van € 1.323.810 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen

Balans

Financiële vaste activa
Waardering vindt plaats op basis van de verkrijgingsprijs verminderd met eventuele duurzame waardeverminderingen en aflossingen.

Vlottende activa
De uitzettingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. De uitzettingen hebben een rente typische looptijd van één jaar of korter. Onder de vlottende activa zijn ook de uitzettingen opgenomen die betrekking hebben op het schatkistbankieren.

Liquide middelen
De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste schulden
De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de reeds gedane aflossingen. Vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Netto vlottende schulden
De vlottende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overzicht van baten en lasten

Bijdrage GR-Gemeenten
Deze post omvat de doorberekende overige kosten aan de 8 deelnemende gemeenten.

Doorbelasting aan Caparis
Deze post omvat het saldo van alle integraal aan Caparis NV doorberekende loonkosten van het Sw-personeel.

Lonen Wsw
Onder de lonen worden de loonkosten van de Sw-medewerkers verantwoord. Onder loonkosten wordt verstaan het brutobedrag van de aan het boekjaar toe te rekenen lonen, waarvan het vakantiegeld en de eindejaarsuitkering onderdeel uitmaken.

Sociale lasten en pensioenpremies
De sociale lasten betreffen de ter zake van de werknemersverzekeringen verschuldigde werkgeverslasten, alsmede het werkgeversaandeel in de pensioenvoorziening. Eveneens worden de aan het boekjaar toe te rekenen ziekengelden, WAO-uitkeringen e.d. hieronder tot uitdrukking gebracht.

Vervoerskosten
Vervoerskosten Sw betreft de woon-werkvergoeding die uit hoofde van de cao moet worden betaald aan de Sw medewerkers. Deze kosten worden doorbelast aan Caparis NV.

CAO gerelateerde kosten
De overige cao-gerelateerde kosten Sw betreffen kosten die direct uit de cao Sw voortvloeien en hebben betrekking op onder andere jubilea en de vergoeding vakbondscontributie.

Overige kosten GR
De kosten voor het secretariaat, de cliëntenraad, de accountant en de advieskosten, zijn onder de overige kosten GR opgenomen en behoren tot de overhead.

Rente- en overige kosten
De rentekosten worden berekend op basis van werkelijke kosten.

Vennootschapsbelasting
Door de GR is bij de belastingdienst aangegeven dat met geen van de activiteiten structurele overschotten worden behaald en dat er derhalve geen sprake is van winststreven. Op grond daarvan vormt de GR met geen van de activiteiten een onderneming in de zin van de Wet op de Vennootschapsbelasting.
De belastingdienst heeft aangegeven zich met dit standpunt te kunnen vereniging en heeft daarbij verder aangegeven dat de ondernemingstoets, waaronder de toets aan het winststreven, jaarlijks dient plaats te vinden.

5.4 Toelichting op de balans

Vaste activa

Financiële vaste activa *x € 1.000*	*2023*	*2022*
Overige langlopende leningen		
Saldo per 1 januari	**180**	660
Aflossingen	**-180**	**-480**
Nieuwe leningen	0	0
Saldo per 31 december	**0**	**180**

De financiële vaste activa hebben betrekking op de aan Caparis NV verstrekte langlopende leningen. De looptijden, rentepercentages en leningsvoorwaarden zijn exact gelijk aan de door de GR Sw 'Fryslân' afgesloten onderhandse leningen en eventuele daarop afgesloten derivaten. In 2023 is het volledige bedrag afgelost door Caparis NV en zijn er geen nieuwe langlopende leningen verstrekt.

De waarde van de overige langlopende leningen is weergeven tegen de oorspronkelijk doorgeleende bedragen. De afgesproken aflossingen zijn eveneens daarop gebaseerd. Er is geen andere waarderingsgrondslag en derhalve ook geen (her)waarderingsrisico.

Vlottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar *x € 1.000*	*2023*	*2022*
- vorderingen op openbare lichamen	2.892	717
- uitzettingen in 's Rijks schatkist (< 1 jaar)	**1.151**	**1.985**
- overige vorderingen	142	648
Totaal	**4.185**	**3.349**

De vorderingen op openbare lichamen bestaan uit:

- Vordering op NV ad € 2.118.400. Dit betreft het voorschot voor het laatste kwartaal ad € 2.520.000 die begin 2024 is betaald door de NV verrekend met de ontvangen rente schatkistbankieren ad € 105.300 die afgedragen wordt aan de NV en de eindafrekening met de NV € 296.300 (2022: € 514.000 te vorderen) omdat er teveel aan voorschotten in rekening waren gebracht.
- De van de gemeenten te vorderen bedrag over 2023 ad. € 22.115 (2022: € 15.577)
- De over het boekjaar te ontvangen LIV ad. € 665.500 (2022: € 689.000).
- Nog te ontvangen ziekengeld ad. € 53.300 (2022: € 0)
- Nog te ontvangen rente schatkistbankieren ad. € 32.400 (2022: 11.200)

De uitzettingen in 's Rijks schatkist ad. € 1.151.000 (2022: € 1.985.000) hebben betrekking op de verplichte deelname van de GR Sw 'Fryslân' aan het zogeheten 'schatkistbankieren'.
Hierbij worden de (tijdelijk) overtollige liquide middelen dagelijks 'gestald' in een rekening-courantfaciliteit met de Rijksoverheid. De Bank Nederlandse Gemeenten biedt de faciliteit dat het saldo dagelijks automatisch wordt afgeroomd. De belangrijkste geldstromen van de GR lopen dan ook via deze bank.
Het is toegestaan om een drempelbedrag aan overtollige middelen buiten de rekening-courantfaciliteit aan te houden.

De hoogte van dit drempelbedrag is afhankelijk van de begrotingsomvang van de GR. De drempel is voor 2023 berekend op € 861.500 (2,0% van € 43.075.000).
De drempel is met ingang van 1 juli 2021 gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt. Het gemiddelde saldo over alle vier kwartalen van 2023 is met € 72.987 lager dan het gestelde drempelbedrag.
De overige vorderingen hebben betrekking op:

- Voorschotten met betrekking tot het fietsenplan en FiscFree ad € 94.000 (2022: 121.000)
- Vooruitbetaalde kosten voor vervoersabonnementen en overlopende posten per saldo ad € 48.000 (2022: € 13.000).

De overige vorderingen zijn tegen nominale waarden opgenomen. Het betreffen actuele (berekende) vorderingen waarvan op het moment van het opmaken en vaststellen van deze vorderingen, geen risico's bekend zijn over het niet binnenkomen van de bedragen. Bij de waardering van de vlottende activa is derhalve geen risico van oninbaarheid.

Liquide middelen *x € 1.000*	*2023*	*2022*
- banksaldi	25	190
Totaal	**25**	**190**

De liquide middelen van de GR Sw 'Fryslân' worden aangehouden bij de BNG (€ 25.000).

Vaste passiva

In 2015 is een bestemmingsreserve gevormd waarmee wordt voorzien in de aanpassing van het beleid rond de herstructurering van Caparis NV als gevolg van de invoering van de Participatiewet met ingang van 1 januari 2015. Dit is in 2020 geeffectueerd. Vanaf dat moment is er geen sprake meer van eigen vermogen.

Langlopende schulden

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen *x € 1.000*	*2023*	*2022*
Saldo per 1 januari	**180**	**660**
Aflossingen	**-180**	**-480**
Nieuwe leningen	0	0
Saldo per 31 december	**0**	**180**
Rentevoet	**1,78%**	**1,89%**
Rentelast	2	7
Looptijd van de langlopende schulden		
- Aflossing komend jaar	**0**	**180**
- Looptijd korter dan 5 jaar	0	0
- Looptijd langer dan 5 jaar	**0**	**0**
Totaal	**0**	**180**

Alle geldleningen zijn verstrekt door binnenlandse banken. Het in 2023 af te lossen bedrag bedroeg € 180.000.

De rente typische looptijd van de schuld is langlopend. Per 31-12-2023 resteert er geen lening meer. De laatste aflossingstermijn verviel in september 2023.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd van korter dan één jaar *x € 1.000*	*2023*	*2022*
- overige kasgeldleningen	0	0
- overige schulden	**4.210**	**3.539**
Totaal	**4.210**	**3.539**

Bij de overige schulden zijn de volgende bedragen opgenomen:

- te betalen loonheffing, pensioenpremies en personele inhoudingen € 1.231.000 en btw € 2.520.000 (2022 resp. 1.159.000 en € 2.205.000);
- op balansdatum te betalen - en vooruit ontvangen posten, waaronder crediteuren ad € 12.000 (2022 € 18.000) en nog te betalen kosten ad. € 111.000 (2022 € 110.000);
- Rekening-courant NV ultimo 2023 ad. € 114.000 (2022: € 47.000).
- Overige inhoudingen personeel ad. € 221.900 (2022: € 11.200) Dit bevat o.a. de 13^{e} periode inclusief de CAO-verhoging per oktober van € 215.000.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Dienstverleningsovereenkomsten met de aangesloten gemeenten
Als gevolg van de gemaakte afspraken in de fairdeal tussen de 8 gemeenten en Caparis NV is de relatie tussen de GR en de 8 gemeenten sterk veranderd. Er heeft een herstructurering van de dienstverlening aan de gemeenten plaats gevonden, deze verloopt nu rechtstreeks vanuit Caparis NV. Sinds 2020 is enkel nog Sw-personeel in dienst van de GR Sw 'Fryslân'. De ambtenaren die nog in dienst waren van de GR, zijn per 1 januari 2020 in dienst gekomen bij Caparis NV. Alle kosten die door de GR worden gemaakt en direct samenhangen met de loonkosten voor SW medewerkers worden aan Caparis NV doorbelast. Zoals in de fair deal afgesproken worden alleen de overige kosten gemaakt door de GR evenredig naar de 8 deelnemende gemeenten doorbelast.

Vakantiegeld en –dagen
De opgebouwde rechten met betrekking tot het vakantiegeld bedragen € 1.422.531 (2022: € 1.433.889).

De waarde van de vakantiedagen bedraagt per einde boekjaar € 2.578.000 (137.700 uren). In 2022 was dit bedrag lager (€ 2.579.000) bij een hogere aantal vakantiedagen 1 47.600 uren). Bij de bepaling van de reservering voor 2023 is rekening gehouden met een verhoging van het uurloon (30%).

5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Overige bedrijfsopbrengsten
Dit betreffen de loonkosten van het gedetacheerde Sw-personeel wat is doorbelast aan Caparis NV en de aan de gemeenten doorberekende overige kosten.

Lonen, salarissen en sociale lasten SW

Lonen, salarissen en sociale lasten SW *x € 1.000*	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Loonkosten	35.921	33.626	35.543
Sociale lasten	**6.166**	**5.772**	**6.135**
Pensioenpremie	3.080	2.883	3.221
Ontvangen ziekengeld/WAO/LIV/CRTV	**-1.814**	**0**	**-1.595**
Totaal	**43.353**	**42.281**	**43.304**

De begroting is gebaseerd op een realisatie van gemiddeld 1.261 fte's (2022: 1.303 fte's).
Er is een gemiddelde bezetting gerealiseerd van 1.223 fte's (2022: 1.278 fte's). De begrote loonkosten o.b.v. de begroting bedragen € 33.530 per fte. De werkelijke loonkosten bedragen in 2023 € 35.457 per fte en € 32.598 per se. (2022: € 33.884 per fte en € 31.457 per SE). De afwijking ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt, doordat er in de begroting was gerekend met een salarisverhoging van 1,2% in januari en 1,2% in juli. In werkelijkheid is het minimumloon per 2023 verhoogd met 10,15% wat bij Caparis heeft geleid tot een gemiddelde loonstijging van 3,59% per januari. Per juli was er nog een verhoging van 3,13% en in oktober een verhoging van gemiddeld 2,80%.

De ontvangen LIV-vergoeding in 2023 (€ 665.500) was lager dan in 2022 (€ 690.000). Dit komt door uitstroom van medewerkers en de salarisverhoging in 2023. Door de salarisverhoging verviel voor een aantal medewerkers het recht op een LIV-vergoeding.

De ontvangen CRTV (Compensatie transitievergoeding) was in 2023 € 323.300 t.o.v. € 211.700 in 2022.
Door meer toekenningen en ophoging/indexering waren de ziekte-/arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in 2023 (€ 825.200) hoger dan in 2022 (€ 693.300).

Vervoerskosten

Vervoerskosten *x € 1.000*	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Vervoerskosten	537	572	544
Totaal	**537**	**572**	**544**

Deze vervoerskosten Sw bestaan uit de vervoerskosten van Sw-medewerkers die zijn aangewezen op collectief vervoer en de woon-werkvergoeding die uit hoofde van de cao moet worden betaald.

CAO gerelateerde kosten

CAO gerelateerde kosten *x € 1.000*	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
CAO gerelateerde kosten	**215**	**192**	**410**
Totaal	**215**	**192**	**410**

De cao gerelateerde kosten hebben betrekking op de verplichte uitgaven op basis van de cao, hieronder vallen onder andere de vergoedingen voor jubilea- en overlijdensuitkeringen. In 1998 is de Wet sociale werkvoorziening is aangepast, waardoor er in 1997 veel meer medewerkers zijn ingestroomd in SW. Deze medewerkers waren in 2022 allemaal 25 jaar in dienst. Als gevolg van een aanpassing in het BBV is in de jaarrekening 2022 een verplichting opgenomen voor het saldo tijd-voor-tijd uren voor € 93.000. Deze post was niet in de begroting opgenomen. In 2023 is € 13.000 aan deze verplichting toegevoegd.

Overige kosten GR

Overige kosten GR *x € 1.000*	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Overige kosten GR	22	30	28

Onder deze post zijn de direct door de GR Sw 'Fryslân' gemaakte kosten opgenomen, waaronder de kosten van het secretariaat, de cliëntenraad en de accountants- en (mogelijke) advies- en onderzoekskosten. Deze kosten komen ten laste van het resultaat van de GR Sw 'Fryslân'.

Financieringsfunctie

Financieringsfunctie *x € 1.000*	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Rente leningen	**2**	**0**	**7**
Rente rekening courant	-105	0	-13
Doorbelaste rentekosten	**-2**	**0**	**-7**
Totaal	**-108**	**0**	**-20**

Het gemiddelde rentepercentage over de vaste geldleningen bedroeg 1,78% (2022: 1,89%).

De rentekosten € 2.000 (2022: € 7.000) die betrekking hebben op de voor Caparis NV aangetrokken financiering, worden volledig doorbelast aan Caparis NV. Vanaf het 3e kwartaal 2022 is er voor het schatkistbankieren een rentevergoeding ontvangen, het saldo van de financieringsfunctie over 2023 bedraagt € 105.000 positief (2022: € 13.000 positief).

5.6 Kengetallen

Bezetting	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddeld aantal Sw-ers:					
- in fte's	1.526	1.560	1.466	1.384	1.327
- waarvan begel. werken (fte's)	**122**	**117**	**110**	**106**	**105**
- in Se's	1.769	1.677	1.578	1.491	1.430
Opdracht/realisatie t.b.v. deelnemende gemeenten in	***1.719***	***1.630***	***1.529***	***1.442***	***1.382***
Door derden gemeenten geplaatst bij Caparis	50	47	49	49	48
Opdracht incl. derden	***1.769***	***1.677***	***1.578***	***1.491***	***1.430***
Ziekteverzuim Sw	15,70%	14,20%	16,40%	18,80%	17,11%
Ziekteverzuim ambtelijk	**4,20%**	**n.v.t**	**n.v.t**	**n.v.t**	**n.v.t**

6 Opmaak en Vaststelling

Bestemming resultaat

Conform de uitgangspunten in de afspraken van de fair deal is er geen resultaat en vermogen in de GR.
Een resultaatbestemming vindt derhalve niet plaats.

Opgemaakt op 24 maart 2023

Namens het Bestuur

A.P.W. Reitsma, voorzitter	dhr. J. Nijboer, secretaris

7 Samenstelling van bestuur per 31 december 2023

Het bestuur kent per 31 december 2023 de volgende samenstelling:

Mw. L. van der Tuin-Kuipers	- lid	- Gem. Achtkarspelen
Mw. S. Sijtsma	- lid	- Gem. Heerenveen
Dhr. A. Reitsma	- voorzitter/lid	- Gem. Leeuwarden
Dhr. J. Nijboer	- secretaris/lid	- Gem. Ooststellingwerf
Dhr. L. de Vries	- lid	- Gem. Opsterland
Dhr. P. van der Zwan	- lid	- Gem. Smallingerland
Mw. C. de Pee	- lid	- Gem. Tytsjerksteradiel
Mw. H. den Hartigh	- lid	- Gem. Weststellingwerf

Het bestuur wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. Deze rol werd geheel 2023 vervuld door dhr. G. Luinstra (Leeuwarden).

Tabel inzake de bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen

Onderstaand wordt in een tabel een overzicht gegeven van de bezoldiging van de toezichthoudende topfunctionarissen over het jaar 2023. Omdat er geen sprake is van beloningen, vergoedingen en/of uitkeringen aan de toezichthoudende topfunctionarissen, is ter vereenvoudiging niet het voorgeschreven format gehanteerd. De bezoldigingstabel betreft bezoldigingen van € 1.800 of minder.

Functie(s)	Voorzitter of lid	Naam	Gemeente	Ingangsdatum lid bestuur	Einddatum lid bestuur	beloning	belastbare vaste en variable onkosten vergoeding	voorzieningen beloning betaalbaar op temrijn	uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband
bestuur	lid	Mw. L. van der Tuin-Kuipers	Achtkarspelen	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	lid	Mw. S. Sijtsma	Heerenveen	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	vrz/lid	Dhr. A. Reitsma	Leeuwarden	okt-21	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	secretaris/lid	Dhr. J. Nijboer	Ooststellingwerf	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	lid	Dhr. L. de Vries	Opsterland	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	lid	Dhr. P. van de Zwan	Smallingerland	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	lid	Mw. C. de Pee	Tytsjerksteradiel	jun-22	mrt-26	0	0	0	0
bestuur	lid	Mw. H. den Hartigh	Weststellingwerf	jun-22	mrt-26	0	0	0	0

8 Rechtmatigheidsverantwoording bestuur

Verantwoordelijkheid bestuur Gemeenschappelijke Regeling SW Fryslân
De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het bestuur op 24 maart 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.
Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het bestuur bepaald op 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en bedraagt daarmee € 1.323.810.

Bevinding
Het bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. Hierbij zijn geen afwijkingen geconstateerd.

9 Controleverklaring

Bijlage (geen onderdeel uitmakend van de jaarrekening)

Normenkader 2024 GR Sw Fryslân
t.b.v. accountantscontrole

Accountantscontrole rechtmatigheid
De accountantscontrole is erop gericht vast te stellen dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties getrouw tot stand zijn gekomen. Voor de oordeelsvorming over het financieel beheer besteedt de accountant in ieder geval aandacht aan de volgende criteria:

1. financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan baten en lasten, alsmede de balansposten, zijn tot stand gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting;

2. besteding en inning van gelden door de GR voldoen aan de voorwaarden gesteld in van toepassing zijnde wet- en regelgeving (zie hieronder).

Inventarisatie relevante wet- en regelgeving
Externe wet- en regelgeving:
- Grondwet
  - Burgerlijk Wetboek
  - Algemene Wet Bestuursrecht
  - Gemeentewet
  - Wet Gemeenschappelijke Regelingen
  - Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
  - Besluit Accountantscontrole decentrale overheden
  - Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido)
  - Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
- Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden
- Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo)
  - Fiscale wetgeving
  - Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV
- Wet Normering Topinkomens

Interne regelgeving:
- Gemeenschappelijke Regeling GR SW `Fryslán'
- Samenwerkingsovereenkomst NWSW GR SW `Fryslán' en Caparis 2002
- Financiële verordening ex art. 212 GR Sw Fryslan 2024
- Controleverordening ex art. 213 Gemeentewet GR Sw Fryslan 2024
- Regels ten aanzien van interne beheersing GR SW `Fryslán' 2013
  - Begroting GR SW `Fryslán'
  - Verordening elektronische bekendmaking 2018
  - Van toepassing verklaren regelingen 2017

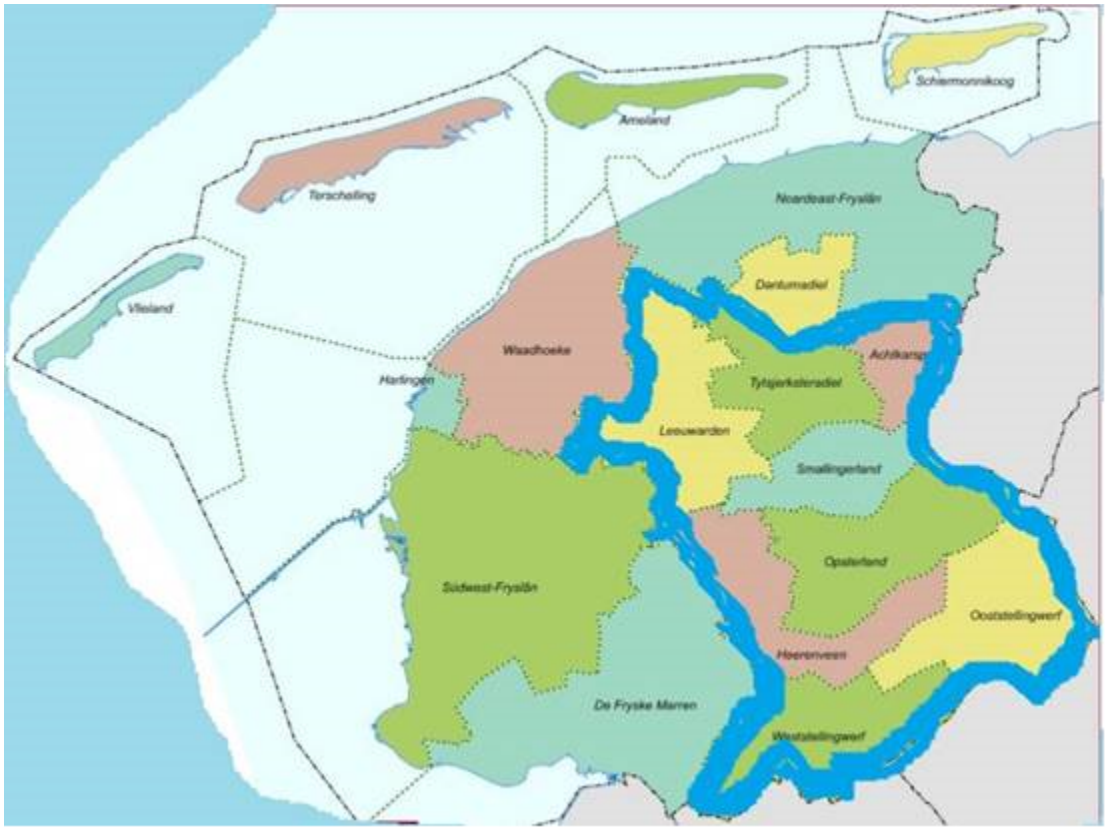
Overige regels:
- besluiten van Het Bestuur van de GR SW `Fryslán'

Normenkader specifieke activiteiten
Ten aanzien van een aantal specifieke processen en activiteiten kan het normenkader ten

aanzien van de financiële aspecten nader worden geduid:

Proces / activiteit	Interne regelgeving	Externe regelgeving
Salarissen (ambtelijk en Wsw)	Gemeenschappelijke Regeling (GR) Mandateringsbesluit GR-Caparis NV	Fiscale wetgeving Pensioenwetgeving Ambtenarenwet CAO SW Zorgverzekeringswet Wet bescherming persoonsgegevens Gemeentewet Provinciewet Wet Gemeenschappelijke Regelingen Wet Sociale Werkvoorziening Wet Normering Topinkomens
Inkopen	Gemeenschappelijke Regeling (GR)	Besluiten Bestuur GR
Rente	Financiele verordening	Wet Fido
Treasury	Gemeenschappelijke Regeling (GR) Treasurystatuut Mandateringsregeling Caparis NV	Wet Fido Ruddo Gemeentewet Provinciewet

Gemeenschappelijke Regeling Sociale werkvoorziening ''FRYSLÂN''

Begroting 2025

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE		**2**
1.	**INLEIDING**	**3**
2	**PERSONELE BEZETTING**	**4**
3.	**BATEN EN LASTEN IN DE BEGROTING**	**5**
3.1	**Bijdrage GR-gemeenten**	**5**
3.2	**Doorbelasting naar Caparis**	**5**
3.3	**Lonen en sociale lasten Sw**	**5**
3.4	**Vervoerskosten Sw**	**6**
3.5	**Overige cao-gerelateerde kosten Sw**	**6**
3.6	**Doorverdeling BW-subsidie naar uitvoeringsorganisatie**	**6**
3.7	**Overige kosten GR**	**6**
3.8	**Rente**	**6**
4	**BALANSPROGNOSE**	**7**
4.1	**Toelichting balansprognose**	**8**

1. Inleiding

Voor u ligt de begroting 2025 van de Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân (hierna: GR).

De begroting betreft de financiering van de kosten die binnen de GR worden gemaakt. Dat betreft met name de loonkosten, daaraan gerelateerde overige personeelskosten, sociale lasten en de organisatiekosten die binnen en ten behoeve van de GR gemaakt worden.

We spreken ten aanzien van de uitvoeringsorganisatie van de GR (Caparis NV) meer en meer over de ontwikkeling in de richting van een sociaal ontwikkelbedrijf. Daarover komt vanuit Den Haag op dit moment enig perspectief. De onderzoeken naar de toekomstige SW-infrastructuur zijn afgerond en hebben geleid tot een brief van de minister aan de Kamer in december 2023.
Hierin wordt bevestigd dat sociaal ontwikkelbedrijven blijvend noodzakelijk zijn voor een grote groep mensen die daar waardevolle invulling van de dag kunnen vinden en een belangrijke waarde ervaren door onderdeel te zijn van het werkproces en daar een bijdrage aan leveren.

Vanuit de GR volgen we deze ontwikkelingen nauwgezet. Dit doen we omdat het bestuur er continu naar streeft om onze werknemers een goede en passende werkomgeving te bieden.

Drachten,

Abel Reitsma
Voorzitter GR Sw ‘Fryslân’

2 Personele bezetting

In onderstaand overzicht is de begrote/geraamde personele bezetting voor de jaren 2025 tot en met 2028 opgenomen. De gerealiseerde aantallen van 2023 zijn meegenomen en deze zijn geactualiseerd met de huidige kennis en ontwikkelingen Daarnaast worden de BW medewerkers benoemd. Dit wordt alleen getoond, omdat deze medewerkers een terugkeergarantie hebben. Feitelijk worden deze BW medewerkers door Caparis NV betaald.

Bezetting		Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Sw-medewerkers in dienst	fte	1.118	1.217	1.074	1.027	978	945
	SE	1.201	1.307	1.155	1.107	1.055	1.020
Aantal begeleid werken	fte	105	107	96	95	95	94
	SE	116	118	106	105	104	103

De bezetting van het aantal Sw-medewerkers in dienst van de GR zal jaarlijks dalen door natuurlijk verloop (pensionering), de effecten van de cao-sw. Als gevolg van de wetswijzigingen in 2015 vindt er geen nieuwe instroom van Sw-medewerkers meer plaats.
Naast het verloop als gevolg van pensionering is in de begrote/geraamde bezetting rekening gehouden met een additioneel verloop van voorzichtigheidshalve 2% per jaar voor niet voorzienbaar verloop zoals overlijden, ontslag op staande voet, vrijwillige beëindiging van het dienstverband door de medewerker zelf en beeindiging dienstverband na 2 jaar ziekte.
In aantallen medewerkers zal de feitelijke uitstroom hoger zijn, omdat niet alle Sw-medewerkers fulltime werken. In deze begroting is geen rekening gehouden met uitstroom door eventuele indiensttreding bij één van de gemeenten.
Vanaf 2022 zijn er regelingen opgenomen in de cao om voordelig minder te gaan werken vanaf 64 jarige leeftijd of om maximaal twee jaar voor de AOW-gerechtigde leeftijd te stoppen met werken. Deze mensen zijn nog wel in loondienst bij de GR in deze periode en zijn daarom wel volledig meegenomen in de bezetting.
De gerealiseerde bezetting in 2023 was al lager dan opgenomen in de begroting 2024. De realisatie van 2024 zal dus ook lager uitkomen dan begroot.

Het aantal Sw-medewerkers geplaatst in een Begeleid Werken (BW) contract, zal eveneens de komende jaren gaan dalen. De exacte omvang van deze daling is niet te bepalen omdat uiteindelijk de werkgever – waar een Sw-medewerker is geplaatst – bepaalt of het contract met de Sw-medewerker wel of niet wordt verlengd. In de begrote en geraamde BW-plaatsingen is verondersteld dat de werkgevers de dienstverbanden zullen voortzetten tot het moment van pensionering van de desbetreffende Sw-medewerker.

3. Baten en lasten in de begroting

x € 1.000	Realisatie 2023	Begro-ting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten						
Bijdrage GR-gemeenten	22	30	125	128	131	134
Doorbelasting aan Caparis	44.000	43.240	44.193	44.219	43.992	44.223
Totaal baten	**44.022**	**43.270**	**44.318**	**44.347**	**44.123**	**44.357**
Lasten						
Lonen en sociale lasten Sw	43.353	42.449	42.822	43.052	42.847	43.140
Vervoerskosten Sw	537	574	1.228	1.083	1.036	987
Overige CAO gerelateerde kosten SW	215	217	244	184	209	197
Overige kosten GR	22	30	125	128	131	134
Totaal lasten	**44.127**	**43.270**	**44.418**	**44.447**	**44.223**	**44.457**
Financieringsfunctie						
Rente en overige kosten	0	0	0	0	0	0
Doorbelasting rente naar Caparis	-105	0	-100	-100	-100	-100
Totaal financieringsfunctie	**-105**	**0**	**-100**	**-100**	**-100**	**-100**
Resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3.1 Bijdrage GR-gemeenten

Zoals in de fair deal afgesproken worden alleen de overige kosten GR naar de 8 deelnemende gemeenten doorbelast en als bijdrage gezien in deze begroting.

3.2 Doorbelasting naar Caparis

Alle kosten die door de GR worden gemaakt en direct samenhangen met de loonkosten voor SW medewerkers worden aan Caparis NV doorbelast (in rekening gebracht).

3.3 Lonen en sociale lasten Sw

In de begroting 2025 is gerekend met de laatst geldende cao voor de SW-medewerkers. Daarnaast is rekening gehouden met een loonstijging van 2,5% per 1 januari en 1 juli per jaar. Met betrekking tot de sociale lasten en pensioenen is uitgegaan van de geldende percentages in 2024 en is met betrekking tot de pensioenlasten een aanpassing gemaakt op de franchise gelijk aan de procentuele stijging van 2,5%. In de loonkosten is tevens rekening gehouden met het ontvangen ziekengeld, begroot op 2,65% van de totale loonkosten. Met ingang van 2025 vervalt het lage inkomensvoordeel (LIV). Dit is dus niet meegenomen in de begroting van 2025 en de ramingen van 2026 t/m 2028.
In 2026 en 2028 valt op dat de lonen en sociale lasten hoger zijn geraamd dan het jaar daarvoor. Dit komt doordat in 2026 en 2028 de percentuele uitstroom lager dan de percentuele CAO-verhoging.

3.4 Vervoerskosten Sw

Vervoerskosten Sw betreft de woon-werkvergoeding die uit hoofde van de cao moet worden betaald aan de Sw medewerkers. Deze kosten worden doorbelast aan Caparis NV. Per 2024 is de vergoeding verhoogd van €0,10 naar €0,21 per km. Hier is rekening mee gehouden in de begroting van 2025 en ramingen van 2026 t/m 2028.

3.5 Overige cao-gerelateerde kosten Sw

De overige cao-gerelateerde kosten Sw betreffen kosten die direct uit de cao Sw voortvloeien en hebben onder andere betrekking op jubilea en de vergoeding vakbondscontributie. Er is sprake van een relatief steeds ouder wordende groep Sw-medewerkers met langdurige dienstverbanden. In de begroting 2025 en de verwachtingen in 2026 en 2028 ligt het verwachte gemiddelde bedrag per jaar aan jubileumuitkeringen tussen de € 83.000- € 144.000. Hierbij valt op dat er in 2025 een groot aantal mensen een jubileum van 25 of 40 jaar bereiken en dit in 2026 juist weinig mensen zijn.

3.6 Doorverdeling BW-subsidie naar uitvoeringsorganisatie

Alle BW-plaatsingen worden vanaf 2020 door Caparis NV betaald. Daarom worden de kosten daarvoor niet meer in de begroting van de GR meegenomen.

3.7 Overige kosten GR

Onder de overige kosten GR vallen enkel de secretariskosten, accountantskosten, kosten voor de cliëntenraad, bankkosten en overige lasten. En vanaf 2025 zijn hier ook kosten voor de inzet van structureel 1 fte van een financial controller van € 95.000 aan toegevoegd (rekening houdend met een loonstijging van 3% in de jaren 2026 t/m 2028). Deze overige kosten worden doorbelast aan de GR-gemeenten (zie ook 3.1).

3.8 Rente

Omdat er sinds eind 2023 geen leningen meer zijn in de GR zijn, als gevolg van de fair deal, zijn de rentelasten op € 0 gewaardeerd. Sinds eind 2022 is de rentestand weer hoger, wat rentebaten oplevert op de schatkistrekening bij de BNG. Feitelijk betreft dit het resultaat van rentebaten met middelen vanuit de NV die tijdelijk op de bankrekening van de GR worden ‘ gestald’ als voorloper op de loonbetaling. Dit voordeel wordt verrekend met de NV.

4 Balansprognose

x € 1.000	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
ACTIVA			
Vaste activa			
Financiële vaste activa			
- overige langlopende leningen	0	0	0
Totaal vaste activa	**0**	**0**	**0**
Vlottende activa			
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar			
- vorderingen op openbare lichamen	2.892	450	1.400
- uitzettingen in 's Rijks schatkist (< 1 jaar)	1.151	2.715	2.000
- overige vorderingen	142	105	400
Totaal kortlopende vorderingen	**4.185**	**3.270**	**3.800**
Liquide middelen			
- banksaldi	25	150	200
Totaal liquide middelen	**25**	**150**	**200**
Totaal activa	**4.210**	**3.420**	**4.000**
PASSIVA			
Vaste passiva			
Eigen vermogen	0	0	0
Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar			
- onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	0	0	0
Totaal vaste passiva	**0**	**0**	**0**
Vlottende passiva			
Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar			
- overige schulden	4.210	3.420	4.000
Totaal vlottende passiva	**4.210**	**3.420**	**4.000**
Totaal Passiva	**4.210**	**3.420**	**4.000**

4.1 Toelichting balansprognose

In deze begroting is naast de realisatie van 2023 de balansprognose opgenomen van 2024 en 2025. Er is rekening gehouden met de volgende ontwikkelingen in de balans:

- Geen financiële vaste activa, aangezien er als gevolg van de fair deal geen leningen meer in de GR zijn vanaf 2022.
- Veranderingen in de vlottende activa zijn:
  - Vorderingen op openbare lichamen betreft een vordering op de GR-gemeenten inzake de overige kosten.
  - De overige vorderingen bestaan uit voorschotten met betrekking tot het fietsplan, FiscFree en de vervoersabonnementen bij Arriva.
- Er zijn geen onderhandse leningen in de GR vanaf 2023.
- De vlottende passiva betreffen hoofdzakelijk schulden aan de belastingdienst met betrekking tot BTW en loonheffing en een afrekening voor de loonkosten.

Raadsvoorstel

Commissievergadering	:	Ruimte
Titel	:	Begroting 2025 en jaarverslag 2023 GR hûs en hiem
Onderwerp	:	Begroting 2025 en jaarverslag 2023 GR hûs en hiem
Portefeuillehouder/Teamleider	:	J. Nijboer / W. Buijs
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085209076

Datum collegevergadering
16 april 2024

Voorgesteld besluit
1. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2025 van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) hûs en hiem;
2. Het jaarverslag 2023 van de GR hûs en hiem voor kennisgeving aan te nemen.

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag.

Inleiding
Het proces voor de vaststelling van de begroting van de GR Hûs en Hiem biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. Als bijlage is de ontwerpbegroting voor 2025 bijgevoegd. Tevens hebben wij ter kennisneming het jaarverslag 2023 bijgevoegd. Hierover hoeft u geen besluit te nemen.

Argumenten
1.1 De ontwerpbegroting 2025 geeft geen aanleiding voor het indienen van een zienswijze
In de begroting van 2025 wordt uitgegaan van een ongewijzigde voortzetting van de werkzaamheden. In de begroting is dus geen rekening gehouden met een andere werkwijze onder de Omgevingswet.
Hoewel de Omgevingswet op 1 januari 2024 inwerking is getreden, wordt er een zeer ruime overgangsperiode geboden om het gemeentelijk beleid te wijzigen. De Friese gemeenten hebben in VFG-verband besloten om hier gebruik van te maken en daarom is het te verwachten dat de bestaande adviespraktijk in het kalenderjaar 2025 grotendeels ongewijzigd zal blijven. De ontwerpbegroting 2025 geeft naar onze mening geen aanleiding tot het indienen van een zienswijze.

1.2 Het jaarverslag 2023 laat een reëel beeld zien van kosten en baten
De hogere kapitaallasten in 2023 zijn mede het gevolg van de hogere afschrijvingslasten van de in 2022 uitgevoerde verduurzaming van het pand van hûs en hiem. In het najaar van 2022 heeft een meerderheid van het Algemeen Bestuur middels een schriftelijke consultatie ingestemd met een begrotingswijziging voor deze extra uitgaven. Aan de hogere directe personeelskosten ligt vooral de cao-verhoging van 2023 ten grondslag. In deze cao-verhoging is de inflatie als gevolg van de stijgende kosten (deels energiekosten) verrekend. Bij het opstellen en goedkeuren van de begroting 2023 was de cao-verhoging niet bekend. Voor het kunnen uitvoeren van de verduurzaming van het pand van hûs en hiem is een lening afgesloten waarvoor het Algemeen Bestuur eind 2022 toestemming heeft verleend. Onder de hogere diverse lasten zijn de niet begrote rentelasten van deze lening verantwoord.

De accountant heeft een goedkeurende controleverklaring afgegeven over de jaarrekening 2023.

Kanttekeningen
1.1 Er volgen mogelijk wijzigingen in de adviespraktijk van de OWO-gemeenten
De begroting voor 2025 is opgesteld vanuit de verwachting dat de adviespraktijk in het kalenderjaar 2025 niet noemenswaardig zal wijzigen. Toch is de kans wel aanwezig dat gemeenten (kleine) beleidswijzigingen

gaan doorvoeren op het gebied van omgevingskwaliteit. Voor de OWO-gemeenten geldt dat we willen gaan werken met sneltoetscriteria voor kleinere initiatieven. Wanneer u instemt met deze nieuwe werkwijze, komen er minder kleinere adviesvragen terecht bij hûs en hiem. Mogelijke volgt dit najaar een voorstel voor de OWO-gemeenteraden over de sneltoetscriteria. Indien de gemeenteraden van de OWO-gemeenten instemmen met het voorstel om te werken met sneltoetscriteria voor kleinere initiatieven dan zullen wij hûs en hiem daarover informeren.

Wel is het de verwachting dat Hûs en Hiem vaker wordt betrokken bij andere adviesvragen zoals bijvoorbeeld het deelnemen aan omgevingstafels. Het is daarom nog niet duidelijk of er minder omzet wordt gecreëerd vanuit de OWO-gemeenten voor Hûs en Hiem in het jaar 2025. Hoe de financiële situatie bij de GR Hûs en Hiem zich daadwerkelijk ontwikkelt de komende jaren is moeilijk te voorspellen. Via de kwartaalrapportages kunnen wij de daadwerkelijke voortgang volgen.

1.2 De adviestarieven zijn verhoogd

De tarifering voor de dienstverlening wordt gebaseerd op een kostendekkende exploitatie. Om een sluitende exploitatie te kunnen realiseren wordt, mede om de cao-verhoging te kunnen dekken, een verhoging van de tarieven voor de dienstverlening voorgesteld. In de begroting 2025 is bij de personeelslasten rekening gehouden met de per 1 januari 2024 doorgevoerde cao-verhoging van zo'n 6% over geheel 2024. Voor 2025 wordt gerekend met een verhoging van 2% van de personeelslasten en wordt uitgegaan van een stabiel planaanbod. Of het aantal adviesaanvragen in 2025 daadwerkelijk op peil zal blijven, is een onzekerheid. Wel zijn door het voortbestaan van de GR in 2025 alle kosten gedekt, conform artikel 34 lid 2 van de GR.

1.3 In de begroting is een nieuwe post communicatie opgenomen

In de begroting voor 2025 is rekening gehouden met een kostenpost op het gebied van communicatie. Deze communicatie is daarbij tevens bedoeld voor het profileren van hûs en hiem als kenniscentrum, als adviesorgaan en sparringpartner bij het ontwikkelen van plannen bij verschillende gemeenten. De dekking van deze post moet worden gehaald uit de extra te genereren baten.

Financiële toelichting

De kosten die Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden via de leges naar de aanvrager van een omgevingsvergunning/vooroverleg doorberekend. Uitgangspunt is dat de lasten en baten in evenwicht zijn. De effecten van de ontwerpbegroting 2025 GR hûs en hiem worden verwerkt in de begroting 2025 van de gemeente.

Publicatie voor bekendmaking

N.v.t.

Vervolg

Planning & communicatie

Na besluitvorming zal hûs en hiem worden geïnformeerd. Indien de raad een zienswijze wil indienen, dan kan dit uiterlijk 4 juni 2024 worden ingediend bij ons college. Een eventueel ingebrachte zienswijzen sturen wij naar het Algemeen Bestuur van de GR hûs en hiem.

Evaluatie

N.v.t.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Ontwerpbegroting 2025
2. Jaarverslag 2023, inclusief jaarrekening 2023
3. Oplegnotitie

Geheime stukken

N.v.t.

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085209076

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 april 2024;

gelet op artikel 31 en 33 van de Gemeenschappelijke regeling ‘hûs en hiem, adviseurs omgevingskwaliteit’;

Besluit

1. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2025 van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) hûs en hiem;
2. Het jaarverslag 2023 van de GR hûs en hiem voor kennisgeving aan te nemen.

Besloten in de openbare vergadering van 28 mei 2024.

, griffier. , voorzitter.

Ontwerp-Begroting

2025

Versiedatum 3 april 2024

hûsenhiem adviseurs omgevingskwaliteit

Woord vooraf

Deze begroting voor 2025 is opgesteld vanuit de verwachting dat de adviespraktijk in het kalenderjaar 2024 niet is gewijzigd. Aangezien er per 1 januari 2024 van geen enkele aan de GR deelnemende gemeenten een voornemen tot uittreding is ontvangen zijn in 2025 alle 17 thans bij de GR aangesloten gemeenten deelnemer.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zal de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht zijn op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit.

Om tegemoet te komen aan alle juridische vereisten is de tekst van de Gemeenschappelijke Regeling aangepast en 'Omgevingswetproof' gemaakt. De naam van de GR is veranderd in hûs en hiem advisering omgevingskwaliteit en het bureau draagt vanaf 1 januari 2024 de naam hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit. Overigens zal per 1 juli 2024 de tekst van de GR nogmaals aangepast worden, ditmaal in verband met wijzigingen van de Wet op de Gemeenschappelijke Regeling (WGR).

Ook de in deze begroting opgenomen meerjarenraming is opgesteld vanuit één scenario: ongewijzigde voortzetting van de huidige adviespraktijk. Elk ander scenario is van een zo grote onzekerheid, dat die niet tot alternatieve, voorspellende cijferopstellingen kan leiden.
Uiteraard is het dagelijks bestuur van hûs en hiem zich bewust van deze situatie. Ontwikkelingen (en daarmee gepaard gaande financiële risico's voor gemeenten) zullen nauwgezet worden gevolgd, en indien nodig, zullen er maatregelen worden getroffen. Of het aantal adviesaanvragen in 2025 op peil zal blijven is wel een onzekerheid. De mate waarin de daarmee gemoeide omzet zal wijzigen valt echter bij het opstellen van deze begroting niet te bepalen. Wel zijn door het voortbestaan van de GR in 2025 alle kosten gedekt, conform artikel 34 lid 2 van de GR.

De begroting 2025 van de Gemeenschappelijke Regeling hûs en hiem is opgesteld conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

DOELSTELLING EN TAKEN

Doelstelling:

De Gemeenschappelijke Regeling 'hûs en hiem', welstandsadvisering en monumentenzorg, is opgericht op 1 januari 1985 en voortgekomen uit:

1925: Provinciale Friesche Adviescommissie ter wering van de inbreuk op de schoonheid van stad en land.
1947: Provinciale Friese Schoonheidscommissie.
1980: Friese Schoonheidscommissie "HUS en HIEM".

De regeling heeft ten doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland.

Relevante wettelijke grondslagen van vóór invoering van de Omgevingswet (bijvoorbeeld art. 12 van de Woningwet) zullen door middel van de 'bruidsschat' gaan gelden in de Omgevingsplannen van de gemeenten, voor zover niet door de deelnemende gemeenten in een eigen Omgevingsplan afwijkend beleid is geformuleerd. Met een grote mate van zekerheid kan gesteld worden dat onderstaande taken dan ook in 2025 van toepassing zullen zijn.

Taken:

1. Het openbaar lichaam heeft de volgende taken:
a. het beschikbaar stellen van onafhankelijk en deskundig personeel ten behoeve van de bemensing van de adviescommissie als bedoeld in artikel 17.9 Omgevingswet die door de raden is ingesteld;
b. het voordragen van personen tot benoeming van leden van de adviescommissie ten behoeve van de voorstellen van de colleges daartoe aan de gemeenteraden;
c. het verzorgen van het secretariaat van de adviescommissie;
d. het faciliteren van de adviescommissie, zodat deze commissie haar taken kan uitvoeren overeenkomstig de door de raden vastgestelde Verordening op de gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit;
e. het opstellen van het jaarverslag van de adviescommissie en toezending daarvan aan de gemeenteraden;
f. het geven van adviezen over algemene vraagstukken betreffende de omgevingskwaliteit aan gemeenten, andere openbare lichamen en aan particulieren, de laatsten voor zover het een tweede onafhankelijke beoordeling betreft van bouwplannen gelegen buiten de aan de Gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten;
g. het op verzoek van de colleges voorzien in advisering over gemeentelijke monumenten, in het bijzonder ten aanzien van beeldbepalende panden binnen ingeschreven beschermde stads- en dorpsgezichten en in de advisering van objecten met door de gemeente toegekende cultuurhistorische waarden;
h. alle overige feitelijke werkzaamheden die nodig zijn voor de advisering en het ondersteunen van de colleges door de adviescommissie.
2. Aan het Algemeen Bestuur van het lichaam worden de voor de uitvoering van de taken benodigde bevoegdheden overgedragen dan wel de benodigde machtigingen verstrekt.
3. Voor zover het niet wettelijk verplichte advisering betreft, kunnen de colleges ieder voor zich aangeven in welke gevallen zij de adviserende taak aan de Gemeenschappelijke regeling willen overdragen.

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Hûs en hiem bezit het pand aan de Johan Willem Frisostraat 1 in Leeuwarden. Het pand is gebouwd in het begin van de 20e eeuw en is inmiddels zo'n 120 jaar oud.

Als gevolg van de wettelijke verplichting om als kantoorpand groter dan 100m2 vanaf 2023 minimaal energielabel C te hebben is eind 2021 een team van externe en interne adviseurs gestart met een inventarisatie van de mogelijkheden tot verduurzaming van het pand op de Johan Willem Frisostraat 1 te Leeuwarden. Deze inventarisatie heeft geleid tot een overeenkomst met bouwbedrijf Lont B.V. en het formeren van een bouwteam met als opdracht 'het verduurzamen van het kantoor aan de J.W. Frisostraat 1 te Leeuwarden naar minimaal een label C'.
In de tweede helft van 2022 zijn diverse verduurzamingsinvesteringen gedaan om deze opdracht van minimaal label C te realiseren. Na de uitgevoerde verduurzamingswerkzaamheden is het pand begin 2023 weer in gebruik genomen door hûs en hiem, waarbij de uiteindelijke oplevering heeft plaats gevonden in het 2^{e} kwartaal van 2023.

Het pand van hûs en hiem kent een goede staat van onderhoud en het heeft na de verduurzamingsinvesteringen een energielabel A+.

Voor jaarlijkse kosten gemaakt voor kleine reparaties en beveiliging is in de begroting voorzien.
De brandbeveiliging wordt op contractbasis onderhouden door Ansul.
De inbraakbeveiliging wordt op contractbasis onderhouden door Chubb.

BEDRIJFSVOERING

Hûs en hiem voert in 2025 advisering in het kader van de Omgevingswet uit voor de deelnemende gemeenten. Ook biedt hûs en hiem diensten aan de deelnemende gemeenten aan voor Nije Pleats, neemt deel aan kwaliteitsteams en biedt ondersteuning op het gebied van (gemeentelijke) monumentenzorg en de actualisering van beleidsnota's. Daarnaast verricht hûs en hiem incidenteel opdrachten voor derden in het kader van second opinions en als secretariaat van architectuurprijzen.

In de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 is rekening gehouden met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Voor deze begroting is ervan uitgegaan dat de deelnemende gemeenten de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem aanwijzen om de gemeentelijke adviescommissie te verzorgen, conform de richtlijn van de VFG.

In de begroting voor 2025 is ook rekening gehouden met een 'kostenpost' op het gebied van communicatie om het uitrollen van de uitbreiding van het dienstverleningspakket van hûs en hiem mogelijk te maken. Deze communicatie is daarbij tevens bedoeld voor het profileren van hûs en hiem als kenniscentrum, als adviesorgaan en sparringpartner bij het ontwikkelen van plannen bij verschillende gemeenten. De dekking van deze post moet worden gehaald uit de extra te genereren baten.

Vooralsnog wordt om de adviestaak uit te oefenen, gebruik gemaakt van de bestaande commissiestructuur: op lokaal niveau door een (gemandateerde) 'lokale commissie' en op centraal niveau door de 'grote commissie met door de gemeenteraad benoemde externe experts'.
De advisering wordt meer en meer onderscheiden in vooroverleg en definitieve advisering in verband met vergunningaanvragen. Het aandeel vooroverleg (in een vroegtijdig stadium van planvorming) zal naar verwachting stabiliseren of nog verder toenemen.

De tarifering voor de dienstverlening is gebaseerd op een kostendekkende exploitatie, immers, hûs en hiem is een non-profit organisatie. De tarieven worden door het Algemeen Bestuur vastgesteld. In het recente verleden vond eens per drie jaar indexering plaats. De laatste verhoging van de tarieven is per 1 januari 2024 het geval geweest. Voor een sluitende begroting over 2025 wordt een tariefsverhoging ingaande 1 januari 2025 voorgesteld.

Om verantwoording af te leggen aan de deelnemende gemeenten inzake het functioneren van de commissie worden voor elke gemeente afzonderlijk jaarverslagen gemaakt. Tevens vinden jaarlijks evaluatiegesprekken plaats met de verantwoordelijke gemeentelijke portefeuillehouders.

Het eigen vermogen (exclusief de waarde van het pand) per 1-1-2024 bedraagt € 256.743. Dit eigen vermogen is inclusief een 'Bestemmingreserve herinrichting pand' van € 15.000.
In 2018 heeft het Algemeen Bestuur besloten dat, gelet op de risico's die zijn verbonden aan de aard van de werkzaamheden, gestreefd moet worden naar een algemene reserve van hûs en hiem van € 900.000. In dit bedrag ligt besloten de waarde van het pand (stille reserve). De gemaximeerde hoogte van het eigen vermogen (conform besluit Algemeen Bestuur dd. 30-11-2018) exclusief de WOZ-waarde van het pand, bedraagt (€ 900.000 - € 423.000) € 477.000. De WOZ-waarde is gebaseerd op peildatum 01-01-2023.
De marktwaarde van het pand na de verduurzamingsverbouwing is door makelaar Hoekstra getaxeerd op € 650.000 (kosten koper). Hoekstra Taxaties schat de marktwaarde als woonhuis na de doorgevoerde verduurzaming op € 800.000.

De weerstandscapaciteit is bij hûs en hiem dynamisch, dat wil zeggen dat het eigen vermogen beïnvloedbaar is. Immers, ook de tarifering voor de dienstverlening kan bij een dreigend tekort in de dekking van de vaste lasten redelijk snel aangepast worden. De bedrijfsvoering is er echter op gericht om een verhoging van de tarieven zoveel mogelijk te voorkomen.
In deze begroting wordt de term risicobeheersing niet gebruikt. Het samenstel van de tekst onder de kopjes 'Bedrijfsvoering' en 'Weerstandsvermogen' vormt gezamenlijk de risicoparagraaf.

Activa en passiva / Resultaat voor bestemming	obv jaarrekening	obv begroting	obv begroting	obv meerjarenbegroting		
	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Eigen vermogen (na resultaatbestemming)	256.743	256.743	256.743	256.743	256.743	256.743
Balanstotaal (totaal vermogen)	709.680	688.159	668.159	648.159	628.159	608.159
Resultaat voor bestemming	81.479-	-	-	-	-	-
Vlottende activa + Liquide middelen	320.170	291.751	266.751	241.751	216.751	191.751
Vaste passiva (langlopende schulden)	308.000	286.000	264.000	242.000	220.000	198.000
Vlottende passiva (kortlopende schulden)	144.937	126.638	126.638	126.638	126.638	126.638
Aanwezige stille reserve (o.b.v. de WOZ-waarde per 1/1)	423.000	423.000	423.000	423.000	423.000	423.000
Weerstandsvermogen (o.b.v. eigen vermogen + stille reserves)	679.743	679.743	679.743	679.743	679.743	679.743
Financiële kengetallen						
	2023	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Solvabiliteit:	36%	37%	38%	40%	41%	42%
*Eigen vermogen / totaal vermogen * 100%*						
Rentabiliteit van het eigen vermogen:	-27%	0%	0%	0%	0%	0%
*Resultaat voor bestemming / gemiddeld eigen vermogen * 100%*						
Current ratio:	2,21	2,30	2,11	1,91	1,71	1,51
(Vlottende activa + Liquide middelen)/ vlottende passiva						
Netto schuldquote:	25%	21%	18%	16%	14%	13%
Totaal geleende gelden / totale baten						
De WOZ-waarde is gebaseerd op de laatste peildatum 01-01-2023 van de gemeente Leeuwarden en in bovenstaande opstelling aangehouden voor toekomstige jaren.						

VERBONDEN PARTIJEN

In de Gemeenschappelijke Regeling hûs en hiem nemen in 2025 van de 18 gemeenten in Fryslân er 17 deel. Alleen de gemeente Tytsjerksteradiel maakt bij het opstellen van deze begroting geen gebruik van de adviescommissie van hûs en hiem.

Conform artikel 34 lid 1 van de GR hûs en hiem draagt elke deelnemende gemeente in de kosten van het lichaam bij naar rato van de dienstverlening op basis van tarieven die door het Algemeen Bestuur worden vastgesteld en meegedeeld aan de gemeenten.

Conform artikel 34 lid 2 van de GR hûs en hiem kan een nadelig saldo van de vastgestelde rekening, na in achtneming van het door het Algemeen Bestuur vastgestelde reserveringsbeleid, door de gemeenten worden gedragen in verhouding tot het aantal ingezetenen op 1 januari van het betreffende kalenderjaar.

Conform artikel 34 lid 3 van de GR hûs en hiem kan een batig saldo van de vastgestelde rekening, na in achtneming van het door het Algemeen Bestuur vastgestelde reserveringsbeleid, naar rato van de gemeentelijke bijdragen op basis van de tarieven in het betreffende kalenderjaar, aan de deelnemende gemeenten worden uitbetaald.

Overeenkomstig art. 15 BBV valt te melden dat de GR hûs en hiem in september 2022, voor de benodigde verduurzaming van het pand, een geldlening heeft afgesloten met BNG Bank N.V. voor een bedrag van € 330.000.
De geldlening heeft een looptijd van 15 jaar vanaf 1 september 2022 tot 1 september 2037 tegen een rentepercentage van 2,99% per jaar. Op deze lening wordt jaarlijks, voor het eerst op 1 september 2023, afgelost en de verschuldigde rente betaald.

Ultimo 2023 is de geldlening als volgt uit te splitsen:
Langlopende deel van de geldlening zijnde > 5 jaar bedraagt: € 198.000
Kortlopende deel van de geldlening zijnde < 5 jaar bedraagt: € 110.000

In het eigen vermogen zal in 2025 geen mutatie plaatsvinden, aangezien het begrote resultaat nihil is.

Versiedatum:
28-3-2024

Begroting van lasten en baten voor het dienstjaar 2025 - CONCEPT

		Begroting 2023	Realisatie 2023	Begroting 2024	Concept Begroting 2025
Lasten					
	Afschrijvingen	20.000	46.881	52.000	50.000
	Personeelslasten	1.040.000	1.098.093	1.143.000	1.240.000
	Apparaatskosten	98.000	130.924	121.000	130.000
	Inkoop projecten	10.000	12.935	10.000	10.000
	Overige kosten	4.000	0	3.000	4.000
	Rente/bankkosten	0	7.957	10.000	9.000
	Communicatie	0	0	0	35.000
	hûs en hiem 100-jarig Jubileum	0	0	0	25.000
Totaal lasten		**1.172.000**	**1.296.790**	**1.339.000**	**1.503.000**
Baten					
	Adviesgelden regulier	937.000	983.968	1.065.000	1.145.000
	Adviesgelden vooroverleg	210.000	168.139	245.000	263.000
	Verkoop projecten	25.000	60.204	29.000	95.000
	Rente	0	0	0	0
Totaal baten		**1.172.000**	**1.212.311**	**1.339.000**	**1.503.000**
Saldo		**0**	**-84.479**	**0**	**0**

Toelichting op de conceptbegroting van lasten en baten 2025

Algemeen

Bij het opstellen van deze conceptbegroting wordt ervan uitgegaan dat de adviescommissie omgevingskwaliteit van hûs en hiem door de deelnemende gemeenten als de in de Omgevingswet genoemde gemeentelijke adviescommissie is ingesteld.

CONCEPTBEGROTING 2025

Afschrijvingslast
De afschrijvingslast in 2025 is begroot op maximaal € 50.000. Ten opzichte van de begroting 2024 is dit een lichte daling van € 2.000. Deze daling is een combinatie van het wegvallen van de afschrijvingen op kantoormeubilair (laatste termijn in 2024) en nieuwe afschrijvingen als gevolg van investeringen in o.a. een nieuw softwarepakket (Portaal), vernieuwde website en een brandmeldinstallatie. Zie ook de bijgevoegde staat van activa.

Personeelslasten
De directe personeelskosten zullen in 2025 naar verwachting uitkomen op € 1.240.000. De stijging ten opzichte van de begroting van 2024 kan worden verklaard uit hogere cao-lonen en een hogere pensioenlast. De recente cao-stijging per 1/1/2024, van zo'n 6% over geheel 2024, was ten tijde van het opstellen van de begroting voor 2024 nog niet bekend. In deze cijfers is rekening gehouden met deze stijging. Voor 2025 wordt gerekend met 2% verhoging.
Voor indirecte personeelskosten wordt in 2025 begroot € 20.000 (+1.000 t.o.v. 2024) en voor externe personeelskosten € 40.000 (+5.000 t.a.v. 2024). Deze laatste post heeft betrekking op de vergoeding voor de externe leden van de Adviescommissie Omgevingskwaliteit. Een bescheiden verhoging van het vacatiegeld en de reiskostenvergoeding voor commissieleden per 1 januari 2025 ligt in het verschiet.

Apparaatskosten
Hieronder valt een drietal posten: Huisvestingskosten, Kantoorkosten, en Organisatiekosten.
De totale post wordt in 2025 begroot op € 130.000.

Huisvestingskosten
Voor deze post wordt in 2025 een bedrag van € 24.000 begroot. Rekening is gehouden met een lager energiegebruik dankzij de verduurzaming en een stijging als gevolg van de beheerkosten voor de ingebruikname van een brandmeldinstallatie.

Kantoorkosten
Voor deze post wordt in 2025 € 63.000 begroot. De stijging van deze kosten met € 3.000 t.o.v. 2024 heeft vooral te maken met toegenomen beheerkosten voor automatisering.

Organisatiekosten
Voor deze post wordt in 2025 € 43.000 begroot, waarbij rekening is gehouden met een algemene stijging van de kosten.

Overige kosten / Rente-/Bankkosten
Voor deze beide posten wordt in 2025 een bedrag begroot van € 13.000 (gelijk aan 2024), dit betreft bankkosten (met name rentelasten inzake aangegane lening voor de financiering van de verduurzaming) voor een bedrag van € 9.000 en een dotatie aan de onderhoudsreserve van € 4.000.

Communicatiekosten
Voor het profileren van hûs en hiem als kenniscentrum, als adviesorgaan en sparringpartner bij het ontwikkelen van plannen bij verschillende gemeenten en de communicatie voor het uitrollen van de uitbreiding van het dienstverleningspakket is een bedrag opgenomen van € 35.000. De dekking van deze post moet uit extra te genereren baten worden gehaald.

Jublieum hûs en hiem
In de begroting van 2025 wordt een (éénmalige) bedrag van € 25.000 gereserveerd voor het 100-jarig jubileum van hûs en hiem om dit historische moment op passende wijze te vieren. Het jubileum biedt een unieke gelegenheid om onze lange geschiedenis van dienstverlening en betrokkenheid bij de gemeenschap te markeren en te vieren.

Inkoop projecten
Voor de Nije Pleats sessies en andere projecten worden de kosten in 2025, evenals in voorgaande jaren, conservatief geraamd op € 10.000. Hier staan uiteraard opbrengsten tegenover.

Adviesgelden
Voor 2025 wordt, zoals gebruikelijk, uitgegaan van een splitsing in reguliere adviesinkomsten en opbrengsten uit vooroverleg. Voor het kunnen realiseren van een sluitende begroting wordt een tariefstijging per 1-1-2025 voorgesteld. In de begroting 2025 is rekening gehouden met deze tariefsverhoging.

Verkoop projecten
De bijdrage uit projecten voor derden wordt in 2025 begroot op € 95.000. In deze post is onder andere de extra te genereren baten voor de dekking van de communicatiekosten meegenomen. Naast de communicatiekosten staan de inkoopkosten tegenover van € 10.000 voor met name Nije Pleats sessies.

Alsdan zal het geprognosticeerde resultaat over 2025 leiden tot een sluitende begroting van lasten en baten.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur als bedoeld in art. 34 van de
Wet Gemeenschappelijke Regelingen 2022.

d.d. 28 juni 2024

H. de Haan, voorzitter

Versiedatum:
2-4-2024

Concept Begroting 2025

KOSTEN		**Concept Begroting 2025**			
Kapitaallasten					
	Afschrijving huisvesting	€ 2.379			
	Afschrijving inventaris	€ 1.095			
	Afschrijving comp.app	€ 628			
	Afschrijving digitale apparatuur	€ 564			
	Afschr. activa ivm verbouwing	€ 22.459			
	Afschrijving Adviesbank software	€ 20.700			
	Onvoorzien	€ 2.175			
				€ 50.000	
Personeelslasten					
Directe personeelskosten	Kosten netto salaris	€ 595.000			
	Kosten loonheffing	€ 370.000			
	Kosten pensioen	€ 215.000			
			€ 1.180.000		
Indirecte personeelskosten	Reis- en verblijfkosten	€ 1.000			
	Cursuskosten personeel	€ 5.000			
	Excursies/studiebijeenkomsten	€ 1.000			
	Vergaderkosten	€ 1.000			
	Kosten personeelsadministratie SMA	€ 8.000			
	Overige personeelskosten	€ 4.000			
			€ 20.000		
Externe personeelskosten	Presentiegeld commissieleden	€ 35.000			
	Reiskosten commissieleden	€ 5.000			
			€ 40.000		
				€ 1.240.000	
Apparaatskosten					
Huisvesting	Onderhoudskosten gebouw	€ 2.000			
	Onderhoudskosten tuin	€ 1.150			
	Schoonmaakkosten	€ 11.000			
	Gas en elektrisch	€ 7.300			
	Water	€ 150			
	Huisvuilkosten	€ 400			
	Overige huisvestingskosten	€ 2.000			
			€ 24.000		
Kantoorkosten	Kantoorartikelen	€ 1.250			
	Kantine (koffie, thee, e.d.)	€ 500			
	Drukwerk	€ 1.500			
	Kosten communicatie (o.a. website)	€ 5.000			
	Kosten automatisering	€ 52.750			
	Overige kantoorkosten	€ 2.000			
			€ 63.000		
Organisatiekosten	Verzekeringen	€ 3.250			
	Contributies	€ 16.000			
	Abonnementen/boeken	€ 1.000			
	Porti	€ 1.000			
	Telefonie	€ 2.000			
	Belastingen divers	€ 4.500			
	Accountantskosten	€ 9.000			
	Kosten DIROV	€ 1.000			
	Diverse organisatiekosten	€ 5.250			
			€ 43.000		
				€ 130.000	
Overige kosten	Toevoeging Onderhoudsreserve	€ 4.000			
	Diverse lasten (rente lening, VpB)	€ 9.000			
	Communicatiekosten/profilering	€ 35.000			
	Jubileum - 100 jaar hûs en hiem	€ 25.000			
			€ 73.000		
				€ 73.000	
	Projecten (inkoop)			€ 10.000	
					€ 1.503.000
OPBRENGSTEN					
Adviesgelden	Adviesgelden regulier			€ 1.145.000	
	Adviesgelden vooroverleg			€ 263.000	
Projecten (verkoop)	Overige advisering			€ 95.000	
					€ 1.503.000
				Saldo	€ 0
					==========

Versiedatum:
2-4-2024

Meerjaren raming	**Begroting 2024**	**Concept Begroting 2025**	**Concept Meerjarenraming 2026**	**2027**	**2028**
Afschrijvingen	52.000	50.000	52.000	53.000	54.000
Personeelslasten	1.143.000	1.240.000	1.266.000	1.285.000	1.303.000
Huisvestings-/apparaatskosten	121.000	130.000	131.000	132.000	133.000
Inkoop projecten	10.000	10.000	11.000	11.500	12.000
Overige kosten (dotatie onderhoud)	3.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Rente/bankkosten	10.000	9.000	8.000	7.500	7.000
Communicatiekosten	0	35.000	40.000	40.000	40.000
100-jarig jubileum	0	25.000	0	0	0
	1.339.000	**1.503.000**	**1.512.000**	**1.533.000**	**1.553.000**
Adviesgelden regulier	1.065.000	1.145.000	1.150.000	1.162.000	1.172.000
Adviesgelden vooroverleg	245.000	263.000	265.000	271.000	276.000
Verkoop projecten	29.000	95.000	97.000	100.000	105.000
Rente en buitengewone baten		0	0	0	0
	1.339.000	**1.503.000**	**1.512.000**	**1.533.000**	**1.553.000**
Resultaat regulier	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting op de meerjarenraming 2026-2028

Bij het opstellen van de meerjarenraming voor de jaren 2026 tot en met 2028 is de primitieve (concept)begroting voor 2025 als basis genomen.

De meerjarenraming is gebaseerd op continuïteit van de adviesorganisatie. Dit uitgangspunt kiest het Dagelijks Bestuur vanuit de verwachting dat de Friese gemeenten ook na de stelselherziening naar de Omgevingswet, verzekerd zullen willen zijn van onafhankelijk, deskundig advies inzake de ruimtelijke aspecten van omgevingskwaliteit. Gemeentelijke beleidsregels inzake de plaatsing en het uiterlijk van bouwwerken (veelal vastgelegd in de gemeentelijke 'welstandsnota') vormen na invoering van de Omgevingswet onderdeel van de zogenaamde 'bruidsschat' in het Omgevingsplan van de gemeente en blijven onverkort van toepassing. Het Rijk biedt de gemeenten een overgangsperiode van 10 jaar om het Omgevingsplan aan te passen.

Uitgangspunten bij de meerjarenraming

Voor de diverse posten van de begroting zijn t.a.v. de meerjarenramingen de volgende uitgangspunten gehanteerd.

- De kapitaallasten zijn gebaseerd op de staat van activa en financieringslasten en bedragen maximaal € 60.000 Euro. In 2024 wordt de laatste termijn van de investering in nieuw kantoormeubilair en inventaris (2019) afgeschreven, daartegenover staan nieuwe afschrijvingen door o.a. de ingebruikname van een softwarepakket (Portaal) en een vernieuwde website.
- De vaste personeelslasten zullen voor de periode 2026-2028 (licht) stijgen door rekening te houden met cao-loonsverhogingen.
- Inzake huisvestings- en apparaatskosten wordt van 2026 tot en met 2028 stabiel begroot.
- Voor de inkoop ten behoeve van projecten voor derden is een bedrag rond de € 10.000 begroot. Daar staat een bedrag van rond €95.000 uit projecten tegenover. Deze forse marge is mede bedoeld voor de dekking van de hogere uitgaven voor communicatie.
- Voor de inkomsten uit adviesgelden is het uitgangspunt dat deze in de periode 2026-2028 licht zullen stijgen.

Het resultaat van geraamde baten en lasten levert een sluitende exploitatie op voor de periode van 2026 tot en met 2028.

Staat van activa rekening hûs en hiem miv 2025 (lineaire afschrijving)

							2025			2026			2027			2028		
jaar aanschaf	omschrijving	grootboekre	looptijd	resterende jaren	percentage afschrijving boekwaarde	investering	boekwaarde begin boekjaar	afschrijving boekjaar	boekwaarde einde boekjaar	boekwaarde begin boekjaar	afschrijving boekjaar	boekwaarde einde boekjaar	boekwaarde begin boekjaar	afschrijving boekjaar	boekwaarde einde boekjaar	boekwaarde begin boekjaar	afschrijving boekjaar	boekwaarde einde boekjaar
2017	cv ketel Remeha	0001	10	4	10,00%	€ 3.750,00	€ 1.125,00	€ 375,00	€ 750,00	€ 750,00	€ 375,00	€ 375,00	€ 375,00	€ 375,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2017	Huisvesting (markiezen)	0001	10	4	10,00%	€ 8.263,46	€ 2.479,02	€ 826,35	€ 1.652,67	€ 1.652,67	€ 826,35	€ 826,33	€ 826,33	€ 826,33	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2018	Inventaris (stoel adm) Bremer	0002	5	0	20,00%	€ 330,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2019	Adviesbank software	0007	5	1	20,00%	€ 3.720,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2019	Inventaris pand	0002	5	1	20,00%	€ 80.000,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2019	Dressoir (2x)	0002	5	1	20,00%	€ 546,64	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2020	Asus VivoBook laptop	0003	5	2	20,00%	€ 915,70	€ 183,14	€ 183,14	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2021	Beeldschermen 27"(9x)	0003	5	3	20,00%	€ 2.223,97	€ 889,59	€ 444,79	€ 444,79	€ 444,79	€ 444,79	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2022	Google Pixel 7	0004	3	2	33,33%	€ 400,00	€ 111,14	€ 111,14	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2022	Samsung Galaxy S20	0004	3	2	33,33%	€ 354,55	€ 98,51	€ 98,51	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2022	Verduurzaming pand	0001	15	14	6,67%	€ 305.281,88	€ 264.577,63	€ 20.352,13	€ 244.225,50	€ 244.225,50	€ 20.352,13	€ 223.873,38	€ 223.873,38	€ 20.352,13	€ 203.521,25	€ 203.521,25	€ 20.352,13	€ 183.169,13
2023	Verduurzaming pand	0001	15	15	6,67%	€ 20.000,00	€ 17.333,33	€ 1.333,33	€ 16.000,00	€ 16.000,00	€ 1.333,33	€ 14.666,67	€ 14.666,67	€ 1.333,33	€ 13.333,33	€ 13.333,33	€ 1.333,33	€ 12.000,00
2023	Verduurzaming pand - extra	0001	15	15	6,67%	€ 20.000,00	€ 10.052,27	€ 773,25	€ 9.279,02	€ 9.279,02	€ 773,25	€ 8.505,76	€ 8.505,76	€ 773,25	€ 7.732,51	€ 7.732,51	€ 773,25	€ 6.959,26
2023	Archiefstelling Habéé	0002	10	10	10,00%	€ 4.194,00	€ 3.355,20	€ 419,40	€ 2.935,80	€ 2.935,80	€ 419,40	€ 2.516,40	€ 2.516,40	€ 419,40	€ 2.097,00	€ 2.097,00	€ 419,40	€ 1.677,60
2023	Bureau's + tafels Habéé	0002	10	10	10,00%	€ 2.212,50	€ 1.680,00	€ 210,00	€ 1.470,00	€ 1.470,00	€ 210,00	€ 1.260,00	€ 1.260,00	€ 210,00	€ 1.050,00	€ 1.050,00	€ 210,00	€ 840,00
2023	Vloerbedekking 2e etage	0002	15	15	6,67%	€ 2.700,00	€ 2.088,75	€ 245,74	€ 1.843,01	€ 1.843,01	€ 245,74	€ 1.597,28	€ 1.597,28	€ 245,74	€ 1.351,54	€ 1.351,54	€ 245,74	€ 1.105,81
2023	Laadpaal	0001	5	5	20,00%	€ 2.670,00	€ 2.403,00	€ 178,00	€ 2.225,00	€ 2.225,00	€ 178,00	€ 2.047,00	€ 2.047,00	€ 178,00	€ 1.869,00	€ 1.869,00	€ 178,00	€ 1.691,00
2023	Koffiemachine	0002	5	5	20,00%	€ 1.098,35	€ 768,85	€ 219,67	€ 549,18	€ 549,18	€ 219,67	€ 329,51	€ 329,51	€ 219,67	€ 109,84	€ 109,84	€ 109,84	€ 0,00
2023	Mobiele telefoons (3x)	0004	5	5	20,00%	€ 1.062,34	€ 531,22	€ 354,08	€ 177,15	€ 177,15	€ 177,15	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
2023	Software Portal	0007	5	5	20,00%	€ 35.500,00	€ 24.850,00	€ 7.100,00	€ 17.750,00	€ 17.750,00	€ 7.100,00	€ 10.650,00	€ 10.650,00	€ 7.100,00	€ 3.550,00	€ 3.550,00	€ 3.550,00	€ 0,00
2023	Software Portal - Innovatie	0002	5	5	20,00%	€ 8.000,00	€ 6.400,00	€ 1.600,00	€ 4.800,00	€ 4.800,00	€ 1.600,00	€ 3.200,00	€ 3.200,00	€ 1.600,00	€ 1.600,00	€ 1.600,00	€ 1.600,00	€ 0,00
2024	Software Portal - instapfee-II	0007	5	5	20,00%	€ 15.000,00	€ 12.000,00	€ 3.000,00	€ 9.000,00	€ 9.000,00	€ 3.000,00	€ 6.000,00	€ 6.000,00	€ 3.000,00	€ 3.000,00	€ 3.000,00	€ 3.000,00	€ 0,00
2024	Software Portal - innovatie	0007	5	5	20,00%	€ 10.000,00	€ 8.000,00	€ 2.000,00	€ 6.000,00	€ 6.000,00	€ 2.000,00	€ 4.000,00	€ 4.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00	€ 0,00
2024	Website - vernieuwde huisstijl	0007	5	5	20,00%	€ 10.000,00	€ 8.000,00	€ 2.000,00	€ 6.000,00	€ 6.000,00	€ 2.000,00	€ 4.000,00	€ 4.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00	€ 0,00
2024	Brandmeldinstallatie	0007	5	10	20,00%	€ 10.000,00	€ 9.000,00	€ 1.000,00	€ 8.000,00	€ 8.000,00	€ 1.000,00	€ 7.000,00	€ 7.000,00	€ 1.000,00	€ 6.000,00	€ 6.000,00	€ 1.000,00	€ 5.000,00
2024	Onvoorzien	0007	5	0	20,00%	€ 5.000,00	€ 4.000,00	€ 1.000,00	€ 3.000,00	€ 3.000,00	€ 1.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00	€ 1.000,00	€ 1.000,00	€ 1.000,00	€ 1.000,00	€ 0,00
2025	Software Portal - instapfee-III	0007	5	5	20,00%	€ 15.000,00	€ 0,00	€ 3.000,00	€ 12.000,00	€ 12.000,00	€ 3.000,00	€ 9.000,00	€ 9.000,00	€ 3.000,00	€ 6.000,00	€ 6.000,00	€ 3.000,00	€ 3.000,00
2025	Software Portal - innovatie	0007	5	5	20,00%	€ 10.000,00	€ 0,00	€ 2.000,00	€ 8.000,00	€ 8.000,00	€ 2.000,00	€ 6.000,00	€ 6.000,00	€ 2.000,00	€ 4.000,00	€ 4.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00
2025	Onvoorzien	0007	5	5	20,00%	€ 5.000,00	€ 0,00	€ 1.000,00	€ 4.000,00	€ 4.000,00	€ 1.000,00	€ 3.000,00	€ 3.000,00	€ 1.000,00	€ 2.000,00	€ 2.000,00	€ 1.000,00	€ 1.000,00
2026	Software Portal - innovatie	0007	5	5	20,00%	€ 10.000,00				€ 0,00	€ 2.000,00	€ 8.000,00	€ 8.000,00	€ 2.000,00	€ 6.000,00	€ 6.000,00	€ 2.000,00	€ 4.000,00
2027	Software Portal - innovatie	0007	5	5	20,00%	€ 11.000,00				€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 2.200,00	€ 8.800,00	€ 8.800,00	€ 2.200,00	€ 6.600,00
2028	Software Portal - innovatie	0007	5	5	20,00%	€ 12.000,00				€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 2.400,00	€ 9.600,00
						€ 616.223,39	**€ 379.926,65**	**€ 49.824,52**	**€ 360.102,12**	**€ 360.102,12**	**€ 51.254,80**	**€ 318.847,32**	**€ 318.847,32**	**€ 52.832,84**	**€ 277.014,48**	**€ 277.014,48**	**€ 50.371,68**	**€ 238.642,80**
									€ 0,00			€ 0,00			€ 0,00			€ 0,00
							€ 0,00		€ 0,00	€ 0,00		€ 0,00						

CONCEPT

Jaarverslag 2023 hûs en hiem

Versiedatum : 11 maart 2024

Jaarverslag 2023

Inhoud

Pagina

Jaarverslag

Programma
- Doelstelling en taken 5
- Inleiding 6

Paragrafen
- Onderhoud kapitaalgoederen 16
- Bedrijfsvoering 16
- Weerstandsvermogen 16
- Samenvatting vermogenspositie, resultaten en financiële kengetallen 18
- Verbonden partijen 19

Jaarrekening

- Financieel jaarverslag 20
- Balans per 31 december 2023 20
- Overzicht baten en lasten 2023 21
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 22
- Toelichting op de balans per 31 december 2023 24
- Toelichting op overzicht baten en lasten 2023 27
- Controleverklaring 32

Bijlage 1: Samenstelling bestuur/bureau 36
Bijlage 2: Samenstelling commissies 38
Bijlage 3: Overzichten productiecijfers 2023 39

Doelstelling en Taken

Voor het opstellen van het jaarverslag 2023 wordt uitgegaan van de voor 2023 geldende Gemeenschappelijke regeling.

Doelstelling:
De Gemeenschappelijke Regeling 'hûs en hiem', welstandsadvisering en monumentenzorg, is opgericht 1 januari 1985 en voortgekomen uit:

1925: Provinciale Friesche Adviescommissie ter wering van de inbreuk op de schoonheid van stad en land.
1947: Provinciale Friese Schoonheidscommissie.
1980: Friese Schoonheidscommissie 'HUS en HIEM'.

De regeling heeft ten doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland.

Taken:
Het lichaam geeft met behulp van een hem ten dienste staand bureau uitvoering aan de bovengenoemde doelstelling en oefent daarbij de volgende taken uit:

a. het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet;
b. het geven van adviezen over algemene welstandsvraagstukken aan gemeenten, andere openbare lichamen en aan particulieren, de laatsten voor zover het een tweede onafhankelijke beoordeling betreft van bouwplannen gelegen buiten de aan de Gemeenschappelijke Regeling deelnemende gemeenten;
c. het voorzien van de gemeenten in de advisering over de toepassing van de Monumentenwet* en de Monumentenverordening in het bijzonder in de advisering als bedoeld in artikel 11 van die wet;
d. het op verzoek van gemeenten, voorzien in de advisering over de toepassing van de Monumentenwet* en de Monumentenverordening, in het bijzonder ten aanzien van beschermde gemeentelijke monumenten en/ of in de advisering ten aanzien van (beeldbepalende) panden binnen ingeschreven beschermde stads- en dorpsgezichten en/of in de advisering van objecten met door de gemeente toegekende cultuurhistorische waarde.

Hoewel in het werkveld de benamingen 'welstandscommissie' en 'monumentencommissie' nog wel eens worden gebruikt, functioneert hûs en hiem al enkele jaren als integrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit. De integratie van disciplines als welstand, monumentenzorg, stedenbouw en landschap in één commissie kent, zo is al vaak gebleken, veel voordelen. Advisering gaat over het algemeen vlotter, is consistenter en is voordeliger voor de aanvrager.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zal de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht zijn op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit. De naam van de GR is per 1 januari 2024 veranderd in hûs en hiem advisering omgevingskwaliteit en het bureau draagt de naam hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit.

Inleiding

Hûs en hiem heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. In de Omgevingswet, die vanaf 1 januari 2024 in werking treedt, is de verantwoordelijkheid voor goede omgevingskwaliteit nu wettelijk vastgelegd. Iedereen heeft hier een zorgplicht voor, de overheden voorop. De Omgevingswet laat geen twijfel over de integrale kwaliteitsdoelstelling. De wet gaat over natuur én cultuur.

In de Memorie van Toelichting op de Omgevingswet wordt omgevingskwaliteit als volgt omschreven: 'Omgevingskwaliteit duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Het gaat daarbij zowel om de menselijke beleving van de fysieke leefomgeving als om de intrinsieke waarden die de maatschappij toekent aan de identiteit van gebieden en aan dier- en plantensoorten.'

Volgens het College van Rijksadviseurs (CRA) ligt er een duurzamer, mooier, gezonder en rechtvaardiger Nederland in het verschiet. Als we willen dat dit werkelijkheid wordt, moeten we nu belangrijke beslissingen nemen. Op vele terreinen, die ook nog eens nauw met elkaar verknoopt zijn: klimaat, energie, mobiliteit, economie, landbouw, wonen, water en sociale rechtvaardigheid. Veel keuzen die op tafel liggen hebben ruimtelijke impact. Volgens het CRA hoeft het niet groter of meer, het moet anders en beter.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zal de advisering vanuit hûs en hiem sterker gericht zijn op een integrale benadering van het brede begrip omgevingskwaliteit. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de 'nieuwe' Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit, waarvan de leden door de gemeenteraad worden benoemd. De Verordening op de Gemeentelijke Adviescommissie is gedurende het verslagjaar door alle 17 deelnemende gemeenten vastgesteld.

Om tegemoet te komen aan alle juridische vereisten is de tekst van de Gemeenschappelijke Regeling aangepast en 'Omgevingswetproof' gemaakt. De naam van de GR is veranderd in hûs en hiem advisering omgevingskwaliteit en het bureau draagt vanaf 1 januari 2024 de naam hûs en hiem adviseurs omgevingskwaliteit. Overigens zal per 1 juli 2024 de tekst van de GR nogmaals aangepast moeten worden, ditmaal in verband met wijzigingen van de Wet op de Gemeenschappelijke Regeling (WGR). De voorbereidingen daarvoor zijn uitgevoerd door een externe jurist. Het Algemeen Bestuur heeft in november ingestemd met de nieuwe tekst.

Federatie Ruimtelijke Kwaliteit
De Federatie Ruimtelijke Kwaliteit is de vereniging van lokale adviescommissies en regionale organisaties voor ruimtelijke kwaliteit (onder andere erfgoed, welstand, verduurzaming). De Federatie bevordert gunstige randvoorwaarden opdat partijen op lokaal niveau een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving kunnen waarborgen, en de Federatie initieert en participeert in de nationale dialoog over een aantrekkelijke leefomgeving en een goede bouwcultuur.

Mariëlle Hoefsloot (51) is sinds 1 oktober de nieuwe directeur van de Federatie. Zij volgt Flip ten Cate op die, na een dienstverband van ruim 20 jaar bij de Federatie, met pensioen gaat. Mariëlle Hoefsloot werkte vanaf 2008 voor de Provincie Utrecht in verschillende functies op het gebied van kwaliteit van de fysieke leefomgeving en gaf daarin leiding aan een breed georiënteerd netwerk met o.a. ruimtelijk ontwerpers, de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, gebiedsmanagers en specialisten op het gebied van de Omgevingswet. Hoefsloot studeerde Milieukunde aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Verduurzaming pand levert label A+

Het monumentale pand van hûs en hiem aan de J.W. Frisostraat in de Leeuwarder Oranjewijk uit 1907 voldeed qua energie-label niet aan de eisen, die vanaf 1 januari 2023 aan kantoorpanden van (semi)overheidsinstellingen worden gesteld (tenminste label C). De uiteindelijke oplevering van de verduurzamingsoperatie vond plaats in het tweede kwartaal van 2023 na het buitenschilderwerk..

De buitenschil van het pand is volledig geïsoleerd en van nieuw dubbelglas voorzien. Bij de verduurzaming was veel aandacht voor circulariteit door recycling van materiaal en zijn waar mogelijk duurzame, ‘biobased’ materialen zoals o.a. hennepvezel gebruikt. Authentieke elementen in het interieur werden zoveel mogelijk gespaard om het karakter van het pand uit begin vorige eeuw zo veel mogelijk te behouden. Onderdeel van het plan was ook de plaatsing van 28 zonnepanelen op het horizontale deel van het dak, inclusief een laadpunt voor het opladen van elektrische voertuigen.

De ingrepen leveren een aanzienlijke energiebesparing op en de marktwaarde van het kantoorpand neemt fors toe. Met het samenspel van de volgende maatregelen is het energielabel omhoog gebracht van G naar A+: vloerisolatie, geïsoleerde voorzetwanden, zonwerende HR++ beglazing, hellend dak: isolatie binnenzijde, plat dak: isolatie buitenzijde, vraag-gestuurde mechanische ventilatie en LED-verlichting. Het uiteindelijke resultaat van de beoordeling overtrof alle verwachtingen want energielabel A+ is een enorm hoge waardering.

v.l.n.r. Jorrit van der Veen (LONT), Klaas-Jan Alma (Energynius), Marc A. Visser (directeur), Jakob Bosma (architect), GertJan Timmer (adviseur monumenten)

Aansluiting bij Circulair Fryslân
In 2023 is hûs en hiem lid geworden van de Vereniging Circulair Friesland. Wanneer je het over circulariteit hebt, is behoud van karakteristieke gebouwen een van de meest duurzame oplossingen. Van belang is echter dat je verder kijkt dan louter naar de culturele betekenis van erfgoed en naar de vraag hoe een nieuw gebouw past in de omgeving. Bij elke verandering in de gebouwde omgeving gaan we de laatste tijd steeds meer op zoek naar combinaties van schoonheid en duurzaamheid.

Naast alle Friese gemeenten zijn ook veel Friese architecten en bouwbedrijven lid van de vereniging. Het is een meerwaarde om in samenwerking met hen stappen te zetten naar een circulaire economie. Dat heeft ons doen besluiten om ook lid te worden van Circulair Fryslân. Samenwerken in Fryslân is heel belangrijk, ook voor hûs en hiem. We willen graag bijdragen aan kennisontwikkeling met betrekking tot circulariteit en duurzame ontwikkeling. Op die manier willen we onze aarde duurzaam kunnen doorgeven aan toekomstige generaties.

Excursies met raadsleden
Op Schiermonnikoog organiseerde de lokale adviescommissie een fietstocht met gemeenteraadsleden. Ook de burgemeester en twee wethouders fietsten mee. De gemeenteraad reageerde positief op het aanbod voor deze activiteit in het jaarverslag van de lokale adviescommissie. Doel van dergelijke excursies is om gezamenlijk de resultaten van het welstand- en monumentenbeleid in de gemeente te aanschouwen en te bediscussiëren. Contact tussen de raadsleden en de leden van de lokale adviescommissie ruimtelijke kwaliteit is van belang omdat de gemeenteraad het beleid vaststelt en de adviescommissie dat beleid als toetsingskader hanteert bij de beoordeling. Een van de bediscussieerde onderwerpen was de vraag of het zinvol is om – naast de al door het Rijk aangewezen Rijksmonumenten – ook gemeentelijke monumenten op Schiermonnikoog aan te wijzen.

Waterfront Oudega
In het kader van ontmoetingen met leden van de gemeenteraad hebben raadsleden uit Smallingerland samen met adviseurs van hûs en hiem de vorderingen bij de ontwikkeling van Havenfront Oudega bekeken. Ook leden van het kernteam van de 'Wurkgroep Doarpsplein oan it Wetter waren daarbij aanwezig. In het 'Ontwerp masterplan Waterfront Oudega' van oktober 2019 werd een vervolg gegeven aan de ontwikkeling van het dorp en het gebied rond de haven.

Bij de realisatie van het masterplan werd een Kwaliteitsteam opgericht waarin ook adviseurs van hûs en hiem participeerden. Toegelicht werd dat het doel van het initiatief is om economische groei en leefbaarheid te stimuleren en land- en waterrecreatie met elkaar te verbinden. Het aantal bezoekers vanaf het water én over land zal hierdoor toenemen. Op de plek van de voormalige zuivelfabriek 'de Hoop' is een appartementencomplex in aanbouw.

De wandeling door het gebied toont aan dat door de aanleg van de haven en de bouw van omliggende bebouwing een inspirerende gebiedsontwikkeling tot stand gebracht wordt. Het was een geslaagde avondwandeling met raadsleden, plannenmakers en vertegenwoordigers van Dorpsbelang en van hûs en hiem.

Excursie leden Centrale Adviescommissie
Eens per jaar organiseert hûs en hiem een excursie voor de leden van de Centrale Adviescommissie. Dit jaar werd gekozen voor een fietstocht langs de drie Friese parochies door de voormalige gemeente het Bildt in het noordwesten van Fryslân.

De start vond plaats bij de watertoren in Sint Jacobiparochie, die verbouwd wordt. Wie wilde, mocht de dik 40 meter hoge toren beklimmen, met als cadeautje een magnifiek uitzicht over het fryske lânskip. Vanaf de toren zijn de Waddeneilanden en Leeuwarden goed te zien. De eigenaren maken er een B&B (Bêd & Brochje) van. Eenmaal beneden vertrokken we richting de Grote Kerk, een bijzonder gebouw dat door architect Thomas Romein ontworpen en in 1843 werd geopend. Romein was destijds stadsbouwmeester van Leeuwarden. Na een fietstocht langs de Waddenzeedijk maakten we een tussenstop bij restaurant de Zwarte Haan. Bij de Bordenakerk kregen we van een trotse kerkganger een toelichting over de kerk en recente restauraties.

Abe Bonnema Prijs voor Kunstwerf Groningen

Ard de Vries Architecten en Studio Donna van Milligen Bielke hebben de Abe Bonnema Architectuurprijs 2023 gewonnen voor hun project de Kunstwerf in Groningen. Naar het oordeel van de jury is De Kunstwerf een prestatie van uitzonderlijke, hoogwaardige architectonische kwaliteit, die toekomstige generaties inspireert en tot voorbeeld strekt. De architecten ontvangen hiervoor een bedrag van 50.000 euro.

Ard de Vries en Donna van Milligen Bielke zijn erin geslaagd om op het terrein van de voormalige gasfabriek een nieuw stukje stad te creëren. De openbare binnentuin vormt het hart van de Kunstwerf, waar het gebouw – dat ruimte biedt aan vijf theater- en dansgezelschappen – omheen is ontworpen. Het ensemble van nieuwe en bestaande gebouwen is volgens de jury op sublieme wijze ingevlochten in het stedelijk weefsel. Stedenbouw, architectuur, landschap en openbare ruimte zijn volledig geïntegreerd.

De jury bestond uit Meta Knol (voorzitter), Steven Delva, Kees Kaan, Hedwig Saam, Gus Tielens en Nathalie de Vries. Marc A. Visser is secretaris van de jury.
De Abe Bonnema Prijs wordt sinds 2013 uitgereikt. Doel van de Abe Bonnema Prijs is het stimuleren van de kwaliteit van de architectuur in Nederland. Via de prijs wordt het gedachtegoed van de Friese architect Ir. Abe Bonnema (1926-2001) in ere gehouden. In de oneven jaren wordt de Abe Bonnema Architectuurprijs uitgereikt, in de even jaren de Abe Bonnema Prijs voor Jonge Architecten (onder 40 jaar). Het secretariaat van de Abe Bonnema Prijs is ondergebracht bij hûs en hiem.
In het Fries Museum te Leeuwarden was van 12 december 2023 tot en met 14 januari 2024 de tentoonstelling te zien met alle inzendingen voor de Abe Bonnema Architectuurprijs 2023.

Personeel

In 2023 hebben zich geen mutaties voorgedaan in het personeelsbestand. De bezetting van hûs en hiem is in 2023 uitgekomen op een gemiddelde van 9,63 FTE. De lichte daling ten opzichte van het gemiddelde van 9,85 in 2022 is vooral toe te schrijven aan de korte tijdelijk overlapping in 2022 door de vervroegde pensionering van een medewerker. Eind 2023 waren, evenals eind 2022, 11 medewerkers in dienst bij hûs en hiem.

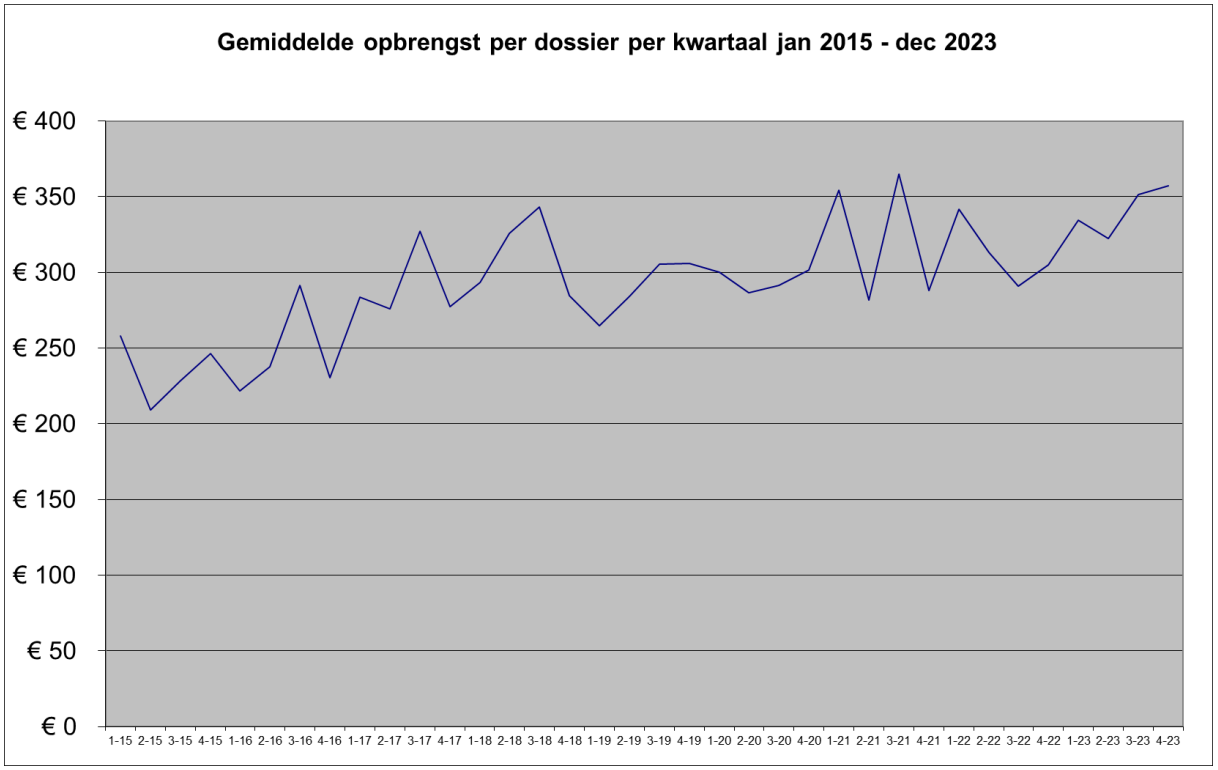
Productiecijfers 2023

In 2023 zijn in totaal 3.301 (eerste) adviesaanvragen behandeld. In 2022 zijn dat er 3.479 geweest. Daarmee is het aantal (eerste) adviesaanvragen ten opzichte van 2022 met 5,1% afgenomen, waarbij in 2022 t.o.v. 2021 al een afname van 10,8% werd geregistreerd. Het aantal adviesvragen in 2021 was daarbij uitzonderlijk hoog en het aantal in 2022 was weer enigszins op het niveau van 2020.

Omdat in veel gevallen na de (eerste) adviesaanvraag nog een vervolgaanvraag komt is het totale aantal planbehandelingen een veelvoud van het aantal (eerste) adviesaanvragen.
Het totaal aantal planbehandelingen is gedaald: 6.247 in 2023 ten opzichte van 6.881 in 2022, hetgeen een daling van 9,2% betekent. Deze daling is hoger dan de daling van het aantal (eerste) adviesaanvragen. In 2023 zijn daarmee minder behandelingen per aanvraag nodig geweest: gemiddeld 1,89. In 2022 was dat nog 1,98.

In 2023 was van de eerste aanvragen 37,3% vooroverleg (2022: 39,5%). Van het totale aantal behandelingen in 2023 was 29,1% vooroverleg (2022: 30,5%). Het voeren van vooroverleg alvorens over te gaan tot het aanvragen van een omgevingsvergunning blijft een veel gehanteerd instrument bij de aangesloten gemeenten.

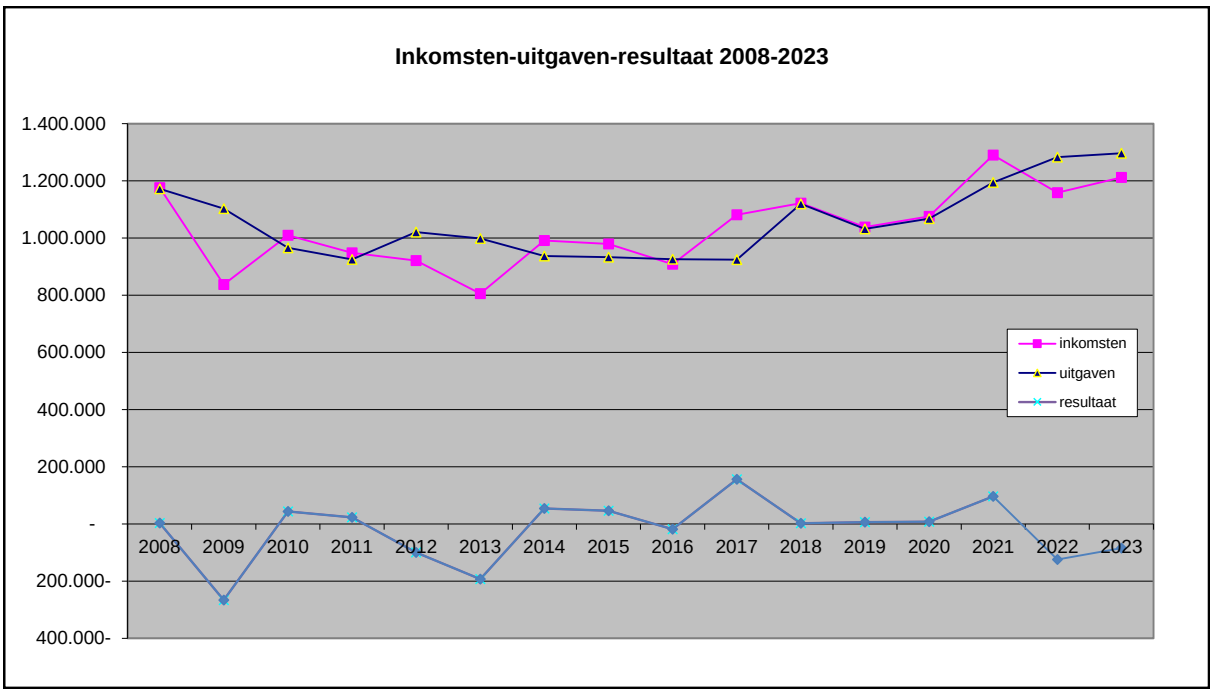
Productiecijfers				
Betreft:	**2023**	**2022**	**Mutatie**	**Mutatie-%**
(eerste) adviesaanvragen	3.301	3.479	-178	-5,1%
waarvan aantal vooroverleg	1.232	1.375	-143	-10,4%
vooroverleg /(1e) adviesaanvragen	37,3%	39,5%	-2,2%	-5,6%
aantal planbehandelingen	6.247	6.881	-634	-9,2%
waarvan aantal vooroverleg	1.820	2.097	-277	-13,2%
vooroverleg /aantal planbehandelingen	29,1%	30,5%	-1,3%	-4,4%

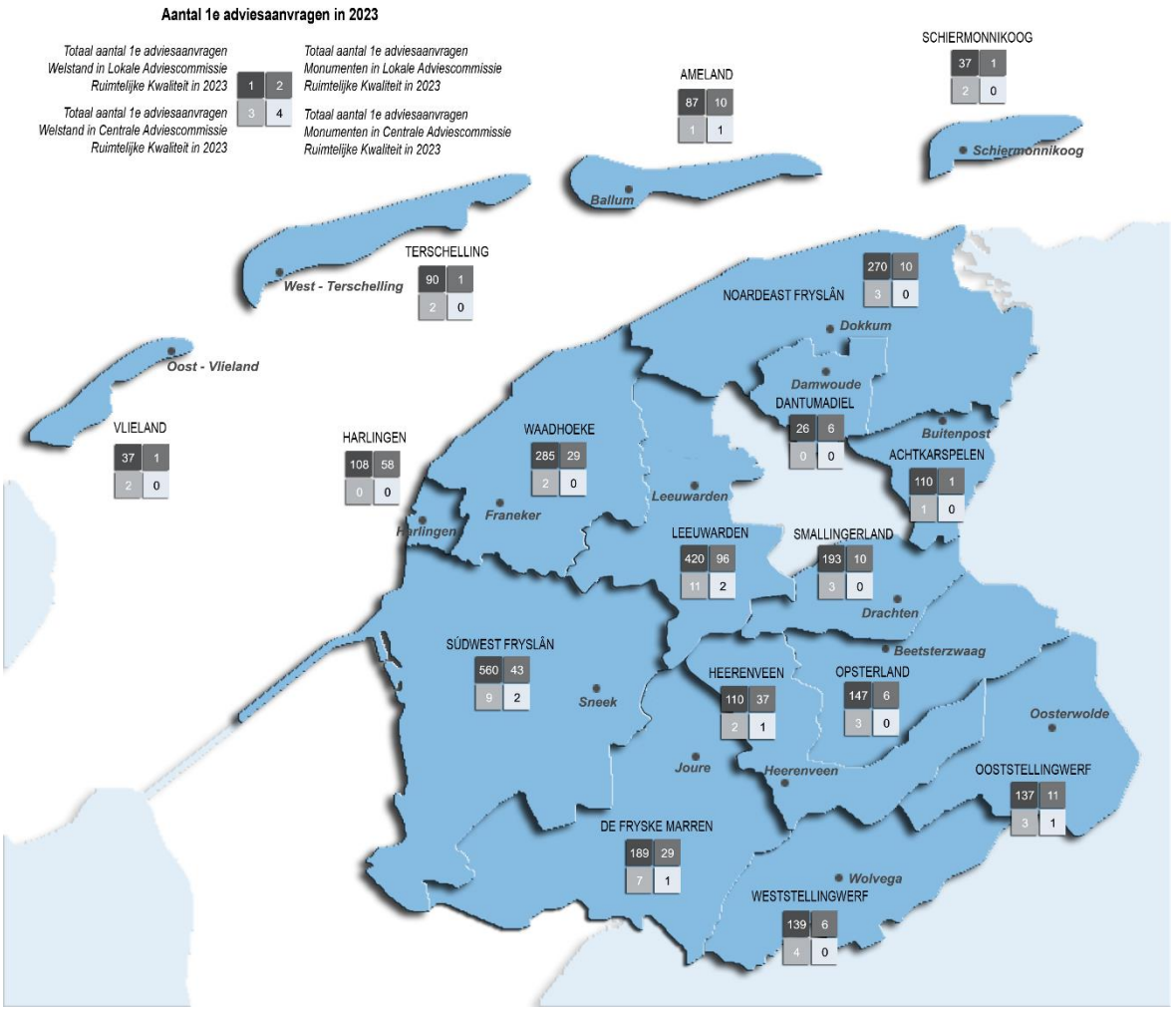

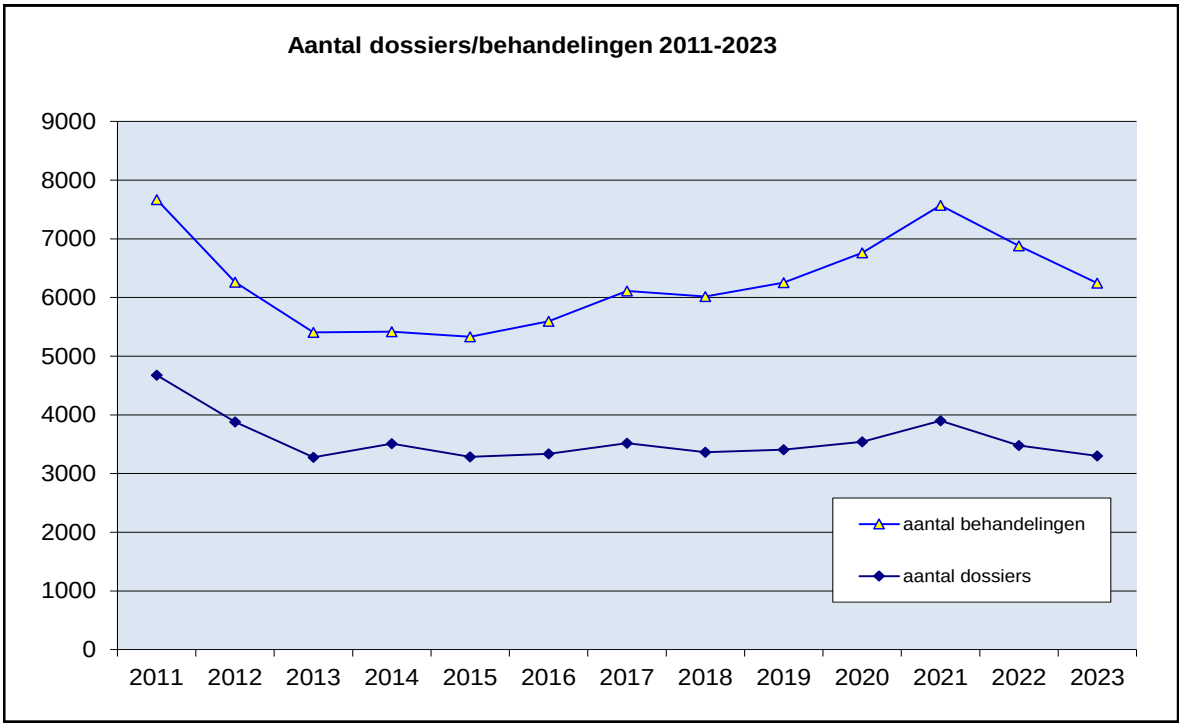
In 2023 is de gemiddelde opbrengst per aanvraag (dossier) uitgekomen op € 340,14. In 2022 was dit nog € 313,42. De daling van de gemiddelde opbrengst ten opzichte van 2022 bedraagt 8,5%.

Opbrengsten reguliere advisering per gemeente						
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Achtkarspelen	€ 45.018	€ 45.957	€ 47.199	€ 49.578	€ 41.737	**€ 52.708**
Ameland	€ 31.940	€ 28.057	€ 39.762	€ 44.828	€ 38.771	**€ 41.988**
Dantumadiel	€ 7.197	€ 8.000	€ 10.768	€ 10.126	€ 17.551	**€ 7.277**
De Fryske Marren	€ 53.350	€ 48.596	€ 55.416	€ 78.975	€ 80.654	**€ 85.814**
Harlingen	€ 34.638	€ 47.573	€ 27.151	€ 36.304	€ 46.844	**€ 38.947**
Heerenveen	€ 41.304	€ 31.822	€ 39.908	€ 39.596	€ 41.041	**€ 48.160**
Leeuwarden	€ 203.262	€ 195.962	€ 194.714	€ 218.416	€ 185.984	**€ 142.553**
Noardeast-Fryslân		€ 99.731	€ 123.432	€ 126.244	€ 96.391	**€ 99.945**
Ooststellingwerf	€ 37.891	€ 42.172	€ 41.445	€ 54.898	€ 54.572	**€ 47.760**
Opsterland	€ 54.340	€ 56.539	€ 67.040	€ 65.236	€ 53.558	**€ 72.247**
Schiermonnikoog	€ 8.602	€ 7.965	€ 6.114	€ 8.642	€ 8.894	**€ 9.702**
Smallingerland	€ 71.145	€ 78.279	€ 62.999	€ 105.975	€ 104.242	**€ 99.007**
Súdwest-Fryslân	€ 170.370	€ 158.204	€ 145.880	€ 196.698	€ 170.552	**€ 206.039**
Terschelling	€ 18.676	€ 16.605	€ 20.394	€ 30.139	€ 16.735	**€ 20.854**
Vlieland	€ 7.462	€ 8.396	€ 10.057	€ 15.257	€ 13.062	**€ 14.252**
Waadhoeke	€ 92.706	€ 78.102	€ 82.928	€ 107.607	€ 85.752	**€ 93.667**
Weststellingwerf	€ 63.264	€ 43.093	€ 63.355	€ 68.149	€ 52.768	**€ 68.823**
	€ 941.165	**€ 995.053**	**€ 1.038.562**	**€ 1.256.668**	**€ 1.109.108**	**€ 1.149.743**

Ontwikkeling eigen vermogen hûs en hiem 2001-2023
500.000
450.000
400.000
350.000
300.000
250.000
200.000
150.000
100.000
50.000
0
2001
2003
2005
2007
2009
2011
2013
2015
2017
2019
2021
2023
256.743
Jaar

Inkomsten-uitgaven-resultaat 2008-2023
1.400.000
1.200.000
1.000.000
800.000
600.000
400.000
200.000
-
200.000-
400.000-
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
inkomsten
uitgaven
resultaat

Aantal 1e adviesaanvragen in 2023
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Welstand in Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2023
1 2 3 4
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Welstand in Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2023
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Monumenten in Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2023
Totaal aantal 1e adviesaanvragen Monumenten in Centrale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit in 2023
AMELAND 87 10 1 1
Ballum
SCHIERMONNIKOOG 37 1 2 0
Schiermonnikoog
TERSCHELLING 90 1 2 0
West - Terschelling
Oost - Vlieland
VLIELAND 37 1 2 0
HARLINGEN 108 58 0 0
Harlingen
WAADHOEKE 285 29 2 0
Franeker
Leeuwarden
NOARDEAST FRYSLÂN 270 10 3 0
Dokkum
Damwoude
DANTUMADIEL 26 6 0 0
Buitenpost
ACHTKARSPELEN 110 1 1 0
LEEUWARDEN 420 96 11 2
SMALLINGERLAND 193 10 3 0
Drachten
Beetsterzwaag
SÚDWEST FRYSLÂN 560 43 9 2
Sneek
HEERENVEEN 110 37 2 1
Joure
Heerenveen
OPSTERLAND 147 6 3 0
Oosterwolde
OOSTSTELLINGWERF 137 11 3 1
DE FRYSKE MARREN 189 29 7 1
Wolvega
WESTSTELLINGWERF 139 6 4 0

Aantal dossiers/behandelingen 2011-2023
9000
8000
7000
6000
5000
4000
3000
2000
1000
0
2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023
aantal behandelingen
aantal dossiers

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Als gevolg van de wettelijke verplichting om als kantoorpand groter dan 100m2 vanaf 2023 minimaal energielabel C te hebben is eind 2021 een team van externe en interne adviseurs gestart met een inventarisatie van de mogelijkheden tot verduurzaming van het pand op de Johan Willem Frisostraat 1 te Leeuwarden. Deze inventarisatie heeft geleid tot een overeenkomst met bouwbedrijf Lont B.V. en het formeren van een bouwteam met als opdracht 'het verduurzamen van het kantoor aan de J.W. Frisostraat 1 te Leeuwarden naar minimaal een label C'.
In de tweede helft van 2022 zijn diverse verduurzamingsinvesteringen gedaan om deze opdracht van minimaal label C te realiseren. Na de uitgevoerde verduurzamingswerkzaamheden is het pand begin 2023 weer in gebruik genomen door hûs en hiem, waarbij de uiteindelijke oplevering heeft plaats gevonden in het 2e kwartaal van 2023.

FINANCIERING

Inzake de realisatie van beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille (art. 13 BBV), kan worden opgemerkt dat het 'Treasurystatuut Hûs en Hiem' dd 24-11-2006 van toepassing is. Hûs en hiem is tevens onderworpen aan de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) en de regeling (verplicht) Schatkistbankieren.

BEDRIJFSVOERING

Hûs en hiem heeft in het verslagjaar 2023 welstands- en monumentenadvisering uitgevoerd voor de deelnemende gemeenten. Ook biedt hûs en hiem diensten aan de deelnemende gemeenten aan voor Nije Pleats, neemt deel aan kwaliteitsteams en biedt ondersteuning op het gebied van (gemeentelijke) monumentenzorg en de actualisering van welstandsnota's. Daarnaast verricht hûs en hiem incidenteel opdrachten voor derden in het kader van *second opinions* en als secretariaat van architectuurprijsvragen.
De dienstverlening wordt afgestemd op de adviesbehoefte van de deelnemende gemeenten.
De tarifering voor de dienstverlening is gebaseerd op een kostendekkende exploitatie, immers, hûs en hiem is een *non-profit* organisatie. Gewoonlijk worden de tarieven (op basis van CBS-inflatie-indexen) eens per drie jaar herzien. De jongste herziening is sinds 1-1-2024 van kracht.

Om verantwoording af te leggen aan de deelnemende gemeenten inzake het functioneren van de lokale commissies worden (lokale) jaarverslagen gemaakt. Tevens vinden jaarlijkse evaluatie-gesprekken plaats met de verantwoordelijke gemeentelijke portefeuillehouders.

Het aantal fte's per 31 december 2023 bij hûs en hiem bedraagt 9,63 (gemiddeld over 2023: 9,63). Voor de bezetting van de centrale adviescommissie beschikt hûs en hiem over een poule van circa 25 externe deskundigen.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Hierbij gaat het om het vermogen om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat beleid moet worden aangepast. Het gaat dus om de robuustheid van de begroting. Het vermogen om het beleid door te kunnen zetten is afhankelijk van de weerstandscapaciteit. De weerstands-capaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de organisatie om niet-begrote kosten te dekken.

De weerstandscapaciteit van hûs en hiem bestaat naast het eigen vermogen uit het begrote resultaat uit de bedrijfsvoering. Tevens is het bezit van het kantoorpand (Johan Willem Frisostraat 1 in Leeuwarden) als stil vermogen een belangrijk onderdeel van de weerstands-capaciteit. Het pand is onbelast met hypotheek.

De WOZ-waarde is per 1-1-2023 ongewijzigd vastgesteld op een bedrag van € 403.000. De waarde voor de opstalverzekering (op basis van herbouwwaarde) is, na een her-taxatie in 2019, gesteld op € 1.070.000. Verder is het pand op 14 juni 2022 door Hoekstra Taxaties voor de verbouwing gewaardeerd op een bedrag van € 650.000 marktwaarde kosten koper. Hoekstra Taxaties schat de marktwaarde als woonhuis na de doorgevoerde verduurzaming op € 800.000.

Het eigen vermogen (exclusief de waarde van het pand), inclusief bestemmingsreserves per 31-12-2023 bedraagt voor de resultaatbestemming over het boekjaar 2023 € 338.222.
Van het resultaat over 2023 ad -€ 81.479 wordt voorgesteld om € 3.000 toe te voegen aan de 'Bestemmingsreserve onderhoud pand' en het saldo van -€ 84.479 in mindering te brengen op de algemene reserve.

De weerstandscapaciteit is bij hûs en hiem dynamisch, dat wil zeggen dat het eigen vermogen beïnvloedbaar is. Immers, ook de tarifering voor de dienstverlening kan bij een dreigend tekort in de dekking van de vaste lasten redelijk snel aangepast worden. De bedrijfsvoering is er echter op gericht om een verhoging van de tarieven zoveel mogelijk te voorkomen.
In dit kader is het wel van belang om te melden dat de bonden eind 2023 een akkoord hebben bereikt voor een nieuwe cao ingaande op 1 januari 2024 en eindigend op 31 maart 2025. In het nieuwe cao akkoord is onder andere sprake van een gemiddelde loonsverhoging van circa 6%. Voor het boekjaar 2024 is in de begroting geen rekening gehouden met deze stijging van de lonen.

De meerjarenraming (2025 – 2027) is gebaseerd op een stabiel aantal adviesaanvragen. Inmiddels is de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 een feit. De verwachting is dat in elk geval in zowel 2024 als in 2025 de rol van hûs en hiem binnen de in de GR deelnemende gemeenten niet anders zal zijn dan in 2023.

<u>Algemene reserve</u>
In 2018 heeft het Algemeen Bestuur besloten dat, gelet op de risico's die zijn verbonden aan de aard van de werkzaamheden, gestreefd moet worden naar een algemene reserve van hûs en hiem van € 900.000. In dit bedrag ligt besloten de waarde van het pand (stille reserve).

<u>Aanwezige stille reserve</u>
De waarde van het pand, Johan Willem Frisostraat 1 te Leeuwarden, is door de gemeente Leeuwarden voor de WOZ vastgesteld per 1-1-2022 op € 403.000. Deze waardepeildatum is de basis voor het belastingjaar 2023 geweest. Het pand is onbelast met hypotheek.

<u>Lening</u>
Voor het kunnen uitvoeren van de verduurzamingswerkzaamheden heeft hûs en hiem een geldlening van € 330.000 afgesloten met BNG Bank B.V. De geldlening heeft een looptijd van 15 jaar vanaf 1 september 2022 tot 1 september 2037 tegen een rentepercentage van 2,99% per jaar. Op deze lening wordt jaarlijks, voor het eerst op 1 september 2023, afgelost en de verschuldigde rente betaald. Het huidige saldo van deze lening bedraagt € 308.000

Samenvatting vermogenspositie, resultaten en financiële kengetallen

Activa en passiva / Resultaat voor bestemming				
	2023	**2022**	**2021**	**2020**
Eigen vermogen (na resultaatbestemming)	256.743	338.222	454.558	350.189
Balanstotaal (totaal vermogen)	709.680	821.521	590.941	431.095
Resultaat voor bestemming	81.479-	116.336-	104.369	16.294
Vlottende activa + Liquide middelen	320.170	473.419	529.761	353.512
Vaste passiva (langlopende schulden)	308.000	330.000	-	-
Vlottende passiva (kortlopende schulden)	144.937	153.299	136.383	80.906
Aanwezige stille reserve (o.b.v. de WOZ-waarde per 1/1)	403.000	403.000	403.000	403.000
Weerstandsvermogen (o.b.v. eigen vermogen + stille reserves)	659.743	741.222	857.558	753.189
Financiële kengetallen				
	2023	**2022**	**2021**	**2020**
Solvabiliteit:	36%	41%	77%	81%
*Eigen vermogen / totaal vermogen * 100%*				
Rentabiliteit van het eigen vermogen:	-27%	-29%	26%	5%
*Resultaat voor bestemming / gemiddeld eigen vermogen * 100%*				
Current ratio:	2,21	3,09	3,88	4,37
(Vlottende activa + Liquide middelen)/ vlottende passiva				
Netto schuldquote:	25%	28%	n.v.t.	n.v.t.
Totaal geleende gelden / totale baten				

Voor een volledig inzicht in de vermogenspositie en de resultaten wordt verwezen naar de cijfers van de jaarrekening van hûs en hiem.

VERBONDEN PARTIJEN

Voor het jaarverslag 2023 wordt uitgegaan van de voor 2023 geldende Gemeenschappelijke regeling en onderstaande artikelen verwijzen hiernaar. In deze Gemeenschappelijke Regeling hûs en hiem hebben in 2023 alle gemeenten in Fryslân met uitzondering van Tytsjerksteradiel deelgenomen.

Conform artikel 34 lid 1 van de GR hûs en hiem draagt elke deelnemende gemeente in de kosten van het lichaam bij naar rato van de dienstverlening op basis van tarieven die door het Algemeen Bestuur worden vastgesteld en meegedeeld aan de gemeenten.

Conform artikel 34 lid 2 van de GR hûs en hiem kan een nadelig saldo van de vastgestelde rekening, na in achtneming van het door het Algemeen Bestuur vastgestelde reserveringsbeleid, door de gemeenten worden gedragen in verhouding tot het aantal ingezetenen op 1 januari van het betreffende kalenderjaar.

Conform artikel 34 lid 3 van de GR hûs en hiem kan een batig saldo van de vastgestelde rekening, na in achtneming van het door het Algemeen Bestuur vastgestelde reserveringsbeleid, naar rato van de gemeentelijke bijdragen op basis van de tarieven in het betreffende kalenderjaar, aan de deelnemende gemeenten worden uitbetaald.

JAARREKENING 2023 GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING hûs en hiem

Balans		31.12.2023		31.12.2022
Activa				
vaste activa				
materiële vaste activa		389.510		348.102
Investeringen met een economisch nut				
vlottende activa				
Vorderingen op openbare lichamen	84.151		103.254	
Depot PostNL	290		290	
Overige vorderingen	5.629		4.945	
Overlopende activa	1.724		10.723	
		91.794		119.212
Liquide middelen		228.376		354.207
		709.680		821.521
Passiva				
eigen vermogen				
Algemene reserve	326.222		435.558	
Bestemmingsreserve onderhoud pand	15.000		12.000	
Bestemmingsreserve energielabel C	0		0	
Resultaat lopend boekjaar	-84.479		-109.336	
		256.743		338.222
vaste passiva		308.000		330.000
vlottende passiva				
Schulden aan kredietinstellingen	0		0	
Schulden aan openbare lichamen	41.242		35.400	
Overige schulden	24.652		34.567	
Overlopende passiva	79.043		83.332	
		144.937		153.299
Totaal		709.680		821.521

Overzicht van baten en lasten

		Rekening 2023	Begroting 2023	Rekening 2022
Baten				
	Adviesgeld	1.152.108	1.147.000	1.110.668
	Opbrengsten Nije Pleats, ABP	19.696	25.000	23.127
	Overige projecten	40.507	0	25.168
	Buitengewone baten/rente	0	0	0
	totaal baten	**1.212.311**	**1.172.000**	**1.158.963**
Lasten				
	Kapitaallasten	46.881	20.000	19.114
	Directe personeelskosten	1.033.221	990.000	987.569
	Indirecte personeelskosten	23.238	20.000	35.611
	Externe personeelskosten	41.634	30.000	38.877
	Huisvesting	25.661	19.000	98.840
	Kantoorkosten	56.209	45.000	35.443
	Organisatiekosten	46.054	34.000	44.680
	Inkoop projecten (NP, ABP)	12.935	10.000	15.125
	Aanloopkosten Omgevingswet	0	0	0
	Diverse lasten (rente, Vpb)	7.957	1.000	40
	totaal lasten	**1.293.790**	**1.169.000**	**1.275.299**
	resultaat voor bestemming	**-81.479**	**3.000**	**-116.336**
	naar bestemmingsreserve onderhoud	-3.000	-3.000	-3.000
	naar bestemmingsreserve energielabel C	0	0	-5.000
	onttrekking bestemmingsreserve onderhoud	0	0	0
	onttrekking bestemmingsreserve energielabel C	0	0	15.000
	resultaat na bestemming	***-84.479***	***0***	***-109.336***

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Inleiding
De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarop uitbetaling plaatsvindt.

Balans
Vaste Activa

Materiële vaste activa met economisch nut
Overige investeringen met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte
gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Bedrijfsgebouwen	15
Overige materiële vaste activa	3-10

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid kan een voorziening in mindering gebracht worden. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichtingen c.q. het voorzienbare verlies. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (en deels van) de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid terzake nader uiteengezet.

Langlopende schulden
Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Rechtmatigheid

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Het Dagelijks Bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde (grotere) afwijkingen in de realisatie van 2023 ten opzichte van de begroting 2023 betreffen:

a. Kapitaallasten
b. Directe personeelskosten
c. Diverse lasten

Ad a. De hogere Kapitaallasten in 2023 zijn mede het gevolg van de hogere afschrijvingslasten van de in 2022 uitgevoerde verduurzaming van het pand van hûs en hiem. In het najaar van 2022 heeft een meerderheid van het Algemeen Bestuur middels een schriftelijke consultatie ingestemd met een begrotingswijziging voor deze extra uitgaven voor deze verduurzaming. De afschrijvingen waren ten tijde van het opstellen en goedkeuren van de begroting van 2023 nog niet bekend.

Ad b. Aan de hogere Directe personeelskosten ligt vooral de cao-verhoging van 2023 ten grondslag. In deze cao-verhoging is de inflatie als gevolg van de stijgende kosten (deels energiekosten) verrekend. Bij het opstellen en goedkeuren van de begroting 2023 was de cao-verhoging niet bekend.

Ad c. Voor het kunnen uitvoeren van de verduurzaming van het pand van hûs en hiem is in 2022 een lening afgesloten waarvoor eind 2022 het Algemeen Bestuur toestemming heeft verleend. Onder de hogere Diverse lasten zijn de niet begrote rentelasten van deze lening verantwoord.

TOELICHTING OP DE BALANS

Materiële vaste activa

Het onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut weer:

	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	€ 348.102	€ 61.180
Investering	- 88.289	- 306.036
Afschrijvingen	- 46.881	- 19.114
Desinvesteringen	- 0	- 0
Boekwaarde 31 december	**€ 389.510**	**€ 348.102**

Staat van activa rekening hûs en hiem miv 2023 (lineaire afschrijving)

								2023	
jaar aanschaf	omschrijving	grootboekrek	looptijd	resterende jaren	percentage afschrijving boekwaarde	investering	boekwaarde begin boekjaar	afschrijving boekjaar	boekwaarde einde boekjaar
2017	cv ketel Remeha	0001	10	5	10,00%	€ 3.750,00	€ 1.875,00	€ 375,00	€ 1.500,00
2017	Huisvesting (markiezen)	0001	10	5	10,00%	€ 8.263,46	€ 4.131,71	€ 826,35	€ 3.305,36
2018	Inventaris (stoel adm) Bremer	0002	5	1	20,00%	€ 330,00	€ 66,00	€ 66,00	€ 0,00
2019	Adviesbank software	0007	5	2	20,00%	€ 3.720,00	€ 1.488,00	€ 1.488,00	€ 0,00
2019	Inventaris pand	0002	5	2	20,00%	€ 80.000,00	€ 32.000,00	€ 16.000,00	€ 16.000,00
2019	Dressoir (2x)	0002	5	2	20,00%	€ 546,64	€ 218,65	€ 109,33	€ 109,32
2020	Asus VivoBook laptop	0003	5	3	20,00%	€ 915,70	€ 549,42	€ 183,14	€ 366,28
2021	Beeldschermen 27"(9x)	0003	5	4	20,00%	€ 2.223,97	€ 1.779,18	€ 444,79	€ 1.334,38
2022	Google Pixel 7	0004	3	2	33,33%	€ 400,00	€ 377,78	€ 133,32	€ 244,46
2022	Samsung Galaxy S20	0004	3	2	33,33%	€ 354,55	€ 334,85	€ 118,17	€ 216,68
2022	Verduurzaming pand	0001	15	14	6,67%	€ 305.281,88	€ 305.281,88	€ 20.352,13	€ 284.929,75
						€ 405.786,20	**€ 348.102,47**	**€ 40.096,22**	**€ 308.006,25**
2023	Verduurzaming pand	0001	15	15	6,67%	€ 20.000,00	€ 0,00	€ 1.333,33	€ 18.666,67
2023	Verduurzaming pand - extra	0001	15	15	6,67%	€ 11.598,77	€ 0,00	€ 773,25	€ 10.825,52
2023	Archiefstelling Habéé	0002	10	10	10,00%	€ 4.194,00	€ 0,00	€ 419,40	€ 3.774,60
2023	Bureau's + tafels Habéé	0002	10	10	10,00%	€ 2.100,00	€ 0,00	€ 210,00	€ 1.890,00
2023	Vloerbedekking 2e etage	0002	10	10	10,00%	€ 2.457,35	€ 0,00	€ 122,87	€ 2.334,48
2023	Laadpaal	0001	15	15	6,67%	€ 2.670,00	€ 0,00	€ 89,00	€ 2.581,00
2023	Koffiemachine	0002	5	5	20,00%	€ 1.098,35	€ 0,00	€ 109,84	€ 988,52
2023	Mobiele telefoons (3x)	0004	3	2	33,33%	€ 1.062,34	€ 0,00	€ 177,04	€ 885,30
2023	Software Portal	0007	5	5	20,00%	€ 35.500,00	€ 0,00	€ 3.550,00	€ 31.950,00
2023	Software Portal - Innovatie	0007	5	5	20,00%	€ 7.608,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 7.608,00
						€ 88.288,81	**€ 0,00**	**€ 6.784,73**	**€ 81.504,08**
						€ 494.075,01	**€ 348.102,47**	**€ 46.880,95**	**€ 389.510,33**

**) Het pand aan de J.W. Frisostraat 1 is, na de verduurzamingswerkzaamheden, begin 2023 weer in gebruik genomen.*

Vlottende activa

Liquide middelen

Het saldo van de rekening-courant bij de BNG Bank op 31 december bedraagt € 228.376.
Het saldo van de schatkistbankierenrekening bedraagt op 31 december € 0.
De kredietfaciliteit die hûs en hiem bij de BNG Bank geniet, betreft een bedrag van € 500.000.

Schatkistbankieren

Berekening benutting drempebedrag schatkistbankieren

Begrotingsbedrag verslagjaar	€	1.172.000
Drempelbedrag 2% van begrotingsbedrag	€	23.440
Minimaal drempelbedrag	€	1.000.000

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfers op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	€ 358.255	€ 320.821	€ 278.034	€ 257.418
Ruimte onder het drempelbedrag	€ 641.745	€ 679.179	€ 721.966	€ 742.582

** De regeling Schatkistbankieren is per 1-7-2021 gewijzigd: per die datum is de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Het drempelbedrag is nooit lager dan € 1 miljoen, wat betekent dat een decentrale overheid altijd gemiddeld € 1 miljoen buiten de schatkist mag houden.*

Verloop eigen vermogen

Algemene reserve	**2023**	**2022**
saldo per 1 januari	€ 435.558	€ 339.189
resultaat voorgaand boekjaar	- 109.336-	- 96.369
saldo per 31 december	**€ 326.222**	**€ 435.558**

Gerealiseerd resultaat	**2023**	**2022**
saldo per 1 januari	€ 109.336-	€ 96.369
resultaat huidig jaar	- 81.479-	- 116.336-
resultaat voorgaand jaar	- 109.336+	- 96.369+
naar bestemmingsreserve	- 3.000-	- 8.000-
onttrekking bestemmingsreserve	- 0	- 15.000+
saldo per 31 december	**€ 84.479-**	**€ 109.336-**

Bestemmingsreserve	**2023**	**2022**
saldo per 1 januari	€ 12.000	€ 19.000
naar bestemmingsreserve	- 3.000	- 8.000
onttrekking bestemmingsreserve	- 0	- 15.000-
saldo per 31 december	**€ 15.000**	**€ 12.000**

Resultaatverdeling	**2023**	**2022**
resultaat voor bestemming	€ 81.479-	€ 116.336-
naar bestemmingsreserve	- 3.000-	- 8.000-
onttrekking bestemmingsreserve	- 0	- 15.000
resultaat na bestemming	**€ 84.479-**	**€ 109.336-**

Vaste passiva

Om het pand aan de J.W. Frisostraat per 1 januari 2023 minimaal aan label C te laten voldoen heeft hûs en hiem voor de benodigde verduurzaming van het pand een geldlening afgesloten met BNG Bank N.V. voor een bedrag van € 330.000.
De geldlening heeft een looptijd van 15 jaar vanaf 1 september 2022 tot 1 september 2037 tegen een rentepercentage van 2,99% per jaar. Op deze lening wordt jaarlijks, voor het eerst op 1 september 2023, afgelost en de verschuldigde rente betaald.

Langlopende deel van de geldlening zijnde > 5 jaar bedraagt: € 198.000
Kortlopende deel van de geldlening zijnde < 5 jaar bedraagt: € 110.000

Vlottende passiva

Bij de vlottende passiva staat ultimo 2022 onder ‘Overige schulden’ een bedrag van € 26.000. Deze schuld vloeit voort uit een vaststellingsovereenkomst die in december 2021 is opgemaakt voor het vervroegde pensioneren van een medewerker. Overeenkomstig het BBV dient de waarde van een dergelijke overeenkomst als overige schuld op de balans van het jaar van vaststelling te worden opgenomen. Dit bedrag is uiteindelijk begin 2023 uitbetaald en is derhalve ook op de balans over 2022 als schuld opgenomen.

Niet in balans opgenomen activa en verplichtingen

Onder de post van *Niet in balans opgenomen activa en verplichtingen* vallen de bijdragen aan het Portaal (ter vervanging van de Adviesbank) voor in totaal een bedrag van € 30.000 (2024: € 15.000 / 2025: € 15.000).

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Adviesgelden en overige inkomsten
Aan inkomsten uit (welstands- en monumenten)advisering aan gemeenten inclusief second opinions voor derden is in 2023 een bedrag van € 1.152.107 geboekt (hierin begrepen is een bedrag van € 168.139 uit vooroverlegadvisering). In 2022 was dit € 1.135.836 (waarvan € 178.844 uit vooroverleg). Daarnaast is uit de loketfunctie Nije Pleats, organisatie van de Abe Bonnema Prijs en overige projecten aan baten een bedrag van in totaal € 60.203 geboekt.

In 2023 zijn aan (eerste) welstandsadviesaanvragen 2.964 (2022: 3.154) behandeld en aan (eerste) monumentenadviesaanvragen 355 (2022: 325). Dit is ten opzichte van 2023 een daling van 6,6% bij de welstandsadviesaanvragen en een stijging van 9,2% bij de monumentenadviesaanvragen.
Het totale aantal behandelingen voor welstand betrof 5.621 en voor monumenten 626.
Voor welstand is in 2023 het gemiddeld aantal behandelingen per aanvraag 2,14 geweest en voor monumenten 1,63. Daarmee is het gemiddeld aantal behandelingen per aanvraag in 2023 voor welstand gestegen ten opzichte van 2022, toen voor welstand 2,00 behandelingen per aanvraag plaats hebben gevonden. Voor monumenten was in 2023 het aantal behandelingen 1,63 per dossier, dit betreft een daling ten opzichte van 2022 (1,78).

Voor 'second opinions' is in 2023 aan verkopen een bedrag van € 2.365 geboekt (2022: € 1.560). Second opinions worden veelal aangevraagd door rechtsbijstandsverzekeraars.
In 2023 zijn opbrengsten voor een bedrag van € 9.796 (2022: € 13.200) geboekt uit deelname aan de Nije Pleats-sessies. In 2023 is de Abe Bonnema Architectuurprijs weer uitgereikt. De organisatie hiervan lag deels bij hûs en hiem. Aan verkopen (uren en doorbelaste inkoopkosten) hieruit kon in het boekjaar 2023 een bedrag ad € 9.900 worden geboekt.

Verder zijn in 2023 onder de noemer Overige projecten de opbrengsten voor bijvoorbeeld de ondersteuning en advisering bij het opstellen van Beeldkwaliteitsplannen, advisering inzake erfturbines, deelname aan Q-teams en deelname aan KBO Omgevingskwaliteit Afsluitdijk geboekt voor een totaalbedrag van € 40.507 (2022: € 25.168).

Personeelslasten
In 2023 was de cao die is ingegaan op 2-1-2023 en loopt tot 1-1-2024 van toepassing. Deze cao is op 5 april 2023 definitief geworden en met terugwerkende kracht uitbetaald in de maanden mei en juni. De cao resulteerde in een gemiddelde loonsverhoging van 9,1% voor 2023.
In het personeelsbestand hebben zich in 2023 geen mutaties voorgedaan.

Het aantal FTE's bedraagt in 2023 gemiddeld 9,63 (waarvan 0,22 tijdelijk) ten opzichte van een gemiddelde van 9,85 in 2022 (waarvan 0,33 tijdelijk). Deze daling stijging is mede het gevolg van een tijdelijke overlapping in 2022 door de vervroegde pensionering van een medewerker.

De post Netto salarissen is met € 518.863 in 2023 hoger geweest dan in 2022 (€ 494.489).
De post Loonheffingen is met € 339.004 in 2023 ook hoger dan in 2022 (€ 313.383).
De post Pensioenen is in 2023 met € 175.354 lager dan in 2022 (€ 179.696)
De totale salarislast in 2023 is uitgekomen op € 1.033.221 en dat is hoger dan in 2022 (€ 987.569).
De hogere salarislast kunnen grotendeels worden toegeschreven aan de cao-uitkomsten.

De post Indirecte personeelskosten is in 2023 uitgekomen op € 23.238 en is daarmee lager dan in 2022 (€ 35.611). Deze daling wordt met name veroorzaakt door in 2022 gemaakte wervingskosten. De post Externe personeelskosten (presentievergoeding commissieleden en invalkrachten) is in 2023 uitgekomen op € 41.634 (2022: € 38.877).

	Rekening 2023	Begroting 2023	Rekening 2022
Directe personeelskosten	1.033.221	990.000	987.569
Indirecte personeelskosten	23.238	20.000	35.611
Externe personeelskosten	41.634	30.000	38.877
Totaal	**1.098.093**	**1.040.000**	**1.062.057**

Wet WNT (Wet normering topinkomens)

Het normenkader rondom de 'Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector (hierna: WNT) is bekrachtigd in het Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000106049 en de Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000 104920.

De WNT is per 1 januari 2013 in werking getreden. Beloningen van bestuurders en overige topfunctionarissen in de (semi)publieke sector dienen wettelijk genormeerd, respectievelijk gemaximeerd te worden. Dit heeft geresulteerd in de wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Hiermee wordt WOPT ingetrokken. De WNT voorziet in een democratisch gelegitimeerd instrument waarmee normen en verplichtingen kunnen worden opgelegd voor de bezoldiging van bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De gemeenschappelijke regeling is verplicht om jaarlijks in de jaarrekening de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen voor zover deze een drempelbedrag van € 1.900 overschrijden, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum.

Ten aanzien van interim-functionarissen die geen topfunctie vervullen hebben wij gebruik gemaakt van de mogelijkheid die paragraaf 6 van de Beleidsregels toepassing WNT biedt inzake de volledige openbaarmaking van deze functionarissen. Op basis van de Beleidsregels toepassing WNT (inclusief de wijziging van paragraaf 6 volgens besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 12 maart 2014, nr. 2014-0000142706 kunnen en hoeven wij niet volledig te voldoen aan de verplichting voor openbaarmaking van deze interim-functionarissen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de WNT (inclusief verwerking Aanpassingswet WNT). Voor 2023 geldt als maximumbedrag € 223.000,- inclusief belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage.

In 2023 hebben geen bezoldigingen boven deze bezoldigingsnorm plaatsgevonden. Zowel bij vast als bij tijdelijk personeel.

De WNT geeft aan dat de gemeenschappelijke regeling verplicht is om jaarlijks in het financieel jaarverslag de bezoldiging van iedere topfunctionaris en gewezen topfunctionaris op persoonsnaam op te nemen voor zover deze een drempelbedrag van € 1.900 overschrijden, ongeacht een eventuele overschrijding van het bezoldigingsmaximum. Dit houdt in dat de directeur mét financiële gegevens en de leden van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem zónder financiële gegevens opgenomen moeten worden in de jaarrekening.

In 2023 betreft dit alsdan de volgende personen:

	Marc A. Visser
Functiegegevens	directeur/secretaris
van - tot	1-1-2023 / 31-12-2023
deeltijdfactor	0,8 FTE
dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 98.312
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.531
Totale bezoldiging	€ 115.843
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 178.400 (80% van € 223.000)
Gegevens 2022	
van - tot	1-1-2022 / 31-12-2022
deeltijdfactor	0,8 FTE
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 93.943
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.212
Totale bezoldiging	€ 112.155

Aan de hieronder vermelde functionarissen zijn in 2023 (evenals in 2022) geen vergoedingen betaald.

Leden van het DB:

- H. de Haan, J. van Veen, B. Dam, L. van der Tuin-Kuipers, H. Zonderland, N. Linthorst en B. Zantman

Leden van het AB:

- L. van der Tuin-Kuipers, Th. Faber, G. Wiersma, C. van Hes, E. de Groot, J. van Veen, H. de Haan, B. Koonstra, J. Nijboer, A. Postma, J. Hagen, M. le Roy, B. Dam, G. van Essen, R. de Jong, K. Arendz, H. Zonderland

Huisvestings-/Apparaatskosten

Het totaal van de huisvestings-, kantoor- en organisatiekosten zijn in 2023 hoger uitgevallen dan begroot.

Huisvesting:
De in 2023 onder *Huisvesting* geboekte kosten zijn per saldo € 6.661 hoger dan de begrote kosten, dit is de resultante van € 25.661 aan gemaakte kosten ten opzichte van € 19.000 qua begroting. De hogere lasten worden verklaard door een latere oplevering van de verbouwing en tevens door de extra schoonmaakkosten voor de oplevering van het pand na deze verbouwing. In vergelijking met 2022 is de post *Huisvesting* wel fors lager als gevolg van gemaakte kosten voor de verduurzaming van het pand aan de J.W. Frisostraat 1. Onder deze noemer vallen vooral de in het boekjaar 2022 gemaakte kosten voor externe adviseurs en daarnaast de kosten voor de tijdelijke huisvesting.

Kantoorkosten:
De post *Kantoorkosten* komt in 2023 € 11.000 hoger uit dan de begroting (€ 56.209 ten opzichte van
€ 45.000). Binnen de Kantoorkosten wordt daarbij de overschrijding van € 17.945 aan Kosten IT-Beheer deels opgevangen door een onderschrijding van € 4.974 voor de Kosten Website. De (niet-begrote) beheerskosten van het nieuwe Portaal (ter vervanging van de Adviesbank) is vooral de verklaring van deze overschrijding. Daarnaast zijn de kosten voor IT-beheer door de gemeente Leeuwarden evenals vorig jaar toegenomen. De kosten voor de vernieuwde website vallen voor een deel in 2024.

Organisatiekosten:
In 2023 zijn de totale organisatiekosten uitgekomen op € 46.054 ten opzichte van een begroting van € 34.000. De post Organisatiekosten kende daarmee in 2023 een overschrijding van € 12.054 van de begrote kosten. Een deel van de verklaring ligt in niet-begrote kosten van juridische advisering m.b.t. de impact van de wijziging van de gemeenschappelijke regeling. Daarnaast zijn (niet-begrote) kosten betaald als bijdrage in de projectkosten van ICT voor een vernieuwde telefonie-omgeving.

Diverse lasten

Inkoop Nije Pleats
Aan inkoopkosten voor Nije Pleats is in 2023 een bedrag ad € 11.643 geboekt. Deze post bestaat uit kosten van externe projectmedewerkers.

De opstelling van de Huisvesting/Apparaatskosten:

	Rekening 2023	**Begroting 2023**	**Rekening 2022**
Huisvesting			
Onderhoudskosten gebouw	809	1.000	1.725
Onderhoudskosten tuin	1.043	1.000	627
Schoonmaakkosten	11.315	9.000	6.320
Gas en elektrisch	5.363	6.000	6.108
Water	109	100	71
Huisvuilkosten	342	250	330
Overige huisvestingskosten	6.680	1.650	83.659
Totaal huisvesting	**25.661**	**19.000**	**98.840**
Kantoorkosten			
Kantoorartikelen	919	1.250	845
Kantine	449	500	161
Drukwerk	1.412	1.250	923
Kosten kopieermachine/printer	408	0	108
Kosten website	7.776	12.750	214
Kosten beheer IT	45.195	27.250	32.977
Overige kantoorkosten	50	2.000	215
Totaal kantoorkosten	**56.209**	**45.000**	**35.443**
Organisatiekosten			
Verzekeringen	3.201	3.000	2.876
Contributies	15.722	13.500	14.327
Abonnementen/boeken	958	500	862
Porti	442	1.250	1.049
Telefonie	4.147	1.000	1.632
Belastingen divers	4.247	3.750	3.849
Accountantskosten	8.800	8.000	8.375
Kosten abt kunstuitleen	323	0	354
Kosten TRKN/Bestuur	0	1.000	240
Diverse organisatiekosten	8.214	2.000	8.019
Totaal organisatiekosten	**46.054**	**34.000**	**44.680**
Totaal	**127.924**	**98.000**	**176.543**

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur als bedoeld in art. 33 van de Gemeenschappelijke Regeling ‘hûs en hiem’.
d.d. 28 juni 2024

H. de Haan, voorzitter

M.A. Visser, secretaris

CONTROLEVERKLARING BENTACERA

CONTROLEVERKLARING BENTACERA

CONTROLEVERKLARING BENTACERA

CONTROLEVERKLARING BENTACERA

BIJLAGE 1.

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR EN BUREAU

DAGELIJKS BESTUUR.

Leden:

H. de Haan, voorzitter

J. van Veen, penningmeester

B. Dam

L. van der Tuin-Kuipers

H. Zonderland

N. Linthorst

B. Zantman

ALGEMEEN BESTUUR.
Ingevolge artikel 8 van de Gemeenschappelijke Regeling zijn door de deelnemende gemeentebesturen de volgende leden en plaatsvervangende leden bestuurders aangewezen als lid van het Algemeen Bestuur

Gemeente	**Lid**
Achtkarspelen	L. van der Tuin-Kuipers
Ameland	Th. Faber
Dantumadiel	G. Wiersma
De Fryske Marren	C. van Hes
Harlingen	E. de Groot
Heerenveen	J. van Veen
Leeuwarden	H. de Haan
Noardeast-Fryslân	B. Koonstra
Ooststellingwerf	J. Nijboer
Opsterland	A. Postma
Schiermonnikoog	J. Hagen
Smallingerland	M. le Roy
Súdwest-Fryslân	B. Dam
Terschelling	G. van Essen
Vlieland	R. de Jong
Waadhoeke	K. Arendz
Weststellingwerf	H. Zonderland

BUREAU

1. F. Alma, coördinator bedrijfsvoering
2. G. Boschloo, adviseur ruimtelijke kwaliteit
3. A.R.J. Bremer, adviseur ruimtelijke kwaliteit
4. M. Eskens, adviseur ruimtelijke kwaliteit
5. M. Helder, administratie
6. W. Kingma, adviseur ruimtelijke kwaliteit
7. G.J. Timmer, monumentenadviseur
8. S. Stienstra, adviseur ruimtelijke kwaliteit
9. M.A. Visser, directeur
10. Joh. de Vries, adviseur ruimtelijke kwaliteit
11. J. van Zellingen, adviseur ruimtelijke kwaliteit

BIJLAGE 2

SAMENSTELLING COMMISSIES

ADVISERENDE LEDEN: ARCHITECTEN.

1. F. Hoekstra	Boornbergum	
2. S. Gall	Rotterdam	
3. T. van de Lune	Utrecht	
4. A.G. de Vries	Amsterdam	
5. J. Nauta	Rotterdam	(reserve)
6. T. Smits	Leeuwarden	(reserve)
7. B. Zantman	Leeuwarden	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: STEDENBOUWKUNDIGEN.

1. T. Hoek	Zuidhorn	
2. N. Ruijter	Lelystad	
3. H. Goudswaard	Leeuwarden	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: LANDSCHAPSKUNDE.

1. A. Garrelts	Haren	
2. A. Nauta	Bennekom	
3. B. Daan	Leeuwarden	(reserve)
4. C. Snoep	Oudehorne	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: BURGERS C.S.

1. A. Siebenga	Sint Nicolaasga	
2. G. Terpstra	Franeker	
3. J. Hobma	Oosthem	specialist (woon)schepen
4. T. Huisink	Leeuwarden	(reserve)
5. S. Kromkamp	Leek	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: MONUMENTENARCHITECTEN.

1. A. de Leur-Bruijn	Beilen	
2. K. Holstein	Groningen	
3. M. Berenschot	Bolsward	(reserve)
4. J.G. Brouwer	Beetsterzwaag	(reserve)

ADVISERENDE LEDEN: ARCHITECTUURHISTORICI.

1. M. van der Heiden	Groningen	
2. S. Tillema	Kollum	
3. C. Versloot	Leeuwarden	(reserve)
4. D. Wendt	Goutum	(reserve)

Productiecijfers 2023: opbrengst per gemeente/derden

	gemeente	opbrengst adviesaanvragen	opbrengst Nije Pleats	opbrengst divers	totaal opbrengst
1	Achtkarspelen	€ 52.708	€ 0	€ 0	€ 52.708
2	Ameland	€ 41.988	€ 0	€ 0	€ 41.988
3	Dantumadiel	€ 7.277	€ 0	€ 0	€ 7.277
4	De Fryske Marren	€ 85.814	€ 0	€ 0	€ 85.814
5	Harlingen	€ 38.947	€ 2.106	€ 0	€ 41.053
6	Heerenveen	€ 48.160	€ 0	€ 0	€ 48.160
7	Leeuwarden	€ 142.553	€ 0	€ 3.740	€ 146.293
8	Noardeast-Fryslân	€ 99.945	€ 2.790	€ 3.190	€ 105.925
9	Ooststellingwerf	€ 47.760	€ 2.780	€ 0	€ 50.540
10	Opsterland	€ 72.247	€ 0	€ 7.975	€ 80.222
11	Schiermonnikoog	€ 9.702	€ 0	€ 0	€ 9.702
12	Smallingerland	€ 99.007	€ 0	€ 990	€ 99.997
13	Súdwest-Fryslân	€ 206.039	€ 2.120	€ 19.552	€ 227.711
14	Terschelling	€ 20.854	€ 0	€ 0	€ 20.854
15	Vlieland	€ 14.252	€ 0	€ 0	€ 14.252
16	Waadhoeke	€ 93.667	€ 0	€ 550	€ 94.217
17	Weststellingwerf	€ 68.823	€ 0	€ 4.510	€ 73.333
		€ 1.149.743	**€ 9.796**	**€ 40.507**	**€ 1.200.046**
	Second opinions				€ 2.365
	Abe Bonnema Prijs				€ 9.900
					€ 1.212.311

	Productiecijfers 2023: naar aard (eerste) adviezen in %				
	gemeente	**voldoet**	**voldoet mits**	**voldoet niet**	**aanhouden**	**vooroverleg**
1	Achtkarspelen	29,7	4,5	13,5	1,8	50,5
2	Ameland	25,8	10,3	11,3	3,1	49,5
3	Dantumadiel	15,6	21,9	9,4	6,2	46,9
4	De Fryske Marren	21,1	16,5	13,3	4,6	44,5
5	Harlingen	30,1	18,7	27,1	4,2	19,9
6	Heerenveen	10,2	16,3	14,3	4,1	55,1
7	Leeuwarden	33,3	20,3	14,3	3,6	28,5
8	Noardeast-Fryslân	25,4	13,6	9,6	1,4	50,0
9	Ooststellingwerf	16,2	15,5	11,5	4,1	52,7
10	Opsterland	15,7	9,2	7,8	2,6	64,7
11	Schiermonnikoog	23,7	23,7	13,2	5,2	34,2
12	Smallingerland	28,1	12,8	10,8	3,5	44,8
13	Súdwest-Fryslân	36,0	18,7	16,3	5,0	24,0
14	Terschelling	44,0	14,3	9,9	1,0	30,8
15	Vlieland	5,3	7,9	7,9	10,5	68,4
16	Waadhoeke	31,2	21,7	17,8	4,5	24,8
17	Weststellingwerf	15,2	24,8	16,6	4,1	39,3
	totaal hûs en hiem	**27,6**	**17,0**	**14,3**	**3,8**	**37,3**

	Productiecijfers 2023: naar categorieën bouwsommen in %					
		≤5.000	**5.001-**	**25.001-**	**100.001-**	**≥250.001**
	gemeente		**25.000**	**100.000**	**250.000**	
		%	%	%	%	%
1	Achtkarspelen	9,3	15,7	26,9	22,2	25,9
2	Ameland	17,7	26,0	16,7	16,7	22,9
3	Dantumadiel	26,3	10,5	15,8	31,6	15,8
4	de Fryske Marren	11,3	23,1	25,3	14,0	26,3
5	Harlingen	20,9	42,4	22,2	5,7	8,8
6	Heerenveen	13,7	26,7	30,5	16,0	13,1
7	Leeuwarden	15,0	28,8	27,4	12,4	16,4
8	Noardeast-Fryslân	14,8	26,3	21,0	17,7	20,2
9	Ooststellingwerf	9,9	19,8	24,4	30,5	15,4
10	Opsterland	7,1	17,7	24,8	22,7	27,7
11	Schiermonnikoog	27,3	33,3	15,2	15,2	9,0
12	Smallingerland	11,6	23,8	26,5	10,1	28,0
13	Súdwest-Fryslân	12,6	23,1	32,9	15,3	16,1
14	Terschelling	23,1	25,3	27,5	15,4	8,7
15	Vlieland	21,9	18,8	28,1	6,3	24,9
16	Waadhoeke	15,1	27,3	25,7	14,8	17,1
17	Weststellingwerf	4,7	10,7	31,3	32,7	20,6
	totaal hûs en hiem	**13,7**	**24,7**	**26,8**	**16,3**	**18,5**

Datum: 3 april 2024

Aan de raden van de in de gemeenschappelijke regeling hûs en hiem deelnemende gemeenten,

Bijgesloten zenden wij u de ontwerpbegroting 2025 (inclusief de meerjarenraming 2026-2028) van hûs en hiem. Een en ander conform artikel 31 lid 2 en 4 van de GR:

Lid 2 Het Dagelijks Bestuur biedt jaarlijks een ontwerpbegroting, alsmede een meerjarenraming voor een aaneensluitend tijdvlak van tenminste 3 jaren, aan. Zowel de ontwerpbegroting als de meerjarenraming worden 12 weken voordat zij aan het Algemeen Bestuur worden aangeboden, door het Dagelijks Bestuur toegezonden aan de raden van de deelnemende gemeenten.

Lid 4 *De raden kunnen over de ontwerpbegroting en de meerjarenraming van hun zienswijze doen blijken. Het Dagelijks Bestuur stelt de vertegenwoordigende organen voorafgaande aan het vaststellen van de begroting schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.*

Wij ontvangen uw (eventuele) zienswijze over de ontwerpbegroting 2025 graag uiterlijk vóór 28 juni (vergadering Algemeen Bestuur) en indien mogelijk bij voorkeur vóór 7 juni (vergadering Dagelijks Bestuur).

Korte toelichting op de ontwerpbegroting 2025 (inclusief de meerjarenraming 2026-2028):
In de Gemeenschappelijke Regeling hûs en hiem hebben in 2023 alle gemeenten in Fryslân met uitzondering van Tytsjerksteradiel deelgenomen. Aangezien er per 1 januari 2024 van geen enkele aan de GR deelnemende gemeenten een voornemen tot uittreding is ontvangen zijn ook in 2025 alle 17 thans bij de GR aangesloten gemeenten deelnemer. De begroting voor 2025 is opgesteld vanuit de verwachting dat de adviespraktijk in het kalenderjaar 2025 niet noemenswaardig zal wijzigen. Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden, waarbij aan de gemeenten van rijkswege een zeer ruime overgangsperiode is geboden om gemeentelijk beleid te wijzigen.

In de begroting 2025 is bij de personeelslasten rekening gehouden met de per 1 januari 2024 doorgevoerde cao-verhoging van zo'n 6% over geheel 2024. Voor 2025 wordt gerekend met een verhoging van 2% en uitgegaan van een stabiel planaanbod. Of het aantal adviesaanvragen in 2025 daadwerkelijk op peil zal blijven is een onzekerheid. Wel zijn door het voortbestaan van de GR in 2025 alle kosten gedekt, conform artikel 34 lid 2 van de GR. Ook de in deze begroting opgenomen meerjarenraming is opgesteld vanuit één scenario: voortzetting van de huidige adviespraktijk. Elk ander scenario is van een zo grote onzekerheid, dat die niet tot alternatieve, voorspellende cijferopstellingen kan leiden.

De dienstverlening van hûs en hiem wordt afgestemd op de adviesbehoefte van de deelnemende gemeenten. De tarifering voor de dienstverlening wordt daarbij gebaseerd op een kostendekkende exploitatie, immers, hûs en hiem is een non-profit organisatie. Om een sluitende exploitatie te kunnen realiseren wordt, mede om de cao-verhoging te kunnen dekken, een verhoging van de tarieven voor de dienstverlening voorgesteld.

Het Dagelijks Bestuur zal voorstellen om de tarieven per 1-1-2025 aan te passen.

Tevens sluiten wij het (concept) jaarverslag 2023 met daarin opgenomen de jaarrekening 2023 bij. Toezending hiervan is informatief.

Korte toelichting m.b.t. de jaarrekening en de controleverklaring:
De jaarrekening 2023 is gecontroleerd door Bentacera en akkoord bevonden, maar de controleverklaring ontbreekt nog in de (concept)jaarrekening. De juiste controleverklaring kan door Bentacera pas worden afgegeven zodra er vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants meer duidelijkheid komt over de rechtmatigheidsverantwoording.

Met vriendelijke groet,

H. de Haan, voorzitter DB hûs en hiem

Voor deze,

M.A. Visser, secretaris DB hûs en hiem

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	P&C van 15 mei 2024
Titel	:	VRF - Jaarstukken 2023 en begroting 2025
Onderwerp	:	VRF - Jaarstukken 2023 en begroting 2025 voor zienswijzen
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jack Werkman / Arjen Nieveen & Nelleke Flink
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085189227

Datum collegevergadering
16 april 2024.

Voorgesteld besluit
1. Geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023 en de begroting 2025 van Veiligheidsregio Fryslân.

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag.

Inleiding
Het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Fryslân (VRF) legt de jaarstukken 2023 en de begroting 2025 voor aan de gemeenteraad. De basis van de begroting 2025 is de kaderbrief die eerder aan de gemeenten is voorgelegd voor zienswijze. De raad heeft de mogelijkheid zijn zienswijze voor 13 juni 2024 kenbaar te maken aan het Algemeen Bestuur van de VRF. Dit is een gebruikelijke procedure als deelnemer in de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân.

Argumenten
1.1 De VRF is na een crisisperiode weer gefocust op de reguliere taken.
De afgelopen jaren stonden voor de Veiligheidsregio Fryslân vooral in het teken van de diverse crisistaken. Inmiddels zijn deze taken in een nieuwe, veelal afrondende, fase beland. Hoewel de crisistaken in 2023 nog steeds onderdeel zijn geweest van dagelijkse werkzaamheden (in 2023 in totaal € 34 miljoen aan kosten), is het vizier weer teruggebracht naar de reguliere taken. Ondanks de uitdagingen door de tekorten aan materieel en materiaal en de krapte op de arbeidsmarkt is de kwaliteit van de dienstverlening op orde en zijn diverse successen behaald. Het financiële resultaat van 2023 is € 562.000 voordelig.

1.2 De VRF bestemt het positieve resultaat voor de uitkomst van het onderzoek naar de FUWA.
De VRF heeft een aantal ontwikkelingen geconstateerd, waarbij de verwachting is dat hier extra inzet op gepleegd gaat worden. Bij de resultaatbestemming is voorgesteld om het resultaat volledig te bestemmen voor de uitkomst van het onderzoek naar de functiewaardering (FUWA) van verpleegkundigen, waarbij de structurele impact op € 700.000 - € 800.000 wordt geschat. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar de implementatie van een nieuw functiesysteem. Het huidige systeem stamt nog uit de jaren 90. Verwachte incidentele kosten bedragen € 500.000.

1.3 De VRF stelt voor om reserves welke niet meer nodig zijn in te zetten voor de FUWA.
Voor een aantal bestemmingsreserves zijn de risico's niet meer aan de orde (Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra), functioneel leeftijdsontslag (FLO) en in te halen werkzaamheden brandweer, onderdeel omgevingswet). Voorgesteld is om de bestemming van deze reserves te wijzigen en in te zetten voor de FUWA.

1.4 De begroting is opgesteld op basis van de eerder in uw raad behandelde kaderbrief.
Een ruime meerderheid van de gemeenten, waaronder Ooststellingwerf, heeft ervoor gekozen om geen zienswijze in te dienen op deze kaderbrief. De ontvangen zienswijzen zijn via de reactienota van een reactie voorzien en geven geen aanleiding tot het aanpassen van de kaderbrief. De kaderbrief is daarom ongewijzigd vastgesteld in het algemeen bestuur van 14 maart 2024.

1.5 De begroting volgt de nieuwe financiële verordening en daarmee de landelijke indexatie.
Als basis voor de kaderbrief, en daarmee ook voor de nu voorliggende begroting, geldt de nieuwe financiële verordening. Met deze nieuwe verordening wordt voor de indexatie van de materiële kosten aangesloten aan bij de indexatie zoals gemeenten deze ontvangen via het gemeentefonds. De loonkosten worden nog op dezelfde manier verrekend: op basis van de geldende cao. De daadwerkelijke afrekening van deze indexatie zal plaatsvinden zodra de meicirculaire bekend is. Dit is in lijn met de afspraken die ook bekend staan als ‘scenario 3’. Daarmee wordt invulling gegeven aan de middels de zienswijzen kenbaar gemaakte wens. De andere wijziging ten opzichte van de kaderbrief betreft de rentelasten, daarvoor heeft een herrekening plaatsgevonden. Conform de financiële verordening wordt het werkelijke financieringsresultaat achteraf verrekend.

Kanttekeningen

1.1 Stijgende bijdragen aan de VRF staan haaks op de structureel financiële uitdagingen van gemeenten.
Dit gecombineerd met de uitdagingen en ontwikkelingen bij de VRF maken dat door mogelijk verdere verhogingen in de bijdrage de gemeentelijke begroting verder belast gaat worden. De VRF geeft aan zich hier bewust van te zijn en is kritisch op de kostenontwikkelingen en dat alleen noodzakelijke uitzettingen worden voorgesteld. Tevens start binnenkort het dekkingsplan bij de brandweer en worden het strategisch huisvestingplan en het takenpakket van de GGD geëvalueerd. Op basis van deze onderzoeken en evaluaties wordt het bestuur een actueel inzicht geboden om, indien gewenst, bij te sturen.

1.2 Er is sprake van onduidelijkheid omtrent rechtmatigheidsverantwoording.
De onduidelijkheid omtrent de rechtmatigheidsverantwoording zorgt voor vertraging en maakt dat (nog) geen controleverklaring verstrekt kan worden voordat hierover duidelijkheid bestaat. De lopende discussie gaat over de hoogte van de tolerantiegrenzen die toegepast (kunnen) gaan worden.
De controle is door de accountant (BDO) verder gewoon afgewikkeld en het accountantsverslag is in (concept) besproken met de Auditcommissie.

Financiële toelichting

De financiële gevolgen zijn reeds bij de kaderbrief vastgesteld. Dat betekent dat de bijdrage voor de gemeentelijke begroting 2025 in totaal € 3.449.073 bedraagt, onderverdeeld in GGD (€ 1.343.338), Crisis (€ 154.310) en Brandweer (€1.951.425).

Vervolg

Planning & communicatie
Eventuele zienswijzen vanuit gemeenten dienen uiterlijk 13 juni 2024 aangeleverd te worden. Het definitieve besluit over jaarstukken en begroting vindt plaats op 10 juli a.s.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

Bijlagen

- VRF jaarverslag en jaarrekening 2023
- Programma begroting 2025 VRF
- Aanbiedingsbrief VRF begroting 2025 en jaarstukken 2023
- Brief antwoord gemeenteraad betreffende zienswijze

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085189227

De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ; 16 april 2024.

Besluit

Geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023 en de begroting 2025 van Veiligheidsregio Fryslân.

Besloten in de openbare vergadering van 28 mei 2024

, griffier. , voorzitter.

Jaarverslag en Jaarrekening 2023

Veiligheidsregio Fryslân

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Voorwoord

In de jaarstukken kijken we terug op de bijdrage die Veiligheidsregio Fryslân het afgelopen jaar heeft geleverd aan een veilig en gezond Fryslân. Daarnaast leggen we in deze stukken verantwoording af over het gevoerde beleid en de financiën.

Vizier weer terug
De afgelopen jaren stonden vooral in het teken van de diverse crisistaken. Inmiddels zijn deze taken in een nieuwe, veelal afrondende, fase beland. Zo is onze coördinerende rol met betrekking tot de opvang van ontheemden uit Oekraïne en het inrichten van crisis-noodopvanglocaties ultimo 2023 beëindigd. Ook is onze rol in de COVID-19- bestrijding in 2023 afgebouwd. Hoewel de crisistaken in 2023 nog steeds onderdeel waren van onze dagelijkse werkzaamheden, hebben we de reguliere taken van Veiligheidsregio Fryslân weer in het vizier.

Uitdagingen
Bij de uitvoering van deze reguliere taken worden we geconfronteerd met een aantal uitdagingen. Vanwege een tekort aan materieel en materiaal kunnen leveranciers niet aan de afgesproken levertijden voldoen. Hierdoor vertraagt een deel van onze geplande investeringen. De krappe arbeidsmarkt maakt het daarnaast uitdagend om voldoende en geschikte medewerkers te werven voor het realiseren van onze doelstellingen. Ook hebben we te maken met de gevolgen van inflatie: de stijgingen van bouw-, personeels-, huur- en energiekosten zijn fors. Voordelige contracten lopen af en nieuwe contractonder-handelingen moeten plaatsvinden.

Kwaliteit dienstverlening op orde
Ondanks deze lastige omstandigheden is de kwaliteit van onze dienstverlening op orde en hebben we diverse successen behaald. Zo heeft de GGD, in opdracht van de bestuurscommissie Gezondheid, ingezet op de ontwikkelingen die voortkomen uit het 'Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)' en het 'Integraal Zorgakkoord (IZA)'. Ook werkte de GGD binnen het programma 'Jeugdgezondheidszorg 3.0 (JGZ 3.0)' aan een flexibel en integraal JGZ-dienstverleningsaanbod voor kinderen van -9 maanden tot 18 jaar.

Daarnaast gaf het onderdeel Veiligheid invulling aan de landelijke opdracht om de crisisbeheersing en de regionale en landelijke informatiepositie te versterken. Verder is de eerste tranche van de bouwagenda hervat. We rondden de aanbestedingen voor de locaties Langweer, Makkum en Drachten af en we begonnen met het (ver)bouwen van deze kazernes. Samen met Planbureau Fryslân en diverse samenwerkingspartners startten de afdeling Crisisbeheersing en Brandweer Fryslân in 2023 het volgende project: de landelijke toekomstverkenning van het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en de vertaling hiervan naar de situatie in Fryslân.

Medewerkerswaarderingsonderzoek
De afgelopen jaren hebben we veel van onze organisatie gevraagd. De zorg voor onze medewerkers is dan ook een voortdurend aandachtspunt geweest van directie en managementteams. Daarom keken we met veel interesse uit naar de uitkomsten van het medewerkerswaarderingsonderzoek 'Great Place To Work'. Dit onafhankelijke onderzoek geeft een goede indicatie van de tevredenheid van onze medewerkers. De bevindingen van dit onderzoek waren positief. En dit betekent dat we wederom het predicaat 'Great Place to Work' mogen dragen.

De behaalde resultaten geven in deze dynamische tijden veel vertrouwen voor de toekomst. Wij kijken dan ook met trots terug op de wijze waarop het personeel van Veiligheidsregio Fryslân op een daadkrachtige en vindingrijke manier invulling heeft gegeven aan een veilig en gezond Fryslân.

Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken van 2023. Deze bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening.

In het jaarverslag vindt u de programmaverantwoording en de paragrafen. De programma-verantwoording is het hart van de jaarstukken. Hierin leggen wij verantwoording af over het gevoerde beleid. In de lijn van de begroting 2023 presenteren wij de vier programma's aan de hand van twee vragen:

- Wat hebben wij gedaan?
- Wat heeft dit gekost?

De paragrafen geven betekenis aan de financiële aspecten van de jaarstukken. Risicobeheersing en resultaatafspraken zijn belangrijke uitgangspunten.

Een apart deel is de jaarrekening. In dit onderdeel bevinden zich de balans, inclusief toelichting, de programmarekening met toelichting, de bijlage met verantwoordingsinformatie over de specifieke uitkeringen (SISA) en de taakvelden.

Bij de overige gegevens staan onder andere de controleverklaring van de accountant en de voorgestelde resultaatbestemming.

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Inhoudsopgave

Deel I Jaarverslag 2023 5

1. Resultaat 2023 6

2. Programmaverantwoording Gezondheid 8

2.1. Algemeen 8
2.2. Wat hebben wij bereikt in 2023? 10
2.3. Wat heeft dit gekost? 18
2.4. Feiten en cijfers programma Gezondheid 19

3. Programmaverantwoording Crisisbeheersing 20

3.1. Algemeen 20
3.2. Wat hebben wij bereikt in 2023? 20
3.3. Wat heeft dit gekost? 24
3.4. Feiten en cijfers programma Crisisbeheersing 25

4. Programmaverantwoording Brandweer 26

4.1. Algemeen 26
4.2. Wat hebben wij bereikt in 2023? 26
4.3. Repressie 30
4.4. Wat heeft dit gekost? 31
4.5. Feiten en cijfers programma Brandweer 32

5. Paragrafen 33

5.1. Financiering 33
5.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 35
5.3. Onderhoud kapitaalgoederen 39
5.4. Bedrijfsvoering 40
5.4.1. Inleiding 40
5.4.2. Visitatie VRF 40
5.4.3. Organisatiethema's 2023-2026 41
5.4.3.1. Passend personeel bij onze adaptieve opgave 41
5.4.3.2. Duurzaamheid 41
5.4.3.3. Procesgericht werken 42
5.4.4. VRF-brede projecten 42
5.4.5. Bedrijfscontinuïteitsplan 42
5.4.6. Privacy & security 42
5.4.7. Integriteitsbeleid en gedragscode 43
5.4.8. Opbouw personeel 43
5.4.9. Verzuim 43
5.5. Verbonden partijen 44

Deel II Jaarrekening 2023 45

6. Jaarrekening 46

6.1. Balans per 31 december 2023 46
6.2. Overzicht baten en lasten 2023 - deel 1 47
6.2. Overzicht baten en lasten 2023 - deel 2 48
6.3. Toelichtingen 50
6.3.1. Waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen 50
6.3.2. Toelichting op de balans 53
6.3.3. Toelichting op de programmarekening 60
6.3.4. Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid 70
6.4. SiSa-bijlage bij de jaarrekening 72
6.5. Bijlage Taakvelden 75

Deel III Overig 76

7. Overige gegevens 77

7.1. Controleverklaring 78
7.2. Voorgestelde resultaatbestemming 83
7.3. Vaststelling 84

Bijlagen 85

7.4. Investeringskredieten 2023 85
7.5. Samenstelling bestuur en commissies 86
7.6. Analyse van taken 88

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Deel I Jaarverslag 2023

Veiligheidsregio Fryslân

1. Resultaat 2023

Algemene inleiding resultaat

Per programma is het gerealiseerd resultaat als volgt (bedragen in € 1.000).

Programma	Resultaat tweede bestuursrapportage	Gerealiseerd resultaat
Gezondheid	0	170
Crisisbeheersing	0	141
Brandweer	0	251
Totaal	**0**	**562**
Totaal voorstel resultaatbestemming		**562**

Het verschil wordt verklaard door:

Lagere rentekosten	€ 100.000
Minder personeelsgerelateerde kosten	€ 300.000
Vertraging in IM- projecten	€ 162.000

De afwijkingen van de operationele resultaten per programma zijn toegelicht in de desbetreffende programmaparagrafen.

Wij hebben een aantal ontwikkelingen geconstateerd, waarop we verwachten extra inzet te moeten plegen. Bij de resultaatbestemming hebben we dan ook voorstellen gedaan voor het reserveren van middelen voor deze ontwikkelingen. Hieronder worden de voorstellen tot bestemming toegelicht.

Functiewaardering (FUWA)

1. Het lopende onderzoek naar de FUWA van verpleegkundigen. De FUWA uit zich in twee elementen:
   a. Impact 2023 (terugwerkende kracht) € 263.000}
   b. Structurele impact € 700.000 - € 800.000 per jaar
2. Nieuw functiesysteem (onderzoek en implementatie)
   Dit systeem is nodig om "alles te onderhouden, minder reactief te hoeven reageren en weer passend te maken bij de huidige situatie." Het huidige functieboek is gebaseerd op een systeem van de jaren 90. De incidentele kosten worden geraamd op € 500.000.

Het voorstel is daarom om het resultaat volledig te bestemmen voor een brede doelstelling die verband houdt met functiewaardering. Kortom: een 'reserve functiewaardering'.

Aanpassing bestemmingsreserves

Het risico waarvoor de volgende bestemmingsreserves zijn gevormd, is niet langer aan de orde:

- Wnra € 100.000.
- Bestemmingsreserve FLO € 800.000.
- In te halen werkzaamheden brandweer, onderdeel omgevingswet € 135.000.

Wij stellen het bestuur voor om deze reserves in te zetten voor de fuwa en de bestemming per 01.01.2024 te wijzigen.

Het verloop in de balans is op hoofdlijnen als volgt (x € 1.000):

	31-12-2023	31-12-2022		31-12-2023	31-12-2022
Materiële vaste activa	69.200	67.215	Eigen vermogen	8.868	9.527
Vorderingen	15.650	12.992	Voorzieningen	10.952	10.714
Liquide middelen	469	467	Langlopende schulden	50.187	55.775
Overlopende activa	5.997	9.897	Kortlopende schulden	10.081	9.405
			Overlopende passiva	11.228	5.150
	91.316	**90.571**		**91.316**	**90.571**

Voor een toelichting op de balans wordt verwezen naar paragraaf 6.3.2.

2. Programmaverantwoording Gezondheid

2.1. Algemeen

Na een lange periode die in het teken stond van de coronapandemie, was 2023 een jaar waarin dit naar de achtergrond verdween. Wel dienden er zich andere vraagstukken aan en zijn we gestart met het uitvoeren van de 'Agenda Publieke Gezondheid 2023-2026'. Vanuit deze agenda dragen wij als gemeenschappelijke en gemeentelijke dienst publieke gezondheid van alle Friese gemeenten bij aan:

- de aanpak van ongelijke verdeling van gezondheid.
- preventie als stevige basis in Fryslân. Hierbij hebben we extra aandacht voor groepen die gezondheidswinst verdienen.
- sturing en regie op een integrale preventieve aanpak, zowel lokaal als provinciaal.
- de transformatie van zorg naar gezondheid.

Meer samenwerking met onze partners
De veranderende samenleving en complexe maatschappelijke opgaven vragen in toenemende mate om intensievere samenwerking tussen GGD Fryslân, gemeenten en andere (maatschappelijke) partners. Het Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zijn hiervan goede voorbeelden. Zo gaven we vanuit het IZA samen met partners in de regio vorm aan het regioplan en waren we trekker voor twee van de vier opgaven vanuit de Friese Preventieaanpak (FPA). We hebben deze opgaven in 2023 verder uitgewerkt en in december 2023 leverden we het regioplan 'Fries Integraal Zorgakkoord (FrIZA)' op. Voor specifiek het GALA hebben we gemeenten ondersteund en geadviseerd bij het maken van hun plannen. We worden steeds vaker gevraagd om de rol van regisseur bij vraagstukken en opgaven te vervullen. We bewegen ons steeds meer richting de rol van een 'netwerkorganisatie'. Om deze rol goed te vervullen, hopen we dat gemeenten hiervoor ook in de toekomst voldoende financiële middelen ontvangen.

Ketensamenwerking steeds belangrijker
Voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ) hebben we in 2023 mooie stappen gezet richting een toekomstbestendige JGZ. Zo hebben we met het programma JGZ 3.0 ingezet op een flexibel aanbod dat aansluit bij de behoeften van onze doelgroepen: minder zorg waar dat verantwoord kan en meer waar dat nodig is. Ook hier zien we dat jongeren steeds kwetsbaarder worden. Dit komt door het veranderende maatschappelijke landschap, sociale media en hoge werk- en schooldruk. Ketensamenwerking wordt steeds belangrijker.

Algemene gezondheidszorg
De algemene gezondheidzorg (AGZ) is op alle domeinen volop in ontwikkeling. Zo heeft het coronavirus laten zien hoe belangrijk de infectieziektebestrijding (IZB) is. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) stelde hiervoor dan ook een beleidsagenda op. Deze voerden we uit. Daarnaast hebben we voor de forensische geneeskunde de basis gelegd voor een toekomstbestendige inrichting van de dienstverlening. Ook hebben we ons verder voorbereid op de inwerkingtreding van de Omgevingswet door het professionaliseren en versterken van ons adviesteam 'Gezonde leefomgeving'.

We hebben te maken met veel inhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen en uitdagingen binnen AGZ. Daarom hebben we de samenwerking tussen de noordelijke GGD'en in 2023 op deze gebieden verder verstevigd en geïntensiveerd: infectieziektebestrijding, milieu en gezondheid, forensische geneeskunde, seksuele gezondheid en TBC.

We dragen als netwerkorganisatie samen met onze partners bij aan onze hoofdambitie zoals vastgesteld in het meerjarenbeleidsplan 2023-2026, onderverdeeld in de volgende vier pijlers:

De taken van GGD Fryslân

Iedereen verdient een gezond en veilig leven; wij dragen daaraan bij!

2.2. Wat hebben wij bereikt in 2023?

Twee grote akkoorden gesloten en doorontwikkeling Friese Preventieaanpak

In 2023 zijn landelijk twee grote akkoorden gesloten op het gebied van zorg en gezondheid:

- Integraal Zorgakkoord (IZA)
- Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Integraal Zorgakkoord

Het IZA is een belangrijk landelijk akkoord van de Rijksoverheid, zorgverzekeraars, de belangrijkste grote zorgpartijen en gemeenten. Aanleiding voor het akkoord is dat de zorg onder druk staat en dat oplossingen alleen mogelijk zijn als we met elkaar samenwerken. Daarover staan in het akkoord afspraken. Het doel van het akkoord is: passende zorg en ondersteuning, samen met de patiënt, op de juiste plek en met de nadruk op gezondheid. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft het IZA namens de gemeenten ondertekend. Daarom was het akkoord voor GGD Fryslân als gemeentelijke dienst ook een belangrijke taak in 2023.

Rol van de GGD om te komen tot een mandaatgemeente en invulling regioplan

De bestuurscommissie Gezondheid heeft GGD Fryslân in februari 2023 gevraagd om het volgende te verkennen:

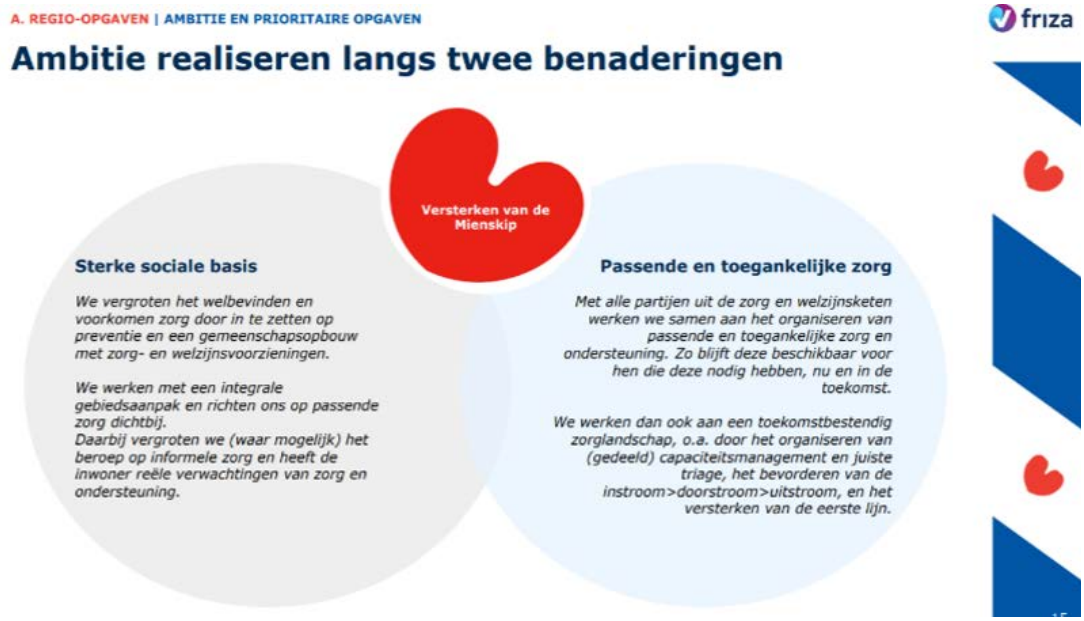
- De stappen die genomen moeten worden om te komen tot een mandaatgemeente.
- Een stappenplan voor het opstellen van een regiobeeld en –plan.

Naar aanleiding van deze vragen, hebben wij met alle achttien Friese gemeenten gesproken. De gemeente Smallingerland is in de bestuurscommissie Gezondheid van 6 april 2023 als mandaatgemeente aangewezen voor het FrIZA.

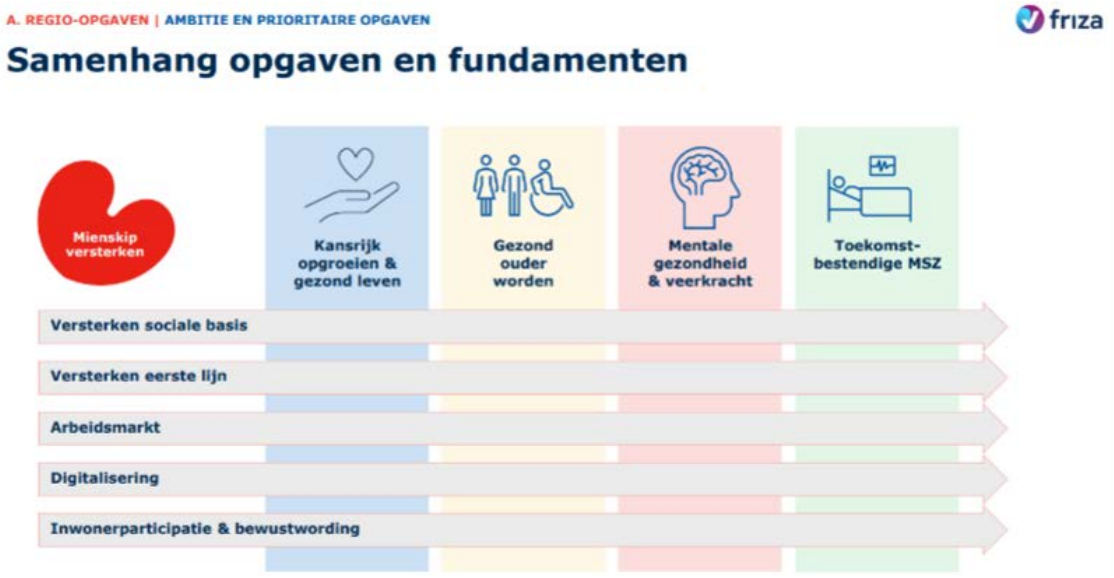
De mandaatgemeente en zorgverzekeraars de Friesland en Zilveren Kruis hebben vervolgens een initiërende rol vervuld. Samen met de partners van de regionale bestuurstafel Seker & Sûn hebben zij het regioplan vormgegeven. Denk hierbij aan het maken van de selectie van opgaven en fundamenten voor het plan en het benoemen van bestuurlijke trekkers om nader uit te werken.

Ambitie regioplan

De ambitie van het regioplan hebben we inzichtelijk gemaakt in onderstaande afbeelding. Deze richt zich met 'een sterke sociale basis' en 'passende en toegankelijke zorg' op het versterken van de Fryske Mienskip.

Om deze ambitie te realiseren richt de regio Fryslân zich op de volgende vier prioritaire opgaven:

Samen met de Friese Preventieaanpak (FPA) waren wij in 2023 trekker van twee van de vier opgaven: 'Kansrijk opgroeien & gezond leven' en 'Versterken sociale basis'. Deze opgaven werkten wij verder uit en in december 2023 is het regioplan FrIZA opgeleverd. GGD Fryslân en de FPA zijn belangrijke kennis- en uitvoeringspartners in het realiseren van de ambitie en opgaven van het FrIZA.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Het GALA is een akkoord tussen Rijk, gemeenten, zorgverzekeraars en GGD GHOR Nederland. De partijen van het akkoord hebben met elkaar afgesproken om zich samen in te zetten voor een gezonde generatie in 2040. Het GALA legt een fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak. Alle partijen ondertekenden het akkoord eind 2022.

Begin 2023 ontvingen de gemeenten financiële middelen voor de uitvoering via een brede Specifieke uitkering (SPUK). Het GALA voorziet ook in (deels nieuwe) taken voor GGD Fryslân. De gemeenten ontvingen naast de SPUK een tijdelijk ondersteuningsbudget. Dit budget was bedoeld voor het maken van een goed GALA-uitvoeringsplan. In februari heeft de bestuurscommissie Gezondheid besloten om twee derde van dit ondersteuningsbudget aan ons beschikbaar te stellen. Dankzij dit budget konden we een ondersteuningsteam inrichten. Daarnaast hadden onze regionale beleidsadviseurs de ruimte om hun gemeenten te ondersteunen bij het opstellen van een plan van aanpak.

De volgende werkzaamheden zijn uitgevoerd:

- De gemeenten die dat wilden, hebben van ons op maat extra ondersteuning gekregen bij het maken van een goedgekeurd plan van aanpak GALA/SPUK.
- We stelden 'bouwstenen voor het GALA-plan van aanpak van gemeenten' op voor alle GALA-opgaven. We hebben hierbij samengewerkt met de coalities van de FPA en met Sport Fryslân.
- Tijdens diverse ambtelijke bijeenkomsten en presentaties in de bestuurscommissie zijn met name de opgaven besproken waar de gemeenten gezamenlijk (provinciaal) een verantwoordelijkheid voor hebben (zie ook hieronder).
- We maakten een analyse van de regionale opgaven van GALA en gaven hierover advies:
  - Verkenning van de stand van zaken met betrekking tot de regionale ketenregie met de huidige trekkers in Friesland (ROS Friesland en GGD Fryslân) en met zorgverzekeraar De Friesland.
  - Opstellen van een opdracht voor de regionale ketenregie en het profiel van ketenregisseurs.
  - Bespreking met FPA over de integratie van de ketenregie in de FPA-coalities.
  - Aanvragen subsidie SPUK-IZA voor de regionale ketenregie.
- We kozen ervoor om de GALA-middelen in te zetten voor de versterking van de kennisfunctie van de GGD. In 2023 organiseerden we daarom preventieactiviteiten voor ouderen zoals onder ander het ontwikkelen van een toolbox. Voor 2024 en 2025 kiezen we er, in overleg met gemeenten, voor om de focus te leggen op de integrale aanpak voor het terugdringen van de gezondheidsachterstand.
- We brachten de overige impact van GALA in beeld. Sommige gemeentelijke opgaven vragen namelijk meer van onze lokale inzet. Denk bijvoorbeeld aan lokale projectleiders voor (één van) de vijf ketenaanpakken. Of aan een centrale zorgverlener voor de ketenaanpak 'Kind naar Gezond Gewicht'. De omvang van deze verwachte extra dienstverlening weten we nog niet. De verwachting is wel dat gemeenten de komende periode op basis van het aanvullend pakket opdrachten aan ons geven.

Uitvoering kennis- en adviesfunctie GGD (SPUK 14)

Het expertteam 'Vitaal ouder worden' heeft gemeenten geadviseerd over hoe we ouderen integraal kunnen meenemen in de GALA-plannen. Daarnaast adviseerde dit team over het volgende: de manier waarop we de specifieke doelen en de ketenaanpak 'Preventie' integraal kunnen benaderen om aan de bredere doelen van 'Vitaal ouder worden' te voldoen.

Specifiek binnen de uitvoering van de kennis- en adviesfunctie GGD (SPUK 14) hebben we hierop ingezet:

- Het versterken van de kennisfunctie van de GGD op het thema 'Vitaal ouder worden'.
- Het ontwikkelen en delen van kennis in de communicatie met en over ouderen.

We namen een specialist 'Vitaal ouder worden' aan. Deze specialist is onder andere betrokken geweest bij het opstellen van het regioplan en concretiseerde de visie van het expertteam. De specialist zorgde daarnaast voor verdieping en aansluiting op thema's in de programma's 'Wonen' en 'Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO)'. Verder is de specialist ingezet als trekker van de coalitie 'Fitaal Wiis', onderdeel van de FPA.

Tot slot hebben we middelen van SPUK 14 gebruikt voor het creëren van een online toolbox 'Fitaal Wiis'. Met de inrichting van deze toolbox hebben in- en externe professionals voor de doelgroep ouderen toegang tot kennis over preventie.

Friese Preventieaanpak (FPA)

In het kader van het IZA en het GALA ligt er een opdracht om te werken aan een regionale preventie-infrastructuur. De eerste drie jaren is de FPA gefinancierd vanuit de subsidieregeling 'Preventiecoalities VWS'. Hiermee stimuleert het ministerie van VWS een structurele samenwerking op preventie tussen gemeenten en zorgverzekeraars.

In 2023 werkten we samen met gemeenten, de zorgverzekeraar en partners aan de doorontwikkeling van de FPA. Met als doel: realiseren van een duurzame regionale Friese Preventie-aanpak en daarmee een Friese preventie-infrastructuur. Op 23 november 2023 heeft de bestuurscommissie Gezondheid ingestemd met de inhoudelijke doorontwikkeling van de FPA en de bijbehorende begroting voor de komende drie jaren. Daarmee is de FPA de preventie-infrastructuur voor Fryslân.

De FPA heeft input geleverd voor het regioplan FrIZA. De opgaven 'Kansrijk opgroeien & gezond leven', 'Mentale gezondheid & veerkracht' en 'Gezond ouder worden' sluiten aan bij de koers en opgaven van de FPA. Een belangrijk fundament voor alle opgaven - het versterken van de sociale basis - brachten we vanuit de FPA verder. De vijf verplichte ketenaanpakken vanuit GALA hebben we in 2023 ondergebracht en geborgd binnen de coalities van de FPA. De coalitie 'Gezond leven' omvat de programma's 'Nuchtere Fries', 'Rookvrije generatie Fryslân' en 'Nuchter over gewicht'.

Valpreventie

In februari 2023 hebben we via een ZonMw-subsidie een provinciale projectleider valpreventie aan kunnen nemen. Deze ZonMw-subsidie had als doel het versterken van de kennis- en adviesfunctie van de GGD, in dit geval over valpreventie. Deze functie is in de loop van het jaar ontwikkeld naar een ketenregisseur valpreventie. Inmiddels valt deze functie onder de FPA.

Jeugdgezondheidszorg

JGZ levert een belangrijke bijdrage aan de preventieve gezondheidszorg van kinderen en jongeren tussen de -9 maanden en 18 jaar. Door gezondheidsonderzoeken signaleerden we vroegtijdige gezondheidsrisico's en anticipeerden we hierop met voorlichting en advies. Uit de uitgevoerde Jeugdgezondheidsmonitor in 2023 komen op een aantal punten zorgwekkende signalen naar voren, bijvoorbeeld als het gaat om de mentale gezondheid.

Een veranderend maatschappelijk landschap, sociale media, hoge werk- en schooldruk maken dat jongeren steeds kwetsbaarder worden. De druk die dit oplevert in de jeugdhulpketen heeft ook invloed op de JGZ. De vragen nemen toe, evenals de complexiteit en het belang van ketensamenwerking. Daarnaast verhoogt de krapte op de arbeidsmarkt de druk op de JGZ.

In 2023 hebben we daarom stevige stappen gezet om onze jeugdgezondheidszorg toekomstbestendig te houden. Zo hebben we met het programma 'JGZ 3.0' ingezet op een flexibel aanbod dat aansluit bij de behoefte van onze doelgroepen: minder zorg waar dat verantwoord kan en meer waar dat nodig is. Daarnaast hebben we stappen gemaakt als het gaat om taakdifferentiatie en collectieve preventie. Ook hebben we gewerkt aan verdere digitalisering, onder andere met de invoering van het digitale Mijn Kinddossier (MKD). Verder implementeerden we een methode voor gespreksvoering. Deze methode helpt professionals om - samen met (aanstaande) ouders, jongeren en andere professionals - de sterke kanten en ontwikkel- en zorgbehoeften van een kind of gezin in kaart te brengen.

Prenataal huisbezoek

De Wet Publieke Gezondheid verplicht gemeenten per 1 juli 2022 om zwangeren in een kwetsbare situatie een prenataal huisbezoek (PHB) aan te bieden. In 2023 heeft onze JGZ ingezet op het verder inbedden van het PHB in het bestaande 'Zorgpad Kwetsbare zwangeren' in elke regio. Dit heeft geleid tot uniforme afspraken met ruimte voor regionale en lokale verschillen.

Kansrijke Start

Sinds 2019 werken de Friese gemeenten samen aan de aanpak 'Kansrijke Start' voor de Fryske bern. Hiermee is Fryslân landelijk één van de koplopers. GGD Fryslân heeft de provinciale aanpak 'Kansrijke Start' als aanjager vormgegeven. Inmiddels is de aanpak opgenomen in het GALA en het IZA. Eind 2023 besloot de bestuurscommissie daarom dat de aanpak 'Kansrijke Start', inclusief de ketenaanpak en het lerend netwerk, vanaf 1 januari 2024 formeel valt onder de FPA (coalitie 'Ouderschap'). Wij leveren de coalitietrekker en de ketenregisseur.
De financiering vanuit de gemeenten loopt vanaf 1 januari 2024 via de Specifieke uitkering voor het IZA (SPUK IZA).

Nu Niet Zwanger

Nu Niet Zwanger (NNZ) is een programma dat professionals in het sociaal domein scholing en middelen biedt om met cliënten te praten over de onderwerpen kinderwens, seksualiteit en anticonceptie. Doel van dit programma is het voorkomen van onbedoelde zwangerschappen. NNZ is een belangrijk onderdeel van de aanpak 'Kansrijke Start' (coalitie 'Ouderschap' van de FPA). Het programma heeft in 2023 een vaste plek gekregen in de dagelijkse werkprocessen. Het ministerie van VWS financiert de landelijke uitrol en heeft NNZ ondergebracht bij GGD GHOR Nederland.

Rijksvaccinatieprogramma

GGD Fryslân voerde alle activiteiten met betrekking tot het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) in 2023 uit. In het voor- en najaar deden we de groepsvaccinaties. We hebben de jongeren hiervoor individueel uitgenodigd. Tijdens deze groepsvaccinaties voerden we ook de inhaalcampagne voor de HPV-vaccinatie 10-18 jaar uit. Daarnaast troffen we voorbereidingen voor de uitvoering van de Rota-vaccinatie voor zuigelingen vanaf 2024.

Vaccinatiegraadcijfers en Informed consent

De vaccinatiegraad daalt landelijk en dit geldt ook voor Fryslân. De gemiddelde vaccinatiegraad in Fryslân zit wel boven het landelijke gemiddelde. Verdere interpretatie van deze data is lastig gelet op de invoering van het 'Informed consent' in 2022. 'Informed consent' betekent dat ouders en/of jongeren toestemming moeten geven voor het delen van gepersonaliseerde vaccinatiegegevens. In 2023 is in 3% van onze dossiers deze toestemming niet verleend. Het landelijke gemiddelde was 4,9%. In die gevallen verwerken we de gegevens dan ook anoniem en nemen we deze niet mee in de bepaling van de vaccinatiegraad van de RVP-vaccinaties.

Het ministerie van VWS startte naar aanleiding van de dalende vaccinatiegraad en vaccinatiebereidheid een onderzoek (SocioVax). De resultaten komen naar verwachting in de loop van 2024.

Maternale griepvaccinatie
We hebben vanaf 15 oktober 2023 de maternale griepvaccinatie, zonder medische indicatie, overgenomen van de huisarts. We hebben deze vaccinatie succesvol geïmplementeerd en evalueren dit medio 2024.

Adviesteam gezonde leefomgeving / Invoering Omgevingswet

In 2019 hebben we de lijn ingezet om onze adviesrol voor de gezonde leefomgeving te versterken. Met die lijn zijn we in 2023 doorgegaan. Ons adviesteam heeft zowel pro- als reactief advies gegeven over gemeentelijke visies, beleid, programma's en plannen. Ook is het team betrokken bij ruimtelijke omgevingsvraagstukken. Daarnaast heeft het adviesteam gewerkt aan kennis en opleiding, het opstellen van interne werkprocessen en zorgde het voor systeemaanpassingen. Verder werkte het team aan meer integrale advisering en maakte het regionale samenwerkingsafspraken in de provincie. Tot slot zette het adviesteam in op de in- en externe profilering van onze rol. Dit krijgt in 2024 een vervolg als de Omgevingswet ook daadwerkelijk ingaat. We verwachten dat het adviesteam hierbij een belangrijke rol krijgt.

In 2023 is de adviesrol van de GGD geëvalueerd. Hieruit zijn verschillende ontwikkel- en verbeterpunten naar voren gekomen. Deze nemen we mee in de doorontwikkeling van onze adviesrol. Verder is 'Gezonde leefomgeving' een belangrijke pijler geworden binnen het GALA. Wij zijn vanuit de doorontwikkeling van de FPA verantwoordelijk geworden voor de coalitie 'Gezonde leefomgeving'.

Maatschappelijke zorg (voorheen Zorg en Veiligheid)

Juridische grondslag voor gegevensdeling
Bij problemen rond personen met onbegrepen gedrag gelden vaak meerdere sociaaldomein-wetten. De juridische grondslag voor gegevensuitwisseling tussen deze wetten is nog niet voldoende wettelijk verankerd. De 'Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)' gaat dat hiaat vullen. De Wams is echter in 2023 met het vallen van het kabinet controversieel verklaard. Naar verwachting treedt deze wet pas in 2025 in werking. Gemeenten hebben landelijk en lokaal aangegeven dat ze de voorgestelde werkwijze van de Wams al wel willen invoeren. Hier gaan we in 2024 samen aan werken. Maatschappelijke zorg begeleidt dit proces voor gemeenten. Op die manier zorgen we voor een uniform en wettelijk correcte werkwijze.

We hebben de dienstverleningsovereenkomsten 'Meldpunt Zorgwekkend gedrag' en 'Collectieve taken Wet verplichte ggz' in 2023 positief geëvalueerd. Zowel de verwerking van de meldingen bij het meldpunt 'Zorgwekkend gedrag' als de uitvoering van de taken 'Wet verplichte ggz' gebeuren naar behoren. Gemeenten zien ook meerwaarde in het beleggen van deze taken bij één overkoepelende regionale partij. De opdrachtgevers hebben, na wederzijds goedkeuren, beide dienstverleningsovereenkomsten in januari 2024 verlengd en ondertekend.

Zodra we meer weten over de inwerkingtreding van de Wams, waardoor een taak voor het meldpunt 'Zorgwekkend gedrag' wettelijk wordt verankerd, overwegen we de taak van het meldpunt in de gemeenschappelijke regeling op te nemen.

Stip op de horizon
Gemeenten ervaren de laatste jaren steeds meer problemen rond personen met onbegrepen gedrag. GGD Fryslân is zich bewust van de maatschappelijke en bestuurlijke druk op dit onderwerp bij gemeenten. Om die reden besteedden wij tijdens onze bestuurlijke themasessie in december 2023 aandacht aan dit onderwerp. We bespraken in het bijzonder de vraag waar gemeenten hun prioriteiten stellen bij het oplossen van de problematiek. In 2024 organiseren wij meer van dit soort bijeenkomsten en besteden wij per bijeenkomst gerichter aandacht aan één specifiek deelonderwerp.

Aanvullend krijgen gemeenten in 2024 te maken met een aanvulling op de 'Wet Publieke Gezondheid (WPG)' als het gaat om suïcidepreventie. Dit wetsvoorstel verplicht gemeenten om meer beleid te maken op suïcidepreventie. Dit beleid moet dan ook beter aansluiten op landelijke initiatieven en adviezen. Friese gemeenten organiseren zelfstandig al veel activiteiten in het kader van suïcidepreventie. In 2024 benaderen en bevragen wij gemeenten hier meer over.

Tot slot let Maatschappelijke zorg nauwlettend op de ontwikkelingen in de uitwerking van de bouwstenen in het IZA. Wij verbinden de uitvoering van onze taken met die van het IZA. De uitwerking van de bouwstenen rond 'Mentale gezondheid', een onderwerp dat veel raakvlakken heeft met Maatschappelijke Zorg, gebeurt in de FPA. We maken daarin de verbinding door deel te nemen in de coalitie 'Mentale gezondheid'.

Infectieziektebestrijding

Het Ministerie van VWS heeft in 2023 via een SPUK incidentele middelen beschikbaar gesteld voor de versterking van de infectieziektebestrijding (IZB) 2023-2024. Deze middelen hebben wij ingezet voor personele capaciteit om zo de uitvoerende taken te versterken en de inrichting van IZB te optimaliseren. De schaarse artsencapaciteit blijft hierbij punt van aandacht. We geven hier in 2024 een vervolg aan.

Daarnaast leverden we het rapport voor de formatienormering op. De nieuwe norm leidt tot een stijging in de formatie. De ingezette versterking kan hier niet in voorzien. In 2024 praten we verder over het handelingsperspectief naar aanleiding van de uitkomsten van het rapport.

In opdracht van het ministerie van VWS voerden wij de maatregelen voor de coronabestrijding uit. Zo hebben we de werkzaamheden voor het vaccineren ingebed bij reizigers, beroepsvaccinaties en infectieziektebestrijding. Hiermee is een einde gekomen aan de coronauitvoeringsorganisatie van GGD Fryslân.

Integraal GGD-crisisplan en pandemische paraatheid

We startten met het opstellen van het integraal crisisplan. Dit plan richt zich op:
- optimalisatie van de (deel)planvorming;
- herziening van de crisismanagementorganisatie;
- invulling van de sleutelfunctionarissen (is nu onvoldoende).

Voor specifiek de opgeschaalde medisch milieukundige zorg organiseerden we het piket voor de 'Geneeskundig Adviseur Gevaarlijke Stoffen (GAGS)' samen met GGD Groningen en GGD Drenthe. We hebben voor dit piket onvoldoende functionarissen beschikbaar. We zijn begonnen met gesprekken over en onderzoek naar het opleiden van meer GAGS.

Het RIVM richtte in november de nieuwe 'Landelijke Functie Opschaling Infectieziektebestrijding (LFI)' op. De LFI voert regie op de voorbereiding van en geeft sturing aan de opschaling tijdens een pandemie. De LFI werkt hierbij nauw samen met de GGD'en. Wij volgen de ontwikkelingen, leveren input aan de LFI en bereiden ons voor op de aansluiting.

Herinrichting forensische geneeskunde

Niet alleen het takenpakket van de forensische geneeskunde veranderde in de afgelopen jaren, er is ook sprake van personele schaarste. Daarnaast was de wachtdienstregeling van 1999 niet meer passend. Daarom besloot het bestuur om deze regeling te vervangen door een passende structuur en beloning(systematiek). Met deze herinrichting hebben we een grote stap gezet richting een situatie die recht doet aan het werk binnen de forensische geneeskunde. De nieuwe situatie zorgde voor meer (sociale) zekerheid, een gezondere werkomgeving en een aantrekkelijk werkklimaat. Dit is noodzakelijk om de continuïteit en kwaliteit van de forensische zorg te garanderen.

Noord-Nederlandse samenwerking

Binnen de domeinen van de AGZ verstevigden en intensiveerden we de samenwerking met de noordelijke GGD'en op het gebied van: infectieziektebestrijding, milieu en gezondheid, forensische geneeskunde, seksuele gezondheid en TBC. We deden dit op zowel beleids- als uitvoeringsniveau.
Specifiek binnen de forensische geneeskunde startten we met het toewerken naar een gezamenlijke forensische geneeskunde Noord-Nederland. Hiervoor stelden we een projectleider aan en actualiseerden we de inrichting van onze eigen forensische geneeskunde.
Ook op het gebied van seksuele gezondheid regelde één noordelijke coördinator het samenbrengen van de werkprocessen van de drie GGD'en. Voor de TBC-zorg hebben we eind 2022 het samenvoegen van de noordelijke TBC-teams tot één functionele eenheid in gang gezet. In 2023 hebben we een coördinator aangesteld om hier concreet invulling aan te geven.

Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers

GGD GHOR Nederland is sinds 2009 in opdracht van het 'Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA)' verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van de 'Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA)' op alle COA-opvanglocaties in Nederland. Regionale GGD'en en JGZ-organisaties voeren deze zorg uit. Binnen Fryslân waren er in 2023 zes AZC-locaties, twee noodopvanglocaties en drie crisisnoodpvanglocaties. Het is een roerig jaar geweest met het op- en afschalen van die opvanglocaties. Het aantal hulpvragen en de complexiteit van de problematiek neemt toe. De onvoorspelbaarheid van het aantal (tijdelijke) opvanglocaties en de aanwezige doelgroep maakt dat het uitdagend is om in de pas te blijven met de personele bezetting.

We hebben een start gemaakt met de uitvoering van de business case 'Toekomstbestendige PGA-JGZ'. Met als doel: ook de komende jaren goede jeugdgezondheidszorg blijven leveren aan een kwetsbare groep kinderen en hun ouders. We hebben binnen de huidige mogelijkheden zo goed mogelijk voldaan aan de opdracht en veel kinderen gezien, alleen niet altijd binnen de normtijd. Gezondheidsvoorlichtingen voerden we op praktisch alle locaties maximaal uit. Op het gebied van IZB hebben we extra ingezet op de aanpak van scabiës en implementeerden we de nieuwe landelijke ketenaanpak.

Inspecties kinderopvang, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), en technische hygiënezorg

In 2023 begonnen we steekproefsgewijs met de intensivering van de inspecties Gastouderopvang. We hebben de geplande inspecties Gastouderopvang uitgevoerd. We borgden hierbij de kwaliteit en tijdigheid in goede samenwerking met de gemeenten.
We voerden de geplande inspecties voor de Kinderopvang door personele omstandigheden voor 90% uit. De locaties waar we niet zijn geweest, bezoeken we in het eerste kwartaal van 2024. We hebben hierover tijdig met gemeenten en de onderwijsinspectie gecommuniceerd.
De overige toezichttaken – Wmo, tattoo/piercing, AZC's, schepen en seksbedrijven – hebben we conform contract of afspraak gedaan.

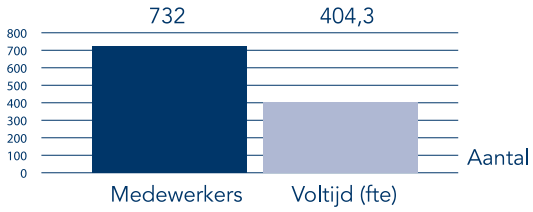
2.3. Wat heeft dit gekost?

	Begroting na 2e wijziging			Realisatie 2023		
	Lasten	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Programma Gezondheid						
Pijler 1	16.525.237	14.530	16.510.707	20.915.494	4.745.157	16.170.337
Pijler 2	10.870.611	3.372.945	7.497.666	13.537.400	6.322.026	7.215.374
Pijler 3	1.675.443	1.016.515	658.928	8.632.563	7.909.847	722.716
Pijler 4	1.822.278	1.822.278	-	2.008.745	1.823.179	185.566
Doorbelasting tweede begrotingswijziging		181.645	-181.645			-
Toegerekende organisatiekosten	6.857.975	189.052	6.668.922	6.616.241	313.301	6.302.940
	37.751.544	6.596.965	31.154.578	51.710.443	21.113.510	30.596.933
Dekkingsmiddelen gezondheid						
Gemeentelijke bijdrage		28.352.577	-28.352.577		28.352.577	-28.352.577
		28.352.577	-28.352.577		28.352.577	-28.352.577
Totaal saldo van baten en lasten	37.751.544	34.949.542	2.802.002	51.710.443	49.466.087	2.244.357
Reservemutaties gezondheid	541.157	3.343.159	-2.802.002	570.838	2.985.146	-2.414.308
Gerealiseerd resultaat gezondheid	**38.292.701**	**38.292.701**	**-**	**52.281.282**	**52.451.233**	**-169.951**

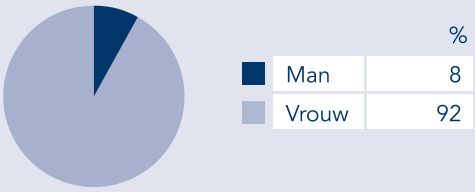
Voor een toelichting op de verschillen wordt verwezen naar bladzijde 60.

2.4. Feiten en cijfers programma Gezondheid

Cijfers medewerkers 2023

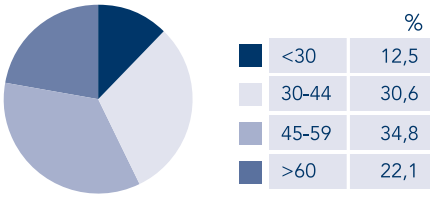

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	60
Vrouw	672

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
< 30	91
30-44	224
45-59	255
> 60	162

Gemiddelde leeftijd: 47 jaar

4. Verzuimcijfers	2021	2022	2023
Verzuim %	4,34	7,03	8,42
Meldfrequentie	0,43	1,01	0,87

3. Programmaverantwoording Crisisbeheersing

3.1. Algemeen

De afdeling Crisisbeheersing[1] speelde een grote rol in uiteenlopende typen crises. In 2023 zijn we onder andere betrokken geweest bij de coördinatie van een vogelgriepuitbraak in Fryslân en de opvang van vluchtelingen. Daarnaast was de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) in het eerste kwartaal van 2023, door een aanwijzing van de minister, nog verantwoordelijk voor maatregelen om de coronacrisis te bestrijden. Verder is onze crisisorganisatie ingezet bij kortdurende crises. Denk aan de stroomuitval op Vlieland een aantal grote branden.

Crisisbeheersing is als werk- en vakgebied continu in beweging. In 2023 is de Veiligheidsstrategie van het Koninkrijk der Nederlanden 2023-2029 opgeleverd. Daarin staat dat de kans relatief groot is dat er de komende jaren gebeurtenissen plaatsvinden die de nationale veiligheid raken. Volgens het Rijk vraagt dit om versterking van crisisbeheersing, een hogere paraatheid en een weerbare samenleving. Voor het borgen en professionaliseren van crisisbeheersing ontvangen de 25 Veiligheidsregio's daarom met ingang van 2023 structureel extra BDUR-middelen (Brede DoelUitkering Rampenbestrijding). Dit is een grote impuls voor het versterken en toekomstbestendig maken van de afdeling Crisisbeheersing en de crisisorganisatie in Fryslân.

Het jaar 2023 stond voor ons in het teken van het werven, selecteren en verwelkomen van veel nieuwe collega's. Gelet op de huidige krappe arbeidsmarkt, zijn we blij met dit mooie resultaat. Aan de andere kant zien we ook een groot verloop in de crisisorganisatie. Het lukt ons nog steeds om de piketten te bezetten, maar dit biedt geen garanties voor de toekomst. Uiteraard doen we er alles aan om onze crisisfunctionarissen aan ons te binden.

De extra toegekende BDUR-middelen zijn ook bedoeld voor het versterken van de informatiepositie van Veiligheidsregio's. Rampen en crises hebben namelijk laten zien dat een goede informatiepositie belangrijk is, inclusief een goede bovenregionale en landelijke informatiepositie. In 2023 startten we daarom een project met als doel: het inrichten van een 24/7 Veiligheidsinformatieknooppunt Fryslân (VIK Fryslân). Dit knooppunt is in het derde kwartaal van 2024 operationeel.

In de 'Meerjarenkoers 2023-2026' werken we met vijf speerpunten. Hieronder vertellen we per speerpunt wat we in 2023 hebben bereikt. We leggen eerst nog verantwoording af over de versterking van de afdeling Crisisbeheersing met de extra BDUR-middelen, op basis van de eerste begrotingswijziging.

3.2. Wat hebben wij bereikt in 2023?

Versterking afdeling Crisisbeheersing met extra BDUR-middelen

Formatie afdeling Crisisbeheersing uitgebreid

In 2023 hebben de 25 Veiligheidsregio's extra gelden van het Rijk ontvangen voor het verster-ken van de (boven)regionale en landelijke crisisbeheersing en informatiepositie. Wij hebben dit extra geld gebruikt voor het versterken van onze afdeling Crisisbeheersing en voor het borgen van onze informatiepositie (inrichten VIK). Hierdoor zijn we regionaal robuuster gewor-den en dragen we actief bij aan bovenregionale en landelijke crisisbeheersing.

[1] Inclusief de taken voor bevolkingszorg en Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR).

Wij zijn 24/7 alert en paraat

Wij beschikken over een robuuste crisisorganisatie en voldoende personeel. Daarmee staan we 24/7 paraat.

Bezetting en vakbekwaamheid crisisorganisatie

Net als voorgaande jaren kende de crisisorganisatie in 2023 een groot verloop. Desondanks lukte het ons de piketgroepen te bezetten met passend personeel. De crisisorganisatie was daardoor ook in 2023 weer 24/7 paraat.
We hechten veel waarde aan voortdurende professionele ontwikkeling. Daarom investeren we in opleiding en training van onze crisisfunctionarissen. Tijdens de coronacrisis kwamen de vakbekwaamheidsactiviteiten voor de crisisfunctionarissen onder druk te staan. In 2023 voerden we weer een volledig vakbekwaamheidsprogramma uit. We organiseerden onder andere vier grote vaartuigoefeningen voor het jaarthema 'incidentbestrijding op het water'.

Inzetten van de crisisorganisatie

De crisisorganisatie is zeven keer ingezet bij een GRIP 1 situatie. Het ging in die gevallen om zeer grote branden, uitval van stroom en een groot verkeersongeval.
De crisisorganisatie kwam ook in actie bij situaties die geen GRIP zijn, maar wel om afstemming vragen. Denk aan de storm Poly en de brand aan boord van het autoschip Fremantle Highway op de Noordzee, ter hoogte van Ameland.

Taken Veiligheidsregio Fryslân voor crisisnoodopvang en Oekraïne

De afdeling Crisisbeheersing heeft in 2023 de crisisnoodopvang (CNO) voor asielzoekers (Harlingen en Drachten) geëxploiteerd en de coördinatie voor ontheemden uit Oekraïne (HUB: coördinatie cijfers) verzorgd. De CNO's in Harlingen en Drachten droegen we respectievelijk op 15 en 31 december 2023 over aan het COA. Per 31 december 2023 hebben we de coördinatie voor ontheemden uit Oekraïne overgedragen aan de gemeente Heerenveen. We vervullen per die data geen taken meer voor de CNO's en Oekraïne.

VRF voldoet bij crisisopschaling aan toetsingskader Inspectie JenV

Naar aanleiding van een verzoek van de Inspectie Justitie en Veiligheid hebben wij 'rode draden-analyses' aangeleverd over de jaren 2019 tot en met 2022. De Inspectie heeft ons laten weten dat VRF bij crisisopschaling aan alle vereisten uit het toetsingskader van de Inspectie voldoet.

Wij dragen bij aan het voorkomen van crisis

Wij adviseren en informeren inwoners, gemeenten, instellingen en andere partijen in ons netwerk. Met als doel: meer veiligheid en bewustzijn.

Het opstellen en actualiseren van planvorming

Het bestuur stelde de deelplannen 'Bevolkingszorg' en 'Crisiscommunicatie' vast. Met deze plannen hebben we een belangrijke stap gezet in het verhogen van de kwaliteit van de crisisorganisatie. Crisiscommunicatie is nu een eigenstandig proces. Op die manier sluiten we beter aan én kunnen we efficiënter en effectiever inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen met betrekking tot informatie en communicatie tijdens een crisis.

Daarnaast stelden we een nieuw deelplan 'Geneeskundige zorg' op. In dit plan staat waar de crisisfunctionarissen, die werken voor de GHOR, verantwoordelijk voor zijn. Dit plan was vertraagd door de coronacrisis.

Het Bestuurlijk Waddenzee Overleg (BWO) heeft een nieuw digitaal Incidentbestrijdingsplan (IBP) vastgesteld. Het BWO heeft het risicoprofiel voor de Waddenzee uit 2019 gebruikt als input voor dit nieuwe plan. Ook zijn de aanbevelingen uit de evaluatie van de calamiteit met de MSC Zoë in het plan verwerkt. Daarnaast legden we de verbinding met de bestrijdingsplannen Noordzee en IJsselmeergebied. Het nieuwe IBP vervangt het oude plan uit 2016.

Mobiliteits- en crowdmanagementplan Elfstedentocht per schaats
De burgemeesters van de Elfstedentochtgemeenten hebben opdracht gegeven om in 2023 een eenduidig en uniform mobiliteits- en crowdmanagementplan op te stellen voor iedere Elfstedentochtgemeente. De betrokken gemeenten voeren deze opdracht uit onder onze regie. Het proces is iets vertraagd, maar we verwachten het plan af te ronden in het derde kwartaal van 2024. Aansluitend aan deze afronding organiseren we een bestuurlijke doorloopsessie met de betrokken burgemeesters.

Risicocommunicatie aan inwoners
In 2023 communiceerden wij regelmatig met Friese inwoners over risico's uit ons 'Regionaal Risicoprofiel' en naar aanleiding van urgente onderwerpen en actualiteiten. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van diverse online campagnes. Steeds meer inwoners bekijken onze website www.vrfryslan.nl/laatjenietverrassen en onze social mediakanalen.

Wij werken duurzaam en omgevingsbewust

Wij zijn een wendbare organisatie die alert is op landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, die inspeelt op nieuwe risico's en trends en die deze toepast in de praktijk en in de bedrijfsvoering.

Project hoogwater en evacuatie: evacuatiestrategieën en handelingsperspectieven
Het bestuur heeft eerder de impactanalyse hoogwater vastgesteld. Deze impactanalyse vormt nu de input voor het uitwerken van evacuatiestrategieën en handelingsperspectieven. Als eerste doen we dit voor Ameland en de kustzone van de Waddenzee. Het resultaat hiervan gebruiken we als input voor de andere Friese gemeenten. Daarnaast werken we met de 'Integrale waterveiligheidsstrategie Waddeneilanden (Deltaprogramma)'. In het Deltaprogramma 2021 staat dat we voor elk Waddeneiland een integrale waterveiligheidsstrategie moeten opstellen voor hoogwater en overstromingen. Inmiddels ligt er, naar aanleiding van uitgevoerde pilots, rapportage voor een binnendijks gebied (Ameland) en voor een buitendijks gebied (Vlieland).

Toekomstverkenning crisisbeheersing in Fryslân
Samen met Planbureau Fryslân en diverse samenwerkingspartners startten de afdeling Crisisbeheersing en Brandweer Fryslân in 2023 het volgende project: de landelijke toekomstverkenning van het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) vertalen naar de situatie in Fryslân. Dit sluit aan bij onze intrinsieke motivatie om voor onze organisatieonderdelen:

- strategisch vooruit te kijken;
- vroegtijdig veranderingen te signaleren;
- en daarop in te spelen.

Gezamenlijk hebben we helder gekregen welke trends specifiek voor Fryslân relevant zijn en daarmee het meest relevant voor de toekomst van VRF. We hebben uiteindelijk vier scenario's geschetst die op 4 oktober met de bestuurscommissie Veiligheid zijn gedeeld. In 2024 gaan we verder met deze vier scenario's aan de slag om zo de focus voor crisisbeheersing in Fryslân voor de komende jaren te bepalen.

Wij zetten de netwerksamenleving centraal

Wij verbinden burgers, gemeenten, bedrijven en instellingen, werken met hen samen en benutten elkaars kennis en expertise voor, tijdens en na een incident of crisis.

Samenwerken in netwerken
Recente crises zijn steeds vaker langdurig en grensoverschrijdend. En vereisen meer netwerk-samenwerking tussen de vele publieke en private partners. Netwerksamenwerking komt ook als prioritair thema naar voren in het eindrapport van de 'Evaluatiecommissie Wet Veiligheidsregio's' en het 'Beleidsplan VRF 2023-2026', maar ook in de nieuwe landelijke 'Agenda Crisisbeheersing 2024-2029'. Voor VRF is deze rol niet nieuw. We willen hier structureel in investeren nu er veel meer crisispartners zijn. Daarom maakten we in 2023 de vele netwerken waarin VRF zich begeeft inzichtelijk en stelden we de nieuwe "Netwerkstrategie en netwerkanalyse" op. Deze strategie gaat ons helpen om prioriteiten te stellen en sturing te geven aan onze netwerksamenwerking.

Wij werken informatiegestuurd met betrouwbare data

Wij ontwikkelen ons tot een informatieknooppunt en werken zoveel mogelijk met betrouwbare data.

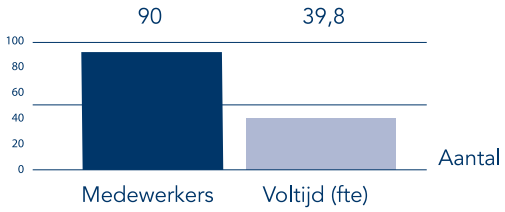
Eerste stappen gezet op weg naar operationeel Veiligheidsinformatieknooppunt 2024
In de 'Meerjarenkoers 2023-2026' van VRF is als ambitie opgenomen dat we een Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) inrichten dat 24/7 operationeel is. Dit VIK wordt aangesloten op het - ook nog te ontwikkelen - landelijke Knooppunt Coördinatie Regio's en Rijk (KCR-2). Met als doel dat we aan het einde van deze beleidsperiode bij een crisis werken vanuit een centraal informatiebeeld. In 2023 hebben we de eerste stappen gezet op weg naar een operationeel VIK. We hebben passend personeel geworven en een plan van aanpak opgesteld. Ook hebben we meegedaan aan een landelijke pilot rond de jaarwisseling.

3.3. Wat heeft dit gekost?

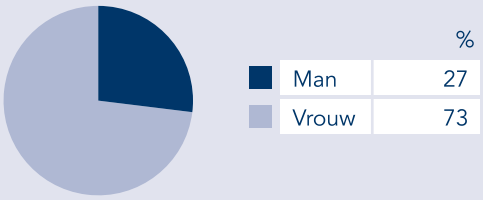
	Begroting na 2e wijziging			Realisatie 2023		
	Lasten	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Programma Crisisbeheersing						
Producten Crisisbeheersing	6.657.572	216.401	6.441.171	32.490.243	26.921.459	5.568.784
Doorbelasting tweede begrotingswijziging	-	585.969	-585.969			-
Toegerekende organisatiekosten	1.033.149	28.481	1.004.669	1.288.023	47.199	1.240.825
	7.690.722	830.851	6.859.871	33.778.266	26.968.657	6.809.609
Dekkingsmiddelen crisisbeheersing						
Rijksbijdrage BDUR		4.651.387	-4.651.387		4.760.109	-4.760.109
Gemeentelijke bijdrage		2.794.979	-2.794.979		2.794.979	-2.794.979
		7.446.366	-7.446.366		7.555.088	-7.555.088
Totaal saldo van baten en lasten	7.690.722	8.277.216	-586.495	33.778.266	34.523.745	-745.479
Reservemutaties crisisbeheersing	919.208	332.713	586.495	923.679	318.839	604.841
Gerealiseerd resultaat crisisbeheersing	**8.609.930**	**8.609.929**	**-**	**34.701.945**	**34.842.584**	**-140.638**

3.4. Feiten en cijfers programma Crisisbeheersing

Cijfers medewerkers 2023

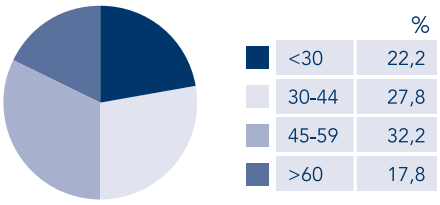

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	24
Vrouw	66

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
< 30	20
30-44	25
45-59	29
> 60	16

Gemiddelde leeftijd: 45 jaar

4. Verzuimcijfers	2021	2022	2023
Verzuim %	11,96	6,88	3,36
Meldfrequentie	0,36	0,63	0,88

Activiteiten 2023

Feiten en cijfers programma Crisisbeheersing	Aantal
GRIP-inzetten	7
Niet GRIP-inzetten	3

4. Programmaverantwoording Brandweer

4.1. Algemeen

Brandweer Fryslân had in 2023 qua aantal incidenten een vergelijkbaar druk jaar ten opzichte van het jaar ervoor. Bij meerdere grote en complexe incidenten is veel van onze organisatie gevraagd. Denk aan de brand bij een voedselproductiebedrijf in Oosterwolde en de brand in een appartementencomplex op Vlieland. De inzet en betrokkenheid van onze vrijwilligers verdient wederom een groot compliment. Het werven van nieuwe vrijwilligers en repressieve beroepsmedewerkers verliep op regionaal niveau voorspoedig. In het licht van de huidige krappe arbeidsmarkt is dat een mooi resultaat waar we trots op zijn. Desondanks kan de bezetting op lokaal niveau fluctueren en biedt het geen garantie. Onze kerntaken - advisering in het kader van brandveiligheid, evenementen en omgevingsveiligheid en toezicht in het kader van brandveiligheid - laten een vergelijkbare vraag met het jaar ervoor zien. We waren goed in staat aan deze vraag te voldoen.

4.2. Wat hebben wij bereikt in 2023?

Urgentie natuurbrandbeheersing

Landelijk is de urgentie van natuurbrandbeheersing erkend. De krachten zijn gebundeld om de weerbaarheid tegen natuurbranden te vergroten. Dit resulteerde in een landelijke visie. Wij hebben vervolgens bijgedragen aan het landelijke uitvoeringsplan hiervan. In juni hebben we het convenant 'Natuurbrandbeheersing Fryslân' ondertekend. Dit hebben we samen gedaan met vijf natuurbeheerorganisaties, Provincie Fryslân en de twaalf Friese gemeenten met een hoog risico op natuurbranden. Door dit convenant te ondertekenen, benadrukken de betrokken partijen het belang van gezamenlijke inspanningen om natuurbranden te voorkomen en te bestrijden.

Daarnaast stemde het bestuur in oktober in met onze voorstellen om de repressieve slagkracht en de kennisontwikkeling van natuurbrandbeheersing te versterken. Eerder maakten we al kaders en met dit besluit konden we in 2023 in totaal acht natuurbrandbestrijdingsvoertuigen bestellen. Ook besloot het bestuur om piketfuncties voor de functies adviseur en informatie-manager in te stellen. Deze functionarissen leveren bij natuurbranden ondersteuning bij de bestrijding. Tot slot voerden we de gebiedsgerichte aanpak, bijvoorbeeld in Gaasterland en het Drents-Friese Wold, conform planning verder uit.

Verdere voorbereiding op energietransitie

De overgang van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare bronnen levert meerdere nieuwe vraagstukken op. Ook brengt het nieuwe veiligheidsrisico's met zich mee. Hier hebben we ons als volgt verder op voorbereid:

- We namen deel aan de Vergunning-Toezicht- Handhaving (VTH)-overleggen van gemeenten, onder andere om te bespreken hoe we eerder betrokken raken bij energietransitie-gerelateerde onderwerpen.
- De repressieve dienst heeft uitleg gekregen over initiatieven met nieuwe energievormen en over hoe we dit type incidenten zo veilig mogelijk kunnen bestrijden.
- Collega's zijn als trainers energietransitie opgeleid om brandweerposten te ondersteunen bij hun oefeningen op dit gebied.
- Bevelvoerders hebben training gekregen in het herkennen van de risico's bij het transport van waterstof over de weg.
- In 3Noord-verband startten we met voorbereidingen om het thema 'waterstof' in woon-wijken in onze adviestaak te integreren.

We hebben de eerste energietransitie-gerelateerde incidenten al achter de rug en dat onderstreept het belang van deze inspanningen. We hebben bijvoorbeeld te maken gehad met brand en ongevallen met elektrische auto's en andere vaar- en voertuigen.

Verder hebben we in 2023 gereflecteerd op het landelijke programmaplan voor een veilige energietransitie. Dit zijn de acties die daaruit voortkomen:

- Het beter betrokken raken in de voorfase van energie-gerelateerde initiatieven.
- Het breder integreren van energietransitie in onze eigen vakbekwaamheids- en voorlichtingsactiviteiten.
- Het afstemmen van materialen die horen bij het bestrijden van een energietransitie-gerelateerd incident.

In 2024 starten we met de uitvoering van deze acties.

Project Toekomstverkenning Veiligheid van start

Samen met Planbureau Fryslân startten Crisisbeheersing en Brandweer Fryslân in 2023 het project 'Toekomstverkenning Veiligheid'. Met als doel: landelijke toekomstverkenningen vertalen naar de situatie in Fryslân. De eerste fase bestond uit onderzoek. Welke trends zijn specifiek voor Fryslân relevant en tot welke extreme toekomstscenario's kunnen die leiden? Hierna hebben we deze toekomstscenario's gebruikt om concrete acties te formuleren. Acties die nodig zijn om de brandweer- en crisisorganisatie beter voor te bereiden op de toekomst. Dit tweede deel van het project loopt door in 2024.

Samenleving bewust maken van brandveiligheid met Brandveilig Leven

Met het uitvoeringsprogramma 'Brandveilig Leven (BVL)' willen we de Friese samenleving bewuster maken van brandveiligheid. In 2023 hebben we dan ook volop voorlichting gegeven aan diverse doelgroepen, van jong tot oud. In totaal zijn zo'n negentienduizend mensen bereikt. Verder hebben we een aantal specifieke activiteiten afgerond.

Zo hebben we bijvoorbeeld in een pop-up-store in Heerenveen brandgevaarlijke situaties in een huiselijke omgeving laten zien. Bezoekers konden ter plekke in gesprek met de aanwezige brandweermensen over hun eigen brandveiligheid thuis. Daarnaast was er de finale van de 'Technasium Brandweer Award'. Tweedejaars leerlingen hebben gewerkt aan een prototype van een voorziening die de brandweer in de toekomst kan helpen bij haar taken. De prijs ging naar CSG Liudger uit Drachten. Tot slot hebben we de mobiele escaperoom 'Room18' officieel in gebruik genomen. Studenten van de NHL ontwierpen deze.

Bouwagenda hervat

We hebben de eerste tranche van de bouwagenda na een pauze weer hervat. Aanbestedingen voor de locaties Langweer, Makkum en Drachten rondden we af en bij laatstgenoemde zijn we gestart met de verbouw. De nieuwbouw van Langweer en Makkum start begin 2024.
Verder hebben we de blauwdruk van het basisontwerp voor kazernes ontwikkeld tot een meer compacte, maar nog steeds doeltreffende, variant. Met deze compacte variant reduceren we toekomstige bouwkosten.

Communicatieapparatuur vervangen

In 2023 vervingen we de portofoons waarmee we communiceren tijdens een incident. Deze grote vervangingsactie van 1200 portofoons op meer dan 200 voertuigen en 66 locaties is voorspoedig gegaan. C2000 is het landelijke digitale communicatienetwerk voor hulpdiensten. Hoewel dit systeem binnen de brandweer naar behoren functioneert, zijn er landelijk problemen en kwetsbaarheden vastgesteld. Omdat C2000 aan het eind van de technische levensduur zit, heeft de minister van Justitie en Veiligheid laten weten dat het systeem vervangen wordt door het nieuwe communicatiesysteem Noova. De implementatie hiervan is uitgesteld. We kunnen dit uitstel goed opvangen met onze nieuwe portofoons. In de loop van 2024 moet blijken welke andere gevolgen dit uitstel heeft.

Evaluatie aangepaste organisatie-inrichting

Sinds september 2021 werken we in een aangepaste organisatie-inrichting. Dit doen we om de organisatie toekomstbestendiger te maken en om de dagelijkse aansturing van de organisatie te versterken. Concreet houdt de nieuwe organisatie-inrichting het volgende in:

- We hebben vier geografische gebieden teruggebracht naar twee.
- We kennen nu drie functionele gebieden in plaats van vier.

In 2023 hebben we deze aangepaste organisatiestructuur geëvalueerd. Medewerkers ervaren de structuur als logisch en zien dat de organisatie zich positief ontwikkelt. Dit is ook terug te zien in de resultaten van het medewerkerswaarderingsonderzoek 'Great Place to Work'.

Voorbereidingen op komst Omgevingswet

In 2023 hebben we ons verder voorbereid op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Samen met gemeenten, Provincie Fryslân en de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) hebben we de digitale werkprocessen en systemen - Digitaal Stelsel Omgevingswet - getest. Ook werkten we met meerdere gemeenten samen in pilots en projecten om nieuwe werkvormen en producten te testen. Denk bijvoorbeeld aan omgevingsplannen en omgevingstafels. Daarnaast hebben we de adviesproducten, die we leveren aan het bevoegd gezag, voorbereid en aangepast. Tot slot ontvingen de medewerkers van risicobeheersing voor de betreffende brandveiligheidswerkzaamheden zodanige scholing dat zij voldoen aan landelijke kwaliteitscriteria.

Aantoonbare vakbekwaamheid

Meerdere ontwikkelingen hebben er in 2023 aan bijgedragen dat vakbekwaamheid verder aantoonbaar is gemaakt. We brachten de data voor het registreren van oefenmomenten op orde. In 2024 werken we toe naar het ontsluiten van deze gegevens. Hiernaast implementeerden we 'waar-staan-wij-momenten'. Tijdens deze oefenmomenten houden ploegen kritisch hun eigen vakbekwaamheid tegen het licht. Met als doel: de oefenbehoefte bepalen en de oefenplanning daarop aanpassen.
Tot slot hebben we samen met de afdeling Risicobeheersing/planvorming voor iedere brandweerpost inzichtelijk gemaakt welke risico's zich in het uitrukgebied voordoen.
Denk bijvoorbeeld aan natuurgebieden en industrie. Op basis van deze informatie richtten we de oefenplanning van de betreffende brandweerpost op maat in.

Advisering en toezicht

Een van de kerntaken van Brandweer Fryslân is het adviseren van het bevoegd gezag op terreinen als brandveiligheid, evenementveiligheid en omgevingsveiligheid. Hiervoor hebben we afspraken met gemeenten en de provincie over de wijze van aanleveren, termijnen en andere kwaliteitseisen. In aanloop naar de Omgevingswet en onder de vlag van de Friese preventieaanpak (FPA), hebben we deze afspraken in 2023 herzien, aangepast en getest.

Onderstaande tabel laat zien dat het aantal adviesaanvragen in 2023 vergelijkbaar is geweest met het jaar ervoor en met de periode van voor de coronacrisis. Ditzelfde geldt voor het aantal uitgevoerde controles brandveiligheid. De lichte toename in adviesaanvragen omgevingsveiligheid ten opzichte van 2022 komt vermoedelijk doordat de inwerkingtreding van de Omgevingswet in het verschiet lag. Het iets hogere aantal hercontroles brandveiligheid valt te verklaren doordat we een inhaalslag moesten doen na de ontstane achterstanden door de coronacrisis. We konden in 2023 goed voldoen aan de totale vraag.

Productgroepen	**Advisering Risicobeheersing Aantal producten/adviezen**				
	2023	**2022**	**2021**	**2020**	**2019**
Advisering omgevingsveiligheid	402	320	350	329	276
Advisering brandveiligheid	1.153	1.260	1.005	1.159	1.121
Advisering evenementen	237	221	40	68	234
Toezicht brandveiligheid - controles	789	820	839	716	767
Toezicht brandveiligheid - hercontroles	489	413	253	241	369

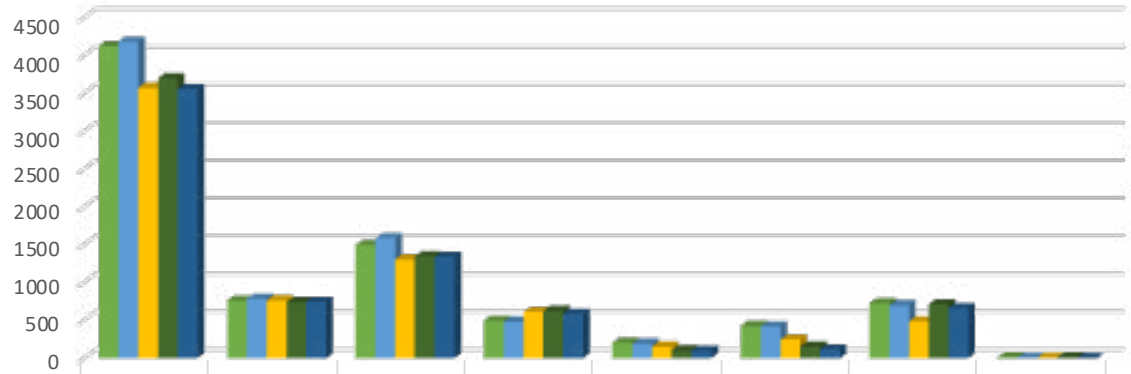
4.3. Repressie

Net als vorig jaar was 2023 een druk jaar waarbij het regelmatig voorkwam dat impactvolle incidenten elkaar in een korte periode opvolgden. Zo waren er meerdere zeer grote branden, (verkeers)ongevallen, incidenten op het water en branden op de Waddeneilanden. In totaal zijn we 4126 keer gealarmeerd en dat is vergelijkbaar met vorig jaar. Wat opvalt is dat we steeds vaker voor gezondheidshulpvragen gealarmeerd worden. Het gaat dan voornamelijk om til-assistentie voor de ambulance. De toename in alarmeringen met de classificatie leefmilieu lijkt verband te hebben met steeds vaker voorkomende extreme weersomstandigheden, bijvoorbeeld stormschade of wateroverlast.

Anders dan voorgaande jaren is 2023 een meer regulier jaar geweest, zonder opvallende drukke periodes. De stormen hadden bijvoorbeeld geen grote effecten en ook waren er niet opvallend veel natuurbranden in de zomer. Desondanks hebben meerdere brandweerposten drukke periodes gekend. We kunnen niet vaak genoeg herhalen hoe trots we op onze vrijwilligers en beroepsmedewerkers zijn.

We hebben, getoetst aan de tijden van het dekkingsplan, in 92% van de prio 1- brandmeldingen een opkomsttijd gerealiseerd die binnen de normtijd voor het betreffende risicogebied ligt. Voor de prio 1-meldingen waar technische hulpverlening nodig is, lukte dit in 97% van de gevallen.

Aantal alarmeringen periode januari t/m december

	Totaal	Alarm	Brand	Dienstverlening	Gezondheid shulpvraag	Leefmilieu	Ongeval	Veiligheid / openb. orde
2023	4126	759	1496	497	205	427	729	13
2022	4185	786	1588	485	195	421	699	11
2021	3573	765	1305	613	153	245	487	5
2020	3700	741	1349	625	104	153	715	13
2019	3559	747	1339	588	102	116	664	3

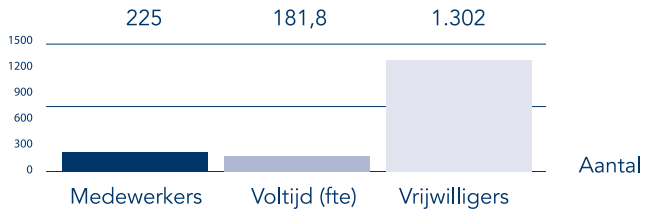
Bron: kerncijfers incidenten NIPV

4.4. Wat heeft dit gekost?

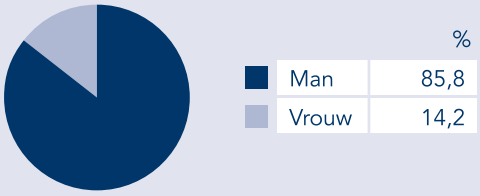
	Begroting na 2e wijziging			Realisatie 2023		
	Lasten	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Programma Brandweer						
Producten Brandweer	40.351.492	928.503	39.422.989	38.954.626	1.280.561	37.674.065
Doorbelasting tweede begrotingswijziging	-	1.897.124	-1.897.124			-
Toegerekende organisatiekosten	9.921.797	273.512	9.648.285	9.572.068	453.270	9.118.799
	50.273.289	3.099.139	47.174.150	48.526.694	1.733.831	46.792.863
Dekkingsmiddelen Brandweer						
Rijksbijdrage BDUR		5.071.714	-5.071.714		5.248.501	-5.248.501
Gemeentelijke bijdrage		42.384.577	-42.384.577		42.384.576	-42.384.576
		47.456.291	-47.456.291		47.633.077	-47.633.077
Totaal saldo van baten en lasten	50.273.289	50.555.430	-282.141	48.526.694	49.366.908	-840.214
Reservemutaties Brandweer	3.055.447	2.773.306	282.141	3.098.389	2.510.064	588.324
Gerealiseerd resultaat Brandweer	**53.328.736**	**53.328.736**	**-**	**51.625.083**	**51.876.972**	**-251.889**

4.5. Feiten en cijfers programma Brandweer

Cijfers medewerkers 2023

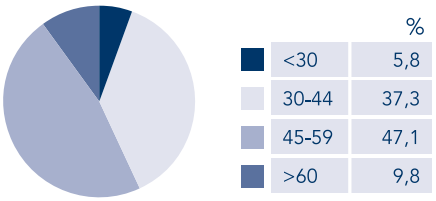

2. Aantal medewerkers	Aantal
Man	193
Vrouw	32

3. Leeftijdsopbouw	Aantal
< 30	13
30-44	84
45-59	106
> 60	22

Gemiddelde leeftijd: 42 jaar

4. Verzuimcijfers	2021	2022	2023
Verzuim %	2,33	4,62	4,28
Meldfrequentie	0,38	0,75	0,49

5. Paragrafen

5.1. Financiering

Beleid

De kaders voor financiering zijn gebaseerd op de 'Wet Financiering Decentrale Overheden' en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsregelingen. Het eigen treasury-beleid van Veiligheidsregio Fryslân is vastgelegd in de financiële verordening. Daarin hebben we afgesproken dat het dagelijks bestuur bij het aantrekken van middelen de volgende kaders in acht neemt:

- Voor het aantrekken van financieringen met een looptijd langer dan één jaar vragen we tenminste twee prijsopgaven bij verschillende financiële instellingen op.
- We maken geen gebruik van financiële derivaten als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet financiering decentrale overheden.

Met ons financieringsbeleid willen we de risico's voor langere tijd afdekken met vastrentende leningen. De omvang en looptijd van deze leningen stemmen we af op de omvang en levensduur van de materiële vaste activa en plannen we binnen de kaders voor de renterisiconorm.

Leningenportefeuille

In 2023 trokken we geen nieuwe langlopende lening aan. Het verloop van de leningportefeuille is daarmee als volgt:

Saldo per 1 januari	€	55.774.985	
Opname	€	0	+
Reguliere aflossingen	€	5.587.803	-/-
Saldo per 31 december	**€**	**50.187.182**	

Rente

a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 863.133
b	De externe rentebaten (idem)			-/-	€ 0
	Saldo rentelasten en rentebaten				**€ 863.133**
c1	De rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) **moet** worden doorberekend	-/-	€ 0		
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	-/-	€ 0		
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen, als daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	+/+	€ 0		
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				**€ 0**
d1	Rente over eigen vermogen			+/+	€ 0
d2	Rente over voorzieningen			+/+	€ 203.588
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				**€ 1.066.721**
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-/-	€ 1.280.263
f	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**				**€ 213.542**

We hanteren een omslagrente van 2% voor het toerekenen van rente aan de programma's. De werkelijke omslagrente wijkt niet significant af van het begrootte percentage.

Kasgeldlimiet

Bij het begrotingstotaal (primitieve begroting) van € 89.800.000 is de kasgeldlimiet voor 2023 uitgekomen op € 7.400.00 (8,2%). Gedurende het jaar is geen sprake geweest van een netto vlottende schuld. We hebben de kasgeldlimiet in 2023 daarom niet overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm voor 2023 stond op 20% van het begrotingstotaal, oftewel € 18.000.000. Dit betekent dat we in 2023 voor maximaal € 18.000.000 mochten aflossen. In 2023 komt het totaal aan aflossingen op € 5.600.000 uit. Dat is ruim onder de renterisiconorm. Bij het samen-stellen van de leningportefeuille hebben we ervoor gezorgd dat we ook in de toekomst de renterisiconorm niet overschrijden.

Schatkistbankieren

Sinds 15 december 2013 geldt de 'Wet verplicht schatkistbankieren'. Met ingang van deze datum moet VRF haar overtollige liquide middelen aanhouden in de schatkist, met uitzondering van een saldo tot het geldende drempelbedrag. Voor 2023 stond dat bedrag op € 1.795.000. De naleving van deze regeling voldoet aan het (Besluit Begroting en Verantwoording (BVV), dat we hebben opgenomen in de toelichting op de balans onder 'kortlopende vorderingen'. Hieruit blijkt dat we het drempelbedrag niet overschrijden.

5.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV)' schrijft voor dat de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' aandacht moet besteden aan de relatie tussen de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Algemeen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de organisatie om omvangrijke tegenvallers op te vangen, zonder dat aanpassing van het beleid nodig is. Het weerstandsvermogen dient dus om de continuïteit van de organisatie te waarborgen.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de beschikbare middelen om risico's op te vangen als deze zich voordoen. Denk daarbij aan incidentele weerstandscapaciteit, zoals aanwezige vrije reserves, en structurele weerstandscapaciteit. Bij structurele weerstandscapaciteit gaat het bijvoorbeeld om de post 'onvoorzien' en eventuele vrije begrotingsruimte. In beginsel is bij een gemeenschappelijke regeling altijd sprake van 100% weerstandscapaciteit. De deelnemende gemeenten zijn namelijk wettelijk verplicht om ervoor te zorgen dat de gemeenschappelijke regeling altijd over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te voldoen. Een gemeenschappelijke regeling hoeft om die reden geen eigen weerstandscapaciteit aan te houden.

Veiligheidsregio Fryslân (VRF) kiest ervoor om een egalisatiereserve en een post 'onvoorzien' aan te houden. Zo kunnen we zelf een deel van de risico's opvangen. Eventuele tegenvallers hebben daardoor niet direct gevolgen voor de deelnemende gemeenten.

Beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing staat in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026'. Dit zijn de hoofdlijnen van dit beleid:

- De (deels) niet afgedekte risico's staan overzichtelijk in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.
- In de begroting van VRF houden we geen weerstandscapaciteit aan die is bepaald aan de hand van risico's.
- De algemene reserve bestaat alleen uit een egalisatiereserve. De hoogte van deze reserve bepalen we op basis van het begrotingstotaal. De ondergrens bedraagt 2% van het begrotingstotaal en de bovengrens 5%.
- De post 'onvoorzien' is er voor personele fricties.
- Risicomanagement is een regulier onderdeel van ons managementcontrolsysteem. De geïdentificeerde risico's ondervangen we waar mogelijk door beheersmaatregelen.
- In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' staan de risico's die mogelijk op termijn impact hebben op de begroting. Deze verwerken we structureel in de begroting op het moment dat ze zich zeker gaan voordoen.

Inventarisatie van de risico's

In deze paragraaf doen we verslag van de risico's die mogelijk structurele impact hebben op de begroting. Eind 2023 hebben we een risico-inventarisatie gedaan, waaruit de volgende risico's naar voren kwamen:

Wegvallen van maatwerk- en markttaken
VRF voert diverse taken uit die nauw verbonden zijn met de basistaak, maar die we niet collectief uitvoeren zoals:

- maatwerk voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ);
- dienstverlening naar aanleiding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo);
- reizigersvaccinaties.

Voor deze taken zetten we deels vast personeel in en doen we een beroep op overhead. Daarnaast calculeren we een winstmarge op deze taken. Deze winstmarge zorgt ervoor dat de collectieve basistaak goedkoper wordt. Het wegvallen van deze taken betekent zowel incidentele fricties als het vervallen van structurele dekking.

Fysieke en psychische schade door werkzaamheden
Het optreden van personeel en vrijwilligers bij incidenten kan fysieke en psychische schade opleveren. De gevolgen hiervan kunnen verstrekkend zijn zoals blijvende arbeidsongeschiktheid. Deze schade is niet altijd goed te verzekeren. Wij hebben daarom besloten deel te nemen aan de stichting 'Waarborgfonds Veiligheidsregio's'. Op die manier dragen alle veiligheidsregio's samen de niet-verzekerbare risico's per 1 januari 2024.

Binden en boeien van personeel
Op de huidige arbeidsmarkt is het lastig om voldoende kwalitatief personeel te werven. Hierdoor kan onze taakuitvoering in gevaar komen. Dit probleem doet zich voor bij alle organisatieonderdelen en kan gevolgen met zich meebrengen. De kwaliteit van de dienstverlening komt bijvoorbeeld onder druk te staan of de dienstverlening kan alleen worden gerealiseerd tegen onevenredig hoge kosten.

Invoering Omgevingswet brengt onzekerheden mee
De komst van de Omgevingswet bevordert de integrale afweging als het gaat om besluiten in de fysieke leefomgeving. Alle aspecten die hierop van invloed zijn, moeten voortaan meegenomen worden. Dit geldt dus zeker ook voor veiligheid en gezondheid. De invoering van de Omgevingswet brengt de nodige onzekerheden met zich mee. Zo is het onduidelijk hoe groot de vraag vanuit de gemeenten echt wordt. Verder laten landelijke onderzoeken zien dat de komst van de Omgevingswet meer tijd en geld kost. De minister van Binnenlandse Zaken heeft dit - en ook de bijzondere positie voor Veiligheidsregio's hierin - onderkend.

Datadiefstal
In januari 2021 werd er data gestolen uit de GGD-systemen die werden gebruikt tijdens het bestrijden van het coronavirus. Hierover is veel publiciteit geweest. Begin februari 2021 startte de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) daarom een onderzoek naar het gebruik van die systemen en naar de naleving van de 'Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)'. Dit onderzoek voerde de AP uit bij twee GGD'en die direct bij de datadiefstalbetrokken waren, en bij de landelijke koepelorganisatie GGD GHOR Nederland. Daar beheren ze namelijk de betreffende IT-systemen voor alle regionale GGD'en.

GGD Fryslân is niet direct betrokken bij het onderzoek, maar de bevindingen van de AP zijn voor ons wel interessant. Wij maken namelijk ook gebruik van de betreffende IT-systemen. Daarom implementeren we waar nodig verbeterpunten die uit het onderzoek naar voren komen. Hierover hebben we continu afstemming met GGD GHOR Nederland en de overige GGD'en.

Taakdifferentiatie
Europese wetgeving zorgt ervoor dat de brandweerzorg in de toekomst niet meer gedaan mag worden door vrijwilligers die verplicht moeten opkomen bij een melding of die al op de kazerne zijn en wachten op een melding. Dit heet respectievelijk consignatie en kazernering.

Landelijk komt er een plan waarin staat hoe de brandweerzorg moet voldoen aan deze regelgeving. In dit plan staan onder andere de benodigde financiering en een wetswijziging van de arbeidstijdenwet. Tot die tijd blijft de situatie zoals deze is. Het is onduidelijk wie de kosten hiervan draagt.

Algemene prijsontwikkeling
De prijsstijgingen op bijvoorbeeld materiaal- en materieelgebied stijgen ver uit boven de reguliere indexatie op basis van de consumentenprijsindex (CPI) zoals vastgelegd in de financiële verordening. Oorzaken van de prijsstijgingen zijn onder andere:

- wereldwijde economische ontwikkelingen;
- schaarste aan grondstoffen en personeel;
- milieumaatregelen;
- de oorlog in Oekraïne.

We kunnen de financiële consequenties op dit moment niet concreet maken.

Langere en onbetrouwbare levertijden
Als gevolg van grondstoftekorten en krapte op de arbeidsmarkt, hebben we te maken met problemen bij de tijdige levering van materieel, materiaal en diensten. Bij aanbestedingen moeten we hier in de planning rekening mee houden. Ook moeten we trajecten vroeg beginnen en zijn duidelijke afspraken met leveranciers belangrijk. Voor ons regulier onderhoud en de aanschaf van kleiner materiaal is het nodig dat we voldoende aandacht aan het voorraadbeheer besteden. We moeten voorkomen dat er, door problemen met de levertijden, risico's in de uitvoering van de hulpverlening ontstaan. De ontwikkelingen rond levertijden kunnen financiële consequenties hebben (verschuiving van kosten in de tijd).

Verduurzaming gebouwen en materieel
Het verder verduurzamen van onze gebouwen en materieel heeft de aandacht. Veiligheidsregio Fryslân heeft hierin al op eigen initiatief stappen gezet. Op het moment dat de Rijksoverheid meer verduurzaming verplicht stelt, kan dit een verhoging van de kosten betekenen.

Rente
De afgelopen jaren waren de financieringslasten erg laag en dit heeft een voordeel opgeleverd. Het economisch tij lijkt echter gekeerd. De stijgende rente gaat waarschijnlijk voor Veiligheidsregio Fryslân leiden tot hogere kapitaallasten. Dit effect kan worden versterkt doordat de prijsstijgingen mogelijk leiden tot een hogere leningenportefeuille.

Functiewaardering verpleegkundigen en doktersassistenten
We evalueren de inhoud van het werk van verpleegkundigen en doktersassistenten.
Dit betekent dat we met de betreffende functionarissen praten en functieprofielen opstellen. Op basis van de uitkomsten van die evaluatie, kunnen we vaststellen of de functionele inschaling nog passend is. In vergelijking met de meeste andere GGD'en hanteren wij een lagere inschaling.

Instroom Jeugdgezondheidszorg
De afgelopen jaren bleek het gefixeerde budget toereikend om op gepaste wijze invulling te geven aan de inhoud van onze zorgactiviteiten. Als het aantal kinderen echter fors toeneemt, door het Oekraïneconflict en andere ontheemden, ontstaat hier mogelijk een budgettair risico. Dit kan ertoe leiden dat óf het budget óf de werkinhoud ter discussie komt te staan.

Vakbekwame brandweermensen
Brandweeropleidingen Noord BV (BON) is de opleidingsinstelling waar Brandweer Fryslân aan gebonden is voor het afnemen van opleidingen en het vakbekwaam houden van de brandweermensen. De beschikbare capaciteit sluit niet altijd aan bij de behoefte. Het verloop onder vrijwilligers wisselt. Hierdoor varieert de behoefte aan nieuwe vrijwilligers en opleidingsplekken.

Financiële kengetallen

Van de in het BBV opgenomen kengetallen zijn vier van toepassing op VRF.
Deze kengetallen zijn als volgt uitgewerkt:

Kengetallen	Jaarverslag 2022	Begroting 2023	Jaarverslag 2023
Netto-schuldquote	33,36%	75,61%	35,48%
Netto-schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	33,36%	75,61%	35,48%
Solvabiliteit	10,52%	7,74%	9,71%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Netto-schuldquote
De netto-schuldquote weerspiegelt het schuldenniveau van de organisatie ten opzichte van de exploitatie. Hoe hoger het getal, des te groter de netto-schuld ten opzichte van het begrotingstotaal. De netto-schuldquote is lager dan begroot, omdat de geplande langlopende lening niet is aangetrokken. Omdat diverse investeringen vertraging opliepen, was deze externe financiering nog niet nodig.

Solvabiliteit
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de organisatie kan voldoen aan haar financiële verplichtingen. We berekenen de ratio als het aandeel eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (balanstotaal). De solvabiliteit van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag. Dit komt omdat de deelnemende gemeenten de wettelijke verplichting hebben om ervoor te zorgen dat de gemeenschappelijke regeling altijd over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. Een gemeenschappelijke regeling hoeft om die reden geen eigen weerstandscapaciteit aan te houden.

In de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026' hebben we vastgelegd dat de algemene reserve alleen bestaat uit een egalisatiereserve. Hiermee minimaliseren we de reservepositie van VRF. We hebben echter te maken met een aantal kapitaalintensieve activiteiten. Denk aan de investering in materieel en materiaal voor de repressieve dienstverlening. En aan het realiseren, inrichten en instandhouden van diverse brandweerkazernes, consultatiebureaus en kantoorlocaties. Deze kapitaalintensieve activiteiten leiden tot een relatief hoge mate van externe financiering. De enerzijds lage reservepositie en anderzijds kapitaalintensieve activiteiten leiden tot een relatief lage solvabiliteit.

De solvabiliteit is hoger dan begroot. Dit komt door een lagere onttrekking uit de reserves dan gepland.

5.3. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf vertellen we over het beheerbeleid van de gebouwen die Veiligheidsregio Fryslân structureel en tijdelijk bezit of huurt. Het gaat om onderstaande gebouwen:

- Hoofdkantoor aan de Harlingertrekweg.
- Brandweerkazernes: 66, waarvan 48 in eigendom.
- Twee boothuizen: één in eigendom en één huur.
- Gehuurde opslagloods die fungeert als tijdelijke opslag van afgeschreven materieel en als distributiecentrum voor de bevoorrading van de vaccinatie-, test- en vluchtelingenlocaties.
- 45 huurlocaties voor de Jeugdgezondheidszorg van de GGD.
- Het gehuurde Regionaal Coördinatie Centrum (RCC), dat is ondergebracht bij de meldkamer.
- Tijdens het coronavirus (COVID-19): vijf panden voor testen en vaccineren en een kantoorpand dat fungeerde als backoffice.
- In 2023: drie panden en een hotelschip voor vluchtelingen die niet naar Ter Apel konden.
- In 2023: een pand met hubfunctie voor vluchtelingen uit Oekraïne.

Kwaliteitsniveau beheer en onderhoud

Als grondslag voor het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen, passen wij de NEN-2767 norm toe. De NEN-2767 norm is een breed toegepaste wijze van conditiemeting. Hiermee wordt de technische kwaliteit van bouw- en installatiedelen op een objectieve manier vastgelegd. Er zijn zes kwaliteitsniveaus: niveau één staat voor ‘uitstekend’ en niveau zes staat voor ‘zeer slecht’. De bestuurlijke afspraak bij het beheer en onderhoud is, net als voorgaande jaren, kwaliteitsniveau zes. Dit betekent dat wij een ‘redelijke conditie’ nastreven. Plaatselijk zichtbare veroudering vinden wij acceptabel, zolang de functievervulling van bouw- en installatiedelen niet in gevaar komt. Bij de huurlocaties streven wij ernaar om een vergelijkbaar kwaliteitsniveau vast te leggen in de huurovereenkomsten.

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van dit uitgangspunt hebben wij onderhoudsvoorzieningen gemaakt. Met een onderhoudsvoorziening worden de lasten van groot onderhoud over de jaren geëgaliseerd. De toevoeging aan de voorziening (met andere woorden: de jaarlijkse lasten) is het gemiddelde bedrag van het groot onderhoud dat we nu redelijkerwijs kunnen voorzien. Wettelijk gezien moet de evaluatie van de voorziening eens in de vijf jaar. In de praktijk hanteren wij een richtlijn van eens per drie jaar.

In 2022 lieten wij een nieuwe schouw uitvoeren. De uitkomsten hiervan staan in de herijking van de voorziening. De schouw bleek betrouwbaar en biedt een goed handvat voor de verwachte onderhoudslasten.

Het uitgevoerde onderhoud in 2023 is grotendeels volgens plan verlopen. Daar waar we zijn afgeweken, is dat te verklaren doordat we bewuste keuzes maakten in het uitvoeringsmoment van de onderhoudswerkzaamheden.

Bouwagenda weer opgestart
Eerder hebben we grootschalige nieuwbouw- en verbouwplannen uitgesteld, in afwachting van besluiten over taakdifferentiatie. Een aantal brandweerposten bevindt zich echter in minder goede staat. Daarom startten we in overleg met de bestuurscommissie Veiligheid de bouwagenda weer op. Op basis van een nieuwe planning en een financiële doorrekening hebben we het toekomstperspectief geschetst voor de uitvoering van deze bouwagenda. In 2023 begonnen we met deze drie projecten:

1. Grootschalige renovatie van de kazerne in Drachten. Oplevering vindt naar verwachting plaats in mei 2024.
2. Vervangende nieuwbouw in Makkum. De opdracht hiervoor is verstrekt. Zowel de start van de bouw als de oplevering vindt plaats in 2024.
3. Vervangende nieuwbouw in Langweer. De opdracht hiervoor is verstrekt. Zowel de start van de bouw en oplevering vindt plaats in 2024.

De financiële lasten zijn, op basis van het prijspeil medio 2021, tot 2040 gedekt in de meerjaren investeringsplanning. In 2021 hebben we een stuurgroep bouwagenda opgericht. Zo borgen we dat de planning, kwaliteit en kosten van de uitvoering van de bouwagenda binnen de gestelde kaders blijven. Binnen deze groep werken verschillende specialisaties samen, zodat we eventuele verassingen tijdig onderkennen en gepast kunnen ingrijpen.

5.4. Bedrijfsvoering

5.4.1. Inleiding

Het organisatieonderdeel Bedrijfsvoering levert een bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân door de kerntaken van Veiligheidsregio Fryslân (VRF) te ondersteunen. De teams Communicatie, Informatiemanagement, Huisvesting & Facilitaire zaken, Inkoop, Juridische zaken, Personeel & Organisatie en Financiën & Administratie werken intensief samen met Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en Crisisbeheersing. De afdeling Bedrijfsvoering faciliteert, adviseert en helpt grenzen bewaken.

5.4.2. Visitatie VRF

De Wet Veiligheidsregio's vraagt dat besturen van Veiligheidsregio's eenmaal per vijf jaar zorgen voor een visitatie. Onze organisatie is op 15 november 2023 gevisiteerd. Om de visitatie voor te bereiden, hebben we een reflectieverslag geschreven. In dit verslag staat een totaalbeeld van onze ontwikkelingen. Het verslag beschrijft verder de zaken waar we trots op zijn en geeft inzicht in onze kansen en zorgen. De visitatiecommissie heeft met het Directie-team en de MT-leden van Crisisbeheersing, Brandweer en Bedrijfsvoering gesproken. Begin 2024 ontvangen we het rapport met de bevindingen en aanbevelingen.

5.4.3. Organisatiethema's 2023-2026

In de 'Meerjarenkoers VRF 2023-2026' noemen we de volgende organisatiethema's: passend personeel bij onze adaptieve opgave, duurzaamheid en procesgericht werken. Hieronder vertellen we per thema wat we in 2023 hebben bereikt.

5.4.3.1. Passend personeel bij onze adaptieve opgave

De crises van de afgelopen jaren hebben ons geleerd dat wij ons voortdurend moeten kunnen aanpassen aan wat de buitenwereld van ons vraagt. Dit vergt een hoge dosis aanpassings- en uithoudingsvermogen. Tegelijkertijd hebben wij wettelijke en reguliere taken die juist om stabiliteit vragen. Voor al die verschillende opgaven hebben we passend personeel nodig. Door de schaarste op de arbeidsmarkt, die wordt versterkt door de vergrijzing en pensionering van een deel van ons personeel, staan we voor een grote uitdaging. Deze ontwikkeling vraagt om creativiteit, anders denken en maatwerk en dat doen we zo:

- We werken samen met andere grote werkgevers en opleiders in het noorden.
- We hebben aandacht voor de volgende personele aspecten: werving en selectie en behoud van personeel. Daarnaast worden scholing, leren en ontwikkelen belangrijke pijlers in ons kwaliteitssysteem.
- We bevorderen vitaliteit van medewerkers vanuit het perspectief van positieve gezondheid.

Platform Werken in Friesland
In 2023 zijn we aangesloten bij het platform Werken in Friesland. Binnen dit platform kunnen we kennis delen met andere overheidswerkgevers in Fryslân en onze vacatures gericht op de Friese markt plaatsen. Het is ook een plek waar onze medewerkers een divers aanbod aan opleidingen, cursussen en inspiratiesessies kunnen vinden. Ook is de 'Werken bij-site' van de GGD gelanceerd, omdat het steeds lastiger wordt om medisch personeel te vinden. Met deze site willen we meer potentiële werkzoekenden naar de GGD-vacatures leiden. Met als doel: meer reacties op vacatures en de juiste persoon op de juiste plek.

Vitaliteit en gezondheid
Na een gedegen aanbestedingstraject hebben we in 2023 een nieuwe partner gevonden voor het optimaliseren van de vitaliteit en gezondheid van onze medewerkers: Zorg van de Zaak. De visie van Zorg van de Zaak past goed bij die van VRF: focus op een vitale organisatie en een positieve werkcultuur. In het najaar van 2023 hebben we tijdens de nationale vitaliteits-week een aantal workshops georganiseerd voor medewerkers. Ook voerden we het mede-werkerswaarderingsonderzoek 'Great Place to Work' uit met opnieuw een certificering tot gevolg. Dit betekent dat onze medewerkers VRF zien als een fijne werkgever.

5.4.3.2. Duurzaamheid

Ons duurzaamheidsbeleid 'Groen=Doen!' heeft twee hoofddoelen:
1. Voldoen aan de wet- en regelgeving als het gaat over energiebesparing.
2. Het leveren van een zo groot mogelijke bijdrage aan de klimaatdoelstellingen.

We hebben de afgelopen periode blauwdrukken voor de brandweerkazernes opgesteld. Die gelden als leidraad voor onze duurzame bouwagenda. Ook ontwikkelden we een duur-zaamheidslat, waarlangs we nieuwe leveranciers leggen. Verder werkte VRF samen in 'Fryslân koopt circulair' en hebben we duurzaam thuiswerkmeubilair aangeschaft. Daarnaast leidde de aanbesteding duurzame mobiliteit tot de aanschaf van volledig elektrische poolauto's.

Vanaf 2024 gaan we de drie pijlers uit het duurzaamheidsbeleid – Energie, Mobiliteit en Anders Organiseren - verder concretiseren. Deze concretisering geeft de komende jaren richting en houvast aan de wettelijke kaders, ambities en kansen op het gebied van duurzaam-heid. Ook brengen we ontwikkelingen in de markt en de financiële impact van verduurzaming in kaart.

5.4.3.3. Procesgericht werken

Binnen het organisatiethema 'Procesgericht werken' staat de dienstverlening aan de Friese burger centraal. We zien procesgericht werken als één van de hulpmiddelen om nog klantgerichter te werken en om ons werk continu te verbeteren. In 2022 begonnen we met een visie op procesgericht werken en in 2023 volgden de fundamenten. Denk hierbij aan het ontwikkelen van het procesmodel, het formuleren van de procesrollen, het opstellen van het implementatieplan voor 2024-2026 en het uitwerken van een aantal processen.

Vanaf 2024 voeren we onder het motto 'Leren door te Doen!' vijftien tot twintig verbetertrajecten per jaar uit. Tijdens deze trajecten houden we onze processen tegen het licht. Met als doel deze processen als volgt te verbeteren:

- Hogere kwaliteit voor de klant en klanttevredenheid.
- Effectiviteit, efficiëntie, beheers-, doel- en rechtmatigheid.
- Hogere overdraagbaarheid en groter lerend vermogen.
- Duidelijkheid over eigenaarschap en verbeterde samenwerking.

5.4.4. VRF-brede projecten

In 2023 rondden we het project 'IM-plan VRF' (plan informatiemanagement) met succes af en leverden we het project 'IM-Governance' op. IM-Governance omschrijft de rollen, verantwoordelijkheden en gremia die betrokken zijn bij IM. Resultaat van dit project is dat we nu beter in control zijn over de koersbepaling, besluitvorming en uitvoering bij bedrijfsbrede informatieprojecten.
Daarnaast voerden we de eerste fase van het project 'Content op orde' uit. En dit betekent dat informatie op SharePoint beter gestructureerd is. We kunnen informatie hierdoor beter vinden en beschermen. Tot slot realiseerden we de versterking van datamanagement en de migratie van het dataplatform.

5.4.5. Bedrijfscontinuïteitsplan

In 2023 hebben we het Bedrijfscontinuïteitsplan geactualiseerd. Een bedrijfscontinuïteitsplan biedt inzicht in de bedrijfsvoeringsmiddelen die we nodig hebben voor het uitvoeren van onze bedrijfskritische processen. In het geactualiseerde plan staan de reële uitvalscenario's. Hierdoor is duidelijk welke maatregelen er reeds genomen zijn om deze risico's op uitval te beheersen en welke fallbackscenario's er zijn in het geval dat uitval wél plaatsvindt. Ook weten we nu voor welke restrisico's we eventueel extra maatregelen moeten nemen.

5.4.6. Privacy & security

We troffen organisatorische en technische maatregelen voor het verder waarborgen van de privacy bij de verwerking van persoonsgegevens. De functionarissen 'gegevensbescherming' en de 'privacy-officer' zien toe op de toepassing van de privacywetgeving. We hebben op dit gebied weer een hoger niveau bereikt in 2023.

We zijn verdergegaan met het werken met BIO en NEN7510, nadat we begin van het jaar het versnellingsplan Informatieveiligheid afrondden. VRF is aangesloten op de landelijke V-CERT organisatie. Dit is het landelijke 'cyber emergency response team'. We kunnen dit team inschakelen als wij gehackt worden of als we zorgen hebben over mogelijke actieve hackers. Het bestuur kende formatie toe voor het structureel borgen van de functie Chief Information Security Officer(CISO). Verder hebben we meerdere-security assessments uitgevoerd.
Deze hebben ervoor gezorgd dat ook de technische voorzieningen op een hoger plan zijn gebracht en daarnaast ontwikkelperspectief bieden voor verdere doorontwikkeling in 2024.

5.4.7. Integriteitsbeleid en gedragscode

We willen een integere organisatie zijn. Dit komt terug in onze kernwaarden: betrokken, betrouwbaar en professioneel. Daarom hebben we ook een integriteitsbeleid en een gedragscode.

Doelen van het integriteitsbeleid zijn: uitleggen wat integriteit is, integriteit bespreekbaar maken en uitleggen wat medewerkers en management moeten doen als ze misstanden signaleren.

De gedragscode is bedoeld om wettelijk vastgelegde rechten en plichten, procedures en sancties te vertalen naar gedragsregels. Het is een middel dat houvast biedt bij de dagelijkse zuivere en professionele omgang met klanten, leveranciers en elkaar.

We hebben de gedragscode in 2023 geactualiseerd, zodat alle afspraken weer passen in de wereld van nu. Denk hierbij aan omgaan met social media, mogelijkheid tot logging van medewerkers, gebruik van alcohol en drugs, rookbeleid, gewenste en ongewenste omgangsvormen en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO-NEN).

5.4.8. Opbouw personeel

In onderstaand overzicht staat de formatie van VRF in aantallen voor de periode 2023.

Kolom	Personeelslid	Stagiair	Uitzendkracht/ Extern	Subtotaal	Vrijwilliger	Eindtotaal
Directie VRF	7		1	8		8
Bedrijfsvoering	114	5	34	153		153
GGD	565	13	154	732	2	734
Brandweer	215	1	9	225	1.302	1.527
Crisisbeheersing	34	2	54	90		90
Eindtotaal	**935**	**21**	**252**	**1.208**	**1.304**	**2.512**

5.4.9. Verzuim

Gezonde medewerkers	93,6%
Verzuimpercentage	6,40%
Meldfrequentie	0,80%

In 2023 was het verzuimpercentage 0,29% hoger dan in 2022. De meldfrequentie is 0,15 hoger dan in 2022. Concreet betekent dit dat medewerkers zich in 2023 vaker ziekmeldden.

5.5. Verbonden partijen

Definitie Verbonden Partij

Een Verbonden Partij (VP) is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin VRF een financieel én een bestuurlijk belang heeft. Er is sprake van een financieel belang als VRF aansprakelijk is voor het eventueel niet nakomen van de verplichtingen door de rechts-persoon.Er is sprake van een bestuurlijk belang als VRF vertegenwoordigd is in het bestuur of zeggenschap daarin kan uitoefenen. Gelet op deze kwalificaties van belang kent VRF geen verbonden partijen. VRF heeft wel een nauwe betrokkenheid bij de Stichting Brandweer-opleidingen Noord (BON) en daarom lichten we deze relatie hieronder uit.

Stichting BON

De bestuurlijke deelname, samen met de Veiligheidsregio's Groningen en Drenthe, in de Stichting BON benadert de definitie van een Verbonden Partij. Volgens de statuten is er echter geen sprake van een financieel belang in de stichting. De stichting is aandeelhouder van BON B.V. BON B.V. neemt voor 100% deel in Oefencentrum Noord B.V. en Brandweer-opleidingen Noord B.V. De Stichting BON factureert de afgenomen dienstverlening (opleiden of oefenen). Daarom is Stichting BON formeel geen VP.

Er loopt een onderzoek naar de structuur en de governance van Stichting BON. Zodra dit onderzoek is afgerond, ontvangt de bestuurscommissie Veiligheid informatie over de uitkomsten.

Deel II Jaarrekening 2023

Veiligheidsregio Fryslân

6. Jaarrekening

6.1. Balans per 31 december 2023

ACTIVA	31-12-2023		31-12-2022	
Vaste activa				
Materiële vaste Activa				
Investeringen met een economisch nut		**69.200.270**		**67.215.355**
Vlottende activa				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	10.081.841		3.167.071	
Rekening-courant verhouding met het Rijk	4.999.083		9.141.980	
Overige vorderingen	569.473		683.226	
		15.650.397		**12.992.276**
Liquide middelen		**468.584**		**467.237**
Overlopende activa				
Nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel van:				
- overige Nederlandse overheidslichamen	59.400		52.430	
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van de volgende begrotingsjaren komen	5.937.765		9.844.280	
		5.977.165		**9.896.710**
		91.316.416		**90.571.579**

PASSIVA	31-12-2023		31-12-2022	
Vaste passiva				
Eigen Vermogen				
Algemene reserve	3.379.699		2.997.240	
Egalisatiereserve	4.925.955		5.635.798	
Bestemmingsreserves	562.481		893.759	
Gerealiseerd resultaat				
		8.868.135		**9.526.798**
Voorzieningen				
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	8.866.355		8.899.811	
Voorzieningen ter egalisatie van lasten	2.085.354		1.814.223	
		10.951.709		**10.714.034**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer				
Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen		**50.187.182**		**55.774.985**
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypischelooptijd korter dan 1 jaar				
Overige schulden	10.081.099		9.405.334	
		10.081.099		**9.405.334**
Overlopende passiva				
Vooruit ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel van:				
- het Rijk	801.826		817.806	
- overige Nederlandse overheidslichamen	168.086		771.069	
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgend begrotingsjaar komen	10.258.380		3.561.552	
		11.228.292		**5.150.428**
		91.316.416		**90.571.578**

6.2. Overzicht baten en lasten 2023 - deel 1

	Primitieve begroting			Begroting na 2e wijziging			Realisatie 2023			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil
Programma Gezondheid										
Pijler 1	15.283.542	52.583	15.230.959	16.525.237	14.530	16.510.707	20.915.494	4.745.157	16.170.337	340.370
Pijler 2	10.219.184	3.179.208	7.039.976	10.870.611	3.372.945	7.497.666	13.537.400	6.322.026	7.215.374	282.292
Pijler 3	1.619.707	980.126	639.581	1.675.443	1.016.515	658.928	8.632.563	7.909.847	722.716	-63.788
Pijler 4	1.743.556	1.743.556	-	1.822.278	1.822.278	-	2.008.745	1.823.179	185.566	-185.566
Doorbelasting tweede begrotingswijziging			-		181.645	-181.645			-	-181.645
Toegerekende organisatiekosten	6.249.542	76.905	6.172.637	6.857.975	189.052	6.668.922	6.616.241	313.301	6.302.940	365.983
	35.115.531	6.032.378	29.083.153	37.751.544	6.596.965	31.154.578	51.710.443	21.113.510	30.596.933	557.646
Dekkingsmiddelen Gezondheid										
Gemeentelijke bijdrage		28.371.826	-28.371.826		28.352.577	-28.352.577		28.352.577	-28.352.577	-
		28.371.826	-28.371.826		28.352.577	-28.352.577		28.352.577	-28.352.577	-
Totaal saldo van baten en lasten	35.115.531	34.404.205	711.326	37.751.544	34.949.542	2.802.002	51.710.443	49.466.087	2.244.357	557.645
Reservemutaties Gezondheid	102.000	813.326	-711.326	541.157	3.343.159	-2.802.002	570.838	2.985.146	-2.414.308	-387.694
Gerealiseerd resultaat Gezondheid	**35.217.531**	**35.217.531**	**-**	**38.292.701**	**38.292.701**	**-**	**52.281.282**	**52.451.233**	**-169.951**	**169.951**
Programma Crisisbeheersing										
Producten Crisisbeheersing	4.909.910	216.401	4.693.509	6.657.572	216.401	6.441.171	32.490.243	26.921.459	5.568.784	872.387
Doorbelasting tweede begrotingswijziging			-	-	585.969	-585.969			-	-585.969
Toegerekende organisatiekosten	941.489	11.586	929.904	1.033.149	28.481	1.004.669	1.288.023	47.199	1.240.825	-236.156
	5.851.400	227.987	5.623.413	7.690.722	830.851	6.859.871	33.778.266	26.968.657	6.809.609	50.262
Dekkingsmiddelen Crisisbeheersing										
Rijksbijdrage BDUR		2.876.334	-2.876.334		4.651.387	-4.651.387		4.760.109	-4.760.109	108.722
Gemeentelijke bijdrage		2.797.878	-2.797.878		2.794.979	-2.794.979		2.794.979	-2.794.979	-
		5.674.212	-5.674.212		7.446.366	-7.446.366		7.555.088	-7.555.088	108.722
Totaal saldo van baten en lasten	5.851.400	5.902.199	-50.799	7.690.722	8.277.216	-586.495	33.778.266	34.523.745	-745.479	158.984
Reservemutaties Crisisbeheersing	90.535	39.736	50.799	919.208	332.713	586.495	923.679	318.839	604.841	-18.346
Gerealiseerd resultaat Crisisbeheersing	**5.941.935**	**5.941.935**	**-**	**8.609.930**	**8.609.929**	**-**	**34.701.945**	**34.842.584**	**-140.638**	**140.639**

6.2. Overzicht baten en lasten 2023 - deel 2

	Primitieve begroting			Begroting na 2e wijziging			Realisatie 2023			
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil
Programma Brandweer										
Producten Brandweer	38.790.317	1.071.605	37.718.711	40.351.492	928.503	39.422.989	38.954.626	1.280.561	37.674.065	1.748.925
Doorbelasting tweede begrotingswijziging			-	-	1.897.124	-1.897.124			-	-1.897.124
Toegerekende organisatiekosten	9.041.546	111.263	8.930.282	9.921.797	273.512	9.648.285	9.572.068	453.270	9.118.799	529.486
	47.831.862	1.182.868	46.648.994	50.273.289	3.099.139	47.174.150	48.526.694	1.733.831	46.792.863	381.287
Dekkingsmiddelen Brandweer										
Rijksbijdrage BDUR		4.677.064	-4.677.064		5.071.714	-5.071.714		5.248.501	-5.248.501	176.787
Gemeentelijke bijdrage		42.362.427	-42.362.427		42.384.577	-42.384.577		42.384.576	-42.384.576	-1
		47.039.491	-47.039.491		47.456.291	-47.456.291		47.633.077	-47.633.077	176.786
Totaal saldo baten en lasten	47.831.862	48.222.360	-390.497	50.273.289	50.555.430	-282.141	48.526.694	49.366.908	-840.214	558.073
Reservemutaties Brandweer	772.099	381.602	390.497	3.055.447	2.773.306	282.141	3.098.389	2.510.064	588.324	-306.184
Gerealiseerd resultaat Brandweer	**48.603.961**	**48.603.961**	**-**	**53.328.736**	**53.328.736**	**-**	**51.625.083**	**51.876.972**	**-251.889**	**251.889**
Gerealiseerd resultaat	**89.763.427**	**89.763.427**	**-**	**100.231.367**	**100.231.366**	**-**	**138.608.310**	**139.170.789**	**-562.479**	**562.479**

Overzicht baten en lasten art 27 BBV			
	Lasten	**Baten**	**Saldo**
Programma gezondheid	44.783.828	49.152.785	4.368.958
Programma crisisbeheersing	31.889.761	34.476.547	2.586.785
Programma brandweer	36.645.806	48.913.638	12.267.832
Algemene dekkingsmiddelen	213.479	-	-213.479
Overhead	20.173.927	813.770	-19.360.157
Heffing vpb	-	-	-
Onvoorzien	308.603	-	-308.603
Saldo van baten en lasten	134.015.403	133.356.740	-658.664
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma	4.592.906	5.814.049	1.221.143
Resultaat	**138.608.310**	**139.170.789**	**562.479**

6.3. Toelichtingen

6.3.1. Waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen

Inleiding
De jaarrekening 2023 van Veiligheidsregio Fryslân is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de nadere aanwijzingen in de Financiële verordening van Veiligheidsregio Fryslân.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en lasten zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten zijn slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het begrotingsjaar, zijn in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, zijn sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin de uitbetaling plaatsvindt.

Voor de aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.
De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten: vier jaar.
Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten moet er wel een verplichting worden opgenomen.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa betreffen uitsluitend investeringen met een economisch nut.
De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs of vervaardigingprijs, verminderd met lineaire afschrijvingen. Eventueel wordt rekening gehouden met een restwaarde.

Activa met economisch nut en een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven, met uitzondering van voorzieningen aan gronden en terreinen. Met afschrijven wordt begonnen vanaf 1 januari van het jaar volgend op het jaar waarin het actief in gebruik is genomen.

Voor de verschillende categorieën van activa worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

Categorie	**Termijn in jaren**
Bedrijfsgebouwen	50
Grootschalige levensduur verlengende renovaties	50
Ademluchtflessen	30
BZK-materieel	25
Renovatie, restauratie, verbouwing van bedrijfsgebouwen en elementen halverwege levensduur bedrijfsgebouwen	25
Overige (kantoor) inventaris (zoals lockers)	25
Voorzieningen aan terreinen (zoals parkeerplaatsen)	25
Technische installaties in bedrijfsgebouwen t/m 2022	20
Containers, wasmanden op wielen	20
Motorspuitaanhangers	20
Brandweer- en PM vaartuigen	20
Werktuigbouwkundige installaties > 30 kW	20
Redvoertuigen	16
Tankautospuiten inclusief standaard bepakking	16
Hulpverleningsvoertuigen inclusief standaard bepakking	16
Haakarm voertuigen	16
Overige brandweervoertuigen > 3.500 kg	16
Overige brandweervoertuigen < 3.500 kg	15
Overig brandweermaterieel	15
Werktuigbouwkundige installaties tot en met 30 kW	15
Installaties met digitale componenten	12
Oefenmaterieel brandweer	10
Dienstauto's	10
Personeel/materieelwagens	10
Ademluchtapparatuur (niet zijnde ademluchtflessen)	10
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals 2e bluspak, helmen, gaspakken)	10
Kantoormeubilair	10
Overige brandweervoertuigen < 3.500 kg	10
Overige brandweervoertuigen > 3.500 kg (2e hands)	10
Brandweer- en PM vaartuigen motoren	10
Overig brandweermaterieel	10
Overige kantoorinventaris	10
Medische apparatuur TBC	10
Redgereedschap tankautospuit	8
Redgereedschap hulpverleningsvoertuig	8
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals 1e bluspak)	8
OVD/Piket-voertuigen	7
Heftrucks en aanhangwagens	7
Alarmeringsmiddelen mobilofoons	7
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals gierpakken)	7
Overig brandweermaterieel (zoals warmtebeeldcamera's, scooters)	7
Alarmeringsmiddelen portofoons	6

Categorie	Termijn in jaren
Monitoren	6
Ademlucht spreekmembraan	6
Persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals handschoen, laarzen)	5
Overige kantoorinventaris	5
Gebruikerssoftware	5
Overige medische apparatuur	5
PSU GHOR functionarissen	5
Overig brandweermaterieel (zoals meters)	5
Ademlucht cilinders	5
Werkplek automatisering vanaf 2018	4
Mobiele telefoons, tablets, iPads	4
Ademlucht uitademventiel	4
Systeem soft- en hardware	3
Telefooncentrale	3

Als we aan een gebouw waardevermeerderende aanpassingen doen, wordt voor de afschrijvingsduur aangesloten bij de restant-levensduur van het bestaande actief.

Vorderingen
De vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde. Bij de vorderingen wordt rekening gehouden met noodzakelijk geachte waarderingscorrecties in verband met oninbaarheid.

Liquide middelen
Deze activa zijn tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen
De voorzieningen worden opgenomen op nominale waarde. Vanwege de significante tijdsinvloeden wordt de voorziening FLO gewaardeerd op basis van contante waarde.

De voorzieningen groot onderhoud worden bepaald op basis van recente beheersplannen. Deze beheersplannen kennen een looptijd van 30 jaar, waardoor de tijdsinvloeden significant zijn. Vanwege deze significante invloed is een contante waardebepaling een passender methode voor de bepaling van de voorziening. Daarom wordt met ingang van het boekjaar 2022 de voorziening bepaald op basis van contante waarde.

Vaste schulden
Vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer.

Vlottende passiva
De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Normenkader

Het normenkader voor een rechtmatigheidsverantwoording betreft de inventarisatie van de relevante regelgeving. De inventarisatie beperkt zich tot interne en externe regelgeving die relevant is voor financiële beheershandelingen. Het normenkader vormt vervolgens de basis voor het interne controleplan. Hierin zijn de te toetsen punten voor de rechtmatigheidscontrole uiteengezet.

Het normenkader 2023 en het interne controleplan 2023 zijn op 13 juli 2023 vastgesteld door het Algemeen Bestuur.

6.3.2. Toelichting op de balans

Materiële vaste activa

Het verloop in de materiële vaste activa is als volgt:

Verloopoverzicht materiële vaste activa

	Saldo 01.01.2023	Investeringen	Desinvestering	Afschrijvingen	Saldo 31.12.2023
Gronden en terreinen	1.556.464				1.556.464
Terreininrichting	99.779			5.257	94.522
Bedrijfsgebouwen	25.760.710	197.288		852.433	25.105.565
Vervoermiddelen	25.486.325	377.525	51.494	2.574.586	23.237.770
Machines, apparaten, installaties	3.846.818	274.952		480.171	3.641.599
Overige materiële vaste activa	9.952.065	3.341.677	1	2.003.659	11.290.082
	66.702.161	**4.191.442**	**51.495**	**5.916.106**	**64.926.002**

	Saldo 01.01.2023	Investeringen	Activeringen	Saldo 31.12.2023
Investeringsprojecten in uitvoering	513.194	7.952.517	4.191.442	4.274.269
	513.194	**7.952.517**	**4.191.442**	**4.274.269**

	Saldo 31.12.2023
Materiële vaste activa	64.926.002
Investeringsprojecten in uitvoering	4.274.269
Totaal materiële vaste activa	**69.200.272**

De belangrijkste investeringen in materiële vaste activa betreffen:

Brandweerkazerne Drachten verbouwing	€ 1.921.112
Portofoons	€ 977.161
Watertransportsysteem - Burgum en Drachten	€ 742.420
Bluspakken	€ 655.868
Mobiele devices	€ 382.247

Uitzettingen met een looptijd van korter dan 1 jaar

Schatkistbankieren

Veiligheidsregio Fryslân neemt deel aan verplicht schatkistbankieren. Hiertoe is een overeenkomst afgesloten met het Rijk en worden overtollige tegoeden aangehouden in de schatkist. De Veiligheidsregio mag tot een bedrag van € 1.795.269 buiten de schatkist aanhouden. Per kwartaal was dit saldo gemiddeld als volgt:

Eerste kwartaal	€ 469.239
Tweede kwartaal	€ 471.098
Derde kwartaal	€ 487.285
Vierde kwartaal	€ 466.891

Het drempelbedrag is in 2023 niet overschreden.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn als volgt te specificeren:

	31.12.2023	31.12.2022
Nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	€ 59.400	€ 52.430
Vooruitbetaalde bedragen	€ 1.388.049	€ 1.458.144
Overige nog te ontvangen bedragen	€ 4.549.716	€ 8.386.137
	€ 5.997.165	**€ 9.896.710**

Onder de overige nog te ontvangen bedragen is ultimo 2022 een vordering op het COA opgenomen inzake de Crisisnoodopvang van € 8,0 miljoen. Ultimo 2023 bedraagt dit een te vorderen bedrag van € 4,1 miljoen.

Nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel

	Saldo 01.01.2023	Ontvangsten	Gemaakte kosten	Saldo 31.12.2023
Overige Nederlandse overheidslichamen				
SBOH	18.492	237.566	219.075	-
Gezondheidsonderzoek na rampen GGD	29.686	124.570	154.284	59.400
Salariscompensatie Verpleegkundig specialist in opleiding (VIOS)	4.252	4.252	-	-
	52.430	**366.388**	**373.359**	**59.400**

Eigen vermogen

Het verloop van de reserves is als volgt:

	Saldo 01.01.2023	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo 31.12.2023
Algemene reserve				
Egalisatiereserve	3.322.000	3.547.886	3.490.186	3.379.700
	3.322.000	3.547.886	3.490.186	3.379.700
Bestemmingsreserves				
Gezondheidsmonitor	303.701	102.000	78.588	327.113
FLO	806.781	-	-	806.781
Uitwerkingskader Meldkamer	500.000	-	-	500.000
JGZ 3.0	775.922	-	379.755	396.167
Tweede loopbaanbeleid	538.939	-	-	538.939
In te halen werkzaamheden	1.695.649	-	170.374	1.525.274
Gezonde leefomgeving	200.000	-	56.958	143.042
Kansrijke start	89.307	-	46.541	42.766
Nu niet zwanger	134.000	-	134.000	-
Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers	245.000	-	48.126	196.874
Integraal Zorgakkoord (IZA)	80.000	-	80.000	-
Wabo	380.000	-	90.000	290.000
Tijdelijke versterking projecten	255.500	-	196.500	59.000
Energietransitie	200.000	-	100.000	100.000
	6.204.799	102.000	1.380.842	4.925.957
Totaal eigen vermogen	**9.526.799**	**3.649.886**	**4.871.028**	**8.305.657**

Toelichting per reserve

Egalisatiereserve

Op 19 december 2018 heeft het algemeen bestuur de beleidsnota weerstandvermogen en risicobeheersing vastgesteld. Daarin is besloten om gebruik te maken van een egalisatie-reserve. Deze reserve wordt gebruikt om tussentijdse fluctuaties in het begrotingssaldo op te vangen. Deze reserve heeft een omvang van tussen de 2% en 5% van het begrotings-totaal. Het saldo van de eerste begrotingswijziging is toegevoegd aan de egalisatiereserve.

Voor het dekken van de cao wordt een verdeelsystematiek toegepast. Per saldo wordt de cao volledig gedekt vanuit het resultaat, waarbij er verschuivingen tussen de programma's ontstaan. De verschuivingen zijn door het AB geaccordeerd door de tweede begrotings-wijziging en lopen via de egalisatiereserve. Zie hiervoor ook het overzicht zoals dit is opgenomen in de tweede bestuursrapportage op pagina 2.

De achterliggende gedachte is als volgt:

a) We kijken naar het resultaat exclusief cao.
b) Het bedrag bij a storten we in de egalisatiereserve. Dit wordt per organisatie-onderdeel aangemerkt als 'verwacht resultaat'.
c) Extra opbrengsten BDUR storten we ook in de egalisatiereserve.
d) De extra lasten als gevolg van de CAO onttrekken we uit de egalisatiereserve.

Deze onttrekking loopt dus één op één met de extra loonkosten.

Toerekening reservemutaties onderdeel organisatie

Een aantal van de bestemmingsreserves is gekoppeld aan het onderdeel organisatie. Deze reserves dienen de gehele organisatie. Het betreft (een deel van) de bestemmings-reserve 'in te halen werkzaamheden' en de bestemmingsreserve 'tijdelijke versterking projecten'. De mutaties op deze bestemmingsreserves rekenen we daarom, conform de afgesproken verdeling, toe aan de andere programma's. Deze toerekening is als volgt:

	Verdeling naar programma's	In te halen werkzaamheden	Tijdelijke versterking projecten	Totaal toegerekende reservemutaties
Gezondheid	38,5%	65.594	75.653	141.246
Crisisbeheersing	5,8%	9.882	11.397	21.279
Brandweer	55,7%	94.898	109.451	204.349
Totaal onderdeel organisatie	**100,0%**	**170.374**	**196.500**	**366.874**

Gezondheidsmonitor

De GGD voert in een vierjaarlijkse cyclus verschillende gezondheidsmonitors uit. Gelet op ontwikkelingen in het sociaal domein is besloten om deze monitors dusdanig uit te zetten dat uitkomsten op gebiedsniveau beschikbaar komen. De lasten voor het uitvoeren van de gezondheidsmonitors op gebiedsniveau variëren van € 75.000 tot € 160.000. De reserve gezondheidsmonitors is gevormd om de lasten van de verschillende monitors te egaliseren.

FLO overgangsrecht

Deze reserve is gevormd om de mogelijke toekomstige nadelen van de FLO te kunnen financieren. Zoals bij de resultaatbestemming is aangegeven wordt voorgesteld om deze reserve te laten vrijvallen.

Uitwerkingskader Meldkamer

De bestemmingsreserve is bedoeld voor de verdere ontwikkeling van de meldkamer en de overgang van diverse koppelingen naar één landelijk meldsysteem (LMS).

Jeugdgezondheid 3.0
In 2018 heeft de bestuurscommissie Gezondheid ingestemd met het programma JGZ 3.0. Dit programma richt zich op het toekomstbestendig maken van de JGZ. De uitvoering van de innovatieagenda van dit programma, die gericht is op het aanpassen van de werkwijzen binnen de JGZ leidt tot extra kosten. De bestemmingsreserve JGZ 3.0 is bedoeld om deze extra kosten te dekken. In 2021 heeft de bestuurscommissie Gezondheid ingestemd met het verlengen van de duur van het programma tot en met 2024.

Tweede loopbaanbeleid
Vanaf 2006 is de FLO afgeschaft. Hiervoor is het tweede loopbaanbeleid in de plaats gekomen. Medewerkers die twintig jaar in een repressieve functie zitten, kunnen via deze voorziening gefaciliteerd worden om een tweede loopbaan te starten en uit de repressieve functie te stappen. Medewerkers kunnen deze tweede loopbaan zowel intern als extern worden ingevuld. Hierbij zetten we loopbaancoaching in om zo een zo goed mogelijke nieuwe baan te vinden. De kosten die hier aan verbonden zijn, kunnen onder andere bestaan uit loopbaancoaching, studie kosten en de afbouwregeling van de onregelmatigheidstoeslag.

In te halen werkzaamheden
Bij de jaarrekening 2020 is voorgesteld om een deel van het resultaat van 2020 te bestemmen voor in te halen werkzaamheden. Het bestuur heeft conform besloten en daarom is hiervoor is een bestemmingsreserve gevormd. Vanwege de coronacrisis hebben we de taken nog niet (volledig) ingehaald. Deze taken pakken we op basis van een geactualiseerde uitvoeringsplanning op. Bij de bestuursrapportages informeren wij het bestuur over de voortgang hiervan.

In de bestemmingsreserve in te halen werkzaamheden is ook een bedrag opgenomen voor de Wnra en de omgevingswet. Bij de resultaatbestemming wordt voorgesteld deze twee onderdelen in te zetten voor de fuwa.

Gezonde leefomgeving
De bestemmingsreserve Gezonde leefomgeving is ingesteld voor het dekken van de kosten van de personele capaciteit voor de extra adviesvragen op het terrein van Gezonde leefomgeving. Deze extra adviesvragen hangen samen met de invoering van de Omgevingswet. De bestemmingsreserve biedt dekking voor de jaren 2022 tot en met 2024.

Kansrijke start
De bestemmingsreserve Kansrijke Start is gevormd bij de resultaatbestemming 2021. Deze reserve is ingesteld ter dekking van de kosten van de provinciale aanjager Kansrijke Start voor de jaren 2022 en 2023. Het restant van de bestemmingsreserve wordt in 2024 ingezet voor ondersteuning en uitbouw van Kansrijke Start binnen het FrIZA.

Nu niet zwanger
De interventie Nu Niet Zwanger is gericht op het voorkomen van onbedoelde zwangerschappen bij gezinnen in kwetsbare situaties. Zoals beoogd bij het vormen van deze bestemmingsreserve (in 2021) hebben we deze interventie per 2024 opgenomen in het basisaanbod van de GGD. Bij de jaarrekening 2021 is ter overbrugging van de jaren 2022 en 2023 de bestemmingsreserve Nu Niet Zwanger gevormd.

Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers
De bestemmingsreserve Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA) is ingesteld voor het dekken van de kosten van de opleiding tot verpleegkundig specialist. De inzet van verpleegkundig specialisten is onderdeel van taakdifferentiatie binnen de jeugdgezondheidszorg en moet bijdragen aan het oplossen van de krapte aan artsen. Hiermee beogen we uiteindelijk een toekomstbestendige uitvoering van de jeugdgezondheidszorg binnen de PGA.

Integraal Zorgakkoord (IZA)
De bestemmingsreserve IZA is gevormd voor het dekken van de kosten voor extra beleids-capaciteit in 2023. Deze extra inzet is onder meer bedoeld voor het proces om te komen tot een gemandateerde gemeente. Verder is deze extra capaciteit bestemd voor het bijdragen aan het opstellen van het regiobeeld en een regioplan.

Wabo
Op de huidige maatwerkpakketten worden meer kosten gemaakt dan we nu aan bijdrage ontvangen. Verwacht wordt dat de nieuwe Omgevingswet invloed heeft op de afname van de maatwerkpakketten. De hogere kosten dekken we vanuit de bestemmingsreserve.

Tijdelijke versterking projecten
Vanaf 2022 lopen er een aantal grootschalige projecten zoals de bouwagenda en de herijking van de inkoopstrategie. Het opzetten van deze projecten financieren we uit de bestemmings-reserve.

Energietransitie
De energietransitie brengt nieuwe veiligheidsrisico's voor de fysieke leefomgeving met zich mee. Het is moeilijk in te schatten in hoeverre de energietransitie extra inspanningen op hoger tempo van ons vraagt. Daarom is een bestemmingsreserve gevormd zodat eventuele effecten voorlopig niet worden doorberekend in de gemeentelijke bijdragen.

Voorzieningen

	Saldo 01.01.2023	Stortingen	Onttrekkingen	Vrijval	Saldo 31.12.2023
Verplichtingen, verliezen, risico's					
Voorziening opgebouwde spaaruren	143.014	7.849		35.487	115.376
Voorziening FLO-overgangsrecht	8.143.324	905.920	902.952	170.783	7.975.509
Voorziening spaaruren IKB	613.473	164.740		2.743	775.470
	8.899.811	1.078.509	902.952	209.013	8.866.355
Egalisatie van lasten					
Groot onderhoud Harlingertrekweg	236.376	67.713	14.035		290.054
Groot onderhoud brandweerkazernes	1.577.848	531.571	314.119		1.795.300
	1.814.224	599.284	328.154	-	2.085.354
Totaal voorzieningen	**10.714.035**	**1.677.793**	**1.231.106**	**209.013**	**10.951.709**

Toelichting per voorziening

Voorziening opgebouwde spaaruren
In het verleden konden medewerkers (op grond van de op dat moment geldende CAR/UWO) van de toenmalige Hulpverleningsdienst Fryslân en van verschillende thuiszorgorganisaties verlofuren sparen op basis van een spaarcontract. De gespaarde verlofuren kunnen in de toekomst door medewerkers worden aangewend om langdurig verlof op te nemen.
De mogelijkheid om extra verlof te sparen is enige jaren geleden beëindigd, met als gevolg dat er geen nieuwe spaar-contracten bijkomen. De voorziening is bedoeld voor de afwikkeling van het aantal uren dat is gespaard.

Voorziening FLO-overgangsrecht
Na de afkoop van het FLO-overgangsrecht door de gemeente Leeuwarden, komen de lasten van deze regeling voor rekening van Veiligheidsregio Fryslân. Per 1 januari 2018 bedroeg de totale resterende verplichting voor deze regeling tot einddatum (nu voorzien in 2042) nog € 9,4 miljoen. Deze verplichting is contant gemaakt tegen een disconteringsvoet van 2,5%, wat leidt tot een voorziening per 1 januari 2018 van € 7,1 miljoen. Dit bedrag is vanuit de ontvangen afkoopsom in de voorziening gestort.

De voorziening wordt bepaald conform de volgende uitgangspunten:

- De rechten van personeelsleden inzake FLO-overgangsrecht zijn gebaseerd op de huidige bepalingen uit hoofdstuk 9a tot en met 9f van de CAR.
- De FLO-rechten zijn gewaardeerd op basis van het cao-loon dat bekend was bij het opmaken van de jaarrekening. In dit geval is dit de cao die geldt voor 2023.
  De loonsverhoging voor 2024 e.v. is gebaseerd op Macro Economische Verkenning (MEV24). Dit leidt tot een indexering van 6,7% voor 2024, gevolgd door 5,8% voor 2025, 4,8% voor 2026 en 4,2% voor 2027 en volgende jaren.
- Voor het contant maken van de verplichting en de bespaarde rente wordt gebruik gemaakt van de rente zoals deze is opgenomen in de overeenkomst met de gemeente Leeuwarden. De opgenomen rente betreft 2,5%.
- We berekenen de rente op de kasstroom per 1 januari in plaats van 31 december van het betreffende jaar.
- Bij het opnemen van de verplichtingen houden we geen rekening met de kans op het vervallen van rechten door natuurlijk verloop.

Gedurende 2023 is de totale onttrekking voor de werkelijke uitgaven per saldo € 0,9 miljoen. Daarnaast is € 0,7 miljoen gedoteerd voor onder andere cao-verhoging en het verhogen van de indexatie en is rente toegevoegd (2,5%/ € 0,2 mln.).

Voorziening spaaruren IKB

Vanuit het Individuele Keuze Budget (IKB) is het mogelijk om verlofuren te kopen en deze uren op te sparen. Dit betreft een arbeidskostengerelateerde verplichting die een niet-voorspelbare opbouw en daarmee ook een onvoorspelbare afbouw kent. Na afstemming met de Commissie BBV hebben wij hiervoor een voorziening gevormd.

Groot onderhoud Harlingertrekweg

Uit het meerjarenonderhoudsplan voor het hoofdkantoor aan de Harlingertrekweg blijkt een gemiddelde last voor groot onderhoud van € 67.713 per jaar. Voor de egalisatie van deze lasten hebben we een voorziening gevormd. De stand van de voorziening sluit aan op het meerjarenonderhoudsplan.

Groot onderhoud brandweerkazernes

Uit het meerjarenonderhoudsplan voor de 48 kazernes in eigendom en 18 huurkazernes blijkt een gemiddelde last voor groot onderhoud van € 531.571 per jaar. Voor de egalisatie van deze lasten is een voorziening getroffen. De stand van deze voorziening sluit aan met het meerjarenonderhoudsplan.

Langlopende schulden

De langlopende schulden zijn betrokken bij de Bank Nederlandse Gemeenten en de Waterschapsbank. Het verloop is als volgt:

Stand per 31 januari 2023	€	55.774.985
Nieuw aangetrokken	€	-
Reguliere aflossingen	€	5.587.803
Extra aflossingen	€	-
Stand per 31 december 2023	**€**	**50.187.182**

De rentelast van de langlopende leningen in 2023 bedraagt € 843.633.

Overlopende passiva

	31.12.2023	31.12.2022
Vooruitontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	€ 969.912	€ 1.588.877
Overlopende rente	€ 323.732	€ 354.673
Overige overlopende passiva	€ 9.934.647	€ 3.206.880
	€ 11.228.292	**€ 5.150.429**

De toename van de overige overlopende passiva wordt veroorzaakt doordat ultimo 2023 een schuld is opgenomen inzake SPUK corona 2e helft 2023, dit betreft een terug te betalen bedrag van € 4,6 miljoen. Daarnaast is er ultimo 2023 voor een bedrag van € 1,2 miljoen vooruit gefactureerd. Dit betreffen onder andere opleidingskosten en bijdragen voor de Friese Preventieaanpak en het Integraal Zorgakkoord.

Vooruit ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel

	Saldo 01.01.2023	Ontvangsten	Besteed/betaald	Saldo 31.12.2023
Rijk				
CTB	745.716			745.716
Therapiefalen bij scabiës	32.135			32.135
LFR Haakarmbakken	39.955		15.980	23.975
	817.806	-	15.980	801.826
Overige Nederlandse overheidslichamen				
CTB	474.848		474.099	750
Opvoedpunt	25.080	15.450	16.978	23.552
Supranet	6.863			6.863
Tel mee met Taal	32.875		462	32.413
Seker en Sûn 2e fase	39.253			39.253
JOGG	71.570	4.474	57.423	18.621
Beweeg je blij	3.375		3.375	-
Preventieve activiteiten	64.573		50.652	13.921
Grip op onbegrip		15.046		15.046
Vitaal en in balans op het platteland		32.000	29.333	2.667
VVE en Opvoedpunt	52.632	-8.577	44.055	-
Kanker op de kaart		15.000		15.000
	771.069	73.393	676.377	168.086
	1.588.875	**73.393**	**692.357**	**969.912**

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De niet uit de balans blijkende verplichtingen hebben betrekking op:

- Huurcontracten die zijn aangegaan voor de hoofd-, team- en consultatiebureau-locaties jeugdgezondheidszorg, brandweerkazernes en een aantal overige locaties. De diverse contracten hebben verschillende looptijden. Dit resulteert in een jaarlijkse verplichting van € 2,06 miljoen (kale huur en servicekosten) per jaar. Deze verplichtingen hebben een looptijd van langer dan één jaar.
- Voor een contract is een bankgarantie afgegeven van € 11.583.
- Daarnaast is sprake van leaseverplichtingen voor auto's van € 166.607 per jaar.
- De verplichting met betrekking tot het saldo vakantiedagen is in overeenstemming met het BBV niet opgenomen in de balans, omdat zij een meerjarig gelijk-blijvend volume kent. De waarde van de openstaande verlofdagen bedraagt € 1.370.000 ultimo 2023.

6.3.3. Toelichting op de programmarekening

Totstandkoming begroting na wijziging

In het Algemeen Bestuur (AB) van 13 juli 2023 is de eerste begrotingswijziging voor 2023 vastgesteld. Met de tweede bestuursrapportage stelde het AB de tweede begrotings-wijziging voor 2023 vast op 14 december 2023. Dit is ook de definitieve begroting.
Ten opzichte van de primitieve begroting zijn de volgende wijzigingen aangebracht:

- **Eerste wijziging**
  Het AB stelde op 9 maart 2023 het meerjarig financieel kader 2024-2027 vast. In deze kaderbrief zijn alle ontwikkelingen opgenomen die van invloed zijn op de begroting van 2024 en verder. Een aantal van deze thema's hadden deels ook effect op 2023. Deze effecten, een aantal incidentele ontwikkelingen specifiek voor 2023 en de effecten van de resultaatbestemming van de jaarrekening 2022 hebben we vertaald in een begrotingswijziging. Deze heeft het AB vastgesteld op 13 juli 2023.
- **Tweede wijziging**
  Dit betreft de wijziging waarin de uitwerking van het arbeidsvoorwaardenakkoord is opgenomen. Daarnaast is het effect van de geactualiseerde uitvoeringsplanning bestemmingsreserves doorgevoerd. Voor het dekken van de cao passen we een verdeelsystematiek toe. Per saldo wordt de cao volledig gedekt vanuit het resultaat, waarbij er verschuivingen tussen de programma's ontstaan. De verschuivingen zijn door het AB geaccordeerd via de tweede begrotingswijziging en lopen via de egalisatiereserve. In de tweede bestuursrapportage is deze verschuiving inzichtelijk gemaakt via een tabel (pagina 2 tweede bestuursrapportage). Deze tabel is hieronder openomen, maar dan op basis van de werkelijke realisatie.

Programma	Resultaat regulier	Resultaat organisatie	Resultaat incl. doorbelasting organisatie	effect cao	Resultaat na effect cao	mutatie egalisatie reserve	Resultaat na mutatie egalisatie-reserve
Gezondheid	107	274	381	1.546	-1.162	1.335	170
Crisisbeheersing	933	41	974	242	732	-591	141
Brandweer	2.190	396	2.586	1.591	995	-744	251
Totaal	**3.230**	**711**	**3.941**	**3.379**	**565**	**-**	**562**

Toelichting afwijkingen per programma ten opzichte van de begroting na wijziging

Zoals bij begroting 3.0 is afgesproken wordt het resultaat van organisatie naar rato toegerekend aan de programma's. De afwijkingen op dit onderdeel worden door een apart kopje na de toelichting op de afwijking van de programma's toegelicht.

Programma Gezondheid

Het programma Gezondheid sluit 2023 af met een positief resultaat van ongeveer € 107.000. Dit resultaat is als volgt opgebouwd uit de vier pijlers van de GGD:

Pijler 1	Monitoring, signalering en advies	€	340.370	
Pijler 2	Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	€	282.292	
Pijler 3	Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises	€	63.788	-/-
Pijler 4	Toezicht houden	€	185.565	-/-
Reservemutaties		€	265.915	-/-
Regulier resultaat		**€**	**107.394**	

De coronacrisis en de situatie van Oekraïense ontheemden zijn ook in 2023 van invloed geweest op de uitvoering van de taken van de GGD. Beide ontwikkelingen hebben uiteraard ook impact op de financiën van de GGD, maar in mindere mate dan de afgelopen twee jaren. De kosten die de GGD heeft gemaakt in het verband met het bestrijden van de coronacrisis en voor de het leveren van zorg aan Oekraïense ontheemden zijn verantwoord binnen pijler 3. Hieronder lichten we per pijler de belangrijkste oorzaken van het resultaat toe.

Pijler 1 - Monitoring, signalering en advies

De baten binnen deze pijler zijn ongeveer € 4.731.000 hoger dan begroot tegenover lasten die € 4.390.000 hoger zijn dan begroot. Deze hogere baten en lasten hangen met name samen met de uitvoering van aanvullende opdrachten voor gezondheidsbevordering, beleidsadvisering en jeugdgezondheidszorg.

De hogere baten voor gezondheidsbevordering en beleidsadvisering betreffen de baten voor extra opdrachten. Voorbeelden van extra opdrachten zijn Jong Leren Eten, JOGG regisseur (meerdere gemeenten), Gezonde School. Naast deze opdrachten die ook in voorgaande jaren werden uitgevoerd, heeft de GGD veel geïnvesteerd in de ontwikkelingen rondom het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Hiervoor heeft de GGD ook extra middelen ontvangen onder andere vanuit de brede SPUK-regeling behorende bij het GALA en het ondersteuningsaanbod VNG.
De baten voor deze extra opdrachten bedragen ongeveer € 1.892.000. Rekening houdend met de extra inzet die noodzakelijk is voor de uitvoering van de extra opdrachten is er sprake van een voordeel van € 327.000 voor de taken gezondheidsbevordering en beleidsadvisering.
Voor de inzet voor Kansrijke Start en Gezonde leefomgeving zijn bestemmingsreserves ingesteld. Door personele verschuivingen en de samenhang met de ontwikkelingen rondom GALA en IZA is aan deze bestemmingsreserves ongeveer € 86.000 minder onttrokken dan begroot. Dit levert binnen pijler 1 een voordeel op en een even groot nadeel bij de reservemutaties (zie ook toelichting reservemutaties).

Voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ) als totaal is sprake van een nadelig saldo van ongeveer € 712.000. Dit nadelig saldo wordt met name veroorzaakt door:

- Programma JGZ 3.0 (€ 230.00): voor de dekking van de kosten van het programma JGZ 3.0 hebben we de bestemmingsreserve JGZ 3.0 gevormd. Hierbij is bestuurlijk afgesproken dat vanuit de reguliere begroting van de GGD een bijdrage van € 230.000 wordt geleverd aan dit programma. Deze 'eigen bijdrage' levert een nadeel op bij de JGZ.

- Huisvestingskosten (€ 221.000): voor de huisvestingskosten geldt dat er sprake is van een tekort als gevolg van gestegen huurprijzen en gestegen tarieven voor gas en elektra.
- Impact cao (grove inschatting € 144.000): de tarieven voor 2023 voor het zogenoemde aanvullend pakket zijn vastgesteld op basis van een inschatting van de loonontwikkeling. De in de loop van 2023 afgesloten cao leidt tot een hogere loonontwikkeling dan de ingeschatte loonontwikkeling. Hierover hebben we het bestuur geïnformeerd via de reguliere bestuursrapportages en is besloten om de tarieven tussentijds niet aan te passen. Het niet aanpassen van de tarieven heeft financieel een negatief effect op deze taak.

Het nadelig saldo van jeugdgezondheidszorg valt voor ongeveer € 427.000 binnen pijler 1.

Voor medische milieukunde is sprake van een voordelig saldo van ongeveer € 206.000. Dit hangt samen met de inschaling van een aantal medewerkers en met de opleidingssubsidie voor de arts. Voor een aantal medewerkers geldt dat zij nog niet zijn ingeschaald op het maximum van de functionele schaal. Voor de arts geldt dat gedurende de opleiding (wordt afgerond in 2024) de loonkosten op basis van landelijke afspraken worden verrekend tussen alle GGD'en.

Pijler 2 - Uitvoerende taken gezondheidsbescherming
De uitvoering van de meer individueel gerichte werkzaamheden van de JGZ zoals stevig ouderschap, integrale vroeghulp en voorzorg vormen onderdeel van pijler 2. Evenals bij pijler 1 is ook hier sprake van een nadelig saldo met vergelijkbare oorzaken. Het nadelig saldo bedraagt ongeveer € 285.000.

Bij de uitvoering van de Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA) is sprake van een voordeel van ongeveer € 380.000. De verhoogde instroom van asielzoekers en het op- en afschalen van opvanglocaties gekoppeld aan de financieringssystematiek vormen een belangrijke verklaring voor het voordelige saldo. Daarnaast draagt personele krapte en het afstemmen van de personele bezetting op de steeds wisselende capaciteit binnen de opvanglocaties bij aan het voordelige saldo over 2023.
Voor het opleiden van verpleegkundig specialisten binnen de PGA is een bestemmingsreserve ingesteld. De werkelijke kosten in 2023 voor het opleiden van verpleegkundig specialisten zijn ongeveer € 72.000 lager dan begroot. Dit levert binnen pijler 2 een voordeel op en een even groot nadeel bij de reservemutaties (zie ook toelichting reservemutaties).

In 2022 was er bij de uitvoering van de reguliere infectieziektebestrijding sprake van een nadelig saldo van ongeveer € 174.000. Dit hing met name samen met extra inzet van deskundigen infectiepreventie en het opleiden van artsen. Hiermee is in 2022 vooruitgelopen op het project Versterking Infectieziektebestrijding en Pandemische Paraatheid GGD'en. In 2023 zijn de middelen voor dit project beschikbaar gekomen vanuit het ministerie van VWS. Met deze extra middelen is de uitbreiding van de bezetting bij de reguliere infectieziektebestrijding in 2023 gedekt.

Voor reizigersadvisering/-vaccinatie geldt dat de trend die in de tweede helft van 2022 is ingezet qua aantal consulten en vaccinaties zich in 2023 heeft doorgezet. Voor 2023 kan gesteld worden dat de uitvoering feitelijk weer op het niveau van voor de coronacrisis ligt. De ontvangen vergoedingen liggen in 2023 dan ook op een vergelijkbaar niveau als voor de coronacrisis. Hiermee levert reizigersadvisering/-vaccinatie weer een bijdrage aan het dekken van de algemene kosten van de GGD. Ten opzichte van de begroting is sprake van een voordeel van ongeveer € 159.000.

Pijler 3 Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises
De baten binnen deze pijler zijn ongeveer € 6.893.000 hoger dan begroot tegenover lasten die € 6.957.000 hoger zijn dan begroot. Deze sterke afwijking van de begroting heeft met name te maken met de uitvoering van taken voor het bestrijden van het coronavirus.

Ook in 2023 heeft GGD Fryslân in lijn met de opdrachten van het Ministerie van VWS werkzaamheden uitgevoerd in het kader van het bestrijden van het coronavirus. Gelet op de ontwikkeling van het coronavirus zijn de werkzaamheden wel sterk verminderd ten opzichte van voorgaande jaren. Op basis van de landelijke beleidskaders is het testen en het bron- en contactonderzoek in het eerste halfjaar afgeschaald/afgebouwd. Het tweede halfjaar stond vervolgens in het teken van het organiseren en uitvoeren van de vaccinatiecampagne voor risicogroepen.

Eveneens als in 2022 is de GGD ook in 2023 ingezet bij de opvang van Oekraïense ontheemden. Voor Oekraïense ontheemden is een intake-team ingericht, die de eerste medische screening uitvoert en een vaccinatieplan opstelt. De kosten van het intake-team zijn verantwoord binnen pijler 3. Na de eerste screening vindt de uitvoering van jeugdgezondheidszorg (inclusief het rijksvaccinatieprogramma) plaats door de reguliere teams van de GGD. Dit geldt ook voor de overige taken op grond van de Wet publieke gezondheidszorg.
De gemeenten ontvangen voor de uitvoering van de Wet publieke gezondheid voor Oekraïense ontheemden extra middelen in het gemeentefonds. In 2024 maken we afspraken met gemeenten over de financiering van deze werkzaamheden.

Het domein ‘maatschappelijke zorg’ omvat de taken ‘meldpunt zorgwekkend gedrag’, ‘meldpunt problematisch woonhygiëne’ en vanuit de wet verplichte GGZ de taken ‘horen’ en ‘verkennend onderzoek’. In 2023 was het niet noodzakelijk om gebruik te maken van de middelen voor de flexibele inzet van sociaal verpleegkundigen. Deze middelen hebben we in 2023 gebruikt voor extra beleidscapaciteit. Die capaciteit hebben we onder meer ingezet voor de opdracht van het bestuur om de impact, gevolgen en winst van het Wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) te onderzoeken. Voor het geheel van het domein ‘maatschappelijke zorg’ is sprake van een voordelig saldo van ongeveer € 179.000.

Bij de uitvoering van forensische geneeskunde is in 2023 sprake van een nadelig saldo van ongeveer € 309.000. Het nadelig saldo is met name een gevolg van de kosten die zijn gemaakt in verband met landelijke ontwikkelingen en voor het borgen van de uitvoering van de forensische geneeskunde nu en in de toekomst. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- Kosten projectleiding en extra coördinatie in het kader van noordelijke samenwerking.
- Kosten van het opleiden van artsen in opleiding.

Deze extra kosten zijn niet meegenomen in de tariefafspraken met de Politie volgens de huidige overeenkomst.
De structurele financiering van een toekomstbestendige uitvoering van de forensische geneeskunde is onderwerp van landelijke discussie. De verwachting is dat er in de loop van 2024 meer duidelijkheid komt over de structurele financiering van forensische geneeskunde. Naast bovenstaande kosten dragen de kosten van externe inhuur ook bij aan het nadelig saldo. De externe inhuur is noodzakelijk in verband met de druk op het rooster (24/7 beschikbaarheid) voor forensische diensten.

Pijler 4 - Toezicht houden
Deze pijler betreft hoofdzakelijk de uitvoering van de inspecties kinderopvang op grond van de wet kinderopvang. Het toezicht op de gastouderopvang is in lijn met landelijke beleid geïntensiveerd, waarbij de omvang van de steekproef is verhoogd naar 50% van de geregistreerde gastouders. Deze uitbreiding van de steekproef is de belangrijkste reden dat de baten ten opzichte van 2022 zijn toegenomen (ruim 15%). Het tarief voor de inspecties is evenals de tarieven voor het zogenoemde aanvullend pakket tussentijds niet aangepast naar aanleiding van de afgesloten cao. Voor de taak toezicht heeft het niet aanpassen van het tarief financieel een negatief effect van ongeveer € 109.000.
In 2023 had het team toezicht te maken met aantal langdurige zieke medewerkers. Om toch zoveel mogelijk inspecties uit te voeren en om te voldoen aan de 100% inspectie-eis is extra personeel ingezet. De impact van het niet aanpassen van het tarief en de extra personele inzet resulteren in een nadeel binnen deze pijler van € 186.000.

Reservemutaties
Aan de verschillende bestemmingsreserves is minder onttrokken dan begroot. In totaal is ongeveer € 266.000 minder onttrokken aan de bestemmingsreserves en dit leidt tot een nadelig saldo bij de reservemutaties.

In de begroting 2023 is rekening gehouden met de uitvoering van het programma JGZ 3.0. Hiervoor is in totaal € 717.000 aan kosten begroot. Onder andere door de werkdruk en personele krapte binnen de jeugdgezondheidszorg was het niet mogelijk om alle medewerkers te scholen in de methodiek van Gezamenlijk Inschatten Zorgbehoefte (GIZ methodiek). Mede hierdoor vallen de werkelijk kosten over 2023 (ongeveer € 610.000) lager uit dan begroot. De lagere kosten leiden tot een lagere onttrekking aan de bestemmings-reserve JGZ 3.0 van ongeveer € 107.000. In 2024 zal de verdere implementatie van de GIZ methodiek een vervolg krijgen.

De bestemmingsreserve Kansrijke Start is bij de jaarrekening 2021 gevormd voor het dekken van de kosten van de provinciale aanjager Kansrijke Start. De werkelijke kosten van de provinciale aanjager zijn in 2023 ongeveer € 43.000 lager dan begroot. Deze lagere kosten leiden eveneens tot een lagere onttrekking aan deze bestemmingsreserve van ongeveer € 43.000. Het restant van de bestemmingsreserve zal in 2024 worden ingezet ter ondersteuning en uitbouw van Kansrijke Start binnen het FrIZA. Dit als aanvulling op de middelen die vanuit SPUK IZA beschikbaar zijn voor Kansrijke Start.

Bij het adviesteam gezonde leefomgeving is sprake geweest van wisseling van project-leiding in verband met ziekte. Hierdoor is de functie van projectleider tijdelijk niet ingevuld geweest met lagere kosten tot gevolg. De lagere kosten betekenen ook een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve gezonde leefomgeving (ongeveer € 43.000).

De bestemmingsreserve publieke gezondheidszorg asielzoekers is bedoeld voor het dekken van de kosten voor het opleiding van een aantal medewerkers tot verpleegkundig specialist. In september 2023 zijn twee medewerkers gestart met de opleiding tot verpleegkundig specialist. In de begroting is rekening gehouden met de jaarlijkse kosten van de opleiding tot verpleegkundig specialist. De start in september resulteert in een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve dan begroot van ongeveer € 72.000.

Programma Crisisbeheersing

Het programma Crisisbeheersing sluit 2023 af met een positief resultaat van € 927.000.

Afwijkingen ten opzichte van de begroting:

Extra BDUR versterking CB overschot	€	380.000
BDUR regulier	€	352.000
Voordeel kapitaallasten	€	115.0000
Regulier (piket, formatie)	€	86.000
Regulier resultaat	**€**	**933.000**

- *Extra BDUR versterking CB overschot:*
  Dit overschot wordt met name veroorzaakt door het later invullen van vacatures op de functies die zijn opengesteld vanuit de aanvullende BDUR-middelen.
- *BDUR regulier:*
  De loonprijscompensatie op de BDUR wordt pas halverwege het jaar bekend. In 2023 was deze hoger dan de afgelopen jaren. Hierdoor konden we deze niet meteen inzetten.
- *Voordeel kapitaallasten:*
  Het niet volledig realiseren van de investeringsplanning in 2022 zorgt voor een vrijval van kapitaallasten in 2023.
- *Regulier:*
  Het voordelig resultaat op formatie wordt verklaard door een lagere inschaling dan begroot en latere invulling van vacatures. De soms moeizame invulling van vacatures houdt verband met krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast is sprake van een voordelig verschil op piket.

Programma Brandweer

Financiële resultaat

Verschillende ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat Brandweer Fryslân 2023 eindigde met een financieel resultaat van €2.190.000. We hebben te maken met een aantal grote negatieve afwijkingen, maar deze worden gecompenseerd door positieve saldi op verschillende posten.

Formatie	€	533.000
Staf	€	360.000
Voordeel kapitaallasten	€	1.501.000
Vakbekwaam	€	385.000
Materieelbeheer	€	-174.000
Facilitair	€	-668.000
Risicobeheersing/Planvorming	€	210.000
BDUR	€	571.000
FLO	€	-532.000
Regulier resultaat	**€**	**2.190.000**

Afwijkingen ten opzichte van de begroting:

• *Formatie:*
Meerdere vacatures hebben we het afgelopen jaar niet of later ingevuld. Daardoor is er ruimte ontstaan op de formatie. Daarnaast zijn een aantal medewerkers gedetacheerd waarvoor een vergoeding is ontvangen.

• *Staf:*
Vanaf 2023 stond de vervanging van het operationeel uniform voor een deel van de vrijwilligers gepland. Door fouten in de productie is er vertraging in de oplevering ontstaan.

• *Voordeel kapitaallasten:*
Door vertraging in de levering van de TS'en vindt de levering plaats in 2024. Daarnaast is de bouwagenda gepauzeerd waardoor de verbouw en nieuwbouw is uitgesteld. Door de langere doorlooptijden dan waar in eerste instantie rekening mee werd gehouden kon de planning niet ingehaald worden. Dit heeft voor een voordeel gezorgd op de kapitaallasten en de reservering die is gemaakt voor de uitzetting in de exploitatielasten.

• *Vakbekwaamheid:*
Door capaciteitsproblemen bij de BON zijn er realistische oefenmomenten geannuleerd en zijn er opleidingsklassen later in het jaar gestart. Hierdoor schuift een deel van de lasten door naar 2024.

• *Facilitair:*
De kosten voor onderhoud, gas en elektra zijn in 2023 fors toegenomen als gevolg van marktwerking. Ook is er sprake van achterstallig onderhoud waardoor de onderhoudskosten zijn toegenomen.

• *Risicobeheersing/planvorming:*
Door een lagere realisatie op licentiekosten ontstaat er een voordeel. Dit betreft lopende licenties die in 2023 opnieuw aanbesteed moesten worden. Ook zijn de werkzaamheden voor meetplanorganisatie komen te vervallen.

• *BDUR:*
De loonprijscompensatie op de BDUR wordt pas halverwege het jaar bekend. In 2023 was deze hoger dan de afgelopen jaren. Hierdoor konden we deze niet meteen inzetten.

• *FLO:*
De voorziening FLO wordt jaarlijks herijkt. Tijdens deze herijking wordt onder meer een inschatting gemaakt van de loonontwikkeling van de betreffende medewerkers. Door cao-stijging, lopen de kosten (sterk) op. Ook zorgt de wijziging binnen het netto spaartegoed voor een stijging in de RVU lasten. De voorziening bleek daarom niet langer toereikend en is dan ook aangevuld.

Doorberekende organisatiekosten

Het onderdeel organisatie sluit 2023 af met een positief resultaat van € 711.000.

Afwijkingen ten opzicht van de begroting:

Formatie	€	239.000
Rente	€	201.000
Onvoorzien niet gebruikt	€	240.000
Overig	€	31.000
Regulier resultaat	**€**	**711.000**

• *Formatie:*
Het voordelig resultaat op de formatie wordt verklaard door een lagere inschaling dan begroot en latere invulling van vacatures.

• *Rente:*
Door het achterblijven zonder de investeringen hoefden we geen externe financiering aan te trekken. Hierdoor zijn de rentelasten lager dan begroot.

• *Onvoorzien niet gebruikt:*
In de begroting hebben we een post opgenomen voor personele frictie. Deze post is in 2023 niet volledig gebruikt.

Algemene dekkingsmiddelen en financiering

Rijksbijdrage BDUR
De bijdrage uit de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding was begroot op € 9,7 miljoen. Uiteindelijk valt de uitkering hoger uit, door achteraf toegekende loon- en prijscompensatie.

Financiering
In 2023 is geen nieuwe langlopende lening aangetrokken.

Bijdrage in het nadelig saldo
De bijdrage in het nadelig saldo is conform de gewijzigde begroting geïnd bij de deelnemende gemeenten.

Benutting van de post personele fricties

De post 'personele fricties' was voor 2023 begroot op € 549.000 en is na vorming van het onderdeel organisatie aldaar ondergebracht. Conform de nota weerstandsvermogen is de post in 2023 alleen besteed aan kosten van personele fricties, waaronder boventalligen en ww-verplichtingen.

Incidentele baten en lasten

Het resultaat voor 2023 bestaat uit een aantal incidentele effecten. Het grootste effect hebben de aanvullende coronakosten en de kosten in het kader van de vluchtelingenopvang. Hier staan de opbrengsten van de ministeries van VWS en JenV tegenover.
Onderstaand een overzicht van de overige incidentele baten en lasten van 2023 (x € 1.000):

Incidentele baten en lasten	2023	V/N
Boekwinst verkoop activa	170	V

Informatie Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT is van toepassing op Veiligheidsregio Fryslân. Het voor Veiligheidsregio Fryslân toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000 (Algemeen Bezoldigingsmaximum).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Gegevens 2023	
Bedragen x € 1	**W. K. Kleinhuis**
Functiegegevens	**Algemeen directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 176.591
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.647
Subtotaal	*€ 199.238*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**€ 199.238**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2022	
Bedragen x € 1	**W. K. Kleinhuis**
Functiegegevens	**Algemeen directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 162.801
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.361
Subtotaal	*€ 186.162*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000
Bezoldiging	**€ 186.162**

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 1.900 of minder

Gegevens 2023	
NAAM TOPFUNCTIONARIS	**FUNCTIE**
de heer Buma (Leeuwarden)	voorzitter Algemeen Bestuur, voorzitter Dagelijks Bestuur
de heer Brouwer (Achtkarspelen)	lid Algemeen Bestuur
de heer Stoel (Ameland)	lid Algemeen Bestuur
de heer Agricola (Dantumadiel)	lid Algemeen Bestuur
de heer Veenstra (De Fryske Marren)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw Sjerps (Harlingen)	lid Algemeen Bestuur
de heer Van der Zwan (Heerenveen)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw Fokkens (Heerenveen)	lid Algemeen Bestuur
de heer Kramer (Noardeast Fryslân)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw Korthuis (Ooststellingwerf)	lid Algemeen Bestuur
de heer Werkman (Ooststellingwerf)	lid Algemeen Bestuur
de heer Roolvink (Opsterland)	lid Algemeen Bestuur
de heer Bouwman (Opsterland)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw Van Gent (Schiermonnikoog)	lid Algemeen Bestuur
de heer Rijpstra (Smallingerland)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw De Vries (Sudwest-Fryslân)	lid Algemeen Bestuur, lid Dagelijks Bestuur
mevrouw Van de Pol (Terschelling)	lid Algemeen Bestuur
de heer Gebben (Tytsjerksteradiel)	lid Algemeen Bestuur lid Dagelijks Bestuur
de heer Schrier (Vlieland)	lid Algemeen Bestuur
mevrouw Waanders (Waadhoeke)	lid Algemeen Bestuur
de heer Van de Nadort (Weststellingwerf)	lid Algemeen Bestuur
de heer de Vries (Opsterland)	lid Dagelijks Bestuur
mevrouw Zonderland (Weststellingwerf)	lid Dagelijks Bestuur

De leden van het Algemeen en Dagelijks Bestuur ontvangen voor deze functie geen vergoeding van Veiligheidsregio Fryslân.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

6.3.4. Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid

Zie hieronder voor de uitwerking van de over- en onderschrijdingen per programma.

Overschrijding per programma	Overschrijding in het kader van begrotings-rechtmatigheid	Waarvan crisistaken	Resterende overschrijding	Overschrijding meetellend in het oordeel van de accountant
Gezondheid	13.989.000	6.771.000	7.218.000	-
Crisisbeheersing	26.088.000	26.759.000	-671.000	-
Brandweer	-1.704.000	407.000	-2.111.000	-
Totaal	**39.373.000**	**33.937.000**	**4.436.000**	**-**

In de jaarrekening 2023 is sprake van begrotingsoverschrijdingen. De gerealiseerde lasten zijn voor de programma's Gezondheid en Crisisbeheersing hoger dan begroot. In beginsel zijn dit begrotingsoverschrijdingen en is er daarom sprake van een begrotingsonrecht-matigheid. Hieronder volgt een toelichting waarom deze begrotingsoverschrijdingen geen effect hebben op het rechtmatigheidsoordeel.

In bovenstaand overzicht is het onderdeel organisatie conform de uitgangspunten van begroting 3.0 verdeeld naar de diverse kolommen. Zie ook onderdeel '1 Resultaat' van het jaarverslag.

Overschrijding als gevolg van de crisistaken
Uit bovenstaande tabel blijkt dat de overschrijdingen van de lasten voornamelijk worden veroorzaakt door onze rol in de diverse crises. De afgelopen jaren hebben we diverse crisistaken uitgevoerd. Hoewel de omvang van deze taken substantieel is, is er gekozen om geen wijzigingen door te voeren in de begroting. Dit heeft een aantal redenen gehad:

1. Het budgetrecht van het AB is niet aangepast. Voor deze crisistaken was er geen AB-besluit nodig omdat de opdrachten direct vanuit de Rijksoverheid zijn afgegeven. Het AB stelt overigens ook geen budgetten beschikbaar, omdat de financiering rechtstreeks vanuit het Rijk (J&V, VNG) of het COA loopt. Het financiële resultaat op deze taken is dan ook neutraal.
2. De omvang is op voorhand niet in te schatten. De crisistaken verlopen via een onvoorspelbaar patroon. Een begrotingswijziging heeft dan ook geen toegevoegde waarde.
3. Op inhoud is het bestuur periodiek op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen van de crisistaken.

Hieronder volgt per programma een korte toelichting.

Overschrijding programma Gezondheid
Op het programma Gezondheid zijn overschrijdingen van de lasten ten opzichte van de begroting te zien. Conform de kadernota rechtmatigheid is hier sprake van de volgende type begrotingsafwijking: 'budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet'. Deze budgetoverschrijdingen (hogere kosten en correspon-derende opbrengsten) zijn wel onrechtmatig maar tellen niet mee voor het oordeel van de accountant. We lichten de belangrijkste afwijkingen hier toe:

Voor pijler 1 betreft dit een overschrijding van € 4.390.000 als gevolg van de uitvoering van aanvullende opdrachten voor gezondheidsbevordering, beleidsadvisering IZA en jeugdgezondheidszorg. Tegenover deze extra lasten staan direct gerelateerde baten van ongeveer € 4.731.000.

Op pijler 2 is een overschrijding op de lasten van € 2.667.000. Dit betreft onder andere de uitvoering van het rijksvaccinatieprogramma, de publieke gezondheidszorg en de algemene infectieziektebestrijding. De (direct gerelateerde) baten binnen pijler 2 zijn eveneens hoger voor € 2.950.000 en heffen deze overschrijding op.

Op pijler 3 is een overschrijding op de lasten van € 6.957.000. Dit betreffen de aanzienlijke en niet begrote gemaakte meerkosten door de coronacrisis. De lasten worden volledig vergoed door het ministerie van VWS. Ook zijn binnen pijler 3 de kosten verantwoord van de inzet in verband met de zorg voor Oekraïense ontheemden. Deze kosten worden vergoed door het ministerie van VWS (via de gemeenten).

Overschrijding programma Crisisbeheersing
Op het programma Crisisbeheersing zijn de lasten circa € 26 miljoen hoger dan begroot. Dit betreft voor € 3 miljoen aan kosten voor de eerste opvang ontheemden Oekraïne en aan € 23.500.000 kosten voor crisisnoodopvang. De kosten voor de eerste opvang ontheemden Oekraïne worden volledig vergoed door het Ministerie van JenV. Ook de kosten voor de crisisnoodopvang worden volledig vergoed. Deze vergoeding loopt via het COA.

Na de correctie van het programma met deze crisistaken, resteren er geen overschrijdingen.

Onderschrijding programma Brandweer
Op het programma Brandweer zijn de lasten € 2,1 miljoen lager dan begroot.
Een belangrijke reden hiervoor betreft lagere kapitaallasten als gevolg van vertraging in de realisatie van de investeringsagenda. Tijdens de bestuursrapportage is dit gemeld aan het bestuur. De crisistaken bij de brandweer betreft overigens de administratieve toerekening van het programma organisatie aan de diverse programma's.

Analyse begrotingsrechtmatigheid investeringskredieten

Zie onderdeel 8.7 Investeringskredieten 2023 voor het overzicht van de begrote en gerealiseerde kredieten. Voor een aantal kredieten is sprake van een begrotingsoverschrijding. In beginsel zijn dit begrotingsoverschrijdingen en is er daarom sprake van een begrotingsonrechtmatigheid. Hieronder volgt een toelichting waarom begrotingsoverschrijdingen groter dan € 50.000 geen effect hebben op het oordeel van de accountant.

Dienstvoertuigen (overschrijding € 62.000)
In de tweede bestuursrapportage is het oorspronkelijke krediet inzake dienstvoertuigen naar beneden bijgesteld omdat de voertuigen niet meer geleverd konden worden in 2023. Aan het einde van het jaar zijn twee voertuigen total-loss verklaard. Hierdoor heeft er toch nog met spoed vervanging moeten plaatsvinden. Dit levert een overschrijding op de kredieten in 2023. Dit betreft echter betreft dit uitsluitend een verschuiving in de tijd. De uitgaven zijn conform het beleid van het AB.

Persoonlijke beschermingsmiddelen (overschrijding € 102.000)
Voor het vervangen van de bluspakken is bij de aanbesteding gemeld dat de levering niet meer gegarandeerd kon worden in 2023 en de levering in 2024 plaats zou vinden. Daarom is in de tweede bestuursrapportage het oorspronkelijke krediet naar beneden bijgesteld. Eind 2023 bleek een deel van de bluspakken geleverd te zijn. Het betreft hier ook uitsluitend een verschuiving in de tijd. De uitgaven zijn conform het beleid van het AB.

6.4. SiSa-bijlage bij de jaarrekening

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11-01-2024						
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
JenV	**A2**	**Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)** **Besluit veiligheids-regio's artikelen 8.1, 8.2 en 8.3** Veiligheidsregio's	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A2 / 01*			
			€ 10.008.610			
JenV	**A18**	**Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio's** Veiligheidsregio's	Naam kostensoort *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A18/01*	Besteding per kostensoort (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden, jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A18/02*	Cumulatieve besteding per kostensoort (t/m jaar T inclusief uitvoering door andere mede-overheden vanaf SiSa 2023) *Aard controle R* *Indicator: A18/03*	
		1	Meerkosten coördinerende gemeente	€ 708.940	€ 1.514.268	
		2	Hotels/centra	€ 0	€ 0	
		3	Overige specifieke meerkosten	€ 2.202.321	€ 5.247.492	
		4	Overige Meerkosten	€ 175.004	€ 175.004	
			Berekening totale besteding (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden, jaar T) Som indicator 02 Aard controle n.v.t. Indicator: A18/04	Eindveranwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A18/05	Eventuele toelichting als ingevuld bij de vorige indicator "nee" is ingevuld. Aard controle n.v.t. Indicator: A18/06	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A18/07
			€ 3.086.265	Ja		Ja

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11-01-2024								
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**	**Indicator**
VWS	**H29**	**Regeling specifieke uitkering versterking GGD'en**	Naam van de pijler *Aard controle n.v.t. Indicator: H29/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – zelfstandige uitvoering *Aard controle R Indicator: H29/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen – Inclusief verantwoording tussen medeoverheden *Aard controle R Indicator: H29/03*	Plannen uitgevoerd conform uitvraag? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: H29/04*	Toelichting - verplicht als bij H29/04 "Nee" is ingevuld *Aard controle n.v.t. Indicator: H29/05*	Zelfstandige uitvoering? (Ja/ Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: H29/06*
		1	Kwetsbaarheden wegnemen	€ 552.983	€ 552.983	Ja		Ja
		2	Verstevigen (boven) regionale monitoring en surveillance					
		3	Versterken wetenschappelijke kennisinfrastructuur					
		4	Samenwerking bovenregionaal niveau					
		5	Versneld opleiden	€ 94.817	€ 94.817	Ja		Ja
VWS	**H33**	**Regeling specifieke uitkering COVID-19-vaccinatie**	Besteding (jaar T) voor het in stand houden van een infrastructuur t.b.v. een basiscapaciteit voor het zetten van COVID-19 vaccinaties daarbij rekening houdend met mogelijke opschaling *Aard controle R Indicator: H33/01*	Besteding (jaar T) voor opschaling van de basisinfrastructuur voor het zetten van COVID-19 vaccinaties in het kader van een vaccinatiecampagne. *Aard controle R Indicator: H33/02*	Heeft u (met toestemming van de minister van VWS) de infrastructuur voor basiscapaciteit voor alternatieve doeleinden ingezet? (Ja/Nee) *Aard controle D2 Indicator: H33/03*	Besteding (jaar T) ten behoeve van alternatieve doeleinden (verplicht als bij voorgaande indicator 'Ja' is geselecteerd) *Aard controle D2 Indicator: H33/04*		
			€ 932.832	€ 1.312.506	Ja	€ 159.443		

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11-01-2024					
Verstrekker	**Uitkeringscode**	**Specifieke uitkering** **Juridische grondslag** **Ontvanger**	**Indicator**	**Indicator**	
VWS	**H35B**	**Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordings-informatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H35B/02*	
				€ 0	
				€ 0	

6.5. Bijlage Taakvelden

Artikel 24 lid 3c BBV geeft aan dat in de jaarrekening een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld moet worden opgenomen.

#	Taakveld	Lasten	Baten
0.4	Overhead	20.173.927	813.770
0.5	Treasury	213.479	-
0.8	Overige baten en lasten	308.603	-
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-
0.10	Mutaties reserves	4.592.906	5.814.049
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	68.535.567	82.885.257
1.2	Openbare orde en veiligheid	2.292.539	1.817.231
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	4.046.465	4.432.439
7.1	Volksgezondheid	38.444.824	42.903.116
8.3	Wonen en bouwen	-	504.928
Totalen		**138.608.310**	**139.170.789**

Het programma Gezondheid verantwoorden we voor het grootste gedeelte onder taakveld 7.1 Volksgezondheid, met uitzondering van Forensisch en Toezicht & Inspecties. Forensisch verantwoorden we onder taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid. Toezicht & Inspecties verantwoorden we onder 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie. Het Programma Veiligheid valt grotendeels onder taakveld 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer met uitzondering van de WABO welke onder 8.3 Wonen en bouwen wordt verantwoord. De organisatiekosten verantwoorden we onder 0.4 overhead, waarbij treasury een apart taakveld is.

Deel III Overig

Veiligheidsregio Fryslân

7. Overige gegevens

7.1. Controleverklaring

7.2. Voorgestelde resultaatbestemming

Het dagelijks bestuur stelt voor het voordelig resultaat van € 562.000 over het boekjaar 2023 als volgt te bestemmen:

Omschrijving	Voorstel tot bestemming	Toelichting
Reserve functiewaardering	€ 562.000	Er wordt op dit moment een onderzoek uitgevoerd naar de functiewaardering van verpleegkundigen. Daarnaast is er sprake van een nieuw functiesysteem (onderzoek en implementatie). Het voorstel is daarom het resultaat volledig te bestemmen voor een brede doelstelling die verband houdt met functiewaardering.

Aanpassing bestemmingsreserves

Het risico waarvoor de volgende bestemmingsreserves zijn gevormd, is niet langer aan de orde:

- In te halen werkzaamheden organisatie, onderdeel Wnra € 100.000.
- Bestemmingsreserve FLO € 800.000.
- In te halen werkzaamheden brandweer, onderdeel omgevingswet € 135.000.

Wij stellen het bestuur voor om deze reserves in te zetten voor de fuwa en de bestemming per 01.01.2024 te wijzigen.

7.3. Vaststelling

Hiermee verklaart het dagelijks bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden dat het jaarverslag en de jaarrekening 2023 van de gemeenschappelijke regeling zijn opgemaakt in overeenstemming met het ter zake vastgestelde "Besluit Begroting en Verantwoording".

Het jaarverslag en de jaarrekening 2023 zijn op 10 juli 2024 vastgesteld door het algemeen bestuur.

Voorzitter	**Secretaris**
De heer Mr. S. van Haersma Buma	De heer W.K. Kleinhuis

Bijlagen

7.4. Investeringskredieten 2023

Investeringskredieten	Tweede berap '23	Jaarrekening
Gebruikerssoftware	12.000	12.620
Installaties	146.337	103.859
Kantoormeubilair	314.913	241.814
Smartphones	130.558	133.193
Systeem soft- en hardware	196.245	154.155
Renovatie en verbouwing	52.885	23.885
Werkplekautomatisering	394.150	412.510
Overig kantoorinventaris	102.271	101.938
Organisatie	**1.349.359**	**1.183.975**
Alarmeringsmiddelen	60.000	53.679
Systeem soft- en hardware	65.000	63.852
Crisisbeheersing	**125.000**	**117.531**
Huisvesting JGZ	145.000	35.180
Screeningsapparatuur	25.000	20.238
GGD	**170.000**	**55.418**
Ademlucht	55.740	-
Alarmeringsmiddelen	945.000	977.161
Dienstvoertuigen	91.500	153.770
Hulpverleningsvoertuigen	164.533	155.296
Installaties	502.084	171.093
Mobiele telefonie, tablets en iPads	76.000	76.257
Overige brandweerinventaris	389.379	164.448
Persoonlijke beschermingsmiddelen	727.301	829.895
PM voer- en vaartuigen	130.000	133.195
Renovatie en verbouwing	266.490	173.403
Werkplekautomatisering	28.930	-
Brandweer	**3.376.957**	**2.834.518**
Totaal investeringskredieten	**5.021.316**	**4.191.442**

7.5. Samenstelling bestuur en commissies

Hieronder leest u de samenstelling van ons bestuur in 2023, per gremium.

Agendacommissie Gezondheid

Leden	Gemeente
De heer de Vries (voorzitter)	Opsterland
De heer de Groot	Harlingen
Mevrouw M. Poelman	Súdwest-Fryslân
Mevrouw N. Kramers	Leeuwarden
Mevrouw H. Zonderland	Weststellingwerf

Bestuurscommissie Gezondheid

Leden	Gemeente
De heer Vegelin	Achtkarspelen
De heer IJnsen	Ameland
De heer Wielstra	Dantumadiel
Mevrouw Gardeniers	De Fryske Marren
De heer de Groot	Harlingen
Mevrouw Sijtsma	Heerenveen
Mevrouw Kramers	Leeuwarden
De heer de Vries	Noardeast-Fryslân
Mevrouw Verhagen	Ooststellingwerf
De heer de Vries (voorzitter)	Opsterland
Mevrouw Zonneveld	Schiermonnikoog
De heer van der Zwan	Smallingerland
Mevrouw Poelman	Súdwest-Fryslân
Mevrouw van Essen	Terschelling
Mevrouw de Pee	Tytsjerksteradiel
Mevrouw Vellinga	Vlieland
De heer de Vries	Waadhoeke
Mevrouw Zonderland	Weststellingwerf

Agendacommissie Veiligheid

Leden	Gemeente
De heer Brouwer	Achtkarspelen
De heer Buma (voorzitter)	Leeuwarden
De heer Rijpstra	Smallingerland
De heer Gebben	Tytsjerksteradiel
Mevrouw de Vries	Súdwest-Fryslân

Bestuurscommissie veiligheid

Lid	Gemeente
De heer Brouwer	Achtkarspelen
De heer Stoel	Ameland
De heer Agricola	Dantumadiel
De heer Veenstra	De Fryske Marren
Mevrouw Sjerps	Harlingen
De heer van der Zwan tot 02-10-2023	Heerenveen
Mevrouw Fokkens-Kelder vanaf 02-10-2023	Heerenveen
De heer Buma (voorzitter)	Leeuwarden
De heer de Jong	Leeuwarden
De heer Kramer	Noardeast-Fryslân
Mevrouw Korthuis tot 17-04-2023	Ooststellingwerf
De heer Werkman vanaf 17-04-2023	Ooststellingwerf
De heer Roolvink tot 25-09-2023	Opsterland
De heer Bouwman vanaf 25-09-2023	Opsterland
Mevrouw van Gent	Schiermonnikoog
De heer Rijpstra	Smallingerland
Mevrouw de Vries	Súdwest-Fryslân
Mevrouw van de Pol	Terschelling
De heer Gebben	Tytsjerksteradiel
De heer Schrier	Vlieland
Mevrouw Waanders	Waadhoeke
De heer van de Nadort	Weststellingwerf
Mevrouw Kroon	Wetterskip Fryslân
De heer de Schepper	Politie Noord Nederland
De heer Stoffels	Openbaar Ministerie
De heer Elzinga	Defensie
De heer de Vries	Provincie Fryslân

Auditcommissie

Leden
Mevrouw Waanders (voorzitter)
De heer van de Nadort
De heer de Vries
De heer IJnsen
De heer de Vink
Mevrouw Offringa

7.6. Analyse van taken

Taak	Pijler	Grondslag	Toelichting	Collectief / maatwerk
Jeugdgezondheidszorg	Pijler 1: Monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 5 lid a t/m d, Art. 6b lid 3, Art 14, GR	JGZ incl. RVP. Keuze van B&W om dit onder te brengen bij de GGD.	Collectief
Epidemiologie	Pijler 1: Monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2a, Art. 14, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Beleidsadvisering	Pijler 1: Monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2b, en 2c, Art. 14, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Medische Milieukunde	Pijler 1: Monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2e, Art. 14, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Academische Werkplaats	Pijler 1: Monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2a, 2b en 2c, Art. 14	Ondersteunend aan de taken voor epidemiologie en beleidsadvisering. Invulling van beleid van VWS.	Collectief
Gezondheidsbevordering	Pijler 1: Monitoring, signalering en advies	Wet publieke gezondheid Art.2, lid 2d, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief, maatwerk per gemeente in aanvullend pakket.
Infectieziektebestrijding	Pijler 2: Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
TBC	Pijler 2: Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Soa / Sense	Pijler 2: Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Jeugdgezondheidszorg	Pijler 2: Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet publieke gezondheid Art. 5 lid a t/m d, Art. 6b lid 3, Art 14, GR	JGZ incl. RVP. Keuze van B&W om dit onder te brengen bij de GGD.	Overwegend maatwerk (Stevig Ouderschap is collectief maatwerk)
Reizigersvaccinatie	Pijler 2: Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	-	Ter ondersteuning van infectieziekten-bestrijding (voorkomen van importziekten).	Particulier
Publieke gezondheidszorg Asielzoekers	Pijler 2: Uitvoerende taken gezondheidsbescherming	Wet COA	Door COA aanbesteed bij GGD GHOR, uitvoering (kostendekkend) door GGD'en.	Collectief, in opdracht van COA
Maatschappelijke crisisondersteuning	Pijler 3: Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet Maatschappelijke Ondersteuning	Niet langer een wettelijke taak. Van oorsprong een taak uit de Wet collectieve preventie, hangt samen met THZ.	Collectief

Taak	Pijler	Grondslag	Toelichting	Collectief / maatwerk
Forensische geneeskunde	Pijler 3: Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wettelijke taak van de politie	Op basis van een overeenkomst met de Nationale Politie ondergebracht bij de GGD.	Collectief, in opdracht van Nationale Politie
Lijkschouw	Pijler 3: Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet op de lijkbezorging, GR	Keuze van B&W om deze taak onder te brengen bij de GGD.	Collectief
Jeugdgezondheidszorg	Pijler 3: Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet publieke gezondheid Art. 5 lid a t/m e, Art. 6b lid 3, Art 14, GR	JGZ incl. RVP. Keuze van B&W om dit onder te brengen bij de GGD. Art. 5 lid e is verplicht onderdeel van de GGD.	Collectief
Verkennend onderzoek en horen	Pijler 3: Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crises	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg Art, 5:1	Keuze van B&W om deze taak onder te brengen bij de GGD.	Collectief, maar op factuurbasis naar rato van inwoneraantal
Inspecties kinderopvang	Pijler 4: Toezicht houden	Wet kinderopvang, Art 1.61 lid 2	Op grond van de Wet kinderopvang verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief
Inspecties WMO	Pijler 4: Toezicht houden	Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Art. 6.1	Keuze van B&W om deze toezichthoudende taak onder te brengen bij de GGD. Deze taak is nog in ontwikkeling en daarom nog niet collectief.	Maatwerk
Technische hygiënezorg	Pijler 4: Toezicht houden	Wet publieke gezondheid Art, 2 lid 2f	Op grond van de WPG verplicht ondergebracht bij GGD.	Collectief

Programmabegroting 2025

Veiligheidsregio Fryslân

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Voorwoord

In de Programmabegroting 2025 kijken we vooruit naar welke resultaten Veiligheidsregio Fryslân wil realiseren om een bijdrage te leveren aan een veilig en gezond Fryslân. De context waarin wij de laatste jaren opereren, is door alle crises weerbarstig en dynamisch geweest.

Tijdens het opstellen van de begroting lijken de meeste crises achter ons te liggen. Er is eind 2023 een eind gekomen aan onze coördinerende rol met betrekking tot de opvang van ontheemden uit Oekraïne en de crisisnoodopvanglocaties. Ook is onze rol in het bestrijden van het coronavirus (COVID-19) sterk teruggebracht. In deze begroting gaan we dan ook vooral in op onze reguliere taken.

In verbinding toekomstbestendig
In onze meerjarenbeleidsplannen hebben we verteld hoe wij onze rol invullen. We zetten in op verbinding met gemeenten, bedrijven, instellingen en burgers. Op die manier willen we elkaars kennis en expertise benutten.
Daarnaast hebben de crises ons nieuwe inzichten gegeven. Waar kunnen we onze reguliere werkprocessen beter, robuuster, eenvoudiger en toekomstbestendiger inrichten? Op basis van deze nieuwe inzichten evalueren en herijken we, waar dat nodig is, bestaande structuren en processen. Zo maken we onze organisatie schokbestendig en adaptief en kunnen we ons beter aanpassen als de situatie daarom vraagt.

De extra middelen, die het ministerie van Justitie en Veiligheid via de contourennota 'Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg' heeft toegekend, helpen hierbij. Deze middelen zijn bedoeld om de crisisbeheersing en de regionale en landelijke informatiepositie te versterken.

Dienstverlening en ontwikkelingen
Bij het opstellen van deze begroting is de financiële toekomst van gemeenten onzeker.
Het zogenoemde ravijnjaar 2026 komt steeds dichterbij en de gemeenten hebben nog geen duidelijkheid gekregen vanuit de Rijksoverheid. Wij zijn ons hiervan bewust en beperken de toename van het financieel kader tot het noodzakelijke. We blijven ernaar streven om onze dienstverlening sober en doelmatig uit te voeren. We houden de kwaliteit hierbij in stand. Tegelijk spelen er grote vraagstukken, zoals het betaalbaar en beschikbaar houden van de zorg en de toenemende vraag tot inzet op preventie.

We nemen in deze begroting dan ook geen beleidsontwikkelingen op. Wel informeren we u over de uitkomsten van het project 'Doorlichting begroting' en over de verwerking van autonome ontwikkelingen. We hebben deze ontwikkelingen begroot volgens de spelregels zoals opgenomen in de financiële verordening en aangekondigd in de kaderbrief 2025-2028. Beide documenten hebben we ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraden. Uit de ontvangen zienswijzen van gemeenten concluderen wij dat deze stukken positief zijn ontvangen.

Een van de belangrijkste lessen van de afgelopen jaren is dat de werkelijkheid altijd weerbarstig is. Hoe de situatie in 2025 ook is: u kunt er in alle situaties op rekenen dat Veiligheidsregio Fryslân zijn steentje bijdraagt aan een veilig en gezond Fryslân.

Hartelijke groet,

Het Dagelijks Bestuur

De begroting 2025 is op 10 juli 2024 vastgesteld door het algemeen bestuur.

Voorzitter	**Secretaris**
De heer Mr S. van Haersma Buma	De heer W.K. Kleinhuis

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Inhoudsopgave

1. Algemeen 5
1.1. Meerjarig financieel kader 5
2. Programmaplan Gezondheid 6
2.1. Algemeen 6
2.2. Doel van het programma 6
2.2.1. Agenda Publieke Gezondheid 7
2.2.2. Levensfasen Lyts en Jong 8
2.2.3. Levensfase Grut 9
2.2.4. Levensfase Wiis 10
2.2.5. Levensfase Elkenien 10
2.2.6. Organisatie 12
2.3. Resultaten in 2025 12
2.4. Baten en lasten Gezondheid in 2025 13
3. Programmaplan Crisisbeheersing 17
3.1. Doel van het programma 17
3.2. Speerpunten Veiligheid 17
3.3. Resultaten in 2025 18
3.4. Baten en lasten Crisisbeheersing in 2025 19
4. Programmaplan Brandweer 22
4.1. Doel van het programma 22
4.2. Speerpunten 22
4.3. Resultaten Brandweer Fryslân in 2025 22
4.4. Baten en lasten Brandweer in 2025 24
5. Financiën en kengetallen 27
6. Algemene dekkingsmiddelen 28
7. Paragrafen 29
7.1. Financiering 29
7.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 31
7.3. Bedrijfsvoering 35
7.3.1. Inleiding 35
7.3.2. Goed werkgeverschap 35
7.3.3. Integriteitsbeleid en gedragscode 35
7.3.4. Privacy & security 35
7.3.5. Organisatiethema's 36
7.4. Onderhoud kapitaalgoederen 39
7.5. Verbonden partijen 40
8. Financiële begroting 41
8.1. Overzicht van baten en lasten 41
8.2. Financiële positie 45

Bijlage 1. Bijdrage per gemeente 2025-2028 48
Bijlage 2. Investeringskredieten 2025 53

1. Algemeen

1.1. Meerjarig financieel kader

Het Algemeen Bestuur stelde op 14 maart 2024 het meerjarig financieel kader vast. In deze kaderbrief worden zowel de reguliere indexatie, de beleidsmatige ontwikkelingen als de overige autonome ontwikkelingen meegenomen.

Autonome ontwikkelingen

Op 14 maart 2024 is ook een gewijzigde financiële verordening vastgesteld. Deze verordening is gewijzigd op basis van de wensen van de gemeenten. Met deze aanpassingen is de financiële verordening volledig, actueel en passend bij de praktijk. In de begroting zijn de budgetten voor materiële kosten en loonkosten conform de financiële verordening geïndexeerd.

- ***Indexering materiële kosten***
  Ten behoeve van de indexatie van materiële kosten naar het volgende begrotingsjaar gaan we uit van de consumentenprijsindex (CPI) zoals gepresenteerd in de septembercirculaire van het gemeentefonds twee jaar voorafgaand aan het betreffende begrotingsjaar.
  De gepresenteerde CPI in de septembercirculaire 2023 voor het jaar 2025 is 2,5%. Voor het jaar 2026 is dit 2,4%, gevolgd door 2,3% voor 2027 en 2,3% voor 2028.

- ***Indexering loonkosten***
  Ten behoeve van de indexatie van loonkosten naar het volgend begrotingsjaar gaan we uit van de vigerende cao. Indien de vigerende cao nog niet bekend is, dan wordt voor de verwachte loonontwikkeling voorlopig uitgegaan van de macro-economische verkenning van het CPB zoals deze in de meest recente septembercirculaire van het gemeentefonds is vermeld. Dit betreft de loonvoet sector overheid.

  De huidige cao loopt tot 1 mei 2024. Daarom is voor de begroting 2025 uitgegaan van de in de septembercirculaire 2023 gepresenteerde loonvoet sector overheid. Voor 2024 is dit 6,7%, gevolgd door 5,8% voor 2025, 4,8% voor 2026, 4,2% voor 2027 en 4,2% voor 2028.

2. Programmaplan Gezondheid

2.1. Algemeen

GGD Fryslân, gemeenten en andere partners hebben elkaar nodig op het terrein van de publieke gezondheidszorg. De juiste combinatie van kennis over (publieke) gezondheid, de lokale gezondheidssituaties en de verbinding met andere domeinen wordt steeds belangrijker om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden. In de 'Meerjarenkoers 2023-2026' hebben wij in beeld gebracht waar wij mee aan de slag gaan.

Preventie
Preventie krijgt in dit beleid een prominente plek en is voor gemeenten een belangrijk instrument geworden. Het draagvlak voor preventie groeit enorm, mede door de verwachte bijdrage van preventie aan het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken. Dit zien we onder andere terug in de uitrol van:

- het Integraal Zorgakkoord (IZA);
- het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA);
- de brede SPUK-regeling (specifieke uitkering);
- het programma Wonen Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO);
- de conceptwet Regie op de Volkshuisvesting;
- de Omgevingswet.

Netwerkorganisatie
Bovenstaande ontwikkelingen vragen van GGD Fryslân om mee te bewegen richting een 'netwerkorganisatie'. Wij willen dé adviseur, sparring- en kennispartner voor gemeenten blijven. Daarom hebben we de afgelopen jaren geïnvesteerd in het versterken van onze inhoudelijke en strategische kennis. De komende jaren verwachten wij een toename in de beleidscapaciteit en blijven we fungeren in de rol van generalistische domeinoverstijgende 'trusted advisor'.

2.2. Doel van het programma

Een gezonde basis 'foar elkenien'! Vanuit de verschillende levensfasen is het onze missie om ons in te zetten voor:

- elkenien: een gezond leven in een gezonde en veilige omgeving.
- lyts: een gezonde kansrijke start voor ieder kind.
- jong: gezond opgroeien in een kansrijke omgeving.
- grut: gezondheidspotentieel versterken.
- wiis: gezond en vitaal ouder worden.

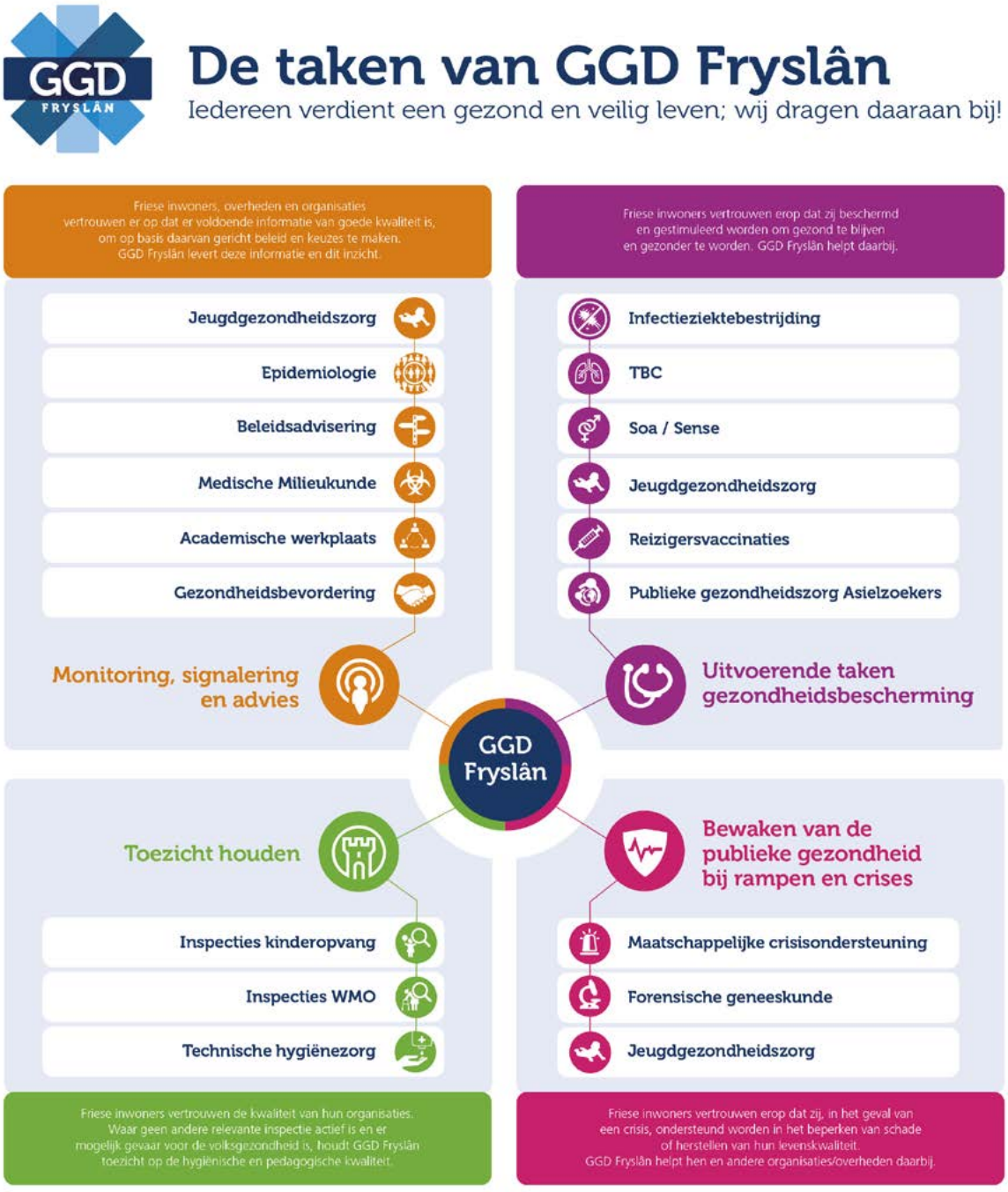
De 'Agenda Publieke Gezondheid 2023-2026' benoemt voor deze thema's de vraagstukken voor de publieke gezondheid in Fryslân. Het is het fundament voor de samenwerking tussen de Friese gemeenten onderling en de samenwerking met de GGD.

2.2.1. Agenda Publieke Gezondheid

Leeswijzer
Het programmaplan is opgebouwd uit de levensfasen die GGD Fryslân hanteert: Lyts, Jong, Grut, Wiis en Elkenien. Onder iedere levensfase volgen we de opbouw van de vier pijlers die ook in de financiële begroting worden gehanteerd:

- Monitoring, signalering en Advies;
- Uitvoerende taken gezondheidsbescherming;
- Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crisis;
- Toezicht houden.

Hiermee doen we recht aan de meerjarenkoers 2023-2026 en aan de traditionele opbouw van de begroting in pijlers, zoals gehanteerd door het ministerie van VWS en bij de benchmarks van de GGD'en in Nederland (zie figuur "De taken van GGD Fryslân").

2.2.2. Levensfasen Lyts en Jong: Een gezonde kansrijke start voor ieder kind (Lyts) en Gezond opgroeien in een kansrijke omgeving (Jong)

Tot 18 jaar

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Toekomst jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg (JGZ) in Fryslân is volop in beweging. GGD Fryslân wil een flexibele en toekomstbestendige JGZ zijn voor alle kinderen in Fryslân van -9 maanden tot 18 jaar. We willen als volgt passende zorg en ondersteuning leveren: zo vroegtijdig, licht en dichtbij mogelijk en zo zwaar als nodig. We werken digitaal waar het kan en fysiek waar het moet. Hierbij zetten we de meest passende discipline in.

Om onze ambitie te realiseren, ontwikkelen we een behoeftegericht JGZ-dienstenaanbod. Dit aanbod houdt in dat we de focus leggen op de zorgbehoeften van de ouder(s)/verzorger(s) en het kind/de jongere. Op basis daarvan bieden we passende zorg aan. Dit betekent dat ons aanbod niet (meer) voor iedereen hetzelfde is. De focus gaat in 2025 naar de verdere doorontwikkeling van dit dienstenaanbod. Hierbij vragen de thema's 'Taakherschikking', 'Digitalisering' en 'Ketensamenwerking' extra aandacht.

Het landschap waarin we werken verandert. De aandacht voor preventie wordt steeds belangrijker door de toenemende zorgvraag. We verwachten dat deze verschuiving naar de voorkant in de jeugdketen op termijn veel oplevert. Het is daarom belangrijk om goed naar onze rol en taken te kijken in relatie tot deze ontwikkelingen en daarbij oog te houden voor onze medewerkers.

Wij zijn daarnaast een belangrijke partner bij het vormgeven van het preventief jeugdbeleid in Fryslân. Zo zijn we, naast ketenregisseur/trekker, ook deelnemer aan de ketenaanpak 'Kansrijke Start' en de coalitie 'Ouderschap' (Friese Preventieaanpak). Verder zijn wij zowel lokaal als provinciaal betrokken bij het lokale en provinciale jeugdbeleid.

Mentale gezondheid versterken

In 2024 presenteren we onze visie op mentale gezondheid. Deze visie sluit uiteraard aan bij alle verschillende taken die wij al uitvoeren op het gebied van mentale gezondheid. De visie heeft verder als doel om versnippering op onderdelen tegen te gaan. We formuleren de visie in samenspraak met de verschillende programma's en de daarbij horende doelen.

Aanvullend zijn wij, naast verschillende partner-organisaties, lid van de coalitie 'Mentale gezondheid' van de Friese Preventieaanpak (FPA). In deze coalitie vindt mogelijk een uitwerking plaats van de doelstellingen die volgen uit de visie 'Mentale gezondheid'. Maar, met het oog op de inwerkingtreding van het initiatiefwetsvoorstel 'Suïcidepreventie', verwachten wij in 2025 een grotere beleidsmatige en operationele inzet op het thema 'Mentale gezondheid'. Vanuit het Rijk komen hier naar verwachting middelen voor beschikbaar.

Verder volgt de implementatie van het programma 'Strong Teens and Resilient Minds (STORM)' in een aantal gemeenten. STORM is een preventieprogramma, gericht op jongeren in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. In dit programma zorgen scholen, hulpverleners en andere ketenpartners er samen voor dat signalen van somberheid bij jongeren snel worden opgepikt én aangepakt. De individuele gemeenten kopen dit programma in via het aanvullend pakket. We onderzoeken of we STORM duurzaam kunnen verankeren binnen de gehele provincie.

Provinciale verzuimaanpak Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen
Schoolziekteverzuim is een actueel en groeiend maatschappelijk probleem. Ook in Fryslân zien we een forse toename. Ziekteverzuim is vaak een signaal. Achter ziekteverzuim zit vaak een diversiteit aan lichamelijke, psychische en/of medische problemen, soms in combinatie met problemen thuis of op school. GGD Fryslân wil verergering van deze problematiek en schooluitval voorkomen. Daarom is het belangrijk om in een vroeg stadium het verzuim terug te dringen en de schoolaanwezigheid te bevorderen.

Schoolmedewerkers, jeugdgezondheidszorgmedewerkers en leerplichtambtenaren hebben samen aandacht en zorg voor leerlingen met ziekteverzuim. De huidige aanpak is erg versnipperd en niet integraal. Een meer preventieve en vooral integrale verzuimaanpak is daarom nodig om eerder in te kunnen spelen op (beginnende) problematiek. De methode Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen (MAZL) is de enige erkende, bewezen effectieve en meer op schoolaanwezigheid gerichte ziekteverzuimaanpak in Nederland. Wij willen daarom starten met MAZL en deze methode provinciaal invoeren. Een provinciebrede aanpak is nodig, omdat niet alle leerlingen naar school gaan in de gemeente waar zij wonen. In 2024 doen wij een voorstel voor provinciale invoering van de methode MAZL vanaf 2025.
We willen de methode starten in het voortgezet onderwijs. Hierbij leggen we verbinding met de regiovisie jeugdhulp.

Methode MAZL in het kort
De methode MAZL is een bewezen effectieve methode om ziekteverzuim terug te dringen. Ook helpt de methode voorkomen dat ziekteverzuim tot schooluitval leidt. Dit is de basis van MAZL: iedere leerling die niet op school is, valt direct op en krijgt aandacht. Oftewel: proactief reageren op signalen van ziekteverzuim.
School, jeugdgezondheidszorg en gemeente werken samen om problemen snel te herkennen en een passende oplossing te bieden. Dit gebeurt in overleg met de leerling en/of ouder(s)/verzorger(s).

Rijksvaccinatieprogramma
In 2025 verandert het vaccinatieschema voor het reguliere Rijksvaccinatieprogramma (RVP). De uitvoering van het RVP wijzigt hierdoor ook. Het ministerie van VWS komt met een implementatieplan inclusief begroting. We weten nog niet wat de (financiële) impact is.

We hebben landelijk te maken met een dalende trend in de vaccinatiegraad. Het ministerie van VWS intensiveert daarom de aanpak voor het verhogen van de vaccinatiegraad. Daarnaast onderzoekt het RIVM opties voor het verhogen en bestendigen van de vaccinatiegraad (onderzoek SocioVax). Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek kunnen we besluiten tot aanpassing van ons beleid en/of regionale interventies inzetten voor het verhogen van de vaccinatiegraad.

2.2.3. Levensfase Grut: Gezondheidspotentieel versterken

18 tot ongeveer 67 jaar

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Vaccinatielandschap in ontwikkeling
In 2022 heeft de staatssecretaris laten weten een vaccinatievoorziening voor volwassenen te willen organiseren bij de GGD'en. Dit is een belangrijke stap richting een toekomstbestendig, flexibel en wendbaar vaccinatiestelsel. In 2024 verwachten we hierover een definitief besluit. Als deze vaccinatievoorziening doorgaat, heeft dit effect op onze inrichting en werkwijze. In dat geval onderzoeken we ook hoe we de verbinding met het RVP maken.

2.2.4. Levensfase Wiis: Gezond en vitaal ouder worden

Vanaf 67 jaar

Monitoring, signalering en Advies

De uitwerkingen van onder meer het IZA en het GALA zorgen voor meer aandacht voor Gezonden vitaal ouder worden. Het waarderend kijken naar ouderen en aandacht voor het uitstellen van kwetsbaarheid zijn daarin grote uitdagingen vanuit het perspectief van de publieke gezondheid. En daarbij de verbinding maken met thema's als onder andere: gezonde leefomgeving, sociale basis en het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Met de inzet van tijdelijke middelen, de zogenaamde SPUK, is in 2023 gewerkt aan de versterking van de kennis binnen de GGD als het gaat om ouderen. Aan de hand daarvan vertalen we dat naar onze eigen dienstverlening. De principes van Fitaal Wiis willen we gebruiken en intensiveren in onze beleidsadvisering en gezondheidsbevorderende programma's. Op het terrein van ouderen zijn ook vele andere (welzijn) organisaties actief. De GGD wil haar preventieve kennis inbrengen als belangrijke netwerkpartner. De coalitie ***Fitaal Wiis*** binnen de FPA is daarvan een voorbeeld. Daarnaast worden vanuit IZA of het transformatiebudget middelen gezocht voor de borging van de preventieve opgave voor ouderen.

2.2.5. Levensfase Elkenien: voor alle inwoners van Fryslân

Monitoring, signalering en Advies

IZA en GALA

Voor de financiering van de regionale preventie-infrastructuur doen we een aanvraag voor SPUK IZA-middelen voor 2024, 2025 en 2026. In de governance van de FPA is een stevige rol belegd voor de acht coalities van de FPA. Het is wenselijk dat wij in elke coalitie goed zijn vertegenwoordigd. Op die manier kunnen we de brede inbreng op publieke gezondheid waarborgen en inzetten op de lokale vertaalslag van de preventie-opgaven.

We kunnen als GGD'en bijdragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen door collectieve preventie, met extra aandacht voor de kwetsbaren. De komende jaren bieden de uitwerkingen van het IZA en het GALA belangrijke kansen voor GGD 'en. We kunnen onze preventietaken verder invullen en uitbouwen, in samenwerking met de partners in de regio. Wij verwachten dat dit een grote rol gaat spelen in 2025.

GALA

Het GALA en de brede SPUK-regeling zorgen ervoor dat de preventieopgave voor gemeenten groter en complexer wordt. Als gevolg van een groeiend budget en de 'niet-vrijblijvende afspraken' met onder andere het Rijk, ligt de lat hoger. Het vraagt extra inzet van en financiering voor GGD Fryslân om dé adviseur, sparrings- en kennispartner voor gemeenten te blijven.

De versterking van deze kennis- en adviesfunctie is deels mogelijk op basis van de extra financiering uit het GALA en de brede SPUK-regeling. Tot en met 2026 ontvangen gemeenten financiële middelen. Deze worden conform landelijke afspraken, rechtstreeks naar de GGD'en doorgeleid voor het investeren in de kennis- en adviesrol. Voor die kennisversterking hebben we als focus 'terugdringen gezondheidsachterstand' gekozen.

Sommige GALA- opgaven voor gemeenten maken meer lokale inzet nodig of logisch. Bijvoorbeeld als het gaat om lokale projectleiders voor (één van) de vijf ketenaanpakken. Of om een centrale zorgverlener voor de ketenaanpak 'Kind naar Gezond Gewicht'. De omvang van deze verwachte extra dienstverlening weten we nu nog niet. We verwachten dat gemeenten ons opdrachten geven op basis van het aanvullend pakket.

Gezonde leefomgeving

De Omgevingswet is vanaf 1 januari 2024 van kracht. We hebben hiervoor een adviesteam ingericht. In 2024 krijgen we meer inzicht in hoe we dit team verder moeten inrichten en hoe de samenhang is met andere programma's binnen de organisatie. In de eerste helft van 2024 doen we dan ook een voorstel voor de verlening van incidentele middelen tot en met 2025. Daarna verwachten we dat structurele financiering noodzakelijk is. We werken dit uit in een voorstel dat we vervolgens voorleggen aan het bestuur. Met deze route lopen GGD Fryslân en Brandweer Fryslân gezamenlijk het proces binnen de Veiligheidsregio.

Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid

Na de eerste belangrijke stappen in de versterking van de publieke gezondheid, zet het kabinet vanaf 2025 in op structurele versterking en samenwerking binnen het stelsel van infectieziektebestrijding (IZB). We krijgen vanaf 2025 structurele financiering zodat we de in 2023 ingezette personele versterking van IZB kunnen verankeren. Daadwerkelijke invulling en uitwerking van deze structurele financiering verwachten we in de eerste helft van 2024.

De GGD'en moeten de komende periode aansluiten op de kaderstelling van de 'Landelijke Functionaliteit Infectieziektebestrijding' ten aanzien van de voorbereiding op een landelijke opschaling bij een pandemische situatie. Dit vraagt aanpassing van onze bedrijfsprocessen. Denk hierbij aan de inrichting van ons crisisplan, ons personeelsbestand, onze logistieke locaties en onze informatievoorziening. Hiervoor krijgen we naar verwachting in 2024 voor de periode 2024-2026 een SPUK-regeling. Ook moeten we bij de GGD een coördinator pandemische paraatheid benoemen.

Tuberculose

De incidentie van tuberculose (TBC) is de laatste decennia fors afgenomen. De verwachting is dat dit proces de komende jaren doorgaat. De dalende incidentie van TBC veroorzaakt aan de ene kant dat de expertise van de TBC-bestrijding verder onder druk komt te staan. Aan de andere kant zien we dat TBC-zorg lokaal nodig blijft. Dit komt met name door migratie.

Eind 2022 hebben de noordelijke GGD'en de lijn ingezet om de TBC-teams samen te voegen tot één functionele eenheid. Hiervoor hebben we een coördinator aangesteld. Deze ontwikkeling heeft invloed op de organisatie van de TBC-zorg.

Forensische geneeskunde in ontwikkeling

Het vak van de forensische geneeskunde is in ontwikkeling. Taken veranderen en nemen toe. Dit vraagt meer expertise, professionalisering en capaciteit. De ministeries van Justitie en Veiligheid (JenV) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zijn op de hoogte van deze ontwikkelingen. GGD'en hebben hiervoor landelijk extra financiële middelen aangevraagd. Specifiek voor de lijkschouw verwachten we aanvullende middelen via het gemeentefonds.

Verder dreigt al langere tijd een tekort aan forensisch artsen. Om kwaliteit van zorg te garanderen, werken we in Noord-Nederlands verband toe naar één team binnen de forensische geneeskunde. Deze samenwerking vraagt om een financiële investering. Dit kan effect hebben op de begroting van 2025.

Daarnaast voeren wij voor de politie een aantal taken (medische arrestantenzorg en forensische medische expertise en onderzoek) uit. De politie wil deze taken in 2024 herorganiseren en heeft voor de medische arrestantenzorg een aanbestedingstraject gestart. Dit brengt risico's met zich mee. Als wij deze taken kwijtraken, heeft dit groot effect op de inrichting van de forensische geneeskunde. En daarmee ook op de uitvoering van de gemeentelijke lijkschouw.

Bewaken van publieke gezondheid bij rampen en crisis

Ontwikkelingen Maatschappelijke zorg (voorheen Zorg en Veiligheid)
Gemeenten krijgen voor suïcidepreventie vanaf 2024 te maken met een aanvulling op de wet 'Publieke gezondheid'. Deze wetswijziging verplicht gemeenten om meer beleid op suïcidepreventie te maken en dit meer aan te laten sluiten op landelijke initiatieven en adviezen.

Friese gemeenten organiseren zelfstandig al veel op het gebied van suïcidepreventie. Vanaf 2024 benaderen en adviseren wij gemeenten hier ook meer over. Dit vraagt om meer expertise van onze kant en betekent ook domeinoverstijgende afstemming met gemeenten en ketenpartners. Intensivering van onze bestaande beleidscapaciteit is waarschijnlijk nodig. We verwachten hiervoor een rijksbijdrage.

De taken van 'Maatschappelijke zorg' betreffen in sommige gevallen taken die de GGD naast haar wettelijke taken doet. We onderzoeken of er voor (een deel) van deze taken alternatieve financieringsmogelijkheden zijn. Zo doen we in 2024 bijvoorbeeld een aanvraag voor een meerjarensubsidie voor het onderzoeken van de lacune tussen de niet-acute meldingen en de doorstroom naar het sociaal domein. Aanvullend daarop dienen we, in samenwerking met GGZ Friesland, een subsidieaanvraag in voor suïcidepreventie.

2.2.6. Organisatie

Opstellen strategisch huisvestingsplan
Waarschijnlijk gaan de kosten voor onze huisvesting in de komende jaren omhoog. Dit komt onder andere door stijgende huur- en servicekosten en hogere energieprijzen. Op dit moment is het financiële effect hiervan € 200.000. De verwachting is dat dit bij ongewijzigd beleid tot een structureel tekort leidt.

Wij stellen daarom een strategisch huisvestingsplan op met daarin een visie op onze huisvesting en behoeften. Hierbij volgen we de inhoudelijke doorontwikkeling van de toekomstbestendige jeugdgezondheidszorg in relatie tot de gemeentelijke context. Mogelijke consequenties hiervan zijn:

- Herziening van de initiële uitgangspunten.
- Vermindering van het aantal GGD-huisvestingslocaties.
- Verplaatsen van onze dienstverlening en een efficiënter gebruik van onze locaties.

In 2024 leggen we dit plan voor aan het bestuur.

2.3. Resultaten in 2025

Over de diverse thema's, gezondheidsonderwerpen en ontwikkelingen rapporteren we. Dit doen we deels met kwalitatieve informatie en waar mogelijk met kwantitatieve indicatoren. Die indicatoren kunnen zowel gericht zijn op output (wat heeft GGD Fryslân gedaan?) als, waar mogelijk, op outcome (welke gezondheidswinst hebben we bereikt?).

2.4. Baten en lasten Gezondheid in 2025

Programma Gezondheid	Lasten	Baten	Saldo
Pijler 1	16.866.357	55.050	16.811.307
Pijler 2	12.953.837	3.621.197	9.332.640
Pijler 3	1.886.226	1.110.109	776.117
Pijler 4	2.057.144	2.057.144	-
Toegerekende organisatiekosten	7.521.951	53.142	7.468.809
Bijdrage programma Gezondheid		34.320.958	-34.320.958
Reservemutaties Gezondheid	102.000	169.916	-67.916
Totaal programma GGD	**41.387.515**	**41.387.515**	**-**

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) in het kort
Het GALA is een akkoord tussen Rijk, gemeenten, zorgverzekeraars en GGD GHOR Nederland. Het beoogt een fundament te leggen voor een gerichte lokale en regionale aanpak. De partijen van het Akkoord hebben met elkaar afgesproken om zich gezamenlijk in te zetten voor een gezonde generatie in 2040 vanuit de brede blik op preventie.
Het akkoord is eind 2022 ondertekend en begin 2023 ontvingen de gemeenten financiële middelen via een brede SPUK voor de uitvoering vanaf 2023. Het GALA voorziet in (deels nieuwe) taken voor de GGD.

Rijk, gemeenten en GGD'en onderschrijven in het GALA de volgende gemeenschappelijke doelen:

1. Terugdringen gezondheidsachterstanden (waaronder Kansrijke Start).
2. Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.
3. Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis.
4. Een gezonde leefstijl.
5. Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid.
6. Vitaal ouder worden.
7. Domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur.

De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040 met weerbare en gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis.

Dit zijn de vijf verplichte ketenaanpakken binnen het GALA:

- Kansrijke Start
- Kind naar Gezonder Gewicht
- Gecombineerde leefstijlinterventie voor volwassenen (ernstig overgewicht)
- Welzijn op recept
- Valpreventie

interview

Boost aan preventie en bevorderen gezondheid in brede zin

Dat gezondheid niet vanzelfsprekend is, blijkt wel uit de druk op de zorg. De verwachting is dat die druk alleen maar toeneemt, onder meer door krapte op de arbeidsmarkt en vergrijzing. Daarom is het realiseren van ketenaanpakken een belangrijk speerpunt binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De verwachting is bijvoorbeeld dat het 'voorkomen van vallen', door de ketenaanpak Valpreventie, helpt om de druk op verpleeghuiszorg te verminderen.

Aan de vooravond van haar pensioen kijkt beleidsmedewerker Karin de Ruijsscher terug en vooruit. "De blik op gezondheid verschuift. Waar zorg zich voorheen meer op het individu richtte, wordt het nu steeds meer een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Wij moeten met elkaar de waarden bepalen van bijvoorbeeld gezond eten. Niet alleen thuis, maar onder andere ook op het werk, op de sportclub en in het buurthuis. En dat begint al in de wieg. Om zo op latere leeftijd nog steeds gezond en actief in het leven te staan."

Wat maakt dit akkoord zo bijzonder?
"De afgelopen jaren was het vaak zo dat het Rijk van bovenaf min of meer bepaalde waar het ook lokaal in het beleid over zou moeten gaan. Met het GALA hebben Rijk, gemeenten en zorgverzekeraars een gezamenlijk akkoord gesloten. Het bijzondere is ook dat alle gemeenten meedoen en dat het Rijk financiële middelen beschikbaar stelt. Daarom kunnen we regionaal en landelijk samenwerken en van elkaar leren."

"Een gezamenlijk akkoord betekent niet dat de afspraken vrijblijvend zijn. Dat is bij de presentatie van het GALA ook vaak gezegd."

Wat is de essentie van het GALA?
"Het GALA geeft onder andere, door de bijbehorende financiering, een boost aan preventie en het bevorderen van gezondheid in brede zin. Echt nieuw is de versnelling van de implementatie van enkele concrete aanpakken op het snijvlak van het medisch en sociaal domein. Daarnaast willen we in Fryslân vanuit de brede blik op preventie veel integraler, op gebiedsniveau, samen met inwoners in een gezonde wijkaanpak werken aan wat hen bezighoudt. Waar zien zij kansen om gezondheid en welzijn te verbeteren?"

>

Wat heeft GGD Fryslân gedaan in voorbereiding op de uitvoering van het GALA?
"Vorig jaar hebben we meerdere regionale afspraken gemaakt en met elke gemeente samengewerkt aan een lokaal plan van aanpak. Ook hebben we het doorontwikkelen van al lopende regionale initiatieven aangemoedigd. Gelukkig hebben we in Fryslân een mooie traditie van samenwerken. Wat we samen kunnen doen, doen we samen. Verder hebben wij natuurlijk al een preventiestructuur staan met de Friese Preventieaanpak (FPA). Vergeleken met veel andere regio's zijn we hier in Fryslân al ver mee."

Kun je een voorbeeld noemen van een brede blik op preventie?
"Vanuit het GALA komt nu de opdracht om de 'Gecombineerde leefstijlinterventie voor volwassenen' met ernstig overgewicht beschikbaar te maken voor alle inwoners. In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld tien behandelingen en gesprekken. Vervolgens komt de betreffende persoon terug in de thuissituatie en op het werk en daar is niets veranderd. Misschien ervaart hij of zij in die eigen omgeving ook wel stress door pestgedrag. Of er zijn op het werk weinig mogelijkheden voor het maken van gezonde keuzes. Wij willen in onze Friese aanpak dat er ook aandacht is voor die leefomgeving, zodat gezond gedrag mogelijk en logisch is."

Het GALA spreekt van 'positieve gezondheid', wat houdt dat in?
"Als er sprake is van een gezondheidsprobleem, is er niet altijd (alleen) een medisch antwoord nodig. Gezondheid wordt bepaald door verschillende factoren. Daarom krijgt 'Welzijn op recept' door GALA nu een boost. En dat betekent aansluiten bij de leefwereld van mensen en bij wat ze zelf willen. Dat is een andere benadering. Het gezondheidsprobleem staat niet centraal, maar de mens zelf en zijn of haar veerkracht. In de gezonde wijkaanpak is positieve gezondheid in het algemeen ook het vertrekpunt."

Wat gaat er verder spelen de komende tijd?
"We werken als GGD aan de verdere invulling van onze kennisrol. Wij willen een goede adviseur zijn op het gebied van 'terugdringen gezondheidsachterstand'. Dit is één van de centrale opgaven uit het GALA. Hiervoor gaan we onze kennis over processen binnen andere gemeentelijke domeinen verruimen. Dat ondersteunt namelijk die brede blik op preventie, omdat andere factoren ook van invloed zijn op (de ervaren) gezondheid van mensen zoals armoede, eenzaamheid, gebrek aan zingeving, laaggeletterdheid of de buurt waar je woont. Door die processen van ruimtelijke ordening of participatie ook goed te kennen, kunnen we nog beter bijdragen aan een integrale aanpak van gezondheidsachterstand."

Welke rol neemt de GGD in bij de uitvoering van het GALA?
"We blijven vooral de adviseur en kennispartner van de gemeenten. Ook helpen we de gemeenten met het goed coördineren en uitvoeren van allerlei taken. We zien nu al dat sommige gemeenten die taken deels bij ons willen neerleggen. Daarnaast zijn we regionaal coördinator van drie van de vijf ketenaanpakken. We doen dit soms rechtstreeks in contact met gemeenten en hun partners, maar ook in de Friese preventiestructuur: de Friese Preventieaanpak."

En, vooruitkijkend naar de toekomst?
"Er komt nu echt een boel op gang mede dankzij de extra beschikbare middelen. De verwachting is dat gemeenten veel meer 'preventieactiviteiten' (in brede zin) gaan uitvoeren. Daarin valt veel te ontdekken en te leren van elkaar. En verder wordt het spannend wat er vanaf 2026 gaat gebeuren. Gemeenten tuigen nu van alles op. Je mag toch hopen dat het Rijk over de brug komt met structurele middelen voor in ieder geval een langere periode. De mid-term review in 2024 is hiervoor een belangrijk moment. Als je het goed wilt blijven doen, heb je blijvend extra mensen nodig."

En inhoudelijk? "Dan werken we met elkaar toe naar de stip op de horizon: een positief gezonde generatie in 2040!"

3. Programmaplan Crisisbeheersing

3.1. Doel van het programma

Met het programma 'Crisisbeheersing' leveren wij een bijdrage aan de veiligheid en gezondheid van de inwoners van Fryslân. Wij richten ons op de fysieke veiligheid. Dit betekent dat wij alles in het werk stellen om risico's te verkleinen en crises en incidenten te beheersen of te bestrijden. Onder de afdeling Crisisbeheersing vallen ook de taken voor 'bevolkingszorg' en 'Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)'.

3.2. Speerpunten Veiligheid

Wij zijn 24/7 alert en paraat

Wij beschikken over een robuuste crisis- en brandweerorganisatie, met passend en voldoende personeel. Daarmee staan we 24/7 paraat.

Wij dragen bij aan het voorkomen van crisis

Wij adviseren en informeren inwoners, gemeenten, instellingen en andere partijen in ons netwerk. Met als doel: meer veiligheid en bewustzijn.

Wij werken duurzaam en omgevingsbewust

Wij zijn een wendbare organisatie die alert is op landelijke/maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe risico's/trends en passen deze toe in de praktijk en onze bedrijfsvoering.

Wij zetten de netwerksamenleving centraal

Wij verbinden burgers, gemeenten, bedrijven en instellingen, werken met hen samen en benutten elkaars kennis en expertise voor, tijdens en na een incident of crisis.

Wij werken informatiegestuurd met betrouwbare data

Wij ontwikkelen ons tot informatieknooppunt en werken zoveel mogelijk met betrouwbare en kwalitatief hoogwaardige informatie en data.

3.3. Resultaten in 2025

Speerpunt	Activiteit - Wat gaan we ervoor doen?	Resultaat
Wij zijn 24/7 alert en paraat	**We richten een proces werving en selectie in voor de crisisorganisatie op de huidige arbeidsmarkt.**	We vinden geschikt en passend personeel voor onze crisisorganisatie. De crisisorganisatie is op sterkte. We leveren multidisciplinaire leiding en coördinatiecapaciteit in de lauwe en warme fase.
	We borgen de continuïteit van de crisisorganisatie.	De crisisorganisatie blijft diensten leveren na een verstoring. We hebben de huisvesting (Regionaal Coördinatiecentrum, Regionaal Beleidsteam en Veiligheidsinformatieknooppunt) van de crisisorganisatie 24/7 geborgd.
	We zorgen voor opleidingen en trainingen, waaronder praktijkoefeningen, voor onze crisisfunctionarissen.	Crisisfunctionarissen leren bij en ontwikkelen zich hierdoor verder. Ze zijn zich bewust van de risico's uit ons risicoprofiel en kennen de actuele ontwikkelingen. Bij de leertrajecten passen we nieuwe onderwijsvormen toe. Deze sluiten aan bij de behoefte van de crisisfunctionaris.
	We ontwikkelen de 'Meldkamerfunctie Crisisbeheersing', samen met de Veiligheidsregio's Groningen en Drenthe.	We vullen de 'Meldkamerfunctie Crisisbeheersing' in op basis van de vastgestelde visie 'Meldkamer Noord-Nederland'. We borgen de invulling en het werkgeverschap van de calamiteiten-coördinator op de meldkamer.
Wij dragen bij aan het voorkomen van crisis	**We maken en actualiseren bestrijdingsplannen en informatiekaarten.**	Tijdens een inzet kan de crisisfunctionaris rekenen op actuele plannen.
	We leveren een bijdrage aan het opstellen van landelijke crisisplannen.	We implementeren landelijke crisisplannen en vertalen deze naar regionale planvorming.
	We communiceren effectief richting onze inwoners over risico's uit ons risicoprofiel en naar aanleiding van urgente onderwerpen en actualiteiten. We gebruiken middelen die aansluiten bij de doelgroep.	Wij dragen bij aan het vergroten van de zelf- en samenredzaamheid van de samenleving.

Speerpunt	Activiteit - Wat gaan we ervoor doen?	Resultaat
	We geven veiligheids- en gezondheidsadvies voor evenementen.	Gemeenten gebruiken ons advies bij de vergunningverlening voor een evenement.
	We hebben inzicht in de mate van voorbereiding van zorgaanbieders op rampen en crises.	We beoordelen de staat van voorbereiding van de zorgaanbieders. We gaan in overleg met de zorgaanbieder als de voorbereiding tekortschiet.
Wij werken duurzaam en omgevings-bewust	**We implementeren de evacuatiestrategie voor de Waddeneilanden en de 'vaste wal'.**	We voeren de opdrachten in het kader van het Deltaprogramma uit.
We zetten de netwerk-samenleving centraal	**We maken samenwerkingsafspraken met ketenpartners en zorgen voor kennisdeling en informatie-uitwisseling.**	We zijn, conform onze netwerk-strategie, in contact met relevante partners en partijen. We spelen in op spontane burger-initiatieven op het gebied van veiligheid.
We werken informatie gestuurd met betrouwbare data	**We werken toe naar een 24/7 informatiepositie bij kwetsbaarheden, dreigingen en incidenten/ crises die permanent ondersteunt bij het proces van risicomonitoring.**	We hebben 24/7 een Veiligheids-informatieknooppunt (VIK) operationeel. We realiseren de aansluiting van het VIK op het knooppunt rijk-regio.

3.4. Baten en lasten Crisisbeheersing in 2025

Programma Crisisbeheersing	Lasten	Baten	Saldo
Producten Crisis	7.446.831	227.178	7.219.653
Toegerekende organisatiekosten	1.133.177	8.006	1.125.171
BDUR		4.408.683	-4.408.683
Bijdrage programma Crisis		*3.936.141*	*-3.936.141*
Reservemutaties Crisis	-	-	-
Totaal programma Crisis	***8.580.008***	***8.580.008***	**-**

interview

Het waterbewustzijn bij de bevolking vergroten en inzetten op meer samenredzaamheid

Het lijkt ver weg, maar eerdere waterdreigingen maken de implementatie van de handelingsperspectieven in geval van overstromingen noodzakelijk voor de Waddeneilanden en de vaste wal. "Een omvangrijk project waarmee we zijn begonnen op Ameland. We moeten ons, nu het klimaat verandert, nog beter voorbereiden op het risico van overstromingen. Wat moeten besturen en burgers in zo'n situatie doen?"

Over die vraag buigt VRF zich niet alleen. Beleidsadviseur Pieter Ros: "We trekken hierin samen op binnen een groot netwerk van partners zoals gemeenten, energiebedrijven, andere Veiligheidsregio's, Rijkswaterstaat, politie, ambulancediensten, veerdiensten, KNRM en zorginstellingen."

Wat is belangrijk bij de implementatie van de handelingsperspectieven?
"Goede data zijn onmisbaar. Op basis daarvan bepaalt een bestuur namelijk wat de bevolking moet doen: schuilen of evacueren. Dat zijn de twee handelingsperspectieven. Je kunt je voorstellen dat de effecten van een evacuatie supergroot zijn. Dat beslis je dus niet zomaar, daar heb je goede data voor nodig."

Over wat voor soort data hebben we het dan?
"Over met hoeveel water je rekening moet houden bij een overstroming en over hoe lang dat water blijft staan. Over welke straten in meer of mindere mate overstromen. Over wat er kapotgaat en wat niet. Die data, en nog meer, hebben we inmiddels boven tafel gehaald met het project 'Impactanalyse hoogwater en overstroming'. We hebben nu dus goed in beeld wat waar gebeurt bij overstromingen."

Wat is de huidige stand van zaken?
"Zoals gezegd, werken we nu aan een strategie voor Ameland. We zijn druk bezig met het verder ontwikkelen van de handelingsperspectieven 'schuilen of evacueren'. Concreet betekent dit een aantal zaken. Zo willen we het waterbewustzijn bij de bevolking vergroten. Daarnaast zetten we in op meer samenredzaamheid en goeie risicocommunicatie. Op Ameland onderzoeken we nu tegen welke dilemma's we aanlopen. Wat doe je bijvoorbeeld met mensen die medisch afhankelijk zijn? Zodra de strategie op Ameland staat, rollen we deze uit over de andere Waddeneilanden en de vaste wal."

Waarom meer aandacht voor samenredzaamheid?
"Omdat je elkaar tijdens een crisis nodig hebt. Vaak gebeurt dit al automatisch. Toch willen we samenredzaamheid expliciet onder de aandacht brengen. Dat mensen niet alleen aan zichzelf denken, maar samen optrekken en actie ondernemen. Dat ze oog hebben voor andere, bijvoorbeeld oudere of minder mobiele, mensen in hun omgeving en deze mensen hulp bieden."

>

Wat betekent goeie risicocommunicatie?
"Zoals aangegeven, willen we de bevolking 'waterbewuster' maken. En dat betekent goeie risico-communicatie. Het is belangrijk dat burgers weten welke handelingsperspectieven ze hebben bij een overstroming: schuilen of evacueren. En wat betekent dit dan concreet voor burgers: wat moeten ze wanneer doen en hoe? Al deze zaken en meer verwerken we in een communicatieplan."

Werkt VRF hierin ook samen andere Veiligheidsregio's?
"Voor de Fries-Groningse kust trekken we samen op met de Veiligheidsregio Groningen.
Verder hebben we gesprekken met de Veiligheidsregio Drenthe over het onderbrengen van burgers als zich een overstroming in Fryslân voordoet. Ook andere regio's volgen met belangstelling hoe wij als waterrijke provincie deze problematiek met onze netwerkpartners aanpakken."

Wordt de theorie ook in de praktijk geoefend?
"Ja, in 2026 organiseert de Rijksoverheid de grootschalige oefening 'Het water stijgt'. Daar doen wij aan mee. Een mooie manier om te testen hoe goed overheid en bestuurders voorbereid en georganiseerd zijn."

4. Programmaplan Brandweer

4.1. Doel van het programma

Het programma van Brandweer Fryslân levert een bijdrage aan de veiligheid van de inwoners van Fryslân. Wij richten ons op:

- het voorkomen en beheersen van risico's;
- het bestrijden van brand;
- hulp bij ongevallen.

4.2. Speerpunten

In de 'Meerjarenkoers 2023-2026' lichten we toe welke koers we de komende vier jaar varen. Crisisbeheersing en Brandweer Fryslân hebben gemeenschappelijke speerpunten. Voor een overzicht in beeld verwijzen we u naar paragraaf 3.2 op pagina 17 van deze begroting.

4.3. Resultaten Brandweer Fryslân in 2025

Naast de basistaken incidentbestrijding en de advies- en controletaken vanuit risico-beheersing, zet Brandweer Fryslân in op de volgende resultaten:

Speerpunt	Doel	Resultaat
Wij zijn 24/7 alert en paraat	**Dekkingsplan**	In 2025 leggen we een nieuw dekkingsplan voor aan het bestuur.
	Huisvesting	We voeren de eerste tranche van de bouwagenda uit: • We ronden de nieuwbouw Damwoude af. • We starten met de realisatie van Parrega, Terschelling-West en Oudega. • We nemen besluiten over de nieuwbouw Sneek en starten met de voorbereiding. De bouwagenda loopt tot en met 2026.
	Risicogericht oefenen	• We actualiseren de risicogerichte postprofielen. • Brandweerposten oefenen risicogericht. Als structurele input voor deze oefeningen gebruiken we de uitkomsten uit het repressief overleg, de ontwikkelingen in het kader van de energietransitie en een betere deling van informatie over risico's.

Speerpunt	Doel	Resultaat
Wij zijn 24/7 alert en paraat	**Pilot drones**	In 3Noord-verband voeren we in 2024 en 2025 een pilot uit. Naar aanleiding van deze pilot maken we een analyse van de vraag of drones van meerwaarde kunnen zijn bij een veiliger en effectiever optreden in het geval van bijvoorbeeld een brand.
Wij dragen bij aan het voorkomen van crises en branden	**Risicogericht werken**	We implementeren de systematiek 'Risicogericht werken' in al onze werkzaamheden. Dit betekent in ieder geval dat: • We meer risicogericht toezicht doen. • We twee focusthema's formuleren waarop we risicogericht toezicht houden. Dit doen we naar aanleiding van een pilot in 2024 en incidenten uit het land. • De gedefinieerde focusthema's leiden tot een andere vorm van voorlichting en adviseringsprocessen. • Risico's en brandweerzorg structurele onderdelen van het werkproces zijn in onze advisering en in ons (repressief) overleg.
	Natuurbrandbeersing	• Samen met partners voeren we de planning uit voor de 'Gebiedsgerichte aanpak'. We starten de nieuwe cyclus op en evalueren gebieden. • De 'Gebiedsgerichte aanpak' leidt per natuurgebied tot specifieke voorlichting of (preventie)maatregelen. • We gebruiken de uitkomsten van de 'Gebiedsgerichte aanpak' als structurele input voor het repressief overleg. • We maken afspraken over vervolgacties naar aanleiding van het landelijke uitvoeringsplan 'Natuurbrand'. De impact van dat plan hebben we in 2024 in beeld gebracht.
Wij werken duurzaam en omgevings-bewust	**Energietransitie**	• We zijn breder betrokken in de voorfase van energiegerelateerde initiatieven. • We integreren de energietransitie breder in onze vakbekwaamheids- en voorlichtingsactiviteiten • We stemmen de materialen, die horen bij het bestrijden van een energietransitie-gerelateerd incident, af.
	Omgevingswet	We monitoren de werkzaamheden en uren. Zo krijgen we inzicht in welke activiteiten we voor gemeenten uitvoeren en wat de kosten hiervan zijn.

Speerpunt	Doel	Resultaat
We zetten de netwerk-samenleving centraal	**Bluswater**	We zijn stevig verbonden met partners zoals Vitens en het Wetterskip. Samen werken we aan een visie op het gebruik en de beschikbaarheid van bluswater in de toekomst. We hebben de impact hiervan in beeld.
	Brandveilig Leven (BVL)	We realiseren het uitvoeringsprogramma BVL 2023-2026.
We werken informatie-gestuurd met betrouw-bare data	**Verantwoorden en verbeteren**	Zes kritische aandachtsgebieden zorgen ervoor dat we de betrouwbaarheid van onze data verhogen. Denk hierbij onder andere aan incidentdata.
	Aantoonbare vakbekwaamheid	We implementeren de actiepunten uit de in 2024 uitgevoerde evaluatie van het beleidsplan 'Vakbekwaamheid'. Dit betekent in ieder geval dat: • We alle waar-staan-we (WSW)- momenten hebben ontwikkeld. • We tien WSW-momenten per post afnemen. • We de oefenplanning per post op maat maken naar aanleiding van WSW-momenten. • We de data van aanwezigheid bij oefenmomenten en het gevolgde aantal WSW-momenten inzichtelijk hebben.
	Operationele informatievoorziening	• We doen een gebruikersonderzoek naar onze operationele informatievoorziening. • We zijn onderdeel van het VIK.
	Paraatheidsmonitoring	We hebben 24/7 zicht op de paraatheid van onze posten en kunnen hierover rapporteren.

4.4. Baten en lasten Brandweer in 2025

Programma Brandweer	Lasten	Baten	Saldo
Producten Brandweer	47.168.476	1.081.629	46.086.847
Toegerekende organisatiekosten	10.882.407	76.884	10.805.523
BDUR		5.600.746	-5.600.746
Bijdrage programma Brandweer		*50.879.529*	*-50.879.529*
Reservemutaties Brandweer	-	412.095	-412.095
Totaal programma Brandweer	***58.050.883***	***58.050.883***	**-**

interview

Samen verder werken aan vakbekwaamheid

In 2022 maakte Brandweer Fryslân een meerjarenbeleidsplan Vakbekwaamheid 2023-2026. Eén van speerpunten in dit plan is 'aantoonbare vakbekwaamheid' door het inregelen van onder andere 'waar-staan-we-momenten (wsw-momenten)'. "Ons hoofddoel is goed geoefende brandweermensen. Daarnaast willen we inzicht in hoe we ervoor staan", vertelt afdelingshoofd binnen Brandweer Fryslân Patrick Sprokkereef.

Wat gebeurt er tijdens een waar-staan-we-moment?
"Een waar-staan-we-moment is niks meer en niks minder dan een reguliere oefening. Met één verschil. De ene collega observeert de andere collega tijdens een oefening en schrijft op wat hij of zij ziet. Die input gebruiken we vervolgens voor het optimaliseren van ons oefenprogramma."

Kun je een voorbeeld noemen van een observatie?
"Stel je voor, je oefent een situatie waarbij een slachtoffer uit een zwaar beschadigde auto gehaald moet worden. Een observatie kan zijn dat de technische handeling van het openknippen van de auto goed ging, maar dat de slachtofferbehandeling beter had gekund. Bij een volgende oefening zoom je vervolgens meer in op die slachtofferbehandeling."

Hoeveel wsw-momenten voert de Brandweer jaarlijks uit?
"2023 was het eerste jaar dat we met wsw-momenten werkten. We hebben er twee per brandweerpost gedaan. Dit jaar doen we er een flinke schep bovenop en voeren we tien wsw-momenten per post uit. We bevinden ons dus nog in de beginfase, maar lopen in Nederland wel voorop. Nu is het zaak om meer meters te maken en te zorgen voor een goede inbedding van de wsw-momenten binnen de organisatie."

Volstaan de wsw-momenten voor alle werkzaamheden van de brandweer?
"Die vraag gaan we in 2024 beantwoorden. We huren een extern deskundige in die met ons meekijkt. Zitten we goed met de wsw-momenten of is een profcheck in sommige gevallen meer passend? Hoeveel momenten zijn er jaarlijks nodig en vergen ze nog aanpassing? Deze punten van evaluatie nemen we mee in onze beleidsplannen voor na 2026."

Wat is een profcheck precies?
"Dat is een soort toets waar je wel of niet voor slaagt. Uit de evaluatie kan bijvoorbeeld naar voren komen dat een profcheck echt het beste middel is om de geoefendheid voor de meer specialistische werkzaamheden, zoals de bediening van een hoogwerker of een hulpverleningsvoertuig, te ondersteunen. Goede besturing hiervan vraagt namelijk andere en extra vaardigheden."

>

Hoe ervaren de collega's de wsw-momenten?
"We zitten nog in de fase van verdere uitrol en dat betekent dat we nog dingen kunnen verbeteren, bijvoorbeeld in de ondersteuning naar de brandweerposten toe. Verder zijn de ervaringen vooral positief. Collega's vinden de wsw-momenten ongecompliceerd en laagdrempelig. Het is een prettige en natuurlijke manier om makkelijk met elkaar in gesprek te raken over het onderwerp 'vakbekwaamheid'. Ook vinden de collega's de invloed die ze met de wsw-momenten hebben op het oefenprogramma erg fijn."

5. Financiën en kengetallen

Bijdrage per programma	
GGD	34.320.958
Crisisbeheersing	3.936.141
Brandweer	50.879.529
Totaal	**89.136.628**

Inkomstenverdeling	
Bijdrage gemeenten	89.136.628
BDUR	10.009.429
Overig	8.512.635
Totaal	**107.658.692**

Kostenverdeling	
Salariskosten	71.468.977
Kapitaallasten	10.678.070
Huisvestingskosten	5.873.268
Materiële kosten	19.896.092
Totaal	**107.916.406**

Verdeelsleutel organisatiekosten	
GGD	38,5%
Crisisbeheersing	5,8%
Brandweer	55,7%

Formatie per programma	
Organisatie	110,8 fte
Brandweer	180,8 fte
GGD	287,4 fte
Crisisbeheersing	41,1 fte
Totaal	**620,1 fte**

6. Algemene dekkingsmiddelen

Gemeentelijk bijdrage in het nadelig saldo

Conform de gemeenschappelijke regelingen wordt de vastgestelde bijdrage in het nadelig saldo over de gemeenten voor de programma's Gezondheid en Crisisbeheersing verdeeld naar het inwonertal. Als afwijking hierop heeft het Algemeen Bestuur besloten de bijdrage voor het programma Brandweer te verdelen op basis van de verdeling van het cluster Openbare orde en veiligheid (OOV) in het gemeentefonds.

De bijdrage aan het programma Organisatie wordt conform de eerder vastgestelde verdeelsleutels voor organisatieoverhead toegerekend aan de oorspronkelijke taakvelden. Deze toerekening aan de taakvelden is er zodat de deelnemende gemeenten de bijdrage kunnen opnemen in hun eigen begroting. De toerekening aan de taakvelden is als volgt:

GGD	38,5%
Crisisbeheersing	5,8%
Brandweer	55,7%

Per programma is de bijdrage als volgt:

GGD	€	34.320.958
Crisisbeheersing	€	3.936.141
Brandweer	€	50.879.529
Totaal	**€**	**89.136.628**

In bijlage 1 staat een overzicht van de verdeling van de bijdrage per taakveld over de gemeenten, inclusief een meerjarenperspectief richting 2028.

Brede doeluitkering rampenbestrijdingen

De bijdrage brede doeluitkering rampenbestrijdingen (BDUR), zoals opgenomen in de begroting is gebaseerd op deze meest recente informatie. Voor de bijdrage BDUR werd tot en met 2019 conform het (bij de regionalisering afgesproken) uitgangspunt voor 35% toegerekend aan het programma Crisisbeheersing, en voor 65% aan het programma Brandweer. Vanaf 2020 is de bijdrage naar beneden bijgesteld door het Landelijk Meldkamer Systeem. Dit raakt enkel de brandweerbegroting en daarom houden we vanaf 2020 de verdeling 62% Brandweer en 38% Crisisbeheersing aan.

Vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid zijn door de contourennota Versterking Crisisbeheersing en Brandweerzorg extra middelen toegekend aan de Veiligheidsregio's. Deze middelen zijn bedoeld om een toekomstbestendig, samenhangend stelsel voor de crisisbeheersing en brandweerzorg te realiseren.

7. Paragrafen

7.1. Financiering

Beleid

De kaders voor financiering zijn gebaseerd op de 'Wet Financiering Decentrale Overheden' en de daaruit voortvloeiende uitvoeringsregelingen. Het eigen treasury-beleid van Veiligheidsregio Fryslân is vastgelegd in de financiële verordening. Daarin hebben we afgesproken dat het dagelijks bestuur bij het aantrekken van middelen de volgende kaders in acht neemt:

- Voor het aantrekken van financieringen met een looptijd langer dan één jaar vragen we tenminste twee prijsopgaven bij verschillende financiële instellingen op.
- We maken geen gebruik van financiële derivaten als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet financiering decentrale overheden.

Met ons financieringsbeleid willen we de risico's voor langere tijd afdekken met vastrentende leningen. De omvang en looptijd van deze leningen stemmen we af op de omvang en levensduur van de materiële vaste activa en plannen we binnen de kaders voor de renterisiconorm.

Leningenportefeuille

Het verloop in de financieringsportefeuille is nagenoeg volledig te herleiden tot het investeringsprogramma. Door het geplande investeringsprogramma in 2024 en 2025 neemt de omvang van de langlopende leningen naar verwachting toe tot bijna € 67,4 miljoen per eind 2025. Het verwachte verloop van de leningenportefeuille is daarmee als volgt:

Saldo per 1 januari	€	67.491.723
Opname	€	6.000.000 +
Reguliere aflossingen	€	6.053.370 -/-
Saldo per 31 december	€	67.438.353

Rente

a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 1.650.559
b	De externe rentebaten (idem)			-/-	€ 0
	Saldo rentelasten en rentebaten				**€ 1.650.559**
c1	De rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) **moet** worden doorberekend	-/-	€ 0		
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	-/-	€ 0		
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen, als daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	+/+	€ 0		
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				**€ 1.650.559**
d1	Rente over eigen vermogen			+/+	€ 0
d2	Rente over voorzieningen			+/+	€ 185.705
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				**€ 1.836.264**
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-/-	€ 1.836.264
f	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**				**€ 0**

We hanteren een omslagrente van 2,3% voor het toerekenen van rente aan de programma's.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

Het financieringsbeleid voorziet in een groter beroep op kortlopende leningen, voordat langlopend wordt gefinancierd. Dit betekent dat we de ruimte onder de kasgeldlimiet benutten, net zoals voorgaand jaar. Hierbij wordt de kasgeldlimiet per kwartaal overigens niet overschreden. Voor 2025 is de kasgeldlimiet bepaald op 8,2% van het begrotingstotaal, dit is € 8,9 miljoen.

De renterisiconorm voor 2025 is 20% van het begrotingstotaal vervangen voor: € 21,6 miljoen. Bij het samenstellen van de leningenportefeuille hebben we er rekening mee gehouden dat de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen de renterisiconorm niet overschrijden.

7.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV)' schrijft voor dat de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' aandacht moet besteden aan de relatie tussen de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Algemeen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de organisatie om omvangrijke tegenvallers op te vangen, zonder dat aanpassing van het beleid nodig is. Het weerstandsvermogen dient dus om de continuïteit van de organisatie te waarborgen.

De weerstandscapaciteit bestaat uit de beschikbare middelen om risico's op te vangen als deze zich voordoen. Denk daarbij aan incidentele weerstandscapaciteit, zoals aanwezige vrije reserves, en structurele weerstandscapaciteit. Bij structurele weerstandscapaciteit gaat het bijvoorbeeld om de post 'onvoorzien' en eventuele vrije begrotingsruimte.
In beginsel is bij een gemeenschappelijke regeling altijd sprake van 100% weerstands-capaciteit. De deelnemende gemeenten zijn namelijk wettelijk verplicht om ervoor te zorgen dat de gemeenschappelijke regeling altijd over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te voldoen. Een gemeenschappelijke regeling hoeft om die reden geen eigen weerstandscapaciteit aan te houden.

Veiligheidsregio Fryslân (VRF) kiest ervoor om een egalisatiereserve en een post 'onvoorzien' aan te houden. Zo kunnen we zelf een deel van de risico's opvangen. Eventuele tegenvallers hebben daardoor niet direct gevolgen voor de deelnemende gemeenten.

Beleid weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het beleid over weerstandsvermogen en risicobeheersing staat in de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026'. Dit zijn de hoofdlijnen van dit beleid:

- De (deels) niet afgedekte risico's staan overzichtelijk in de paragraaf 'Weerstands-vermogen en risicobeheersing'.
- In de begroting van VRF houden we geen weerstandscapaciteit aan die is bepaald aan de hand van risico's.
- De algemene reserve bestaat alleen uit een egalisatiereserve. De hoogte van deze reserve bepalen we op basis van het begrotingstotaal. De ondergrens bedraagt 2% van het begrotingstotaal en de bovengrens 5%.
- De post 'onvoorzien' is er voor personele fricties.
- Risicomanagement is een regulier onderdeel van ons managementcontrolsysteem. De geïdentificeerde risico's ondervangen we waar mogelijk door beheersmaatregelen.
- In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' staan de risico's die mogelijk op termijn impact hebben op de begroting. Deze verwerken we structureel in de begroting op het moment dat ze zich zeker gaan voordoen.

Inventarisatie van de risico's

In deze paragraaf doen we verslag van de risico's die mogelijk structurele impact hebben op de begroting. Eind 2023 hebben we een risico-inventarisatie gedaan, en hieruit zijn de volgende risico's naar voren gekomen.

Wegvallen van maatwerk- en markttaken
Veiligheidsregio Fryslân voert diverse taken uit die nauw verbonden zijn met de basistaak, maar die we niet collectief uitvoeren zoals:

- maatwerk voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ);
- dienstverlening naar aanleiding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo);
- reizigersvaccinaties.

Voor deze taken zetten we deels vast personeel in en doen we een beroep op overhead. Daarnaast calculeren we een winstmarge op deze taken. Deze winstmarge zorgt ervoor dat de collectieve basistaak goedkoper wordt. Het wegvallen van deze taken betekent zowel incidentele fricties als het vervallen van structurele dekking.

Fysieke en psychische schade door werkzaamheden
Het optreden van personeel en vrijwilligers bij incidenten kan fysieke en psychische schade opleveren. De gevolgen hiervan kunnen verstrekkend zijn zoals blijvende arbeidsongeschiktheid. Deze schade is niet altijd goed te verzekeren. Wij hebben daarom besloten deel te nemen aan de stichting 'Waarborgfonds Veiligheidsregio's'. Op die manier dragen alle veiligheidsregio's samen de niet-verzekerbare risico's per 1 januari 2024.

Binden en boeien van personeel
Op de huidige arbeidsmarkt is het lastig om voldoende kwalitatief personeel te werven. Hierdoor kan onze taakuitvoering in gevaar komen. Dit probleem doet zich voor bij alle organisatieonderdelen en kan gevolgen met zich meebrengen. De kwaliteit van de dienstverlening komt bijvoorbeeld onder druk te staan of de dienstverlening kan alleen worden gerealiseerd tegen onevenredig hoge kosten.

Invoering Omgevingswet brengt onzekerheden mee
De komst van de Omgevingswet bevordert de integrale afweging als het gaat om besluiten in de fysieke leefomgeving. Alle aspecten, die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving, moeten voortaan meegenomen worden. Dit geldt dus zeker ook voor veiligheid en gezondheid. De invoering van de Omgevingswet brengt de nodige onzekerheden met zich mee. Zo is het onduidelijk hoe groot de vraag vanuit de gemeenten echt wordt. Verder laten landelijke onderzoeken zien dat de komst van de Omgevingswet meer tijd en geld kost. De minister van Binnenlandse Zaken heeft dit - en ook de bijzondere positie voor Veiligheidsregio's hierin - onderkend.

Datadiefstal
In januari 2021 werd er data gestolen uit de GGD-systemen die werden gebruikt tijdens het bestrijden van het coronavirus (COVID-19). Hierover is veel publiciteit geweest. Begin februari 2021 startte de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) daarom een onderzoek naar het gebruik van die systemen en naar de naleving van de 'Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)'. Dit onderzoek voerde de AP uit bij de twee GGD'en die direct bij de datadiefstal betrokken waren en bij de landelijke koepelorganisatie GGD GHOR Nederland. Daar beheren ze namelijk de betreffende IT-systemen voor alle regionale GGD'en.

GGD Fryslân is niet direct betrokken bij het onderzoek maar de bevindingen van de AP zijn voor ons wel interessant. Wij maken namelijk ook gebruik van de betreffende IT-systemen. Daarom implementeren we waar nodig de verbeterpunten uit het onderzoek. Hierover hebben we continue afstemming met GGD GHOR Nederland en de overige GGD'en.

Taakdifferentiatie
Europese wetgeving zorgt ervoor dat de brandweerzorg in de toekomst niet meer gedaan mag worden door vrijwilligers die verplicht moeten opkomen bij een melding of die al op de kazerne zijn en wachten op een melding. Dit heet respectievelijk consignatie en kazernering. Landelijk komt er een plan waarin staat hoe de brandweerzorg moet voldoen aan deze regelgeving. In dit plan staan onder andere de benodigde financiering en een wetswijziging van de arbeidstijdenwet. Tot die tijd blijft de situatie zoals deze is. Het is onduidelijk wie de kosten hiervan draagt.

Algemene prijsontwikkeling
De prijsstijgingen op bijvoorbeeld materieel- en materiaalgebied stijgen ver uit boven de reguliere indexatie op basis van de consumentenprijsindex (CPI), zoals vastgelegd in de financiële verordening. Oorzaken van de prijsstijgingen zijn onder andere:

- wereldwijde economische ontwikkelingen;
- schaarste aan grondstoffen en personeel;
- milieumaatregelen;
- de oorlog in Oekraïne.

We kunnen de financiële consequenties op dit moment niet concreet maken.

Langere en onbetrouwbare levertijden
Als gevolg van grondstoftekorten en krapte op de arbeidsmarkt, hebben we te maken met problemen bij de tijdige levering van materieel, materiaal en diensten. Bij aanbestedingen moeten we hier in de planning rekening mee houden. Ook moeten we trajecten vroeg beginnen en zijn duidelijke afspraken met leveranciers belangrijk. Voor ons regulier onderhoud en de aanschaf van kleiner materiaal is het nodig dat we voldoende aandacht aan het voorraadbeheer besteden. We moeten voorkomen dat er, door problemen met de levertijden, risico's in de uitvoering van de hulpverlening ontstaan. De ontwikkelingen rond levertijden kunnen financiële consequenties hebben (verschuiving van kosten in de tijd).

Verduurzaming gebouwen en materieel
Het verder verduurzamen van onze gebouwen en materieel heeft de aandacht. Veiligheidsregio Fryslân heeft hierin al op eigen initiatief stappen gezet. Op het moment dat de Rijksoverheid meer verduurzaming verplicht stelt, kan dit een verhoging van de kosten betekenen.

Rente
De afgelopen jaren waren de financieringslasten erg laag en dit heeft een voordeel opgeleverd. Het economisch tij lijkt echter gekeerd. De stijgende rente gaat waarschijnlijk voor Veiligheidsregio Fryslân leiden tot hogere kapitaallasten. Dit effect kan worden versterkt doordat de prijsstijgingen mogelijk leiden tot een hogere leningenportefeuille.

Functiewaardering verpleegkundigen en doktersassistenten
We evalueren de inhoud van het werk van verpleegkundigen en doktersassistenten. Dit betekent dat we met de betreffende functionarissen praten en functieprofielen opstellen. Op basis van de uitkomsten van die evaluatie, kunnen we vaststellen of de functionele inschaling nog passend is. In vergelijking met de meeste andere GGD'en hanteren wij een lagere inschaling. Als wij de landelijke lijn volgen, leidt dit tot een uitzetting in de begroting van € 1.000.000.

Instroom Jeugdgezondheidszorg
De afgelopen jaren bleek het gefixeerde budget toereikend om op gepaste wijze invulling te geven aan de inhoud van onze zorgactiviteiten. Als het aantal kinderen echter fors toeneemt, door het Oekraïneconflict en andere ontheemden, ontstaat hier mogelijk een budgettair risico. Dit kan ertoe leiden dat óf het budget óf de werkinhoud ter discussie komt te staan.

Vakbekwame brandweermensen
Brandweeropleidingen Noord BV (BON) is de opleidingsinstelling waar Brandweer Fryslân aan gebonden is voor het afnemen van opleidingen en het vakbekwaam houden van de brandweermensen. De beschikbare capaciteit sluit niet altijd aan bij de behoefte. Het verloop onder vrijwilligers is wisselend waardoor de behoefte aan nieuwe vrijwilligers en opleidingsplekken varieert.

Financiële kengetallen

Van de in het BBV opgenomen kengetallen zijn vier van toepassing op VRF.
Deze kengetallen zijn als volgt uitgewerkt:

Kengetallen	Jaarverslag 2023	Begrotingswijziging 2024	Begroting 2025
Netto-schuldquote	35,07%	76,60%	64,41%
Netto-schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	35,07%	76,60%	64,41%
Solvabiliteit	9,72%	7,49%	5,98%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%

Netto-schuldquote

De netto-schuldquote weerspiegelt het schuldenniveau van de organisatie ten opzichte van de exploitatie. Hoe hoger het getal, des te groter de netto-schuld ten opzichte van het begrotingstotaal. De netto-schuldquote neemt ten opzichte van het jaarverslag 2023 toe, door het aantrekken van externe financiering voor de geplande investeringen. Daarnaast was in de jaarrekening het gerealiseerde totaal van de baten veel hoger. Dit kwam door de opbrengsten die tegenover de extra kosten voor het coronavirus en de vluchtelingenopvang stonden.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de organisatie kan voldoen aan haar financiële verplichtingen. We berekenen de ratio als het aandeel eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen (balanstotaal). De solvabiliteit van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag. Dit komt omdat de deelnemende gemeenten de wettelijke verplichting hebben om ervoor te zorgen dat de gemeenschappelijke regeling altijd over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen. Een gemeenschappelijke regeling hoeft om die reden geen eigen weerstandscapaciteit aan te houden.

De solvabiliteit neemt af door het invullen van de investeringsplanning in de komende jaren. Daarnaast neemt het saldo van de bestemmingsreserves af door de besteding van de specifiek voor projecten beschikbare gelden.

In de beleidsnota 'Weerstandsvermogen 2023-2026' hebben we vastgelegd dat de algemene reserve alleen bestaat uit een egalisatiereserve. Hiermee minimaliseren we de reservepositie van VRF. We hebben echter te maken met een aantal kapitaalintensieve activiteiten.
Denk aan de investering in materieel en materiaal voor de repressieve dienstverlening. En aan het realiseren, inrichten en instandhouden van diverse brandweerkazernes, consultatiebureaus en kantoorlocaties. Deze kapitaalintensieve activiteiten leiden tot een relatief hoge mate van externe financiering. De enerzijds lage reservepositie en anderzijds kapitaalintensieve activiteiten leiden tot een relatief lage solvabiliteit.

7.3. Bedrijfsvoering

7.3.1. Inleiding

Het organisatieonderdeel Bedrijfsvoering bestaat uit de afdelingen Communicatie, Informatiemanagement, Huisvesting en Facilitaire Zaken, Inkoop, Juridische Zaken, Personeel en Organisatie, Financiën en Administratie. Bedrijfsvoering levert een bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân door de primaire processen van VRF (brandweerzorg, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg) zo gericht en effectief mogelijk te ondersteunen. Bedrijfsvoering is faciliterend, adviserend en helpt grenzen te bewaken. Door deze taken centraal te beleggen, verlagen we de kosten en de kwetsbaarheid terwijl we de kwaliteit verhogen.

7.3.2. Goed werkgeverschap

VRF is een energieke organisatie met bevlogen medewerkers die zich dagelijks inzetten voor een veilig en gezond Fryslân. Wij willen een goede en aantrekkelijke werkgever zijn. Daarom bieden we volop mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling en investeren we in de professionalisering van onze medewerkers. Dit doen we door opleiden en trainen, het aanbieden van interne loopbaancoaches en intervisie. Door het uitvoeren van een medewerkerswaarderingsonderzoek halen we feedback op uit de organisatie. Deze input gebruiken we om een nog betere werkgever te worden.

Ook vinden we gezondheid en vitaliteit belangrijk. Wij stellen daarvoor bijvoorbeeld preventieve instrumenten beschikbaar voor onze medewerkers zoals een budgetcoach en een mantelzorgmakelaar. De komende jaren zetten we verder in op duurzame inzetbaarheid van medewerkers binnen het gezondheids- en veiligheidsdomein. We sluiten bijvoorbeeld aan bij de landelijke plannen om binnen Brandweer Fryslân meer aandacht te geven aan duurzame inzetbaarheid en arbeidsveiligheid. Specifieke aandacht geven we daarbij aan PTSS als beroepsziekte en aan de blootstelling aan gevaarlijke stoffen, waaronder PFAS.

7.3.3. Integriteitsbeleid en gedragscode

VRF is een integere organisatie. Dit komt terug in onze kernwaarden: betrokken, betrouwbaar en professioneel. Op basis van deze waarden hebben we ons integriteitsbeleid en onze gedragscode opgesteld. Hierover rapporteren we jaarlijks aan het bestuur.

Doelstellingen van het integriteitsbeleid zijn:

- Het onderwerp integriteit onder de aandacht brengen en bespreekbaar maken.
- Helderheid verschaffen over wat we verwachten van medewerkers en management en hoe om te gaan met eventuele misstanden.

Onze gedragscode is bedoeld om rechten, plichten, procedures en sancties - die wettelijk zijn vastgelegd - betekenis te geven in geldende gedragsregels. Deze bieden houvast bij de dagelijkse professionele omgang met de klant en met elkaar. De gedragscode is een uitwerking van het integriteitsbeleid.

7.3.4. Privacy & security

We hebben organisatorische en technische maatregelen getroffen om de privacy bij de verwerking van persoonsgegevens verder te waarborgen. Ook in 2025 zien de functionaris gegevensbescherming en de privacy-officer toe op de toepassing van de privacywetgeving. Ze rapporteren hierover aan de directie en het dagelijks bestuur. Het doel is om het aantal incidenten te voorkomen en te beperken.

Technische ontwikkelingen

De technische voorzieningen op securitygebied ontwikkelen zich in snel tempo. VRF zorgt ervoor dat de techniek deze ontwikkelingen blijft volgen. We implementeren waar nodig aanvullende maatregelen en voorzieningen. De Chief Information Security Officer (CISO) en Information Security Officers (ISO's) bewaken de toepassing van de securitynormen uit BIO en NEN7510.

Met ingang van 2024 zijn we gestart met werken volgens het ‘zero trust raamwerk’. We bouwen dit in 2025 verder uit. Het ‘zero trust raamwerk’ is een IT-beveiligingsmodel. Dit model zorgt ervoor dat alle gebruikers en apparaten, binnen en buiten het netwerk van de organisatie, moeten worden geverifieerd en geautoriseerd. Alleen op die manier krijgen ze toegang tot netwerken, toepassingen en gegevens.

7.3.5. Organisatiethema's

In de ‘Meerjarenkoers VRF 2023-2026' noemen we de volgende organisatiethema’s: passend personeel bij onze adaptieve opgave, duurzaamheid en procesgericht werken. In deze beleidsperiode geven we vorm aan de ambitie die we op deze drie thema’s hebben. Hierbij werken we datagedreven. Datagedreven werken is het sturen op basis van onbewerkte feiten en ruwe data. Hierdoor kunnen we binnen onze organisatie sneller, beter én accurater beslissingen nemen. Ook gebruiken we deze data als input voor het maken van nieuw beleid voor Veiligheid en Gezondheid en voor het optimaliseren van onze werkprocessen.

Passend personeel bij onze adaptieve opgave

De crises van de afgelopen jaren hebben ons geleerd dat wij ons voortdurend moeten kunnen aanpassen aan wat de buitenwereld van ons vraagt. Dit vergt een grote dosis aanpassings- en uithoudingsvermogen. Tegelijkertijd hebben wij wettelijke en reguliere taken die juist om stabiliteit vragen. Voor al die verschillende opgaven hebben we passend personeel nodig. Door de schaarste op de arbeidsmarkt, die wordt versterkt door de vergrijzing en pensionering van een deel van ons personeel, staan we voor een grote uitdaging. Deze ontwikkeling vraagt om creativiteit, anders denken en maatwerk. Dit ziet er als volgt uit:

- We zorgen voor een werkgeversvisie zodat voor iedere nieuwe medewerker duidelijk is bij wat voor werkgever hij of zij werkt.
- We werken samen met andere grote werkgevers en opleiders in het noorden.
- We hebben aandacht voor de personele aspecten 'werving en selectie' en het 'behoud van personeel'. Daarnaast worden scholing, leren en ontwikkelen belangrijke pijlers in ons kwaliteitssysteem.
- We bevorderen vitaliteit van medewerkers vanuit het perspectief van positieve gezondheid

Duurzaamheid

Ons duurzaamheidsbeleid ‘Groen=Doen!’ heeft twee hoofddoelen:

1. Voldoen aan de wet- en regelgeving als het gaat over energiebesparing.
2. Het leveren van een zo groot mogelijke bijdrage aan de klimaatdoelstellingen.

In 2024 maken we de duurzaamheidsdoelen concreet. Deze concretisering geeft de komende jaren richting en houvast aan de wettelijke kaders, ambities en kansen op het gebied van duurzaamheid. Dit start met inzicht in de stand van zaken van de duurzaamheidsdoelen en de mogelijke impact van verdere concretisering.

In 2025 verplaatsen we de aandacht naar de uitvoering van de plannen. Het eigenaarschap op de projecten beleggen we binnen de afzonderlijke kolommen. Centraal houden we regie op de behaalde resultaten en de duurzaamheidsimpact.

Procesgericht werken

Binnen het organisatiethema ‘Procesgericht werken’ staat de dienstverlening aan de Friese burger centraal. We zien procesgericht werken als één van de hulpmiddelen om nog klant-gerichter te werken en om ons werk op alle niveaus continu te verbeteren.

In 2025 voeren we, onder het motto ‘Leren door te Doen!’, vijftien tot twintig verbetertrajecten per jaar uit. Tijdens deze trajecten houden we onze processen tegen het licht. Met als doel deze processen als volgt te verbeteren:

- Hogere kwaliteit voor de klant en hogere klanttevredenheid.
- Effectiviteit, efficiëntie, beheers-, doel- en rechtmatigheid.
- Hogere overdraagbaarheid en groter lerend vermogen.
- Duidelijkheid over eigenaarschap en verbeterde samenwerking.

interview

Passend personeel vinden én behouden vraagt tijd, een uitgedachte strategie en een zorgvuldige aanpak

Werken bij Veiligheidsregio Fryslân is werken in een bijzondere sfeer. "En dat doe ik al acht jaar met veel plezier", vertelt afdelingshoofd Personeel & Organisatie Wilma Zoer. "De openheid, transparantie en collegialiteit in combinatie met de complexiteit, diversiteit en het maatschappelijk karakter van de organisatie, maken het werken hier gewoon erg leuk. En zo denk ik er niet alleen over." Al jarenlang laat het interne medewerkersonderzoek dezelfde resultaten zien.

Maar, de arbeidsmarkt wordt steeds krapper. Passend personeel vinden is daardoor een steeds grotere uitdaging. "Daarnaast hebben we te maken met steeds nieuwe veiligheidsissues en crisistypen binnen een complexer landschap. Ons personeel moet continu mee in die ontwikkelingen en alert en snel kunnen inspelen op nieuwe situaties. Dat vraagt ook andere competenties."

Wat betekenen deze ontwikkelingen voor de werving en selectie van VRF?
"We zien dat werving en selectie echt een expertise aan het worden is, dat er niet meer door de HR-adviseur bijgedaan kan worden. We willen het proces daarom anders inrichten. En dat betekent het toevoegen van een nieuwe functie aan ons team, iemand die alleen maar bezig is met werven en selecteren. Passend personeel vinden en behouden voor onze adaptieve organisatie vraagt namelijk tijd, een uitgedachte strategie en een zorgvuldige aanpak. Met als doel: meer effect op de arbeidsmarkt."

"Daarnaast kijken we met onze personeelsplanning nog meer vooruit. Oftewel: wat hebben we nu aan functies in huis, wie gaan er bijna met pensioen, welke ontwikkelingen staan ons te wachten en wat hebben we daarvoor in de toekomst nodig?"

VRF werkt hierin ook samen met andere organisaties en opleiders in Fryslân?
"Ja, binnen een Fries netwerk hebben we op regelmatige basis contact met andere organisaties zoals gemeenten, provincie Fryslân, bibliotheken, Caparis, FUMO en het Wetterskip. Om van elkaar te leren en best practises uit te wisselen. We hebben namelijk allemaal te maken met dezelfde maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op onze werving en selectie."

In de programmabegroting staat het ontwikkelen van een werkgeversvisie. Wat wordt daar precies mee bedoeld?
"In deze visie komt te staan wat (nieuw) personeel van ons als werkgever mag verwachten, maar ook wat wij van medewerkers mogen verwachten. Deze werkgeversvisie moet zorgen voor focus en prioritering: waar zijn we van en wat doen we wel en niet? Daarin kunnen we nog veel scherpere keuzes maken. We halen hiervoor de komende tijd input op bij het Directieteam (DT) en onze medewerkers. Doel is: een goede werkgever zijn en blijven."

>

Kun je concreet een paar voorbeelden noemen van onderwerpen die in deze visie komen te staan?
"Denk bijvoorbeeld aan een goede onboarding voor al onze nieuwe medewerkers. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat iedereen via dezelfde deur binnenkomt en dezelfde basiskennis heeft? Of denk aan leren, ontwikkelen, werkgeluk en vitaliteit."

"Ons plan is onder andere het opzetten van een digitale leeromgeving, gedacht vanuit wat onze wendbare organisatie nodig heeft. Hierin staat bijvoorbeeld alle basisinformatie, inclusief basis-trainingen, voor nieuw personeel op een rij. Wat moet onze werknemer minimaal weten voor het goed doen van zijn of haar werk? Deze digitale leeromgeving biedt daarnaast vervolgtrainingen voor het opdoen van verdere of andere specifieke kennis. Zodat ons personeel competent is en blijft en ook de mogelijkheid heeft om te blijven leren en intern door te groeien."

Het bevorderen van vitaliteit staat apart genoemd in de Programmabegroting. Waarom?
"We vinden niet alleen de juiste mensen op de juiste plek belangrijk, we willen ook vitale mensen in huis. Met ons gezondheidsbeleid zetten we hierop in. Zo bieden we ieder jaar activiteiten of voorzieningen aan op het gebied van (mentale) gezondheid. We organiseerden bijvoorbeeld al vitaliteitsweken, een workshop stress en fysieke testen voor medewerkers. Ook hebben we een budgetcoach in huis en bieden we onze medewerkers de mogelijkheid om vrijblijvend een eerste gesprek aan te gaan met een mantelzorgmakelaar."

Waarin heeft VRF al stappen gezet?
"De arbeidsmarktcommunicatie binnen GGD Fryslân moest dringend anders, omdat vacatures zich moeilijk lieten invullen. Resultaat is een nieuwe 'Werken bij-site'. Potentieel nieuw personeel vindt op deze site nu veel meer algemene informatie. Wat betekent het bijvoorbeeld als je als arts of verpleegkundige bij de GGD komt werken? We hebben hiervoor natuurlijk nauw samengewerkt met de collega's binnen de GGD. Zij weten als geen ander waar het 'goud in de pot' binnen de GGD te vinden is. Ook hebben we de site persoonlijker gemaakt in de vorm van foto's en filmpjes van GGD-collega's. We hopen deze lijn in de toekomst breder door te zetten binnen VRF."

7.4. Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf vertellen we over het beheerbeleid van de gebouwen die Veiligheidsregio Fryslân structureel en tijdelijk bezit of huurt. Het gaat om onderstaande gebouwen:

- Hoofdkantoor aan de Harlingertrekweg.
- Brandweerkazernes: 66, waarvan 48 in eigendom.
- Twee boothuizen: één in eigendom en één huur.
- Gehuurde opslagloods die fungeert als tijdelijke opslag van afgeschreven materieel.
- 45 huurlocaties voor de Jeugdgezondheidszorg van GGD.
- Het gehuurde Regionaal Coördinatie Centrum (RCC), dat is ondergebracht bij de meldkamer.

Kwaliteitsniveau beheer en onderhoud

Als grondslag voor het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen, passen wij de NEN-2767 norm toe. De NEN-2767 norm is een breed toegepaste wijze van conditiemeting. Hiermee wordt de technische kwaliteit van bouw- en installatiedelen op een objectieve manier vastgelegd. Er zijn zes kwaliteitsniveaus: niveau één staat voor 'uitstekend' en niveau zes staat voor 'zeer slecht'. De bestuurlijke afspraak bij het beheer en onderhoud is, net als voorgaande jaren, kwaliteitsniveau zes. Dit betekent dat wij een 'redelijke conditie' nastreven. Plaatselijk zichtbare veroudering vinden wij acceptabel, zolang de functievervulling van bouw- en installatiedelen niet in gevaar komt. Bij de huurlocaties streven wij ernaar om een vergelijkbaar kwaliteitsniveau vast te leggen in de huurovereenkomsten.

Onderhoudsvoorzieningen

Op basis van dit uitgangspunt hebben wij onderhoudsvoorzieningen gemaakt. Met een onderhoudsvoorziening worden de lasten van groot onderhoud over de jaren geëgaliseerd. De toevoeging aan de voorziening (met andere woorden: de jaarlijkse lasten) is het gemiddelde bedrag van het groot onderhoud dat we nu redelijkerwijs kunnen voorzien. Wettelijk gezien moet de evaluatie van de voorziening eens in de vijf jaar. In de praktijk hanteren wij een richtlijn van eens per drie jaar.

In 2022 lieten wij een nieuwe schouw uitvoeren. De uitkomsten hiervan staan in de herijking van de voorziening. De schouw bleek betrouwbaar en biedt een goed handvat voor de verwachte onderhoudslasten.

Bouwagenda weer opgestart

Eerder hebben we grootschalige nieuwbouw- en verbouwplannen uitgesteld, in afwachting van besluiten over taakdifferentiatie. Een aantal brandweerposten bevindt zich echter in minder goede staat. Daarom startten we in overleg met de bestuurscommissie Veiligheid de bouwagenda weer op. Op basis van een nieuwe planning en een financiële doorrekening hebben we het toekomstperspectief geschetst voor de uitvoering van deze bouwagenda.

De financiële lasten zijn, op basis van het prijspeil medio 2021, tot 2040 gedekt in de meerjareninvesteringsplanning. In 2021 hebben we een stuurgroep Bouwagenda opgericht. Zo borgen we dat de planning, kwaliteit en kosten van de uitvoering van de bouwagenda binnen de gestelde kaders blijven. Binnen deze groep werken verschillende specialisaties samen zodat we eventuele verassingen tijdig onderkennen en gepast kunnen ingrijpen.

7.5. Verbonden partijen

Definitie Verbonden Partij

Een Verbonden Partij (VP) is een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin de VRF een financieel én een bestuurlijk belang heeft. Er is sprake van een financieel belang als de VRF aansprakelijk is bij het niet nakomen van de verplichtingen door de rechtspersoon. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de VRF vertegenwoordigd is in het bestuur of daarin zeggenschap kan uitoefenen. Gelet op deze kwalificaties van belang kent de VRF geen verbonden partijen. Hieronder wordt Stichting BON uitgelicht. Met deze partij heeft VRF namelijk een nauwe betrokkenheid.

Stichting BON

De bestuurlijke deelname, samen met de veiligheidsregio's Groningen en Drenthe, in de Stichting Brandweeropleidingen Noord (BON) benadert de definitie van een Verbonden Partij. Er is echter volgens de statuten geen sprake van een financieel belang in de stichting.
De stichting is aandeelhouder in de BON B.V. De BON B.V. heeft een 100%-deelneming in Oefencentrum Noord B.V. en Brandweeropleidingen Noord B.V. Stichting BON factureert de afgenomen dienstverlening (opleiden of oefenen). Stichting BON is daarom formeel geen Verbonden Partij.

8. Financiële begroting

8.1. Overzicht van baten en lasten

Primitieve begroting 2025			
	Lasten	Baten	Saldo
Programma Gezondheid			
Pijler 1	16.866.357	55.050	16.811.307
Pijler 2	12.953.837	3.621.197	9.332.640
Pijler 3	1.886.226	1.110.109	776.117
Pijler 4	2.057.144	2.057.144	-
Toegerekende organisatiekosten	7.521.951	53.142	7.468.809
Bijdrage programma Gezondheid		*34.320.958*	*-34.320.958*
Reservemutaties Gezondheid	102.000	169.916	-67.916
Totaal programma GGD	***41.387.515***	***41.387.515***	**-**
Programma Crisisbeheersing			
Producten Crisisbeheersing	7.446.831	227.178	7.219.653
Toegerekende organisatiekosten	1.133.177	8.006	1.125.171
BDUR		4.408.683	-4.408.683
Bijdrage programma Crisis		*3.936.141*	*-3.936.141*
Reservemutaties Crisis	-	-	-
Totaal programma Crisis	***8.580.008***	***8.580.008***	**-**
Programma Brandweer			
Producten Brandweer	47.168.476	1.081.629	46.086.847
Toegerekende organisatiekosten	10.882.407	76.884	10.805.523
BDUR		5.600.746	-5.600.746
Bijdrage programma Brandweer		*50.879.529*	*-50.879.529*
Reservemutaties Brandweer	-	412.095	-412.095
Totaal programma Brandweer	***58.050.883***	***58.050.883***	**-**
Eindtotaal	***108.018.406***	***108.018.406***	**-**

Overzicht baten en lasten art. 27 BBV			
	Lasten	**Baten**	**Saldo**
Programma Gezondheid	33.450.220	41.164.458	7.714.238
Programma Crisisbeheersing	6.916.516	8.572.002	1.655.486
Programma Brandweer	44.541.062	57.561.904	13.020.842
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Overhead	22.363.363	138.031	-22.225.332
Heffing vpb	-	-	-
Onvoorzien	645.245	-	-645.245
Saldo van baten en lasten	***107.916.406***	***107.436.395***	***-480.011***
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma	102.000	582.011	480.011
Resultaat	***108.018.406***	***108.018.406***	***-***

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Meerjarenperspectief 1/2

	Jaarrekening 2023			Primitieve begroting 2024			Begroting 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma Gezondheid									
Pijler 1	20.915.494	4.745.157	16.170.337	16.288.349	52.032	16.236.317	16.866.357	55.050	16.811.307
Pijler 2	13.537.400	6.322.026	7.215.374	12.471.276	3.431.933	9.039.343	12.953.837	3.621.197	9.332.640
Pijler 3	8.632.563	7.909.847	722.716	1.742.098	1.050.702	691.396	1.886.226	1.110.109	776.117
Pijler 4	2.008.745	1.823.179	185.566	1.944.371	1.944.371	-	2.057.144	2.057.144	-
Toegerekende organisatiekosten	6.616.241	313.301	6.302.940	7.063.368	83.681	6.979.687	7.521.951	53.142	7.468.809
Bijdrage programma Gezondheid		*28.352.576*	*-28.352.576*	-	32.500.228	-32.500.228		*34.320.958*	*-34.320.958*
Reservemutaties Gezondheid	570.838	2.985.146	-2.414.308	102.000	548.515	-446.515	102.000	169.916	-67.916
Totaal programma GGD	**52.281.282**	**52.451.233**	**-169.951**	**39.611.462**	**39.611.462**	**-**	**41.387.515**	**41.387.515**	**-**
Programma Crisisbeheersing									
Producten Crisisbeheersing	32.378.149	26.809.365	5.568.784	7.170.600	217.347	6.953.253	7.446.831	227.178	7.219.653
Toegerekende organisatiekosten	1.288.023	47.199	1.240.825	1.355.383	12.606	1.342.776	1.133.177	8.006	1.125.171
BDUR		4.760.109	-4.760.109	-	4.768.687	-4.768.687		4.408.683	-4.408.683
Bijdrage programma Crisisbeheersing		*2.794.979*	*-2.794.979*	-	*3.519.281*	*-3.519.281*		*3.936.141*	*-3.936.141*
Reservemutaties Crisisbeheersing	923.679	318.839	604.841	-	8.062	-8.062	-	-	-
Totaal programma Crisisbeheersing	**34.589.852**	**34.730.490**	**-140.638**	**8.525.983**	**8.525.983**	**-**	**8.580.008**	**8.580.008**	**-**
Programma Brandweer									
Producten Brandweer	38.954.626	1.280.561	37.674.065	44.072.905	1.018.371	43.054.534	47.168.476	1.081.629	46.086.847
Toegerekende organisatiekosten	9.572.068	453.270	9.118.799	10.218.950	121.065	10.097.885	10.882.407	76.884	10.805.523
BDUR		5.248.501	-5.248.501	-	4.677.064	-4.677.064		5.600.746	-5.600.746
Bijdrage programma Brandweer		*42.384.576*	*-42.384.576*	-	*47.772.932*	*-47.772.932*		*50.879.529*	*-50.879.529*
Reservemutaties Brandweer	3.098.389	2.510.064	588.324	-	702.423	-702.423	-	412.095	-412.095
Totaal programma Brandweer	**51.625.083**	**51.876.972**	**-251.889**	**54.291.855**	**54.291.855**	**-**	**58.050.883**	**58.050.883**	**-**
Eindtotaal	***138.496.216***	***139.058.695***	***-562.479***	***102.429.300***	***102.429.300***	**-**	***108.018.406***	***108.018.406***	**-**

Meerjarenperspectief 2/2

	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma Gezondheid									
Pijler 1	17.626.136	60.287	17.565.849	18.301.468	62.750	18.238.718	19.002.626	65.315	18.937.311
Pijler 2	13.538.698	3.965.690	9.573.008	14.059.162	4.127.704	9.931.458	14.599.604	4.296.425	10.303.179
Pijler 3	1.971.633	1.215.716	755.917	2.047.748	1.265.383	782.365	2.126.798	1.317.106	809.692
Pijler 4	2.155.887	2.155.887	-	2.246.434	2.246.434	-	2.340.785	2.340.785	-
Toegerekende organisatiekosten	7.817.400	54.418	7.762.983	8.101.450	55.670	8.045.780	8.388.204	56.950	8.331.254
Bijdrage programma Gezondheid		*35.759.756*	*-35.759.756*		*37.100.322*	*-37.100.322*		*38.483.436*	*-38.483.436*
Reservemutaties Gezondheid	102.000	-	102.000	102.000	-	102.000	102.000	-	102.000
Totaal programma GGD	**43.211.754**	**43.211.754**	**-**	**44.858.262**	**44.858.262**	**-**	**46.560.017**	**46.560.017**	**-**
Programma Crisisbeheersing									
Producten Crisisbeheersing	7.760.669	236.299	7.524.370	8.051.816	244.777	7.807.038	8.352.781	253.579	8.099.202
Toegerekende organisatiekosten	1.177.686	8.198	1.169.488	1.220.478	8.387	1.212.092	1.263.677	8.579	1.255.098
BDUR		4.408.683	-4.408.683		4.408.683	-4.408.683		4.408.683	-4.408.683
Bijdrage programma Crisisbeheersing		*4.285.175*	*-4.285.175*		*4.610.447*	*-4.610.447*		*4.945.617*	*-4.945.617*
Reservemutaties Crisisbeheersing	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal programma Crisisbeheersing	**8.938.355**	**8.938.355**	**-**	**9.272.294**	**9.272.294**	**-**	**9.616.458**	**9.616.458**	**-**
Programma Brandweer									
Producten Brandweer	48.550.806	1.105.563	47.445.243	50.253.071	1.196.341	49.056.730	51.887.982	1.244.761	50.643.221
Toegerekende organisatiekosten	11.309.849	78.729	11.231.120	11.720.799	80.540	11.640.259	12.135.661	82.393	12.053.269
BDUR		5.600.746	-5.600.746		5.600.746	-5.600.746		5.600.746	-5.600.746
Bijdrage programma Brandweer		*52.985.617*	*-52.985.617*		*55.076.243*	*-55.076.243*		*57.095.743*	*-57.095.743*
Reservemutaties Brandweer	-	90.000	-90.000	-	20.000	-20.000	-	-	-
Totaal programma Brandweer	**59.860.655**	**59.860.655**	**-**	**61.973.870**	**61.973.870**	**-**	**64.023.643**	**64.023.643**	**-**
Eindtotaal	***112.010.764***	***112.010.764***	**-**	**116.104.426**	**116.104.426**	**-**	***120.200.118***	***120.200.118***	**-**

Toelichting:

De mutatie van het nadelig saldo per programma ten opzichte van 2024 is als volgt:

Analyse mutatie gemeentelijke bijdrage per programma					
Omschrijving	**Gezondheid**	**Brandweer**	**Crisis**	**Organisatie**	**Totaal**
Indexatie loonkosten	2.918.635	3.298.093	755.956	1.537.259	8.509.942
Indexatie materiële kosten	104.934	597.826	30.554	188.580	921.894
Dekkingsplan		369.228			369.228
Rijksvaccinatieprogramma	146.000				146.000
Terugstorten begrote storting egalisatiereserve	-62.018	-847.666	-106.287	624.955	-391.016
Doorlichting begroting				451.691	451.691
Rente		346.162		54.656	400.818
Totaal	**3.107.551**	**3.763.643**	**680.222**	**2.857.140**	**10.408.557**
Verdeling organisatie	1.099.999	1.591.427	165.714		2.857.140
Incl. organisatie	**4.207.550**	**5.355.070**	**845.937**		**10.408.557**

8.2. Financiële positie

Arbeidsverplichtingen

Conform het besluit 'Begroting en Verantwoording' is het niet toegestaan voorzieningen op te nemen voor jaarlijks terugkerende verplichtingen met een vergelijkbaar volume. Dit gaat vooral om verplichtingen rondom vakantiegeld en het opgebouwde saldo vakantiedagen. Deze lasten zijn structureel gedekt in de begroting.

Investeringskredieten

Als onderdeel van de begroting is het meerjareninvesteringsplan vastgesteld. De geplande investeringen zijn aan te merken als investeringen met economisch nut en worden geactiveerd conform de regels die zijn vastgesteld in de financiële verordening. De effecten hiervan zijn in de kapitaallasten van de programma's verwerkt. De vast te stellen kredieten zijn opgenomen in bijlage 2 bij deze begroting.

Reserves

Het geraamde verloop van de reserves in 2025 is als volgt:

	1-1-2025	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2025
Algemene reserve				
Egalisatiereserve	3.379.700			3.379.700
	3.379.700	-	-	3.379.700
Bestemmingsreserves				
Gezondheidsmonitor	284.113	102.000	60.000	326.113
FLO	806.781			806.781
Uitwerkingskader Meldkamer	500.000			500.000
Tweede loopbaanbeleid	211.761		74.595	137.166
In te halen werkzaamheden	918.561		247.500	671.061
Gezonde leefomgeving	43.042		43.042	-
Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers	66.874		66.874	-
Wabo	200.000		90.000	110.000
	3.031.132	102.000	582.011	2.551.121
Totaal eigen vermogen	***6.410.832***	***102.000***	***582.011***	***5.930.821***

Bij de jaarrekening 2023 is in de resultaatbestemming voorgesteld om de bestemmingsreserves FLO (€ 800.000), in te halen werkzaamheden onderdelen Wnra (€ 100.000) en Omgevingswet (€ 135.000) in te zetten voor de fuwa en de bestemming per 01.01.2024 te wijzigen.
In afwachting van het bestuursbesluit is dit nog niet verwerkt in bovenstaand verloopoverzicht.

Voorzieningen

Het geraamde verloop in de voorzieningen in 2025 is als volgt:

	1-1-2025	Stortingen	Onttrekkingen	31-12-2025
Verplichtingen, verliezen, risico's				
Verplichtingen, verliezen, risico's				
Voorziening opgebouwde spaaruren	115.376			115.376
FLO	7.427.888	177.976	670.525	6.935.339
Voorziening spaaruren IKB	871.828	97.543		969.371
	8.415.092	275.519	670.525	8.020.086
Egalisatie van lasten				
Groot onderhoud Harlingertrekweg	333.930	67.713	157.364	244.279
Groot onderhoud brandweerkazernes	1.912.184	531.571	373.430	2.070.325
	2.246.114	599.284	530.794	2.314.604
Totaal voorzieningen	***10.661.205***	***874.803***	***1.201.319***	***10.334.689***

Geprognosticeerde balans 2025

	1-1-2025	31-12-2025		1-1-2025	31-12-2025
Materiële vaste activa	78.416	86.400	Eigen vermogen	6.973	6.493
Vorderingen	15.650	15.650	Voorzieningen	10.661	10.335
Liquide middelen	469	469	Langlopende schulden	67.492	67.438
Overlopende activa	5.997	5.997	Kortlopende schulden	10.081	10.081
			Overlopende passiva	5.325	14.169
	100.532	***108.516***		***100.532***	***108.516***

In de voorspelde balans is rekening gehouden met de geplande investeringen voor 2024 en 2025 en een stabiel werkkapitaal. Ook hebben we de geplande mutaties in reserves en voorzieningen, zoals in de eerdere paragrafen genoemd, verwerkt. De behoefte aan langlopende financiering is bepaald op basis van het meerjareninvesteringsplan en de vastgelegde financieringsstructuur. De rentelast voor deze financiering hebben we gedekt in de begroting 2025.
Bovenstaande balans is de basis voor de berekende financiële kengetallen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Bijlage 1.
Bijdrage per gemeente 2025-2028

	2025	2026	2027	2028
Achtkarspelen	€ 3.579.429	€ 3.736.311	€ 3.887.395	€ 4.037.996
Ameland	€ 973.298	€ 1.014.775	€ 1.055.314	€ 1.095.109
Dantumadiel	€ 2.377.935	€ 2.482.310	€ 2.582.750	€ 2.682.949
De Fryske Marren	€ 7.099.039	€ 7.408.994	€ 7.708.091	€ 8.005.614
Harlingen	€ 2.100.220	€ 2.192.169	€ 2.280.770	€ 2.369.035
Heerenveen	€ 6.770.404	€ 7.066.645	€ 7.352.188	€ 7.636.559
Leeuwarden	€ 18.119.068	€ 18.908.431	€ 19.671.023	€ 20.428.694
Noardeast-Fryslân	€ 6.037.589	€ 6.301.692	€ 6.556.295	€ 6.809.815
Ooststellingwerf	€ 3.432.687	€ 3.582.779	€ 3.727.504	€ 3.871.580
Opsterland	€ 3.834.309	€ 4.002.332	€ 4.164.159	€ 4.325.454
Schiermonnikoog	€ 280.459	€ 292.372	€ 304.036	€ 315.465
Smallingerland	€ 7.271.949	€ 7.590.333	€ 7.897.118	€ 8.202.748
Súdwest-Fryslân	€ 12.161.758	€ 12.693.319	€ 13.205.977	€ 13.716.229
Terschelling	€ 995.814	€ 1.038.560	€ 1.080.179	€ 1.121.198
Tytsjerksteradiel	€ 4.260.130	€ 4.446.508	€ 4.626.168	€ 4.805.077
Vlieland	€ 292.268	€ 304.766	€ 316.959	€ 328.951
Waadhoeke	€ 6.279.979	€ 6.554.397	€ 6.819.088	€ 7.082.504
Weststellingwerf	€ 3.270.292	€ 3.413.856	€ 3.551.998	€ 3.689.820
	€ 3.579.429	**€ 3.736.311**	**€ 3.887.395**	**€ 4.037.996**

2025

Bijdrage 2025	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.464.785	€ 167.991	€ 1.946.653	€ 3.579.429
Ameland	€ 199.822	€ 22.917	€ 750.560	€ 973.298
Dantumadiel	€ 998.795	€ 114.548	€ 1.264.592	€ 2.377.935
De Fryske Marren	€ 2.705.500	€ 310.284	€ 4.083.256	€ 7.099.039
Harlingen	€ 842.373	€ 96.609	€ 1.161.239	€ 2.100.220
Heerenveen	€ 2.687.027	€ 308.165	€ 3.775.212	€ 6.770.404
Leeuwarden	€ 6.612.479	€ 758.360	€ 10.748.229	€ 18.119.068
Noardeast-Fryslân	€ 2.383.912	€ 273.402	€ 3.380.274	€ 6.037.589
Ooststellingwerf	€ 1.344.476	€ 154.193	€ 1.934.018	€ 3.432.687
Opsterland	€ 1.563.916	€ 179.360	€ 2.091.034	€ 3.834.309
Schiermonnikoog	€ 51.100	€ 5.860	€ 223.498	€ 280.459
Smallingerland	€ 2.919.163	€ 334.788	€ 4.017.998	€ 7.271.949
Súdwest-Fryslân	€ 4.729.265	€ 542.382	€ 6.890.111	€ 12.161.758
Terschelling	€ 256.438	€ 29.410	€ 709.967	€ 995.814
Tytsjerksteradiel	€ 1.686.410	€ 193.408	€ 2.380.312	€ 4.260.130
Vlieland	€ 67.180	€ 7.705	€ 217.384	€ 292.268
Waadhoeke	€ 2.431.058	€ 278.809	€ 3.570.113	€ 6.279.979
Weststellingwerf	€ 1.377.259	€ 157.953	€ 1.735.080	€ 3.270.292
	€ 1.464.785	**€ 167.991**	**€ 1.946.653**	**€ 3.579.429**

2026

Bijdrage 2026	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.526.192	€ 182.887	€ 2.027.232	€ 3.736.311
Ameland	€ 208.198	€ 24.949	€ 781.628	€ 1.014.775
Dantumadiel	€ 1.040.667	€ 124.706	€ 1.316.938	€ 2.482.310
De Fryske Marren	€ 2.818.920	€ 337.798	€ 4.252.276	€ 7.408.994
Harlingen	€ 877.686	€ 105.175	€ 1.209.307	€ 2.192.169
Heerenveen	€ 2.799.672	€ 335.491	€ 3.931.482	€ 7.066.645
Leeuwarden	€ 6.889.686	€ 825.607	€ 11.193.137	€ 18.908.431
Noardeast-Fryslân	€ 2.483.850	€ 297.646	€ 3.520.196	€ 6.301.692
Ooststellingwerf	€ 1.400.839	€ 167.866	€ 2.014.074	€ 3.582.779
Opsterland	€ 1.629.478	€ 195.264	€ 2.177.590	€ 4.002.332
Schiermonnikoog	€ 53.242	€ 6.380	€ 232.750	€ 292.372
Smallingerland	€ 3.041.540	€ 364.475	€ 4.184.318	€ 7.590.333
Súdwest-Fryslân	€ 4.927.525	€ 590.477	€ 7.175.318	€ 12.693.319
Terschelling	€ 267.188	€ 32.018	€ 739.355	€ 1.038.560
Tytsjerksteradiel	€ 1.757.108	€ 210.558	€ 2.478.842	€ 4.446.508
Vlieland	€ 69.996	€ 8.388	€ 226.382	€ 304.766
Waadhoeke	€ 2.532.972	€ 303.532	€ 3.717.893	€ 6.554.397
Weststellingwerf	€ 1.434.997	€ 171.959	€ 1.806.901	€ 3.413.856
	€ 35.759.756	**€ 4.285.175**	**€ 52.985.617**	**€ 93.030.549**

2027

Bijdrage 2027	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.583.406	€ 196.769	€ 2.107.219	€ 3.887.395
Ameland	€ 216.003	€ 26.843	€ 812.468	€ 1.055.314
Dantumadiel	€ 1.079.679	€ 134.171	€ 1.368.900	€ 2.582.750
De Fryske Marren	€ 2.924.596	€ 363.439	€ 4.420.056	€ 7.708.091
Harlingen	€ 910.589	€ 113.159	€ 1.257.022	€ 2.280.770
Heerenveen	€ 2.904.626	€ 360.957	€ 4.086.604	€ 7.352.188
Leeuwarden	€ 7.147.968	€ 888.276	€ 11.634.779	€ 19.671.023
Noardeast-Fryslân	€ 2.576.965	€ 320.239	€ 3.659.091	€ 6.556.295
Ooststellingwerf	€ 1.453.354	€ 180.608	€ 2.093.542	€ 3.727.504
Opsterland	€ 1.690.564	€ 210.086	€ 2.263.510	€ 4.164.159
Schiermonnikoog	€ 55.238	€ 6.864	€ 241.933	€ 304.036
Smallingerland	€ 3.155.562	€ 392.141	€ 4.349.416	€ 7.897.118
Súdwest-Fryslân	€ 5.112.248	€ 635.298	€ 7.458.431	€ 13.205.977
Terschelling	€ 277.204	€ 34.448	€ 768.527	€ 1.080.179
Tytsjerksteradiel	€ 1.822.978	€ 226.541	€ 2.576.648	€ 4.626.168
Vlieland	€ 72.620	€ 9.024	€ 235.314	€ 316.959
Waadhoeke	€ 2.627.928	€ 326.572	€ 3.864.588	€ 6.819.088
Weststellingwerf	€ 1.488.792	€ 185.012	€ 1.878.195	€ 3.551.998
	€ 37.100.322	**€ 4.610.447**	**€ 55.076.243**	**€ 96.787.011**

2028

Bijdrage 2028	Gezondheid	Crisisbeheer	Brandweer	Totaal
Achtkarspelen	€ 1.642.436	€ 211.074	€ 2.184.486	€ 4.037.996
Ameland	€ 224.056	€ 28.794	€ 842.259	€ 1.095.109
Dantumadiel	€ 1.119.930	€ 143.925	€ 1.419.094	€ 2.682.949
De Fryske Marren	€ 3.033.626	€ 389.860	€ 4.582.128	€ 8.005.614
Harlingen	€ 944.536	€ 121.385	€ 1.303.114	€ 2.369.035
Heerenveen	€ 3.012.912	€ 387.198	€ 4.236.449	€ 7.636.559
Leeuwarden	€ 7.414.447	€ 952.852	€ 12.061.396	€ 20.428.694
Noardeast-Fryslân	€ 2.673.035	€ 343.519	€ 3.793.260	€ 6.809.815
Ooststellingwerf	€ 1.507.535	€ 193.738	€ 2.170.307	€ 3.871.580
Opsterland	€ 1.753.589	€ 225.359	€ 2.346.507	€ 4.325.454
Schiermonnikoog	€ 57.298	€ 7.363	€ 250.804	€ 315.465
Smallingerland	€ 3.273.202	€ 420.649	€ 4.508.898	€ 8.202.748
Súdwest-Fryslân	€ 5.302.835	€ 681.483	€ 7.731.911	€ 13.716.229
Terschelling	€ 287.539	€ 36.952	€ 796.707	€ 1.121.198
Tytsjerksteradiel	€ 1.890.940	€ 243.010	€ 2.671.127	€ 4.805.077
Vlieland	€ 75.327	€ 9.681	€ 243.943	€ 328.951
Waadhoeke	€ 2.725.899	€ 350.313	€ 4.006.292	€ 7.082.504
Weststellingwerf	€ 1.544.295	€ 198.462	€ 1.947.063	€ 3.689.820
	€ 38.483.436	**€ 4.945.617**	**€ 57.095.743**	**€ 100.524.796**

Bijlage 2.
Investeringskredieten 2025

Investeringskredieten	Krediet 2025
Kantoormeubilair	229.408
Mobiele telefoons, tablets, iPads	144.889
Systeem soft- en hardware	144.889
Werkplekautomatisering vanaf 2018	392.409
Overige kantoorinventaris	28.978
Installaties met digitale componenten	78.994
Werktuigbouwkundige installaties > 30 kW	121.493
Renovatie, restauratie en verbouwing van bedrijfsgebouwen	530.000
Organisatie	**1.671.061**
Inrichting GGD	100.000
Visuskaarten JGZ	35.000
GGD	**135.000**
Ademlucht	24.410
Dienstvoertuigen	457.266
Gebouwen	4.389.235
Grond	291.328
Hulpverleningsvoertuigen	93.165
Installaties	3.261.195
Mobiele telefonie, tablets en iPads	114.841
Overige (kantoor)inventaris	280.506
Overige brandweerinventaris	1.016.506
Persoonlijke beschermingsmiddelen	443.170
Personeel Materieelvoer- en vaartuigen	51.241
Renovatie en verbouwing	221.401
Tankautospuiten	4.560.674
Brandweer	**15.204.938**
Totaal investeringskredieten	**17.010.999**

Investeringskredieten Brandweer 2025-2028

Categorie	2025	2026	2027	2028
Ademlucht	24.410	1.278.281	1.096.061	382.148
Alarmeringsmiddelen			1.553.287	
Dienstvoertuigen	457.266	278.761	461.808	341.031
Gebouwen	4.389.235			
Grond	291.328			
Hulpverleningsvoertuigen	93.165		76.332	233.575
Installaties	3.261.195			
Mobiele telefonie, tablets en iPads	114.841	86.848	88.585	108.894
Overige (kantoor)inventaris	280.506			
Overige brandweerinventaris	1.016.506	349.783	258.522	302.626
Overige brandweervoertuigen		299.755	271.997	183.214
Persoonlijke beschermingsmiddelen	443.170	468.581	777.406	584.799
Personeel Materieelvoer- en vaartuigen	51.241	452.057		151.109
Redvoertuigen				908.346
Renovatie en verbouwing	221.401			
Tankautospuiten	4.560.674	3.055.536	4.441.751	1.274.856
Werkplekautomatisering			33.319	
Totaal	**15.204.938**	**6.269.602**	**9.059.068**	**4.470.598**

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Postbus 612
8901 BK Leeuwarden
T 088 22 99 999
E info@vrfryslan.nl
I www.veiligheidsregiofryslan.nl

Bezoekadres:
Harlingertrekweg 58
Leeuwarden

BTW nr: NL8173.71.072.B01
BIC: BNGHNL2G
IBAN: NL65 BNGH 028.51.28.647
KvK nr: 011 75 778

Aan de colleges van burgemeester en wethouders en de gemeenteraden van de Friese gemeenten

Datum	**Uw kenmerk**	**Uw brief van**	**Ons kenmerk**	**Bijlagen**
21 maart 2024			UIT/24014907/DIR	0
			Behandeld door	**Doorkiesnummer**
			A. Julianus	-
Onderwerp			**E-mail**	
aanbiedingsbrief begroting 2025 en jaarstukken 2023			a.julianus@vrfryslan.nl	

Geacht college, geachte raad,

Veiligheidsregio Fryslân levert een bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân. Wij zijn uw uitvoeringsorganisatie op het gebied van brandweerzorg, publieke gezondheidszorg en crisisbeheersing. Met deze brief en bijlagen maken wij onze bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân zichtbaar voor u.

Dat doen we aan de hand van twee documenten. De resultaten die we in 2023 hebben behaald, verantwoorden wij via de jaarstukken. Onze plannen voor 2025 staan in de begroting. Op deze twee stukken ontvangen wij graag uw zienswijze. In de volgende passages lichten wij de twee stukken kort toe.

Jaarstukken 2023
De afgelopen jaren stonden vooral in het teken van de diverse crisestaken. Inmiddels zijn deze taken in een nieuwe, veelal afrondende, fase beland. Hoewel de crisistaken in 2023 nog steeds onderdeel zijn geweest van onze dagdagelijkse werkzaamheden (in 2023 in totaal € 34 miljoen aan kosten), hebben we ons vizier weer teruggebracht naar de reguliere taken van Veiligheidsregio Fryslân. Ondanks de uitdagingen door de tekorten aan materieel en materiaal en de krapte op de arbeidsmarkt is de kwaliteit van onze dienstverlening op orde en zijn diverse successen behaald. De behaalde resultaten geven in deze dynamische tijden veel vertrouwen voor de toekomst. Het financiële resultaat van 2023 is € 562.000 voordelig.

In de nabije toekomst zien wij een aantal ontwikkelingen op ons af komen, waarop we verwachten extra inzet te moeten plegen. Dit betreft het lopende onderzoek naar de functiewaardering van verpleegkundigen en het onderzoek en de implementatie van een nieuw functiesysteem. Het voorstel is daarom om het resultaat volledig te bestemmen voor een brede doelstelling die verband houdt met functiewaardering. Daarnaast geldt dat voor een aantal bestemmingsreserves het risico waarvoor ze

gevormd zijn niet langer aan de orde is. Voor deze reserves wordt voorgesteld om de bestemming te wijzigen en deze in te zetten voor de functiewaardering.

Begroting 2025
De begroting is opgesteld op basis van de eerder in uw raad behandelde kaderbrief. Een ruime meerderheid van de gemeenten heeft ervoor gekozen om geen zienswijze in te dienen op deze kaderbrief. De ontvangen zienswijzen zijn via de reactienota van een reactie voorzien en geven geen aanleiding tot het aanpassen van de kaderbrief. De kaderbrief is daarom ongewijzigd vastgesteld in het algemeen bestuur van 14 maart.

Als basis voor de kaderbrief, en daarmee ook voor de nu voorliggende begroting, geldt de nieuwe financiële verordening. Met deze nieuwe verordening sluiten we voor de indexatie van de materiële kosten aan bij de indexatie zoals gemeenten deze ontvangen via het gemeentefonds. De loonkosten worden nog op dezelfde manier verrekend: op basis van de geldende cao.

Met uw ambtenaren hebben wij afgestemd om nog een correctie door te voeren op de indexatie van de materiële kosten in het financiële kader van 2025. De daadwerkelijke afrekening van deze indexatie zal plaatsvinden zodra de meicirculaire bekend is. Dit is in lijn met de afspraken die ook bekend staan als ‘scenario 3’. Daarmee geven we invulling aan de middels de zienswijzen kenbaar gemaakte wens.

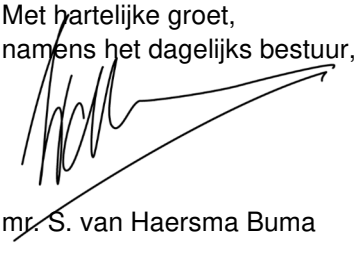
De andere wijziging ten opzichte van de kaderbrief betreft de rentelasten, daarvoor heeft een herrekening plaatsgevonden. Conform de financiële verordening zullen wij het werkelijke financieringsresultaat achteraf met u verrekenen.

Ravijnjaar
Nederlandse gemeenten kampen met structurele financiële uitdagingen. Daar zijn wij ons terdege van bewust. De VRF is altijd kritisch op kostenontwikkelingen; alleen noodzakelijke uitzettingen worden voorgesteld. Ook laten wij ons periodiek vergelijken met andere veiligheidsregio’s. Deze benchmark zal medio 2024 wederom worden uitgevoerd. Tevens start binnenkort het dekkingsplan bij de brandweer en worden het strategisch huisvestingplan en het takenpakket van de GGD geëvalueerd. Op basis van deze onderzoeken en evaluaties wordt het bestuur een actueel inzicht geboden om, indien gewenst, bij te sturen. Daarnaast blijven wij in gesprek met de gemeenten om zo samen op te trekken in deze, zoals het nu lijkt, lastige financiële periode.

Zienswijze
Wanneer wij uw zienswijze uiterlijk 13 juni ontvangen, kunnen we deze meenemen in het voorstel aan het Algemeen bestuur. Het definitieve besluit over jaarstukken en begroting vindt plaats op 10 juli a.s.

Mocht u vragen hebben, neemt u dan contact op met Anneree Julianus, beleidsadviseur planning & control. Zij is te bereiken via a.julianus@vrfryslan.nl of via 06-11286850.

Met hartelijke groet,
namens het dagelijks bestuur,

mr. S. van Haersma Buma

Contactpersoon	:	D. van Ruler
Telefoonnummer	:	14 0516
Ons kenmerk	:	ntb

Veiligheidsregio Fryslan
t.a.v. de heer Van Haersma Buma
Postbus 612
8901 BK LEEUWARDEN

Onderwerp: Zienswijze

Oosterwolde, 29 mei 2024

Beste meneer Van Haersma Buma,

Met uw brief van 21 maart 2024 biedt u ons de jaarstukken 2023 en de begroting 2025 aan. Op grond van de gemeenschappelijke regeling kunnen wij daarop een zienswijze geven.

Zienswijze
Op 28 mei 2024 heeft de gemeenteraad de stukken behandeld en heeft als volgt besloten:
Geen zienswijze in te dienen op de jaarstukken 2023 en de begroting 2025 van Veiligheidsregio Fryslân.

Tot slot
Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, dan kunt u daarvoor contact opnemen met Danny van Ruler. Hij is bereikbaar op telefoonnummer (0516) – 56 34 36.

Met vriendelijke groet,
De gemeenteraad van Ooststellingwerf

A. Hensen	J. Werkman
Raadsgriffier	Burgemeester

Raadsvoorstel

Commissievergadering	**:**	15 mei 2024
Titel		Wijziging gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân
Onderwerp	:	Gemeenschappelijke regeling VRF
Portefeuillehouder/Teamleider	:	Jack Werkman
Extern zaak ID (zaakcode)	:	0085186409

Datum collegevergadering
16 april 2024

Voorgesteld besluit
1. Toestemming te verlenen aan het College van B&W om de voorgestelde wijziging van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân vast te stellen.

Openbaar
Ja, passief via openbaar verslag

Inleiding
Op 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) gewijzigd. Deze wetswijziging beoogt een versterking van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen. Door de wijziging van de Wgr is een wijziging op een aantal onderdelen van de Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân (GR) noodzakelijk.

De wijziging van de Wgr bevat twee soorten bepalingen. Enerzijds zijn een aantal bepalingen direct werkend, deze gelden van rechtswege. Anderzijds leidt deze wetswijziging tot een aantal verplicht op te nemen onderdelen in de bestaande gemeenschappelijke regeling. Deze onderdelen zijn vrij uit te werken. Het betreft: de actieve informatieplicht (is al voldoende vastgelegd), evaluaties, participatie, zienswijze bij bepaalde voorgenomen besluiten en bepalingen omtrent uittreding.

Argumenten
1.1 Hiermee voldoen we aan de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regeling

Door de wijziging van de Wgr is het noodzakelijk de gemeenschappelijke regeling VRF aan te passen.

1.2 De raad is meegenomen in het proces.

De raad is in de raadsvergadering van 19 december 2023 op de hoogte gesteld van de GR Wgr en heeft de kans gekregen om hierover een zienswijze in te dienen. De raad heeft er voor gekozen om een zienswijze in te dienen op twee artikelen. De zienswijze op artikel 9a lid 1 is overgenomen en de zienswijze op artikel 38 is niet overgenomen. Voor de uitleg kunt u het document “zienswijze februari 2024” inzien (bijlage 2).

Kanttekeningen
N.v.t.

Financiële toelichting
N.v.t.

Publicatie voor bekendmaking

De raad heeft het college toestemming verleend om de voorgestelde wijziging van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân vast te stellen.

Vervolg

Na positief besluit van de raad besluitvorming door het college.

Burgemeester en wethouders van Ooststellingwerf,

, secretaris , burgemeester.

Bijlagen

1. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân 2024
2. Zienswijzennota februari 2024
3. Wijzigingsbesluit GR VRF 2024

Extern zaak ID (zaakcode) : 0085186409
De raad van de gemeente Ooststellingwerf;

nr.

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van ; 16 april 2024

Besluit

Toestemming te verlenen aan het College van B&W om de voorgestelde wijziging van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân vast te stellen.

Besloten in de openbare vergadering van 28 mei 2024.

, griffier. , voorzitter.

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

De colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Achtkarspelen, Ameland, Dantumadiel, De Fryske Marren, Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden, Noardeast-Fryslân, Ooststellingwerf, Opsterland, Schiermonnikoog, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Terschelling, Tytsjerksteradiel, Vlieland, Waadhoeke en Weststellingwerf

gelezen:

- het voorstel van het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Fryslân van 14 maart 2024;

overwegende dat:

- er door herindeling in de regio Fryslân een nieuwe gemeente is ontstaan;
- de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân voor het laatst gewijzigd is per 1 januari 2019;
- wijziging van de Wet gemeenschappelijke regeling op 1 juli 2022 aanleiding is om de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân te wijzigen;

gelet op:

- de Wet veiligheidsregio's
- de Gemeentewet
- de Wet gemeenschappelijke regelingen
- de Wet publieke gezondheid
- Politiewet 2012

met toestemming van:

- de gemeenteraden conform artikel 1, lid 2 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

B E S L U I T E N:

De gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân te wijzigen waarmee de regeling als volgt komt te luiden:

HOOFDSTUK 1 ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

1. In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder:
   a. de regeling: de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân
   b. het openbaar lichaam: als bedoeld in artikel 2, lid 1 van deze regeling
   c. de regio: het openbaar lichaam
   d. gemeenten: de aan deze regeling deelnemende gemeenten
   e. de raden: de raden van de deelnemende gemeenten
   f. de colleges: de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten
   g. de burgemeesters: de burgemeesters van de deelnemende gemeenten
   h. gedeputeerde staten: gedeputeerde staten van de provincie Fryslân
   i. de wet: de Wet veiligheidsregio's
   j. de Wgr: de Wet gemeenschappelijke regelingen
   k. Agendacommissie gezondheid: de door het algemeen bestuur ingestelde commissie als bedoeld in artikel 18 van deze regeling
   l. Agendacommissie veiligheid: de door het algemeen bestuur ingestelde commissie als bedoeld in artikel 18 van deze regeling
   m. Bestuurscommissie gezondheid: de door het algemeen bestuur ingestelde commissie als bedoeld in artikel 18 van deze regeling

n. Bestuurscommissie veiligheid: de door het algemeen bestuur ingestelde commissie als bedoeld in artikel 18 van deze regeling
o. de algemeen directeur: de hoogst leidinggevende van het openbaar lichaam als bedoeld in artikel 25 van deze regeling
p. het werkgebied: het gebied als bedoeld in artikel 8 van de wet
q. personeel: het personeel in dienst van het openbaar lichaam.

2. Waar in deze regeling artikelen van de Gemeentewet of van enige andere wet of wettelijke regeling van overeenkomstige toepassing worden verklaard, worden in die artikelen voor de gemeente, de raad, het college van burgemeester en wethouders achtereenvolgens gelezen de Veiligheidsregio Fryslân, het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.

Artikel 2 Het openbaar lichaam

1. Er is een openbaar lichaam, genaamd Veiligheidsregio Fryslân.
2. Het openbaar lichaam bezit rechtspersoonlijkheid en is gevestigd te Leeuwarden.
3. Het gebied waarvoor deze regeling geldt betreft het gezamenlijke grondgebied van de deelnemende gemeenten.

Artikel 3 Bestuursorganen

1. De regio kent de volgende bestuursorganen:

- het algemeen bestuur
- het dagelijks bestuur
- de voorzitter.

2. Het algemeen bestuur kan overeenkomstig de artikelen 24, 24a en 25 Wgr commissies instellen.

HOOFDSTUK 2 BELANGEN, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

Artikel 4 Belangen

De regio heeft tot doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de gemeenten op de terreinen van:

a. publieke gezondheidszorg
b. brandweerzorg
c. geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
d. rampenbestrijding en crisisbeheersing
e. het bevorderen van de multidisciplinaire samenwerking en de coördinatie in de uitvoering van rampenbestrijding en crisisbeheersing
f. het in stand houden en beheren van de meldkamerfunctie.
g. het zijn van een platform voor samenwerking voor aan hulpverlening gelieerde diensten, partners dan wel organisaties en andere openbare lichamen.

Artikel 5 Taken en bevoegdheden

Bij deze regeling worden aan het algemeen bestuur overgedragen:
a. de taken en bevoegdheden conform artikel 10 van de wet;
b. de taken en bevoegdheden tot het instellen en het in stand houden van de regionale gezondheidsdienst conform artikel 14 van de Wet publieke gezondheid;
c. de taken en bevoegdheden conform artikel 5, tweede lid, onder a tot en met d en artikel 6b, derde lid van de Wet publieke gezondheid;
d. de taken en bevoegdheden tot het verschaffen van de mogelijkheid tot het doen schouwen van lijken conform artikel 4 van de Wet op de lijkbezorging;
e. het opzetten en beheren van gemeenschappelijke pools (expertteams) van ambtenaren voor met name benoemde functies ten behoeve van de lokale uitvoering van de gemeentelijke processen;
f. het (doen) opstellen en bijhouden van de geregionaliseerde draaiboeken voor de gemeentelijke processen;

g. het aanbieden van een opleidings- en oefenprogramma en het registreren van de geoefendheid van de ambtenaren die in de onder sub. a genoemde pools zijn participeren.

Artikel 6 Dienstverlening

1. De regio is bevoegd tot het verrichten van diensten voor een of meer deelnemende gemeenten en/of derden.
2. De dienstverlening geschiedt op basis van een overeenkomst tussen de regio en de gemeenten(n) en/of derden die het aangaat dan wel aangaan. In deze overeenkomst wordt neergelegd welke prestaties de regio zal leveren, de kosten die daarvoor in rekening worden gebracht en de voorwaarden waaronder tot dienstverlening wordt overgegaan en de beëindiging daarvan.

Artikel 6a Deelname privaatrechtelijke rechtspersonen

1. Het algemeen bestuur kan tot oprichting besluiten van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen.
2. De oprichting moet in het bijzonder aangewezen worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang.
3. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raden van de deelnemende gemeenten een ontwerp besluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenking ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.

HOOFDSTUK 3 HET ALGEMEEN BESTUUR

Artikel 7 Samenstelling

1. Het algemeen bestuur van de regio bestaat overeenkomstig artikel 11, lid 1, van de wet, uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.
2. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt zodra een lid ophoudt burgemeester te zijn van de gemeente die hij vertegenwoordigt.
3. Een lid van het algemeen bestuur wordt bij verhindering vertegenwoordigd op de wijze zoals is bepaald in artikel 77, eerste lid, van de Gemeentewet.
4. De hoofdofficier van justitie en de voorzitter van het waterschap, dat binnen het werkgebied van de regio is gelegen, worden gelet op artikel 12, lid 1, van de wet uitgenodigd deel te nemen aan de vergaderingen van het algemeen bestuur.
5. De commissaris van de Koning wordt gelet op artikel 13 van de wet uitgenodigd om bij de vergaderingen van het algemeen bestuur van de regio aanwezig te zijn. De commissaris kan zich laten vertegenwoordigen.
6. De voorzitter van de regio nodigt gelet op artikel 12, lid 2 van de wet andere functionarissen wiens aanwezigheid in verband met de te behandelen onderwerpen van belang is, uit deel te nemen aan de vergaderingen van het algemeen bestuur.

Artikel 8 Taken en bevoegdheden

1. Alle opgedragen taken en bevoegdheden in het kader van deze regeling, die niet aan het dagelijks bestuur zijn opgedragen, behoren aan het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur kan besluiten tot een verdere toedeling van bevoegdheden aan het dagelijks bestuur.
3. Van de verdere toedeling van bevoegdheden aan het dagelijks bestuur zijn in ieder geval uitgezonderd de besluiten genoemd in artikel 25, lid 3 Wgr.

Artikel 9 Werkwijze

1. Het algemeen bestuur vergadert jaarlijks tenminste tweemaal en voorts zo dikwijls de voorzitter of het dagelijks bestuur dit nodig oordeelt, of – binnen een termijn van drie weken nadat het schriftelijke verzoek is gedaan – indien tenminste 1/5 deel van het aantal leden dat onder opgaaf van de te behandelen onderwerpen schriftelijk verzoeken.
2. Het algemeen bestuur stelt een reglement van orde vast voor zijn vergaderingen en overige werkzaamheden.
3. Het reglement als bedoeld in het tweede lid wordt aan de deelnemende gemeenten toegezonden.
4. De uitnodiging voor de vergadering gaat uit van de voorzitter. De uitnodiging gaat vergezeld van een agenda met daarbij behorende stukken.

5. De agenda en de daarbij behorende stukken worden, bijzondere omstandigheden daargelaten, ten minste 14 dagen voor de vergadering van het algemeen bestuur gepubliceerd.
6. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar. De deuren worden gesloten wanneer een vijfde van de aanwezige leden daarom verzoekt of de voorzitter het nodig oordeelt. Het algemeen bestuur beslist vervolgens of met gesloten deuren zal worden vergaderd en wie, naast de leden van het algemeen bestuur, aanwezig mogen zijn bij die vergadering.
7. In een besloten vergadering kan niet worden besloten over:
   a. beleidsplannen
   b. de begroting
   c. de rekening
   d. het wijzigen van deze regeling
   e. een liquidatieplan
   f. tarieven
   g. rechtspositieregeling
   h. regelingen met andere openbare lichamen.
8. Het algemeen bestuur beslist bij meerderheid van stemmen (ieder lid één stem). Indien de stemmen staken geeft de stem van de voorzitter de doorslag.

Artikel 9a Zienswijzen
1. Het algemeen bestuur besluit om, voorafgaand aan het nemen van een besluit met grote financiële, politieke of maatschappelijke impact, de raden van de gemeenten in de gelegenheid te stellen om een zienswijze naar voren te brengen.
2. Het algemeen bestuur biedt de raden de termijn van minimaal acht weken voor het naar voren brengen van een zienswijze.
3. Voorafgaande aan het nemen van het besluit waarover de zienswijze gegeven is stelt het algemeen bestuur de raden van de gemeenten schriftelijk en gemotiveerd in kennis van het oordeel over de zienswijze, bedoeld in het eerste lid, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.

Artikel 9b Burgerparticipatie
Ingezetenen van de deelnemende gemeenten en belanghebbenden worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op grond van deze regeling betrokken, voor zover dat bij of krachtens wet vereist is, of voor zover door het bestuur bepaald.

HOOFDSTUK 4 HET DAGELIJKS BESTUUR

Artikel 10 Samenstelling
1. Het dagelijks bestuur bestaat uit:
   a. de voorzitter van het algemeen bestuur
   b. de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid
   c. de voorzitter van de agendacommissie Veiligheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Veiligheid. Indien de voorzitter van de agendacommissie en de voorzitter van het algemeen bestuur dezelfde persoon zijn dan is de plaatsvervangend voorzitter van de agendacommissie Veiligheid eveneens lid van het dagelijks bestuur.
2. De voorzitter van het algemeen bestuur is ook voorzitter van het dagelijks bestuur.
3. De voorzitter heeft de leiding tijdens de vergadering van het dagelijks bestuur.
4. De zittingsperiode van de leden van het dagelijks bestuur loopt gelijk met de looptijd van de raden.
5. De leden van het dagelijks bestuur blijven hun functie waarnemen totdat in hun opvolging is voorzien.
6. Indien tussentijds een plaats van een lid openvalt, wordt zo spoedig mogelijk een nieuw lid benoemd. Dit lid maakt de nog resterende periode van zijn voorganger af.

Artikel 11 Taken en bevoegdheden
Het dagelijks bestuur is belast met onder andere:
a. de voorbereiding van alles waarover in de vergadering van het algemeen bestuur zal worden beraadslaagd en besloten
b. de uitvoering van de besluiten van het algemeen bestuur

c. het nemen van alle conservatoire maatregelen, zowel in als buiten rechte, en het doen van alles wat nodig is ter voorkoming van verjaren en verlies van recht of bezit
d. het uitvoeren van de taken voortvloeiend uit de bij deze regeling opgedragen bevoegdheden
e. het uitvoeren van de taken voortvloeiend uit de opgedragen bevoegdheden overeenkomstig artikel 8, lid van deze regeling.

Artikel 12 Werkwijze en vergaderorde

1. Het dagelijks bestuur vergadert zo dikwijls de voorzitter dit nodig oordeelt, of zulks schriftelijk door één lid onder opgave van de te behandelen onderwerpen wordt verzocht.
2. In de eerste vergadering van elke zittingsperiode stelt het dagelijks bestuur een taakverdeling voor zijn leden vast en doet daarvan mededeling aan het algemeen bestuur.
3. Het dagelijks bestuur beslist bij meerderheid van stemmen (ieder lid één stem).
4. Op uitnodiging van de voorzitter kunnen overige adviseurs de vergadering bijwonen.
5. Het dagelijks bestuur kan een reglement van orde vaststellen voor zijn vergaderingen en overige werkzaamheden.

Artikel 13 Regelen van de organisatie

1. Teneinde een doelmatige taakuitoefening van de regio te bevorderen draagt het dagelijks bestuur zorg voor een organisatieverordening.
2. De organisatieverordening dient in elk geval te bevatten:
   a. de taken, structuur en werkwijze van de ambtelijke organisatie;
   b. de mandaten aan de functionarissen in dienst van de regio.
3. De organisatieverordening wordt ter kennisneming toegezonden aan het algemeen bestuur.

HOOFDSTUK 5 DE VOORZITTER

Artikel 14 Voorzitter algemeen bestuur

1. De voorzitter van het algemeen bestuur is, overeenkomstig artikel 11, lid 2 van de wet, bij koninklijk besluit, gehoord het algemeen bestuur, benoemd uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.
2. Het algemeen bestuur wijst een van zijn leden aan die de voorzitter bij afwezigheid vervangt.
3. De voorzitter vertegenwoordigt de regio in en buiten rechte.

Artikel 15 Rol van de voorzitter bij bovenlokale rampen en crises

1. In geval van een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis, of van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, is de voorzitter ten behoeve van de rampenbestrijding en crisisbeheersing in de betrokken gemeenten bij uitsluiting bevoegd toepassing te geven aan:
   a. de artikelen 4 tot en met 7 van de wet
   b. de artikel 172 tot en met 177 van de Gemeentewet, met uitzondering van artikel 176, derde tot en met zesde lid
   c. de artikelen 11, 14, eerste lid, 56, eerste en vierde lid, en 62 van de Politiewet 2012
   d. de artikelen 5 tot en met 9 van de Wet openbare manifestaties.
2. De voorzitter roept een regionaal beleidsteam bijeen, dat bestaat uit de burgemeesters van de gemeenten die betrokken zijn of dreigen te worden bij de ramp of crisis, alsmede uit de hoofdofficier van justitie. De voorzitter van elk direct betrokken waterschap wordt uitgenodigd deel uit te maken van het beleidsteam.
3. De voorzitter wijst een regionaal operationeel leider aan, die is belast met de leiding van een regionaal operationeel team, dat bestaat uit leidinggevenden van de betrokken diensten. De regionaal operationeel leider neemt deel aan de vergaderingen van het regionaal beleidsteam. De voorzitter van de regio nodigt voorts de functionarissen wier aanwezigheid in verband met de omstandigheden van belang is, deel te nemen aan de vergaderingen.
4. Tenzij de vereiste spoed zich daartegen verzet, neemt de voorzitter geen besluiten met toepassing van de in het eerste lid genoemde artikelen dan nadat hij het regionaal beleidsteam daarover heeft geraadpleegd. Een burgemeester kan in het regionaal beleidsteam schriftelijk bezwaar doen aantekenen, indien hij van mening is dat een voorgenomen besluit het belang van zijn gemeente onevenredig schaadt.
5. De voorzitter geeft de regionaal operationeel leider de bevelen die hij nodig acht in verband met de uitvoering van de door hem genomen besluiten.
6. Zodra de omstandigheden het toelaten, ontbindt de voorzitter het regionaal beleidsteam.

Artikel 16 Verantwoording aan de gemeenteraad

1. De voorzitter brengt na afloop van een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis, in overeenstemming met de burgemeesters die deel uitmaakten van het regionaal beleidsteam, schriftelijk verslag uit aan de raden van de getroffen gemeenten over het verloop van de gebeurtenissen en de besluiten die hij heeft genomen. Hij vermeldt daarbij of een burgemeester gebruik heeft gemaakt van de bevoegdheid schriftelijk bezwaar aan te tekenen.
2. De voorzitter beantwoordt, in overeenstemming met de burgemeesters die deel uitmaakten van het regionaal beleidsteam, schriftelijk de vragen die de raden na ontvangst van het verslag stellen.
3. De voorzitter verstrekt in een raad van een gemeente mondelinge inlichtingen over de besluiten, bedoeld in het eerste lid, indien de betreffende raad daarom verzoekt.

HOOFDSTUK 6 COMMISSIES

Artikel 17 Commissies

Het algemeen bestuur kan, met in acht neming van de bepalingen in de artikelen 24, 24a en 25 van de Wgr, bij verordening commissies instellen.

Artikel 18 Agenda- en bestuurscommissies

Het algemeen bestuur besluit in elk geval, overeenkomstig artikel 25 Wgr, tot de instelling van de navolgende commissies:

a. Agendacommissie Gezondheid
b. Agendacommissies Veiligheid
c. Bestuurscommissie Gezondheid
d. Bestuurscommissie Veiligheid.

HOOFDSTUK 7 DE SECRETARIS

Artikel 19 De secretaris

1. De algemeen directeur is secretaris van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.
2. De secretaris staat het algemeen bestuur, dagelijks bestuur en de voorzitter bij in de uitoefening van hun taak terzijde en is in de vergaderingen van het algemeen en dagelijks bestuur aanwezig.
3. De secretaris ondertekent namens het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur alle uitgaande stukken.
4. De algemeen directeur wordt door een ambtelijk secretaris bijgestaan.
5. Het dagelijks bestuur voorziet in de plaatsvervanging van de secretaris.

HOOFDSTUK 8 INLICHTINGEN, VERANTWOORDING EN ONTSLAG

Artikel 20 Het dagelijks bestuur en de voorzitter ten opzichte van het algemeen bestuur

1. De leden van het dagelijks bestuur zijn, tezamen en ieder afzonderlijk, aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door hen gevoerde bestuur.
2. Zij geven ongevraagd aan het algemeen bestuur alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het dagelijks bestuur te voeren en gevoerde bestuur nodig is.
3. Zij geven – tezamen dan wel afzonderlijk – aan het algemeen bestuur, wanneer dit bestuur of één of meer leden daarvan hierom verzoekt, alle gevraagde inlichtingen.
4. Een lid van het dagelijks bestuur kan door het algemeen bestuur worden ontslagen, indien dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit. In dit geval zijn de artikelen 49 en 50 van de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing.
5. Het bepaalde in het eerste tot en met het derde lid is van overeenkomstige toepassing op de voorzitter voor het door hem gevoerde bestuur.

Artikel 21 Het algemeen en het dagelijks bestuur ten opzichte van colleges

1. Het algemeen en het dagelijks bestuur geven aan de colleges van de deelnemende gemeenten ongevraagd alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.
2. Het algemeen en het dagelijks bestuur verstrekken aan de colleges van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen die door één of meer leden van die colleges worden verlangd.

Artikel 22 De leden van het algemeen bestuur ten opzichte van colleges

1. Een lid van het algemeen bestuur verschaft het college waarvan dit lid deel uitmaakt, alle inlichtingen, die door dat college of door één of meer leden van dat college worden verlangd en wel op de in het reglement van orde voor de vergaderingen van dat college aangegeven wijze.
2. Een lid van het algemeen bestuur is het college waarvan dit lid deel uitmaakt verantwoording verschuldigd voor het door hem in dat bestuur gevoerde beleid en wel op de in het reglement van orde voor de vergaderingen van dat college aangegeven wijze.

Artikel 23 Het algemeen en dagelijks bestuur ten opzichte van raden

1. Het algemeen en het dagelijks bestuur geven aan de raden van de deelnemende gemeenten ongevraagd alle informatie die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.
2. Het algemeen en het dagelijks bestuur verstrekken aan de raden van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen die door een of meer leden van die raden worden verlangd.

Artikel 24 De leden van het algemeen bestuur ten opzichte van raden

1. Een lid van het algemeen bestuur verschaft aan de raad van zijn gemeente alle inlichtingen, die door die raad of door één of meer leden van die raad worden verlangd en wel op de in het reglement van orde voor de vergaderingen van die raad aangegeven wijze.
2. Een lid van het algemeen bestuur is aan de raad van zijn gemeente verantwoording verschuldigd voor het door hem in dat bestuur gevoerde beleid en wel op de in het reglement van orde voor de vergaderingen van die raad aangegeven wijze.

HOOFDSTUK 9 DE AMBTELIJKE ORGANISATIE

Artikel 25 Algemeen directeur/directieteam

1. De leiding van de ambtelijke organisatie berust bij de algemeen directeur.
2. De algemeen directeur wordt bij zijn werkzaamheden ondersteund door een in te stellen directieteam.
3. De taken en bevoegdheden van de algemeen directeur, alsmede de samenstelling, taken en bevoegdheden van het directieteam zijn vastgelegd in de door het dagelijks bestuur vast te stellen organisatieverordening overeenkomstig artikel 13 van deze regeling.

Artikel 26 Overig personeel

1. Het dagelijks bestuur benoemt, schorst en ontslaat de algemeen directeur en de leden van het directieteam, voor zover wettelijke bepalingen dit toestaan.
2. Benoeming, schorsing en ontslag van het overige personeel wordt gemandateerd aan de algemeen directeur.
3. Het dagelijks bestuur kan voor het personeel de nodige instructies vaststellen.
4. Voor het personeel, daaronder begrepen de algemeen directeur en de leden van het directieteam, zijn van toepassing de Collectieve Arbeidsvoorwaarden Regeling (CAR) en de Uitwerkingsovereenkomst (UWO).

HOOFDSTUK 10 FINANCIELE BEPALINGEN

Artikel 27 Administratie en controle

Het algemeen bestuur stelt regels vast met betrekking tot de organisatie van de financiële administratie en van het beheer van de geldmiddelen, met inachtneming van de artikelen 212 tot en met 215 van de Gemeentewet.

Artikel 28 Meerjarig financieel kader

1. Het dagelijks bestuur biedt jaarlijks voor 1 januari de colleges en de raden een ontwerp financieel kader aan voor het tweede daarop volgende dienstjaar, alsmede voor ten minste drie op dat dienstjaar aansluitende jaren. In dit kader worden de ontwikkelingen met betrekking tot de opgedragen taken beschreven en de financiële consequenties daarvan aangegeven. Dit kader is daarmee de opmaat voor de op te stellen begroting en meerjarenraming.

2. De raden kunnen over het meerjarig financieel kader het dagelijks bestuur van hun zienswijze doen blijken. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren bij het ontwerp meerjarig financieel kader, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden. Het dagelijks bestuur stelt de raden van de deelnemende gemeenten voorafgaande aan het vaststellen van het meerjarig financieel kader in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.
3. Het algemeen bestuur stelt het meerjarig financieel kader vast voor 15 maart van het jaar, voorafgaand aan die jaren, waarvoor het meerjarig financieel kader de opmaat is.

Artikel 29 Begroting en meerjarenraming

1. Het dagelijks bestuur biedt jaarlijks een ontwerpbegroting voor het volgend dienstjaar, alsmede een meerjarenraming voor ten minste drie op dat dienstjaar aansluitende jaren aan. De ramingen in de ontwerpbegroting en de meerjarenraming worden toegelicht. Zowel de ontwerpbegroting als de meerjarenraming worden twaalf weken voordat zijn aan het algemeen bestuur worden aangeboden door het dagelijks bestuur toegezonden aan de raden.
2. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de colleges voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van de kosten algemeen verkrijgbaar gesteld. Artikel 190 lid 2 van de Gemeentewet is van overeenkomstige toepassing.
3. De raden kunnen over de ontwerpbegroting en de meerjarenraming het dagelijks bestuur van hun zienswijze doen blijken. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden. Het dagelijks bestuur stelt de raden van de deelnemende gemeenten voorafgaande aan het vaststellen van de ontwerpbegroting in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.
4. Terstond na de vaststelling zendt het algemeen bestuur, zo nodig, de begroting en de meerjarenraming aan de raden. Deze kunnen van hun zienswijze doen blijken bij gedeputeerde staten.
5. Het dagelijks bestuur zendt de begroting en de meerjarenraming binnen twee weken doch in ieder geval voor 15 juli aan gedeputeerde staten.
6. In de begroting wordt voor elke gemeente voor het jaar waarop de begroting betrekking heeft de verschuldigde bijdrage aangegeven.
7. De bijdrage volgens de begroting van een bij contract opgedragen uitvoerende taak wordt berekend op basis van de kostprijs welke aan die uitvoerende taak ten grondslag ligt.
8. Het bepaalde in het derde en het vijfde lid van dit artikel is mede van toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting. Hiervan zijn uitgezonderd wijzigingen van de begroting die niet leiden tot wijziging van de gemeentelijke bijdrage of wijzigingen die geen wijziging van beleid inhouden.

Artikel 30 Bijdragen van de gemeenten

1. In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage elke deelnemende gemeente verschuldigd is voor het jaar waarop de begroting betrekking heeft. Voor zover daarover bij specifieke taken geen afwijkend besluit is genomen door het algemeen bestuur, wordt als verdeelsleutel gehanteerd het aantal inwoners volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers per 1 januari van het jaar, voorafgaande aan dat, waarvoor de bijdrage verschuldigd is.
2. De deelnemende gemeenten betalen elke maand voor de 16^{e} van die maand 1/12 deel van de verschuldigde bijdrage.
3. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de regio te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.

Artikel 31 Jaarrekening

1. Het dagelijks bestuur biedt de rekening over het afgelopen jaar en het jaarverslag, daarbij gevoegd de accountantsverklaring, bedoeld in artikel 213, derde lid van de Gemeentewet, het verslag van bevindingen, bedoeld in artikel 213, vierde lid van de Gemeentewet, en de verslagen bedoeld in artikel 213a, tweede lid van de Gemeentewet jaarlijks voor 1 april ter vaststelling aan het algemeen bestuur aan onder gelijktijdige toezending aan de raden van de gemeenten.
2. De raden van de gemeenten kunnen binnen acht weken na toezending bij het algemeen bestuur hun zienswijze over de jaarrekening naar voren brengen. Het algemeen bestuur stelt de raden van de deelnemende gemeenten voorafgaande aan het vaststellen van de

jaarrekening in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.
3. Het algemeen bestuur stelt de jaarrekening vast voor 15 juli, volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft.
4. Zij wordt binnen twee weken na vaststelling, doch in ieder geval voor 15 juli, met alle bijbehorende stukken en het jaarverslag aan gedeputeerde staten aangeboden.
5. Vaststelling van de jaarrekening strekt het dagelijks bestuur tot décharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden.

Artikel 32 Bestemming van het resultaat over het boekjaar

1. Uit de jaarrekening blijkt het werkelijke saldo over het boekjaar, en het voorstel van het dagelijks bestuur voor bestemming van dit saldo. Dit voorstel wordt tezamen met de jaarrekening ter zienswijze voorgelegd, conform artikel 31, lid 1. Het algemeen bestuur stelt de resultaatbestemming gelijktijdig met de jaarrekening vast.
2. Indien uit de vastgestelde resultaatbestemming een nadere verrekening met de deelnemende gemeenten blijkt, dan vindt deze plaats binnen een maand na vaststelling van de jaarrekening. Deze verrekening vindt plaats conform de verdeelsleutel die is vastgesteld voor het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft.

HOOFDSTUK 12 HET ARCHIEF

Artikel 33 Het archief

1. Het dagelijks bestuur is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de regio en haar organen, overeenkomstig een door het algemeen bestuur vast te stellen regeling. Deze regeling wordt gedeputeerde staten medegedeeld.
2. De secretaris is belast met het beheer van de archiefbescheiden, bedoeld in het eerste lid, overeenkomstig de door het dagelijks bestuur vast te stellen nadere regeling.
3. Voor de bewaring van de op grond van artikel 12 van de Archiefwet 1995 over te brengen archiefbescheiden wijst het dagelijks bestuur een archiefbewaarplaats aan.
4. De beheerder van de in het vorige lid aan te wijzen archiefbewaarplaats oefent overeenkomstig de regeling als bedoeld in het eerste lid toezicht uit op het beheer van de archiefbescheiden van de regio en haar organen, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats.

HOOFDSTUK 13 TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING

Artikel 34 Toetreding

1. Toetreding van gemeenten tot deze regeling is slechts mogelijk na wijziging van de indeling van gemeenten in regio's als bedoeld is artikel 8 van de wet.
2. Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van de toetreding en kan voorwaarden verbinden aan de toetreding.

Artikel 34a Uittreding

1. Uittreding van gemeenten uit deze regeling is slechts mogelijk na wijziging van de indeling van gemeenten in regio's als bedoeld is in artikel 8 van de wet.
2. Het college dat moet uittreden doet een verzoek hiertoe aan de voorzitter. De voorzitter zendt het verzoek onverwijld aan het algemeen bestuur.
3. Het uittredende college en het dagelijks bestuur doen gezamenlijk een voorstel voor de gevolgen van de uitreding. Onder de gevolgen van de uittreding worden verstaan de financiële-, juridische-, personele- en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding.
4. Het voorstel bevat in ieder geval de vergoeding van de berekenbare kosten die rechtstreeks het gevolg zijn van de uittreding.
5. Indien er als gevolg van de uittreding personele consequenties zijn, dient daarvoor een sociaal statuut te worden vastgesteld.
6. De uittreding vindt plaats nadat de colleges in meerderheid hebben ingestemd met het voorstel inzake de gevolgen en daarmee de uittreding zelf, waarbij in ieder geval het uittredende college moet instemmen.

Artikel 35 Wijziging

1. Zowel het algemeen bestuur, op voorstel van het dagelijks bestuur, als de colleges van de deelnemende gemeenten kunnen voorstellen doen tot wijziging van de regeling.
2. De regeling kan worden gewijzigd bij een daartoe strekkend besluit van de colleges, onder gelijktijdige toestemming van de raden, van tenminste tweederde van de deelnemende gemeenten. Voor wijzigingen in hoofdstuk 2 van deze regeling is een daartoe strekkend besluit van alle colleges, onder gelijktijdige toestemming van de raden, noodzakelijk.

Artikel 36 Opheffing
1. Deze regeling kan slechts worden opgeheven na het vervallen van de verplichting tot samenwerking als bedoeld in de wet.
2. Ingeval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie en stelt daarvoor de nodige regelen. Hierbij kan van de bepalingen van de regeling worden afgeweken.
3. Zo nodig blijven de organen van het samenwerkingsverband ook na het tijdstip van opheffing in functie, totdat de liquidatie is voltooid.

HOOFDSTUK 14 SLOTBEPALINGEN

Artikel 37 Duur van de regeling
De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 38 Evaluatie
Het algemeen bestuur draagt ervoor zorg dat de regeling periodiek, doch tenminste één maal per vier jaar wordt geëvalueerd.

Artikel 39 Inwerkingtreding
Deze gewijzigde regeling treedt in werking met ingang van 1 juli 2024.

Artikel 40 Titel
De regeling wordt aangehaald als ‘Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân’.

Aldus vastgesteld in de Colleges van Burgemeester en Wethouders van de deelnemende gemeenten, voor deze,

Voorzitter Veiligheidsregio Fryslân,

S. Van Haersma Buma

Secretaris Veiligheidsregio Fryslân,

W. Kleinhuis

Zienswijzennota Concept-Wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân 2024

1 Inleiding

1.1 Inhoud en opbouw notitie

Op grond van artikel 1 uit de Wet gemeenschappelijke regeling zijn alle gemeenteraden in de gelegenheid gesteld om hun zienswijze naar voren te brengen over het Concept wijzigingsbesluit gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân 2024. In deze nota zijn alle ontvangen zienswijzen overzichtelijk weergegeven. In de overzichtstabel zijn de gemeenteraden waarvan geen reactie is ontvangen blanco gelaten. De zienswijzen zijn beoordeeld en voorzien van een toelichting. Naar aanleiding van het concept wijzigingsbesluit en de beoordeling van de zienswijzen wordt een definitief wijzigingsvoorstel voorgelegd aan het algemeen bestuur.

1.2 Leeswijzer

In paragraaf 2 is een overzichtstabel opgenomen van de zienswijzen per gemeente.
In paragraaf 3 is de beoordeling van de inhoudelijke zienswijzen opgenomen.

2 Overzicht van de zienswijzen per gemeente

Overzicht zienswijze per gemeente			
Gemeente	Datum zienswijze raad	Zienswijze	
Achtkarspelen	15/12/23	Artikel 3 lid 2 en artikel 9a aansluiten terminologie Wgr wijzigen ‘regio’ of ‘bestuur’ in ‘algemeen bestuur’. Verduidelijken wijze besluitvorming en kaders bepalen voor artikel 9a lid 1.	Overgenomen in voorstel Opnemen in kaderbrief
Ameland			
Dantumadiel			
De Fryske Marren	20/12/23	Geen zienswijze.	
Harlingen	20/12/23	Geen zienswijze.	
Heerenveen	14/12/23	Artikel 9a lid 1 aanpassen: ‘het bestuur besluit om… de raden van de gemeenten in de gelegenheid te stellen om een zienswijze naar voren te brengen’. Het voorstel is om de kan-bepaling in artikel 9a lid 1 te schrappen. Artikel 38. Evaluatie eens in de twee jaar in plaats van de voorgestelde vier jaar.	Overgenomen in voorstel Niet overgenomen in voorstel
Leeuwarden			
Noardeast-Fryslan			

Oostellingwerf	19/12/23	Artikel 9a lid 1 aanpassen: ‘het bestuur besluit om… de raden van de gemeenten in de gelegenheid te stellen om een zienswijze naar voren te brengen’. Artikel 38. Evaluatie eens in de twee jaar in plaats van de voorgestelde vier jaar.	Overgenomen in voorstel Niet overgenomen in voorstel
Opsterland	13/11/23	Geen zienswijze.	
Schiermonnikoog	19/12/23	Artikel 38. Evaluatie eens in de twee jaar in plaats van de voorgestelde vier jaar.	Niet overgenomen in voorstel
Smallingerland	09/01/24	Artikel 9a lid 1 aanpassen: ‘het bestuur besluit om… de raden van de gemeenten in de gelegenheid te stellen om een zienswijze naar voren te brengen’. Het voorstel is om de kan-bepaling in artikel 9a lid 1 te schrappen. Artikel 38. Evaluatie eens in de twee jaar in plaats van de voorgestelde vier jaar.	Overgenomen in voorstel Niet overgenomen in voorstel
Súdwest-Fryslân			
Terschelling			
Tytsjerksteradiel	19/12/23	Instelling adviescommissie opnemen in wijzigingsbesluit. Artikel 3 lid 2 en artikel 9a aansluiten terminologie Wgr wijzigen ‘regio’ of ‘bestuur’ in ‘algemeen bestuur’. Verduidelijken wijze besluitvorming en kaders bepalen voor artikel 9a lid 1.	Reeds verwerkt in artikel 3 en 17 Overgenomen in voorstel Opnemen in kaderbrief
Vlieland	18/12/23	Geen zienswijze.	
Waadhoeke	21/12/23	Artikel 38. Evaluatie eens in de twee jaar in plaats van de voorgestelde vier jaar.	Niet overgenomen in voorstel
Weststellingwerf			

3 Toelichting en beoordeling

In deze paragraaf zijn de zienswijzen inhoudelijk beoordeeld.

3.1 Artikel 9a lid 1 – zienswijze raden grote impact-

In tegenstelling tot wat nu in het ontwerp wijzigingsbesluit artikel 9a lid 1 staat, willen 3 gemeenteraden in de gelegenheid worden gesteld om een zienswijze naar voren te brengen, voorafgaand aan het nemen van een besluit met grote financiële, politieke of maatschappelijke impact. Het voorstel van de raden is om de kan-bepaling in artikel 9a lid 1 te schrappen.

Ook zijn er twee gemeenten die aangeven dat artikel 9a te vaag is opgesteld en geen kaders omvat, wat kan leiden tot onduidelijke situaties en verschillen in interpretatie. Voorgesteld wordt dit artikel te verduidelijken en kaders te bepalen. Wordt dit bijvoorbeeld met meerderheid van stemmen besloten in het algemeen bestuur?

Veiligheidsregio Fryslân is een uitvoeringsorganisatie. Taken en bevoegdheden zijn veelal wettelijk voorgeschreven en worden conform besluiten en regels uitgevoerd. In die zin is de verwachting dat er weinig besluiten worden genomen met een grote financiële, politieke of maatschappelijke impact, de beleidsvrijheid is immers gering. Daarnaast worden de raden door Veiligheidsregio Fryslân al regelmatig om een zienswijze gevraagd. Denk bijvoorbeeld aan de kadernota, meerjarenraming, begroting en jaarrekening. Maar ook meer inhoudelijk als het gaat om input voor het regionaal risicoprofiel en het beleidsplan. Het vaker vragen van een zienswijze leidt tot een grotere belasting van de bestuurlijke agenda. Toch hechten we groot belang aan de inbreng van de raden en zo ook aan hun wens om de kan-bepaling te verwijderen. In het definitieve wijzigingsbesluit is deze bepaling dan ook verwijderd. Het is in het concept wijzigingsbesluit ook niet de intentie geweest om ruimte te laten. Is er sprake van een onderwerp met grote financiële, politieke of maatschappelijke impact dan worden de gemeenteraden door het algemeen bestuur om een zienswijze gevraagd.

De zienswijze bepaling wordt echter ook als onduidelijk ervaren. Tijdens de behandeling van het wijzigingsvoorstel in de gemeenteraad van Leeuwarden is een voorstel gedaan om deze zienswijze bepaling concreet in te vullen. Jaarlijks worden de raden bij de behandeling van de kaderbrief gevraagd om een inhoudelijke reactie op financiële ontwikkelingen. Voorstel is om daarbij ook de onderwerpen te benoemen die mogelijk onder deze zienswijze bepaling vallen. Het is dan aan de raden om in hun reactie op de kaderbrief aan te geven over welke onderwerpen zij een zienswijze verzoek willen ontvangen. Op deze wijze kan de zienswijzeprocedure tijdig ingepland worden en voorkomen we vertraging van het besluitvormingsproces.

3.2 Artikel 38 – evaluatie-

Ter borging van de democratische legitimatie vinden 5 gemeenteraden het belangrijk dat de regeling tenminste tweemaal per vier jaar wordt geëvalueerd. Dit in tegenstelling tot de termijn van een maal per vier jaar die nu in het ontwerp wijzigingsbesluit artikel 38 staat. Het voorstel is om de evaluatietermijn in artikel 38 te wijzigen naar tweemaal per vier jaar.

Periodiek wordt door Veiligheidsregio Fryslân op grond van de Wet gemeenschappelijke regeling en Wet veiligheidsregio's verplichte jaar- en beleidstukken opgesteld. Denk bijvoorbeeld aan de jaarrekening en het meerjarenbeleidsplan. In deze stukken wordt tevens een terugblik opgenomen over de voorgaande periode. Daarnaast wordt eens per vier jaar een benchmarkonderzoek en een bestuurderstevredenheidsonderzoek gehouden. Ook in deze onderzoeken komt een evaluatie van de gemeenschappelijke regeling aan bod.

In de zienswijze van de raden is enkel de borging van de democratische legitimatie als argument voor het wijzigen van de evaluatietermijn gegeven. Hieruit blijkt echter niet welke behoefte er bestaat bij

de raden aan aanvullende evaluatieonderzoeken. Wat moet er extra worden geëvalueerd? En welke vorm zou hier dan geschikt voor zijn? Het bestuur is van mening dat er voldoende evaluatie momenten zijn opgenomen in de huidige werkwijze. En is dan vooralsnog niet voornemens om de termijn aan te passen van vier naar twee jaar. Hierbij opgemerkt dat de huidige werkwijze van evalueren gehandhaafd blijft.

3.3 Artikel 3 – terminologie algemeen bestuur-

Twee gemeenten hebben aangegeven dat ze graag zien dat de terminologie in het wijzigingsbesluit aansluit bij de Wet gemeenschappelijke regelingen, dit om verwarring te voorkomen.

Voorgesteld wordt hieraan te sluiten bij de tekst in de Wgr. Het algemeen bestuur van een openbaar lichaam kan overeenkomstig de artikelen 24, 24a en 25 Wgr commissies in stellen. Dit voorkomt verwarring. Immers de 'regio' kent meerdere bestuursorganen, namelijk het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.

Artikel 9a: Ook wordt gesproken over het 'bestuur', zonder expliciet aan te geven of het hier de dagelijks of het algemeen bestuur betreft. Dit wijkt af van de overige artikelen in de huidige GR.

Hieraan is gehoor gegeven in het definitieve voorstel. In artikel 3 is regio vervangen door algemeen bestuur. In artikel 9a is bestuur gewijzigd in algemeen bestuur.

3.4 Instelling adviescommissie

Eén gemeente heeft aangegeven dat de mogelijke instelling van een adviescommissie op grond van artikel 24a Wet gemeenschappelijke regelingen moet overgenomen in het ontwerpwijzigingsbesluit. Hieraan is reeds voldaan in de artikelen 3 en 17 van het concept wijzigingsbesluit, door toevoeging van artikel 24a.

WIJZIGINGSBESLUIT GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente ……. ;

gelezen:

het voorstel het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Fryslân van 14 maart 2024;

overwegende dat:

- er door herindeling in de regio Fryslân een nieuwe gemeente is ontstaan;
- de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân voor het laatst gewijzigd is per 1 januari 2019;
- wijziging van de Wet gemeenschappelijke regeling op 1 juli 2022 aanleiding is om de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân te wijzigen;

gelet op:

- de Wet veiligheidsregio's
- de Gemeentewet
- de Wet gemeenschappelijke regelingen
- Wet publieke gezondheid

Besluiten:

De gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân met toestemming van de gemeenteraden als volgt te wijzigen:

Artikel I

De eerste alinea van de aanhef komt te luiden als volgt: De colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Achtkarspelen, Ameland, Dantumadiel, De Fryske Marren, Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden, Noardeast-Fryslân, Ooststellingwerf, Opsterland, Schiermonnikoog, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Terschelling, Tytsjerksteradiel, Vlieland, Waadhoeke en Weststellingwerf

Artikel II

Artikel 3, tweede lid, komt te luiden als volgt:

Het algemeen bestuur kan overeenkomstig de artikelen 24, 24a en 25 Wgr commissies instellen.

Artikel III

Er wordt na artikel 9 een artikel 9a ingevoegd, luidende:

Artikel 9a Zienswijzen

1. Het algemeen bestuur besluit om, voorafgaand aan het nemen van een besluit met grote financiële, politieke of maatschappelijke impact, de raden van de gemeenten in de gelegenheid te stellen om een zienswijze naar voren te brengen.
2. Het algemeen bestuur biedt de raden de termijn van minimaal acht weken voor het naar voren brengen van een zienswijze.
3. Voorafgaande aan het nemen van het besluit waarover de zienswijze gegeven is stelt het algemeen bestuur de raden van de gemeenten schriftelijk en gemotiveerd in kennis van het

oordeel over de zienswijze, bedoeld in het eerste lid, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.

Artikel IV

Er wordt na artikel 9a een artikel 9b ingevoegd, luidende:

Artikel 9b Burgerparticipatie

Ingezetenen van de deelnemende gemeenten en belanghebbenden worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op grond van deze regeling betrokken, voor zover dat bij of krachtens wet vereist is, of voor zover door het bestuur bepaald.

Artikel V

Artikel 17 komt te luiden als volgt:

Het algemeen bestuur kan, met in acht neming van de bepalingen in de artikelen 24, 24a en 25 van de Wgr, bij verordening commissies instellen.

Artikel VI

Artikel 28, tweede lid, komt te luiden als volgt:

2. De raden kunnen over het meerjarig financieel kader het dagelijks bestuur van hun zienswijze doen blijken. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren bij het ontwerp meerjarig financieel kader, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden. Het dagelijks bestuur stelt de raden van de deelnemende gemeenten voorafgaande aan het vaststellen van het meerjarig financieel kader in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.

Artikel VII

In artikel 29, eerste lid, wordt ‘twee maanden’ vervangen door: twaalf weken.

Artikel 29, derde lid, komt te luiden als volgt:

3. De raden kunnen over de ontwerpbegroting en de meerjarenraming het dagelijks bestuur van hun zienswijze doen blijken. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden. Het dagelijks bestuur stelt de raden van de deelnemende gemeenten voorafgaande aan het vaststellen van de ontwerpbegroting in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.

Lid 4 wordt verwijderd onder omnummering van de daaropvolgende artikel leden.

Artikel VIII

Artikel 31, tweede lid, komt te luiden als volgt:

2. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen binnen acht weken na toezending bij het algemeen bestuur hun zienswijze over de jaarrekening naar voren brengen. Het algemeen bestuur stelt de raden van de deelnemende gemeenten voorafgaande aan het vaststellen van de jaarrekening in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.

Artikel IX

Artikel 34 komt te luiden als volgt:

Artikel 34 Toetreding

1. Toetreding van gemeenten tot deze regeling is slechts mogelijk na wijziging van de indeling van gemeenten in regio's als bedoeld is in artikel 8 van de wet.
2. Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van de toetreding en kan voorwaarden verbinden aan de toetreding.

Artikel X

Er wordt na artikel 34 een artikel 34a ingevoegd, luidende:

Artikel 34a Uittreding

1. Uittreding van gemeenten uit deze regeling is slechts mogelijk na wijziging van de indeling van gemeenten in regio's als bedoeld is in artikel 8 van de wet.
2. Het college dat moet uittreden doet een verzoek hiertoe aan de voorzitter. De voorzitter zendt het verzoek onverwijld aan het algemeen bestuur.
3. Het uittredende college en het dagelijks bestuur doen gezamenlijk een voorstel voor de gevolgen van de uitreding. Onder de gevolgen van de uittreding worden verstaan de financiële-, juridische-, personele- en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding.
4. Het voorstel bevat in ieder geval de vergoeding van de berekenbare kosten die rechtstreeks het gevolg zijn van de uittreding.
5. Indien er als gevolg van de uittreding personele consequenties zijn, dient daarvoor een sociaal statuut te worden vastgesteld.
6. De uittreding vindt plaats nadat de colleges in meerderheid hebben ingestemd met het voorstel inzake de gevolgen en daarmee de uittreding zelf, waarbij in ieder geval het uittredende college moet instemmen.

Artikel XI

Artikel 38 komt te luiden als volgt:

Artikel 38 Evaluatie

Het algemeen bestuur draagt ervoor zorg dat de regeling periodiek, doch tenminste één maal per vier jaar wordt geëvalueerd.

Artikel XII

Artikel 39 komt te luiden als volgt:

Artikel 39 Inwerkingtreding

Deze gewijzigde regeling treedt in werking met ingang van 1 juli 2024.

Artikel XIII

Artikel 39 wordt ongenummerd naar artikel 40 en komt te luiden als volgt:

Artikel 40 Titel

De regeling wordt aangehaald als ‘Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân’.

Artikel XIV

Dit wijzigingsbesluit treedt in werking met ingang van de dag na die van de bekendmaking hiervan.

Aldus besloten in de vergadering van het college van de gemeente ……. op ……. 2024

Burgemeester en wethouders van Gemeente ……..,

de secretaris

…….

de burgemeester

…….